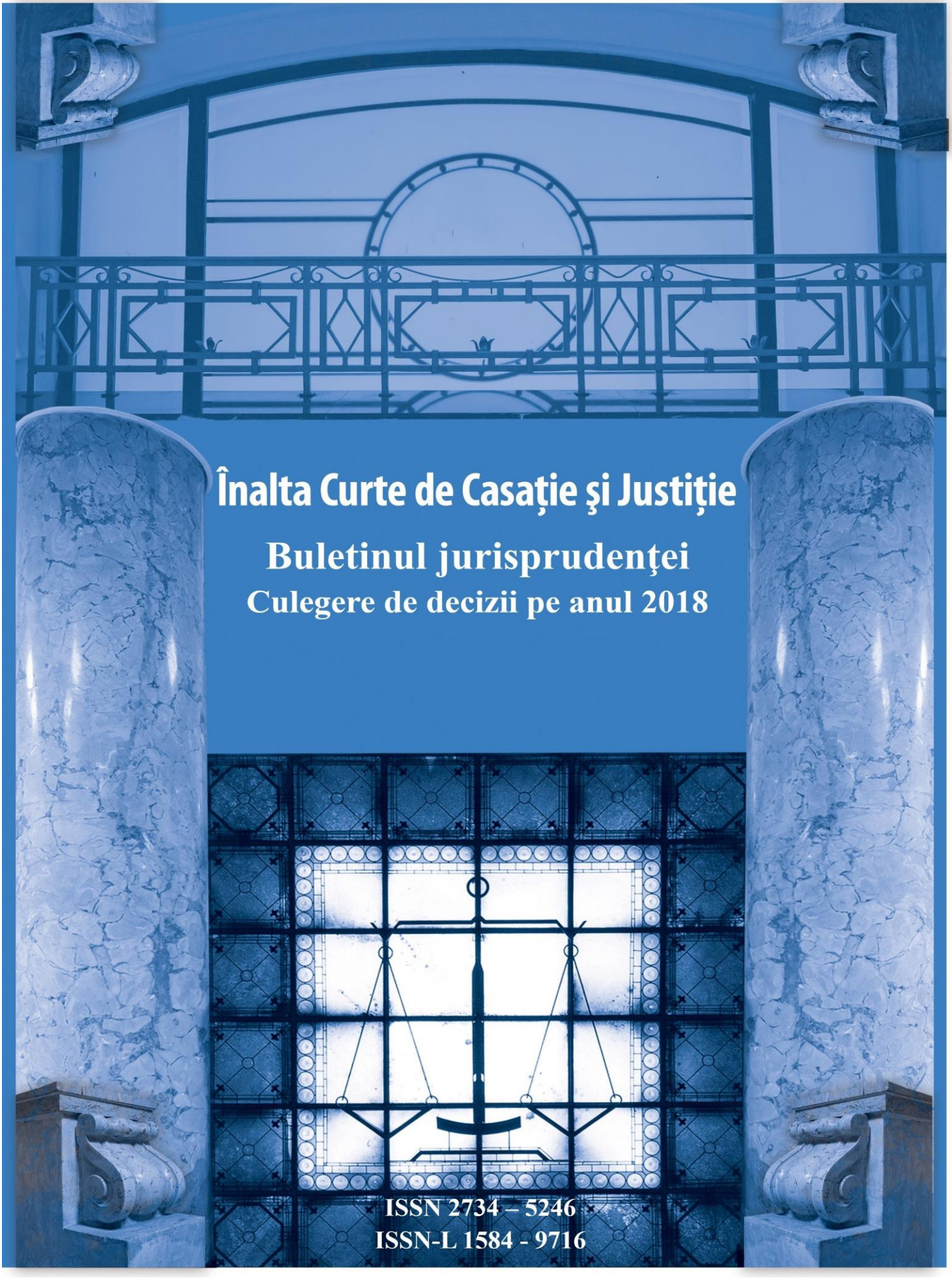

Înalta Curte de Casație și Justiție

Buletinul jurisprudenței

Culegere de decizii pe anul 2018

ISSN 2734 – 5246
ISSN-L 1584 - 9716

CUPRINS

PARTEA A II-A – DECIZII PRONUNŢATE DE COMPLETUL PENTRU SOLUŢIONAREA RECURSULUI ÎN INTERESUL LEGII ŞI HOTĂRÂRI PREALABILE 6

DECIZII PRONUNŢATE DE COMPLETUL PENTRU SOLUŢIONAREA RECURSULUI ÎN INTERESUL LEGII 6

I. Decizii pronunţate în materie civilă 6

a) Decizii de admitere 6

1) Decizia nr. 2/2018 publicată în M. Of. nr. 463 din 05 iunie 2018 6
2) Decizia nr. 3/2018, publicată în M. Of. nr. 423 din 17 mai 2018 13
3) Decizia nr. 4/2018, publicată în M. Of. nr. 388 din 07 mai 2018 17
4) Decizia nr. 5/2018, publicată în M. Of. nr. 448 din 30 mai 2018 19
5) Decizia nr. 7/2018, publicată în M. Of. nr. 495 din 15 iunie 2018 26
6) Decizia nr. 8/2018, publicată în M. Of. nr. 501 din 19 iunie 2018 30
7) Decizia nr. 10/2018, publicată în M. Of. nr. 536 din 28 iunie 2018 35
8) Decizia nr. 11/2018, publicată în M. Of. nr. 430 din 21 mai 2018 43
9) Decizia nr. 12/2018, publicată în M. Of. nr. 570 din 06 iulie 2018 51
10) Decizia nr. 13/2018, publicată în M. Of. nr. 541 din 29 iunie 2018 57
11) Decizia nr. 17/2018, publicată în M. Of. nr. 872 din 16 octombrie 2018 59
12) Decizia nr. 18/2018, publicată în M. Of. nr. 965 din 14 noiembrie 2018 62
13) Decizia nr. 19/2018, publicată în M. Of. nr. 1055 din 13 decembrie 2018 67
14) Decizia nr. 21/2018, publicată în M. Of. nr. 1081 din 20 decembrie 2018 75
15) Decizia nr. 23/2018, publicată în M. Of. nr. 109 din 12 februarie 2019 79
16) Decizia nr. 24/2018, publicată în M. Of. nr. 46 din 17ianuarie 2019 84
17) Decizia nr. 25/2018, publicată în M. Of. nr. 135 din 20 februarie 2019 88

b) Decizii de respingere 94

1) Decizia nr. 6/2018, publicată în M. Of. nr. 425 din 18 mai 2018 94
2) Decizia nr. 20/2018, publicată în M. Of. nr. 1071 din 18 decembrie 2018 95

II. Decizii pronunţate în materie penală 100

a) Decizii de admitere 100

1) Decizia nr. 1/2018, publicată în M. Of. nr. 239 din 19 martie 2018 100
2) Decizia nr. 14/2018, publicată în M. Of. nr. 765 din 5 septembrie 2018 104
3) Decizia nr. 15/2018, publicată în M. Of. nr. 885 din 22 octombrie 2018 107
4) Decizia nr. 16/2018, publicată în M. Of. nr. 927 din 2 noiembrie 2018 110
5) Decizia nr. 22/2018, publicată în M. Of. nr. 47 din 18 ianuarie 2019 119

b) Decizii de respingere 123

Decizia nr. 9/2018, publicată în M. Of. nr. 429 din 21 mai 2018 123

HOTĂRÂRI PREALABILE 128

I. Decizii pronunţate în materie civilă 128

a) Decizii de admitere 128

1) Decizia nr. 1/2018, publicată în M. Of. nr. 259 din 23 martie 2018 128
2) Decizia nr. 8/2018, publicată în M. Of. nr. 441 din 25 mai 2018 131
3) Decizia nr. 10/2018, publicată în M. Of. nr. 464 din 05 iunie 2018 134

4) Decizia nr. 14/2018, publicată în M. Of. nr. 322 din 12 aprilie 2018 139
5) Decizia nr. 15/2018, publicată în M. Of. nr. 302 din 04 aprilie 2018 143
6) Decizia nr. 16/2018, publicată în M. Of. nr. 319 din 11 aprilie 2018 146
7) Decizia nr. 19/2018, publicată în M. Of. nr. 510 din 21 iunie 2018 154
8) Decizia nr. 23/2018, publicată în M. Of. nr. 490 din 14 iunie 2018 157
9) Decizia nr. 25/2018, publicată în M. Of. nr. 468 din 06 iunie 2018 161
10) Decizia nr. 36/2018, publicată în M. Of. nr. 606 din 16 iulie 2018 167
11) Decizia nr. 40/2018, publicată în M. Of. nr. 603 din 16 iulie 2018 170
12) Decizia nr. 41/2018, publicată în M. Of. nr. 819 din 25 septembrie 2018 173
13) Decizia nr. 42/2018, publicată în M. Of. nr. 814 din 24 septembrie 2018 175
14) Decizia nr. 49/2018, publicată în M. Of. nr. 838 din 02 octombrie 2018 181
15) Decizia nr. 50/2018, publicată în M. Of. nr. 815 din 24 septembrie 2018 191
16) Decizia nr. 52/2018, publicată în M. Of. nr. 609 din 17 iulie 2018 194
17) Decizia nr. 53/2018, publicată în M. Of. nr. 930 din 05 noiembrie 2018 202
18) Decizia nr. 69/2018, publicată în M. Of. nr. 1037 din 06 decembrie 2018 205
19) Decizia nr. 72/2018, publicată în M. Of. nr. 85 din 04 februarie 2019 212
20) Decizia nr. 76/2018, publicată în M. Of. nr. 215 din 19 martie 2019 214
21) Decizia nr. 78/2018, publicată în M. Of. nr. 127 din 18 februarie 2019 219
22) Decizia nr. 79/2018, publicată în M. Of. nr. 117 din 14 februarie 2019 221
23) Decizia nr. 80/2018, publicată în M. Of. nr. 1080 din 20 decembrie 2018 224
24) Decizia nr. 82/2018, publicată în M. Of. nr. 130 din 19 februarie 2019 230
25) Decizia nr. 84/2018, publicată în M. Of. nr. 84 din 01 februarie 2019 234
b) Decizii de respingere 239
1) Decizia nr. 2/2018, publicată în M. Of. nr. 178 din 26 februarie 2018 239
2) Decizia nr. 3/2018, publicată în M. Of. nr. 195 din 02 martie 2018 244
3) Decizia nr. 4/2018, publicată în M. Of. nr. 213 din 09 martie 2018 247
4) Decizia nr. 5/2018, publicată în M. Of. nr. nr. 186 din 28 februarie 2018 249
5) Decizia nr. 6/2018, publicată în M. Of. nr. 261 din 26 martie 2018 252
6) Decizia nr. 7/2018, publicată în M. Of. nr. 254 din 22 martie 2018 254
7) Decizia nr. 9/2018, publicată în M. Of. nr. 469 din 07 iunie 2018 258
8) Decizia nr. 11/2018, publicată în M. Of. nr. 283 din 29 martie 2018 260
9) Decizia nr. 17/2018, publicată în M. Of. nr. 306 din 05 aprilie 2018 262
10) Decizia nr. 18/2018, publicată în M. Of. nr. 337 din 17 aprilie 2018 268
11) Decizia nr. 20/2018, publicată în M. Of. nr. 588 din 11 iulie 2018 270
12) Decizia nr. 21/2018, publicată în M.Of. nr. 512 din 21 iunie 2018 277
13) Decizia nr. 22/2018, publicată în M. Of. nr. 480 din 11 iunie 2018 280
14) Decizia nr. 26/2018, publicată în M. Of. nr. 522 din 26 iunie 2018 281
15) Decizia nr. 27/2018, publicată în M. Of. nr. 431 din 22 mai 2018 285
16) Decizia nr. 29/2018, publicată în M. Of. nr. 568 din 05 iulie 2018 290
17) Decizia nr. 30/2018, publicată în M. Of. nr. 635 din 20 iulie 2018 293
18) Decizia nr. 31/2018, publicată în M.Of. nr. 578 din 09 iulie 2018 295
19) Decizia nr. 32/2018, publicată în M. Of. nr. 583 din 10 iulie 2018 297
20) Decizia nr. 33/2018, publicată în M. Of. nr. 562 din 04 iulie 2018 300
21) Decizia nr. 34/2018, publicată în M. Of. nr. 570 din 06 iulie 2018 302
22) Decizia nr. 35/2018, publicată în M. Of. nr. 810 din 21 septembrie 2018 305

23) Decizia nr. 37/2018, publicată în M. Of. nr. 624 din 18 iulie 2018 306
24) Decizia nr. 38/2018, publicată în M. Of. nr. 790 din 14 septembrie 2018 309
25) Decizia nr. 39/2018, publicată în M. Of. nr. 806 din 20 septembrie 2018 311
26) Decizia nr. 45/2018, publicată în M. Of. nr. 826 din 27 septembrie 2018 315
27) Decizia nr. 46/2018, publicată în M. Of. nr. 835 din 01 octombrie 2018 317
28) Decizia nr. 47/2018, publicată în M. Of. nr. 818 din 24 septembrie 2018 318
29) Decizia nr. 48/2018, publicată în M. Of. nr. 828 din 27 septembrie 2018 320
30) Decizia nr. 51/2018, publicată în M. Of. nr. 832 din 28 septembrie 2018 322
31) Decizia nr. 55/2018, publicată în M. Of. nr. 874 din 16 octombrie 2018 328
32) Decizia nr. 56/2018, publicată în M. Of. nr. 985 din 21 noiembrie 2018 330
33) Decizia nr.57/2018, publicată în M. Of. nr. nr. 895 din 24 octombrie 2018 334
34) Decizia nr. 58/2018, publicată în M. Of. nr. 911 din 30 octombrie 2018 338
35) Decizia nr. 63/2018, publicată în M. Of. nr. 998 din 26 noiembrie 2018 339
36) Decizia nr. 64/2018, publicată în M. Of. nr. 959 din 13 noiembrie 2018 342
37) Decizia nr. 65/2018, publicată în M. Of. nr. 963 din 14 noiembrie 2018 344
38) Decizia nr. 67/2018, publicată în M. Of. nr. 1068 din 18 decembrie 2018 346
39) Decizia nr. 68/2018, publicată în M. Of. nr. 72 din 30 ianuarie 2019..... 349
40) Decizia nr. 70/2018, publicată în M. Of. nr. 1041 din 07 decembrie 2018 351
41) Decizia nr. 71/2018, publicată în M. Of. nr. 936 din 06 noiembrie 2018 352
42) Decizia nr. 73/2018, publicată în M. Of. nr. 978 din 19 noiembrie 2018 355
43) Decizia nr. 77/2018, publicată în M. Of. nr. 117 din 14 februarie 2019 361
44) Decizia nr. 81/2018, publicată în M. Of. nr. 155 din 27 februarie 2019 363
45) Decizia nr. 83/2018, publicată în M. Of. nr. 118 din 14 februarie 2019 365
46) Decizia nr. 85/2018, publicată în M. Of. nr. 57 din 22 ianuarie 2019..... 366
II. Decizii pronunţate în materia contenciosului administrativ şi fiscal 371
a) Decizii de admitere 371
1) Decizia nr. 12/2018, publicată în M.Of. nr. 418 din 16 mai 2018 371
2) Decizia nr. 28/2018, publicată în M.Of. nr. 506 din 20 iunie 2018 377
3) Decizia nr. 66/2018, publicată în M.Of. nr. 970 din 16 noiembrie 2018 379
4) Decizia nr. 86/2018, publicată în M. Of. nr. 104 din 11 februarie 2019 382
b) Decizii de respingere 388
1) Decizia nr. 13/2018, publicată în M.Of. nr. 432 din 22 mai 2018 388
2) Decizia nr.24/2018, publicată în M.Of. nr. 416 din 16 mai 2018 391
3) Decizia nr. 43/2018, publicată în M.Of. nr. 555 din 03 iulie 2018 395
4) Decizia nr. 44/2018, publicată în M.Of. nr. 542 din 29 iunie 2018 397
5) Decizia nr. 54/2018, publicată în M.Of. nr. 807 din 20 septembrie 2018 399
6) Decizia nr. 59/2018, publicată în M. Of. nr. 896 din 24 octombrie 2018 402
7) Decizia nr. 60/2018, publicată în M. Of. nr. 912 din 30 octombrie 2018 403
8) Decizia nr. 61/2018, publicată în M.Of. nr. 905 din 26 octombrie 2018 405
9) Decizia nr. 62/2018, publicată în M. Of. nr. 912 din 30 octombrie 2018 406
10) Decizia nr. 74/2018, publicată în M. Of. nr. 25 din 10 ianuarie 2019..... 409
11) Decizia nr. 75/2018, publicată în M. Of. nr. nr. 1066 din 17 decembrie 2018 410
III. Decizii pronunţate în materie penală..... 413
a) Decizii de admitere 413
1) Decizia nr. 3/2018, publicată în M. Of. nr. 327 din 13 aprilie 2018 413

2) Decizia nr. 5/2018, publicată în M. Of. nr. 355 din 24 aprilie 2018 419
3) Decizia nr. 7/2018, publicată în M. Of. nr. 548 din 2 iulie 2018 426
4) Decizia nr. 8/2018, publicată în M. Of. nr. 539 din 28 iunie 2018 428
5) Decizia nr. 10/2018, publicată în M. Of. nr. 894 din 24 octombrie 2018 431
6) Decizia nr. 15/2018, publicată în M. Of. nr. 975 din 19 noiembrie 2018 435
7) Decizia nr. 17/2018, publicată în M. Of. nr. 1000 din 27 noiembrie 2018 439
b) Decizii de respingere 445
1) Decizia nr. 1/2018, publicată în M. Of. nr. 329 din 16 aprilie 2018 445
2) Decizia nr. 2/2018, publicată în M. Of. nr. 307 din 5 aprilie 2018 447
3) Decizia nr. 4/2018, publicată în M. Of. nr. 342 din 19 aprilie 2018 450
4) Decizia nr. 9/2018, publicată în M. Of. nr. 696 din 9 august 2018 452
5) Decizia nr. 11/2018, publicată în M. Of. nr. 907 din 29 octombrie 2018 454
6) Decizia nr. 12/2018, publicată în M. Of. nr. 903 din 26 octombrie 2018 456
7) Decizia nr. 13/2018, publicată în M. Of. nr. 939 din 7 noiembrie 2018 459
8) Decizia nr. 14/2018, publicată în M. Of. nr. 988 din 22 noiembrie 2018 461
9) Decizia nr. 16/2018, publicată în M. Of. nr. 993 din 23 noiembrie 2018 463
10) Decizia nr. 18/2018, publicată în M. Of. nr. 73 din 30 ianuarie 2019 464

PARTEA A II-A – DECIZII PRONUNŢATE DE COMPLETUL PENTRU SOLUŢIONAREA RECURSULUI ÎN INTERESUL LEGII ŞI HOTĂRÂRI PREALABILE

DECIZII PRONUNŢATE DE COMPLETUL PENTRU SOLUŢIONAREA RECURSULUI ÎN INTERESUL LEGII

I. Decizii pronunţate în materie civilă

a) Decizii de admitere

1) Decizia nr. 2/2018 publicată în M. Of. nr. 463 din 05 iunie 2018

Soluţie: *Admite recursurile în interesul legii formulate de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bacău, Colegiul de conducere al Curţii de Apel Braşov şi Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bucureşti şi, în consecinţă, stabileşte următoarele: Cu referire la dispoziţiile art. 249 din Codul de procedură penală (art. 163 din Codul de procedură penală de la 1968) şi art. 2.345 din Codul civil, existenţa unui sechestru asigurător penal asupra imobilelor unei persoane fizice sau juridice nu suspendă executarea silită începută de un creditor ipotecar, al cărui drept de ipotecă asupra aceloraşi bunuri a devenit opozabil terţilor anterior înfiinţării măsurii asigurătorii din procesul penal şi nu determină nulitatea actelor de executare ulterioare înfiinţării măsurii asigurătorii din procesul penal asupra aceloraşi bunuri.*

Considerente:

[...] 59. Preliminar, trebuie arătat că, în cea mai mare parte a cazurilor, problema concursului dintre dreptul real de urmărire conferit de ipotecă şi sechestrul asigurător dispus în materie penală s-a ridicat în contestaţiile la executările silite demarate de creditori asupra bunurilor sechestrate, însă, în egală măsură, aceeaşi problemă s-a pus şi în alt gen de cauze, cum ar fi plângerile împotriva încheierilor de carte funciară, de respingere a cererilor de înscriere a dreptului de proprietate dobândit de adjudecatar asupra bunului imobil vândut la licitaţie publică şi în privinţa căruia fusese instituit (şi notat) un sechestru asigurător penal.

60. Cu toate acestea, rezolvarea problemei de drept în legătură cu care s-a ivit divergenţa de jurisprudenţă nu ţine strict de interpretarea dispoziţiilor art. 712 şi următoarele din Codul de procedură civilă (norme ce oferă cadrul juridic general de soluţionare a contestaţiei la executare), ci presupune, în primul rând, analiza celor două instituţii juridice în concurs, respectiv sechestrul asigurător penal şi dreptul de ipotecă (imobiliară) în etapa valorificării sale pe cale silită, prin observarea efectelor şi scopului instituirii sechestrului asigurător penal, a drepturilor conferite beneficiarului unui drept de ipotecă şi a regimului general aplicabil executărilor silite.

61. Tot ca observaţie preliminară trebuie precizat că dispoziţiile penale în materia măsurilor asigurătorii se completează cu cele din materia procesuală civilă (lato sensu, înglobând şi pe cele ale procedurii fiscale) în temeiul dispoziţiilor art. 2 alin. (2) din Codul de procedură civilă - potrivit cărora dispoziţiile acestui cod se aplică şi în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziţii contrare, normele procesuale civile constituind izvor

de drept procesual penal, în măsura în care anumite aspecte ridicate în procesul penal nu beneficiază de o reglementare la nivelul Codului de procedură penală şi aplicarea normelor civile nu ridică probleme principiale.

62. La modul cel mai general, sechestrul asigurător constituie o măsură asigurătorie menită să împiedice sustragerea bunurilor gajului general recunoscut creditorilor şi constă în indisponibilizarea bunurilor mobile şi/sau imobile ale debitorului în vederea vânzării lor în cadrul unei proceduri de executare silită, pentru realizarea creanţei creditorului la momentul obţinerii de către acesta a titlului executoriu, în caz de neîndeplinire benevolă a obligaţiei de către debitor.

63. Păstrând, în esenţă, aceeaşi raţiune, măsurile asigurării în penal - a căror instituire este menită a evita ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a bunurilor aparţinând învinuitului/suspectului, inculpatului sau părţii responsabile civilmente, astfel după cum o spune expres art. 249 alin. (1) din Codul de procedură penală (reglementare similară în substanţă cu cea prevăzută de art. 163 din Codul de procedură penală de la 1968), au ca finalitate asigurarea luării măsurii confiscării speciale sau a confiscării extinse, a garantării executării pedepsei amenzii, a cheltuielilor judiciare ori a reparării pagubei produse prin infracţiune.

64. Efectele măsurilor asigurătorii în penal sunt determinate chiar prin lege, art. 249 alin. (2) din Codul de procedură penală vorbind despre "indisponibilizarea unor bunuri mobile sau imobile, prin instituirea unui sechestru asupra acestora".

65. Ca şi în materie civilă - unde art. 745 din Codul de procedură civilă stabileşte că, din momentul sechestrării bunurilor, debitorul nu mai poate dispune de ele cât timp durează executarea, sub sancţiunea unei amenzi judiciare de la 2.000 lei la 10.000 lei, dacă fapta nu constituie infracţiune - noţiunea de indisponibilizare, la care se referă dispoziţiile art. 249 alin. (2) din Codul de procedură penală, presupune că titularul bunului nu mai poate dispune liber de el, în sensul că nu îl mai poate înstrăina, greva cu sarcini, dona, închiria, fiindu-i interzis, în general, orice act voluntar care ar putea conduce la scăderea valorii bunului ori la sustragerea lui de la urmărire. Bunurile nu sunt scoase, ci rămân în circuitul civil, fiind suspendat, pe durata instituirii măsurii, doar dreptul de dispoziţie voluntară asupra acestora aparţinând proprietarului.

66. Astfel fiind, indisponibilizarea constituie o măsură de natură preventivă şi constă în suspendarea temporară a dreptului de dispoziţie juridică şi/sau materială a proprietarului asupra bunurilor sale mobile sau imobile, cu scopul menţinerii acestora în patrimoniul său spre a putea servi la nevoie pentru garantarea executării silite a unei creanţe ce s-ar obţine împotriva sa.

67. Noţiunea nu se confundă cu cea de inalienabilitate prevăzută de art. 136 din Constituţia României (proprietatea publică) ori de Codul civil (termen ce dă expresie interdicţiei de înstrăinare a unui bun prin acte juridice) şi nici cu cea de insesizabilitate (bun sau drept care nu este susceptibil de a fi urmărit pe cale silită) prevăzută de art. 2.329 alin. (2) din Codul civil ori de Codul de procedură civilă prin sintagma "nu sunt supuse urmăririi silite" regăsită, spre exemplu, în dispoziţiile art. 727.

68. Nicio dispoziţie legală a Codului de procedură penală ori a Codului de procedură civilă nu declară ca fiind inalienabile ori insesizabile bunurile asupra cărora a fost instituit un sechestru asigurător penal ori bunurile indisponibilizate, ceea ce presupune, implicit, că regimul juridic al unui bun grevat de o astfel de măsură nu este incompatibil cu derularea unei proceduri execuţionale [în procedura civilă, măsura sechestrului asigurător instituită asupra unui bun supus unei proceduri execuţionale aflate în curs dă dreptul creditorului în beneficiul căruia a fost instituită de a interveni în respectiva procedură, în condiţiile art. 690 alin. (2) pct. 2 din Codul de procedură civilă].

69. Atribuirea unui atare statut juridic - de bun inalienabil sau insesizabil - bunurilor afectate de instituirea unor măsuri asigurătorii luate în procesul penal depăşeşte cadrul legal de reglementare al regimului juridic al acestora.

70. Pentru completa ilustrare a efectelor măsurilor asigurătorii din procesul penal, în general, şi a sechestrului asigurător, în special, trebuie menţionat şi art. 253 alin. (4) din Codul de procedură penală potrivit căruia, pentru bunurile imobile sechestrate, procurorul, judecătorul de cameră preliminară sau instanţa de judecată care a dispus instituirea sechestrului va cere organului competent notarea ipotecară asupra bunurilor sechestrate, anexând copie de pe ordonanţa sau încheierea prin care s-a dispus sechestrul şi un exemplar al procesului-verbal de sechestru, prevederile alin. (4) aplicându-se în mod corespunzător şi în privinţa înscrierii ipotecare asupra bunurilor mobile [art. 253 alin. (5) din Codul de procedură penală].

71. Notarea ipotecară conferă măsurii asigurătorii opozabilitate faţă de terţi, iar nu şi prioritate în executare, neexistând vreun text de lege care să confere un drept de preferinţă celui în beneficiul căruia a fost instituită măsura, fie acesta chiar statul.

72. De altfel, în mod similar, art. 955 alin. (3) din Codul de procedură civilă prevede că: "Înscrierea face opozabil sechestrul tuturor acelora care, după înscriere, vor dobândi vreun drept asupra imobilului respectiv".

73. Tot astfel, notarea ipotecară nu afectează în vreun fel valabilitatea ori ordinea de prioritate a garanţiilor şi sarcinilor anterior instituite şi înscrise în cartea funciară asupra aceluiaşi bun, neexistând nicio dispoziţie normativă care să ofere suport pentru o asemenea susţinere.

74. Astfel fiind, ca şi în civil, măsurile asigurătorii din procesul penal sunt măsuri de conservare şi indisponibilizare a bunurilor mobile şi/sau imobile ale învinuitului/suspectului, inculpatului ori părţii responsabile civilmente.

75. Pe de altă parte, art. 2.345 din Codul civil prevede că dreptul de ipotecă se menţine asupra bunurilor grevate în orice mână ar trece, creditorul ipotecar având dreptul de a-şi satisface creanţa înaintea creditorilor chirografari, precum şi înaintea creditorilor de rang inferior.

76. Mai trebuie precizat, pornind de la finalitatea măsurilor asigurătorii din procesul penal, că instituirea lor poate servi conservării drepturilor părţii civile, cu privire la cheltuielile de judecată sau la despăgubiri, caz în care dreptul asigurat este unul care va fi valorificat în cadrul executării silite civile deoarece, potrivit art. 581 din Codul de procedură penală, dispoziţiile din hotărârea penală privitoare la despăgubirile civile şi la cheltuielile de judecată cuvenite părţilor se execută potrivit legii civile.

77. Prin urmare, în acest caz, măsura asigurătorie astfel instituită tinde să apere un interes particular, iar beneficiarul acesteia - parte civilă în procesul penal - este titularul unei creanţe incerte sau eventuale care, în caz de condamnare definitivă a inculpatului, va deveni un simplu creditor chirografar.

78. Atunci când măsura asigurătorie se adoptă în vederea garantării executării pedepsei amenzii, a reparării pagubei produse statului prin infracţiune (spre exemplu, evaziunea fiscală), a plăţii cheltuielilor judiciare datorate statului ori luării măsurii confiscării speciale şi a confiscării extinse, raporturile ulterioare pronunţării hotărârii penale definitive vor fi guvernate de Codul de procedură fiscală (Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările şi completările ulterioare), iar titularul creanţei incerte este, în toate aceste cazuri, statul.

79. Sumele datorate cu titlu de amendă penală, despăgubiri rezultând din săvârşirea de infracţiuni ori cheltuieli avansate de stat pentru derularea procedurilor judiciare, întrucât constituie venituri la bugetul de stat, intră în categoria creanţelor bugetare menţionate de art. 1 pct. 7 din

Codul de procedură fiscală (iar nu a creanţelor fiscale, concept utilizat în legislaţia şi doctrina anterioară, dar care în prezent corespunde sumelor datorate cu titlu de impozite, taxe şi contribuţii sociale, menţionate ca atare prin dispoziţiile art. 1 pct. 11 din Codul de procedură fiscală), în care se includ orice sume ce se cuvin bugetului general consolidat.

80. Asupra acestor sume şi pentru realizarea lor pe cale silită, statul nu are un drept de preferinţă, astfel cum rezultă din cuprinsul dispoziţiilor art. 258 şi 259 din Codul de procedură fiscală ori din cuprinsul art. 865 din Codul de procedură civilă, aplicabil pentru acele cazuri de excepţie, menţionate de art. 220 alin. (13) şi (14) din Codul de procedură fiscală, când executarea silită, inclusiv pentru realizarea obligaţiilor fiscale, are loc după regulile prevăzute de Codul de procedură civilă şi prin executorii judecătoreşti ce aplică dreptul comun.

81. În ceea ce priveşte pedeapsa amenzii mai trebuie precizat că, aşa cum rezultă din cuprinsul dispoziţiilor art. 497 alin. (3) şi art. 559 din Codul de procedură penală, aceasta se execută silit potrivit procedurii de executare silită a obligaţiilor fiscale reglementate de Codul de procedură fiscală doar când a fost aplicată persoanelor juridice, iar acestea nu şi-au îndeplinit obligaţia de plată în termenul stabilit de lege, în timp ce, în ipoteza similară în care s-ar găsi persoana fizică, consecinţa este cea a înlocuirii pedepsei amenzii cu cea a închisorii sau, după caz, a unei munci neremunerate în folosul comunităţii, potrivit dispoziţiilor art. 63 şi 64 din Codul penal, iar nu executarea silită.

82. Şi atunci când luarea măsurilor asigurătorii vizează confiscarea specială sau confiscarea extinsă, titular al creanţei incerte ori eventuale este tot statul, care nu se bucură de prioritate nici în acest caz întrucât bunurile ce fac obiectul confiscării trec în proprietatea privată a statului, aşa cum prevede Ordonanţa Guvernului nr. 14/2007 pentru reglementarea modului şi condiţiilor de valorificare a bunurilor intrate, potrivit legii, în proprietatea privată a statului, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

83. Potrivit art. 3 din această ordonanţă a Guvernului, bunurile confiscate sau neridicate, conform legii, în orice procedură judiciară trec în proprietatea privată a statului, în temeiul unei încheieri emise de judecătorul de cameră preliminară sau al unei hotărâri judecătoreşti definitive ori, după caz, definitive şi irevocabile, prin care se dispune valorificarea acestora.

84. Astfel, cazurile rezolvate neunitar în jurisprudenţa instanţelor opun un creditor titular al unei creanţe garantate ipotecar şi în privinţa căreia au fost efectuate formalităţile de publicitate, care tinde a o valorifica pe calea executării silite imobiliare - titularului unei creanţe incerte sau eventuale, dar care şi în ipoteza definitivării acesteia prin pronunţarea unei hotărâri (definitive) de condamnare a învinuitului/inculpatului nu are un rang prioritar în oricare din ipotezele pentru care a fost instituit sechestrul penal asigurător.

Concluzii. Argumentarea soluţiei

85. În considerarea aspectelor mai sus prezentate, ce conturează regimul juridic al celor două instituţii, din punctul de vedere al elementelor care interesează problema de drept în cauză, se apreciază că existenţa unor măsuri asigurătorii înfiinţate în cadrul unui proces penal asupra bunurilor unei persoane fizice sau juridice: a) nu suspendă executarea silită începută de un creditor ipotecar, al cărui drept de ipotecă asupra aceloraşi bunuri a devenit opozabil terţilor anterior înfiinţării măsurii asigurătorii din procesul penal şi b) nu determină nulitatea actelor de executare ulterioare înfiinţării măsurii asigurătorii din procesul penal asupra aceloraşi bunuri.

a) Instituirea sechestrului penal nu poate duce la suspendarea legală a executării silite în cazul în care un alt creditor ce deţine un titlu executoriu a solicitat executarea silită a imobilului sechestrat, întrucât:

(i) Cauzele privind suspendarea legală a executării silite sunt expres şi limitativ prevăzute de lege, iar printre acestea nu se regăseşte şi cea privind instituirea unui sechestru penal asupra bunurilor mobile sau imobile ale persoanei urmărite penal. Deşi se afirmă existenţa, ope legis, a unei cauze de temporizare a executării silite începute asupra unui bun afectat în acelaşi timp de măsura sechestrului penal asigurător, nu se indică vreun text de lege care să dispună în acest sens.

(ii) O măsură cu funcţie asigurătorie, cum este sechestrul asigurător în materie penală, nu poate bloca executarea unui drept de creanţă care are un caracter cert şi care se desfăşoară în temeiul unui titlu executoriu.

(iii) Creditorul urmăritor, titular al unei creanţe certe, lichide şi exigibile, indiferent că aceasta a fost recunoscută printr-o hotărâre judecătorească definitivă ori izvorăşte din acte juridice valabile şi necontestate, este deţinătorul unui bun în sensul art. 1 din Primul Protocol adiţional la Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale. Dreptul său trebuie apărat şi protejat, iar acesta trebuie să beneficieze de toate garanţiile specifice recunoscute în legislaţie, inclusiv de acelea care să îi asigure, la nevoie, realizarea dreptului pe cale silită.

Faza executării silite face parte tot din noţiunea de "proces", aşa cum a decis Curtea Europeană a Drepturilor Omului[1], astfel că şi în această etapă trebuie asigurate şi respectate exigenţele unui proces echitabil care presupune, printre altele, un termen rezonabil de soluţionare apreciat prin raportare la celeritatea procedurii. În acest context, o temporizare a executării silite până la momentul ridicării sechestrului asigurător penal (care durează, de regulă, până la soluţionarea definitivă a cauzei penale) subminează ideea de celeritate şi predictibilitate care trebuie să caracterizeze orice procedură judiciară, cu atât mai mult una execuţională, nefiind stabilit niciun termen în care situaţia creată ia sfârşit, incertitudinea asupra datei la care executarea ar putea fi reluată fiind totală şi în mod continuu păgubitoare pentru creditorul garantat.

(iv) Cazuistica în care s-a ivit divergenţa de jurisprudenţă nu corespunde ipotezei care să justifice aplicarea principiului "penalul ţine în loc civilul".

Este adevărat că executarea silită este una dintre etapele procesului civil, iar măsurile asigurătorii sunt dispuse în cursul procesului penal, însă art. 27 alin. (1) din Codul de procedură penală are în vedere suspendarea judecăţii în faţa instanţei civile până la soluţionarea cauzei penale în primă instanţă, iar art. 28 din Codul de procedură penală stabileşte autoritatea de lucru judecat a hotărârii penale în faţa instanţei civile care judecă acţiunea civilă, cu privire la existenţa faptei şi a persoanei care a săvârşit-o, urmând a fi corelat cu art. 1.365 din Codul civil. Prin urmare, ipoteza avută în vedere de principiul menţionat este aceea a acţiunii civile care are ca obiect repararea pagubei săvârşite prin infracţiune.

Principiul nu este însă aplicabil cazurilor regăsite în jurisprudenţa divergentă, când un terţ creditor, fără nicio legătură cu procesul penal, dar care are un titlu executoriu, îl pune în executare silită. Faptul că debitorul său este învinuit/suspect, inculpat sau persoană responsabilă civilmente într-un proces penal este o împrejurare exterioară, fără nicio legătură cu executarea silită a creanţei sale şi care are alt temei. Într-o asemenea situaţie nu este vorba despre existenţa pe rolul instanţelor de judecată a două cauze, una civilă şi una penală, astfel încât nu se regăseşte ipoteza avută în vedere de principiul enunţat.

[1] Hotărârea din 24 martie 2005, definitivă la 24 iunie 2005, în Cauza Şandor împotriva României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.048 din 25 noiembrie 2005.

(v) În situaţia în care creditorul urmăritor are (şi) o ipotecă asupra bunului ce face obiectul urmăririi, pentru care formalităţile de publicitate au fost făcute anterior înscrierii sechestrului în cartea funciară, suspendarea executării este şi lipsită de interes, având în vedere că ipoteca îi conferă creditorului ipotecar prioritate chiar în ipoteza în care procesul penal s-ar finaliza cu o soluţie de condamnare, iar măsurile asigurătorii ar fi menţinute în vederea realizării scopului pentru care au fost înfiinţate. Altfel spus, în situaţia sechestrului penal ne aflăm în prezenţa unei creanţe eventuale, incerte, care îşi are izvorul în fapta ilicită cauzatoare de prejudiciu şi care angajează răspunderea civilă delictuală a învinuitului/suspectului sau inculpatului, creanţă care se va plăti în ordinea de preferinţă determinată de dispoziţiile art. 865 şi 867 din Codul de procedură civilă (art. 563 şi 564 din Codul de procedură civilă de la 1865) ori, după caz, de dispoziţiile art. 258 şi 259 din Codul de procedură fiscală.

b) Instituirea sechestrului penal nu determină nulitatea actelor de executare ulterioare înfiinţării măsurii asigurătorii din procesul penal asupra aceloraşi bunuri, neputând constitui un impediment la iniţierea şi/sau continuarea executării silite.

(i) Argumentul întemeiat pe interesul general (al statului) în detrimentul celui particular (al creditorului):

86. Interesul general al statului în procesul penal există în ceea ce priveşte societatea şi ordinea de drept care ar fi afectate prin săvârşirea de infracţiuni. Altfel spus, interesul general poate fi adus în discuţie de parchete doar cu privire la activitatea acestora de tragere la răspundere penală a persoanelor care au săvârşit fapte prevăzute de legea penală, acesta fiind scopul procesului penal, iar nu în legătură cu luarea măsurilor asigurătorii.

87. Precum s-a arătat în cele de mai sus, instituirea de măsuri asigurătorii în procesul penal nu naşte în patrimoniul statului (în calitate de potenţial creditor) un drept de preferinţă faţă de alţi creditori, decât în condiţiile şi limitele impuse de legislaţia în vigoare, aşa cum prevede în mod expres art. 2.328 din Codul civil - potrivit căruia preferinţa acordată statului şi unităţilor administrativ-teritoriale pentru creanţele lor se reglementează prin legi speciale, însă o asemenea preferinţă nu poate afecta drepturile anterior dobândite de către terţi - şi art. 153 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, cu modificările şi completările ulterioare, potrivit căruia preferinţa acordată statului şi unităţilor administrativ-teritoriale pentru creanţele lor nu va fi opozabilă terţilor înainte de momentul la care a fost făcută publică prin înregistrarea în registrele de publicitate, o asemenea preferinţă va dobândi rang de prioritate de la momentul la care preferinţa a fost făcută publică. De asemenea, nicio dispoziţie legală nu conferă statului prioritate în ipoteza în care asupra unui bun ipotecat au fost instituite măsuri asigurătorii în procesul penal.

88. Nu există niciun temei de a deduce, din faptul transformării creanţei eventuale a statului într-una certă, lichidă şi exigibilă, ca efect al hotărârii de condamnare, şi existenţa unui rang prioritar a acesteia în raport cu altele, garantate ipotecar, în privinţa cărora au fost efectuate, anterior notării sechestrului asigurător penal, toate formalităţile de publicitate.

89. În măsura în care procesul penal s-ar finaliza cu o soluţie de condamnare, creanţa eventuală a statului s-ar transforma în creanţă certă, lichidă şi exigibilă, care ar avea caracterul unei creanţe bugetare şi care s-ar putea pune în executare cu respectarea normelor din Codul de procedură fiscală.

90. Însă, potrivit art. 227 alin. (9) din Codul de procedură fiscală, faţă de terţi, inclusiv faţă de stat, o garanţie reală şi celelalte sarcini reale asupra bunurilor au un grad de prioritate care se

stabileşte de la momentul în care acestea au fost făcute publice prin oricare dintre metodele prevăzute de lege.

91. Totodată, art. 259 alin. (3) din Codul de procedură fiscală dispune că, dacă există creditori care, asupra bunului vândut, au un drept de ipotecă despre care organul de executare a luat cunoştinţă, acestea vor fi plătite imediat după cheltuielile de executare.

92. Normele procedurale mai sus redate stabilesc ordinea legală de preferinţă între creditori, reglementând inclusiv ipoteza în care printre creditori se află statul, ca titular al unei creanţe bugetare. Prin conţinutul lor, acestea lipsesc de orice fundament argumentele prin care s-a afirmat că indisponibilizarea dată de instituirea sechestrului penal asigurător se răsfrânge asupra întregii situaţii juridice a bunurilor, inclusiv asupra oricărei garanţii reale constituite în favoarea terţilor, asupra actelor civile anterioare şi ulterioare aplicării măsurii, iar că prin înscrierea măsurii în cartea funciară, indisponibilizarea ar produce efecte erga omnes, inclusiv faţă de terţii de bună-credinţă.

(ii) Argumentul vizând faptul că, prin executarea silită, se încearcă o ridicare a măsurii asigurătorii instituite de organul penal pe o altă cale decât cea prevăzută de lege:

93. Acest argument susţine că este necesară mai întâi ridicarea sechestrului asigurător în procedura prevăzută de Codul de procedură penală, abia apoi putându-se demara executarea silită deoarece, în caz contrar, s-ar ocoli procedura prevăzută de art. 250 din Codul de procedură penală (ridicarea măsurii asigurătorii prin contestaţia formulată în temeiul acestui text de lege), văzută ca o cale specială în raport cu procedura reglementată de art. 622 şi următoarele din Codul de procedură civilă.

94. Dreptul unui creditor de a-şi realiza creanţa pe calea procedurii de executare silită nu poate fi validat/confirmat de legalitatea sau nu a unei măsuri asigurătorii instituite în condiţiile art. 249 din Codul de procedură penală, procedură independentă şi separată atât ca finalitate, cât şi ca scop de cea a executării silite.

95. Legalitatea măsurii asigurătorii a sechestrului înscris ipotecar nu poate afecta sub nicio formă legalitatea altor sarcini prealabil înscrise în cartea funciară şi nici a dreptului creditorului de a-şi satisface creanţa pe calea executării silite.

96. Nu poate fi acceptată ideea potrivit căreia creditorul titular al unei creanţe ar trebui să obţină cu prioritate o hotărâre a instanţei penale de ridicare a sechestrului într-o procedură de contestare a acestuia pe calea prevăzută de art. 250 din Codul de procedură penală, singurele aspecte pe care instanţa penală le poate verifica într-o astfel de procedură fiind cele privitoare la legalitatea măsurii şi a modului de aducere la îndeplinire a acesteia, iar nu şi chestiunea restabilirii ordinii de preferinţă în caz de concurs între creditori.

97. Prin urmare, pentru a proceda la executarea silită a bunului ce face obiectul sechestrului, creditorul (chirografar sau ipotecar) nu trebuie să parcurgă procedura contestaţiei împotriva măsurii asigurătorii prevăzute de art. 250 din Codul de procedură penală (art. 168 din Codul de procedură penală de la 1968), întrucât executarea silită nu este condiţionată de ridicarea sechestrului. În urma vânzării silite a imobilului ipotecat se va proceda la îndestularea cu prioritate a creditorului, urmând ca restul de preţ obţinut, în măsura în care va exista, să fie indisponibilizat pentru acoperirea creanţelor derivate din cauza penală.

98. Sunt pe deplin aplicabile dispoziţiile art. 857 alin. (3) din Codul de procedură civilă care prevăd că, de la data intabulării, imobilul rămâne liber de orice ipoteci sau alte sarcini privind garantarea drepturilor de creanţă, creditorii putându-şi realiza aceste drepturi numai din preţul obţinut în urma vânzării.

(iii) Principiul "penalul ţine în loc civilul":

99. Aşa cum s-a arătat deja la secţiunea a) pct. (iv), principiul enunţat nu poate influenţa concursul între cele două instituţii juridice. Acesta vizează existenţa pe rolul instanţelor de judecată a două cauze, civilă şi penală, având ca obiect recuperarea prejudiciului decurgând din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, caz în care soarta cauzei civile va depinde, sub aspectul existenţei faptei şi a persoanei care a săvârşit-o, de soluţia ce urmează a fi pronunţată în cauza penală.

100. În jurisprudenţa analizată este vorba, pe de o parte, de cauze penale în care, în vederea reparării prejudiciului decurgând din săvârşirea de infracţiuni, s-a instituit măsura asigurătorie a sechestrului penal asupra bunurilor învinuiţilor/suspecţilor, inculpaţilor, potrivit art. 249 din Codul de procedură penală (art. 163 şi următoarele din Codul de procedură penală de la 1968), iar pe de altă parte, de cauze în care a fost demarată executarea silită de creditori ipotecari ai acestora, ce deţin titluri executorii fără nicio legătură cu cauzele penale, prin care încearcă recuperarea creanţelor neplătite.

101. Aşadar, nu există un conflict între acţiunea penală în care a fost dispus sechestrul şi executarea silită demarată de creditor pentru recuperarea unei creanţe certe lichide şi exigibile astfel încât să fie aplicabile dispoziţiile art. 28 din Codul de procedură penală.

(iv) Fapta de executare silită a bunurilor legal sechestrate în procesul penal nu constituie infracţiunea de sustragere de sub sechestru:

102. Această infracţiune este prevăzută de art. 261 din Codul penal, potrivit căruia sustragerea unui bun care este legal sechestrat se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă. Subiectul activ al infracţiunii poate fi orice persoană, în timp ce fapta săvârşită de custode determină forma agravantă a infracţiunii, potrivit alin. (2) al aceluiaşi articol.

103. Situaţia premisă a săvârşirii infracţiunii este aceea a existenţei unui sechestru legal aplicat.

104. Sub aspectul laturii subiective, infracţiunea poate fi săvârşită numai cu intenţie directă sau indirectă, ceea ce presupune că făptuitorul trebuia să ştie că bunul este legal sechestrat. Or, nu pot fi considerate ca întrunite elementele constitutive ale infracţiunii în cazul în care se pune în executare un titlu executoriu vizând un imobil aflat sub puterea unui sechestru asigurător penal, având în vedere că, sub aspectul laturii subiective, nu poate fi vorba despre intenţia de a scoate nelegal bunul de sub incidenţa măsurii asigurătorii, ci creditorul nu face altceva decât să îşi exercite, în această calitate, un drept legal recunoscut, în timp ce executorul judecătoresc îşi îndeplineşte sarcinile ce îi revin, potrivit legii. În plus, aşa cum s-a arătat anterior, în ipoteza în care bunul este vândut în procedura executării silite, sechestrul penal se va strămuta asupra sumei de bani obţinute din vânzare, care rămâne după îndestularea creditorilor privilegiaţi.

2) Decizia nr. 3/2018, publicată în M. Of. nr. 423 din 17 mai 2018

Soluţia: *Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bacău şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor pct. 3.1.1 din Norma de metrologie legală NML 021-05 "Aparate pentru măsurarea vitezei de circulaţie a autovehiculelor (cinemometre)", aprobată prin Ordinul directorului general al Biroului Român de Metrologie Legală nr. 301/2005,

cu modificările şi completările ulterioare, erorile maxime tolerate pentru măsurarea vitezei sunt cerinţe metrologice aplicabile numai în procedura de atestare a unui cinemometru de către entităţile prevăzute la art. 4 din ordinul sus- menţionat, respectiv doar la momentul verificării şi omologării aparatului.

Considerente:

[...] Problema de drept ce face obiectul sesizării este aceea de a se stabili "dacă dispoziţiile art. 3.1.1 lit. c) din Norma de metrologie legală NML 021-05 «Aparate pentru măsurarea vitezei de circulaţie a autovehiculelor (cinemometre)», aprobată prin Ordinul directorului general al Biroului Român de Metrologie Legală nr. 301/2005, cu modificările şi completările ulterioare (Norma de metrologie legală NML 021-05), trebuie interpretate în sensul că se aplică la momentul constatării contravenţiei, în urma măsurării vitezei de către operatorul radar/instanţa de judecată, în cursul soluţionării plângerii contravenţionale, ori se aplică doar la momentul verificării şi omologării aparatului radar de către serviciul de metrologie legală".

27. Dispoziţii legale relevante:

a) Norma de metrologie legală NML 021-05:

"1. Domeniu de aplicare

1.1 Prezenta normă de metrologie legală stabileşte cerinţele metrologice şi tehnice pe care trebuie să le îndeplinească cinemometrele utilizate la măsurarea vitezei de circulaţie a autovehiculelor pe drumurile publice, în scopul aplicării prevederilor legislaţiei rutiere.

(...)

1.2 Pentru a putea fi introduse pe piaţă, puse în funcţiune sau utilizate în măsurările de interes public, cinemometrele prevăzute la punctul 1.1 trebuie să îndeplinească atât cerinţele metrologice şi tehnice prevăzute în prezenta normă, cât şi cerinţele aplicabile din norma de metrologie legală NML 001-05 «Cerinţe metrologice şi tehnice comune mijloacelor de măsurare supuse controlului metrologic legal». Aplicabilitatea cerinţelor din normele mai sus menţionate rezultă din tabelul 1.

(...)

3.1. Cerinţe metrologice

3.1.1. Erori maxime tolerate pentru măsurarea vitezei:

a) pentru măsurarea vitezei, simulată în condiţii de laborator, eroarea maximă tolerată este de:

- ±1 km/h pentru viteze până la 100 km/h;
- ±1% din valoarea măsurată pentru viteze egale sau mai mari de 100 km/h;

b) pentru măsurarea vitezei, în condiţii normale de trafic, pentru cinemometrele care funcţionează numai în regim staţionar, eroarea maximă tolerată este de:

- ±3 km/h pentru viteze până la 100 km/h;
- ±3% din valoarea măsurată pentru viteze egale sau mai mari de 100 km/h;

c) pentru măsurarea vitezei, în condiţii normale de trafic, pentru cinemometrele care funcţionează atât în regim staţionar, cât şi în regim de deplasare, eroarea maximă tolerată este de:

- în regim staţionar, pentru măsurarea vitezei autovehiculelor aflate în trafic, eroarea maximă tolerată este cea prevăzută la lit. b);
- în regim de deplasare, pentru măsurarea vitezei proprii de deplasare a autovehiculului de patrulare, eroarea maximă tolerată este cea prevăzută la lit. b);
- în regim de deplasare, pentru măsurarea vitezei autovehiculelor aflate în trafic, eroarea maximă tolerată este de:

- ±4 km/h pentru viteze până la 100 km/h;
- ±4% din valoarea măsurată pentru viteze egale sau mai mari de 100 km/h.

(...)

5.1. Atestarea legalităţii unui cinemometru se realizează numai după demonstrarea conformităţii acestuia cu cerinţele metrologice şi tehnice indicate în tabelul 1, pentru fiecare modalitate de control aplicabilă pentru introducerea pe piaţă şi punerea în funcţiune, respectiv pentru utilizare."

b) Ordinul directorului general al Biroului Român de Metrologie Legalănr. 301/2005:

"Art. 4. - Unităţile din structura şi în subordinea Biroului Român de Metrologie Legală, precum şi laboratoarele autorizate de acesta vor duce la îndeplinire prevederile prezentului ordin."

c) Ordonanţa Guvernului nr. 20/1992 privind activitatea de metrologie, aprobată cu modificări prin Legea nr. 11/1994, cu modificările şi completările ulterioare (Ordonanţa Guvernului nr. 20/1992):

"Art. 3. - Mijloacele de măsurare şi măsurările care sunt utilizate în domenii de interes public privind sănătatea şi siguranţa populaţiei, ordinea publică, protecţia mediului, protecţia consumatorilor, perceperea taxelor şi impozitelor şi corectitudinea tranzacţiilor comerciale, care afectează direct sau indirect viaţa cetăţenilor, se supun controlului metrologic legal, conform prevederilor prezentei ordonanţe. Activităţile agenţilor economici, care au ca obiect mijloacele de măsurare şi măsurările prevăzute la alin. 1, sunt supuse controlului metrologic legal, prin autorizare/avizare şi supraveghere, conform prevederilor prezentei ordonanţe."

28. Din interpretarea sistematică a dispoziţiilor legale precitate rezultă că erorile maxime tolerate pentru măsurarea vitezei reprezintă cerinţe metrologice care sunt avute în vedere doar cu ocazia verificării metrologice a aparatelor "cinemometru", în vederea atestării legalităţii acestora, iar nu cu ocazia utilizării acestor aparate pentru măsurarea vitezei participanţilor în trafic.

29. Astfel, controlul metrologic legal se efectuează, atât iniţial, înainte de punerea în funcţiune, în vederea constatării şi confirmării că mijlocul de măsurare îndeplineşte cerinţele prevăzute în reglementările de metrologie legală, cât şi periodic, fiind obligatorie verificarea mijloacelor de măsurare, la intervale de timp specificate, conform unei proceduri stabilite prin reglementări de metrologie.

30. În urma verificărilor iniţiale şi a verificărilor periodice ale cinemometrelor se aplică marcajele metrologice prevăzute de pct. 3.7 din Norma de metrologie legală NML 021-05 şi se eliberează buletinul de verificare metrologică ce atestă legalitatea aparatului pentru măsurarea vitezei de circulaţie a autovehiculelor.

31. Din momentul în care se eliberează buletinul de verificare metrologică, măsurătorile efectuate în termenul de valabilitate al acestuia exprimă o valoare legală, fără a se aplica niciun fel de marjă de eroare.

32. Aceasta, întrucât toleranţa menţionată de dispoziţiile pct. 3.1.1 din Norma de metrologie legală NML 021-05 nu constituie o valoare fixă, ci un interval maxim în care fiecare cinemometru trebuie să se încadreze pentru a fi admis la verificarea metrologică. De altfel, erorile de măsurare inerente oricărui sistem de măsurare a unei valori fizice se pot încadra oriunde în acest interval, nefiind obligatoriu ca acestea să se încadreze în nivelul maxim arătat.

33. Prin urmare, având în vedere şi dispoziţiile art. 49 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice, republicată, cu modificările şi completările ulterioare (Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002), care reglementează regimul legal de viteză, precum şi dispoziţiile art. 108 din acelaşi act normativ, care reglementează

contravenţiile la regimul de viteză, viteza în funcţie de care se aplică sancţiunea contravenţională este cea constatată, potrivit legii, cu mijloace tehnice omologate şi verificate metrologic, prezumându-se că acestea exprimă viteza reală cu care a circulat autovehiculul surprins în trafic.

34. De vreme ce săvârşirea faptei a fost constatată printr-un mijloc tehnic omologat şi verificat metrologic, potrivit art. 6 pct. 20 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, marja de eroare nu poate fi aplicată, scopul edictării normei supuse interpretării fiind respectarea cerinţelor metrologice şi tehnice de punere în funcţiune şi utilizare a cinemometrelor.

35. De altfel, contravenţiile referitoare la depăşirea vitezei-limită legale de deplasare a autovehiculelor pe drumurile publice se constată, potrivit art. 108 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 şi art. 121 alin. (1) şi art. 181 alin. (1) din Regulamentul de aplicare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţie pe drumurile publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1.391/2006, cu modificările şi completările ulterioare (Regulamentul de aplicare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002), doar prin mijloace tehnice omologate şi verificate metrologic, emitentul procesului-verbal de contravenţie având obligaţia de a pune la dispoziţia instanţei de judecată înregistrările video sau planşele foto rezultate din înregistrarea video, care să evidenţieze şi simbolurile esenţiale pentru stabilirea vitezei de deplasare a autovehiculului tipărite permanent pe înregistrare.

36. Aşa fiind, agentul constatator înscrie în procesul-verbal de contravenţie valoarea afişată de mijlocul tehnic omologat şi verificat metrologic, care este prezumat că afişează viteza reală de deplasare a autovehiculului, fără a avea în vedere erorile maxime tolerate pentru măsurarea vitezei reglementate de pct. 3.1.1 din Norma de metrologie legală NML 021-05, obligaţia de a da eficienţă acestor norme incumbând, aşa cum s-a arătat în precedent, Biroului Român de Metrologie Legală, la emiterea buletinului de verificare metrologică pentru aparatul radar.

37. Un argument suplimentar în sensul acestei interpretări rezultă şi din intenţia legiuitorului de a sancţiona, conform art. 108 alin. (1) lit. a) pct. 4 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, depăşirea vitezei maxime admise pe sectorul de drum respectiv pentru categoria din care face parte autovehiculul condus, constatată, potrivit legii, cu mijloace tehnice omologate şi verificate metrologic, numai dacă aceasta se situează în intervalul 10-20 km/h peste viteza maximă admisă. Prin urmare, legiuitorul are în vedere o marjă în limita căreia depăşirea vitezei maxime admise nu constituie contravenţie, dar numai în limita a 10 km/h peste viteza maximă admisă pe sectorul de drum respectiv.

38. A accepta interpretarea potrivit căreia pentru fiecare valoare măsurată de cinemometru ar trebui aplicată eroarea maximă tolerată, în sens negativ, în aplicarea principiului conform căruia dubiul profită persoanei acuzate (in dubio pro reo), ar însemna a nesocoti scopul prevăzut încă din primul articol al Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, respectiv "asigurarea desfăşurării fluente şi în siguranţă a circulaţiei pe drumurile publice, precum şi ocrotirea vieţii, integrităţii corporale şi a sănătăţii persoanelor participante la trafic sau aflate în zona drumului public, protecţia drepturilor şi intereselor legitime ale persoanelor respective, a proprietăţii publice şi private, cât şi a mediului".

39. Prin urmare, şi din perspectiva interesului general ocrotit, în situaţia încălcării limitei maxime de viteză constatate cu mijloace tehnice omologate şi verificate metrologic, viteza înregistrată de cinemometru reprezintă viteza de deplasare a autovehiculului, valoare în raport cu care se aplică sancţiunea contravenţională prevăzută de lege.

40. În concluzie, cerinţele referitoare la erorile maxime tolerate pentru măsurarea vitezei, reglementate în cuprinsulpct. 3.1.1 din Norma de metrologie legală NML 021-05, sunt aplicabile

numai la încercarea pentru obţinerea aprobării de model şi la verificarea metrologică a unui aparat, iar nu la utilizarea efectivă a acestuia. Ca urmare a îndeplinirii de către cinemometru a cerinţelor legale şi tehnice aplicabile la momentul verificării metrologice, se emite buletinul de verificare, document care atestă calitatea de mijloc de măsurare legal, iar viteza înregistrată de acesta este aceeaşi cu viteza de deplasare a autovehiculului.

3) Decizia nr. 4/2018, publicată în M. Of. nr. 388 din 07 mai 2018

Soluţie: *Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Cluj şi, în consecinţă, stabileşte că, în interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 8 alin. (1), raportat la art. 7 şi art. 1 alin. (1) lit. b) din Ordonanţa Guvernului nr. 15/2002 privind aplicarea tarifului de utilizare şi a tarifului de trecere pe reţeaua de drumuri naţionale din România, aprobată cu modificări şi completări prinLegea nr. 424/2002, cu modificările şi completările ulterioare:*

- în cazul transmiterii dreptului de proprietate asupra vehiculului, fostul proprietar pierde calitatea de utilizator şi de subiect activ al contravenţiei constând în fapta de a circula fără rovinietă valabilă;

- dovada transmiterii dreptului de proprietate se face potrivit dreptului comun.

Considerente:

[...] 44. În ceea ce priveşte fondul problemei de drept supuse dezbaterii se observă că din analiza practicii judiciare ce justifică prezentul recurs în interesul legii rezultă o diversitate de opinii referitoare la interpretarea art. 8 alin. (1) raportat la art. 7 şi art. 1 alin. (1) lit. b) din Ordonanţa Guvernului nr. 15/2002; aceste opinii au fost grupate în două categorii, majoritară şi minoritară, din motive de sistematizare, în raport cu criteriul admiterii, respectiv respingerii plângerii contravenţionale, în cazul în care se face dovada transmiterii dreptului de proprietate asupra vehiculului prin înscris cu dată certă anterioară săvârşirii faptei. Niciuna din cele două categorii nu are însă considerente unitare.

45. Astfel, în cazul opiniei majoritare, unele instanţe au arătat că răspunderea contravenţională este înlăturată de plano pentru ipoteza în discuţie, deoarece lipseşte vinovăţia, ca element esenţial al contravenţiei, iar altele că nu mai sunt îndeplinite condiţiile pentru ca fostul proprietar să fie subiect activ al contravenţiei; unele instanţe au considerat că nu mai sunt îndeplinite condiţiile art. 1 alin. (1) lit. b) din Ordonanţa Guvernului nr. 15/2002 referitoare la calitatea de utilizator, iar altele au considerat că odată cu transmiterea dreptului de proprietate se transmite şi calitatea de subiect activ al contravenţiei de la vechiul la noul proprietar.

46. De asemenea, dintre instanţele care au respins plângerea, unele au apreciat că răspunderea contravenţională revine întotdeauna persoanei înscrise în Registrul naţional de evidenţă a permiselor de conducere şi a vehiculelor înmatriculate (denumit în continuare Registrul naţional de evidenţă), constituit de Direcţia regim permise de conducere şi înmatriculare a vehiculelor în temeiul art. 115 din Ordonanţa Guvernului nr. 83/2001 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea serviciilor publice comunitare pentru eliberarea şi evidenţa paşapoartelor simple şi serviciilor publice comunitare regim permise de conducere şi înmatriculare a vehiculelor, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 362/2002, cu modificările şi

completările ulterioare; altele au considerat că, în condiţiile existenţei Registrului naţional de evidenţă, înscrisul cu dată certă nu este suficient pentru înlăturarea răspunderii contravenţionale.

47. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie porneşte de la observaţia că această diversitate de opinii izvorăşte din modul diferit de înţelegere, pe de o parte, a semnificaţiei juridice a transmiterii dreptului de proprietate asupra vehiculului, iar, pe de altă parte, a regimului juridic probator.

48. Referitor la prima chestiune, relevantă este dispoziţi aart. 7 din Ordonanţa Guvernului nr. 15/2002, potrivit căreia responsabilitatea achitării tarifului de utilizare şi a deţinerii rovinietei valabile revine în exclusivitate utilizatorilor români, iar, în cazul utilizatorilor străini, aceasta revine în exclusivitate conducătorului auto al vehiculului; potrivit art. 8 alin. (1) din aceeaşi ordonanţă de urgenţă, fapta de a circula fără rovinietă valabilă constituie contravenţie continuă şi se sancţionează cu amendă.

49. Aşadar, rezultă, fără nicio îndoială, că subiectul activ al contravenţiei este utilizatorul român al vehiculului (denumit în continuare utilizatorul; ipoteza utilizatorului străin nu a ridicat probleme în practica judiciară şi excedează limitelor sesizării).

50. Potrivit art. 1 alin. (1) lit. b) din Ordonanţa Guvernului nr. 15/2002, prin expresia "utilizatori români" se înţelege "persoanele fizice sau juridice înscrise în certificatul de înmatriculare, care au în proprietate sau care, după caz, pot folosi în baza unui drept legal vehicule înmatriculate în România".

51. Aşadar, pentru a fi utilizator, persoana fizică sau juridică trebuie să îndeplinească două condiţii:

- să fie înscrisă în certificatul de înmatriculare;
- să fie proprietara vehiculului sau să o poată folosi în baza unui "drept legal" (expresia, uşor surprinzătoare, provine din textul ordonanţei de urgenţă).

52. Or, în cazul transmiterii dreptului de proprietate asupra vehiculului, aşa cum bine au arătat o parte din instanţe, cea de-a doua condiţie nu mai este îndeplinită, ceea ce atrage pierderea calităţii de utilizator şi, pe cale de consecinţă, pe cea de subiect al contravenţiei.

53. Referitor la regimul probator se observă că Registrul naţional de evidenţă nu are conferite caracteristicile unui registru de publicitate şi nicio dispoziţie legală relevantă în speţă nu derogă de la dreptul comun în materie de probaţiune. Instanţele care - în încercarea de a înlătura consecinţa mai sus amintită - au condiţionat transmiterea dreptului de proprietate sau opozabilitatea faţă de terţi a transmiterii dreptului de proprietate de înscrierea transmiterii dreptului de proprietate asupra vehiculului în Registrul naţional de evidenţă au procedat astfel fără bază legală, derogând de la dreptul comun în materie de probaţiune, în lipsa oricărei dispoziţii speciale derogatorii.

54. Aşadar, în cazul în care dreptul de proprietate asupra vehiculului a fost transmis anterior datei săvârşirii contravenţiei, printr-un înscris sub semnătură privată, înscrisul face dovada până la proba contrară, potrivit art. 273 din Codul de procedură civilă, şi este opozabil altor persoane decât celor care l-au întocmit, din ziua în care data înscrisului a devenit certă prin una dintre modalităţile arătate de dispoziţiile art. 278 din Codul de procedură civilă.

55. Aprecierea probelor se supune regulilor prevăzute de art. 264 alin. (1) şi (2) din Codul de procedură civilă, ceea ce înseamnă că instanţele vor examina probele administrate, pe fiecare în parte şi pe toate în ansamblul lor, în vederea stabilirii existenţei sau inexistenţei faptelor pentru a căror dovedire probele au fost încuviinţate; judecătorul va aprecia în mod liber, potrivit convingerii sale, în afară de cazul când legea stabileşte puterea doveditoare a probei.

56. De asemenea, potrivit art. 22 alin. (2) din Codul de procedură civilă, "Judecătorul are îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greşeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor şi prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunţării unei hotărâri temeinice şi legale. În acest scop, cu privire la situaţia de fapt şi motivarea în drept pe care părţile le invocă, judecătorul este în drept să le ceară să prezinte explicaţii, oral sau în scris, să pună în dezbaterea acestora orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă nu sunt menţionate în cerere sau în întâmpinare, să dispună administrarea probelor pe care le consideră necesare, precum şi alte măsuri prevăzute de lege, chiar dacă părţile se împotrivesc".

57. Aplicarea coroborată a acestor dispoziţii legale în cauzele având ca obiect contravenţia prevăzută de art. 8 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 15/2002 obligă instanţele, în raport cu actele şi lucrările dosarului şi cu datele concrete ale fiecărei cauze, să efectueze verificări privind realitatea transmiterii dreptului de proprietate ori de câte ori apreciază că există îndoială în legătură cu această chestiune, iar transmiterea a operat doar formal, în scopul eludării obligaţiei de achitare a tarifului de utilizare a reţelei de drumuri naţionale din România.

58. Actul sub semnătură privată cu dată certă nu are valoare probatorie absolută şi, aşa cum s-a arătat, poate fi înlăturat prin proba contrară, inclusiv prin prezumţii judiciare.

59. În acest scop, instanţele pot lua în considerare intervalul de timp dintre data dobândirii proprietăţii asupra vehiculului şi data transmiterii acestui drept, frecvenţa transmiterilor, relaţiile juridice dintre părţi şi orice alte elemente asemănătoare.

4) Decizia nr. 5/2018, publicată în M. Of. nr. 448 din 30 mai 2018

Soluţie: *Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Suceava şi, în consecinţă, stabileşte că:*

Litigiile având ca obiect acordarea ajutoarelor salariale de care beneficiază cadrele militare, poliţiştii şi funcţionarii publici cu statut special la trecerea în rezervă sau direct în retragere, în temeiul art. 20 alin. (1) din capitolul II al anexei nr. VII din Legea-cadru nr. 284/2010 sunt de competenţa în primă instanţă a secţiilor/completurilor specializate în soluţionarea litigiilor de muncă, respectiv raportat la calitatea de funcţionar public a reclamanţilor, a secţiilor/completurilor specializate de contencios administrativ.

Acţiunile având ca obiect acordarea ajutoarelor salariale de care beneficiază cadrele militare, poliţiştii şi funcţionarii publici cu statut special la trecerea în rezervă sau direct în retragere formulate în temeiul art. 20 alin. (1) din capitolul II al anexei nr. VII din Legea-cadru nr. 284/2010 introduse în perioada de suspendare a exerciţiului dreptului la acordarea de ajutoare/indemnizaţii sunt prematur formulate.

Considerente:

[...] 54. Cu privire la competenţa de soluţionare în primă instanţă a litigiilor având ca obiect acordarea ajutoarelor salariale de care beneficiază cadrele militare, poliţiştii şi funcţionarii publici cu statut special la trecerea în rezervă sau direct în retragere, în temeiul art. 20 alin. (1) din capitolul II al anexei nr. VII din Legea- cadru nr. 284/2010, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie reţine următoarele:

55. În privinţa ajutorului prevăzut de art. 20 din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010 nu există dispoziţii speciale care să prevadă o anumită competenţă materială de soluţionare, fapt ce a determinat o practică neunitară.

56. În consecinţă, pentru dezlegarea acestei probleme este necesară aplicarea principiilor şi dispoziţiilor cu caracter general în materia stabilirii competenţei instanţelor judecătoreşti.

57. Din acest punct de vedere, pentru determinarea competenţei instanţei de judecată este esenţială stabilirea naturii juridice a ajutorului solicitat şi, în subsidiar, calitatea reclamantului.

58. Practica neunitară s-a născut deoarece instanţele au stabilit diferit natura juridică a ajutorului: drept de natură salarială sau asimilat acestuia, izvorât din raporturile de muncă ori de serviciu sau ajutor social (drept de asigurări sociale) născut dintr-un raport juridic de asigurări sociale.

59. În condiţiile în care ajutorul a fost calificat ca fiind un drept de asigurări sociale, cererile privind refuzul de acordare a acestuia au fost soluţionate de secţia conflicte de muncă şi asigurări sociale din cadrul tribunalului, conform art. 95 pct. 1 din Codul de procedură civilă şi art. 153 lit. f) din Legea nr. 263/2010.

60. În situaţia în care ajutorul, ca natură juridică, a fost calificat ca fiind un drept de natură salarială sau asimilat acestuia, actele prin care autoritatea publică pârâtă refuză să îl acorde au fost apreciate ca fiind acte administrative şi au fost contestate, după caz, la tribunal sau la curtea de apel - secţia de contencios administrativ, conform art. 109 din Legea nr. 188/1999 sau, după caz, art. 10 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare.

61. În ce priveşte natura drepturilor acordate cu ocazia ieşirii la pensie, încetării raporturilor de serviciu, retragerii ori trecerii în rezervă, Curtea Constituţională a statuat că aceste drepturi reprezintă beneficii acordate anumitor categorii socioprofesionale în virtutea statutului special al acestora. Ele nu fac parte din categoria drepturilor fundamentale, astfel că legiuitorul este în drept să dispună cu privire la conţinutul, limitele şi condiţiile de acordare a acestora, precum şi să dispună diminuarea ori chiar încetarea acordărilor, fără a fi necesară întrunirea condiţiilor stabilite de art. 53 din legea fundamentală (deciziile nr. 1.576 din 7 decembrie 2011, nr. 326 din 25 iunie 2013 şi nr. 334 din 12 iunie 2014).

62. Faţă de cele două orientări jurisprudenţiale se apreciază că ajutorul acordat la trecerea în rezervă sau direct în retragere, respectiv la încetarea raporturilor de serviciu nu este un drept de asigurări sociale, ci este un drept asociat prestării unei anumite activităţi în temeiul unui raport de muncă sau de serviciu.

63. Natura juridică a acestui ajutor este interpretată a fi aceea a unui drept de natură salarială sau asimilat acestuia, deoarece derivă dintr-un raport de muncă sau de serviciu, care a încetat.

64. În acest cadru, în raport cu calitatea avută de solicitant, aceea de salariat sau de funcţionar public, judecarea litigiilor intră în competenţa secţiilor/completurilor specializate în litigii de muncă sau a secţiilor/completurilor de contencios administrativ.

65. Conform art. 109 din Legea nr. 188/1999, cauzele care au ca obiect raportul de serviciu al funcţionarului public sunt de competenţa Secţiei de contencios administrativ şi fiscal, cu excepţia situaţiilor pentru care este stabilită expres prin lege competenţa altor instanţe.

66. Compensaţiile acordate la încetarea raporturilor de muncă/de serviciu sau la concediere sunt drepturi născute, în temeiul legii sau contractelor de muncă, din raporturile de muncă sau de serviciu, fiind judecate în mod corespunzător, în acest sens fiind şi Normele metodologice de

aplicare a Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 44/2004, cu modificările şi completările ulterioare, care, la pct. 68, stabilesc că: "Veniturile din salarii sau asimilate salariilor cuprind totalitatea sumelor încasate ca urmare a unei relaţii contractuale de muncă, precum şi orice sume de natură salarială primite în baza unei legi speciale", fiind incluse în această categorie şi compensaţii băneşti la concediere sau trecerea în rezervă.

67. Un alt argument în aprecierea competenţei este faptul că sursa din care se efectuează plata ajutorului cuvenit la trecerea în rezervă nu o constituie bugetul asigurărilor sociale de stat, ci bugetul de stat, ceea ce probează natura juridică diferită de cea a drepturilor de asigurări sociale a dreptului avut în vedere.

68. Aceste drepturi au fost incluse în Legea-cadru nr. 284/2010, fiind elemente de remuneraţie având legătură indirectă cu raportul de muncă/de serviciu şi salariul cuvenit, cu natură juridică a unui drept asociat prestării unei anumite activităţi.

69. Faţă de cele expuse mai sus rezultă că instanţele care au soluţionat litigiile în considerarea raportului de serviciu în care s-au aflat părţile, conform art. 109 din Legea nr. 188/1999, au procedat corect.

70. Cu privire la soluţia ce se impune a fi pronunţată cu privire la acţiunile având ca obiect plata sumelor de bani conform reglementărilor expuse mai sus se constată că întreaga jurisprudenţă naţională a valorificat aspectele deja statuate prin Decizia nr. 16/2015 şi considerentele deciziilor Curţii Constituţionale relevante.

71. Din jurisprudenţa ataşată sesizării se poate observa că toate categoriile de soluţii reţin în considerente că efectele suspensive ale actelor normative succesive limitează valorificarea drepturilor deduse judecăţii corespunzător perioadelor avute în vedere de acestea. Din lecturarea hotărârilor judecătoreşti pronunţate se poate observa că acestea exprimă doar aparent soluţii diferite, numitorul comun constituindu-l imposibilitatea valorificării drepturilor în perioadele analizate. Soluţiile de respingere, indiferent de forma de exprimare a dispozitivului, au în vedere considerente similare, iar soluţiile de admitere pronunţate mai recent nu conferă nici acestea o creanţă exigibilă în favoarea reclamantului, executarea titlurilor depinzând de încetarea suspendărilor legale. Dintre acestea se evidenţiază soluţia minoritară pronunţată doar la nivelul unei curţi de apel (în cadrul căreia s-au pronunţat şi soluţii de prematuritate) în sensul admiterii acţiunii (aparent necondiţionat), fără a omite însă în considerente efectele Deciziei nr. 16/2015.

72. Din perspectiva expusă se impune a se analiza, drept condiţie de admisibilitate a sesizării de faţă, în ce măsură diferenţele specifice existente între soluţiile formulate în jurisprudenţă sunt de natură a impune acţiunea acestui mecanism de unificare.

73. Pentru a se lămuri efectele aplicării actelor normative menţionate, art. 9 din Legea nr. 118/2010, art. 9 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 80/2010, art. 2 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 84/2012, art. 10 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 103/2013, raportate la pct. 2 din anexa nr. IV/2 din Legea-cadru nr. 330/2009 şi la art. 20 din anexa nr. VII din Legea-cadru nr. 284/2010, se reţine că, prin Decizia nr. 16/2015, s-a stabilit că "dispoziţiile art. 9 din Legea nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare restabilirii echilibrului bugetar, cu modificările şi completările ulterioare, vizează exerciţiul dreptului de acordare a ajutoarelor sau, după caz, indemnizaţiilor, în sensul că acesta este suspendat în perioada 3 iulie-31 decembrie 2010, şi nu existenţa dreptului".

74. Referitor la natura drepturilor acordate cu prilejul ieşirii la pensie, încetării raporturilor de serviciu, retragerii ori trecerii în rezervă, din jurisprudenţa Curţii Constituţionale, s-a reţinut că aceste drepturi reprezintă "beneficii acordate anumitor categorii socioprofesionale în virtutea

statutului special al acestora şi nu fac parte din categoria drepturilor fundamentale, astfel că legiuitorul este în drept să dispună cu privire la conţinutul, limitele şi condiţiile de acordare a acestora, precum şi să dispună diminuarea ori chiar încetarea acordării lor, fără a fi necesară întrunirea condiţiilor stabilite de art. 53 din Legea fundamentală (deciziile nr. 1.576 din 7 decembrie 2011, nr. 326 din 25 iunie 2013 şi nr. 334 din 12 iunie 2014)". S-a recunoscut, astfel, încă o dată, că statul are deplină legitimare constituţională pentru a acorda sporuri, premii periodice şi alte stimulente personalului plătit din fonduri publice, în funcţie de veniturile bugetare pe care le realizează. Acestea au fost considerate drepturi salariale suplimentare, iar nu drepturi fundamentale consacrate şi garantate de Constituţie, în raport cu care legiuitorul are libertatea de a le modifica în diferite perioade de timp, de a le suspenda şi chiar de a dispune anularea lor.

75. Prin considerentele deciziei menţionate s-a mai subliniat totodată că "raţiunea măsurii dispuse de legiuitor îşi are izvorul într-o situaţie de excepţie, respectiv criza economică a ţării, context în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a admis că statul are dreptul de a suspenda sau suprima anumite retribuţii şi că, prin adoptarea Legii nr. 118/2010, ingerinţa statului a fost prevăzută de lege şi a urmărit un interes public, respectiv protejarea echilibrului fiscal între cheltuielile şi veniturile statului, pe fondul crizei economice din ţară (Decizia de inadmisibilitate pronunţată la 6.12.2011 în cauzele conexate nr. 44.232/11 şi nr. 44.605/11, Cauza Felicia Mihăieş şi Adrian Gavril Senteş împotriva României)".

76. Deşi, prin decizia în discuţie, s-a stabilit că dreptul în sine nu a fost înlăturat, punându-se în discuţie doar exerciţiul său, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a reţinut în mod expres că exerciţiul dreptului a fost suspendat în mod repetat, neputând fi valorificat.

77. De asemenea, prin Decizia nr. 11/2017 pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept pronunţată în Dosarul nr. 3.489/1/2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 204 din 24 martie 2017, s-a respins, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău - Secţia I civilă, în Dosarul nr. 2.826/110/2015, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:

"- interpretarea dispoziţiilor art. 10 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu completări prin Legea nr. 28/2014, cu modificările şi completările ulterioare, şi art. 9 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, în sensul de a se stabili dacă sintagmele «nu se acordă», respectiv «nu se aplică», cuprinse în textele legale menţionate, se referă la substanţa dreptului la acordarea indemnizaţiei la ieşirea la pensie sau reprezintă doar o suspendare a acordării acestei indemnizaţii şi, totodată, în eventualitatea în care cele două sintagme vizează doar suspendarea exerciţiului dreptului la indemnizaţia la ieşirea la pensie, dacă această suspendare se referă numai la perioada anului 2014, respectiv 2015, şi numai la persoanele al căror drept la pensie s-a deschis în anul 2014, respectiv 2015, sau vizează toate persoanele care au vocaţie la plata acestei indemnizaţii, indiferent de data deschiderii dreptului la pensie pentru acestea;

- în condiţiile în care interpretarea este în sensul că cele două sintagme menţionate anterior se referă doar la suspendarea exerciţiului dreptului la indemnizaţia la ieşirea la pensie, care este data de la care persoanele cu vocaţie la plata acestei indemnizaţii pot solicita acordarea efectivă a dreptului lor".

78. În esenţă, această sesizare a fost respinsă ca inadmisibilă, deoarece dispoziţiile legale a căror interpretare s-a solicitat erau similare cu cele ce au făcut obiectul primei sesizări menţionate, respectiv cele interpretate prin Decizia nr. 16/2015, iar problemele de drept din cea de-a doua întrebare vizau interpretarea şi aplicarea legii la circumstanţele particulare ale cauzei aflate pe rolul instanţei de trimitere sau nu vizau o problemă de drept punctuală, ceea ce presupunea analiza unei multitudini de ipoteze şi situaţii particulare.

79. Prin Decizia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 79/2017 a fost, de asemenea, respinsă ca inadmisibilă sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a IV-a pentru litigii de muncă şi asigurări sociale, în Dosarul nr. 1.984/112/2016, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "dacă, având în vedere considerentele Deciziei Curţii Constituţionale nr. 42/2014 şi ale Deciziei nr. 16/2015 pronunţate de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, suspendarea acordării indemnizaţiei de pensionare pentru magistraţi prin acte normative temporare, până în anul 2017, afectează caracterul previzibil al dispoziţiilor art. 81 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 şi, implicit, substanţa acestui drept".

80. Pe rolul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie s-a aflat şi Dosarul nr. 2.632 din 29 septembrie 2017 având ca obiect sesizarea Curţii de Apel Craiova, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea problemei de drept referitoare la interpretarea dispoziţiilor art. 20 alin. (1) şi (2) din anexa nr. VII din Legea-cadru nr. 284/2010 cu privire la faptul dacă, la încetarea raporturilor de exerciţiu/trecerea în rezervă/retragere, poliţiştii/militarii beneficiază de ajutoarele prevăzute de aceste norme, în situaţia în care legiuitorul, prin acte normative care reglementează salarizarea în sectorul bugetar, a stipulat că aceste prevederi nu se aplică, respectiv aceste ajutoare nu se acordă.

81. Prin Decizia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie nr. 9 din 19 februarie 2018, s-a respins, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova - Secţia contencios administrativ şi fiscal, în Dosarul nr. 3.406/104/2016, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept anterior menţionate.

82. Actele normative prin care a fost dispusă suspendarea plăţii ajutoarelor sau, după caz, a indemnizaţiilor la ieşirea la pensie, încetarea raporturilor de serviciu, retragerea ori trecerea în rezervă au făcut obiectul controlului de constituţionalitate în cadrul unor procese având ca obiect solicitarea plăţii drepturilor băneşti constând în indemnizaţii sau ajutoare cuvenite potrivit art. 81 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor şi procurorilor, republicată, cu modificările şi completările ulterioare (indemnizaţia cuvenită magistraţilor la ieşirea la pensie), pct. 2 din anexa nr. IV/2 a Legii-cadru nr. 330/2009 şi art. 20 alin. (1) şi (2) din anexa nr. VII la Legea- cadru nr. 284/2010 (ajutorul cuvenit militarilor la trecerea în rezervă cu drept de pensie).

83. Deşi excepţiile de neconstituţionalitate invocate au fost respinse ca neîntemeiate, Curtea Constituţională, cu referire la ansamblul actelor normative în materie, a abordat chestiunea previzibilităţii suspendării plăţii ajutoarelor sau, după caz, a inadmisibilităţilor unor asemenea solicitări la ieşirea la pensie, încetarea raporturilor de serviciu, retragerea ori la trecerea în rezervă.

84. Astfel, prin Decizia nr. 42/2014 referitoare la respingerea excepţiei de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 9 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 84/2012, Curtea Constituţională a analizat măsura în care suspendarea unei indemnizaţii acordate revoluţionarilor ar aduce atingere dreptului de proprietate al acestora, reţinând că, "deşi indemnizaţia solicitată reprezintă o valoare patrimonială, susceptibilă de protecţia prevederilor art. 1 din Primul Protocol la Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor

fundamentale, ea reprezintă totuşi, din această perspectivă, un drept câştigat numai cu privire la indemnizaţiile obţinute până la intrarea în vigoare a actelor normative care au prevăzut suspendarea acestui drept".

85. Cu acest prilej a arătat că instanţa europeană nu a negat posibilitatea statului de a suspenda pe cale legală acordarea unor drepturi prevăzute prin lege, invocând în acest sens Hotărârea din 8 noiembrie 2005, pronunţată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza Kechko contra Ucrainei. Referindu-se la anumite drepturi de natură bănească acordate angajaţilor, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că "statul este cel care este în măsură să stabilească ce beneficii trebuie plătite angajaţilor săi din bugetul de stat. Statul poate dispune introducerea, suspendarea sau încetarea plăţii unor astfel de beneficii prin modificări legislative corespunzătoare. Totuşi, atunci când o dispoziţie legală este în vigoare şi prevede plata anumitor beneficii, iar condiţiile stipulate sunt respectate, autorităţile nu pot refuza în mod deliberat plata acestora atât timp cât dispoziţiile legale rămân în vigoare".

86. În final, Curtea Constituţională a subliniat faptul că "deşi autorităţile au dreptul de a dispune cu privire la acordarea drepturilor băneşti pretinse de autorii excepţiei de neconstituţionalitate, restrângerea ori suspendarea acestor drepturi şi în viitor, în condiţiile în care textele de lege care le prevăd nu au fost abrogate, ar putea justifica întrebarea dacă aceste drepturi mai există şi dacă nu cumva textele de lege care le prevăd au fost în fapt lipsite de eficienţă, aşa încât speranţa titularilor acestor drepturi, deşi are un suport legal, este în realitate lipsită de conţinut. Astfel, deşi formal limitată în timp, respectiv vizând durata unui an calendaristic, măsura de suspendare repetată a acestor drepturi, pentru mai mulţi ani la rând, nu putea afecta caracterul previzibil al normelor de lege, creând incertitudine cu privire la existenţa acestor drepturi", aceste statuări fiind reluate şi în deciziile Curţii Constituţionale nr. 314/2014, 330/2014 şi 129/2015.

87. De asemenea, prin considerentele Deciziei nr. 314/2014, referitoare la neconstituţionalitatea dispoziţiilor art. 6 din Ordonanţa Guvernului nr. 29/2013 privind reglementarea unor măsuri bugetare, cu referire la art. II art. 18 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, precum şi pentru instituirea altor măsuri financiare în domeniul bugetar, Curtea Constituţională a reţinut că "măsura suspendării anuale a plăţii despăgubirilor prevăzute la art. 4 alin. (4) din Legea nr. 341/2004, măsură adoptată deja pentru trei ani consecutivi, 2012, 2013 şi 2014, nu poate fi repetată sine die, caz în care ar putea afecta proporţionalitatea măsurii", aceste argumente regăsindu-se şi în deciziile Curţii Constituţionale nr. 330/2014 şi nr. 129/2015.

88. În ceea ce priveşte natura de "bun" a drepturilor menţionate din perspectiva jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului privitoare la art. 1 din Protocolul 1 la Convenţie, se impune a se sublinia că jurisprudenţa constituţională şi cea a instanţei supreme a statuat deja că drepturile privitoare la aceste indemnizaţii/ajutoare nu constituie drepturi fundamentale, ci drepturi salariale suplimentare. Fără a fi în mod riguros constantă, Curtea Constituţională a reţinut că acestea reprezintă "un drept câştigat numai cu privire la indemnizaţiile obţinute până la intrarea în vigoare a actelor normative care au prevăzut suspendarea acestui drept" (Decizia nr. 42/2014).

89. Citând decizia pronunţată în Cauza Kechko contra Ucrainei (valorificată şi de instanţa constituţională), s-a avut în vedere sensul autonom al conceptului de "bunuri" din prima parte a art. 1 din Protocolul nr. 1, care nu este limitat la proprietatea de bunuri fizice şi este separat de clasificarea formală din legislaţia relevantă. Anumite alte drepturi şi interese, de exemplu, datorii,

activele la constituire, pot fi, de asemenea, considerate "drepturi de proprietate" şi, astfel, "bunuri" în sensul acestei dispoziţii. Chestiunea care trebuie examinată este dacă circumstanţele cauzei, considerate în ansamblu, i-au conferit reclamantului dreptul la un interes material garantat la art. 1 din Protocolul nr. 1.

90. Prin aceeaşi hotărâre, Curtea Europeană recunoaşte că "statul este cel care este în măsură să stabilească ce beneficii trebuie plătite angajaţilor săi din bugetul de stat. Statul poate dispune introducerea, suspendarea sau încetarea plăţii unor astfel de beneficii prin modificări legislative corespunzătoare. Totuşi, atunci când o dispoziţie legală este în vigoare şi prevede plata anumitor beneficii, iar condiţiile stipulate sunt respectate, autorităţile nu pot refuza în mod deliberat plata acestora atât timp cât dispoziţiile legale rămân în vigoare".

91. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică numai pentru bunurile existente ale unei persoane. În acest fel, veniturile viitoare nu pot constitui "bunuri", decât dacă acestea au fost deja câştigate sau plata va fi efectuată cu certitudine (Hotărârea nr. 20.630/06 din 23.10.2010, Koivusaari şi alţii împotriva Finlandei).

92. Cu toate acestea, în anumite circumstanţe "speranţa legitimă" de a obţine un "bun" poate beneficia, de asemenea, de protecţia prevăzută de art. 1 din Protocolul nr. 1. Astfel, în cazul în care un drept de proprietate face obiectul unei cereri, se poate considera că persoana îndreptăţită are o "speranţă legitimă" dacă există temei suficient pentru acest drept în legislaţia naţională (Cauza Kopecky împotriva Slovaciei nr. 44.912/98 pct. 52). Pentru a beneficia de protecţie, "o speranţă legitimă trebuie să devină mai concretă decât o simplă speranţă şi să se întemeieze pe o dispoziţie juridică sau pe un act juridic cum ar fi o decizie judecătorească" (Cauza Belane Nagy împotriva Ungariei, Hotărârea Marii Camere pronunţată la data de 13.12.2013).

93. În consecinţă, în ceea ce priveşte sesizarea cu care instanţa supremă a fost învestită, scopul asigurării interpretării şi aplicării unitare a normei juridice supuse examinării, printr-o dezlegare de principiu care să rezolve întreaga problematică a textului de lege, poate fi realizat.

94. Analizând circumstanţele specifice ale instituirii acestor drepturi, se consideră că, pe fondul suspendării repetate prin acte normative reţinute ca fiind constituţionale, acestea nu au intrat în patrimoniul beneficiarilor avuţi în vedere de Legea-cadru nr. 284/2010, ele având în continuare un conţinut abstract, fiind condiţionate în recunoaşterea lor concretă de o nouă manifestare a legiuitorului, motiv pentru care nu pot fi considerate "bunuri" din această perspectivă.

95. În condiţiile în care exerciţiul dreptului la acordarea ajutoarelor prevăzute de art. 20 din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010 a fost suspendat prin prevederi legale succesive, speciale şi derogatorii, începând cu anul 2011 şi până în anul 2017, inclusiv, aspect recunoscut de jurisprudenţa constantă a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi a Curţii Constituţionale, se apreciază că nu poate fi vorba nici de o speranţă legitimă de valorificare efectivă a acestor drepturi.

96. Această concluzie se consolidează în contextul abrogării Legii-cadru nr. 284/2010 prin Legea nr. 153/2017, care nu mai stabileşte asemenea drepturi, art. 66 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, recunoscând posibilitatea abrogării chiar şi în cazul normelor suspendate.

97. Totodată, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 90/2017 (care a intrat în vigoare la data de 7 decembrie 2017) a dispus că, în anul 2018, nu se acordă ajutoarele sau, după caz, indemnizaţiile la ieşirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori trecerea în rezervă (art. 11), însă, este de menţionat că efectele acestor ultime modificări legislative nu au

putut fi analizate de instanţele ce au pronunţat soluţiile ataşate recursului în interesul legii, întrucât abrogarea Legii- cadru nr. 284/2010 şi adoptarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 90/2017 au intervenit la o dată ulterioară şi nu au fost evidenţiate hotărâri care să valorifice noul cadru legislativ.

98. Chiar dacă, în întreaga perioadă în care Legea-cadru nr. 284/2010 a fost în vigoare, dispoziţiile privitoare la aceste drepturi nu au fost abrogate în mod expres, nu se poate susţine că acestea s-au născut efectiv în patrimoniul beneficiarilor avuţi în vedere iniţial, în condiţiile în care valorificarea lor a fost în mod repetat suspendată şi nicio altă dispoziţie legală sau soluţie de jurisprudenţă nu a diminuat efectul actelor normative reţinute a fi suspendat exerciţiul drepturilor pentru a concretiza o speranţă legitimă pentru viitor.

99. Cât timp nu se poate reţine o vătămare a unor drepturi fundamentale, iar statul a acţionat normativ în limitele dreptului său de apreciere cu privire la beneficiile ce ar trebui să fie plătite angajaţilor săi din bugetul de stat, suspendările repetate nu pot fi analizate din perspectiva cerinţelor instituite de art. 53 din Constituţia României, republicată, referitor la restrângerea exerciţiului unor drepturi şi libertăţi.

100. Prin urmare, având în vedere că exerciţiul dreptului la acordarea ajutoarelor prevăzute de art. 20 din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010 a fost suspendat prin prevederi legale succesive, speciale şi derogatorii, începând cu anul 2011 şi până la finele anului 2017, acţiunile promovate în această perioadă sunt prematur formulate, dreptul nefiind actual. Pentru a se bucura de protecţia juridică a acţiunii în justiţie, dreptul subiectiv, pe lângă condiţia de a fi recunoscut şi ocrotit de lege, trebuie să îndeplinească şi condiţia de a fi actual.

101. Niciun temei de drept substanţial intern sau convenţional nu justifica, la momentul formulării cererilor, instituirea în sarcina pârâţilor a unei obligaţii executorii de plată a drepturilor pretinse, iar exercitarea dreptului înscris în art. 20 alin. (1) din capitolul II al anexei VII la Legea-cadru nr. 284/2010 rămâne subsumată politicii financiare a statului, care se bucură de o largă marjă de apreciere pentru a determina oportunitatea politicilor sale.

5) Decizia nr. 7/2018, publicată în M. Of. nr. 495 din 15 iunie 2018

Soluţie : *Admite recursul în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Alba Iulia şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 94 pct. 1 lit. k), art. 95 pct. 1 şi art. 96 pct. 1 din Codul de procedură civilă, precum şi art. 281 din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările şi completările ulterioare, respectiv art. 10 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare, competenţa materială de soluţionare a acţiunilor în despăgubiri formulate de Agenţia Naţională de Administrare Fiscală, prin direcţiile generale regionale ale finanţelor publice, împotriva administratorului unei societăţi înregistrate în registrul comerţului, în situaţia în care s-a dispus achitarea acestuia pentru săvârşirea infracţiunii prevăzute de art. 6 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea şi combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, revine instanţei civile.

Considerente:

[...] 41. Litigiile în care s-a creat jurisprudenţa neunitară au ca obiect acţiunile formulate de Agenţia Naţională de Administrare Fiscală, prin care se solicită obligarea pârâţilor (administratori ai unor societăţi înregistrate în registrul comerţului) la repararea prejudiciului cauzat bugetului general consolidat al statului, prin neîndeplinirea cerinţei legale de virare către buget a contribuţiilor cu reţinere la sursă, precum şi la plata accesoriilor.

42. Se cuvine subliniat că, anterior, pârâţii fuseseră trimişi în judecată pentru săvârşirea infracţiunii de reţinere şi nevărsare cu intenţie, în cel mult 30 de zile de la scadenţă, a sumelor reprezentând impozite sau contribuţii cu reţinere la sursă, faptă prevăzută de art. 6 din Legea nr. 241/2005.

43. În dosarele penale, Agenţia Naţională de Administrare Fiscală s-a constituit parte civilă.

44. Prin Decizia nr. 363 din 7 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 495 din 6 iulie 2015, Curtea Constituţională a admis excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 6 din Legea nr. 241/2005, reţinând că sintagma "impozite sau contribuţii cu reţinere la sursă" din definiţia infracţiunii nu respectă exigenţele constituţionale privind calitatea legii (condiţiile de claritate, precizie, previzibilitate şi accesibilitate), aşa încât subiectul de drept se află pus în situaţia de a nu îşi putea adapta conduita în funcţie de ipoteza normativă a legii.

45. Ca efect al acestei decizii, instanţele penale au dispus achitarea inculpaţilor şi au lăsat nesoluţionate acţiunile civile.

46. Potrivit art. 19 alin. (1) din Codul de procedură penală, acţiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca obiect tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acţiunii penale, iar, în conformitate cuart. 27 alin. (2) din acelaşi cod, persoana vătămată sau succesorii săi, care s-au constituit parte civilă în procesul penal, pot introduce acţiune la instanţa civilă dacă, prin hotărâre definitivă, instanţa penală a lăsat nesoluţionată acţiunea civilă.

47. Prin Decizia nr. 17 din 5 octombrie 2015, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii a stabilit că în cauzele penale având ca obiect infracţiunile de evaziune fiscală prevăzute în Legea nr. 241/2005, instanţa, soluţionând acţiunea civilă, dispune obligarea inculpatului condamnat pentru săvârşirea acestor infracţiuni la plata sumelor reprezentând obligaţia fiscală principală datorată şi la plata sumelor reprezentând obligaţiile fiscale accesorii datorate, în condiţiile Codului de procedură fiscală.

48. Tocmai această dezlegare se află la baza divergenţei jurisprudenţiale, pentru că, în opinia minoritară, s-a apreciat că, atât timp cât sumele pe care Agenţia Naţională de Administrare Fiscală le pretinde reprezintă o creanţă fiscală, definită de Codul de procedură fiscală, competenţa revine instanţei de contencios administrativ şi fiscal.

49. În considerentele Deciziei nr. 17/2015, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii a statuat că răspunderea persoanei trimise în judecată pentru săvârşirea unei infracţiuni de evaziune fiscală, în legătură cu administrarea impozitelor şi taxelor sau a altor contribuţii prevăzute de legislaţia fiscală este o formă de răspundere pentru nerespectarea obligaţiilor dintr-un raport juridic de drept procedural fiscal; pronunţându-se în limitele sesizării, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu a indicat instanţa căreia i-ar reveni competenţa de a judeca acţiunea civilă, atunci când aceasta ar fi fost lăsată nesoluţionată de către instanţa penală.

50. În măsura în care s-ar aprecia că instanţa civilă la care se referă art. 27 alin. (2) din Codul de procedură penală trebuie interpretată lato sensu (incluzând orice instanţă care nu judecă

în materie penală), stabilirea, prin decizia de recurs în interesul legii anterior evocată, a naturii juridice a formei de răspundere nu constituie un temei suficient pentru a se trage concluzia că litigiile prin care Agenţia Naţională de Administrare Fiscală se îndreaptă împotriva administratorului unei societăţi pentru neplata contribuţiei de asigurări sociale şi a impozitelor pe salariul angajaţilor, achitat în procesul penal, ar fi date în competenţa materială a instanţelor specializate de contencios administrativ şi fiscal, în condiţiile în care competenţa acestora este limitativ prevăzută de lege.

51. Substanţa dreptului care trebuie examinat nu constituie, în sine, un argument peremptoriu pentru determinarea competenţei unei instanţe specializate, în lipsa unei norme atributive de competenţă; de altfel, însăşi instanţa penală, în măsura în care soluţionează latura civilă, aplică într-un asemenea caz dispoziţii de drept fiscal, chiar dacă îi lipseşte o specializare într-un asemenea domeniu.

52. Pentru a verifica dacă instanţei de contencios administrativ şi fiscal îi revine competenţa de a soluţiona acţiuni, precum cele la care se referă memoriul de recurs în interesul legii, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie subliniază că instanţei de contencios administrativ şi fiscal nu îi revine o competenţă de drept comun în soluţionarea oricărui litigiu având ca obiect o creanţă de natură fiscală.

53. Mai mult decât atât, Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală nu conţine nicio normă de competenţă, cu excepţia celor cuprinse în art. 213 alin. (13) şi art. 281 alin. (2), care însă nu sunt aplicabile litigiilor în discuţie.

54. Astfel, art. 213 alin. (13) stabileşte competenţa instanţei specializate numai în situaţia atacării deciziei prin care se dispune instituirea măsurilor asigurătorii, iar art. 281 alin. (2) instituie competenţa aceleiaşi instanţe când se atacă deciziile emise de organul fiscal în soluţionarea contestaţiilor formulate împotriva actelor administrativ-fiscale de către persoanele vătămate prin acestea.

55. Pe de altă parte, nici din interpretarea dispoziţiilor Legii nr. 554/2004 nu se poate trage concluzia competenţei instanţei de contencios administrativ şi fiscal în soluţionarea litigiilor la care se referă prezenta sesizare.

56. Astfel, potrivit art. 1 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 554/2004,

"(1) Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanţei de contencios administrativ competente, pentru anularea actului, recunoaşterea dreptului pretins sau a interesului legitim şi repararea pagubei ce i-a fost cauzată. Interesul legitim poate fi atât privat, cât şi public.

(2) Se poate adresa instanţei de contencios administrativ şi persoana vătămată într-un drept al său sau într-un interes legitim printr-un act administrativ cu caracter individual, adresat altui subiect de drept."

57. Sesizarea instanţei de contencios administrativ are, aşadar, ca premisă vătămarea reclamantului, care se produce fie prin actul administrativ al autorităţii publice, fie prin nesoluţionarea de către aceasta, în termenul legal, a unei cereri.

58. În acest sens, sub titlul Obiectul acţiunii judiciare, art. 8 din Legea nr. 554/2004 prevede la alin. (1) că: "Persoana vătămată într-un drept recunoscut de lege sau într-un interes legitim printr-un act administrativ unilateral, nemulţumită de răspunsul primit la plângerea prealabilă sau care nu a primit niciun răspuns în termenul prevăzut la art. 2 alin. (1) lit. h), poate sesiza instanţa de contencios administrativ competentă, pentru a solicita anularea în tot sau în parte

a actului, repararea pagubei cauzate şi, eventual, reparaţii pentru daune morale. De asemenea se poate adresa instanţei de contencios administrativ şi cel care se consideră vătămat într-un drept sau interes legitim al său prin nesoluţionarea în termen sau prin refuzul nejustificat de soluţionare a unei cereri, precum şi prin refuzul de efectuare a unei anumite operaţiuni administrative necesare pentru exercitarea sau protejarea dreptului sau interesului legitim."

59. Prin urmare, de esenţa contenciosului administrativ este fie existenţa unui act administrativ, a cărui anulare ori suspendare să se pretindă, fie nesoluţionarea, de către o autoritate publică, în termenul legal, a unei cereri ori refuzul nejustificat de a o rezolva, manifestări sau omisiuni ale autorităţii publice prin care subiectul care poate sesiza instanţa de contencios administrativ se consideră vătămat într-un drept sau interes legitim.

60. Aşadar, de principiu, într-un litigiu de contencios administrativ, autoritatea publică are calitatea de pârâtă.

61. Chiar dacă, definind noţiunea de contencios administrativ, art. 2 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 554/2004 prevede că aceasta este "activitatea de soluţionare de către instanţele de contencios administrativ competente potrivit legii organice a litigiilor în care cel puţin una dintre părţi este o autoritate publică, iar conflictul s-a născut fie din emiterea sau încheierea, după caz, a unui act administrativ, în sensul prezentei legi, fie din nesoluţionarea în termenul legal ori din refuzul nejustificat de a rezolva o cerere referitoare la un drept sau la un interes legitim", aceasta nu înseamnă că orice litigiu în care o autoritate publică are calitatea de reclamantă este dat în competenţa instanţei de contencios administrativ.

62. Se are în vedere, pe de o parte, că, potrivit acestui din urmă text legal, litigiul trebuie să se fi născut fie din emiterea sau încheierea, după caz, a unui act administrativ, în sensul legii, fie din nesoluţionarea în termenul legal ori din refuzul nejustificat de a rezolva o cerere referitoare la un drept sau la un interes legitim. Pe de altă parte, dacă nu are calitatea de persoană vătămată în termenii definiţi de Legea nr. 554/2004, autoritatea publică poate sesiza instanţa de contencios administrativ numai în cazul în care există dispoziţii legale exprese în acest sens.

63. Asemenea prevederi se regăsesc în art. 1 alin. (3) - (6) din Legea nr. 554/2004, potrivit cărora:

"(3) Avocatul Poporului, în urma controlului realizat, potrivit legii sale organice, dacă apreciază că ilegalitatea actului sau refuzul autorităţii administrative de a-şi realiza atribuţiile legale nu poate fi înlăturat decât prin justiţie, poate sesiza instanţa competentă de contencios administrativ de la domiciliul petentului. Petiţionarul dobândeşte de drept calitatea de reclamant, urmând a fi citat în această calitate. Dacă petiţionarul nu îşi însuşeşte acţiunea formulată de Avocatul Poporului la primul termen de judecată, instanţa de contencios administrativ anulează cererea.

(4) Ministerul Public, atunci când, în urma exercitării atribuţiilor prevăzute de legea sa organică, apreciază că încălcările drepturilor, libertăţilor şi intereselor legitime ale persoanelor se datorează existenţei unor acte administrative unilaterale individuale ale autorităţilor publice emise cu exces de putere, cu acordul prealabil al acestora, sesizează instanţa de contencios administrativ de la domiciliul persoanei fizice sau de la sediul persoanei juridice vătămate. Petiţionarul dobândeşte de drept calitatea de reclamant, urmând a fi citat în această calitate.

(5) Când Ministerul Public apreciază că prin emiterea unui act administrativ normativ se vatămă un interes legitim public, sesizează instanţa de contencios administrativ competentă de la sediul autorităţii publice emitente.

(6) Autoritatea publică emitentă a unui act administrativ unilateral nelegal poate să solicite instanţei anularea acestuia, în situaţia în care actul nu mai poate fi revocat întrucât a intrat în circuitul civil şi a produs efecte juridice. În cazul admiterii acţiunii, instanţa se pronunţă, dacă a fost sesizată prin cererea de chemare în judecată, şi asupra validităţii actelor juridice încheiate în baza actului administrativ nelegal, precum şi asupra efectelor juridice produse de acestea. Acţiunea poate fi introdusă în termen de un an de la data emiterii actului."

64. Analiza acestor dispoziţii relevă că Agenţiei Naţionale de Administrare Fiscală nu îi este recunoscută legitimarea procesuală de a sesiza instanţa de contencios administrativ şi fiscal cu acţiuni de genul celor la care se referă memoriul de recurs în interesul legii.

65. În concluzie, în situaţia acţiunilor în despăgubiri formulate de Agenţia Naţională de Administrare Fiscală la care se referă prezenta sesizare de recurs în interesul legii, autoritatea publică reclamantă nu este persoană vătămată în înţelesul Legii nr. 554/2004 şi nu există nici dispoziţii legale care să îi confere expres dreptul de a sesiza instanţa de contencios administrativ.

66. În considerarea argumentelor expuse, competenţa instanţei de contencios administrativ este exclusă, ceea ce determină concluzia că aceasta revine instanţei civile de drept comun, ea fiind partajată între judecătorii, dacă valoarea creanţei fiscale nu depăşeşte 200.000 lei [potrivit art. 94 pct. 1 lit. k) din Codul de procedură civilă] şi tribunale, dacă această valoare este depăşită (potrivit art. 95 pct. 1 din acelaşi cod).

67. Este util a se sublinia încă o dată, în acest context, că dispoziţiile evocate mai sus nu disting în funcţie de temeiul juridic al pretenţiilor, ceea ce înseamnă că şi o acţiune în valorificarea unei creanţe fiscale este dată în competenţa instanţei de drept comun, în lipsa unei norme atributive de competenţă în favoarea instanţei specializate de contencios administrativ şi fiscal.

Notă: Dispoziţiile art. 1 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 au fost modificate prin pct. 10 din Legea nr. 21/2018 pentru modificarea şi completarea Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004 şi a altor acte administrative, publicată în M.Of. nr. 658 din 30.07.2018

6) Decizia nr. 8/2018, publicată în M. Of. nr. 501 din 19 iunie 2018

Soluţie: *Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Ploieşti şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 96 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, neconsemnarea, în cuprinsul procesului- verbal de constatare şi sancţionare a contravenţiei, a sancţiunii complementare a suspendării dreptului de a conduce, a intervalului de timp în care acesta este suspendat şi a temeiului juridic este sancţionată cu nulitatea relativă parţială a procesului-verbal, condiţionată de producerea unei vătămări care nu poate fi înlăturată decât prin anularea măsurii privind reţinerea permisului de conducere.

Considerente:

[...] 43. În ceea ce priveşte fondul problemelor de drept supuse dezbaterii, se constată că sesizarea urmăreşte a lămuri dacă lipsa din cuprinsul procesului-verbal a menţiunii aplicării sancţiunii contravenţionale complementare a suspendării dreptului de a conduce, pe timp limitat,

poate constitui o cauză de nulitate parţială a acestuia, solicitându-se, totodată, precizarea felului nulităţii respective: relativă, cu consecinţa că poate fi invocată numai de partea vătămată, sau absolută, cu consecinţa că poate fi invocată şi de instanţă, din oficiu.

44. Răspunderea contravenţională este o formă de răspundere juridică, reglementată de normele dreptului contravenţional, dreptul comun în materie reprezentându-l Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001.

45. Astfel, procesul-verbal de contravenţie este un act administrativ, întocmit de un agent constatator ca reprezentant al autorităţii administrative, învestit cu autoritate statală pentru constatarea şi sancţionarea unor fapte care contravin ordinii sociale, după o procedură specială prevăzută de lege, act ce se bucură de prezumţia de legalitate şi se execută din oficiu.

46. Legea prevede redactarea lui într-o anumită formă ad validitatem, cu respectarea tuturor prescripţiilor legale, de fond şi de formă, pentru încheierea sa valabilă, în scopul producerii efectelor juridice pentru care a fost întocmit.

47. Potrivit art. 15 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001, contravenţia se constată printr-un proces-verbal, încheiat de persoanele anume prevăzute în actul normativ care stabileşte şi sancţionează contravenţia, denumite în mod generic agenţi constatatori, iar potrivit art. 21 alin. (1) din acelaşi act normativ, în cazul în care, prin actul normativ de stabilire şi sancţionare a contravenţiilor nu se prevede altfel, agentul constatator, prin procesul-verbal de constatare, aplică şi sancţiunea.

48. Art. 5 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001 face menţiunea potrivit căreia sancţiunile contravenţionale sunt principale şi complementare.

49. Ele sunt enumerate la art. 5 alin. (3) din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001, completându-se, potrivit alin. (4) al aceluiaşi articol, cu cele prevăzute în acte normative speciale, printre care şi Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002.

50. Având ca scop înlăturarea unei stări de pericol şi preîntâmpinarea săvârşirii altor fapte interzise de lege, sancţiunile contravenţionale complementare reglementate de Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 corespund unei necesităţi primordiale privind interesele siguranţei rutiere (Decizia Curţii Constituţionale nr. 427 din 7 aprilie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 356 din 23 mai 2011).

51. Conform art. 180 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, în cazul în care constată încălcări ale normelor rutiere, agentul constatator încheie un proces-verbal de constatare a contravenţiei, care va cuprinde în mod obligatoriu, printre altele, sancţiunea contravenţională complementară aplicată şi/sau măsura tehnico-administrativă dispusă.

52. Art. 96 alin. (2) lit. b) din acelaşi act normativ prevede, ca sancţiune complementară, suspendarea exercitării dreptului de a conduce, pe timp limitat.

53. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (C.E.D.O.), în Decizia de inadmisibilitate dată la 7 decembrie 1999, în Cauza Michel Pewinski c. Franţei (Cererea nr. 34.604/97), a statuat că suspendarea dreptului de a conduce reprezintă o măsură care are la bază o prezumţie de vinovăţie a conducătorului auto, având caracter preventiv, întrucât priveşte protecţia interesului public faţă de riscul potenţial pe care-l prezintă pentru participanţii la trafic un conducător auto care încalcă regulile de circulaţie rutieră.

54. În jurisprudenţa C.E.D.O., astfel de sancţiuni care au privit limitarea sau înlăturarea dreptului de a conduce autovehicule pe drumurile publice, indiferent de calificarea lor în dreptul intern, prin gradul lor de gravitate şi prin caracterul lor punitiv şi descurajant, au fost asemănate unei pedepse penale, supuse controlului instanţei de judecată (Cauza Maszni c. România -

Hotărârea din 21 septembrie 2006 - Cererea nr. 59.892/00, Cauza Malige c. Franţa - nr. 27.812/95, Cauza Nilsson c. Suedia - Cererea nr. 73.661/01, 13 decembrie 2005).

55. Principiile constituţionale impun ca legiuitorul să aibă competenţa exclusivă de a reglementa faptele care au gradul de pericol social al unei contravenţii şi sancţiunile aplicabile acestora, revenind autorităţilor administrative competenţa de a aplica în concret respectivele dispoziţii legale.

56. Reglementarea de către legiuitor a aplicării obligatorii, împreună cu sancţiunea principală, a sancţiunii complementare a suspendării dreptului de a conduce nu este lăsată însă la aprecierea organului constatator, fiind consecinţa legăturii directe în care se află cu fapta sancţionată şi a pericolului social sporit al acesteia, aşa cum se arată şi în Decizia Curţii Constituţionale nr. 854 din 18 octombrie 2012.

57. În vederea aplicării sancţiunii complementare a suspendării dreptului de a conduce pe drumurile publice, agentul constatator procedează la reţinerea permisului de conducere.

58. În conformitate cu dispoziţiile art. 97 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 şi art. 210 din Regulamentul de aplicare a acestui act normativ, reţinerea permisului de conducere este o măsură tehnico-administrativă, constând în ridicarea documentului din posesia unei persoane şi păstrarea lui la sediul poliţiei rutiere, până la soluţionarea cauzei care a determinat aplicarea măsurii.

59. Măsura se dispune de poliţistul rutier, de regulă, odată cu constatarea faptei, eliberându-se titularului o dovadă înlocuitoare cu sau fără drept de circulaţie. Perioada în care titularul permisului de conducere nu are dreptul de a conduce un autovehicul, tractor agricol sau forestier ori tramvai se consideră perioadă de suspendare a exercitării dreptului de a conduce.

60. Permisul de conducere conferă astfel, până la ridicarea sa, dreptul de a conduce în persoana celui care îl posedă şi, tocmai de aceea, suspendarea dreptului de a conduce, în cazurile limitate şi concrete, începe să curgă de la data la care permisul a fost predat autorităţilor competente sau reţinut de aceste.

61. În acest sens, la art. 210 alin. (1) şi (2) din Regulamentul de aplicare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 se prevede că, în situaţia în care conducătorul de autovehicul săvârşeşte o faptă pentru care, potrivit legii, se reţine permisul de conducere în vederea suspendării exercitării dreptului de a conduce, eliberându-se dovadă înlocuitoare cu drept de circulaţie, sancţiunea contravenţională complementară operează începând cu ziua următoare celei în care a expirat valabilitatea dovezii; când dovada înlocuitoare a permisului de conducere este eliberată fără drept de circulaţie, suspendarea exercitării dreptului de a conduce operează din momentul aplicării sancţiunii contravenţionale complementare prin procesul-verbal de constatare a contravenţiei.

62. Se poate astfel constata că, în cazul comiterii unei contravenţii de natura celei descrise anterior, măsura tehnico- administrativă a reţinerii permisului de conducere are natura juridică a punerii în executare a sancţiunii complementare a suspendării exercitării dreptului de a conduce.

63. De reţinut este că, în vechea formă a Codului rutier, sancţiunea principală se dispunea de agentul constatator, iar sancţiunea complementară a suspendării dreptului de a conduce pe drumurile publice se dispunea, după caz, de către şeful poliţiei rutiere a judeţului sau a municipiului Bucureşti ori de şeful poliţiei rutiere din cadrul Inspectoratului General al Poliţiei Române sau adjunctul acestuia [conform art. 96 alin. (4) din vechea formă a ordonanţei].

64. Odată cu intrarea în vigoare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 69/2007 (art. I pct. 34), şeful poliţiei rutiere are competenţa de a dispune sancţiunea complementară a suspendării

dreptului de a conduce exclusiv în cazul cumulului de 15 puncte de penalizare, în celelalte cazuri, prevăzute la art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3) şi art. 102 alin. (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, competenţa aparţinând exclusiv agentului constatator, care trebuie să aplice sancţiunea prin procesul-verbal de contravenţie pe care îl întocmeşte.

65. Faptul că modelul de proces-verbal prevăzut la anexa nr. 1A a Regulamentului de aplicare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 conţine doar rubrica privind măsura tehnico-administrativă a reţinerii permisului de conducere, nu şi pe cea referitoare la aplicarea sancţiunii complementare a suspendării dreptului de a conduce, se explică prin necorelarea dispoziţiilor din Regulament cu modificările aduse Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 69/2007, prin care s-a dat în competenta agenţilor constatatori aplicarea sancţiunii suspendării dreptului de a conduce.

66. Aşadar, în prezent, nu există posibilitatea ca printr-un act administrativ separat să se aplice sancţiunea complementară a suspendării cu precizarea temeiului şi a intervalului de timp pentru care se dispune, cu excepţia situaţiei particulare a ipotezei prevăzute la art. 96 alin. (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 (dat fiind mecanismul juridic de sancţionare suplimentară, datorat cumulului unor puncte acumulate din mai multe fapte).

67. Un alt argument care vine în sprijinul tezei ce susţine necesitatea menţionării de către agentul constatator, în cuprinsul procesului-verbal de contravenţie, a sancţiunilor complementare este faptul că suspendarea are o perioadă determinată şi nu poate depăşi 30/60/90 de zile, în funcţie de încadrarea juridică a contravenţiei săvârşite.

68. De asemenea, potrivit art. 104 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, la cererea titularului permisului de conducere, perioadele de suspendare se pot reduce de către şeful poliţiei rutiere a judeţului sau a municipiului Bucureşti pe raza căruia a fost săvârşită fapta ori de către şeful poliţiei rutiere din Inspectoratul General al Poliţiei Române (dar nu mai puţin de 30 de zile, în condiţiile prevăzute în Regulament), iar potrivit art. 221 din Regulamentul de aplicare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, perioada de suspendare a exercitării dreptului de a conduce se poate reduce la 30 de zile, la cererea titularului, dacă sunt îndeplinite, cumulativ, anumite condiţii prevăzute de lege.

69. În concluzie, din economia prevederilor Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, sancţiunea complementară a suspendării dreptului de a conduce este stabilită de lege întotdeauna pe lângă sancţiunea principală a amenzii, iar agentul sancţionator nu are latitudinea de a reindividualiza sancţiunea complementară.

70. Astfel, în condiţiile în care formularul procesului-verbal nu prevede în mod expres o rubrică în care să fie consemnată separat sancţiunea suspendării exercitării dreptului de a conduce, iar această sancţiune rezultă în mod expres din dispoziţiile legale incidente în cauză, nu poate fi pus în discuţie faptul că nu există o măsură complementară dispusă în mod legal care să privească suspendarea dreptului de a conduce, ci doar modalitatea consemnării acestei măsuri în cuprinsul actului contestat, o interpretare contrară nefiind în spiritul legii.

71. Instanţa de judecată poate verifica legalitatea aplicării sancţiunii complementare, astfel cum s-a statuat în Cauza Ioan Pop c. România (Cererea nr. 40.301/04, decizia de inadmisibilitate din 28 iunie 2011), în care se arată că instanţele naţionale trebuie să ofere petentului cadrul necesar pentru a-şi expune cauza în condiţii de egalitate cu partea adversă, căzând exclusiv în sarcina părţii responsabilitatea modalităţii efective în care a înţeles să uzeze de drepturile sale procedurale.

72. Persoana sancţionată are dreptul la un proces echitabil (art. 31-36 din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001), în cadrul căruia să utilizeze orice mijloc de probă şi să invoce orice

argumente pentru dovedirea împrejurării că situaţia de fapt din procesul-verbal nu corespunde modului de desfăşurare a evenimentelor ori că lipsa unei anumite menţiuni din actul sancţionator i-a pricinuit o vătămare, sarcina instanţei de judecată fiind aceea de a respecta limita proporţionalităţii între scopul urmărit de autorităţile statului, de a nu rămâne nesancţionate acţiunile antisociale prin impunerea unor condiţii imposibil de îndeplinit şi respectarea dreptului la apărare al persoanei sancţionate contravenţional (Cauza Anghel v. România, Hotărârea din 4 octombrie 2007, Cauza Neaţă c. România, decizia de inadmisibilitate din 18 noiembrie 2008).

73. Sancţiunea ce intervine ca urmare a încălcării de către organul constatator a dispoziţiilor art. 180 alin. (1) din Regulamentul de aplicare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 cu privire la menţionarea în cuprinsul procesului- verbal a măsurii complementare este însă una virtuală, nefiind prevăzută în mod expres, derivând din principiul fundamental al legalităţii şi rezultând din încălcarea dispoziţiilor legale, altele decât cele expres prevăzute de lege sub sancţiunea nulităţii.

74. În cauzele conexate Dragotoniu şi Militaru-Pidhorni împotriva României, în care a fost pronunţată Hotărârea din 24 mai 2007 (paragrafele 36, 37), C.E.D.O. statuează că, din cauza principiului generalităţii legilor, conţinutul acestora nu poate prezenta o precizie absolută, numeroase legi folosind formule mai mult sau mai puţin vagi pentru a evita o rigiditate excesivă şi a se putea adapta la schimbările de situaţie. Funcţia decizională acordată instanţelor serveşte tocmai pentru a îndepărta îndoielile ce ar putea exista în privinţa interpretării normelor, ţinând cont de evoluţiile practicii cotidiene, cu condiţia ca rezultatul să fie coerent şi previzibil.

75. Pe de altă parte, este de observat că, în raport cu natura interesului ocrotit prin dispoziţia înscrisă în art. 96 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, o atare nulitate nu poate fi absolută, nesusceptibilă a fi acoperită în niciun mod, ci doar relativă.

76. În acest sens, în art. 19 din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001 sunt înscrise anumite cerinţe specifice pe care trebuie să le îndeplinească, în anumite situaţii, procesul-verbal încheiat de agentul constatator al contravenţiei, este adevărat, fără a se mai menţiona că nerespectarea lor ar atrage nulitatea actului.

77. Or situaţiile în care nerespectarea anumitor cerinţe atrage întotdeauna nulitatea actului întocmit de agentul constatator al contravenţiei sunt strict determinate prin reglementarea dată în cuprinsul art. 17 din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001.

78. Astfel, prin acest text de lege se prevede că "lipsa menţiunilor privind numele, prenumele şi calitatea agentului constatator, numele şi prenumele contravenientului, iar în cazul persoanei juridice lipsa denumirii şi a sediului acesteia, a faptei săvârşite şi a datei comiterii acesteia sau a semnăturii agentului constatator atrage nulitatea procesului-verbal", specificându-se că numai în astfel de situaţii "nulitatea se constată şi din oficiu".

79. De vreme ce legiuitorul a înţeles să facă o distincţie, sub aspectul sancţiunii, între menţiunile pe care trebuie să le cuprindă procesul-verbal de constatare a contravenţiei, rezultă că şi natura nulităţilor va fi diferită, în raport cu tipul de omisiune constatată.

80. Cazurile în care poate fi invocată nulitatea relativă sunt, teoretic, foarte numeroase, fiind reprezentate de toate încălcările unor dispoziţii legale, altele decât cele pentru care poate fi invocată nulitatea absolută.

81. În cazul menţiunilor care nu se regăsesc în enumerarea limitativă de la art. 17 din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001, printre care şi cele referitoare la aplicarea sancţiunii complementare, operează, în plenitudinea lor, prezumţia de legalitate şi obligaţia de executare, atât pentru contravenient, cât şi pentru organele de stat care instrumentează în materia respectivă.

82. Nimic nu împiedică însă persoana interesată ca, în ipoteza în care există o vătămare ce nu poate fi înlăturată altfel decât prin anularea actului, să o invoce şi să o dovedească. Prin urmare, vătămarea nu poate fi ipotetică, astfel cum au susţinut unele instanţe, în sensul că petentul ar putea fi pus în situaţia de a nu cunoaşte termenul pentru care i-a fost aplicată sancţiunea complementară.

83. Această concluzie se impune şi în raport cu considerentele Deciziei în recursul în interesul legii nr. XXII din 19 martie 2007, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţiile Unite, prin care s-a statuat că "situaţiile în care nerespectarea anumitor cerinţe atrage întotdeauna nulitatea actului întocmit de agentul constatator al contravenţiei sunt strict determinate prin reglementarea dată în cuprinsul art. 17 din ordonanţă (Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001 - n.r.)".

84. Prin aceeaşi decizie s-a stabilit că, în raport cu acest caracter imperativ limitativ al cazurilor în care nulitatea procesului-verbal încheiat de agentul constatator al contravenţiei se ia în considerare şi din oficiu, se impune ca în toate celelalte cazuri de nerespectare a cerinţelor pe care trebuie să le întrunească un asemenea act nulitatea procesului-verbal de constatare a contravenţiei să nu poată fi invocată decât dacă s-a pricinuit părţii o vătămare ce nu se poate înlătura decât prin anularea acelui act.

85. Este evident că, prin intermediul dispoziţiilor art. 96 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, se urmăreşte ocrotirea intereselor contravenientului care poate, astfel, încă de la momentul încheierii actului de constatare, să cunoască natura sancţiunilor aplicate raportat la situaţia de fapt reţinută de agentul constatator, urmărindu-se protejarea, pe cale juridică, a unui interes particular.

86. În consecinţă, este firesc ca nulitatea care sancţionează încălcarea unui astfel de interes, particular, să intervină doar în cazul în care persoana vătămată printr-o asemenea încălcare invocă vătămarea, pe calea plângerii prevăzute de art. 31 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001, iar instanţa constată, în raport cu materialul probator administrat, că vătămarea nu poate fi înlăturată în alt mod decât prin anularea actului.

7) Decizia nr. 10/2018, publicată în M. Of. nr. 536 din 28 iunie 2018

Soluţie: *Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Braşov şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 23 alin. (3) şi art. 27 alin. (1) din Legea nr. 550/2004 privind organizarea şi funcţionarea Jandarmeriei Române, cu modificările şi completările ulterioare, art. 20 din Legea nr. 121/1996 privind organizarea şi funcţionarea Corpului Pompierilor Militari, cu modificările ulterioare, art. 15 alin. (2) şi (3), art. 16, art. 17 şi art. 18 din Ordonanţa Guvernului nr. 88/2001 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea serviciilor publice comunitare pentru situaţii de urgenţă, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 363/2002, cu modificările şi completările ulterioare, raportat la art. 2 alin. (2) teza întâi, art. 5 alin. (1) lit. f) şi g) şi art. 109 din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcţionarilor publici, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, şi art. 1, art. 4-6 din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, cu modificările şi completările ulterioare, sunt de competenţa instanţelor de contencios administrativ litigiile având ca obiect drepturile băneşti solicitate de jandarmii din cadrul inspectoratului de jandarmi judeţean şi pompierii din cadrul

Inspectoratului General pentru Situaţii de Urgenţă, personal militar având statutul de cadre militare (ofiţeri, maiştri militari şi subofiţeri) care îşi desfăşoară activitatea în baza unor raporturi de serviciu, specifice funcţionarilor publici cu statut special.

Considerente:

[...] 60. Prin recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Braşov s-a solicitat pronunţarea unei decizii de unificare a jurisprudenţei asupra următoarei probleme de drept: Stabilirea naturii litigiilor având ca obiect drepturi băneşti (gradaţia corespunzătoare vechimii în serviciu sau norma de hrană) solicitate de jandarmii din cadrul inspectoratului de jandarmi judeţean şi pompierii din cadrul Inspectoratului General pentru Situaţii de Urgenţă, categorii de personal cu grad militar care nu au încheiate contracte individuale de muncă, respectiv, dacă acestea sunt litigii de contencios administrativ sau litigii de muncă; stabilirea competenţei materiale şi funcţionale a primei instanţe în soluţionarea acestor litigii, în funcţie de aprecierea statutului de cadru militar al reclamanţilor, ca fiind supus unui raport de serviciu specific funcţionarilor publici cu statut special, conform art. 5 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 188/1999 raportat la art. 109 din Legea nr. 80/1995 sau unui raport atipic de muncă, conform art. 278 alin. (2) din Codul muncii.

61. În funcţie de datele speţei (respectiv, pârâţii implicaţi în litigiu), titularul sesizării a precizat că atât inspectoratele pentru situaţii de urgenţă, cât şi inspectoratele de jandarmi judeţene sunt structuri ale administraţiei publice centrale cu personalitate juridică, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne.

62. În esenţă, divergenţa de opinie în stabilirea competenţei materiale şi funcţionale a primei instanţe a rezultat din calificarea diferită a acestor litigii ca fiind litigii de muncă sau litigii de contencios administrativ, în funcţie de aprecierea statutului de cadru militar al reclamanţilor, supus unui raport atipic de muncă sau unui raport de serviciu specific funcţionarilor publici cu statut special.

63. În primul rând, se observă că, în cauzele analizate, pretenţia concretă dedusă judecăţii, obiect al cererii de chemare în judecată, a constat în obligarea angajatorului, autoritate publică, la plata unor drepturi băneşti aferente desfăşurării activităţii în cadrul unor raporturi juridice de serviciu de către anumite categorii de personal cu grad militar.

64. În toate aceste litigii, refuzul autorităţii publice, angajator al reclamanţilor, nu se înfăţişează ca obiect al acţiunii judiciare, în sensul art. 8 alin. (1) teza a doua din Legea nr. 554/2004, ci are valoarea de cauză a acţiunii (causa petendi).

65. Prin urmare, chiar dacă una dintre părţile aflate în litigiu este o autoritate publică, competenţa instanţelor de contencios administrativ nu poate fi atrasă în considerarea prevederilor art. 1 alin. (1), art. 2 alin. (1) lit. f) şi i) şi alin. (2) şi art. 8 din Legea nr. 554/2004.

66. Aşadar, urmează a se analiza dacă instanţele de contencios administrativ sunt competente în temeiul art. 109 din Legea nr. 188/1999, text de lege care dă competenţă generală acestor jurisdicţii pentru toate cauzele care au ca obiect raportul de serviciu al funcţionarului public, cu excepţia situaţiilor pentru care este stabilită expres prin lege competenţa altor instanţe.

67. Literatura de specialitate poate oferi o perspectivă suficient de clară asupra ansamblului raporturilor juridice de muncă, motiv pentru care în paragrafele următoarele se vor reda concluziile care pot contribui la clarificarea problemei de drept aflate în divergenţă.

68. Aşadar, doctrina juridică a identificat o adevărată tipologie a raporturilor juridice de muncă în cadrul căreia se evidenţiază în primul rând raportul juridic de muncă al salariaţilor, născut din încheierea contractului individual de muncă şi reglementat de Codul muncii.

69. A doua categorie de raporturi juridice de muncă este cea a funcţionarilor publici a căror activitate este guvernată de Legea nr. 188/1999, considerată dreptul comun în materie.

70. Potrivit art. 5 alin. (1) din această lege, pot beneficia de statute speciale funcţionarii publici care îşi desfăşoară activitatea în cadrul anumitor servicii publice, precum structurile de specialitate ale Parlamentului României, Administraţiei Prezidenţiale, Consiliului Legislativ, din serviciile diplomatice şi consulare, din autoritatea vamală, din poliţie şi alte structuri ale Ministerului Afacerilor Interne ori din alte servicii publice stabilite prin lege.

71. În sfârşit, o ultimă categorie de funcţionari publici sunt militarii, pentru menţionarea acestei categorii fiind avute în vedere în primul rând dispoziţiile art. 16 alin. (3) din Constituţia României - "Funcţiile şi demnităţile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condiţiile legii, de persoanele care au cetăţenia română şi domiciliul în ţară".

72. Este important de semnalat că, încă din anul 2009, instanţa supremă[2] a pronunţat hotărâri prin care a statuat următoarele: "Prevederile Codului muncii nu sunt aplicabile militarilor, întrucât activitatea acestora se desfăşoară exclusiv sub incidenţa statutului care reglementează drepturile şi obligaţiile cadrelor militare, astfel încât trimiterile la dispoziţiile generale ale dreptului muncii nu pot fi reţinute. Un argument în plus îl constituie dispoziţiile art. 69 din Legea nr. 168/1999 privind soluţionarea conflictelor de muncă, cu modificările şi completările ulterioare, potrivit cărora: "Nu sunt considerate conflicte de drepturi, în sensul prezentei legi, conflictele dintre unităţile şi persoanele care prestează diferite activităţi acestora, în temeiul altor contracte decât contractul individual de muncă". Tot astfel, prin alte două hotărâri judecătoreşti[3] - pentru a stabili competenţa soluţionării litigiilor privind drepturile salariale pretinse de militari în favoarea instanţei de contencios administrativ - instanţa supremă a reţinut că art. 6 din Legea nr. 80/1995 prevede în mod expres că, în exercitarea atribuţiilor ce le revin potrivit legii şi prevederilor regulamentelor militare, ofiţerii, maiştrii militari şi subofiţerii sunt învestiţi cu exerciţiul autorităţii publice, bucurându-se de protecţie potrivit legii penale, concluzia fermă fiind aceea că raportul de serviciu al militarilor este unul supus dreptului public, motiv pentru care procesele în legătură cu acesta, purtate în contradictoriu cu autoritatea publică în cadrul căreia funcţionează, se înscriu în sfera definiţiei contenciosului administrativ.

73. În jurisprudenţa anterioară de unificare, atunci când a soluţionat probleme similare care puneau în discuţie stabilirea competenţei instanţelor de contencios administrativ sau a instanţelor civile, lato sensu, instanţa supremă a ajuns la o concluzie similară celei adoptate în prezenta cauză.

74. De curând, prin Decizia nr. 5 din 5 martie 2018 pronunţată în Dosarul nr. 2.833/1/2017, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii a admis recursul în interesul legii şi a stabilit că: "Litigiile având ca obiect acordarea ajutoarelor salariale de care beneficiază cadrele militare, poliţiştii şi funcţionarii publici cu statut special la trecerea în rezervă sau direct în retragere, în temeiul art. 20 alin. (1) din capitolul II al anexei nr. VII din Legea- cadru nr. 284/2010 sunt de competenţa în primă instanţă a secţiilor/completurilor specializate în soluţionarea litigiilor de muncă, respectiv, raportat la calitatea de funcţionar public a reclamanţilor, a secţiilor/completurilor specializate de contencios administrativ (...) ".

---

[2] Decizia civilă nr. 664 din 10 decembrie 2009 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Secţia de contencios administrativ şi fiscal.

[3] Decizia nr. 1.303 din 13 martie 2014 şi Decizia nr. 2.014 din 14 mai 2015, ambele pronunţate de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia de contencios administrativ şi fiscal.

75. Însă o analiză complexă şi o perspectivă lămuritoare o conferă jurisprudenţa de unificare realizată în anii anteriori de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, după cum urmează:

76. Prin Decizia nr. 14 din 18 februarie 2008 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Secţiile unite, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 853 din 18 decembrie 2008, s-au statuat următoarele:

"Potrivit art. 2 alin. (2) din Legea nr. 188/1999, funcţionarul public este persoana numită, în condiţiile legii, într-o funcţie publică.

Ca atare, funcţionarii publici nu îşi desfăşoară activitatea în temeiul unui contract de muncă, ei aflându-se în raporturi de serviciu rezultate din actul administrativ de numire în funcţie, astfel încât nu au calitatea de salariaţi în sensul art. 1 din Legea nr. 142/1998.

Ceea ce particularizează raportul de muncă al funcţiei publice de raportul de muncă al salariatului este faptul că funcţionarul public este purtător al puterii publice, pe care o exercită în limitele funcţiei sale.

Actul de numire în funcţie a autorităţii publice împreună cu cererea sau/şi acceptarea postului de către viitorul funcţionar public formează acordul de voinţă, contractul administrativ.

Între raportul de muncă al funcţionarului public şi raportul de muncă al salariatului diferenţa specifică rezidă atât în modul în care se naşte raportul juridic în baza căruia se prestează munca, cât şi în faptul că funcţionarul public este un agent al puterii publice, în timp ce salariatul nu.

Funcţionarul public este o instituţie a dreptului public, pe când salariatul este o instituţie a dreptului muncii.

Funcţionarilor publici li se aplică normele speciale cuprinse în Constituţie, în Legea nr. 188/1999, în alte reglementări de drept administrativ şi doar în completare normele de drept al muncii, numai în măsura în care nu contravin legislaţiei specifice funcţiei publice."

77. În egală măsură, trebuie consemnate ca deosebit de relevante, parte din considerentele Deciziei nr. 13 din 13 iunie 2016 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 763 din 29 septembrie 2016 - prin care s-a admis recursul în interesul legii şi s-a stabilit că Ministerul Afacerilor Interne, în calitatea sa de ordonator principal de credite, nu are calitate procesuală pasivă în litigiile dintre angajaţi şi instituţiile/unităţile cu personalitate juridică aflate în subordinea sa, având ca obiect solicitarea unor drepturi de natură salarială - prin care s-a clarificat, printr-un raţionament juridic temeinic fundamentat, statutul general al funcţionarului public, după cum urmează:

"31. Potrivit dispoziţiilor Legii nr. 188/1999, care reprezintă statutul general al funcţionarilor publici, aceştia se află în raporturi de serviciu cu instituţiile şi autorităţile de care aparţin, care se exercită pe baza actului de numire, emis în condiţiile legii [art. 4 alin. (1)].

32. Ceea ce particularizează în mod esenţial raporturile de serviciu ale funcţionarilor publici faţă de raporturile de muncă ale salariaţilor rezidă în faptul că funcţionarii publici sunt purtători ai puterii publice, pe care o exercită în limitele funcţiei lor.

33. Conform art. 5 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 188/1999, pot beneficia de statute speciale funcţionarii publici care îşi desfăşoară activitatea în cadrul poliţiei şi altor structuri ale Ministerului Afacerilor Interne.

34. Statutul poliţistului este reglementat de Legea nr. 360/2002. În raport cu prevederileart. 1 alin. (1) din acest act normativ, poliţistul este funcţionar public civil, cu statut special, înarmat,

ce poartă, de regulă, uniformă şi exercită atribuţiile stabilite pentru Poliţia Română prin lege, ca instituţie specializată a statului.

35. În cazul funcţionarilor publici cu statut special, Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare (Codul muncii), constituie dreptul comun, astfel că, pe de o parte, principiile sale generale sunt aplicabile şi acestor raporturi de muncă, iar, pe de altă parte, dispoziţiile proprii îşi vor găsi aplicare, în mod subsidiar, atunci când legea specială nu conţine alte prevederi şi numai în măsura în care ele nu sunt incompatibile cu specificul raporturilor de serviciu menţionate.

36. Şi în situaţia acestei categorii de funcţionari publici raporturile de serviciu prezintă trăsături caracteristice, asemănătoare celor izvorâte din raporturile de muncă, una dintre acestea constând în faptul că pentru activitatea desfăşurată ei primesc o remuneraţie.

(...)

45. În accepţiunea art. 159 alin. (1) din Codul muncii, care constituie dreptul comun în materie, salariul reprezintă contraprestaţia muncii depuse de salariat în baza contractului individual de muncă.

(...)

47. Pe cale de consecinţă, ţinând seama şi de caracterul exclusiv al competenţei (una şi aceeaşi atribuţie trebuie să aparţină unei singure autorităţi publice), în problema de drept supusă analizei se poate concluziona că legitimarea procesuală pasivă revine doar autorităţii publice cu care funcţionarul public se află în raporturi de serviciu, întrucât acesteia îi aparţine prerogativa stabilirii şi acordării drepturilor salariale."

78. Deşi obiectul sesizării a vizat strict calitatea procesuală pasivă a Ministerului Afacerilor Interne în litigiile dintre angajaţi şi instituţiile/unităţile cu personalitate juridică aflate în subordinea acestui minister, având ca obiect solicitarea unor drepturi "de natură salarială", în cuprinsul deciziei s-a făcut menţiunea că argumentele reţinute în fundamentarea soluţiei pronunţate sunt valabile şi pentru litigiile având ca obiect solicitarea unor "drepturi salariale".

79. Date fiind condiţiile concrete de învestire, aceste considerente au clarificat pe deplin situaţia juridică a poliţistului, calitatea acestuia de funcţionar public civil cu statut special neputând fi contestată faţă de dispoziţiile art. 1 alin. (1) din Legea nr. 360/2002.

80. În această analiză s-au avut în vedere natura juridică a drepturilor şi obligaţiilor corelative aflate în litigiu, izvorul raportului juridic în al cărui conţinut concret intrau aceste drepturi şi obligaţii, criterii ce nu pot fi ignorate nici în cauza pendinte, dată fiind similaritatea conţinutului raportului juridic de muncă a categoriei de personal vizate.

81. De altfel, atunci când instanţele care au considerat că aceste litigii sunt de competenţa instanţelor de contencios administrativ au avut în vedere natura juridică a dreptului a cărui realizare s-a urmărit prin formularea cererilor de chemare în judecată, faptul că acest drept se află într-o legătură directă cu raporturile de serviciu avute de reclamanţi, fiind asociat prestării activităţii în cadrul acestor raporturi juridice.

82. Pentru a califica raporturile juridice de muncă aflate în discuţie, respectiv pentru a constata existenţa unor raporturi de serviciu specifice funcţiei publice, instanţa supremă, în jurisprudenţa sa de unificare[4], a realizat o analiză complexă, bine fundamentată, din considerentele

[4] Decizia nr. 3 din 12 mai 2014 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 445 din 18 iunie 2014; Decizia nr. 16 din 26 septembrie 2016 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 110 din 9 februarie 2017.

deciziilor pronunţate rezultând că au fost avute în vedere mai multe aspecte: consacrarea normativă a funcţiei exercitate, calificarea expresă a acesteia şi a persoanelor care o exercită, ca funcţionari publici, atribuţiile specifice funcţiei exercitate, precum şi încadrarea în criteriile prevăzute de art. 2 alin. (1) - (3), art. 4 alin. (1) şi art. 6 din Legea nr. 188/1999.

83. Drept urmare, în privinţa pompierilor şi jandarmilor militari, având o astfel de perspectivă doctrinară şi jurisprudenţială, din coroborarea dispoziţiilor art. 16 alin. (3) din Constituţia României, art. 4 lit. a) şi art. 109 din Legea nr. 80/1995, care stabilesc că prevederile acestei legi se aplică şi cadrelor militare din Ministerul Afacerilor Interne, precum şi dispoziţiile art. 5 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 188/1999, care prevăd că pot beneficia de statut special funcţionarii publici care îşi desfăşoară activitatea în serviciile publice, precum poliţia şi alte structuri ale Ministerului Afacerilor Interne, rezultă că aceste cadre militare pot fi asimilate funcţionarilor publici cu statut special.

84. Titularul sesizării a precizat că reclamanţii (pompierii şi jandarmii militari) au calitatea de cadre militare active supuse dispoziţiilor Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare şi sunt învestiţi în această calitate, în temeiul art. 6 din Legea nr. 80/1995, cu exerciţiul autorităţii publice, fiind numiţi în funcţie şi având grad militar prin ordin al inspectorului-şef.

85. Prin urmare, ceea ce particularizează în mod fundamental şi de netăgăduit raporturile de serviciu ale funcţionarilor publici faţă de raporturile de muncă ale salariaţilor rezidă în faptul că funcţionarii publici sunt purtători ai puterii publice, pe care o exercită în limitele funcţiei lor.

86. Legea nr. 550/2004, prin art. 27 alin. (1), prevede în termeni neechivoci că, în realizarea atribuţiilor ce îi revin, potrivit legii, personalul militar al Jandarmeriei Române este învestit cu exerciţiul autorităţii publice.

87. Ordonanţa Guvernului nr. 88/2001, chiar dacă nu cuprinde o dispoziţie similară celei enunţate în paragraful anterior, prevede că ofiţerilor, maiştrilor militari şi subofiţerilor prevăzuţi la alin. (2) li se aplică prevederile Legii nr. 80/1995 privind Statutul cadrelor militare, cu modificările şi completările ulterioare [art. 15 alin. (3)].

88. Legea nr. 121/1996 prevede la art. 20 alin. (1) că personalul Corpului Pompierilor Militari se compune din militari şi salariaţi civili. Prevederile Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, precum şi cele ale regulamentelor militare generale se aplică şi pompierilor militari, în măsura în care, prin prezenta lege, nu se dispune altfel.

89. Cât timp s-a statuat deja că ceea ce particularizează în mod esenţial raporturile de serviciu ale funcţionarilor publici faţă de raporturile de muncă ale salariaţilor rezidă în faptul că funcţionarii publici sunt purtători ai puterii publice, pe care o exercită în limitele funcţiei lor, faţă de conţinutul dispoziţiilor legale redate în paragrafele anterioare, se poate concluziona în sensul că pompierii şi jandarmii militari intră în categoria funcţionarilor publici cu statut special. Salariaţii, chiar încadraţi la o autoritate sau instituţie publică, nu dispun de astfel de atribuţii de putere, ei putând fi priviţi în raport cu atribuţiile pe care le exercită doar ca simpli prepuşi ai angajatorului lor.

90. Faţă de terminologia diferită utilizată de legiuitor în actele normative anterior menţionate, se poate observa că relaţia dintre noţiunile de "personal militar" şi "cadru militar" este una ca de la întreg la parte. Însă, faţă de premisele stabilite prin actul de sesizare, asupra acestei distincţii nu se va insista.

91. Doar personalul militar care are şi statutul de cadru militar şi căruia îi sunt aplicabile prevederile Legii nr. 80/1995 are statutul de funcţionar public, astfel încât litigiile privind raporturile de serviciu, deci şi cele privitoare la plata unor drepturi de natură salarială aparţin

competenţei instanţelor de contencios administrativ, potrivit art. 109 din Legea nr. 188/1999, întrucât, pe baza definiţiei din art. 2 alin. (2) teza întâi din Legea nr. 188/1999, potrivit căreia funcţionarul public este o persoană numită, în condiţiile legii, într-o funcţie publică, şi a prevederilor art. 1 şi art. 4-6 din Legea nr. 80/1995, cadrele militare - ofiţeri, maiştri militari şi subofiţeri, indiferent de apartenenţa instituţională (Ministerul Apărării Naţionale, Jandarmeria Română, Inspectoratul General pentru Situaţii de Urgenţă şi unităţile subordonate) - sunt persoane numite într-o funcţie publică, deci o varietate a funcţionarilor publici, iar prevederile Legii nr. 188/1999 le sunt aplicabile, cu titlu de reglementare generală, potrivit art. 1 alin. (1) din acest act normativ.

92. Faptul că Statutul cadrelor militare (Legea nr. 80/1995) nu îi denumeşte ca atare, nu poate constitui un argument suficient pentru ca militarii să nu fie consideraţi funcţionari publici, întrucât nici pentru alte categorii de personal reglementările statutare ale acestora nu utilizează termenul de funcţionari publici (cum este cazul personalului de specialitate al instanţelor şi parchetelor, funcţionarii publici ai Corpului diplomatic şi consular guvernaţi de Legea nr. 269/2003 privind Statutul Corpului diplomatic şi consular al României, cu modificările ulterioare).

93. În aplicarea dispoziţiilor art. 5 din Legea nr. 188/1999 a fost adoptat doar Statutul poliţistului prin Legea nr. 360/2002, pentru restul structurilor din Ministerul Afacerilor Interne, în care se încadrează jandarmii sau pompierii, nefiind adoptate, până în prezent, statute speciale în care să se prevadă expres calitatea acestora de funcţionari publici.

94. Din cele arătate mai sus rezultă, în mod evident, că toate categoriile de personal care fac obiectul sesizării de faţă ocupă, cu titlu profesional, o funcţie care nu poate fi decât publică. La fel ca şi în cazul funcţionarilor publici civili (de drept comun), şi pentru persoanele care sunt titularele unei funcţii publice militare se verifică existenţa, cumulativă, a următoarelor elemente caracteristice:

a) Aceste persoane deservesc un serviciu public, destinat apărării ţării (art. 8 din Legea nr. 80/1995), a ordinii şi liniştii publice, a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor, a proprietăţii publice şi private [art. 1 alin. (1) din Legea nr. 550/2004], prevenirii şi stingerii incendiilor [art. 1 alin. (1) din Legea nr. 121/1996], apărării împotriva incendiilor şi protecţiei civile [art. 1 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 88/2001];

b) Contribuie, prin activitatea profesională desfăşurată, la funcţionarea unui sector al administraţiei publice, şi anume:

- a unor structuri organizatorice ale Ministerului Afacerilor Interne [art. 1 alin. (2) din Legea nr. 121/1996,art. 1 alin. (1) din Legea nr. 550/2004];

- sau sunt subordonate autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale [art. 1 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 88/2001; în concret, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, conform art. 1 din Regulamentul de organizare şi funcţionare şi a organigramei Inspectoratului General pentru Situaţii de urgenţă, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1.490/2004, cu modificările şi completările ulterioare];

c) Cadrele militare sunt numite în funcţie prin act administrativ unilateral (art. 78 din Legea nr. 80/1995), nu au încheiate contracte individuale de muncă, ci îşi desfăşoară activitatea în baza unor raporturi de serviciu, specifice funcţionarilor publici cu statut special;

d) Se pot prevala, în exerciţiul funcţiei ocupate, de prerogative de putere publică (art. 6 din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, cu modificările şi completările ulterioare, art. 23 din Legea nr. 550/2004 privind organizarea şi funcţionarea Jandarmeriei Române, cu modificările şi completările ulterioare, art. 20 din Legea nr. 121/1996 privind organizarea şi

funcţionarea Corpului Pompierilor Militari, cu modificările ulterioare, art. 15 şi 17 din Ordonanţa Guvernului nr. 88/2001 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea serviciilor publice comunitare pentru situaţii de urgenţă, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 363/2002, cu modificările şi completările ulterioare);

e) Asemenea funcţionarilor publici civili, şi cei militari sunt constituiţi în corpuri profesionale, al subofiţerilor, al maiştrilor militari şi al ofiţerilor, fiind structurate în grade militare, potrivit principiului ierarhizării (art. 2 din Legea nr. 80/1995).

95. Pentru toate aceste considerente, în privinţa cadrelor militare la care s-a făcut referire, în lipsa unor prevederi speciale în Legea nr. 80/1995, dispoziţiile art. 109 din Legea nr. 188/1999 sunt aplicabile cu titlu de drept comun pentru această categorie aparte de funcţionari publici care beneficiază de un statut special.

96. Important de subliniat este şi faptul că, pentru asigurarea unei rezerve de cadre pentru armata română şi pentru acoperirea deficitului de personal din cadrul acesteia, dar şi pentru domeniile de ordine publică şi siguranţă naţională, a fost adoptată Legea nr. 270/2015 privind Statutul rezerviştilor voluntari.

Art. 20 alin. (1) din lege stipulează că Ministerul Apărării Naţionale (respectiv Ministerul Afacerilor Interne pentru componentele de jandarmi, pompieri, poliţie, poliţie de frontieră etc.) "poate încheia contracte cu rezerviştii proveniţi din rândul cadrelor militare, soldaţilor şi gradaţilor profesionişti, care au încetat raporturile de serviciu cu aceste instituţii şi îndeplinesc condiţiile prevăzute la art. 12 alin. (1)".

Dispoziţiile art. 37 din aceeaşi lege prevăd că "Începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi, cetăţenii români care îndeplinesc serviciul militar activ în una dintre formele prevăzute de lege, precum şi funcţionarii publici cu statut special din instituţiile cu atribuţii în domeniul apărării, ordinii publice şi siguranţei naţionale, la încetarea raporturilor de serviciu, în situaţia în care îndeplinesc condiţiile prevăzute la art. 12 alin. (1) lit. f), îşi pot exprima, în scris, opţiunea de a încheia contract în calitate de rezervist voluntar, în condiţiile legii".

97. Prin această reglementare explicită, controversa asupra statutului militarilor, inclusiv în privinţa celor vizaţi de actul de sesizare, a fost în cele din urmă lămurită.

98. Nu în ultimul rând, trebuie menţionat faptul că, prin Decizia nr. 34 din 9 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 286 din 15 aprilie 2016, chiar şi Curtea Constituţională a statuat că militarii reprezintă o categorie specială de funcţionari publici.

99. Odată calificate raporturile juridice deduse judecăţii ca fiind raporturi de serviciu, prin efectul dispoziţiilor art. 109 din Legea nr. 188/1999, se poate concluziona în sensul că litigiile care au ca obiect raportul de serviciu al funcţionarului public - în concret, acestea au ca obiect drepturile băneşti solicitate de jandarmii din cadrul inspectoratului de jandarmi judeţean şi pompierii din cadrul Inspectoratului General pentru Situaţii de Urgenţă - sunt de competenţa secţiei de contencios administrativ şi fiscal a tribunalului.

100. În contextul Legii-cadru nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările ulterioare, şi al Legii-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare, instanţa supremă a arătat că reglementarea cuprinsă în partea generală a acestora şi în legile anuale de salarizare este aplicabilă tuturor salariaţilor remuneraţi din venituri publice, personal contractual, funcţionari publici şi personal asimilat salariaţilor, iar personalul nemulţumit de modul de stabilire a drepturilor salariale se poate îndrepta la instanţa competentă în ceea ce priveşte raportul său de muncă, astfel: personalul contractual şi personalul asimilat acestuia (cu titlu de exemplu, funcţii de

demnitate publică numite sau alese) se pot adresa la instanţe de dreptul muncii, potrivit art. 208 din Legea nr. 62/2011 coroborate cu art. 1, art. 170, 171, art. 266 şi art. 269 din Codul muncii, iar funcţionarii publici, la instanţa de contencios administrativ, potrivit Legii nr. 188/1999[5].

Notă: Potrivit art. 597 alin. 2 lit. b) din Codul administrativ, publicat în M.Of. nr. 555 din 5.07.2019, Legea nr. 188/1999 privind Statutul Funcționarilor publici a fost abrogată cu excepția prevederilor art. 20, 20^1-20^{10}, ale art. 60 alin. (3), ale art. 60^1 -60^4, 62^1-62^{13} și ale anexei nr. 2 care se aplică pentru realizarea evaluării performanțelor profesionale individuale ale funcționarilor publici pentru activitatea desfășurată în anul 2019;

Dispozițiile art. 4 din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare au fost modificate prin Legea nr. 101/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, publicată în M.Of. nr. 371 din 13.05.2019.

Prevederile art. 5 din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare au fost modificate prin Legea nr. 101/2019, fiind completate, ulterior, prin Legea nr. 259/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, publicată în M.Of. nr. 1051 din 30.12.2019.

8) Decizia nr. 11/2018, publicată în M. Of. nr. 430 din 21 mai 2018

Soluţie: *Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Braşov şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 784 alin. (1) teza a doua din Codul de procedură civilă, suspendarea urmăririi silite prin poprire bancară înlătură obligaţia terţului poprit de a indisponibiliza şi încasările, în contul debitorului poprit, ulterioare suspendării.

Considerente:

[...] 44. Dispoziţiile art. 784 din Codul de procedură civilă, a căror interpretare şi aplicare au generat practică neunitară, prevăd:

"(1) Din momentul comunicării adresei de înfiinţare a popririi către terţul poprit sunt indisponibilizate toate sumele şi bunurile poprite. De la indisponibilizare şi până la achitarea integrală a obligaţiilor prevăzute în titlul executoriu, inclusiv pe perioada suspendării urmăririi silite prin poprire, terţul poprit nu va face nicio altă plată sau altă operaţiune care ar putea diminua bunurile indisponibilizate, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Când se popresc sume cu scadenţe succesive, indisponibilizarea se întinde nu numai asupra sumelor ajunse la scadenţă, ci şi asupra celor exigibile în viitor.

(3) Indisponibilizarea se întinde şi asupra fructelor civile ale creanţei poprite, precum şi asupra oricăror alte accesorii născute chiar după înfiinţarea popririi.

(4) Prin efectul indisponibilizării, plata sau cesiunea creanţei poprite nu va fi opozabilă creditorului popritor. De asemenea, nu pot fi opuse creditorului popritor actele de dispoziţie de orice fel făcute ulterior înfiinţării popririi de debitorul poprit asupra bunurilor poprite.

[5] Decizia nr. 9 din 29 mai 2017 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 988 din 13 decembrie 2017.

(5) Poprirea întrerupe prescripţia nu numai cu privire la creanţa poprită, dar şi în ceea ce priveşte creanţa pentru acoperirea căreia a fost înfiinţată.

(6) Indisponibilizarea sumelor de bani sau a bunurilor mobile poprite nu va înceta decât dacă debitorul consemnează, cu afectaţiune specială, toate sumele pentru acoperirea cărora a fost înfiinţată poprirea, la dispoziţia executorului judecătoresc, în condiţiile prevăzute la art. 721. Debitorul va înmâna recipisa de consemnare executorului judecătoresc, care îl va înştiinţa de îndată pe terţul poprit. (...)"

45. Pentru o mai bună înţelegere a textului citat este necesar a se contura contextul în care această normă operează.

46. Potrivit doctrinei, poprirea executorie este acea formă de executare silită indirectă prin care creditorul urmăreşte sumele de bani, titlurile de valoare sau alte bunuri mobile incorporale pe care o terţă persoană le datorează debitorului urmărit. Poprirea constă în indisponibilizarea sumelor de bani, a titlurilor de valoare şi a altor bunuri mobile incorporale în mâinile terţului debitor al datornicului urmărit şi în obligarea acestuia de a plăti direct creditorului urmăritor ceea ce datorează creditorului său (debitorul urmărit).

47. Fundamentul popririi constă nu numai în garanţia comună a creditorilor chirografari asupra patrimoniului debitorului lor, consacrată de art. 2.324 din Codul civil (la fel ca pentru celelalte forme de executare silită indirectă), ci şi în acţiunea oblică pusă la îndemâna creditorilor de art. 1.560 din Codul civil.

48. Din acest punct de vedere s-ar putea considera că poprirea ar presupune două etape abstracte: aducerea creanţei din patrimoniul terţului poprit în patrimoniul debitorului poprit, iar apoi urmărirea silită a sumei respective.

49. Prin urmare, poprirea executorie are ca premisă existenţa unui titlu executoriu şi poate avea trei faze: înfiinţarea popririi, executarea ei de către terţul poprit şi, uneori, validarea popririi, cea din urmă fază existând doar în cazul în care terţul poprit nu îşi îndeplineşte obligaţiile care îi revin potrivit legii.

50. Obiectul popririi este stabilit prin dispoziţiile art. 781 din Codul de procedură civilă:

"(1) Sunt supuse urmăririi silite prin poprire sumele de bani, titlurile de valoare sau alte bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului ori deţinute în numele său de o a treia persoană sau pe care acesta din urmă i le va datora în viitor, în temeiul unor raporturi juridice existente. De asemenea, în condiţiile art. 733 alin. (1), pot fi poprite şi bunurile mobile corporale ale debitorului deţinute de un terţ în numele său.

(2) În cazul popririi sumelor de bani din conturile bancare, pot face obiectul urmăririi silite prin poprire atât soldul creditor al acestor conturi, cât şi încasările viitoare, cu respectarea limitelor prevăzute de art. 729, dacă este cazul.

(3) Poprirea se poate înfiinţa şi asupra sumelor sau bunurilor mobile incorporale pe care creditorul le datorează debitorului, dacă ambele creanţe sunt certe şi lichide.

(4) Se va putea popri şi creanţa cu termen ori sub condiţie. În acest caz, poprirea nu va putea fi executată decât după ajungerea la termen ori de la data îndeplinirii condiţiei.

(5) Nu sunt supuse executării silite prin poprire:

a) sumele care sunt destinate unei afectaţiuni speciale prevăzute de lege şi asupra cărora debitorul este lipsit de drept de dispoziţie;

b) sumele reprezentând credite nerambursabile ori finanţări primite de la instituţii sau organizaţii naţionale şi internaţionale pentru derularea unor programe ori proiecte;

c) sumele eferente plăţii drepturilor salariale viitoare, pe o perioadă de 3 luni de la data înfiinţării popririi. Atunci când asupra aceluiaşi cont sunt înfiinţate mai multe popriri, termenul de 3 luni în care se pot efectua plăţi aferente drepturilor salariale viitoare se calculează o singură dată de la momentul înfiinţării primei popriri."

51. Pe de altă parte, în contextul problemei de drept soluţionate diferit de instanţele judecătoreşti, prezintă relevanţă şi dispoziţiile din Codul de procedură civilă referitoare la suspendarea executării, incident procedural ce este reglementat de prevederile art. 701 din Codul de procedură civilă:

"(1) Executarea silită se suspendă în cazurile în care aceasta este prevăzută de lege ori a fost dispusă de instanţă.

(2) Executarea se suspendă şi la cererea creditorului urmăritor de către executorul judecătoresc.

(3) Pe perioada suspendării executării, actele de executare efectuate anterior, măsurile de executare dispuse de instanţa de executare sau de executor, inclusiv cele de indisponibilizare a bunurilor, veniturilor şi conturilor bancare, rămân în fiinţă, în afară de cazul în care prin lege sau prin hotărâre judecătorească se dispune altfel.

(4) Actele de executare efectuate în ziua soluţionării cererii având ca obiect suspendarea, fie şi provizorie, a executării silite sunt desfiinţate de drept prin efectul admiterii cererii de suspendare şi a contestaţiei la executare.

(5) După încetarea suspendării, executorul, la cererea părţii interesate, va dispune continuarea executării, în măsura în care actele de executare sau executarea silită însăşi nu au fost desfiinţate de instanţa de judecată ori acestea nu au încetat prin efectul legii."

52. Înfiinţarea popririi constituie obiectul de reglementare al art. 783 din Codul de procedură civilă:

"(1) Poprirea se înfiinţează fără somaţie, în baza încheierii de încuviinţare a executării, prin adresă în care se va preciza şi titlul executoriu în temeiul căruia s-a înfiinţat poprirea, ce va fi comunicată celei de-a treia persoane arătate la art. 781 alin. (1), împreună cu încheierea de încuviinţare a executării sau un certificat privind soluţia pronunţată în dosar. Despre măsura luată va fi înştiinţat şi debitorul, căruia i se va comunica, în copie, adresa de înfiinţare a popririi, la care se vor ataşa şi copii certificate de pe încheierea de încuviinţare a executării sau de pe certificatul privind soluţia pronunţată în dosar, şi titlul executoriu, în cazul în care acestea din urmă nu i-au fost anterior comunicate.

(2) În adresa de înfiinţare a popririi i se va pune în vedere celei de-a treia persoane, care devine, potrivit alin. (1), terţ poprit, interdicţia de a plăti debitorului sumele de bani sau bunurile mobile pe care i le datorează ori pe care i le va datora, declarându-le poprite în măsura necesară pentru realizarea obligaţiei ce se execută silit. (...)"

53. Din observarea problemei de drept care a generat practică neunitară reiese că aceasta priveşte situaţia particulară a popririi bancare, specie a popririi care, în economia Codului de procedură civilă, se bucură de unele reglementări speciale, aplicabile prioritar şi care se completează cu cele generale de reglementare a popririi; cu titlu de norme speciale pentru poprirea bancară executorie pot fi menţionate dispoziţiile art. 781 alin. (2), art. 782 alin. (2), art. 783 alin. (4) şi (5), art. 784 alin. (7) şi (8) etc. din Codul de procedură civilă, iar pentru poprirea bancară asigurătorie - prevederile art. 971 alin. (2).

54. Premisele problemei de drept analizate constau în existenţa unei proceduri de executare silită prin poprire bancară declanşată în condiţiile legii - la cererea creditorului de către un

executor judecătoresc competent [art. 782 alin. (1) din Codul de procedură civilă], urmată de măsura suspendării provizorii a executării silite dispusă de instanţa de executare potrivit dispoziţiilor art. 719 alin. (7) din Codul de procedură civilă sau, după caz, măsura suspendării executării silite până la soluţionarea contestaţiei la executare, în condiţiile alin. (1) al aceluiaşi articol.

55. În acest context, instanţele au fost sesizate - fie pe cale principală, fie pe cale incidentală - cu chestiunea stabilirii şi lămuririi întinderii efectelor măsurii suspendării executării silite cu referire la conduita legală sau obligaţiile terţului poprit (instituţie de credit), respectiv dacă acesta are obligaţia de a proceda în continuare la indisponibilizarea sumelor ce alimentează contul debitorului poprit prin executarea unor creanţe cu scadenţe succesive, devenite exigibile după data suspendării, ori a unor încasări viitoare, respectiv creanţe a căror condiţie suspensivă ori termen suspensiv s-a împlinit în cursul suspendării executării, în ambele situaţii, în baza unor raporturi juridice preexistente momentului înfiinţării popririi între debitorul poprit şi debitorul său.

56. Vocaţia acestor încasări viitoare de a face obiectul urmăririi silite prin poprire este expres reglementată de art. 781 alin. (2) din Codul de procedură civilă, text care prevede că: "În cazul popririi sumelor de bani din conturile bancare, pot face obiectul urmăririi silite prin poprire atât soldul creditor al acestor conturi, cât şi încasările viitoare, cu respectarea limitelor prevăzute de art. 729, dacă este cazul."

57. În plus, art. 784 alin. (2) din Codul de procedură civilă stabileşte astfel: "Când se popresc sume cu scadenţe succesive, indisponibilizarea se întinde nu numai asupra sumelor ajunse la scadenţă, ci şi asupra celor exigibile în viitor."

58. Mai mult decât atât, art. 781 alin. (4) din Codul de procedură civilă se referă la posibilitatea instituirii popririi şi a creanţelor cu termen sau sub condiţie, caz în care legiuitorul stabileşte fără echivoc că poprirea nu va putea fi executată decât după ajungerea la termen ori de la data îndeplinirii condiţiei.

59. Prin urmare, în categoria încasărilor viitoare intră nu numai sumele cu scadenţe succesive (creanţele cu executare succesivă, în baza unor raporturi juridice preexistente înfiinţării popririi) care au devenit exigibile după înfiinţarea popririi, ci şi creanţele născute anterior înfiinţării popririi, afectate de modalităţi - condiţie suspensivă ori, după caz, termen suspensiv.

60. În privinţa obligaţiilor afectate de o condiţie suspensivă, concluzia anterioară decurge din coroborarea interpretării art. 1.400 cu art. 1.407 alin. (1) din Codul civil.

61. Art. 1.400 din Codul civil prevede: "Condiţia este suspensivă atunci când de îndeplinirea sa depinde eficacitatea obligaţiei", în timp ce art. 1.407 din Codul civil stabileşte regula caracterului retroactiv al îndeplinirii condiţiei, respectiv din momentul încheierii contractului.

62. În ceea ce priveşte termenul suspensiv, concluzia se susţine prin trimiterea la dispoziţiile art. 1.412 alin. (1) din Codul civil: "Termenul este suspensiv atunci când, până la împlinirea lui, este amânată scadenţa obligaţiei."

63. Referitor la prima etapă a popririi bancare sunt aplicabile dispoziţiile art. 784 alin. (1) teza întâi din Codul de procedură civilă -- de la momentul comunicării adresei de înfiinţare a popririi către terţul poprit sunt indisponibilizate toate sumele şi bunurile poprite.

64. Această regulă nu comportă nicio dificultate de interpretare în ceea ce priveşte sumele ce constituie soldul creditor al contului debitorului poprit deschis la o instituţie de credit, astfel încât indisponibilizarea acestui sold se produce instantaneu şi, ca atare, terţul este ţinut să procedeze în consecinţă în legătură cu sumele existente în contul debitorului, în limitele indicate în

adresa de înfiinţare a popririi [valoarea creanţei, accesoriile şi cheltuielile de executare, potrivit art. 784 alin. (6) coroborat cu art. 721 alin. (1) din Codul de procedură civilă].

65. Efectul indisponibilizării, cu referire la conduita terţului poprit, este descris în cuprinsul dispoziţiilor art. 783 alin. (2) din Codul de procedură civilă şi constă în interdicţia de a plăti debitorului sumele de bani sau bunurile mobile pe care i le datorează ori pe care i le va datora, declarându-le poprite în măsura necesară pentru realizarea obligaţiei ce se execută silit.

66. Sumele pe care terţul poprit i le va datora debitorului poprit reprezintă încasările viitoare în contul debitorului la care face referire art. 781 alin. (2) din Codul de procedură civilă, categorie în care se încadrează, astfel cum s-a arătat, şi creanţele cu executare succesivă şi a căror scadenţă sau exigibilitate se produce după comunicarea adresei de înfiinţare a popririi, în sensul celor prevăzute de art. 784 alin. (2) din Codul de procedură civilă.

67. Totodată, trebuie precizat că această indisponibilizare care se întinde şi asupra creanţelor cu exigibilitate în viitor - după momentul comunicării adresei de înfiinţare a popririi - are ca raţiune imediată celeritatea şi simplificarea procedurii de executare silită prin poprire, întrucât, în acest fel, executorul judecătoresc nu va fi obligat să emită câte o adresă de înfiinţare a popririi pentru fiecare perioadă ulterioară în care creanţele au devenit exigibile şi alimentează contul debitorului poprit.

68. Împrejurarea că terţul poprit (instituţia de credit) este debitor al debitorului poprit decurge din efectele contului bancar curent şi ale depozitului bancar, existenţa a două raporturi juridice distincte, preexistente înfiinţării popririi, de la creditor la debitor, fiind de esenţa acestei proceduri de executare silită.

69. Astfel, art. 2.184 din Codul civil, denumit "Dreptul de a dispune de soldul creditor", prevede: "În cazul în care depozitul bancar, creditul sau orice altă operaţiune bancară se realizează prin contul curent, titularul contului poate să dispună în orice moment de soldul creditor al contului, cu respectarea termenului de preaviz, dacă acesta a fost convenit de părţi."

70. Iar art. 2.191 din Codul civil, referitor la depozitul de fonduri, stabileşte astfel: "(1) Prin constituirea unui depozit de fonduri la o instituţie de credit, aceasta dobândeşte proprietatea asupra sumelor de bani depuse şi este obligată să restituie aceeaşi cantitate monetară, de aceeaşi specie, la termenul convenit sau, după caz, oricând, la cererea deponentului, cu respectarea termenului de preaviz stabilit de părţi ori, în lipsă, de uzanţe. (...)"

71. Dacă în ceea ce priveşte soldul creditor al contului debitorului poprit efectul indisponibilizării acestor sume este unul instantaneu şi concret - întrucât priveşte sume existente în cont - referitor la încasările viitoare, ulterioare momentului comunicării adresei de înfiinţare a popririi (inclusiv cele provenind din creanţe cu executare succesivă a căror exigibilitate s-a produs după înfiinţarea popririi), sume inexistente la momentul înfiinţării popririi, acest efect de indisponibilizare se produce la momentul intrării în contul debitorului poprit a acestor sume, în temeiul aceleiaşi adrese de înfiinţare a popririi, fiind un efect virtual sau abstract al aceluiaşi act procedural emis de executorul judecătoresc.

72. În cursul urmăririi silite prin poprire, în cauzele soluţionate diferit de instanţele judecătoreşti, a intervenit incidentul suspendării executării silite fie provizorie, fie până la soluţionarea contestaţiei la executare, astfel încât s-a pus problema stabilirii regimului juridic al încasărilor viitoare în contul debitorului poprit, pe durata suspendării, fie pe calea unor cereri de lămurire a dispozitivului hotărârii judecătoreşti de suspendare provizorie, fie pe cale incidentală în cererile de validare a popririi, cerere ce poate fi promovată în temeiul art. 790 din Codul de

procedură civilă, în cazul în care terţul poprit nu şi-a îndeplinit obligaţiile stipulate de art. 787 din Codul de procedură civilă.

73. Suspendarea urmăririi silite prin poprire, indiferent că este suspendare legală (prevăzută, de exemplu, de art. 689 din Codul de procedură civilă), judecătorească [dispusă de instanţă în temeiul art. 719 - în acest caz, provizorie ori până la soluţionarea contestaţiei la executare - sau al art. 702 alin. (2) din Codul de procedură civilă] ori cea dispusă de executorul judecătoresc la cererea creditorului, aşadar, voluntară [în temeiul art. 701 alin. (2) din Codul de procedură civilă], are ca efect principal sistarea sau oprirea temporară a procedurii de urmărire silită în stadiul în care se află, efectele suspendării executării neputând fi asimilate desfiinţării popririi sau anulării actelor de executare efectuate până la momentul suspendării, întrucât acestea sunt chestiuni de fond ce nu pot fi soluţionate decât în cadrul prevăzut de lege, anume pe calea contestaţiei la executare, iar nu în procedura simplificată pe care o presupune soluţionarea acestui incident procedural, chiar pentru cazul suspendării judecătoreşti; mai mult decât atât, suspendării executării nu i se pot recunoaşte sau ataşa şi alte efecte decât cele expres prevăzute de lege.

74. Pentru lămurirea acestei chestiuni a efectelor suspendării urmăririi silite prin poprire cu privire la obligaţiile terţului poprit (instituţie de credit, în cazul popririi bancare) trebuie pornit de la conţinutul dispoziţiilor art. 784 alin. (1) teza a doua din Codul de procedură civilă, dar şi de la observarea normei generale ce reglementează efectele suspendării executării silite - art. 701 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

75. Astfel, art. 784 alin. (1) teza a doua din Codul de procedură civilă prevede: "De la indisponibilizare şi până la achitarea integrală a obligaţiilor prevăzute în titlul executoriu, inclusiv pe perioada suspendării urmăririi silite prin poprire, terţul poprit nu va face nicio altă plată sau altă operaţiune care ar putea diminua bunurile indisponibilizate, dacă legea nu prevede altfel."

76. Iar art. 701 alin. (3) din Codul de procedură civilă stabileşte: "Pe perioada suspendării executării, actele de executare efectuate anterior, măsurile de executare dispuse de instanţa de executare sau de executor, inclusiv cele de indisponibilizare a bunurilor, veniturilor şi conturilor bancare, rămân în fiinţă, în afară de cazul în care prin lege sau prin hotărâre judecătorească se dispune altfel."

77. Aşadar, faţă de formularea clară a dispoziţiilor art. 701 alin. (3) din Codul de procedură civilă rezultă că pe durata suspendării executării actele de executare efectuate anterior, precum şi măsurile de executare dispuse de instanţa de executare sau de executor, inclusiv cele de indisponibilizare a bunurilor, veniturilor şi conturilor bancare, îşi păstrează valabilitatea.

78. În contextul problemei de drept analizate se constată că, deşi formularea "măsurile de executare dispuse de executor" ar fi fost suficientă pentru a se înţelege că poprirea bancară înfiinţată de executorul judecătoresc în condiţiile art. 783 din Codul de procedură civilă anterior suspendării rămâne în fiinţă, textul vine cu un plus de claritate şi se adresează şi terţului poprit, reglementând fără dubiu în sarcina sa obligaţia de menţinere a indisponibilizării conturilor bancare, cea din urmă prevedere având eficienţă în cazul în care terţului poprit i-a fost comunicată, anterior suspendării, adresa de înfiinţare a popririi în condiţiile art. 784 alin. (1) teza întâi din Codul de procedură civilă.

79. În contextul specific popririi, art. 784 alin. (1) teza a doua din Codul de procedură civilă se adresează terţului poprit, prin intermediul unei norme imperative, în sensul că stabileşte în sarcina sa interdicţia efectuării oricărei plăţi sau operaţiuni care ar putea diminua bunurile indisponibilizate, interdicţie care este operantă inclusiv pe perioada suspendării urmăririi silite prin

poprire şi care subzistă de la data indisponibilizării şi până la achitarea integrală a obligaţiilor prevăzute în titlul executoriu.

80. De vreme ce indisponibilizarea generată prin adresa de înfiinţare a popririi, pentru terţul poprit, are întocmai semnificaţia dată de art. 783 alin. (2) din Codul de procedură civilă - interdicţia de a plăti debitorului sumele de bani sau bunurile mobile pe care i le datorează ori pe care i le va datora, declarându-le poprite în măsura necesară pentru realizarea obligaţiei ce se execută silit -, se poate constata că textul de la art. 784 alin. (1) teza a doua reprezintă o reiterare a interdicţiei anterioare, coroborate cu efectul general al măsurii suspendării executării silite prevăzut de art. 701 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

81. Această obligaţie a terţului poprit este în vigoare din momentul comunicării adresei de înfiinţare a popririi şi până la achitarea integrală a obligaţiilor prevăzute în titlul executoriu - fie în condiţiile art. 787 din Codul de procedură civilă, fie ca urmare a procedurii de validare a popririi, potrivit art. 790 şi următoarele din Codul de procedură civilă -, şi ea subzistă inclusiv în cazul în care în acest interval intervine măsura suspendării urmăririi silite prin poprire.

82. Prin urmare, din coroborarea celor două norme rezultă că, în cazul suspendării urmăririi silite prin poprire, terţul poprit (instituţia de credit) are atât obligaţia de a menţine măsura indisponibilizării conturilor bancare, cât şi obligaţia de a nu efectua nicio altă plată sau altă operaţiune care ar putea diminua bunurile indisponibilizate, dacă legea nu prevede altfel.

83. Rezultă că pentru perioada dintre momentul comunicării adresei de înfiinţare a popririi şi suspendarea executării rămân indisponibilizate atât soldul creditor al contului debitorului poprit, cât şi încasările ce au fost efectuate sau sumele ce au creditat contul debitorului poprit în intervalul cuprins între momentul înfiinţării popririi şi cel al suspendării executării, încasări care, în raport cu momentul înfiinţării popririi, se aflau în ipostaza încasărilor viitoare şi au provenit din creanţe ale căror scadenţe succesive, termen suspensiv sau condiţie suspensivă s-au împlinit până la data suspendării executării.

84. Nu ar putea fi primită interpretarea potrivit căreia obligaţiile terţului poprit, valabile pe durata suspendării executării, de a nu efectua nicio altă plată sau altă operaţiune care ar putea diminua bunurile indisponibilizate până la momentul suspendării executării şi cea de menţinere a indisponibilizării nu ar privi şi sumele ce au creditat contul debitorului poprit între intervalul înfiinţării popririi şi cel al suspendării urmăririi silite prin poprire bancară, având în vedere că indisponibilizarea se consumă succesiv, în temeiul aceleiaşi adrese de înfiinţare a popririi, la data fiecărei alimentări a contului pe care debitorul îl are deschis la instituţia de credit.

85. În ceea ce priveşte însă intervalul ulterior suspendării urmăririi silite prin poprire, dat fiind efectul esenţial al oricărei suspendări de executare de a opri temporar executarea silită în stadiul în care se află, rezultă că nu se poate admite că executarea silită ar putea continua dintr-un anumit punct de vedere (indisponibilizarea de către terţul poprit şi a încasărilor viitoare în contul debitorului poprit), iar din alt punct de vedere, că executarea este stopată - doar referitor la obligaţiile stabilite de lege în sensul celor prevăzute de art. 787 din Codul de procedură civilă.

86. O astfel de scindare a obligaţiilor terţului poprit nu este prevăzută de lege, astfel încât o atare distincţie nu îi este permisă nici interpretului legii potrivit principiului ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus.

87. Mai mult decât atât, astfel cum s-a arătat, poprirea executorie reprezintă o formă de executare silită indirectă care, de regulă, constă în parcurgerea a două etape - înfiinţarea popririi ori indisponibilizarea sumelor de bani, a titlurilor de valoare şi a altor bunuri mobile incorporale în mâinile terţului poprit, debitor al datornicului urmărit, şi în obligarea acestuia de a plăti direct

creditorului urmăritor ceea ce datorează creditorului său (debitorul urmărit); în cazul în care terţul poprit nu îşi îndeplineşte obligaţiile stabilite de lege, poprirea poate parcurge şi etapa de validare a popririi.

88. Atât indisponibilizarea sumelor ce alimentează contul debitorului poprit, ce reprezintă consecinţa directă şi imediată a emiterii adresei de înfiinţare a popririi de către executorul judecătoresc, cât şi obligaţiile ulterioare ale terţului poprit fac parte integrantă din procedura de executare silită indirectă prin poprire şi, în consecinţă, ele reprezintă acte de executare silită.

89. Prin urmare, în absenţa unor dispoziţii legale exprese în acest sens, nu se pot recunoaşte efecte parţiale ale măsurii suspendării urmăririi silite prin poprire, contrare celor prevăzute de art. 701 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

90. Totodată, se poate observa că legiuitorul însuşi în art. 701 alin. (4) din Codul de procedură civilă a stabilit în mod neechivoc: "Actele de executare efectuate în ziua soluţionării cererii având ca obiect suspendarea, fie şi provizorie, a executării silite sunt desfiinţate de drept prin efectul admiterii cererii de suspendare şi a contestaţiei la executare."

91. Prin urmare, nu doar unele dintre actele de executare efectuate în ziua soluţionării cererii având ca obiect suspendarea sunt desfiinţate de drept, ci toate actele de executare au acest regim juridic; mai departe decurge şi consecinţa că nu doar actele de executare efectuate în ziua acordării suspendării executării sunt desfiinţate de drept, ci, a fortiori, şi actele de executare efectuate ulterior acestei zile, dacă este cazul.

92. În plus, se poate constata că pentru a se da eficienţă măsurii suspendării şi pentru a se evita continuarea executării silite dincolo de acordarea suspendării, acte de executare care ar intra sub incidenţa desfiinţării de drept prevăzute de art. 701 alin. (4) din Codul de procedură civilă, legiuitorul a stabilit în sarcina instanţei de executare obligaţia de a comunica executorului judecătoresc din oficiu şi de îndată încheierea prin care s-a dispus suspendarea executării silite prin dispoziţiile art. 719 alin. (8) din Codul de procedură civilă.

93. Pe de altă parte, în cazul în care s-ar admite că indisponibilizarea sumelor ce sunt încasate de debitorul poprit în contul deschis la instituţia de credit - terţ poprit - ar continua şi după suspendarea executării, plata cauţiunii prevăzută de art. 719 alin. (2) din Codul de procedură civilă de către cel care solicită suspendarea ar deveni lipsită de raţiunea sa de substanţă - acoperirea despăgubirilor la care contestatorul poate fi obligat pentru pagubele cauzate prin întârzierea executării, sens în care prevede art. 720 alin. (3) şi (6), în mod evident suspendarea executării având, cel puţin, un efect dilatoriu pentru procedura executării silite.

94. În sfârşit, în sensul aceleiaşi interpretări sunt şi dispoziţiile art. 223 alin. (4) şi (6), precum şi cele ale art. 236 alin. (17) din Legea nr. 207/2015.

95. În materia executării creanţelor bugetare şi fiscale legiuitorul a adoptat o soluţie mai detaliată şi extrem de clară cu privire la efectul suspendării executării silite prin poprirea bancară.

96. Astfel, potrivit textului art. 233 alin. (4) şi (6):

"(4) Suspendarea executării silite prin poprire bancară are ca efect încetarea indisponibilizării sumelor viitoare provenite din încasările zilnice în conturile în lei şi în valută, începând cu data şi ora comunicării către instituţiile de credit a adresei de suspendare a executării silite prin poprire. (...) (6) În cazul terţilor popriţi, suspendarea executării silite are ca efect încetarea indisponibilizării sumelor datorate de aceştia debitorului, atât a celor prezente, cât şi a celor viitoare, până la o nouă comunicare din partea organului de executare silită privind continuarea măsurilor de executare silită prin poprire."

97. Pe de altă parte, art. 236 alin. (17) din Legea nr. 207/2015 stabileşte: "În cazul în care executarea silită este suspendată ori încetează, potrivit legii, organul de executare silită înştiinţează de îndată, în scris, instituţiile de credit ori, după caz, terţul poprit pentru sistarea, temporară, totală sau parţială a indisponibilizării conturilor şi reţinerilor. (...)"

98. Mecanismul măsurii suspendării executării silite prin poprire trebuie să funcţioneze în mod identic indiferent de calitatea creditorului, cu atât mai mult cu cât cele două proceduri de executare silită - de drept comun şi fiscală - ar putea fi alăturate, date fiind prevederile art. 783 alin. (8) din Codul de procedură civilă: "După înfiinţarea popririi, orice alt creditor al debitorului poprit va putea să poprească aceeaşi creanţă până la eliberarea sau distribuirea sumelor rezultate din poprire, cu respectarea dispoziţiilor art. 787.", situaţie în care s-ar putea afla organul fiscal, prin intermediul executorului fiscal, pentru executarea unei creanţe bugetare ori fiscale.

99. Într-un astfel de caz s-ar putea ajunge ca un debitor urmărit pentru obligaţii bugetare ori fiscale sau, după caz, pentru obligaţii civile să beneficieze sau nu de suspendarea măsurilor de indisponibilizare a sumelor/încasărilor viitoare, în funcţie de autoritatea care a dispus înfiinţarea popririi şi, respectiv, măsura suspendării (fie executorul fiscal - în procedura fiscală, fie instanţa de executare sau executorul judecătoresc - în procedura de drept comun).

100. Mai mult decât atât, din soluţia adoptată pentru procedura fiscală se poate deduce intenţia neechivocă a legiuitorului cu privire la efectele măsurii suspendării executării silite - cu referire specială la efectul de sistare a indisponibilizării sumelor ce alimentează contul datornicului după dispunerea măsurii suspendării executării silite -, neputând fi identificată nicio raţiune viabilă pentru a se da o altă interpretare în procedura executării silite de drept comun prin poprire, chiar în absenţa unei reglementări în cuprinsul Codului de procedură civilă cu acelaşi standard de claritate a normei precum cel din procedura fiscală.

9) Decizia nr. 12/2018, publicată în M. Of. nr. 570 din 06 iulie 2018

Soluţia: *Admite recursul în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Cluj şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările şi completările ulterioare, coroborate cu art. 22^1-22^3 din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 401/2013, astfel cum au fost completate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014, pot fi acordate în compensare şi alte bunuri decât cele menţionate în lista întocmită de entitatea învestită cu soluţionarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, dacă persoana îndreptăţită face dovada caracterului disponibil al acestora.

Considerente:

[...] 28. În dezlegarea problemei de drept referitoare la posibilitatea acordării de bunuri în compensare, altele decât cele menţionate în lista întocmită de entităţile notificate, trebuie avute în vedere următoarele aspecte: a) evoluţia reglementării în materie; b) ordinea instituirii anumitor măsuri compensatorii prin legile de reparaţie; c) posibilitatea pentru instanţe de a cenzura

modalitatea în care entităţile notificate se conformează obligaţiei înscrise în capitolul III1 (art. 22^1 -art. 22^3) din Hotărârea Guvernului nr. 89/2014 privind completarea Normelor de aplicare a Legii nr. 165/2013, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 401/2013, din perspectiva plenitudinii de jurisdicţie şi a accesului efectiv la instanţă.

a) Evoluţia reglementării referitoare la acordarea măsurilor reparatorii sub formă de bunuri ori servicii în compensar

29. Potrivit Legii nr. 10/2001 a fost instituit, prioritar, principiul restituirii în natură a bunurilor [art. 1 alin. (2), art. 7, art. 26] şi în subsidiar, pentru ipoteza în care o astfel de modalitate de reparaţie nu este posibilă, restituirea în echivalent, prin acordarea, în compensare, de bunuri sau alte servicii de către entitatea învestită cu soluţionarea notificării sau despăgubiri, acordate în condiţiile prevederilor speciale în materie.

30. Prin Legea nr. 165/2013 s-a reglementat acelaşi principiu, al prevalenţei restituirii în natură a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist [art. 1, art. 2 alin. (1) lit. a)], regăsit şi în dispoziţiile Legii nr. 10/2001.

31. Pentru ipoteza imposibilităţii restituirii în natură s-a prevăzut, în forma iniţială a legii, ca reparaţie prin echivalent, doar măsura compensării prin puncte [art. 2 alin. (1)].

32. Textul menţionat a fost modificat prin Legea nr. 368/2013, potrivit căreia s-a introdus, ca primă măsură reparatorie prin echivalent, cea a compensării cu bunuri oferite de entitatea învestită cu soluţionarea cererii.

33. De asemenea, conform Deciziei Curţii Constituţionale nr. 210 din 8 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 418 din 5 iunie 2014, s-a statuat asupra caracterului neconstituţional al normei art. 1 alin. (2) raportat la dispoziţiile art. 4 teza a doua din Legea nr. 165/2013, reţinându-se în considerente că, la momentul adoptării acestui act normativ, legiuitorul a omis situaţia, prevăzută expres de Legea nr. 10/2001, privind măsurile reparatorii prin echivalent, care aveau ca obiect compensarea cu alte bunuri sau servicii oferite în echivalent de către entitatea învestită/deţinătorul imobilului cu acordul persoanei îndreptăţite.

34. S-a apreciat că abrogarea dispoziţiilor legale care constituiau temeiul juridic al acordării de bunuri în compensare (într-un interval de 7 luni, între data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 şi data modificării acesteia prin Legea nr. 368/2013), urmată de reinstaurarea acestui drept în forma prevăzută de legea anterioară, demonstrează caracterul arbitrar şi imprevizibil al normei adoptate de legiuitor, generând instabilitatea raporturilor juridice reglementate de Legea nr. 165/2013, lipsa de coerenţă şi previzibilitate a normelor adoptate în materia măsurilor reparatorii prin echivalent, ceea ce afectează în mod grav principiul securităţii raporturilor juridice.

35. Ulterior, prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014 au fost completate Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, introducându-se capitolul III^1 referitor la mecanismul şi condiţiile privind compensarea cu bunuri oferite în echivalent.

36. În mod asemănător, procedura acordării de bunuri în compensare, prin întocmirea lunară a unui tabel cu bunuri disponibile, de către primarii sau, după caz, conducătorii entităţilor învestite cu soluţionarea notificărilor, era reglementată prin art. 1 alin. (5) din Legea nr. 10/2001 (text introdus prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 209/2005 pentru modificarea şi completarea unor acte normative din domeniul proprietăţii, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 263/2006).

37. Or, în legătură cu aplicarea acestei dispoziţii legale, instanţa supremă a dezvoltat o jurisprudenţă consistentă şi constantă[6], conform căreia pot fi acordate persoanei îndreptăţite, în compensare, şi alte bunuri decât cele care apar în lista întocmită de unitatea deţinătoare, în măsura în care partea face dovada existenţei unor astfel de bunuri, care în mod nejustificat nu sunt incluse în categoria bunurilor disponibile, instanţa având, în virtutea plenitudinii ei de jurisdicţie, competenţa cenzurării modalităţii de întocmire a listei, care nu poate fi una discreţionară sau abuzivă.

38. Pentru identitate de raţiune (eadem ratio legis), soluţia în aplicarea dispoziţiilor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 şi a normelor metodologice aferente (capitolul III1 din Hotărârea Guvernului nr. 89/2014) nu poate fi diferită, ţinând seama şi de argumentele ce vor fi expuse în continuare.

b) Ordinea instituirii măsurilor reparatorii

39. Dispoziţiile în materia legilor reparatorii statuează, aşa cum s-a menţionat deja, asupra prevalenţei principiului restituirii în natură şi, în subsidiar, asupra acordării unor reparaţii prin echivalent.

40. În privinţa măsurilor reparatorii în echivalent, ordinea acordării acestora rezultă din modalitatea în care ele sunt enumerate de textul legal, fiind una graduală, în sensul că prioritate are acordarea de bunuri ori servicii în compensare sau, dacă această modalitate de reparaţie nu este posibilă, acordarea de despăgubiri în condiţiile legii speciale [în vechea reglementare, dată de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 10/2001], respectiv compensarea prin puncte [art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 368/2013].

41. Că este aşa, rezultă o dată în plus şi din expunerea de motive a Legii nr. 368/2013, potrivit căreia "finalitatea de atins va fi inclusiv aceea de scădere a presiunii asupra bugetului de stat, prin diminuarea sumei despăgubirilor acordate în numerar persoanelor îndreptăţite".

42. De asemenea, soluţia se impune printr-o interpretare gramaticală a textului, care plasează reparaţia prin compensare cu alte bunuri înaintea celei referitoare la compensarea prin puncte, dar şi prin interpretarea teleologică, din punctul de vedere al scopului şi finalităţii legii, de a se asigura o formă de reparaţie cât mai apropiată de cea a restituirii în natură (prin acordarea de bunuri).

43. În acest context legislativ, al existenţei unei ordini de acordare a măsurilor reparatorii în echivalent, în situaţia în care persoana îndreptăţită optează pentru compensarea cu bunuri şi face dovada disponibilităţii lor, are vocaţie la obţinerea acestora, indiferent de faptul că ele au fost omise de pe lista entităţii notificate sau, a fortiori, dacă unitatea deţinătoare, nesocotindu-şi obligaţia care îi revenea, nu a întocmit lista bunurilor ce pot fi acordate în compensare.

c) Plenitudinea de jurisdicţie a instanţei în legătură cu modalitatea de acordare a bunurilor în compensare

44. Argumentul conform căruia acordarea de măsuri reparatorii în echivalent este exclusiv în căderea entităţii învestite cu soluţionarea notificării - întrucât aceasta este cea care întocmeşte lista bunurilor disponibile, emiţând dispoziţie, decizie sau, după caz, ordin privind măsura

[6] A se vedea, cu titlu de exemplu, deciziile nr. 1.299 din 24 februarie 2012, nr. 3.497 din 18 mai 2012, nr. 3.649 din 23 mai 2012, nr. 2.184 din 23 martie 2012, nr. 3.543 din 18.05.2012, nr. 6.228 din 15 octombrie 2012, nr. 4.540 din 15 iunie 2012, nr. 6.952 din 14 noiembrie 2012, nr. 557 din 7 februarie 2013, nr. 5.621 din 4 decembrie 2013, nr. 1.335 din 20 mai 2015, nr. 1.735 din 30 iunie 2015 ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Secţia I civilă, date publicităţii pe site-ul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie.

compensării - este eronat, nesocotind plenitudinea de jurisdicţie a instanţei şi principiul liberului acces la justiţie.

45. Astfel, modalitatea în care unitatea deţinătoare dă curs obligaţiei ce îi revine, de întocmire şi afişare, la sfârşitul fiecărei luni, a situaţiei bunurilor care pot fi acordate în compensare, este supusă cenzurii instanţei învestite cu plângerea persoanei nemulţumite de felul în care i-a fost rezolvată cererea.

46. Instanţa de judecată este cea care, în virtutea plenitudinii de competenţă, poate sancţiona, deopotrivă, neîntocmirea listei sau întocmirea ei formală, cu menţiunea că nu sunt bunuri disponibile, precum şi caracterul lacunar al acesteia, incomplet, conţinând doar bunuri neatractive ori disproporţionate valoric.

47. La fel ca în reglementarea anterioară (art. 26 din Legea nr. 10/2001), faza procedurii prealabile este urmată de cea judiciară, în cazul în care persoana îndreptăţită este nemulţumită de felul în care i-a fost rezolvată cererea (art. 35 din Legea nr. 165/2013).

48. În legătură cu nesoluţionarea cererii (ipoteză căreia îi poate fi asimilată, mutatis mutandis, aceea în care entitatea deţinătoare nu a întocmit situaţia bunurilor disponibile, deşi a fost învestită cu solicitarea de acordare de bunuri în compensare), instanţa supremă s-a pronunţat deja printr-o Decizie în interesul legii nr. XX din 19 martie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 764 din 12 noiembrie 2007, statuând că, în ipoteza în care entitatea deţinătoare nu rezolvă cererea, instanţa de judecată este cea care trebuie să evoce fondul şi să constate, pe baza materialului probator administrat, dacă este sau nu întemeiată cererea.

49. S-a reţinut totodată că o astfel de situaţie echivalează şi cu refuzul soluţionării cererii, care nu poate rămâne necenzurat "pentru că nicio dispoziţie legală nu limitează dreptul celui care se consideră nedreptăţit de a se adresa instanţei competente, ci, dimpotrivă, însăşi Constituţia prevede, la art. 21 alin. (2), că nicio lege nu poate îngrădi exercitarea dreptului oricărei persoane de a se adresa justiţiei pentru apărarea intereselor sale legitime".

50. În mod asemănător, în apărarea aceloraşi drepturi şi pe baza liberului acces la justiţie, persoana îndreptăţită se poate adresa instanţei în ipoteza în care lista bunurilor de oferit în compensare este una incompletă sau conţine bunuri neatractive, a căror acordare nu este aptă să asigure o reală reparaţie.

51. Aceasta, întrucât împrejurarea că, în procedura prealabilă, entitatea deţinătoare este cea care apreciază asupra acestei măsuri, a compensării, nu îi acordă o putere discreţionară şi niciuna sustrasă controlului instanţei de judecată, fiind greşit argumentul conform căruia într-o asemenea ipoteză ar fi suficientă angajarea răspunderii contravenţionale pentru îndeplinirea defectuoasă a obligaţiilor, în termenii prevăzuţi de art. 36 şi 37 din Legea nr. 165/2013.

52. În realitate, ceea ce urmăreşte partea este satisfacerea pretenţiilor sale referitoare la măsurile reparatorii şi de aici necesitatea unei judecăţi pe fond asupra acestei cereri, iar nu sancţionarea contravenţională a atitudinii culpabile a persoanei notificate (care se poate angaja în mod distinct, pe un alt temei).

53. La fel, faptul că, potrivit art. 22^1 din Hotărârea Guvernului nr. 89/2014, iniţiativa "oferirii bunurilor în echivalent" aparţine entităţii notificate nu înseamnă lipsirea persoanei interesate de posibilitatea şi dreptul de a combate în instanţă absenţa unei asemenea oferte, în ipoteza în care ea face dovada, în mod neechivoc, că este vorba de un abuz sau, pur şi simplu, de o listă defectuos întocmită.

54. De aceea, învestită cu cererea prin care persoana îndreptăţită pretinde că există bunuri care pot fi acordate în compensare, instanţa trebuie să procedeze la verificarea pe fond a unei astfel

de pretenţii şi, pe baza probatoriului administrat, să stabilească temeinicia cererii, nefiind un impediment legal faptul că respectivele bunuri n-au fost incluse, în mod eronat sau abuziv, discreţionar, în lista celor care pot face obiectul acestei măsuri.

55. Altminteri, necenzurarea modalităţii în care entităţile învestite cu notificări dau curs solicitării de acordare de bunuri în compensare ar face să devină iluzorie şi lipsită de substanţă această formă de reparaţie prin echivalent, dacă ea ar rămâne la aprecierea discreţionară a persoanei notificate.

56. În plus, aceasta este expresia plenitudinii jurisdicţionale a instanţei, cea care verifică, sub aspectul legalităţii, măsurile dispuse în faza procedurii prealabile.

57. Toate argumentele expuse trebuie puse în corelaţie şi cu faptul că dispoziţiile art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 reprezintă, în realitate, o preluare a vechii reglementări [art. 1 alin. (2) şi (5), art. 26 din Legea nr. 10/2001], în legătură cu care, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, s-a dezvoltat şi consolidat o anumită practică judiciară la nivelul instanţei supreme, nefiind justificat un reviriment al jurisprudenţei, câtă vreme au rămas neschimbate temeiurile care au determinat rezolvarea jurisprudenţială menţionată anterior în legătură cu măsura reparatorie prin echivalent, a compensării cu alte bunuri.

58. De asemenea, această dezlegare este în acord cu jurisprudenţa instanţei de contencios european a drepturilor omului, în interpretarea articolului 6 al Convenţiei pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale (Convenţia), care garantează dreptul la un proces echitabil, cu componenta sa materială esenţială - dreptul de acces la un tribunal independent şi imparţial, cu plenitudine de competenţă, care să soluţioneze contestaţiile ce poartă asupra unor drepturi şi obligaţii cu caracter civil, în accepţiunea lor autonomă.

59. În acest sens, deşi dreptul de acces la un tribunal nu este unul absolut, fiind susceptibil de limitări, întrucât, prin însăşi natura lui, acesta presupune o reglementare din partea statului, în cadrul marjei sale de apreciere, recunoscută de Convenţie, limitările trebuie să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim şi să fie proporţionale, adică să existe un echilibru între scopul invocat de stat şi mijloacele folosite, între interesul general şi imperativul protejării drepturilor individuale[7].

60. Pe tărâmul dreptului de acces s-a subliniat necesitatea efectivităţii exerciţiului acestui drept şi aplicării limitărilor într-o măsură în care să nu fie golit de conţinut. Astfel, s-a evidenţiat de nenumărate ori că ansamblul garanţiilor procesuale instituite de articolul 6 al Convenţiei ar rămâne fără substanţă şi ar deveni superfluu dacă dreptul de acces la instanţă nu ar fi unul efectiv[8], în aplicarea unui principiu fundamental, potrivit căruia Convenţia apără "drepturi concrete şi efective, iar nu teoretice şi iluzorii[9]."

61. Or, deşi Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că instituirea unei proceduri prealabile nu este în sine incompatibilă cu prevederile articolului 6 al Convenţiei, fiind una dintre limitările admise ale dreptului de acces la un tribunal, pentru a atinge scopul reglementării dreptului la un proces echitabil, ea trebuie să fie supusă unui control judecătoresc exercitat de o instanţă independentă şi imparţială, cu plenitudine de jurisdicţie, adică o instanţă capabilă să

[7] Cauza Sabin Popescu contra României, Hotărârea din 2 martie 2004, paragraful 66.

[8] A se vedea Cauza Golder contra Marii Britanii, Hotărârea din 21 februarie 1975.

[9] Cauza Weissman contra României, Hotărârea din 23 octombrie 2006.

exercite un control în fapt şi în drept, desigur, în funcţie de competenţele atribuite de dreptul intern.

62. Procedând la aplicarea acestor principii în dezlegarea problemei de drept referitoare la posibilitatea acordării de bunuri în compensare, altele decât cele menţionate în lista întocmită de entităţile notificate, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii observă că negarea posibilităţii de a acorda bunuri în compensare, în baza şi în urma unei proceduri judiciare, desfăşurate cu respectarea tuturor garanţiilor procesuale ale persoanelor implicate, ar echivala cu negarea însăşi a plenitudinii de jurisdicţie de care se bucură un tribunal în această materie şi, implicit, cu afectarea dreptului de acces la un tribunal independent şi imparţial.

63. Altfel, a accepta că doar unitatea deţinătoare poate acorda bunuri în compensare în procedura administrativă înseamnă a accepta că una dintre măsurile de reparaţie prevăzute de legea specială "scapă" controlului unei instanţe şi este lăsată exclusiv la latitudinea acestei unităţi, iar un aspect esenţial al unei cauze particulare deduse judecăţii - cel al demonstrării existenţei unor bunuri disponibile ce ar putea fi oferite în echivalent - nu poate fi dezbătut şi probat într-o procedură judiciară în care contestaţia poartă asupra unor drepturi şi obligaţii cu caracter civil, cum este dreptul de proprietate, ce formează chiar domeniul de aplicabilitate al dreptului la un proces echitabil.

64. În acelaşi sens, a declanşa o procedură judiciară doar pentru a constata că o unitate deţinătoare, în mod discreţionar sau din neglijenţă, nu întocmeşte sau nu actualizează lista bunurilor ce pot fi acordate în compensare, fără a da posibilitatea părţii interesate de a face dovada existenţei unor bunuri disponibile, a stabilirii, pe baza probelor, a situaţiei juridice actuale a bunurilor pretinse, ar echivala doar cu iluzia exerciţiului unui drept fundamental şi cu lăsarea lui fără substanţă, precum şi cu negarea plenitudinii de jurisdicţie a instanţei de judecată învestite cu o cerere prin intermediul căreia persoana îndreptăţită pretinde că există bunuri ce pot fi acordate în compensare.

65. În acest context şi doar pentru rigoare juridică se reţine că, în jurisprudenţa la care face referire prezenta sesizare şi care susţine imposibilitatea atribuirii în compensare a altor bunuri decât cele menţionate în lista prevăzută de art. 22^1 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 165/2013, se utilizează, pentru fundamentarea acestei orientări jurisprudenţiale, un anumit tip de argument ce ar viza o "abordare instituţională nediscriminatorie" pentru toate persoanele care ar intenţiona să solicite bunuri în compensare în temeiul Legii nr. 165/2013, argument care este însă de ordin formal, întrucât nu este însoţit de o demonstraţie a unei pretinse discriminări.

66. Astfel, trebuie reamintit că un principiu fundamental ce stă la baza interpretării articolului 14 al Convenţiei sau articolului 1 al Protocolului nr. 12 adiţional la Convenţie, care interzic discriminarea, este că "a distinge nu înseamnă a discrimina", iar, pentru a exista discriminare, în sensul acestor dispoziţii convenţionale, autorităţile statale ar trebui să introducă distincţii între situaţii analoage şi comparabile, fără ca acestea să se bazeze pe o "justificare rezonabilă şi obiectivă", statele contractante dispunând de o anumită marjă de apreciere pentru a determina dacă şi în ce măsură diferenţele între situaţii analoage sau comparabile sunt de natură să justifice diferenţele de tratament juridic aplicat.

67. Or, în ipoteza ce face obiectul prezentului recurs în interesul legii, instanţele nu aplică un tratament juridic favorizant şi nu privilegiază o anumită persoană sau un anumit grup de particulari, în virtutea unui criteriu de discriminare dintre cele enunţate de art. 14 al Convenţiei, ci aplică într-o cauză particulară dedusă judecăţii principiile ce decurg dintr-un alt drept reglementat de Convenţie, respectiv dreptul la un proces echitabil, cu componenta sa esenţială - dreptul la un

tribunal independent şi imparţial cu plenitudine de jurisdicţie -, al cărui exerciţiu nu trebuie limitat pentru argumentele anterior expuse.

68. Astfel, cei care se prevalează de un asemenea argument ignoră însăşi natura procedurii judiciare declanşate pentru realizarea pretinsului drept de proprietate al persoanei îndreptăţite şi atributele pe care le are instanţa de judecată într-o asemenea procedură, ajungând, în mod paradoxal, ca, sub pretextul nediscriminării, să prefere pasivitatea persoanei interesate care ar trebui să aştepte sine die întocmirea unei asemenea liste cu bunuri disponibile de către autorităţile administrative sau să nu sancţioneze însăşi pasivitatea acestor autorităţi, ce nu îşi îndeplinesc atribuţiile legale, "abordarea instituţională unitară", în manifestarea ei negativă, devenind un fals panaceu al protecţiei drepturilor omului.

10) Decizia nr. 13/2018, publicată în M. Of. nr. 541 din 29 iunie 2018

Soluţie: *Admite recursul în interesul legii formulat de Avocatul Poporului şi, în consecinţă, stabileşte că, în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 16 şi 17 din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravenţiilor, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările şi completările ulterioare:*

Descrierea insuficientă a faptei echivalează cu neîndeplinirea cerinţei privind descrierea faptei contravenţionale şi atrage nulitatea relativă a procesului-verbal de constatare a contravenţiei, potrivit dispoziţiilor art. 16 din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001.

Considerente:

[...] 26. În ceea ce priveşte fondul problemei de drept supuse dezbaterii, ca urmare a analizării dispoziţiilor art. 16 şi 17 din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001, se apreciază că descrierea insuficientă a faptei în cuprinsul procesului-verbal de contravenţie nu echivalează cu lipsa menţiunilor privind fapta săvârşită, astfel încât descrierea incompletă a faptei contravenţionale atrage nulitatea relativă a actului de constatare, în temeiul dispoziţiilor art. 16 din actul normativ menţionat, pentru argumentele ce vor fi prezentate în continuare.

27. Un prim argument este unul de text, în sensul că legiuitorul a înţeles să reglementeze în mod distinct, atât aspectele de nelegalitate ce atrag nulitatea relativă a procesului- verbal de contravenţie, potrivit art. 16 din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001, cât şi aspectele ce atrag nulitatea absolută a actului constatator, în temeiul dispoziţiilor art. 17 din aceeaşi ordonanţă.

28. Astfel, potrivit dispoziţiilor art. 16 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001, "Procesul-verbal de constatare a contravenţiei va cuprinde în mod obligatoriu: (...) descrierea faptei contravenţionale cu indicarea datei, orei şi locului în care a fost săvârşită, precum şi arătarea tuturor împrejurărilor ce pot servi la aprecierea gravităţii faptei şi la evaluarea eventualelor pagube pricinuite;".

29. De asemenea, potrivit art. 17 din acelaşi act normativ, "Lipsa menţiunilor privind (...) a faptei săvârşite şi a datei comiterii acesteia sau a semnăturii agentului constatator atrage nulitatea procesului-verbal. Nulitatea se constată şi din oficiu."

30. Interpretarea literală şi teleologică determină concluzia că intenţia legiuitorului a fost ca, în materie contravenţională, să reglementeze în mod expres şi cu caracter imperativ care sunt motivele de nulitate relativă ce afectează procesul-verbal de contravenţie, indicându-le în cuprinsul

art. 16 din actul normativ în discuţie, precum şi pe cele de nulitate absolută, în temeiul dispoziţiilor art. 17 din textul citat.

31. Sub acest aspect, instanţele de judecată nu pot depăşi cadrul legal, în sensul realizării unei interpretări extensive a textului de lege, având ca rezultat instituirea unui motiv de nulitate absolută virtuală cu privire la descrierea insuficientă a faptei contravenţionale, care ar echivala cu lipsa menţiunii privind fapta săvârşită, deoarece s-ar ajunge la depăşirea limitelor puterii judecătoreşti.

32. Un al doilea argument rezultă din dezlegările date de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, prin Decizia în interesul legii nr. XXII din 19 martie 2007 a Secţiilor unite şi prin Decizia nr. 6 din 16 februarie 2015 a Completului competent să judece recursul în interesul legii.

33. Astfel, prin Decizia în interesul legii nr. XXII din 19 martie 2007, instanţa supremă, în aplicarea dispoziţiilor art. 16 alin. (7) din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001, a stabilit că "Nerespectarea cerinţelor înscrise înart. 16 alin. (7) din actul normativ menţionat atrage nulitatea relativă a procesului-verbal de constatare a contravenţiei."

34. În considerentele acestei decizii s-a reţinut că situaţiile în care nerespectarea anumitor cerinţe atrage nulitatea actului întocmit de agentul constatator al contravenţiei sunt strict determinate, prin reglementarea dată în cuprinsul art. 17 din ordonanţă. În situaţia identificării altor cazuri de nerespectare a cerinţelor pe care trebuie să le întrunească un asemenea act, inclusiv cel referitor la consemnarea distinctă a obiecţiunilor contravenientului la conţinutul lui, nulitatea procesului-verbal de constatare a contravenţiei nu poate fi invocată, decât dacă s-a pricinuit părţii o vătămare ce nu se poate înlătura decât prin anularea acelui act.

35. Prin Decizia nr. 6 din 16 februarie 2015, Completul competent să judece recursul în interesul legii a statuat că "În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 17 din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001, (...) procesele-verbale transmise persoanelor sancţionate contravenţional pe suport hârtie sunt lovite de nulitate absolută în lipsa semnăturii olografe a agentului constatator".

36. În considerentele acestei decizii, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a reţinut că motivele de nulitate absolută ce afectează procesul-verbal de contravenţie sunt reglementate de dispoziţiile art. 17 din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001.

37. Aşadar, din statuările anterioare ale instanţei supreme rezultă că, în mod constant, s-a reţinut că, în ceea ce priveşte procesele-verbale de contravenţie, motivele de nulitate relativă sunt reglementate de dispoziţiile art. 16 din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001 şi motivele de nulitate absolută sunt reglementate de dispoziţiile art. 17 din acelaşi act normativ.

38. Un al treilea argument vizează respectarea dreptului la apărare şi a principiilor contradictorialităţii şi "egalităţii armelor" în cadrul procesului civil ca elemente ce conturează dreptul la un proces echitabil.

39. În cursul judecării cauzelor, instanţele de judecată au apreciat că insuficienta descriere a faptei contravenţionale nu permite petentului să realizeze o apărare eficientă în contradictoriu cu organul constatator, punându-l într-o situaţie de inegalitate cu organul administrativ, în ceea ce priveşte posibilitatea combaterii constatărilor efectuate în cuprinsul procesului-verbal de contravenţie.

40. De asemenea s-a reţinut de către instanţele de judecată că nu pot realiza controlul de legalitate, dacă fapta pentru care a fost sancţionat petentul nu poate fi identificată corespunzător, pentru a determina încadrarea în drept şi sancţiunea aplicabilă.

41. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie reţine că, în conformitate cu regimul juridic al nulităţii relative, aceasta poate fi invocată numai de persoana al cărei interes a fost nesocotit la

emiterea actului contestat. În cadrul procesului civil, numai petentul este în măsură să aprecieze că, drept urmare a descrierii insuficiente a faptei, nu poate să identifice în ce constă contravenţia şi să combată susţinerile organului constatator.

42. În acest context, vătămarea suferită de petent constă tocmai în punerea acestuia în imposibilitatea de a-şi efectua apărarea, vătămare ce nu poate fi înlăturată decât prin anularea actului, aspect ce trebuie analizat de instanţă, în cadrul fiecărui litigiu dedus judecăţii.

43. Nelegalitatea ce afectează procesul-verbal de contravenţie, prin descrierea insuficientă a faptei, nu este, aşadar, intrinsecă, adică nu duce în orice situaţie la anularea actului respectiv - aceasta se va întâmpla numai dacă vătămarea produsă este de natură să împiedice identificarea faptei săvârşite, încadrarea în drept, sancţiunea aplicabilă - cu consecinţa imposibilităţii efectuării apărărilor în cadrul procesului judiciar.

Notă: Dispoziţiile art. 16 şi art. 17din O.G. nr. 2/2001 au fost modificate prin Legea nr. 203/2018 privind măsuri de eficientizare a achitării amenzilor contravenţionale, publicată în M.Of. nr. 647 din 25.07.2018

11) Decizia nr. 17/2018, publicată în M. Of. nr. 872 din 16 octombrie 2018

Soluţie: *Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Suceava şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 129 alin. (2) pct. 2, art. 129 alin. (3), art. 130 alin. (2) şi (3), art. 131, art. 136 alin. (1), art. 200 alin. (2) din Codul de procedură civilă şi ale art. 35 alin. (2) şi art. 36 alin. (3) din Legea nr. 304/2004, necompetenţa materială procesuală a secţiei/completului specializat este de ordine publică.

Considerente:

[...] 16. Astfel cum s-a reţinut în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, în cadrul competenţei jurisdicţionale trebuie distins între competenţa materială (de atribuţie) şi competenţa teritorială, iar în cadrul competenţei materiale se distinge între competenţa materială funcţională, stabilită după felul atribuţiilor jurisdicţionale ce revin fiecărei categorii de instanţe (de exemplu, judecata în primă instanţă, judecata în apel, judecata în recurs) şi competenţa materială procesuală, care se stabileşte în raport cu obiectul, natura sau valoarea litigiului dedus judecăţii (a se vedea paragraful 155 din Decizia nr. 18 din 17 noiembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 237 din 6.04.2017 şi paragraful 29 din Decizia nr. 16 din 18 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 924 din 24.11.2017).

17. Competenţei materiale procesuale i se subsumează şi competenţa specializată, care este reglementată în cuprinsul Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, precum şi în cuprinsul unor legi speciale.

18. Astfel, potrivit dispoziţiilor art. 35 alin. (2) şi ale art. 36 alin. (3) din Legea nr. 304/2004 (modificată prin Legea nr. 207/2018 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 636 din 20.07.2018), în cadrul curţilor de apel şi al tribunalelor, funcţionează secţii sau, după caz, completuri specializate pentru cauze civile, cauze cu profesionişti, cauze penale, cauze cu minori şi de familie, cauze de contencios administrativ şi fiscal, cauze privind conflicte de muncă

şi asigurări sociale, insolvenţă, concurenţă neloială sau pentru alte materii, precum şi completuri specializate pentru cauze maritime şi fluviale. De asemenea, potrivit art. 37 alin. (1) din aceeaşi lege, în domeniile prevăzute de art. 36 alin. (3) se pot înfiinţa tribunale specializate.

În consecinţă, dacă la nivelul unei instanţe există secţii sau completuri specializate, o cauză de o anumită natură trebuie repartizată la secţia sau completul specializat corespunzătoare naturii litigiului dedus judecăţii.

19. O primă concluzie care se impune este că aceste dispoziţii legale sunt în primul rând norme de organizare judiciară, iar abia în al doilea rând norme de competenţă de ordine publică, care reglementează competenţa unei secţii sau a alteia (respectiv complet specializat) de la nivelul unei instanţe (în sens funcţional - judecătorie, tribunal, curte de apel), în funcţie de natura litigiului dedus judecăţii.

Aşadar, normele care reglementează instanţele/completurile specializate au o natură dual㠹 ce determină un tratament juridic specific în cazul încălcării acestora.

20. Este posibil ca, ca urmare a greşitei calificări a naturii juridice a litigiului, acesta să fie soluţionat de un complet necompetent şi, totodată, nelegal compus, greşita alcătuire a completului fiind în strânsă legătură cu necompetenţa. Prin "compunerea instanţei" se înţelege, în sens restrâns (aspectul cantitativ), alcătuirea instanţei cu numărul de judecători prevăzut de lege, iar în sens larg, alcătuirea instanţei cu judecătorii care pot face parte din complet.

Prin urmare, compunerea instanţei/completului nu se limitează la aspectul cantitativ. Este unanim acceptat că există situaţii în care este vizat aspectul calitativ al compunerii, una dintre acestea fiind şi cazul când, în condiţiile legii, anumite categorii de litigii trebuie să fie soluţionate de completurile/secţiile specializate, după obiectul sau natura litigiului.

21. După cum s-a arătat, de lege lata, specializarea judecătorilor şi secţiilor instanţelor nu este reglementată în Codul de procedură civilă, ci în Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, având caracter de ordine publică. În această materie, regimul de invocare a excepţiei de necompetenţă nu poate anihila natura primordială a normelor de organizare judiciară, în sensul ignorării aspectului alcătuirii instanţei din perspectiva specializării judecătorilor.

22. Normele care reglementează competenţa materială procesuală (specializată) sunt în mod evident de ordine publică întrucât ocrotesc un interes public - buna administrare a actului de justiţie, prin specializarea judecătorilor, necesară în raport cu complexitatea şi numărul cauzelor.

Specializarea instanţelor/secţiilor şi judecătorilor nu este o chestiune de ordine privată, ci una ce ţine de organizarea şi administrarea justiţiei. Nu poate fi primită interpretarea potrivit căreia competenţa specializată este reglementată de norme de ordine privată, întrucât acestea din urmă ocrotesc intereselor părţilor. Or nu poate fi lăsat la latitudinea părţilor ca, spre exemplu, o instanţă civilă să soluţioneze un litigiu în materie penală sau să anuleze un act administrativ.

În plus, a permite convenţia părţilor asupra jurisdicţiei competente sub aspectul specializării ar însemna ca, indirect, să fie afectat principiul legalităţii căilor de atac şi să fie încălcate normele imperative de procedură specifice materiei respective, ştiut fiind că, în funcţie de jurisdicţia specializată, există diferenţe importante în ceea ce priveşte căile de atac, termenele în care pot fi formulate, procedura de judecată, taxele judiciare de timbru datorate etc.

23. Reglementând excepţia de necompetenţă şi delimitând necompetenţa de ordine publică de cea de ordine privată, art. 129 din Codul de procedură civilă în vigoare nu se referă şi la competenţa materială procesuală (specializată). Astfel, trebuie observat că necompetenţa unui complet/secţii specializate nu poate fi încadrată în clasificarea cuprinsă în art. 129. Deşi este o

"necompetenţă de ordine publică", elementele definitorii ale acesteia nu se regăsesc la art. 129 alin. (2) pct. 1-3 din Codul de procedură civilă, ci în Legea nr. 304/2004.

24. Ca urmare, sintagma "în toate celelalte cazuri" în care necompetenţa este de ordine privată, potrivit art. 129 alin. (3) din Codul de procedură civilă, nu priveşte alte cazuri de necompetenţă generală sau materială, interpretarea firească fiind aceea că legiuitorul a avut în vedere doar competenţa teritorială neexclusivă.

În acest sens, calificarea normelor de competenţă teritorială ca fiind de ordine privată este în concordanţă cu prevederile art. 126 alin. (1) din Codul de procedură civilă care, în scopul ocrotirii intereselor private ale părţilor, permit acestora să convină asupra instanţei competente să judece procesele privitoare la bunuri şi la alte drepturi de care pot dispune, cu excepţia cazurilor de competenţă exclusivă.

25. Este greşit argumentul de interpretare logică per a contrario utilizat în cea de-a doua opinie cu referire la dispoziţiile art. 129 alin. (2) şi (3) din Codul de procedură civilă, pentru a se ajunge la concluzia că necompetenţa materială procesuală a secţiilor/completurilor specializate este de ordine privată, deoarece ignoră faptul că norme de competenţă de ordine publică sunt reglementate şi în alte acte normative.

Or, este evident că sintagma "în toate celelalte cazuri" nu se poate referi decât la competenţa reglementată în Codul de procedură civilă.

26. În sprijinul interpretării potrivit căreia necompetenţa materială procesuală a secţiei/completului specializat este de ordine publică poate fi adus şi argumentul de ordin teleologic, în sensul deducerii intenţiei legiuitorului pe baza ultimelor modificări legislative preconizate a intra în vigoare în perioada imediat următoare.

Astfel, la art. I pct. 15 din Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr. 134/2010 (PL-x nr. 346/2018), se prevede modificarea art. 129 alin. (2) pct. 2 din Codul de procedură civilă în sensul că necompetenţa este de ordine publică "în cazul încălcării competenţei materiale, când procesul este de competenţa unei instanţe de alt grad sau de competenţa unei alte secţii sau altui complet specializat".

Obiecţiunile de neconstituţionalitate admise de Curtea Constituţională prin Decizia nr. 454 din 4.07.2018 nu privesc dispoziţiile modificatoare anterior menţionate.

27. Un alt argument în sprijinul interpretării că este un caz de necompetenţă de ordine publică se întemeiază pe dispoziţiile art. 200 alin. (2) din Codul de procedură civilă, conform cărora:

"În cazul în care cauza nu este de competenţa sa, completul căruia i-a fost repartizată cererea dispune, prin încheiere dată fără citarea părţilor, trimiterea dosarului completului specializat competent sau, după caz, secţiei specializate competente din cadrul instanţei sesizate. Dispoziţiile privitoare la necompetenţa şi conflictele de competenţă se aplică prin asemănare."

În primul rând, prevăzând că verificarea competenţei se face de către completul de judecată de îndată, prioritar verificării cerinţelor prevăzute la art. 194-197 din Codul de procedură civilă, şi că trimiterea dosarului completului/secţiei specializate competente se face fără citarea părţilor, legiuitorul a statuat asupra unui aspect specific excepţiei absolute, acela de a fi invocată din oficiu, de către instanţă.

În al doilea rând, posibilitatea instanţei de a invoca necompetenţa specializată anterior verificării cererii de chemare în judecată şi primului termen la care părţile sunt legal citate, în condiţii derogatorii de la dispoziţiile art. 130 alin. (2) - (4) din Codul de procedură civilă, fără contradictorialitate, plasează necompetenţa materială procesuală a secţiei/completului specializat

în sfera unui regim juridic diferit de cel al necompetenţei materiale funcţionale sau procesuale "când procesul este de competenţa unei instanţe de alt grad" şi de cel al necompetenţei de ordine privată (teritorială neexclusivă).

28. Bineînţeles că, în situaţia în care judecătorul nu a uzat de prevederile art. 200 alin. (2) din Codul de procedură civilă, necompetenţa materială procesuală (specializată) va putea fi invocată de părţi ori de instanţă inclusiv la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate în faţa primei instanţe.

12) Decizia nr. 18/2018, publicată în M. Of. nr. 965 din 14 noiembrie 2018

Soluţia: *Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Cluj şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 96 pct. 3, art. 97 pct. 1 şi art. 483 din Codul de procedură civilă, competenţa de soluţionare a recursurilor declarate împotriva hotărârilor pronunţate în apel de către tribunale, în cauzele având ca obiect cereri evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv, ca urmare a pronunţării Deciziei nr. 369 din 30 mai 2017 a Curţii Constituţionale, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 582 din 20 iulie 2017, revine curţilor de apel.

Considerente:

[...] 23. Potrivit art. 483 alin. (2) din Codul de procedură civilă, "nu sunt supuse recursului hotărârile pronunţate în (...) cereri evaluabile în bani în valoare de până la 500.000 lei inclusiv (...)".

Legea nr. 2/2013 a cuprins o dispoziţie tranzitorie, care a mărit nivelul pragului valoric evocat mai sus, de la 500.000 lei la 1.000.000 lei, în art. XVIII alin. (2), iar prin acte normative succesive[10] s-a stabilit ca această dispoziţie să se aplice în procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a legii şi până la 31 decembrie 2018 inclusiv.

24. O primă concluzie care se desprinde din cele prezentate anterior este că, în concepţia legiuitorului, noul Cod de procedură civilă nu a prevăzut calea extraordinară de atac a recursului împotriva hotărârilor pronunţate în cereri evaluabile în bani, în valoare de până la 1.000.000 lei.

În primă instanţă, competenţa de soluţionare a unor asemenea litigii a fost partajată între judecătorii şi tribunale, în funcţie de criteriul valoric, după cum rezultă din analiza art. 94 pct. 1 lit. k) şi art. 95 pct. 1 din Codul de procedură civilă. Astfel, judecătoriile soluţionează, în primă instanţă, cererile evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv, iar tribunalele pe cele a căror valoare depăşeşte acest nivel.

[10] Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 62/2015 pentru prorogarea unor termene prevăzute de Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 964 din 24 decembrie 2015, aprobată prin Legea nr. 117/2016; Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum şi pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziţii din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.009 din 15 decembrie 2016.

Hotărârile astfel pronunţate de către judecătorii au fost supuse apelului la tribunal şi, întrucât noul Cod de procedură civilă nu a deschis calea de atac a recursului împotriva deciziilor date de tribunal în apel, nu a fost stabilită nicio normă de competenţă care să determine instanţa căreia i-ar reveni spre soluţionare judecarea recursurilor împotriva deciziilor pronunţate de tribunale în asemenea condiţii.

25. Calea de atac a recursului a fost recunoscută ca efect al pronunţării de către Curtea Constituţională a Deciziei nr. 369 din 30 mai 2017, prin care s-a constatat că sintagma "precum şi în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv", cuprinsă în art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013, este neconstituţională.

26. Se cuvine subliniat că, ulterior pronunţării Deciziei nr. 369 din 30 mai 2017 de către Curtea Constituţională, ar fi fost util ca legiuitorul, dând eficienţă dispoziţiilor art. 147 alin. (1) din Constituţie şi art. 31 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, să stabilească instanţa căreia urma să îi revină competenţa de a soluţiona recursurile declarate împotriva deciziilor pronunţate de tribunale în soluţionarea apelurilor promovate împotriva hotărârilor judecătoriilor, în cererile evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv.

Un atare deziderat nu a fost atins însă, aşa încât, în prezent, există un vid legislativ în ceea ce priveşte competenţa materială în soluţionarea recursurilor împotriva hotărârilor pronunţate în apel în cereri evaluabile în bani cu o valoare de până la 200.000 lei inclusiv.

27. În scopul punerii în acord a prevederilor Codului de procedură civilă cu Decizia nr. 369 din 30 mai 2017 a Curţii Constituţionale, la art. I pct. 11 din Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum şi pentru modificarea şi completarea altor acte normative, adoptată la 6 iunie 2018 de Camera Deputaţilor - cameră decizională (PL-X nr. 346/2018), se prevede modificarea art. 96 pct. 3 din Codul de procedură civilă în sensul stabilirii competenţei curţilor de apel de a soluţiona recursurile declarate împotriva hotărârilor pronunţate de tribunale în apel, iar la art. I pct. 49 se prevede modificarea art. 483 alin. (2) - (4) din Codul de procedură civilă, în sensul că "recursul urmăreşte să supună instanţei competente examinarea, în condiţiile legii, a conformităţii hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile" şi această cale extraordinară de atac "se soluţionează de către instanţa ierarhic superioară celei care a pronunţat hotărârea atacată".

Acest act normativ nu a intrat în vigoare, întrucât prin Decizia nr. 454 din 4 iulie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 836 din 1 octombrie 2018, Curtea Constituţională a admis obiecţia de neconstituţionalitate invocată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţiile Unite şi a constatat că sunt neconstituţionale prevederile art. III pct. 3 [cu referire la art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013] şi pct. 4 (cu referire la art. XVIII1 din Legea nr. 2/2013) din legea ce a făcut obiectului controlului "a priori".

În considerentele acestei decizii, Curtea Constituţională a apreciat, între altele, că dispoziţiile legale criticate omit să reglementeze competenţa de judecată a recursurilor formulate împotriva deciziilor pronunţate după 20 iulie 2017, data publicării în Monitorul Oficial al României a Deciziei nr. 369 din 30 mai 2017 şi până la data intrării în vigoare a acestei legi (paragraful 67).

28. Aşadar, "de lege lata", nu există nicio normă care să justifice competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în soluţionarea recursurilor declarate împotriva hotărârilor pronunţate în apel de către tribunale, în cauzele având ca obiect cereri evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv.

29. Analiza care va fi expusă în continuare relevă că textele de lege în vigoare exclud, în realitate, competenţa instanţei supreme de a judeca aceste recursuri.

Potrivit dispoziţiilor art. 97 pct. 1 din Codul de procedură civilă, "Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie judecă recursurile declarate împotriva hotărârilor curţilor de apel, precum şi a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege".

Aşadar, prima teză a acestui text a atribuit instanţei supreme competenţa de soluţionare a recursurilor declarate împotriva hotărârilor curţilor de apel.

Prin urmare, textul art. 97 pct. 1 din Codul de procedură civilă nu consacră exclusivitatea de competenţă a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în soluţionarea recursurilor, indiferent de instanţa ce a pronunţat hotărârea supusă recursului.

Dimpotrivă, legea a limitat competenţa instanţei supreme în soluţionarea recursurilor îndreptate împotriva altor hotărâri decât cele ale curţilor de apel la cazurile de atribuire expresă a competenţei. Printre acestea din urmă nu se poate identifica o prevedere expresă în sensul că Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie ar judeca şi recursurile împotriva hotărârilor pronunţate de tribunale, în apel.

O asemenea formulare de principiu nu se regăseşte în conţinutul art. 97 pct. 1 din Codul de procedură civilă, cum s-a procedat în cazul art. 95 pct. 1 din cod, în cazul competenţei tribunalului pentru judecata în primă instanţă, ceea ce relevă că legiuitorul a optat pentru o soluţie legislativă diferită.

A doua teză a art. 97 pct. 1 din Codul de procedură civilă se referă la alte hotărâri, cum sunt cele ale Consiliului Superior al Magistraturii, ale Biroului Electoral Central, ale secţiilor Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie (cu titlu de exemplu, în caz de respingere a cererii de sesizare a Curţii Constituţionale sau de soluţionare a unor cereri de revizuire pentru contrarietate de hotărâri), în care Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie îi revine competenţa de a soluţiona recursuri, constituită fie în complet al unei secţii, fie în Completul de 5 Judecători.

Desigur că, potrivit art. 483 alin. (3) din Codul de procedură civilă, "recursul urmăreşte să supună Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie examinarea, în condiţiile legii, a conformităţii hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile", dar înţelesul acestor dispoziţii trebuie să reiasă din decelarea intenţiei legiuitorului, care constă doar în explicitarea scopului recursului. De altfel, acelaşi scop îl urmăreşte şi recursul soluţionat de tribunale sau de curţi de apel, astfel cum se prevede în art. 483 alin. (4) teza finală din Codul de procedură civilă, potrivit căruia "dispoziţiile alin. (3) se aplică în mod corespunzător".

Nici prevederile art. 483 alin. (3) din Codul de procedură civilă nu conţin o formulare de principiu în sensul că Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie soluţionează toate recursurile care nu sunt date în mod expres în competenţa altor instanţe, formulare ce s-ar fi impus dacă legiuitorul ar fi intenţionat consacrarea instanţei supreme ca instanţă de drept comun pentru soluţionarea recursurilor.

În considerarea argumentelor expuse mai sus, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu este instanţă de drept comun pentru soluţionarea oricărui recurs pentru care nu este prevăzută competenţa altei instanţe, pentru că o asemenea abordare ar echivala cu instituirea unei reguli noi de competenţă, prin adăugare la lege.

Or, potrivit art. 122 din Codul de procedură civilă, "reguli noi de competenţă pot fi stabilite numai prin modificarea normelor prezentului cod".

30. Este adevărat că în Tezele prealabile ale proiectului Codului de procedură civilă, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.527/2007, s-a arătat că Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie

ar fi instanţă de recurs de drept comun, îndeplinindu-şi astfel rolul constituţional de a asigura interpretarea şi aplicarea unitară a legii la nivel naţional, iar numai ca excepţie recursul ar fi judecat de instanţa ierarhic superioară.

Această viziune pare a fi preluată şi în considerentele Deciziei nr. 369 din 30 mai 2017 a Curţii Constituţionale (paragrafele 26 şi 31).

31. Argumentele de interpretare teleologică referitoare la concepţia noului Cod de procedură civilă cu privire la obiectul, scopul recursului şi instanţa competentă să soluţioneze această cale extraordinară de atac nu sunt aplicabile în cazul cererilor evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv.

Pentru a ajunge la această concluzie trebuie acceptată premisa conform căreia, în linia de gândire la care s-a făcut referire în precedent, concepţia noului Cod de procedură civilă a fost una unitară, în sensul că rolul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie de a asigura interpretarea şi aplicarea unitară a legii, ca instanţă de recurs de drept comun, a fost dublat de caracterul de cale extraordinară de atac exercitată esenţialmente doar în cazuri excepţionale. Au fost astfel prevăzute expres hotărârile care pot fi atacate cu recurs şi cele care nu pot face obiectul acestei căi de atac, legiuitorul recunoscând faptul că numai printr-o limitare substanţială a hotărârilor ce pot face obiectul recursului s-ar putea realiza în mod practic dezideratul unificării jurisprudenţei prin decizii de speţă ale instanţei supreme.

Or, în condiţiile în care prin Decizia nr. 369 din 30 mai 2017 a fost lărgită substanţial sfera hotărârilor supuse recursului, raţiunea iniţială a legii nu mai subzistă, fiind rupt echilibrul unei asemenea soluţii normative.

32. În ceea ce priveşte efectele acestei decizii a Curţii Constituţionale trebuie stabilit dacă, din considerentele sale, se desprinde concluzia că Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie soluţionează recursurile declarate împotriva hotărârilor pronunţate de tribunale în apel, în litigiile vizând cereri evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv.

În jurisprudenţa instanţei supreme[11] s-a statuat, sub aspectul obligativităţii considerentelor deciziei Curţii Constituţionale asupra dezlegărilor pe care urma să le dea instanţa supremă, că "interpretarea şi aplicarea legii constituie atributul exclusiv al instanţelor de judecată, iar unificarea jurisprudenţei este atributul exclusiv al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, aşa cum reiese din prevederile art. 126 alin. (1) şi (3) din Constituţie" şi că "verificarea pe care Curtea Constituţională a făcut-o (...) nu priveşte propriu-zis modul de interpretare şi de aplicare a legii, ci numai înţelesul său contrar Constituţiei, întrucât art. 146 lit. d) din Constituţie stabileşte în competenţa Curţii Constituţionale numai atribuţia de a hotărî asupra excepţiilor de neconstituţionalitate, privind legile şi ordonanţele, ridicate în faţa instanţelor judecătoreşti. Altfel spus, Curtea Constituţională are competenţa exclusivă să verifice dacă excepţiile de neconstituţionalitate privitoare la legi şi ordonanţe, ridicate în faţa instanţelor judecătoreşti, sunt întemeiate sau nu". S-a reţinut, totodată, că "Potrivit art. 517 alin. (4), art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă şi art. 11 alin. (3) al Legii nr. 47/1992, republicată, cu modificările ulterioare, deciziile Curţii Constituţionale şi cele ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în materia unificării jurisprudenţei, pe calea pronunţării unei hotărâri prealabile sau a unui recurs în interesul legii, sunt acte jurisdicţionale cu forţă obligatorie,

[11] A se vedea deciziile Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 34 din 15 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 803 din 11 octombrie 2017; nr. 77 din 6 noiembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 23 din 10 ianuarie 2018.

atât în ceea ce priveşte considerentele, cât şi dispozitivul, însă această caracteristică se circumscrie doar considerentelor decisive, care fundamentează şi explică soluţia adoptată în limitele atribuţiilor recunoscute prin legea fundamentală Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi Curţii Constituţionale".

Obiectul controlului de constituţionalitate a fost reprezentat doar de dispoziţia legală constatată ca fiind contrară Constituţiei, motiv pentru care conformitatea cu legea fundamentală a fost evaluată în contextul absenţei accesului la recurs în litigiile vizând cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv, altele decât litigiile după materie, indicate în art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013.

Curtea Constituţională a constatat că prin impunerea unui prag valoric al cererii pentru accesul la calea de atac a recursului legiuitorul nu asigură egalitatea juridică a cetăţenilor în accesul la această cale extraordinară de atac, parte componentă a dreptului la un proces echitabil, norma contravenind dispoziţiilor art. 16 alin. (1) şi art. 21 alin. (3) din Constituţie (paragraful 29 din decizie).

Din considerentele deciziei menţionate nu rezultă că accesul nediscriminatoriu la calea de atac, ce intră în conţinutul dreptului la un proces echitabil, include imperativ accesul la un recurs soluţionat de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, în sensul că dispoziţiile art. 16 alin. (1) şi art. 21 alin. (3) din Constituţie ar fi încălcate în măsura în care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu soluţionează recursurile în toate litigiile vizând cereri evaluabile în bani.

În viziunea Curţii Constituţionale, conformitatea cu Constituţia este asigurată prin simpla recunoaştere a dreptului la recurs în aceste litigii, indiferent de valoarea obiectului cererii şi nu prin accesul la o anumită instanţă.

În absenţa unor considerente în sens contrar, nu se poate deduce din decizia Curţii Constituţionale o statuare asupra încălcării dreptului la un proces echitabil prin absenţa accesului la recurs la instanţa supremă, cu atât mai mult cu cât, în jurisprudenţa sa, Curtea Constituţională a reţinut în mod constant că accesul liber la justiţie nu are semnificaţia accesului la toate structurile judecătoreşti şi la toate căile de atac prevăzute de lege[12].

Considerentele referitoare la încălcarea dispoziţiilor art. 126 alin. (3) din Constituţie privind rolul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în unificarea jurisprudenţei (paragrafele 30 şi 31 din decizie) vizează exclusiv "cazul recursurilor ce intră în competenţa de soluţionare a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie", ceea ce înseamnă că s-a acceptat premisa că nu toate recursurile intră "de plano" în competenţa de soluţionare a instanţei supreme.

Aşadar, în stabilirea competenţei "ratione materiae" de soluţionare a recursurilor declarate împotriva hotărârilor pronunţate de tribunale în apel, în litigiile vizând cereri evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv, nu se poate concluziona că această competenţă revine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, ca efect al Deciziei Curţii Constituţionale nr. 369 din 30 mai 2017.

33. Pe de altă parte, nici dispoziţiile art. 96 pct. 3, nici cele ale art. 483 alin. (4) din Codul de procedură civilă nu prevăd, în mod expres, competenţa curţilor de apel în soluţionarea recursurilor declarate împotriva hotărârilor pronunţate de tribunale în apel - sens în care vidul legislativ a fost prezentat mai sus.

[12] A se vedea, spre exemplu, Decizia Curţii Constituţionale nr. 292 din 4 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 635 din 3.08.2017.

Cu toate acestea, se impune a fi identificată o instanţă competentă pentru soluţionarea recursurilor în discuţie, dat fiind că "niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă", astfel cum statuează art. 5 alin. (2) din Codul de procedură civilă.

În acest caz, devin incidente prevederile de principiu conţinute de art. 5 alin. (3) din Codul de procedură civilă şi se impune determinarea instanţei competente să soluţioneze recursul prin prisma interpretării istorice şi logice a textelor legale şi a principiilor dreptului procesual civil şi organizării judiciare.

Organizarea ierarhică a instanţelor judecătoreşti, ce rezultă din art. 2 alin. (2) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, şi art. 94-97 din Codul de procedură civilă, presupune ca învestirea instanţelor de control judiciar să se facă din treaptă în treaptă, instanţele superioare învestite cu soluţionarea unei căi de atac de reformare putând infirma soluţiile pronunţate de instanţele inferioare.

Astfel, examinarea dispoziţiilor art. 94-97 din Codul de procedură civilă relevă organizarea, în sens ierarhic, a instanţelor competente să soluţioneze căile de atac.

Lipsa indicării, în vreuna dintre aceste dispoziţii, a instanţei competente să judece recursurile împotriva hotărârilor pronunţate în cereri evaluabile în bani, în valoare de până la 200.000 lei inclusiv, este determinată de concepţia iniţială a codului, de a nu recunoaşte recursul împotriva unor asemenea hotărâri şi de omisiunea legiuitorului de a reglementa instanţa competentă să le judece, ulterior pronunţării de către Curtea Constituţională a Deciziei nr. 369 din 30 mai 2017.

Mai mult, sintagma "instanţa ierarhic superioară" este prezentă în mai multe articole ale Codului de procedură civilă - putând fi enumerate, cu titlu de exemplu, art. 53 alin. (1), art. 64 alin. (4), art. 132 alin. (4), art. 344, art. 406 alin. (6), art. 410, art. 414 alin. (1), art. 421 alin. (2), art. 437 alin. (1), art. 440 şi art. 1071 alin. (1) -, întotdeauna cu scopul de a indica instanţa competentă să soluţioneze o cale de atac.

Astfel, în condiţiile reglementării actuale, competenţa trebuie atribuită prin aplicarea principiului organizării judecătoreşti în sistem ierarhic de tip piramidal, pentru a se împlini dezideratul realizării de către instanţe a controlului judiciar din treaptă în treaptă, dispoziţiile legale relevând că un atare sistem, în materie procesual civilă, nu a fost abandonat prin noul Cod de procedură civilă.

Notă: Dispoziţiile art. 483 din Codul de procedură civilă au fost modificate prin pct. 49 din Legea nr. 310/2018 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum şi pentru modificarea şi completarea altor acte normative, publicată în M.Of. nr. 1074 din 18.12.2018

13) Decizia nr. 19/2018, publicată în M. Of. nr. 1055 din 13 decembrie 2018

Soluţie: *Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bucureşti şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 3 prima teză din Legea nr. 60/1991 privind organizarea şi desfăşurarea adunărilor publice, republicată, cu referire la dispoziţiile art. 26 alin.

(1) lit. a) şi d) din aceeaşi lege, există obligaţia de declarare prealabilă a adunărilor publice, atunci când adunările urmează să se desfăşoare în pieţe ori pe căile publice (drum public, parte carosabilă şi trotuar) sau în alte locuri prevăzute de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 60/1991, situate în imediata vecinătate a sediilor ori imobilelor persoanelor juridice de interes public sau privat.

Considerente:

[...] 50. Potrivit art. 39 din Constituţia României: "Mitingurile, demonstraţiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere şi se pot organiza şi desfăşura numai în mod paşnic, fără niciun fel de arme."

51. Totodată, art. 53 din Constituţie permite ca exerciţiul libertăţii întrunirilor să comporte anumite restrângeri.

52. De asemenea, art. 11 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale consacră "Libertatea de întrunire şi asociere", astfel:

"(1) Orice persoană are dreptul la libertate de întrunire paşnică şi la libertate de asociere, inclusiv de a constitui cu alţii sindicate şi de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

(2) Exercitarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât cele prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea naţională, siguranţa publică, apărarea ordinii şi prevenirea infracţiunilor, protecţia sănătăţii, a moralei ori a drepturilor şi a libertăţilor altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forţelor armate, ai poliţiei sau ai administraţiei de stat."

53. La rândul lor, Pactul internaţional relativ la drepturile civile şi politice şi Pactul internaţional privitor la drepturile economice, sociale şi culturale, adoptate de Adunarea Generală a O.N.U. în anul 1966, conţin dispoziţii privitoare la aceleaşi libertăţi. Astfel, art. 21 din Pactul internaţional privitor la drepturile civile şi politice dispune că dreptul la întrunire este recunoscut; exerciţiul lui nu poate fi supus decât restricţiilor conforme cu legea şi necesare într-o societate democratică, în interesul securităţii naţionale, al securităţii publice, al ordinii publice ori pentru a ocroti sănătatea sau moralitatea publică sau drepturile şi libertăţile altora.

54. La nivel naţional, cadrul normativ pentru organizarea şi desfăşurarea adunărilor publice este stabilit prin Legea nr. 60/1991, care detaliază condiţiile pentru exercitarea libertăţii de întrunire.

55. Astfel, potrivit art. 1 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 60/1991:

"(1) Libertatea cetăţenilor de a-şi exprima opiniile politice, sociale sau de altă natură, de a organiza mitinguri, demonstraţii, manifestaţii, procesiuni şi orice alte întruniri şi de a participa la acestea este garantată prin lege. Asemenea activităţi se pot realiza numai paşnic şi fără niciun fel de arme.

(2) Adunările publice - mitinguri, demonstraţii, manifestaţii, competiţii sportive, procesiuni şi altele asemenea -, ce urmează să se desfăşoare în pieţe, pe căile publice ori în alte locuri în aer liber, se pot organiza numai după declararea prealabilă prevăzută de prezenta lege."

56. Art. 2 din aceeaşi lege prevede că:

"Adunările publice trebuie să se desfăşoare în mod paşnic şi civilizat, cu protecţia participanţilor şi a mediului ambiant, fără să stânjenească folosirea normală a drumurilor publice, a transportului în comun, cu excepţia celor autorizate, funcţionarea instituţiilor publice sau private, a celor de învăţământ, cultură şi sănătate, a unităţilor economice ori să degenereze în acţiuni turbulente de natură a pune în primejdie ordinea şi liniştea publică, siguranţa persoanelor, integritatea corporală, viaţa sau bunurile acestora ori ale domeniului public, şi nu pot fi continuate

după ora 23,00, caz în care intră sub incidenţa dispoziţiilor Legii nr. 61/1991 pentru sancţionarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii şi liniştii publice, republicată."

57. De asemenea, în cuprinsul Legii nr. 60/1991 este reglementată procedura pentru declararea prealabilă a adunărilor publice, sunt indicate organele administraţiei publice locale competente să avizeze cererile de organizare a adunărilor publice, criteriile care trebuie avute în vedere în soluţionarea acestor cereri şi căile de atac ce pot fi exercitate împotriva deciziilor de interzicere a unor adunări publice (art. 6-11).

58. Astfel, potrivit textelor de lege menţionate:

"Art. 6. - Pentru organizarea adunărilor publice solicitanţii se vor adresa, în scris, primarului unităţii administrativ-teritoriale pe a cărei rază urmează să se desfăşoare adunarea.

Art. 7. - Organizatorii adunărilor publice vor depune declaraţia scrisă la primăriile municipale, orăşeneşti sau comunale pe al căror teritoriu acestea urmează să se desfăşoare, cu cel puţin 3 zile înainte de data desfăşurării acestora, în care trebuie să menţioneze denumirea sub care este cunoscut grupul organizator, scopul, locul, data, ora începerii şi durata acţiunii, traseele de afluire şi defluire, numărul aproximativ al participanţilor, persoanele împuternicite să asigure şi să răspundă de măsurile de organizare, serviciile pe care le solicită din partea consiliului local, a poliţiei locale şi jandarmeriei, potrivit modelului prezentat în anexă.

Art. 8. - (1) Se înfiinţează comisia de avizare a cererilor de organizare a adunărilor publice la nivelul tuturor consiliilor locale, formată din primar, secretarul comunei sau al oraşului, după caz, reprezentanţi ai poliţiei şi ai jandarmeriei.

(2) În cazuri justificate, cu acordul organizatorilor, comisiile de avizare pot să modifice unele elemente cuprinse în declaraţia prealabilă a acestora.

Art. 9. - Sunt interzise adunările publice prin care se urmăreşte:

a) propagarea ideilor totalitare de natură fascistă, comunistă, rasistă, şovină sau ale oricăror organizaţii terorist-diversioniste, defăimarea ţării şi a naţiunii, îndemnul la ură naţională sau religioasă, incitarea la discriminare, la violenţă publică şi la manifestări obscene, contrare bunelor moravuri;

b) organizarea unei lovituri de stat sau altei acţiuni contrare siguranţei naţionale;

c) încălcarea ordinii, siguranţei sau moralităţii publice, a drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor ori punerea în pericol a sănătăţii acestora.

Art. 10. - (1) Primarul localităţii, la propunerea comisiei de avizare, poate interzice organizarea adunărilor publice atunci când:

a) deţine date de la organele specializate, din care rezultă că desfăşurarea acestora ar duce la încălcarea prevederilor art. 2;

b) în perioada, locul şi pe traseele unde acestea ar urma să se desfăşoare se execută lucrări edilitar-gospodăreşti de amploare.

(2) În termen de două zile primarul este obligat să comunice organizatorilor decizia de interzicere, care poate fi contestată în condiţiile Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare.

Art. 11. - Decizia prin care se interzice desfăşurarea adunării publice se comunică în scris organizatorului, cu arătarea motivelor care au determinat-o, în termen de 48 de ore de la primirea declaraţiei scrise."

59. La rândul lor, dispoziţiile art. 26 alin. (1) lit. a) şi d) din Legea nr. 60/1991 stabilesc răspunderea contravenţională pentru fapte prin care sunt încălcate prevederile legale privind organizarea adunărilor publice, astfel:

"(1) Constituie contravenţii următoarele fapte, dacă nu sunt săvârşite în astfel de condiţii încât, potrivit legii penale, să întrunească elementele constitutive ale unor infracţiuni:

a) organizarea şi desfăşurarea de adunări publice nedeclarate, neînregistrate sau interzise;

(...)

d) participarea la adunări publice nedeclarate sau interzise şi urmate de refuzul părăsirii locurilor de desfăşurare a acestora, la avertizările şi somaţiile organelor de ordine făcute potrivit legii;

(...)"

60. De la această regulă, a declarării prealabile a tuturor adunărilor publice, prevăzută în art. 1 alin. (2) din Legea nr. 60/1991, art. 3 instituie o excepţie, în sensul că: "Nu trebuie declarate în prealabil adunările publice al căror scop îl constituie manifestările cultural-artistice, sportive, religioase, comemorative, cele ocazionate de vizite oficiale, precum şi cele care se desfăşoară în exteriorul sau în incinta sediilor ori a imobilelor persoanelor juridice de interes public sau privat. În cazul în care organizatorii adunărilor publice nesupuse declarării prealabile deţin indicii sau date că desfăşurarea lor s-ar putea solda cu acte de dezordine ori că ar putea să ducă la manifestări violente, au obligaţia să solicite din timp primarilor, unităţilor de jandarmi competente teritorial şi poliţiei locale sprijin de specialitate."

61. Rezultă aşadar că nu este necesară declararea prealabilă a adunărilor publice, cu titlu de excepţie, în două situaţii, una determinată de natura adunărilor, iar cealaltă de locul de desfăşurare a acestora.

62. Prima situaţie are în vedere manifestările cultural- artistice, sportive, religioase, comemorative, ocazionate de vizite oficiale, iar cea de-a doua situaţie se referă la adunările publice care se desfăşoară în exteriorul sau în incinta sediilor ori a imobilelor persoanelor juridice de interes public sau privat.

63. Raportat la problema de drept care face obiectul analizei şi care se referă la locul desfăşurării adunărilor publice se impune a se stabili care sunt limitele materiale ale exercitării dreptului de proprietate şi, implicit, determinarea întinderii bunului imobil care face obiectul acestui drept.

64. Potrivit art. 556 alin. (1) din Codul civil - "Limitele exercitării dreptului de proprietate privată", " (1) Dreptul de proprietate poate fi exercitat în limitele materiale ale obiectului său. Acestea sunt limitele corporale ale bunului care formează obiectul dreptului de proprietate, cu îngrădirile stabilite prin lege."

65. Aceleaşi limite corporale sunt aplicabile şi bunurilor imobile, proprietate publică, conform art. 862 alin. (1) din Codul civil, şi acestea se răsfrâng şi asupra drepturilor reale corespunzătoare proprietăţii publice, prevăzute de art. 866 din acelaşi cod, respectiv: dreptul de administrare, dreptul de concesiune, dreptul de folosinţă cu titlu gratuit.

66. Pe de altă parte, aparţin domeniului public al statului drumurile naţionale, precum şi terenurile şi clădirile în care îşi desfăşoară activitatea Parlamentul, Preşedinţia, Guvernul, ministerele şi celelalte organe de specialitate ale administraţiei publice centrale şi instituţiile publice subordonate acestora, instanţele judecătoreşti şi parchetele de pe lângă acestea, unităţile Ministerului Apărării Naţionale şi ale Ministerului Afacerilor Interne, ale serviciilor publice de informaţii, precum şi cele ale Direcţiei generale a penitenciarelor, serviciile publice descentralizate ale ministerelor şi ale celorlalte organe de specialitate ale administraţiei publice centrale, precum şi prefecturile, cu excepţia celor dobândite din venituri proprii extrabugetare, care constituie

proprietatea privată a acestora [pct. I.12 şi pct. I.29 din anexa la Legea nr. 213/1998 privind bunurile proprietate publică, cu modificările şi completările ulterioare (Legea nr. 213/1998)].

67. De asemenea, domeniul public judeţean este alcătuit, printre altele, din: drumurile judeţene; terenurile şi clădirile în care îşi desfăşoară activitatea consiliul judeţean şi aparatul propriu al acestuia, precum şi instituţiile publice de interes judeţean, cum sunt: biblioteci, muzee, spitale judeţene şi alte asemenea bunuri, dacă nu au fost declarate de uz sau interes public naţional sau local (pct. II.1 şi II. 2 din anexa la Legea nr. 213/1998).

68. Din domeniul public local al comunelor, oraşelor şi municipiilor fac parte şi: drumurile comunale, vicinale şi străzile; pieţele publice, comerciale, târgurile, oboarele şi parcurile publice, precum şi zonele de agrement; terenurile şi clădirile în care îşi desfăşoară activitatea consiliul local şi primăria, precum şi instituţiile publice de interes local, cum sunt: teatrele, bibliotecile, muzeele, spitalele, policlinicile şi altele asemenea, indicate la pct. III.1, III. 2 şi III. 5 din anexa la Legea nr. 213/1998.

69. Pe de altă parte, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 defineşte, la art. 6, "drumul public", "partea carosabilă" şi "trotuarul", după cum urmează:

- drumul public este definit la pct. 14 ca fiind "orice cale de comunicaţie terestră, cu excepţia căilor ferate, special amenajată pentru traficul pietonal sau rutier, deschisă circulaţiei publice; drumurile care sunt închise circulaţiei publice sunt semnalizate la intrare cu inscripţii vizibile";

- partea carosabilă este definită la pct. 23 ca fiind "porţiunea din platforma drumului destinată circulaţiei vehiculelor; un drum poate cuprinde mai multe părţi carosabile complet separate una de cealaltă printr-o zonă despărţitoare sau prin diferenţă de nivel";

- trotuarul este definit la pct. 33 ca fiind "spaţiul longitudinal situat în partea laterală a drumului, separat în mod vizibil de partea carosabilă prin diferenţă sau fără diferenţă de nivel, destinat circulaţiei pietonilor".

70. Aceeaşi ordonanţă de urgenţă arată, în cuprinsul art. 1 alin. (2), că scopul său este asigurarea desfăşurării fluente şi în siguranţă a circulaţiei pe drumurile publice, precum şi ocrotirea vieţii, integrităţii corporale şi a sănătăţii persoanelor participante la trafic sau aflate în zona drumului public, protecţia drepturilor şi intereselor legitime ale persoanelor respective, a proprietăţii publice şi private, precum şi a mediului.

71. Tot astfel, art. 339 alin. (3) din Codul penal, având denumirea marginală "Împiedicarea sau îngreunarea circulaţiei pe drumurile publice", sancţionează cu închisoare de la 3 luni la un an sau amendă aşezarea de obstacole care îngreunează sau împiedică circulaţia pe drumul public, dacă se pune în pericol siguranţa circulaţiei ori se aduce atingere dreptului la libera circulaţie a celorlalţi participanţi la trafic.

72. Totodată, prezintă relevanţă în analiza coroborată a legislaţiei atribuţiile legale conferite Jandarmeriei Române, prevăzute de dispoziţiile art. 19 alin. (1) lit. b) şi art. 20 alin. (1) din Legea nr. 550/2004 privind organizarea şi funcţionarea Jandarmeriei Române, cu modificările şi completările ulterioare (Legea nr. 550/2004). Această instituţie cu statut militar execută misiuni de asigurare a ordinii publice cu ocazia desfăşurării adunărilor publice, marşurilor, mitingurilor, manifestărilor cultural-artistice, sportive şi religioase.

73. De asemenea, asigură paza obiectivelor de importanţă deosebită pentru apărarea ţării, activitatea statului, economie, ştiinţă, cultură, a unor instituţii din domeniul financiar-bancar, a misiunilor diplomatice, a sediilor unor organizaţii internaţionale etc. [art. 6 din Legea nr. 333/2003 privind paza obiectivelor, bunurilor, valorilor şi protecţia persoanelor, republicată, cu modificările

şi completările ulterioare (Legea nr. 333/2003)], iar printre obligaţiile beneficiarilor de pază şi protecţie cu efective de jandarmi este şi aceea de împrejmuire a obiectivului.

74. Revenind la problema de drept în discuţie, referitoare la interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 3 prima teză din Legea nr. 60/1991, se impune a lămuri înţelesul noţiunii de "incintă" a sediilor ori imobilelor persoanelor juridice de interes public sau privat, la care se referă sus-menţionatele dispoziţii legale.

75. Conform Dicţionarului Limbii Române Literare Contemporane, noţiunea de "incintă" este definită ca: 1. "spaţiu mare închis în interiorul unei construcţii"; 2. "suprafaţă de teren înconjurată din toate părţile de construcţii, de amenajări".

76. Aşa cum corect se susţine şi în punctul de vedere al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, înregistrat cu nr. 33.189/12.08.2018, prima accepţiune a termenului "incintă" oferită şi de Dicţionarul Limbii Române Literare Contemporane se impune, fiind adecvată materiei supuse reglementării analizate.

77. Mai concret, în sintagma "exteriorul sediilor ori al imobilelor" vor fi incluse suprafeţele de teren aferente clădirilor în care se află sediile persoanelor juridice, indiferent dacă aceste suprafeţe sunt împrejmuite sau nu, delimitate însă prin semne exterioare faţă de celelalte imobile prevăzute de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 60/1991, anume: căi publice, pieţe, alte locuri în aer liber.

78. Astfel, "incinta sediilor ori a imobilelor persoanelor juridice" este reprezentată de clădirea propriu-zisă, în interiorul căreia se pot desfăşura adunări publice fără a se impune declararea prealabilă, iar "exteriorul (...) sediilor ori al imobilelor" este reprezentat de terenul aferent asupra căruia persoana juridică are un drept de proprietate, de folosinţă etc., indiferent dacă acest teren este împrejmuit sau nu, iar nu şi trotuarul, drumul public, partea carosabilă, pieţele publice, care sunt destinate uzului şi folosinţei publice, desfăşurării traficului rutier, circulaţiei pietonale.

79. O altă interpretare ar conduce în toate situaţiile la înlăturarea obligaţiei de declarare prealabilă a adunărilor publice, instituită de dispoziţiile art. 1 alin. (2) din Legea nr. 60/1991, care constituie regula în materie.

80. Aşadar, sintagma "în exteriorul (...) sediilor ori al imobilelor persoanelor juridice de interes public sau privat", cuprinsă în art. 3 teza I din Legea nr. 60/1991, trebuie interpretată în acord cu spiritul reglementării în ansamblu, iar înţelesul acesteia nu poate include locurile indicate în art. 1 alin. (2) din lege, pentru care este prevăzută obligaţia declarării prealabile a adunărilor publice.

81. Pornind de la adagiul exceptio est strictissimae interpretationis, ori de câte ori o normă juridică instituie o excepţie de la regulă, cum este cazul art. 3 teza I din Legea nr. 60/1991, această excepţie trebuie interpretată restrictiv, fără a fi extinsă la alte situaţii pe care norma juridică respectivă nu le prevede.

82. De altfel, în jurisprudenţa Curţii Constituţionale s-a arătat în mod constant că dispoziţiile Legii nr. 60/1991, potrivit cărora desfăşurarea adunărilor publice este permisă doar cu condiţia declarării lor prealabile, nu contravin libertăţii de întrunire reglementate de Constituţia României şi Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale (deciziile nr. 1.093/21.09.2010, nr. 1.351/19.10.2010 şi nr. 1.123/16.10.2008, menţionate mai sus, precum şi Decizia nr. 849 din 18 octombrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 826 din 10 decembrie 2012).

83. Curtea Constituţională a făcut trimitere la jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului, de exemplu, cauzele Plattform "Artze fur das Leben" contra Austriei (1985) şi Rassamblement jurassien contra Elveţiei (1979), în care instanţa de la Strasbourg a reţinut că art. 11 din Convenţie presupune că fiecare stat este în măsură să adopte măsuri rezonabile şi adecvate pentru a asigura desfăşurarea paşnică a manifestaţiilor licite ale cetăţenilor săi şi că, pentru întrunirile ce au loc pe căile publice, nu este exagerată impunerea obligaţiei de a se obţine o declaraţie prealabilă, întrucât autorităţile au posibilitatea, în aceste condiţii, să vegheze asupra respectării ordinii publice şi să ia măsurile necesare pentru ca libertatea manifestaţiilor să fie pe deplin asigurată.

84. În plus, Curtea Constituţională a observat că prin Hotărârea din 7 octombrie 2008, pronunţată în Cauza Eva Molnar contra Ungariei, Curtea de la Strasbourg a stabilit că paragraful 2 al art. 11 din Convenţie îndreptăţeşte statele să impună restricţii legale exerciţiului libertăţii de întrunire. Toate aceste restricţii ale libertăţii adunărilor paşnice desfăşurate în locuri publice sunt menite a asigura protecţia drepturilor celorlalţi, în special în ceea ce priveşte prevenirea dezordinii şi menţinerea unei ordini în trafic.

85. De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat prin Hotărârea din 18 decembrie 2007, pronunţată în Cauza Nurettin Aldemir şi alţii împotriva Turciei, faptul că, de principiu, cerinţa obligaţiei unei notificări prealabile - din raţiuni de ordine publică şi securitate naţională - pentru organizarea ori desfăşurarea unei adunări publice nu este contrară spiritului art. 11. În opinia instanţei de contencios al drepturilor omului, pe de o parte, orice demonstraţie în spaţiul public poate cauza o anumită afectare a normalităţii cotidiene, iar, pe de altă parte, este important ca autorităţile să ia măsurile necesare, de exemplu, asigurarea unui echipaj de prim ajutor la locul desfăşurării demonstraţiei, de orice natură ar fi aceasta. De aceea, este esenţial ca organizatorii şi participanţii la orice adunări publice - ca actori ai procesului democratic - să se conformeze regulilor democraţiei, prin respectarea normelor juridice ce reglementează acest domeniu (Hotărârea din 28 noiembrie 2007, pronunţată în Cauza Balcik şi alţii împotriva Turciei).

86. Pentru aceste motive, Curtea Constituţională a constatat că cerinţele privind obligativitatea declarării prealabile a adunării publice, a obţinerii unei autorizaţii în cazul organizării unor adunări publice dintre cele prevăzute la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 60/1991 şi, prin urmare, stabilirea caracterului ilegal al adunărilor publice care nu respectă aceste prevederi legale, fiind impuse de legiuitor în scopul protecţiei drepturilor fundamentale ale celorlalţi membri ai societăţii, care nu participă la respectivele adunări, în vederea prevenirii dezordinii şi a menţinerii unei ordini în trafic, nu încalcă dispoziţiile constituţionale referitoare la libertatea întrunirilor (Decizia nr. 687 din 24 noiembrie 2016).

87. Astfel cum rezultă din jurisprudenţa Curţii Constituţionale şi a Curţii Europene a Drepturilor Omului, instituirea obligaţiei declarării adunărilor publice este o măsură necesară într-o societate democratică, ce se impune pentru protejarea valorilor prevăzute în paragraful 2 al art. 11 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale prin care se permite autorităţilor cu atribuţii în asigurarea ordinii şi liniştii publice să ia măsuri prealabile pentru a asigura respectarea valorilor sociale ocrotite şi pentru protecţia drepturilor celorlalţi membri ai societăţii.

88. Scopul instituirii obligaţiei declarării unei adunări publice, care urmează a se desfăşura în unul dintre locurile prevăzute la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 60/1991, este acela de a permite autorităţilor publice competente să ia din timp măsuri de protecţie şi securitate pentru desfăşurarea paşnică a întrunirilor şi asigurarea în acest fel a ordinii publice.

89. Supunerea manifestaţiilor sau defilărilor pe drumurile publice unor autorizări prealabile a fost considerată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului ca fiind conformă cu prevederile Convenţiei, recunoscând statelor membre o marjă de apreciere substanţială în ceea ce priveşte adoptarea unor măsuri rezonabile şi adecvate pentru asigurarea desfăşurării paşnice a manifestaţiilor licite.

90. Spre deosebire de ipotezele în care adunările publice urmează să se desfăşoare în unul dintre locurile prevăzute la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 60/1991, situaţii în care autorităţile publice îşi exercită, din oficiu, obligaţiile legale ce le revin sub aspect preventiv, în scopul asigurării caracterului paşnic al manifestaţiilor, în cazul adunărilor publice nesupuse declarării prealabile, art. 3 teza a II-a din lege arată că autorităţile publice (primari, unităţi de jandarmi competente teritorial, poliţia locală) acordă sprijin de specialitate la cererea organizatorilor, aceştia din urmă având obligaţia să solicite din timp sprijinul, atunci când deţin indicii sau date că desfăşurarea lor s-ar putea solda cu acte de dezordine ori ar putea să ducă la manifestări violente.

91. În această din urmă ipoteză, naşterea obligaţiei pozitive a autorităţilor, de a lua măsuri rezonabile pentru asigurarea caracterului paşnic al întrunirii, este condiţionată de preexistenţa unei solicitări motivate din partea organizatorilor.

92. Soluţia diferită se justifică prin aceea că, raportat la locul de desfăşurare a acestor adunări, potenţialul de a fi denaturat caracterul lor paşnic este mai redus, iar riscul pentru ordinea publică şi drepturile celorlalţi are un alt nivel şi poate fi gestionat diferit de către autorităţile publice, faţă de riscul, mult mai ridicat, pe care îl au adunările publice desfăşurate în locuri prevăzute în art. 1 alin. (2) din lege.

93. Astfel, dacă s-ar considera că nu este necesară declararea prealabilă a adunărilor publice care se desfăşoară în pieţe ori pe căile publice (trotuar, drum public, parte carosabilă) situate în exteriorul sediilor/imobilelor unor persoane juridice de interes public sau privat, ar exista riscul ca autorităţile publice obligate la luarea unor măsuri adecvate pentru asigurarea caracterului paşnic al întrunirilor să nu poată să îşi îndeplinească aceste îndatoriri.

94. În consecinţă, interpretarea situaţiilor de excepţie în care nu este necesară declararea prealabilă a adunărilor publice, care se circumscriu sintagmei "în exteriorul sau în incinta sediilor ori a imobilelor", se va face prin opoziţie cu locurile indicate în art. 1 alin. (2) din Legea nr. 60/1991, şi anume pieţe, căi publice şi alte locuri în aer liber.

95. Această concluzie se impune cu atât mai mult cu cât "trotuarele" şi "partea carosabilă" constituie elemente ale unei căi de comunicaţii publice, astfel că nu pot fi incluse în sintagma "exteriorul sediului", în accepţiunea dispoziţiilor art. 3 din Legea nr. 60/1991, neavând relevanţă că se situează faptic în imediata apropiere a clădirii şi/sau a împrejmuirii aferente clădirii, întrucât reprezintă o zonă publică.

96. Prin urmare, prevederea legală trebuie interpretată în sensul că, dacă o adunare publică se desfăşoară în exteriorul sediilor ori al imobilelor persoanelor juridice de interes public sau privat, iar acest exterior coincide, se suprapune cu unul dintre locurile menţionate la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 60/1991, devine aplicabilă regula care instituie obligaţia de declarare în prealabil a adunării publice.

14) Decizia nr. 21/2018, publicată în M. Of. nr. 1081 din 20 decembrie 2018

Soluţia: *Admite recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea art. 56 alin. (1) lit. d), art. 83 alin. (1) şi art. 86 din Ordonanţa Guvernului nr. 26/2000, raportate la prevederile art. 39 din Legea nr. 77/1994 şi ale art. 18 şi 23 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/1997, dispoziţiile art. 56 alin. (1) lit. d) din Ordonanţa Guvernului nr. 26/2000 se aplică, în ceea ce priveşte dizolvarea pe cale judecătorească, pentru insolvabilitate, asociaţiilor care au fost înfiinţate în temeiul art. 1 din Legea nr. 77/1994 şi art. 16 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/1997, după caz.

Considerente:

[...] 27. Dintru început, este de subliniat că problema sesizată de procurorul general în recursul în interesul legii, în acest caz, este una de aplicare a legii, iar nu de interpretare a acesteia, deoarece se solicită instanţei supreme să stabilească dacă dispoziţiile Ordonanţei Guvernului nr. 26/2000 se aplică, în materia dizolvării, asociaţiilor de tip P.A.S. reglementate prin legi speciale.

28. Chestiunile sesizate în recursul în interesul legii presupun, în acest caz, operaţiunea de ierarhizare şi corelare a dispoziţiilor legale incidente în materia dizolvării asociaţiilor de tip P.A.S., care au fost înfiinţate în temeiul Legii nr. 77/1994 şi al art. 16 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/1997.

29. În acest demers se va porni de la decriptarea contextului de adoptare a actelor normative pe care recursul în interesul legii le aduce în dezbatere.

30. Astfel, în anul 1991, la începutul procesului de privatizare s-a stabilit posibilitatea cumpărării acţiunilor societăţilor care se privatizau de către anumite categorii de dobânditori, respectiv salariaţii, pensionarii acestor societăţi şi membrii organelor de conducere ale acestora, într-un regim privilegiat, adică cu plata eşalonată a preţului acţiunilor pe un interval de timp mai îndelungat.

31. În acest scop, a fost adoptată Legea nr. 77/1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 209 din 11 august 1994, care, înart. 1, stabilea că pentru dobândirea de acţiuni ale societăţilor care se privatizează potrivit Legii nr. 58/1991 salariaţii şi membrii conducerii acestor societăţi comerciale se pot constitui în asociaţii, potrivit acestei legi.

32. Ulterior, în procesul de modificare şi completare a actelor normative, pentru asigurarea coerenţei şi eficienţei procedurilor de privatizare, au fost adoptate mai multe acte normative, între care Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 381 din 29 decembrie 1997, care a stabilit prin art. 16 că, în procedura de achiziţie internă a acţiunilor societăţilor supuse privatizării, pentru dobândirea dreptului de proprietate asupra acţiunilor emise de o societate comercială la care statul sau o autoritate a administraţiei publice locale este acţionar, salariaţii, membrii consiliului de administraţie sau pensionarii cu ultimul loc de muncă la respectiva societate comercială pot constitui asociaţii potrivit prevederilor secţiunii a II-a a actului normativ anterior menţionat.

33. Asociaţia astfel înfiinţată era, potrivit legii, o entitate cu personalitate juridică de drept privat, fără scop lucrativ, constituită din persoanele prevăzute anterior, în scopul dobândirii de acţiuni emise de societăţile comerciale.

34. În esenţă, aceste dispoziţii creau instituţia unor persoane juridice de drept privat, nonprofit, în condiţii speciale, cu un obiect prestabilit de lege, iar, conform art. 18 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/1997, procedura de constituire şi de lichidare a acesteia, structura,

drepturile şi obligaţiile membrilor săi erau cele prevăzute în Legea nr. 21/1924 cu privire la asociaţii şi fundaţii.

35. Ca instituţie juridică, aceste asociaţii reprezentau o specie a asociaţiilor reglementate prin Legea-cadru a asociaţiilor şi fundaţiilor nr. 21/1924, care a fost abrogată expres prin intrarea în vigoare a Ordonanţei Guvernului nr. 26/2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 39 din 31 ianuarie 2000, şi care a devenit aplicabilă, potrivit art. 83 alin. (1), inclusiv asociaţiilor constituite în baza vechii reglementări începând cu data intrării sale în vigoare.

36. Aşadar, în acest interval de timp au coabitat, prin raportare la subiectul în dezbatere, două acte normative cu privire la asociaţiile fără scop lucrativ: pe de-o parte, cele generale, date de Legea nr. 21/1924, căreia i-a succedat Ordonanţa Guvernului nr. 26/2000 şi care reprezintă dreptul comun pentru materia asociaţiilor nonprofit şi, pe de altă parte, cele speciale, ale asociaţiilor de cumpărători de acţiuni ale societăţilor în curs de privatizare, stabilite prin Legea nr. 77/1994 căreia i-a succedat Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/1997.

37. Această ierarhie a normelor de acelaşi rang a fost confirmată în toate hotărârile ataşate sesizării, indiferent de soluţia finală adoptată de instanţele de judecată, deci nu reprezintă o chestiune discutabilă în procesul de aplicare a legii. Legea nr. 21/1924 şi, ulterior, Ordonanţa Guvernului nr. 26/2000 reprezintă dreptul comun în materia asociaţiilor fără scop lucrativ, deoarece reglementările lor se referă la întregul spectru al asociaţiilor nonprofit şi nu este circumstanţiat la anumite categorii de situaţii ori la specificul soluţiilor legislative pe care le instituie, cum este cazul legilor care reglementează asociaţiile de tip P.A.S.

38. Este îndeobşte cunoscut că norma specială derogă de la norma generală - specialia generalibus derogant - şi se aplică cu prioritate ori de câte ori se regăseşte un caz care intră sub incidenţa prevederilor sale.

39. Ca efect al principiului anterior enunţat, legea generală ulterioară nu poate modifica sau abroga, cu excepţia cazului codificării ulterioare comprehensive, o lege specială anterioară.

40. Prin această transpunere a vechiului principiu lex posterior generalis non derogat lex priori specialis se degajă concluzia că Ordonanţa Guvernului nr. 26/2000, ca lege generală, nu a putut modifica sau abroga nicio prevedere a legilor speciale anterioare, mai exact Legea nr. 77/1994 şi Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/1997.

41. În egală măsură însă tot un principiu fundamental al aplicării legilor este acela că într-un sistem de drept în care coabitează viabil norme relevante care nu se contrazic în ordinea de drept, mai exact norme generale şi norme speciale, pentru aspectele pe care nu le reglementează, norma specială se completează cu norma generală.

42. Cu privire la efectivitatea dată acestui din urmă principiu, orientările jurisprudenţiale au devenit divergente.

43. Dacă, în prima orientare jurisprudenţială, aplicarea principiului s-a făcut doar apelându-se la criteriul ierarhiei şi coabitării normelor, în cea de-a doua, instanţele au apreciat că situaţiile de dizolvare ale asociaţiilor de tip P.A.S. sunt de strictă aplicare, fiind excluse alte situaţii care nu se regăsesc în legile speciale.

44. Aceste din urmă instanţe au considerat că Legea nr. 77/1994 şi, ulterior, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/1997 au prevăzut situaţii speciale de dizolvare, compatibile cu specificul acestor asociaţii, dar şi că aplicarea legii generale nu este permisă în privinţa cazurilor de dizolvare, deoarece atunci când legiuitorul a dorit să facă aplicabilă legea generală a făcut trimitere expres.

45. Au fost, în acest sens, evocate dispoziţiile art. 18 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/1997 în care s-a stabilit că "Procedura de constituire şi de lichidare a unei asociaţii, structura acesteia, drepturile şi obligaţiile membrilor săi sunt cele prevăzute în Legea nr. 21/1924, iar raporturile dintre o asociaţie şi societatea comercială în cadrul căreia se înfiinţează aceasta se reglementează prin hotărâre a Guvernului", cărora li s-a atribuit semnificaţia că, în cazul dizolvării, legiuitorul nu a intenţionat o asemenea completare.

46. Niciunul dintre argumentele date de aceste instanţe în aplicarea legii nu este conform principiilor mai sus enunţate.

47. Plecând de la premisa necontestată a relaţiei general- special dintre actele normative analizate, autorii interpretării omit să aibă în vedere regulile de elaborare normativă stabilite în Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010.

48. Într-un prim considerent, urmează a se avea în vedere că regulile de tehnică legislativă impun evitarea paralelismului în reglementare. Astfel, potrivit art. 16 alin. (1) din Legea nr. 24/2000, "în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceloraşi reglementări în mai multe articole sau alineate din acelaşi act normativ ori în două sau mai multe acte normative. Pentru sublinierea unor conexiuni legislative se utilizează norma de trimitere".

49. Prin urmare, în măsura în care legiuitorul a intenţionat ca procedura constituirii şi lichidării asociaţiilor de tip P.A.S. să fie identică cu cea reglementată în legea generală, dând eficienţă dispoziţiilor citate, a folosit norma de trimitere, statuând în art. 18 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/1997 că procedura de constituire şi de lichidare a asociaţiei, structura acesteia şi drepturile şi obligaţiile membrilor săi sunt cele prevăzute de Legea nr. 21/1994, înlocuite, după abrogare, cu cele ale Ordonanţei Guvernului nr. 26/2000.

50. Se cuvine subliniat şi că această dispoziţie din reglementarea cu caracter special reprezintă o normă de trimitere, şi nu o regulă care stabileşte modalitatea de completare a legii speciale cu legea generală.

51. Completarea legii speciale cu regulile legii generale nu presupune, în mod obligatoriu, existenţa unei dispoziţii în legea specială, care să o permită ori să o indice. Astfel, prin art. 15 alin. (1) din Legea nr. 24/2000 se stabileşte că o reglementare din aceeaşi materie şi de acelaşi nivel poate fi cuprinsă într-un alt act normativ, dacă are caracter special faţă de actul ce cuprinde reglementarea generală în materie, dar, în egală măsură, completarea se poate face, ca principiu, de către cel care are competenţa aplicării legii.

52. În concluzie, lipsa trimiterii la legea generală în corpul legii speciale nu se opune completării normelor speciale cu cele generale dacă acestea din urmă nu sunt în contradicţie, printr-o interpretare sistematică a dispoziţiilor cu caracter special.

53. Or, a doua orientare jurisprudenţială a omis acest exerciţiu de aplicare a legii şi a validat, în mod eronat, teza că, în lipsa unei trimiteri exprese la legea generală, completarea legii speciale cu dispoziţiile de drept comun nu este posibilă.

54. Cu aceste considerente s-a răspuns obiectului stabilit în sesizare, în măsura în care niciuna dintre abordările jurisprudenţei în această materie nu a depăşit problematica analizată.

55. Totuşi, se apreciază că, pentru epuizarea oricărei divergenţe generate, de această dată, de interpretarea legii, este util a se stabili dacă, analizând sistematic normele relevante coexistente, norma generală nu contrazice scopul normei speciale, pentru a fi posibilă completarea celor două, potrivit principiilor de aplicare a legii.

56. Astfel, cu privire la dizolvarea asociaţiilor de tip P.A.S., Legea nr. 77/1994, în prezent abrogată, instituia prin art. 39 următoarele cazuri de dizolvare:

- când scopul pentru care a fost constituită a fost realizat prin plata tuturor datoriilor şi distribuirea tuturor acţiunilor către membrii asociaţiei. În acest caz, la propunerea consiliului de administraţie, adunarea generală putea hotărî dizolvarea asociaţiei;

- când numărul membrilor săi devine mai mic de 1/4 din numărul membrilor de la data constituirii. În acest caz, adunarea generală putea hotărî dizolvarea asociaţiei numai după ce stabilea, cu Fondul Proprietăţii de Stat şi cu ceilalţi creditori, modalităţile de stingere a datoriilor faţă de aceştia.

57. Reglementarea succesiv aplicabilă acestui tip de asociaţii, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/1997 instituie prin art. 23, în privinţa cazurilor de dizolvare, următoarele situaţii:

- când scopul pentru care a fost constituită a fost realizat, toate datoriile contractate au fost plătite, iar acţiunile au fost distribuite membrilor asociaţiei;

- când numărul membrilor săi scade sub 20. În acest caz, adunarea generală a asociaţiei putea hotărî dizolvarea asociaţiei numai după ce a stabilit, împreună cu Fondul Proprietăţii de Stat şi cu ceilalţi creditori, modalităţile de stingere a datoriilor, după caz.

58. Cu privire la dizolvarea asociaţiilor cu scop nelucrativ, norma generală, Ordonanţa Guvernului nr. 26/2000, aplicabilă la data intrării sale în vigoare inclusiv entităţilor constituite în temeiul Legii nr. 21/1924, sunt relevante următoarele dispoziţii:

- art. 54 alin. (1) prin care se stabileşte că dizolvarea unei asociaţii poate interveni:

a) de drept;

b) prin hotărârea judecătoriei sau a tribunalului, după caz;

c) prin hotărârea adunării generale;

- articolul 55 prin care se arată că dizolvarea de drept a unei asociaţii intervine dacă:

a) s-a împlinit durata pentru care a fost constituită;

b) a fost realizat sau, după caz, este imposibil de realizat scopul pentru care a fost constituită, dacă în termen de 3 luni de la constatarea unui astfel de fapt nu se produce schimbarea acestui scop;

c) este imposibil să se constituie adunarea generală sau consiliul director în conformitate cu statutul asociaţiei, dacă această situaţie durează mai mult de un an de la data la care, potrivit statutului, adunarea generală sau, după caz, consiliul director trebuia să se constituie;

d) dacă se reduce numărul de asociaţi sub limita fixată de lege, dacă acesta nu a fost complinit timp de 3 luni.

59. Constatarea dizolvării de drept se realizează prin hotărârea judecătoriei în a cărei circumscripţie se află sediul asociaţiei, la cererea oricărei persoane interesate. Cu privire la acest aspect sunt relevante următoarele dispoziţii:

- articolul 56 care stabileşte că se dizolvă prin hotărârea instanţei competente, deci intervine dizolvarea judiciară dacă:

a) scopul sau activitatea asociaţiei a devenit ilicită sau contrară ordinii publice;

b) realizarea scopului este urmărită prin mijloace ilicite sau contrare ordinii publice;

c) asociaţia urmăreşte un alt scop decât cel pentru care s-a constituit;

d) asociaţia a devenit insolvabilă;

e) în cazul prevăzut la art. 14, adică dacă asociaţia urmează să desfăşoare activităţi pentru care, potrivit legii, sunt necesare autorizaţii administrative prealabile, pe care, după constituire, asociaţia nu le obţine.

60. Instanţa competentă să hotărască dizolvarea este judecătoria în circumscripţia căreia asociaţia îşi are sediul.

61. Din analiza concretă a conţinutul normelor redate sintetic se observă că situaţiile de dizolvare a asociaţiilor de tip P.A.S., stabilite prin legile speciale, nu sunt altceva decât două cazuri particulare de dizolvare prevăzute de legea generală, situaţii care, desigur, dacă sunt îndeplinite, atrag dizolvarea asociaţiei sub auspiciile legilor speciale.

62. Cu toate acestea, niciuna dintre celelalte situaţii de dizolvare, dintre cele prevăzute de norma generală, nu vin în contradicţie cu dispoziţiile legii speciale şi nu sunt contrare unei interpretări date, în ansamblu, obiectivului urmărit prin legea specială.

63. Plecând de la situaţiile cvasiidentice sesizate în analiza practicii relevante ataşate memoriului de sesizare cu recursul în interesul legii, dizolvarea asociaţiilor de tip P.A.S. a fost solicitată pentru insolvabilitate, ceea ce reprezintă un caz de dizolvare judiciară prevăzut de legea generală, care nu este incompatibil cu situaţiile de dizolvare de drept menţionate în legile speciale.

64. Rezultă, în această situaţie, că normele generale devin aplicabile în acest caz, în completarea celor speciale.

65. Mai mult decât atât, o interpretare impusă de logica juridică trebuie să dea un conţinut concret normelor în vigoare, indiferent de ierarhia acestora.

66. Or sensul intervenţiei cazului de dizolvare judiciară determinat de insolvabilitatea unei asociaţii, de orice tip ar fi aceasta, se integrează unei interpretări de ansamblu a dreptului cu care se află într-o relaţie obiectivă, interpretare care validează concluzia că o entitate de drept privat, cu personalitate juridică, recunoscută de lege nu este viabilă dacă este insolvabilă, deoarece nu are capacitatea de a relaţiona economico-juridic.

67. Această concluzie este validată printr-o interpretare sistematică care are ca obiectiv evaluarea unei norme de drept particulare ca o componentă integrată ierarhiei unitare privite într-un context larg, când interpretarea trebuie făcută pornind de la acest context.

Notă: Dispoziţiile art. 56 alin. (1) din O.G. nr. 26/2000 au fost modificate prin art. 53 pct. 19 din Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului, precum şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative, publicată în M. Of. nr. 589 din 18.07.2019

15) Decizia nr. 23/2018, publicată în M. Of. nr. 109 din 12 februarie 2019

Soluţie: *Admite recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 43 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998 privind răspunderea materială a militarilor, aprobată prin Legea nr. 25/1999, raportat la art. 109 din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcţionarilor publici, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, litigiile având ca obiect acţiuni în anularea deciziilor de imputare şi a hotărârilor comisiilor de jurisdicţie a imputaţiilor constituite la nivelul ministerelor

şi autorităţilor publice centrale, promovate de militarii nominalizaţi de art. 7 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998, de militarii aflaţi în misiune în afara graniţelor ţării prevăzuţi de art. 9 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998 şi de funcţionarii publici din structura instituţiilor publice prevăzute la art. 2 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998, sunt de competenţa tribunalului - secţia contencios administrativ şi fiscal.

Considerente:

[...] 90. Prin recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie s-a solicitat pronunţarea unei decizii de unificare a jurisprudenţei în ceea ce priveşte interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 43 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998, art. 10 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 şi art. 109 din Legea nr. 188/1999 în ceea ce priveşte instanţa de contencios administrativ (curtea de apel sau tribunalul) competentă să soluţioneze litigiile care au ca obiect acţiuni în anularea deciziilor de imputare şi a hotărârilor comisiilor de jurisdicţie a imputaţiilor, constituite la nivelul ministerelor şi autorităţilor publice centrale, atunci când reclamanţii au urmat procedura administrativ- jurisdicţională prevăzută de Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998.

91. În esenţă, divergenţa de jurisprudenţă în stabilirea competenţei materiale a instanţei de contencios administrativ a rezultat din modul diferit de interpretare a prevederilor art. 43 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998, potrivit cărora "În situaţia în care, după epuizarea acestor căi de atac, persoanele obligate la repararea prejudiciului în condiţiile prezentei ordonanţe consideră că au fost lezate într-un drept legitim se pot adresa instanţei judecătoreşti competente, potrivit legii", în ipoteza în care reclamanţii au urmat procedura administrativ- jurisdicţională prevăzută de art. 30 şi 31 din acelaşi act normativ, finalizată cu emiterea hotărârii Comisiei de jurisdicţie a imputaţiilor, constituită la nivelul ministerelor şi autorităţilor publice centrale prevăzute de art. 2 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998.

92. Dispoziţiile actului normativ cu caracter special, menţionate mai sus, au caracter de normă de trimitere, însă nu prevăd, în mod expres, care este instanţa competentă să soluţioneze contestaţia formulată de persoanele interesate şi care este, în mod concret, legea aplicabilă la care se face trimitere, situaţie ce a condus la apariţia unei jurisprudenţe neunitare în ceea ce priveşte competenţa materială a instanţelor de contencios administrativ.

93. Astfel, unele instanţe au considerat că norma legală în discuţie este una de trimitere la dreptul comun în materie, care este reprezentat de Legea nr. 554/2004, stabilind competenţa materială de soluţionare a litigiului pe baza criteriului emitentului actului contestat, prin aplicarea prevederilor art. 10 alin. (1) din acest act normativ, în favoarea curţilor de apel; alte instanţe au apreciat că dreptul comun în materie de raporturi de serviciu privind funcţionarii publici este Legea nr. 188/1999, fiind stabilită astfel competenţa generală de soluţionare în favoarea tribunalelor, în aplicarea prevederilor art. 109 din acest act normativ, astfel cum a fost modificat prin art. IV din Legea nr. 2/2013.

94. Raportat la problema de drept ce face obiectul analizei, pentru a se stabili care este instanţa competentă din punct de vedere material, se impune a se stabili cu prioritate care este actul normativ aplicabil, ce constituie dreptul comun, la care face trimitere prevederea înscrisă în art. 43 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998, respectiv Legea nr. 554/2004 sau Legea nr. 188/1999.

95. Potrivit art. 2 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998, răspunderea materială a militarilor este angajată, în condiţiile prevăzute în cuprinsul său, pentru pagubele în legătură cu formarea, administrarea şi gestionarea resurselor financiare şi materiale, provocate de militari, din

vina acestora şi în legătură cu îndeplinirea serviciului militar sau a atribuţiilor de serviciu în cadrul Ministerului Apărării Naţionale, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Român de Informaţii, Serviciului de Protecţie şi Pază, Serviciului de Informaţii Externe, Serviciului de Telecomunicaţii Speciale şi Ministerului Justiţiei, indiferent dacă, după producerea pagubei, persoanele a căror răspundere este angajată, mai au sau nu calitatea de militar.

96. Art. 7 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998 stabileşte ce se înţelege prin termenul "militari", în sensul prezentei ordonanţe: militari în termen, militari cu termen redus, rezervişti concentraţi sau mobilizaţi, elevi şi studenţi ai instituţiilor militare de învăţământ, militari angajaţi pe bază de contract şi cadre militare. De asemenea, art. 9 din aceeaşi ordonanţă arată că prevederile acesteia se aplică şi militarilor aflaţi în misiune în afara graniţelor ţării, precum şi salariaţilor civili din structura instituţiilor publice prevăzute la art. 2.

97. În consecinţă, prin dispoziţiile Ordonanţei Guvernului nr. 121/1998, în ceea ce priveşte aceste categorii de personal, este instituită o procedură specială, diferită de cea din dreptul comun, în vederea atragerii răspunderii materiale a acestora pentru pagubele cauzate în legătură cu munca lor ori în legătură cu obligaţia de restituire a sumelor nedatorate. Cu toate că prin acest act normativ, în cuprinsul capitolului III, se instituie procedura specială de stabilire şi recuperare a pagubelor, iar în cuprinsul capitolului IV, căile de atac specifice cu caracter intern, nu este reglementată, la art. 43, o competenţă specială, derogatorie, a instanţei judecătoreşti învestită cu soluţionarea plângerii îndreptată împotriva hotărârii comisiei de jurisdicţie a imputaţiilor prevăzută la art. 31 alin. (4) din ordonanţă.

98. În aceste condiţii, competenţa materială a instanţei judecătoreşti învestită cu soluţionarea litigiilor în discuţie se stabileşte având la bază raporturile de serviciu ale militarilor, astfel cum sunt clar enumeraţi în cuprinsul art. 7 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998, fiind necesară aplicarea principiilor şi dispoziţiilor cu caracter general în materia stabilirii competenţei instanţelor judecătoreşti.

99. În calificarea raporturilor de serviciu ale personalului militar prevăzut la art. 7 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998 este relevantă Decizia nr. 10 din 16 aprilie 2018, pronunţată de Completul competent să judece recursul în interesul legii.

100. Prin această decizie, menţionată şi de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie în cuprinsul actului de sesizare, s-a stabilit că:

"În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 23 alin. (3) şi art. 27 alin. (1) din Legea nr. 550/2004 privind organizarea şi funcţionarea Jandarmeriei Române, cu modificările şi completările ulterioare, art. 20 din Legea nr. 121/1996 privind organizarea şi funcţionarea Corpului Pompierilor Militari, cu modificările ulterioare, art. 15 alin. (2) şi (3), art. 16, art. 17 şi art. 18 din Ordonanţa Guvernului nr. 88/2001 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea serviciilor publice comunitare pentru situaţii de urgenţă, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 363/2002, cu modificările şi completările ulterioare, raportat la art. 2 alin. (2) teza întâi, art. 5 alin. (1) lit. f) şi g) şi art. 109 din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcţionarilor publici, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, şi art. 1, art. 4-6 din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, cu modificările şi completările ulterioare, sunt de competenţa instanţelor de contencios administrativ litigiile având ca obiect drepturile băneşti solicitate de jandarmii din cadrul inspectoratului de jandarmi judeţean şi pompierii din cadrul Inspectoratului General pentru Situaţii de Urgenţă, personal militar având statutul de cadre militare (ofiţeri, maiştri militari şi subofiţeri) care îşi desfăşoară activitatea în baza unor raporturi de serviciu, specifice funcţionarilor publici cu statut special".

101. În considerentele Deciziei nr. 10 din 16 aprilie 2018, pronunţată de Completul competent să judece recursul în interesul legii, instanţa supremă a statuat următoarele:

"92. Faptul că Statutul cadrelor militare (Legea nr. 80/1995) nu îi denumeşte ca atare nu poate constitui un argument suficient pentru ca militarii să nu fie consideraţi funcţionari publici, întrucât nici pentru alte categorii de personal reglementările statutare ale acestora nu utilizează termenul de funcţionari publici (cum este cazul personalului de specialitate al instanţelor şi parchetelor, funcţionarii publici ai Corpului diplomatic şi consular guvernaţi de Legea nr. 269/2003 privind Statutul Corpului diplomatic şi consular al României, cu modificările ulterioare). (...)

95. Pentru toate aceste considerente, în privinţa cadrelor militare la care s-a făcut referire, în lipsa unor prevederi speciale în Legea nr. 80/1995, dispoziţiile art. 109 din Legea nr. 188/1999 sunt aplicabile cu titlu de drept comun pentru această categorie aparte de funcţionari publici care beneficiază de un statut special. (...)

98. Nu în ultimul rând, trebuie menţionat faptul că, prin Decizia nr. 34 din 9 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 286 din 15 aprilie 2016, chiar şi Curtea Constituţională a statuat că militarii reprezintă o categorie specială de funcţionari publici.

99. Odată calificate raporturile juridice deduse judecăţii ca fiind raporturi de serviciu, prin efectul dispoziţiilor art. 109 din Legea nr. 188/1999, se poate concluziona în sensul că litigiile care au ca obiect raportul de serviciu al funcţionarului public - în concret, acestea au ca obiect drepturile băneşti solicitate de jandarmii din cadrul inspectoratului de jandarmi judeţean şi pompierii din cadrul Inspectoratului General pentru Situaţii de Urgenţă - sunt de competenţa secţiei de contencios administrativ şi fiscal a tribunalului."

102. Rezultă, din dispozitivul şi considerentele Deciziei nr. 10 din 16 aprilie 2018 a Completului competent să judece recursul în interesul legii, că militarii reprezintă o categorie aparte de funcţionari publici, fiindu-le aplicabile dispoziţiile art. 109 din Legea nr. 188/1999 cu titlu de drept comun, cu consecinţa atragerii competenţei secţiei de contencios administrativ şi fiscal a tribunalului în privinţa soluţionării tuturor cauzelor care au ca obiect raportul de serviciu al acestora, excepţie făcând situaţiile pentru care este stabilită expres prin lege competenţa altor instanţe.

103. Deosebit de relevantă este Decizia Curţii Constituţionale nr. 34 din 9 februarie 2016, prin care s-a admis excepţia de neconstituţionalitate şi s-a constatat că sintagma "după epuizarea acestor căi de atac" din cuprinsul art. 43 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998 este neconstituţională.

104. Astfel, prin considerentele inserate la paragraful 26, Curtea Constituţională a constatat că Legea nr. 188/1999 reprezintă cadrul general pentru funcţionarii publici, precizându-se în mod clar faptul că militarii sunt o categorie specială de funcţionari publici.

105. Se poate concluziona, deci, că atât militarii, astfel cum sunt prevăzuţi la art. 7 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998, cât şi militarii aflaţi în misiune în afara graniţelor ţării, prevăzuţi de art. 9 din aceeaşi ordonanţă, reprezintă o categorie specială de funcţionari publici şi, odată calificate raporturile acestora cu unitatea angajatoare ca fiind raporturi de serviciu, dreptul comun aplicabil este Legea nr. 188/1999, nemaifiind relevantă, în stabilirea competenţei materiale a instanţelor judecătoreşti, ierarhia autorităţii publice emitente a actului administrativ contestat.

106. Faptul că în definiţia prevăzută la art. 7 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998 au fost incluse în categoria militarilor, alături de cadrele militare cărora li se aplică Legea nr. 80/1995, categorii socioprofesionale cu statute juridice diverse conduce la concluzia că intenţia legiuitorului

a fost aceea de a fi instituită o procedură unică în vederea antrenării răspunderii materiale, iar criteriul aplicabil pentru stabilirea competenţei materiale în ceea ce priveşte categoria militarilor, a militarilor aflaţi în misiune în afara graniţelor ţării şi a funcţionarilor publici din structura instituţiilor publice prevăzute la art. 2 din ordonanţă este acelaşi, şi anume calificarea raporturilor juridice ca fiind raporturi de serviciu.

107. Este evident că, în sensul Ordonanţei Guvernului nr. 121/1998, au fost asimilaţi militarilor: militarii în termen, militarii cu termen redus, rezerviştii concentraţi sau mobilizaţi, elevii şi studenţii instituţiilor militare de învăţământ, militarii angajaţi pe bază de contract, nefiind făcută nicio distincţie în funcţie de modalitatea în care persoana a dobândit calitatea de militar, în sensul dat de ordonanţă.

108. De altfel, în considerentele Deciziei Curţii Constituţionale nr. 34 din 9 februarie 2016, atunci când s-a menţionat că Legea nr. 188/1999 reprezintă cadrul general pentru funcţionarii publici, s-a statuat că militarii sunt o categorie specială de funcţionari publici, instanţa de contencios constituţional nefăcând nicio altă distincţie şi, astfel, rezultă că toate categoriile socioprofesionale incluse în noţiunea de "militari" definită la art. 7 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998, cât şi militarii aflaţi în misiune în afara graniţelor ţării, prevăzuţi la art. 9 din aceeaşi ordonanţă, sunt calificaţi ca fiind "o categorie specială de funcţionari publici".

109. Potrivit prevederilor art. 109 din Legea nr. 188/1999, "Cauzele care au ca obiect raportul de serviciu al funcţionarului public sunt de competenţa secţiei de contencios administrativ şi fiscal a tribunalului, cu excepţia situaţiilor pentru care este stabilită expres prin lege competenţa altor instanţe".

110. Prevederile art. 1 din Legea nr. 188/1999 reglementează "regimul general al raporturilor juridice dintre funcţionarii publici şi stat sau administraţia publică locală, prin autorităţile administrative autonome ori prin autorităţile şi instituţiile publice ale administraţiei publice centrale şi locale, denumite în continuare raporturi de serviciu".

111. Răspunderea materială a funcţionarilor publici şi, implicit, a tuturor militarilor, astfel cum au fost prevăzuţi de art. 7 şi de art. 9 teza I din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998, astfel cum s-a argumentat anterior, derivă din raporturile de serviciu ale acestora, astfel că litigiile având ca obiect acţiuni în anularea deciziilor de imputare şi a hotărârilor comisiilor de jurisdicţie a imputaţiilor revin competenţei materiale de soluţionare în primă instanţă a tribunalelor, nefiind aplicabile dispoziţiile art. 10 alin. (1) din Legea nr. 554/2004.

112. Din analiza jurisprudenţei anexate sesizării rezultă că, în stabilirea competenţei materiale de soluţionare a cauzei în favoarea curţilor de apel, s-a avut în vedere faptul că reclamanţii au calitatea de cadre militare şi nu calitatea de funcţionari publici, motiv pentru care s-a apreciat că nu îşi găsesc aplicarea prevederile art. 109 din Legea nr. 188/1999 (de exemplu: Sentinţa civilă nr. 489/11.05.2015, pronunţată de Tribunalul Buzău, Decizia civilă nr. 2.794/17.09.2015, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie).

113. Hotărârile pronunţate de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie în soluţionarea conflictelor negative de competenţă sunt anterioare pronunţării Deciziei nr. 10 din 16 aprilie 2018 de către Completul competent să judece recursul în interesul legii (de exemplu: Decizia civilă nr. 667/17.02.2015, Decizia civilă nr. 2.196/13.05.2014, Decizia civilă nr. 176/29.01.2016).

114. De asemenea, soluţia de unificare a jurisprudenţei adoptată în şedinţa judecătorilor Secţiei de contencios administrativ şi fiscal a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie din data de 25.02.2008 şi în şedinţa din data de 11.04.2016, prin care s-a hotărât că se stabileşte gradul instanţei de contencios administrativ (tribunal sau curte de apel) potrivit prevederilor art. 10 alin.

(1) din Legea nr. 554/2004, în raport cu emitentul actului contestat, este anterioară pronunţării Deciziei nr. 10 din 16 aprilie 2018 de către Completul competent să judece recursul în interesul legii.

115. În prezent, o altă interpretare dată raporturilor de serviciu ale militarilor intră în contradicţie cu dezlegările de principiu date prin Decizia pronunţată în recursul în interesul legii nr. 10 din 16 aprilie 2018, iar dispoziţiile art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă prevăd în mod imperativ că: "Dezlegarea dată problemelor de drept judecate este obligatorie pentru instanţe de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I."

116. În consecinţă, în cazul litigiilor având ca obiect acţiuni în anularea deciziilor de imputare şi a hotărârilor comisiilor de jurisdicţie a imputaţiilor, promovate de militari, astfel cum sunt nominalizaţi de art. 7, de militarii aflaţi în misiune în afara graniţelor ţării, prevăzuţi de art. 9 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998, şi de funcţionarii publici din structura instituţiilor publice prevăzute la art. 2 din aceeaşi ordonanţă, trimiterea făcută de art. 43 din ordonanţă trebuie considerată a fi făcută la prevederile art. 109 din Legea nr. 188/1999.

117. În concluzie, faţă de argumentele prezentate, dispoziţiile art. 43 din Ordonanţa Guvernului nr. 121/1998 se interpretează în sensul că instanţa competentă să soluţioneze astfel de litigii este tribunalul - secţia contencios administrativ şi fiscal.

Notă: Art. 109 din Legea nr. 188/1999 a fost abrogat prin art. 597 alin. (1) lit. b) din Codul administrativ, publicat în M.Of. nr. 555 din 5.07.2019

16) Decizia nr. 24/2018, publicată în M. Of. nr. 46 din 17ianuarie 2019

Soluţia: *Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Constanţa şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 26 alin. (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 în cazul absolvenţilor care, la încadrarea ca procurori imediat după terminarea studiilor superioare juridice sau, după caz, a Institutului Naţional al Magistraturii, în unităţi din altă localitate decât cea de domiciliu, au beneficiat de o indemnizaţie de instalare egală cu indemnizaţia de încadrare brută lunară corespunzătoare funcţiei în care au fost încadraţi, iar, ulterior, în executarea obligaţiei prevăzute de art. 25 alin. (1) din Legea nr. 303/2004, s-au prezentat la examenul de capacitate, au promovat examenul şi au fost numiţi judecători sau, după caz, procurori, în unităţi din altă localitate decât cea în care au efectuat perioada de stagiu, indemnizaţia de instalare nu se restituie.

Considerente:

[...] 22. (...) problema de drept la care se va răspunde constă în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 26 alin. (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 în cazul absolvenţilor care, la încadrarea ca procurori imediat după terminarea studiilor superioare juridice sau, după caz, a Institutului Naţional al Magistraturii, în unităţi din altă localitate decât cea de domiciliu, au beneficiat de o indemnizaţie de instalare egală cu indemnizaţia de încadrare brută lunară corespunzătoare funcţiei în care au fost încadraţi, iar ulterior, în executarea obligaţiei prevăzute de art. 25 alin. (1) din Legea nr. 303/2004, s-au prezentat la examenul de capacitate, au promovat examenul şi au fost numiţi judecători sau, după caz, procurori, în unităţi din altă

localitate decât cea în care au efectuat perioada de stagiu; într-o astfel de ipoteză, urmează să se stabilească dacă indemnizaţia de instalare prevăzută de art. 26 alin. (1) - (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 se va restitui sau nu.

23. În astfel de cazuri, unele instanţe (Tribunalul Constanţa, Tribunalul Târgu Mureş, Curtea de Apel Târgu Mureş) au admis acţiunile promovate de parchetele de pe lângă tribunalele în care foştii procurori stagiari (deveniţi între timp procurori sau judecători "definitivi") şi-au desfăşurat activitatea şi au obligat la restituirea indemnizaţiei. Pentru a hotărî astfel au interpretat literal dispoziţiile art. 26 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 şi s-au bazat pe regula de interpretare ubi lex non distignit nec nos distinguere debemus. De asemenea, au considerat că necorelarea de texte nu poate fi înlăturată pe cale de interpretare, deoarece instanţele judecătoreşti nu au competenţa să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege şi să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative, în acest sens fiind deciziile Curţii Constituţionale nr. 818, 819, 820, 821 şi 1.325 din 2008.

24. Alte instanţe (Curtea de Apel Galaţi şi Curtea de Apel Constanţa) au respins astfel de acţiuni cu motivarea că interpretarea corectă este cea sistematică, trăgând concluzia că voinţa legiuitorului a fost ca restituirea indemnizaţiei să se facă doar în cazul în care obligaţia prevăzută de art. 26 alin. (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 a fost încălcată cu vinovăţie.

Aceste din urmă instanţe au interpretat şi au aplicat corect legea, în limitele şi pentru considerentele ce se vor arăta în continuare.

25. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie porneşte de la observaţia că atunci când mai multe dispoziţii legale, din acelaşi act normativ sau din acte normative diferite, reglementează un anumit regim juridic, interpretarea sistematică a dispoziţiilor normative este de preferat. Fiecare dispoziţie va trebui interpretată prin raportare la celelalte care reglementează respectivul regim, dându-se întregului un înţeles coerent, armonios şi unitar.

26. Nu poate fi primită orientarea acelor instanţe care, confruntate cu alegerea între interpretarea literală a normei şi interpretarea ei sistematică, aleg prima variantă, cu motivarea că altfel riscă să se substituie legiuitorului şi să încalce dispoziţiile obligatorii ale Curţii Constituţionale.

Este adevărat că, prin mai multe decizii pronunţate în anul 2008, corect identificate de instanţe, Curtea Constituţională a constatat că "prevederile art. 1, art. 2 alin. (3) şi art. 27 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 137/2000 sunt neconstituţionale, în măsura în care din acestea se desprinde înţelesul că instanţele judecătoreşti au competenţa să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii, şi să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative".

Totuşi, refuzul de aplicare a unor acte normative cu putere de lege şi înlocuirea lor cu norme create pe cale judiciară nu se confundă cu interpretarea sistematică a legii care, după cum s-a arătat mai sus (paragraful 25), are cu totul alt înţeles.

27. De asemenea, atunci când consecinţele unei anumite interpretări sunt contrare sentimentului de echitate care trebuie să rezulte din lege (spre exemplu, în cazul în care, datorită metodelor folosite de interpret, o obligaţie legală este imposibil sau foarte dificil de executat), cercetarea intenţiei reale a legiuitorului devine necesară.

Într-adevăr, echitatea este un principiu în mod constant recunoscut şi protejat de către instanţele judecătoreşti deoarece reprezintă principalul fundament al supunerii faţă de lege.

În cazul unor interpretări concurente, ambele bazate pe textul de lege (aşa cum sunt atât interpretarea literală, cât şi cea sistematică), cea echitabilă este de preferat.

28. În acest context se observă că interpretarea literală a dispoziţiilor art. 26 alin. (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 are următoarele consecinţe:

În cazul în care beneficiarul indemnizaţiei reglementate de art. 26 alin. (1) - (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 execută obligaţia prevăzută de art. 25 alin. (1) din Legea nr. 303/2004, se prezintă la examenul de capacitate (după împlinirea termenului de stagiatură de 1 an), promovează examenul şi, drept urmare, este numit judecător sau procuror, se va afla în imposibilitatea să execute ad litteram obligaţia instituită de art. 26 alin. (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 chiar şi în ipoteza în care şi-ar continua activitatea în aceeaşi unitate în care a efectuat perioada de stagiu, deoarece a pierdut calitatea de stagiar; or, art. 26 alin. (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 se referă expressis verbis la obligaţia "să îşi exercite funcţia în care a fost numit în unitate pentru o perioadă de cel puţin 2 ani".

Această din urmă obligaţie poate fi executată doar dacă nu se prezintă la examen, încălcând astfel cealaltă obligaţie, instituită de art. 25 alin. (1) din Legea nr. 303/2004, sau nu promovează examenul ori examenul nu este validat.

Aşadar, per a contrario, consecinţa este aceea că, interpretând literal dispoziţiile art. 26 alin. (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, va trebui trasă concluzia că intenţia legiuitorului a fost să acorde indemnizaţia doar celor dispuşi să încalce obligaţia prevăzută de art. 25 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 sau care nu promovează examenul ori numai dacă examenul nu a fost validat.

29. Se observă că la aceeaşi concluzie se ajunge şi urmând regula ubi lex non distiguit nec nos distinguere debemus, aplicată de acele instanţe care au apreciat intenţia legiuitorului prin raportare exclusivă la prevederile art. 26 alin (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006. Într-adevăr, în cuprinsul acestui alineat nu se face nicio distincţie între diferitele situaţii în care se poate afla un judecător sau procuror stagiar.

30. Această intenţie nu poate fi cea reală, deoarece, pe de o parte, este de neacceptat că legiuitorul a urmărit ca indemnizaţia să fie acordată doar judecătorilor şi procurorilor aflaţi în situaţiile de mai sus, respectiv nu se prezintă la examen, nu promovează examenul sau acesta nu este validat.

Pe de altă parte, rezultă din interpretarea coroborată a alin. (1) - (3) din art. 26 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 că indemnizaţia este acordată absolvenţilor "la încadrarea ca judecători, procurori sau personal asimilat acestora, imediat după terminarea studiilor superioare juridice sau, după caz, a Institutului Naţional al Magistraturii, în unităţi din altă localitate decât cea de domiciliu" [alin. (1)] sau "într-o unitate din mediul rural [alin. (2)]" sau "în cazul încadrării în localităţi în care atragerea juriştilor se face cu dificultate", stabilite prin ordin al ministrului justiţiei sau al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, după caz [alin. (3)].

31. Aşadar, intenţia reală a legiuitorului rezultă expres din textul de lege considerat în ansamblul său şi nu este o adăugare a interpretului: indemnizaţia este un beneficiu legal care se acordă absolvenţilor la încadrarea pe post, în considerarea calităţii şi situaţiei lor speciale la început de carieră, şi nu poate fi interpretată ca reprezentând o premiere a celor care încalcă o altă obligaţie legală sau nu promovează examenul de definitivare în carieră sau, situaţie extrem de rară, un beneficiu acordat când examenul de promovare nu este validat.

32. Rezultă din cele ce precedă că interpretarea adecvată presupune în cazul dat combinarea metodei sistematice - rezultată din luarea în considerare a tuturor dispoziţiilor relevante pentru rezolvarea problemei de drept, din cele care reglementează regimul juridic al funcţiei de judecător sau procuror stagiar, respectiv art. 26 alin. (1) - (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, precum şi art. 22 alin. (1) şi art. 25 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 - cu intenţia reală a legiuitorului rezultată din interpretarea coroborată a prevederilor art. 26 alin. (1) - (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006.

33. Aşa fiind, se cuvine să se constate că, în interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 26 alin. (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, în cazul absolvenţilor care, la încadrarea ca procurori imediat după terminarea studiilor superioare juridice sau, după caz, a Institutului Naţional al Magistraturii, în unităţi din altă localitate decât cea de domiciliu, au beneficiat de o indemnizaţie de instalare egală cu indemnizaţia de încadrare brută lunară corespunzătoare funcţiei în care au fost încadraţi, iar ulterior, în executarea obligaţiei prevăzute de art. 25 alin. (1) din Legea nr. 303/2004, s-au prezentat la examenul de capacitate, au promovat examenul şi au fost numiţi judecători sau, după caz, procurori, în unităţi din altă localitate decât cea în care au efectuat perioada de stagiu, indemnizaţia de instalare nu se restituie.

34. Această concluzie asigură atât coerenţa şi unitatea normelor care reglementează regimul juridic al judecătorilor şi procurorilor stagiari prin eliminarea oricăror contradicţii între dispoziţiile art. 26 alin. (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 şi ale art. 25 alin. (1) din Legea nr. 303/2004, cât şi standardele de echitate în modalitatea de înţelegere a intenţiei legiuitorului.

35. De asemenea, se observă că nu este lipsită de efecte juridice obligaţia ca beneficiarul indemnizaţiei "să îşi exercite funcţia în care a fost numit în unitate pentru o perioadă de cel puţin 2 ani", prevăzută de art. 26 alin. (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, care se va aplica în toate situaţiile în care nu interferează cu o altă obligaţie instituită prin lege în sarcina aceluiaşi beneficiar, spre exemplu, în cazul în care în interiorul termenului de 2 ani este transferat, detaşat sau delegat în altă unitate, nu participă la examenul de capacitate din orice considerente, nu promovează examenul sau acesta nu este validat.

În toate aceste situaţii nu este relevantă vinovăţia sau nevinovăţia beneficiarului (de exemplu, în caz de transfer, detaşare sau delegare, vinovăţia lipseşte, beneficiarul având dreptul să le ceară şi vocaţia să le obţină), aşa cum greşit au motivat unele instanţe care, sub aspectul alegerii metodelor de interpretare şi al soluţiei pronunţate, au apreciat totuşi corect, ci împrejurarea că nu cad sub incidenţa îndeplinirii unor obligaţii legale. Altfel spus, ori de câte ori nu execută o obligaţie stabilită prin lege în sarcina sa, care să îl determine să îşi desfăşoare activitatea în altă unitate decât cea în care a fost încadrat, beneficiarul indemnizaţiei este ţinut să îşi exercite funcţia în care a fost numit (în speţă, cea de procuror stagiar) pentru întreg intervalul de cel puţin 2 ani, în caz contrar urmând să restituie indemnizaţia.

17) Decizia nr. 25/2018, publicată în M. Of. nr. 135 din 20 februarie 2019

Soluţia: *Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Iaşi şi, în consecinţă, stabileşte că:*

Dispoziţiile art. 10 alin. (1) lit. f) din Hotărârea Guvernului nr. 679/2003 privind condiţiile de obţinere a atestatului, procedurile de atestare şi statutul asistentului maternal profesionist şi ale art. 122 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, nu derogă de la regula privind obligativitatea efectuării în natură a concediului de odihnă, reglementată de art. 1 alin. (2), art. 144 şi art. 149 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, în situaţia în care asistentul maternal profesionist asigură continuitatea activităţii de creştere, îngrijire şi educare a copiilor în perioada respectivă, acesta nefiind îndreptăţit la plata unei despăgubiri echivalente cu indemnizaţia de concediu.

Considerente:

[...] 58. Condiţiile de exercitare a dreptului la concediu de odihnă de către asistenţii maternali au fost reglementate, iniţial, prin Hotărârea Guvernului nr. 679/2003 privind condiţiile de obţinere a atestatului, procedurile de atestare şi statutul asistentului maternal profesionist, care a fost adoptată în temeiul art. 20 alin. (34) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 26/1997 privind protecţia copilului aflat în dificultate, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 108/1998.

59. Astfel, art. 10 alin. (1) lit. f) din Hotărârea Guvernului nr. 679/2003 stabileşte în sarcina asistenţilor maternali obligaţia de a asigura continuitatea activităţii desfăşurate şi în perioada efectuării concediului legal de odihnă, cu excepţia cazului în care separarea de copiii plasaţi sau încredinţaţi pentru această perioadă este autorizată de către angajator.

60. Prevederile menţionate au fost preluate ulterior, prin art. I pct. 57 din Legea nr. 257/2013 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului şi incluse în capitolul VII denumit "Instituţii şi servicii cu atribuţii în protecţia copilului" printr-un nou articol, art. 1091, introdus după art. 109 din Legea nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului, astfel modificată.

61. Ca urmare a republicării în anul 2014 a Legii nr. 272/2004, în prezent, obligaţia asistenţilor maternali de a asigura continuitatea îngrijirii copilului pe durata efectuării concediului legal de odihnă este reglementată prin art. 122 alin. (3) lit. d) din actul normativ precizat, cu următorul conţinut:

"Activitatea persoanei atestate ca asistent maternal, în condiţiile legii, se desfăşoară în baza unui contract cu caracter special, aferent protecţiei copilului, încheiat cu direcţia sau cu un organism privat acreditat, care are următoarele elemente caracteristice: [...] d) în perioada efectuării concediului legal de odihnă asigură continuitatea activităţii desfăşurate, cu excepţia cazului în care separarea, în această perioadă, de copilul aflat în plasament în familia sa este autorizată de direcţie."

62. Analiza prevederilor art. 10 alin. (1) lit. f) din Hotărârea Guvernului nr. 679/2003 în comparaţie cu prevederile art. 122 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 272/2004, astfel cum au fost completate prin art. I pct. 57 din Legea nr. 257/2013, impune concluzia că acestea au un conţinut identic, având ca unic scop să sublinieze caracterul special al activităţii asistentului maternal, caracter ce se imprimă şi contractului încheiat de asistentul maternal cu direcţia generală de asistenţă socială şi protecţia copilului sau cu un organism privat acreditat.

63. Conform prevederilor art. 1 din Hotărârea Guvernului nr. 679/2003, "Asistentul maternal profesionist este persoana fizică, atestată în condiţiile prezentei hotărâri, care asigură prin activitatea pe care o desfăşoară la domiciliul său creşterea, îngrijirea şi educarea, necesare dezvoltării armonioase a copiilor pe care îi primeşte în plasament sau în încredinţare."

64. Potrivit dispoziţiilor art. 8 alin. (1) din acelaşi act normativ, "Activitatea persoanelor atestate ca asistent maternal profesionist se desfăşoară în baza unui contract individual de muncă, care are un caracter special, specific protecţiei copilului, încheiat cu un serviciu public specializat pentru protecţia copilului sau cu un organism privat autorizat care are obligaţia supravegherii şi sprijinirii activităţii desfăşurate de asistenţii maternali profesionişti".

65. Anterior atestării în profesie, asistenţii maternali sunt informaţi asupra condiţiilor în care se practică această activitate, asupra îndatoririlor şi drepturilor profesionale, precum şi asupra responsabilităţilor ce le revin, reţinându-se că atestatul profesional şi decizia de numire în profesie sunt întemeiate şi pe dispoziţiile Ordinului nr. 35/2003 privind aprobarea Standardelor minime obligatorii pentru asigurarea protecţiei copilului la asistentul maternal profesionist şi a ghidului metodologic de implementare a acestor standarde, emis de Autoritatea Naţională pentru Protecţia Copilului şi Adopţie, drepturile şi obligaţiile specifice asistentului maternal profesionist fiind conţinute în Hotărârea Guvernului nr. 679/2003.

66. Caracterul special al contractului individual de muncă încheiat de asistentul maternal profesionist este prevăzut de legiuitor şi semnifică adaptarea acestuia nevoilor specifice ale copilului în vederea protecţiei drepturilor sale, ca expresie a prevalenţei interesului superior al copilului.

67. Conform dispoziţiilor art. 1 alin. (2) din Codul muncii, "Prezentul cod se aplică şi raporturilor de muncă reglementate prin legi speciale, numai în măsura în care acestea nu conţin dispoziţii specifice derogatorii".

68. În raport cu aceste prevederi legale se impune a se preciza că activitatea specifică desfăşurată de asistentul maternal profesionist, reglementată prin acte normative aplicabile în domeniul protecţiei copilului, imprimă raporturilor de muncă dintre asistentul maternal şi angajator un caracter distinct faţă de raporturile generale de muncă, reglementate de Codul muncii.

69. Astfel, din conţinutul definiţiei date contractului individual de muncă, potrivit art. 10 din Codul muncii, rezultă că, în temeiul acestui contract, salariatul se obligă să presteze munca "pentru şi sub autoritatea unui angajator".

70. În ceea ce priveşte raporturile de muncă desfăşurate de asistentul maternal profesionist se observă că acesta nu prestează munca "pentru un angajator", în sensul general al termenului, ci angajatorul este determinat de către legiuitor ca fiind un serviciu public specializat pentru protecţia copilului/direcţia pentru protecţia copilului sau un organism privat acreditat, care are obligaţia supravegherii şi sprijinirii activităţii profesionale desfăşurate de asistentul maternal.

71. De asemenea, contractul individual de muncă încheiat de asistentul maternal nu urmăreşte să aducă un beneficiu angajatorului prin munca prestată, ci priveşte, în mod exclusiv, protecţia copilului. În acest scop, deşi asistentul maternal se află într-o poziţie de subordonare faţă de angajator, are dreptul de a beneficia de sprijin de la acesta din urmă pentru îndeplinirea obligaţiilor asumate cu privire la copiii încredinţaţi sau aflaţi în plasament.

72. În mod convenţional, asistenţii maternali s-au obligat prin contractul individual de muncă şi actele adiţionale, prin fişa postului şi prin convenţiile de plasare a minorilor să se ocupe la domiciliu de creşterea, îngrijirea şi educarea copiilor, în vederea asigurării unei dezvoltări

armonioase fizice, psihice, intelectuale şi afective a acestora, cu stabilirea propriului program de muncă, acesta nefiind normat la 8 ore/zi.

73. Caracterul special al raportului de muncă încheiat de asistentul maternal profesionist este determinat de durata acestuia - pe perioada de valabilitate a atestatului, de locul muncii - la domiciliul angajatului, de drepturile şi obligaţiile salariatului - prevăzute de art. 8-10 din Hotărârea Guvernului nr. 679/2003, dar şi de art. 20 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 26/1997, condiţii de muncă şi program de lucru, potrivit Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, şi Hotărârii Guvernului nr. 679/2003, subordonate, cu prioritate, principiului interesului superior al copilului.

74. Pornind de la aceste elemente ce relevă caracterul special al raporturilor de muncă dintre asistentul maternal profesionist şi angajator, se constată că prevederile Codului muncii referitoare la programul de muncă şi timpul de odihnă ale angajatului trebuie coroborate cu reglementările legale aplicabile contractului de muncă cu caracter special, încheiat de asistentul maternal.

75. Activităţile desfăşurate de asistentul maternal profesionist nu pot fi normate în sensul stabilirii unui program de muncă fix, între anumite ore, ci organizate cel mult generic, în raport cu nevoile copilului aflat în plasament sau în încredinţare. Aceste activităţi remunerate, desfăşurate la domiciliul asistentului maternal, reflectă drepturile şi obligaţiile ce revin unui părinte, asistentul maternal fiind un veritabil substitut al acestuia.

76. Tocmai din această perspectivă, caracterul special al contractului de muncă în care asistentul maternal este parte, specific protecţiei copilului, este consacrat de reglementările în materie, în structura programului de lucru neputând fi individualizate, în mod distinct, ore suplimentare, zile de sărbătoare şi sporuri de noapte.

77. Prin urmare, având în vedere că nevoile copilului presupun un anumit grad de imprevizibilitate, nu se pot determina, cu exactitate, nici programul de lucru şi nici perioadele de repaus ale asistentului maternal, inclusiv cele de repaus anual, pe perioada concediului de odihnă.

78. Pe de altă parte, caracterul de continuitate al activităţii desfăşurate de asistentul maternal profesionist nu conduce la o organizare rigidă a muncii prestate, care, în fapt, este una flexibilă, ce permite în paralel şi desfăşurarea altor activităţi în beneficiul propriu, inclusiv asigurarea timpului de repaus necesar pentru îndeplinirea nevoilor personale, cu condiţia ca aceste activităţi să nu impieteze asupra obligaţiei de creştere, îngrijire şi educare a copilului.

79. În contextul arătat apare ca fiind neîntemeiată pretenţia de plată a contravalorii muncii desfăşurate de asistentul maternal în perioada concediului legal de odihnă, atât timp cât, pe de o parte, acesta s-a obligat să asigure continuitatea activităţii în perioada concediului şi nu a solicitat angajatorului separarea de copilul plasat sau încredinţat pentru perioada respectivă, iar, pe de altă parte, a încasat integral indemnizaţia de concediu acordată de către angajator.

80. Prin urmare, asistentul maternal profesionist nu este îndreptăţit la plata unei despăgubiri egale cu indemnizaţia de concediu, întrucât nu se poate reţine că a suferit un prejudiciu prin neefectuarea concediului legal de odihnă, în condiţiile în care acesta a formulat cerere de concediu aprobată, prin care a solicitat ca în perioada concediului de odihnă copilul să rămână în familia sa.

81. Din hotărârile judecătoreşti ataşate sesizării de recurs în interesul legii rezultă că, într-o majoritate covârşitoare, asistenţii maternali îşi efectuează concediul de odihnă împreună cu copiii aflaţi în plasament sau încredinţaţi, însă aceasta este tot o modalitate de efectuare a concediului de

odihnă în natură, reglementată de lege, alternativ cu aceea în care concediul se efectuează prin separarea de copil, dacă asistentul maternal a optat în acest sens.

82. Dreptul la concediul legal de odihnă al asistenţilor maternali nu este suprimat, ci doar adaptat, circumstanţiat la cerinţa asigurării continuităţii activităţii pe perioada acestuia, în raport cu principiul interesului superior al copilului, impus, conform art. 2 alin. (3) din Legea nr. 272/2004, în legătură cu drepturile şi obligaţiile ce revin părinţilor, altor reprezentanţi legali, precum şi altor persoane cărora copilul le-a fost plasat în mod legal.

83. Nu se poate reţine încălcarea prevederilor constituţionale referitoare la dreptul la odihnă al salariatului şi nici nerespectarea dispoziţiilor Codului muncii, asistenţii maternali neputându-şi invoca propria culpă în situaţia în care nu au uzat de posibilitatea recunoscută de lege de a solicita angajatorului efectuarea concediului de odihnă separat de copil, solicitare permisă de Hotărârea Guvernului nr. 679/2003 şi, respectiv, de Legea nr. 272/2004.

84. Dreptul la efectuarea concediului de odihnă este consfinţit de Legea fundamentală şi de Codul muncii, însă, cu referire la problema de drept analizată, nu se pune în discuţie nerecunoaşterea acestui drept, obiectul solicitărilor formulate de asistenţii maternali constituindu-l plata despăgubirilor, prin compensarea în bani a concediului de odihnă considerat neefectuat din motive mai presus de voinţa lor.

85. După cum s-a arătat anterior, din economia textului art. 10 alin. (1) lit. f) din Hotărârea Guvernului nr. 679/2003 şi, respectiv, a dispoziţiilor art. 122 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 272/2004, derogatorii de la dreptul comun reprezentat de Codul muncii, în sensul că asistentul maternal profesionist este obligat să asigure continuitatea activităţii desfăşurate şi în perioada efectuării concediului legal de odihnă, se poate deduce scopul major al încheierii acestui contract de muncă special, respectiv interesul superior al copilului, urmând ca părţile contractante să respecte principiile juridice stipulate prin actele normative menţionate.

86. O interpretare contrară ar nesocoti caracterul special al acestui contract de muncă şi, nu în ultimul rând, clauzele contractuale convenite de părţi prin semnarea acestuia.

87. Chiar dacă s-ar considera că plata indemnizaţiei de concediu este datorată de angajator exclusiv în condiţiile Codului muncii, nici atunci solicitările asistenţilor maternali nu ar avea suport legal, faţă de dispoziţiile art. 146 alin. (3) ale acestui cod, conform cărora "Compensarea în bani a concediului de odihnă neefectuat este permisă numai în cazul încetării contractului individual de muncă".

88. Trebuie precizat că, potrivit reglementărilor din Codul muncii, de esenţa concediului de odihnă este suspendarea obligaţiei salariatului de a presta munca pe perioada respectivă, şi nu posibilitatea de a beneficia de o dublă despăgubire pentru neefectuarea concediului de odihnă - situaţie care, de altfel, nu se regăseşte în cazul asistentului maternal - sau posibilitatea compensării în bani a dreptului la concediu de odihnă neefectuat.

89. În consecinţă, reglementările speciale din domeniul protecţiei copilului, referitoare la concediul de odihnă al asistentului maternal profesionist, presupun efectuarea concediului de odihnă într-o altă modalitate decât cea prevăzută de Codul muncii, şi anume împreună cu copilul aflat în plasament sau încredinţat, cu excepţia cazului în care separarea de copil, în această perioadă, este autorizată de angajator.

90. Prin urmare, asistentul maternal profesionist care asigură continuitatea activităţii desfăşurate şi în perioada efectuării concediului de odihnă nu este îndreptăţit la plata unei despăgubiri egale cu indemnizaţia de concediu, întrucât această modalitate de efectuare a concediului de odihnă, stipulată expres de prevederile legale naţionale incidente în materie, nu

echivalează cu nerespectarea dreptului la concediu şi nu îi cauzează un prejudiciu, nefiind astfel îndeplinite condiţiile răspunderii civile delictuale.

91. Această concluzie este în acord şi cu reglementările comunitare în materie şi cu jurisprudenţa Curţii de Justiţie a Uniunii Europene, instanţa naţională având obligaţia de a da o interpretare normelor legale aplicabile în cauză, în conformitate cu dreptul Uniunii Europene.

92. Problema de drept care a generat practică neunitară presupune, pe lângă interpretarea şi aplicarea normelor interne, şi verificarea incidenţei dispoziţiilor Directivei 2003/88/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 4 noiembrie 2003 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru şi ale Directivei 89/391/CEE a Consiliului din 12 iunie 1989 privind punerea în aplicare de măsuri pentru promovarea îmbunătăţirii securităţii şi sănătăţii lucrătorilor la locul de muncă.

93. Articolul 2 din Directiva 89/391/CEE prevede:

"(1) Prezenta directivă se aplică tuturor sectoarelor de activitate, atât publice, cât şi private (industrie, agricultură, comerţ, administraţie, servicii, educaţie, cultură, recreere etc.).

(2) Prezenta directivă nu este aplicabilă atunci când caracteristici inerente anumitor activităţi specifice din domeniul administraţiei publice, cum ar fi forţele armate sau poliţia, sau anumitor activităţi specifice din domeniul serviciilor de protecţie civilă sunt, în mod inevitabil, în contradicţie cu dispoziţiile acesteia.

În acest caz, trebuie asigurate securitatea şi sănătatea lucrătorilor, ţinându-se cont, pe cât posibil, de obiectivele prezentei directive."

94. Articolul 1 din Directiva 2003/88/CE prevede:

"(1) Prezenta directivă stabileşte cerinţe minime de securitate şi sănătate pentru organizarea timpului de lucru.

(2) Prezenta directivă se aplică:

(a) perioadelor minime de repaus zilnic, repaus săptămânal şi concediu anual, precum şi pauzelor şi timpului de lucru maxim săptămânal;

(b) anumitor aspecte ale muncii de noapte, ale muncii în schimburi şi ale ritmului de muncă.

(3) Prezenta directivă se aplică tuturor sectoarelor de activitate, private sau publice, în sensul articolului 2 din Directiva 89/391/CEE, fără a aduce atingere articolelor 14, 17, 18 şi 19 din prezenta directivă. [...]"

95. Prin Hotărârea din 20 noiembrie 2018, în Cauza C-147/17, având ca obiect cererea de decizie preliminară formulată de Curtea de Apel Constanţa, în temeiul art. 267 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene (TFUE), Curtea de Justiţie a Uniunii Europene (Marea Cameră) a statuat că art. 1 alin. (3) din Directiva 2003/88/CE, coroborat cu art. 2 alin. (2) din Directiva 89/391/CEE, trebuie interpretat în sensul că nu se încadrează în domeniul de aplicare al Directivei 2003/88/CE activitatea de asistent maternal care constă, în cadrul unui raport de muncă cu o autoritate publică, în primirea şi integrarea unui copil în căminul propriu şi în asigurarea, în mod continuu, a dezvoltării armonioase şi a educaţiei acestui copil.

96. Curtea de Justiţie a Uniunii Europene a realizat o examinare a reglementărilor naţionale privind asistenţii maternali şi a reţinut că aceştia trebuie să fie consideraţi "lucrători" în sensul Directivei 2003/88/CE.

97. S-a constatat că art. 2 alin. (2) primul paragraf din Directiva 89/391/CEE nu citează activităţile forţelor armate, ale poliţiei sau ale serviciilor de protecţie civilă decât cu titlu de exemplu şi că excepţia prevăzută de acest text este aplicabilă, în acelaşi mod, lucrătorilor care

desfăşoară activităţi specifice identice în serviciul colectivităţii, indiferent dacă angajatorul lor este o autoritate publică sau o persoană fizică însărcinată cu o misiune de interes general care ţine de funcţiile esenţiale ale statului.

98. Pentru a stabili dacă activitatea asistentului maternal prezintă anumite caracteristici inerente, care să justifice aplicarea în privinţa acesteia a excepţiei ce rezultă din coroborarea art. 1 alin. (3) din Directiva 2003/88/CE cu art. 2 alin. (2) primul paragraf din Directiva 89/391/CEE, Curtea de Justiţie a Uniunii Europene a observat că, exceptând unele perioade, cum sunt cele în care copilul aflat în îngrijirea lor se află la şcoală, asistenţii maternali îşi desfăşoară activitatea în mod continuu, în temeiul reglementării naţionale, inclusiv în zilele de repaus săptămânal, în zilele de sărbători legale sau în care nu se lucrează, precum şi în cursul concediului lor anual, cu excepţia cazului în care direcţia generală autorizează separarea de copil în timpul concediului de odihnă şi a considerat că modalitatea în care autorităţile române au conceput funcţia de asistent maternal, în aşa fel încât copilul încredinţat unui asemenea asistent să fie integrat, în mod continuu şi pe termen lung, în căminul şi în familia acestuia, constituie o măsură adecvată pentru a proteja interesul superior al copilului, astfel cum este consacrat la art. 24 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

99. În aceste condiţii, Curtea de Justiţie a Uniunii Europene a arătat că: "[...] faptul de a trebui să i se acorde asistentului maternal, la intervale regulate, dreptul de a se separa de copilul aflat în îngrijirea sa după un număr de ore de muncă determinat sau în cadrul unor perioade care, cum este situaţia zilelor de repaus săptămânal sau anual, sunt asociate în general cu momente propice dezvoltării vieţii familiale ar contraveni în mod direct obiectivului urmărit de autorităţile române de a integra copilul încredinţat unui asistent maternal, în mod continuu şi pe termen lung, în căminul şi în familia acestuia" (paragraful 72).

100. În continuare, acceptând că, în temeiul art. 17 din Directiva 2003/88/CE, se poate deroga, în anumite condiţii, de la art. 5 din această directivă, referitor la repausul săptămânal, şi de la art. 6 din aceasta, referitor la timpul de lucru maxim săptămânal, Curtea a statuat că acest aspect nu este valabil în privinţa dreptului la concediu anual, astfel cum este stabilit la art. 7 din directiva menţionată (paragraful 75).

101. În consecinţă, conform celor arătate de Curtea de Justiţie a Uniunii Europene, caracteristicile inerente activităţii de asistent maternal trebuie considerate ca fiind, în mod inevitabil, în contradicţie cu aplicarea Directivei 2003/88/CE în privinţa asistenţilor maternali (paragraful 76).

102. Referitor la dispoziţiile art. 122 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 272/2004 şi ale art. 10 alin. (1) lit. f) din Hotărârea Guvernului nr. 679/2003, ce fac obiectul interpretării în prezentul recurs în interesul legii, Curtea de Justiţie a Uniunii Europene a observat că asistenţii maternali pot solicita autorităţii competente dreptul de a se separa de copil în anumite perioade ale anului şi că o astfel de autorizaţie va fi eliberată în măsura în care autoritatea competentă apreciază că nu aduce prejudiciu realizării în bune condiţii a misiunii încredinţate asistenţilor maternali.

103. În acest context, Curtea de Justiţie a Uniunii Europene a constatat că reglementarea naţională în discuţie recunoaşte asistenţilor maternali un drept la concediu anual plătit, dar subordonează dreptul acestora de a lua concediu fără copilul aflat în sarcina lor unei autorizaţii a angajatorului, care trebuie să respecte realizarea în bune condiţii a misiunii de protecţie a copilului respectiv.

104. Curtea a considerat că limitările legale aduse astfel drepturilor asistenţilor respectivi la perioade de repaus zilnic şi săptămânal, precum şi la concediu anual plătit respectă conţinutul

esenţial al acestui drept, fiind, totodată, necesare pentru realizarea obiectivului de interes general recunoscut de Uniunea Europeană, care constă în protecţia interesului superior al copilului, consacrat la art. 24 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, aşa cum a fost conceput acest obiectiv de reglementarea română, şi căruia îi corespunde obligaţia asistentului maternal de a asigura în mod continuu integrarea copilului plasat în căminul şi în familia sa, precum şi dezvoltarea armonioasă şi îngrijirea acestui copil.

105. În final, Curtea de Justiţie a Uniunii Europene a arătat că aceste limitări respectă condiţiile prevăzute de art. 52 alin. (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, potrivit cărora: "Orice restrângere a exerciţiului drepturilor şi libertăţilor recunoscute prin prezenta cartă trebuie să fie prevăzută de lege şi să respecte substanţa acestor drepturi şi libertăţi. Prin respectarea principiului proporţionalităţii pot fi impuse restrângeri numai în cazul în care acestea sunt necesare şi numai dacă răspund efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesităţii protejării drepturilor şi libertăţilor celorlalţi".

b) Decizii de respingere

1) Decizia nr. 6/2018, publicată în M. Of. nr. 425 din 18 mai 2018

Soluţie: *Respinge, ca inadmisibil, recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Suceava şi Colegiul de conducere al Curţii de Apel Braşov cu privire la următoarea problemă de drept:*

"Interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 36 alin. (1), raportat la art. 56 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 101/2016 privind remediile şi căile de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziţie publică, a contractelor sectoriale şi a contractelor de concesiune de lucrări şi concesiune de servicii, precum şi pentru organizarea şi funcţionarea Consiliului Naţional de Soluţionare a Contestaţiilor, cu privire la modul de calcul al taxei judiciare de timbru în cazul plângerii formulate împotriva deciziei pronunţate de Consiliul Naţional de Soluţionare a Contestaţiilor."

Considerente

[...] 31. Este neîndoielnic că, la momentul sesizării, exista o practică judiciară neunitară, legată de aplicarea dispoziţiilor art. 36 alin. (1), raportat la art. 56 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 101/2016, unele instanţe considerând că plângerile împotriva deciziilor Consiliului Naţional pentru Soluţionarea Contestaţiilor sunt cereri evaluabile în bani, determinând, calculând şi impunând petenţilor o taxă judiciară de timbru în cuantum de 50% din taxa determinată prin aplicarea criteriilor prevăzute la art. 56 alin. (1) din legea respectivă, la valoarea estimată a contractului de achiziţie publică, iar alte instanţe au considerat că aceste plângeri sunt cereri neevaluabile în bani care sunt taxabile cu suma fixă de 225 lei [50% din taxa prevăzută la art. 56 alin. (2) din Legea nr. 101/2016].

32. Aceste dispoziţii legale, care au generat jurisprudenţa contradictorie a instanţelor judecătoreşti, au fost modificate însă prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2017.

33. Astfel, potrivit dispoziţiilor art. IV pct. 11 din acest act normativ, art. 36 alin. (1) din Legea nr. 101/2016 se modifică şi va avea următorul cuprins:

"Art. 36. - (1) Plângerea formulată împotriva deciziei pronunţate de Consiliu se taxează cu 50% din valoarea taxei de timbru prevăzute la art. 56 alin. (2)."

34. În acest context normativ se constată că jurisprudenţa neunitară a instanţelor judecătoreşti a fost estompată, prin intervenţia legiuitorului eliminându-se riscul pronunţării unor hotărâri judecătoreşti diferite prin aplicarea aceloraşi norme juridice unor situaţii de fapt identice sau similare, aşa încât nu se mai poate susţine că este îndeplinită condiţia existenţei unor probleme de drept soluţionate diferit de instanţele judecătoreşti, care să susţină şi să justifice intervenţia instanţei supreme pe calea recursului în interesul legii.

35. Analiza acestei condiţii poate fi privită şi din perspectiva interesului soluţionării recursului în interesul legii, decizia pronunţată în cadrul acestui mecanism trebuind să fie aptă a asigura interpretarea şi aplicarea unitară a legii, adică de a produce efectele juridice scontate de legiuitor.

36. Or, luând în considerare că, potrivit art. 518 din Codul de procedură civilă, efectele deciziei în interesul legii se produc până la data modificării dispoziţiei legale care a făcut obiectul interpretării, că taxa judiciară de timbru datorată se impune şi se plăteşte la data declanşării litigiului sau, cel târziu, până la data primei zile de înfăţişare a părţilor, iar între momentul intervenţiei legislative şi termenul fixat pentru soluţionarea prezentului recurs în interesul legii trece o perioadă de timp considerabilă, care presupune, în condiţiile celerităţii sporite de soluţionare a plângerilor îndreptate împotriva deciziilor C.N.S.C., că momentul procesual în care se achită taxa judiciară de timbru este depăşit, soluţionarea recursului în interesul legii presupune pronunţarea unei decizii neviabile, inaptă să producă efectul juridic scontat.

2) Decizia nr. 20/2018, publicată în M. Of. nr. 1071 din 18 decembrie 2018

Soluţie: *Respinge, ca inadmisibil, recursul în interesul legii formulat de Avocatul Poporului cu privire la următoarea problemă de drept:*

"Interpretarea şi aplicarea unitară a prevederilor art. 26 alin. (1) lit. a) -g), l) şi n), art. 27 alin. (1) - (3) şi alin. (5) şi art. 32 alin. (1) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcţii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, art. 8 din Legea poliţiei locale nr. 155/2010, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi ale art. 27 din Regulamentul-cadru de organizare şi funcţionare a poliţiei locale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1.332/2010."

Considerente:

[...] 31. (...) Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie este învestită, prin promovarea prezentului recurs în interesul legii, cu solicitarea de a statua, pe calea interpretării unitare a dispoziţiilor care reglementează regimul disciplinei în construcţii şi a instituţiilor abilitate a dispune măsuri în această privinţă, prin coroborarea prevederilor Legii nr. 50/1991 şi ale Ordonanţei Guvernului nr. 2/2001 cu cele ale Legii nr. 155/2010, respectiv ale Regulamentului-cadru de organizare şi funcţionare a poliţiei locale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1.332/2010, dacă poliţia locală are calitate procesuală activă în procesele civile având ca obiect autorizarea executării sau desfiinţării lucrărilor de construcţii.

Pentru a se constata lipsa de unitate a jurisprudenţei este necesar ca practica judiciară ataşată să se circumscrie obiectului recursului în interesul legii, respectiv să identifice în mod

concret dispoziţia sau reglementarea ce constituie obiect al sesizării şi să conţină, relativ la interpretarea şi aplicarea ei, raţionamentul pentru care s-a optat pentru o anume dezlegare, în cazul de faţă reţinerea sau nu a calităţii procesuale active a poliţiei locale în acţiunile promovate în baza dispoziţiilor art. 32 alin. (1) din Legea nr. 50/1991.

32. În primul rând trebuie precizat, prin raportare la modul de formulare a sesizării, care este obiectul litigiilor cu privire la care se solicită a se unifica practica neunitară.

Deşi titularul sesizării se referă la litigii având ca obiect autorizarea executării şi desfiinţării lucrărilor de construire în temeiul Legii nr. 50/1991, acesta indică, drept temei de drept al litigiilor, art. 32 din Legea nr. 50/1991.

Or, art. 32 alin. (1) din Legea nr. 50/1991 se referă la dreptul de a sesiza instanţele judecătoreşti "pentru a dispune, după caz: a) încadrarea lucrărilor în prevederile autorizaţiei; b) desfiinţarea construcţiilor realizate nelegal."

Prin urmare, obiectul litigiului nu vizează o autorizare în sens administrativ a unei autorităţi publice de a întreprinde o anume activitate, ci impunerea, pe calea unei obligaţii de a face, a unei anumite conduite în sarcina persoanei, debitor al acestei obligaţii, cu privire la care s-a constatat că nu a respectat normele disciplinei în construcţii. Este adevărat că, în practică, în cazul în care debitorul refuză să se conformeze obligaţiei, se poate solicita încuviinţarea ca această obligaţie să fie executată de către instituţia reclamantă pe cheltuiala debitorului.

33. În aceste litigii, legiuitorul conferă calitate procesuală activă, în mod explicit, organului care a aplicat sancţiunea, în sarcina căruia instituie obligaţia de a sesiza instanţele judecătoreşti.

34. Întrucât nerespectarea disciplinei în construcţii constituie contravenţie, potrivit Legii nr. 50/1991, atunci când nu este vorba despre o infracţiune, procedura prevăzută de lege într-o astfel de situaţie este următoarea:

Potrivit art. 26 alin. (3) din lege, contravenţiile se constată şi se sancţionează de către compartimentele de specialitate cu atribuţii de control ale autorităţilor administraţiei publice locale ale judeţelor, municipiilor, sectoarelor municipiului Bucureşti, oraşelor şi comunelor, pentru faptele săvârşite în unitatea lor administrativ-teritorială sau, după caz, în teritoriul administrativ al sectoarelor municipiului Bucureşti, potrivit competenţelor de emitere a autorizaţiilor de construire/desfiinţare.

În conformitate cu dispoziţiile art. 26 alin. (5) din lege, procesele-verbale de constatare a contravenţiilor, încheiate de organele de control ale administraţiei publice locale, se înaintează, în vederea aplicării sancţiunii, şefului compartimentului care coordonează activitatea de amenajare a teritoriului şi de urbanism sau, după caz, preşedintelui consiliului judeţean ori primarului unităţii administrativ-teritoriale sau al sectorului municipiului Bucureşti în a cărui rază s-a săvârşit contravenţia.

35. Art. 32 alin. (1) din aceeaşi lege dispune în sensul că, în cazul în care persoanele sancţionate contravenţional au oprit executarea lucrărilor, dar nu s-au conformat în termen celor dispuse prin procesul-verbal de constatare a contravenţiei, potrivit prevederilor art. 28 alin. (1), organul care a aplicat sancţiunea va sesiza instanţele judecătoreşti pentru a dispune, după caz, încadrarea lucrărilor în prevederile autorizaţiei sau desfiinţarea construcţiilor realizate nelegal.

36. Poliţia locală este un organ de control care a dobândit, potrivit art. 8 din Legea nr. 155/2010, atribuţii în domeniul disciplinei în construcţii şi al afişajului stradal, respectiv de a efectua controale pentru identificarea lucrărilor de construcţii executate fără autorizaţie de construire sau desfiinţare, după caz, inclusiv a construcţiilor cu caracter provizoriu; de a constata, după caz, conform atribuţiilor stabilite prin lege, contravenţiile privind disciplina în domeniul

autorizării executării lucrărilor în construcţii şi a înainta procesele-verbale de constatare a contravenţiilor, în vederea aplicării sancţiunii, şefului compartimentului de specialitate care coordonează activitatea de amenajare a teritoriului şi de urbanism sau, după caz, preşedintelui consiliului judeţean, primarului unităţii administrativ-teritoriale ori al sectorului municipiului Bucureşti în a cărui rază de competenţă s-a săvârşit contravenţia sau persoanei împuternicite de aceştia.

37. În acest domeniu de competenţă, Regulamentul-cadru de organizare şi funcţionare a poliţiei locale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1.332/2010, precizează, în art. 27, că poliţiştii locali cu atribuţii în domeniul disciplinei în construcţii constată contravenţii în cazul nerespectării normelor privind executarea lucrărilor de construcţii şi stabilesc măsurile necesare intrării în legalitate, în condiţiile legii; verifică existenţa autorizaţiei de construire şi respectarea documentaţiei tehnice autorizate pentru lucrările de construcţii; verifică şi identifică imobilele şi împrejmuirile aflate în stadiu avansat de degradare; verifică şi soluţionează sesizările şi reclamaţiile primite din partea cetăţenilor, legate de problemele specifice compartimentului.

38. Plecând de la acest cadru legislativ, se constată că jurisprudenţa ataşată nu este relevantă pentru a se putea aprecia că există o practică neunitară a instanţelor de judecată învestite cu o acţiune în obligaţie de a face, respectiv de a demola construcţiile edificate fără autorizaţie, în ceea ce priveşte calitatea poliţiei locale de titular al acestei acţiuni. Aceasta întrucât fie o astfel de problemă nu a fost analizată expres în cadrul acestor litigii, fie dezlegarea dată a avut în vedere nu interpretarea normei ca atare, ci o situaţie de fapt particulară, care a determinat aplicarea unui alt raţionament juridic.

39. Astfel, cele 5 hotărâri grupate de către titularul sesizării în anexa nr. 1 şi care susţin punctul de vedere referitor la lipsa calităţii procesuale active a poliţiei locale conţin următoarele dezlegări:

- Decizia nr. 1.350 din 30 septembrie 2014, pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a III-a civilă şi pentru cauze cu minori şi de familie, reţine calitatea procesuală activă a poliţiei locale cu argumentul că, după întocmirea procesului-verbal de constatare de către serviciul Disciplină în construcţii şi aplicarea sancţiunii de către primar, Direcţia generală a poliţiei locale de sector a preluat, în baza unei hotărâri de consiliu local, compartimentul Disciplină în construcţii, fiind vorba de un transfer al departamentului care se ocupă de această activitate. În această situaţie instanţa a recunoscut calitatea procesuală activă a unei instituţii care nu este cea care a aplicat sancţiunea contravenţională, pe motiv că a operat o reorganizare administrativă prin care poliţia locală a preluat în subordine departamentul care anterior constatase contravenţia, dobândind astfel calitate;

- Decizia nr. 1.704 din 13 decembrie 2016, pronunţată de Tribunalul Constanţa - Secţia I civilă, în care reclamant este primarul municipiului, nu supune dezbaterii o astfel de excepţie;

- Sentinţa nr. 7.328 din 23 mai 2016, pronunţată de Judecătoria Craiova - Secţia civilă, este singura ce ar putea prezenta relevanţă în cauză, în condiţiile în care admite excepţia lipsei calităţii procesuale active a poliţiei locale pe motiv că sancţiunea a fost aplicată de către şeful acesteia ca împuternicit al primarului, deci competenţa sesizării instanţei revine fie primarului, fie şefului poliţiei locale ca împuternicit special, iar nu instituţiei poliţiei locale care are doar competenţa de a constata săvârşirea faptei contravenţionale;

- Sentinţa nr. 3.091 din 4 decembrie 2014, pronunţată de Judecătoria Bârlad, soluţionează un litigiu în care reclamant este primarul şi nu dezbate o astfel de excepţie;

- Sentinţa nr. 2.969 din 13 iunie 2012, pronunţată de Judecătoria Suceava, de asemenea, soluţionează o acţiune promovată de municipiul Suceava prin primar, dar nu dezbate problema calităţii procesuale active a reclamantului.

40. În anexa nr. 2 sunt grupate 4 hotărâri prin care se exemplifică jurisprudenţa ce susţine calitatea procesuală activă a poliţiei locale, astfel:

- în Decizia nr. 698 din 7 iunie 2011, pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a IV-a civilă, cu majoritate, se reţine calitatea procesuală activă a Direcţiei generale a poliţiei comunitare de sector, pe motiv că aceasta a întocmit procesul- verbal de constatare şi sancţionare a contravenţiei, necontestat, fiindu-i delegate atribuţii prin hotărâre a consiliului local, opinia separată purtând asupra faptului că, la data întocmirii procesului-verbal, delegarea de atribuţii încetase prin expirarea termenului pentru care fusese dispusă;

- Decizia nr. 563 din 9 octombrie 2014, pronunţată de Tribunalul Braşov - Secţia I civilă, reţine calitatea procesuală activă a poliţiei locale, cu motivarea că personalul din serviciul Inspecţie, control şi disciplină în construcţii - serviciul de specialitate al primarului a fost preluat în cadrul poliţiei locale, astfel că procesul-verbal de contravenţie a fost întocmit de către un agent constatator care face parte în prezent din structura poliţiei locale;

- Decizia nr. 243 din 26 februarie 2016, pronunţată de Tribunalul Galaţi - Secţia I civilă, nu mai dezbate, nefiind apelată, calitatea procesuală activă a poliţiei locale, reţinută de instanţa de fond cu motivarea că această instituţie are dreptul de a constata şi aplica sancţiuni conform prevederilor legale şi a unei dispoziţii emise de primar, de împuternicire a unor funcţionari publici în vederea aplicării prevederilor Legii nr. 50/1991;

- Sentinţa nr. 14.138 din 24 septembrie 2016, pronunţată de Judecătoria Craiova - Secţia civilă, soluţionează o acţiune promovată de poliţia locală, însă calitatea procesuală nu este discutată.

41. Prin urmare, se constată că modalitatea de verificare a calităţii procesuale active a poliţiei locale în acţiunile în obligaţie de a face se întemeiază pe situaţii de fapt particulare ce izvorăsc exclusiv din modalitatea de delegare a atribuţiilor de către organul administrativ cu competenţe în aplicarea sancţiunii contravenţionale (primarul) sau de către organul deliberativ al unităţii administrativ-teritoriale (consiliul local), fie şefului poliţiei locale, fie instituţiei propriu-zise, sau întemeiate pe împrejurarea preluării prin absorbţie de către poliţia locală, în structura proprie, a departamentului de specialitate în domeniul disciplinei în construcţii.

42. Deci, în niciuna dintre situaţiile descrise anterior nu există o problemă de interpretare a dispoziţiilor art. 32 din Legea nr. 50/1991 prin raportare la normele ce reglementează procedura constatării şi aplicării sancţiunilor contravenţionale, ci se porneşte de la o situaţie de fapt necontestată, ce nu a făcut obiectul vreunei analize jurisdicţionale, aceea a delegării atribuţiei de aplicare a sancţiunii (ceea ce atrage calitatea procesuală activă în litigiile privind demolarea construcţiilor) către un terţ, respectiv şeful/instituţia poliţiei locale, sau se reţine preluarea serviciului de specialitate în structura poliţiei locale. Or, aspectele referitoare la modalitatea în care instanţele s-au raportat la legalitatea dispoziţiilor de delegare sau de preluare excedează limitelor prezentei sesizări.

43. Prin urmare, din această perspectivă, se constată că practica judiciară ataşată în cele două anexe ale sesizării nu se circumscrie obiectului recursului în interesul legii promovat, soluţiile diferite pronunţate cu privire la problema de drept în discuţie fiind rezultatul aprecierii unor circumstanţe particulare ce ţin de aplicarea textelor de lege la situaţii concrete distincte şi nu susţin cele două opinii jurisprudenţiale descrise de Avocatul Poporului. Cu alte cuvinte, calitatea

procesuală activă este motivată prin delegarea de atribuţii sau preluarea în subordine a departamentului, în baza unei operaţiuni de aplicare a legii, şi nu rezultă că reglementarea art. 32 prin raportare la celelalte dispoziţii legale menţionate în sesizare a primit interpretări diferite, determinate de caracterul lacunar, îndoielnic, neclar al textului de lege ce se solicită a fi lămurit sub aspectul identificării voinţei legiuitorului.

44. Jurisprudenţa acestei instanţe (a se vedea deciziile Completului competent să judece recursul în interesul legii nr. 11 din 23 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 525 din 13 iulie 2016, şi nr. 18 din 2 octombrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 970 din 7 decembrie 2017) este constantă în a aprecia că, în astfel de situaţii, nu sunt îndeplinite condiţiile de admisibilitate ale recursului în interesul legii.

II. Decizii pronunţate în materie penală

a) Decizii de admitere

1) Decizia nr. 1/2018, publicată în M. Of. nr. 239 din 19 martie 2018

Soluţia: *Admite recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bucureşti şi, în consecinţă:*

În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 140[1] alin. (2) din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, stabileşte următoarele:

Cererea de recunoaştere a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii pronunţată de o instanţă străină, formulată de persoana condamnată, aflată în România, în vederea contopirii cu pedepse aplicate de instanţele române şi deducerii duratei executate în străinătate, este o cerere incidentală de competenţa instanţei învestite cu soluţionarea cererii de contopire.

Considerente:

[...] 6.3. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, examinând problema de drept ce formează obiectul recursului în interesul legii, constată că unele instanţe au apreciat că devin aplicabile dispoziţiile art. 140[1] din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, iar alte instanţe că sunt incidente dispoziţiile art. 142 alin. (2), situaţie care s-a repercutat asupra competenţei instanţei desemnate a se pronunţa în cauză.

Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, reglementează prin titlul V recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti, a ordonanţelor penale şi a actelor judiciare în relaţia cu statele terţe, înţelegând prin stat terţ statul care nu este membru al Uniunii Europene, conform art. 130 alin. (2) lit. d), iar prin titlul VI cooperarea cu statele membre ale Uniunii Europene în aplicarea Deciziei-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoaşterii reciproce în cazul hotărârilor judecătoreşti în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană.

Potrivit art. 130 alin. (1) teza a II-a, care este integrat în capitolul I denumit „Dispoziţii generale" al titlului V, dispoziţiile capitolului III intitulat „Proceduri speciale de recunoaştere şi executare" din acelaşi titlu V se aplică şi în relaţia cu statele membre ale Uniunii Europene, dacă nu contravin dispoziţiilor speciale.

Prin urmare, prevederile art. 140[1] cu denumirea marginală „Recunoaşterea hotărârilor judecătoreşti străine, în vederea producerii de alte efecte decât cel al executării în regim de detenţie a pedepsei, precum şi a altor acte judiciare emise de autorităţile străine" din cuprinsul capitolului III „Proceduri speciale de recunoaştere şi executare" al titlului V din legea specială sunt incidente atât în ipoteza în care instanţele române recunosc hotărâri judecătoreşti pronunţate de autorităţile judiciare ale unui stat care nu este membru al Uniunii Europene, cât şi în ipoteza hotărârilor judecătoreşti în materie penală pronunţate de autorităţile judiciare ale unui stat care este

membru al Uniunii Europene, cu condiţia ca prin recunoaşterea hotărârii străine să se urmărească producerea altor efecte juridice decât cel al executării în regim de detenţie a pedepsei, fiind prevăzut, cumulativ, pentru cea din urmă ipoteză, ca legea specială să nu conţină dispoziţii contrare.

Recunoaşterea hotărârilor judecătoreşti străine în vederea producerii de alte efecte decât cel al executării în regim de detenţie a pedepsei se poate realiza, conform art. 140^1 alin. (2) din legea specială, pe cale incidentală, în cadrul unui proces penal în curs, de către procuror, în faza de urmărire penală, sau de către instanţa de judecată pe rolul căreia se află cauza spre soluţionare.

Sintagma proces penal în curs se interpretează în sensul că recunoaşterea, pe cale incidentală, a unei hotărâri penale străine este posibilă inclusiv în faza punerii în executare a hotărârilor penale definitive, după cum s-a statuat prin Decizia nr. 9/2010 dată în interesul legii de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţiile Unite, prin raportare la dispoziţiile art. 119 din Legea nr. 302/2004 în forma în vigoare la data pronunţării deciziei.

De altfel, în forma actuală a legii speciale, art. 140^1 alin. (3) teza I prevede că în situaţiile prevăzute la alin. (1) şi (2) lipsa unui tratat nu împiedică recunoaşterea hotărârii judecătoreşti străine, dacă aceasta se dovedeşte necesară soluţionării unei cauze penale sau poate contribui la îmbunătăţirea situaţiei inculpatului sau a persoanei condamnate ori la reintegrarea sa.

Dispoziţii speciale privind faza de executare a hotărârilor penale sunt prevăzute de art. 585 alin. (1) lit. a) din secţiunea 1 „Schimbări în executarea unor hotărâri” a capitolului III „Alte dispoziţii privind executarea” din titlul V „Executarea hotărârilor penale” din Codul de procedură penală.

Potrivit acestui text legal, o persoană condamnată poate solicita modificarea pedepsei dacă la punerea în executare a hotărârii sau în cursul executării pedepsei se constată, pe baza altei hotărâri definitive, existenţa concursului de infracţiuni.

Aceste dispoziţii legale trebuie interpretate prin raportare la art. 40 alin. (2) şi (5) din Codul penal, care prevede că dispoziţiile referitoare la contopirea pedepselor se aplică şi în cazul în care, după ce o hotărâre de condamnare a rămas definitivă, se constată că cel condamnat mai suferise o condamnare definitivă pentru o infracţiune concurentă, urmând a se ţine seama şi de pedeapsa aplicată printr-o hotărâre de condamnare pronunţată în străinătate, pentru o infracţiune concurentă, dacă hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit legii.

Aşadar, solicitarea având ca obiect constatarea existenţei concursului între infracţiuni pentru care s-a dispus condamnarea prin hotărâri pronunţate de instanţe din România şi hotărâri pronunţate de autorităţi judiciare străine şi contopirea pedepselor, pentru ca, în final, să se deducă din pedeapsa rezultantă inclusiv perioada de timp executată în străinătate, se încadrează, în drept, în dispoziţiile art. 585 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală, fiind o cerere de modificare de pedepse.

Cererea de contopire a pedepselor constituie o cerere principală, vizând pedepsele aplicate cu titlu definitiv prin hotărâri judecătoreşti române şi hotărâri judecătoreşti străine, cu consecinţa recunoaşterii efectelor acestei situaţii juridice în planul tratamentului sancţionator, în principal în privinţa deducerii duratei de timp anterior executate din pedepsele aplicate pentru infracţiunile ce compun concursul de infracţiuni, acesta fiind interesul demersului judiciar al persoanei condamnate.

Simpla împrejurare că cererea de modificare a pedepsei ţine de faza executării unei hotărâri de condamnare pronunţate în România nu îi conferă caracterul unei cereri prin care se solicită executarea în România a unei pedepse pronunţate în străinătate.

Deopotrivă, faptul că se dispune mai întâi recunoaşterea hotărârii străine şi, apoi, se contopesc pedepsele nu are nicio înrâurire asupra obiectului principal al procesului, întrucât, dacă nu s-ar recunoaşte hotărârea penală străină, nu s-ar putea deduce perioada executată în străinătate din pedeapsa rezultantă stabilită ca urmare a operaţiunii juridice a contopirii.

În acest context, întrucât cererea de recunoaştere a unei hotărâri judecătoreşti străine are în vedere producerea de efecte juridice, altele decât executarea în regim de detenţie a pedepsei, respectiv deducerea din pedeapsa rezultantă şi a perioadei executate în străinătate, aceasta are caracter incidental raportat la cererea principală care vizează modificarea pedepsei.

În consecinţă, în situaţia analizată nu sunt aplicabile dispoziţiile art. 142 alin. (2) din Legea nr. 302/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, care reglementează recunoaşterea şi punerea în executare a hotărârii judecătoreşti străine şi care atrag competenţa exclusivă a curţii de apel, ci dispoziţiile art. 140^1 alin. (2) din aceeaşi lege care prevăd procedura recunoaşterii, pe cale incidentală, a unor hotărâri judecătoreşti străine, în vederea producerii de efecte juridice, altele decât executarea în regim de detenţie a pedepsei, text legal care stabileşte totodată că revine instanţei învestite cu soluţionarea cererii principale competenţa de a dispune asupra recunoaşterii hotărârii pronunţate de autorităţile judiciare străine.

Problema de drept a fost examinată şi prin Decizia nr. 15 din 22 mai 2015 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, în care s-a menţionat că „omisiunea legiuitorului român de a include prevederi exprese, în cadrul titlului VI, care să permită recunoaşterea dispoziţiilor din hotărârea judecătorească pronunţată de un stat membru al Uniunii Europene referitoare la instituţii de tipul liberării condiţionate, nu conduce la imposibilitatea recunoaşterii acestor dispoziţii, ci, dimpotrivă, la recunoaşterea acestora conform art. 140^1 din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală, republicată, cu modificările şi completările ulterioare”.

Din interpretarea teleologică a dispoziţiilor titlului VI al Legii nr. 302/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, rezultă că art. 142 alin. (2) prevede competenţa exclusivă a curţii de apel în cazul procedurii speciale a recunoaşterii şi punerii în executare a hotărârii judecătoreşti străine, procedură prevăzută de secţiunea a 3-a intitulată „Recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti pronunţate în alte state membre ale Uniunii Europene, în cazul în care persoana condamnată se află în România” din capitolul II al aceluiaşi titlu VI al legii.

Sub un prim aspect este de remarcat că, prin procedura specială evocată (art. 159-art. 163), se instituie dreptul exclusiv al statului străin emitent de a transmite, din oficiu sau la cererea persoanei condamnate, hotărârea şi certificatul în vederea recunoaşterii şi punerii în executare a hotărârii judecătoreşti străine.

În acest sens, relevante sunt dispoziţiile art. 160 alin. (6) din Legea nr. 302/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, în conformitate cu care, dacă înainte de soluţionarea cauzei, statul emitent îşi retrage certificatul, instanţa respinge cererea ca nesusţinută.

Prin prisma scopului în care s-a instituit această procedură specială, dispoziţiile art. 161 alin. (3) din legea specială prevăd că, în vederea identificării, căutării, localizării şi prinderii persoanei condamnate, parchetul competent poate solicita darea în urmărire, potrivit Codului de procedură penală.

De asemenea, în conformitate cu art. 163 alin. (1) din legea specială, curtea de apel, ca instanţă exclusiv competentă potrivit art. 142 alin. (2), poate renunţa la dreptul de punere în executare a pedepsei atunci când constată imposibilitatea practică de a pune în executare pedeapsa

deoarece persoana împotriva căreia s-a emis mandatul de executare a pedepsei nu este găsită sau persoana condamnată a evadat din penitenciarul în care executa pedeapsa.

Aşadar, din interpretarea coroborată a textelor legale mai sus menţionate reiese cu evidenţă că scopul urmărit prin procedura specială a recunoaşterii hotărârii judecătoreşti străine reglementată de secţiunea a 3-a a capitolului II al titlului VI al Legii nr. 302/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, este acela al executării de către persoana ce se află pe teritoriul României a pedepsei aplicate de autorităţile judiciare străine.

Or, după cum rezultă cu evidenţă şi din alin. (2^1) al art. 140^1 din Legea nr. 302/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, introdus prin Legea nr. 236/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 993 din 14 decembrie 2017, care a modificat şi completat Legea privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală, recunoaşterea hotărârilor judecătoreşti străine, în vederea deducerii perioadei executate în detenţie pe teritoriul altui stat, se face dacă pedeapsa a fost executată în întregime sau a fost considerată ca fiind executată în statul străin, iar aceste aspecte au fost confirmate de statul străin, urmând a fi dedusă perioada executată efectiv.

Se mai remarcă faptul că, potrivit Legii nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, curtea de apel dobândeşte atribuţii specifice instanţei de executare, respectiv de modificare a pedepsei, numai dacă ulterior recunoaşterii unei hotărâri judecătoreşti străine acelaşi stat emitent transmite o nouă cerere de recunoaştere a unei hotărâri privind aceeaşi persoană, potrivit art. 160 alin. (7) coroborat cu art. 154 alin. (13) lit. b), ceea ce înseamnă, per a contrario, că pentru celelalte situaţii caracteristice materiei executării competenţa se va stabili potrivit normelor de drept comun în materie.

În considerarea celor expuse, Completul pentru judecarea recursului în interesul legii va admite recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bucureşti şi va stabili că în interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 140^1 alin. (2) din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, cererea de recunoaştere a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii pronunţată de o instanţă străină, formulată de persoana condamnată, aflată în România, în vederea contopirii cu pedepse aplicate de instanţele române şi deducerii duratei executate în străinătate, este o cerere incidentală de competenţa instanţei învestite cu soluţionarea cererii de contopire. [...]

Notă: În urma republicării Legii nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală în M. Of. nr. 411 din 27 mai 2019, dispoziţiile art. 140^1 alin. (2) se regăsesc în art. 147 alin. (2).

2) Decizia nr. 14/2018, publicată în M. Of. nr. 765 din 5 septembrie 2018

Soluţia: *Admite recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi, în consecinţă:*

În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor prevăzute de art. 344 alin. (2) din Codul de procedură penală stabileşte următoarele:

Termenul în care inculpatul, persoana vătămată şi celelalte părţi pot formula în scris cereri şi excepţii cu privire la legalitatea sesizării instanţei, legalitatea administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală este un termen de recomandare.

Considerente:

[...] 5. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorul-raportor şi dispoziţiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reţine următoarele:

Din analiza problemei de drept sesizate se constată că aceasta se referă la identificarea unui punct de vedere neunitar cu privire la interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor prevăzute de art. 344 alin. (2) din Codul de procedură penală, vizând natura juridică a termenului în care, de la data comunicării, inculpatul, persoana vătămată şi celelalte părţi pot formula cereri şi excepţii cu privire la legalitatea sesizării instanţei, legalitatea administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie apreciază că soluţia legală cu privire la chestiunea sesizată este ilustrată de cea de-a doua orientare jurisprudenţială menţionată. Cu alte cuvinte, instanţele care, în opinie majoritară, au apreciat că termenul prevăzut de art. 344 alin. (2) din Codul de procedură penală nu este unul de decădere, ci reprezintă un termen de recomandare, au aplicat, în mod corect, legea.

Astfel, se constată că, în ceea ce priveşte recursul în interesul legii promovat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, se pun în discuţie două probleme de drept cu privire la care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie ar trebui să se pronunţe în soluţionarea chestiunii de drept dezlegate în mod diferit de către instanţele judecătoreşti, după cum urmează:

5.1. Neformularea în scris a cererilor şi excepţiilor în faza camerei preliminare

Astfel, o problemă apărută după pronunţarea Deciziei nr. 641, din data de 11 noiembrie 2014 a Curţii Constituţionale a României referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 344 alin. (4), art. 345, art. 346 alin. (1) şi art. 347 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 887 din 5 decembrie 2014 (denumită în continuare Decizia nr. 641/2014), a fost aceea de a stabili dacă mai este necesară formularea, în scris, a cererilor şi excepţiilor, din moment ce acestea trebuie puse în discuţie în şedinţă contradictorie.

În legătură cu chestiunea formulării cererilor şi excepţiilor în faza camerei preliminare şi a momentului până la care asemenea cereri pot fi invocate, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie apreciază că cererile şi excepţiile ridicate în faţa judecătorului de cameră preliminară nu pot fi limitate strict la aspecte privind nulitatea absolută, având în vedere că însăşi legea prevede că nulităţile relative pot fi invocate până la închiderea procedurii de cameră preliminară.

5.2. Natura juridică a termenului de formulare a cererilor şi excepţiilor în faza camerei preliminare

Relevanţa acestei chestiuni constă în aceea că, în cazul în care termenul respectiv ar fi considerat a fi unul de decădere, părţile sau persoana vătămată nu l-ar mai putea depăşi, iar cererile şi excepţiile formulate cu depăşirea acestui termen vor fi respinse, ca tardive.

Totodată, de soluţia dată acestei chestiuni depinde şi posibilitatea ca acest termen să poată fi prelungit sau nu de către judecătorul care l-a stabilit. Această posibilitate este exclusă în cazul calificării termenului ca fiind unul de decădere, în timp ce, în cazul în care s-ar ajunge la concluzia că este vorba de un termen de recomandare, judecătorul de cameră preliminară ar putea să dispună prelungirea acestuia.

De plano, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie apreciază că, în raport cu dispoziţiile explicite ale art. 282 alin. (4) lit. a) din Codul de procedură penală, potrivit cărora nulităţile relative intervenite în cursul urmăririi penale pot fi invocate până la închiderea procedurii de cameră preliminară, nu se poate susţine că astfel de cereri trebuie invocate doar în cursul urmăririi penale, de îndată ce partea a luat cunoştinţă de acestea.

Acesta este şi un argument în favoarea soluţiei că termenul de formulare a cererilor şi excepţiilor nu este unul de decădere, ci de recomandare, deoarece procedura de cameră preliminară nu se încheie la termenul acordat de judecător pentru formularea cererilor şi excepţiilor.

Totodată, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie apreciază că, nefiind vorba de un termen de decădere, este permisă şi suplimentarea cererilor şi excepţiilor după expirarea termenului prevăzut de art. 344 alin. (2) din Codul de procedură penală, dar nu mai târziu de momentul dezbaterii cererilor şi excepţiilor în faţa judecătorului de cameră preliminară.

După momentul dezbaterilor asupra cererilor şi excepţiilor, până la data pronunţării soluţiei de către judecătorul de cameră preliminară, cererile şi excepţiile nu ar mai putea fi formulate, deoarece acestea nu au fost puse în discuţie contradictorie.

Singura excepţie o reprezintă invocarea unor cazuri de nulitate absolută, care pot fi iterate şi în calea de atac a contestaţiei, chiar dacă nu au fost formulate în faţa judecătorului de cameră preliminară de la fond.

Noţiunea de închidere a procedurii de cameră preliminară trebuie definită ca fiind momentul procesual la care judecătorul dezbate cererile şi excepţiile, conform art. 345 din Codul de procedură penală.

Dacă termenul stabilit de judecător în procedura scrisă pentru depunerea cererilor şi excepţiilor nu este unul de decădere, acest efect îl produce încheierea pronunţată în temeiul art. 345 din Codul de procedură penală.

Ca atare, cererile şi excepţiile formulate de părţi până la închiderea procedurii camerei preliminare nu ar putea fi suplimentate în calea de atac a contestaţiei formulate împotriva încheierii pronunţate de judecătorul de cameră preliminară de la instanţa de fond, cu excepţia mai sus arătată.

Prin Decizia nr. 641/2014, Curtea Constituţională a declarat neconstituţionale dispoziţiile privind comunicarea cererilor şi excepţiilor formulate către Parchet cu posibilitatea acestuia din urmă de a răspunde în scris, precum şi prevederile referitoare la soluţionarea excepţiilor, fără participarea procurorului şi inculpatului.

Mai mult, a statuat obligativitatea participării subiecţilor acţiunii civile la această procedură, precum şi caracterul oral şi contradictoriu al procedurii în camera preliminară.

Ca urmare a modificărilor survenite prin Legea nr. 75/2016 privind aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 82/2014 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 135/2010 privind

Codul de procedură penală (denumită în continuare Legea nr. 75/2016), alin. (2) al textului anterior al art. 346 din Codul de procedură penală a fost abrogat, iar alin. (1) al acestui articol, care tratează situaţia pasivităţii părţilor în a formula cereri sau excepţii, a fost reformulat astfel:

„Dacă nu s-au formulat cereri şi excepţii în termenele prevăzute la art. 344 alin. (2) şi (3) şi nici nu a ridicat din oficiu excepţii, la expirarea acestor termene, judecătorul de cameră preliminară constată legalitatea sesizării instanţei, a administrării probelor şi a efectuării actelor de urmărire penală şi dispune începerea judecăţii. Judecătorul de cameră preliminară se pronunţă în camera de consiliu, fără citarea părţilor şi a persoanei vătămate şi fără participarea procurorului, prin încheiere, care se comunică de îndată acestora."

În legătură cu termenele prevăzute de art. 344 alin. (2) şi (3) din Codul de procedură penală, la care face trimitere textul anterior citat, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie consideră că aceste termene nu sunt unele de decădere, ci au caracter de recomandare. În acest sens se apreciază că termenul stabilit de judecătorul de cameră preliminară este unul judiciar, iar nu legal, părţile având posibilitatea invocării de cereri sau excepţii noi chiar la termenul stabilit pentru asigurarea contradictorialităţii procedurii.

Şi dispoziţiile procedurale privitoare la regimul nulităţilor pledează în sensul posibilităţii invocării acestora la momente procesuale diferite decât cel limitat de art. 344 din Codul de procedură penală.

Sintagmele închiderea/încheierea procedurii de cameră preliminară semnifică momentul procesual cu care, în faza camerei preliminare, se încheie verificarea dosarului de cameră preliminară.

Or, în acord cu Decizia Curţii Constituţionale nr. 641/2014, acest moment nu poate fi decât unul la care părţile vor fi citate, cu asigurarea caracterului echitabil al procedurii.

Este evident că principalele excepţii formulate în camera preliminară privesc nulităţile actelor de procedură, cu scopul excluderii probelor obţinute în mod nelegal, criticile de neregularitate având deseori doar finalitatea unei temporizări a acţiunii penale.

Citarea părţilor şi participarea procurorului la soluţionarea procedurii de cameră preliminară depind aşadar de împrejurarea dacă s-au formulat cereri şi excepţii sau dacă acestea au fost invocate din oficiu, în conformitate cu dispoziţiile art. 344 alin. (4) din Codul de procedură penală şi, respectiv, art. 346 alin. (1) din acelaşi cod.

Faţă de considerentele expuse anterior, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie consideră că invocarea cererilor şi excepţiilor cu depăşirea termenului judecătoresc, dar anterior pronunţării încheierii de soluţionare a procedurii de cameră preliminară, nu echivalează cu o neformulare a cererilor, judecătorul fiind dator să se pronunţe asupra celor invocate.

Astfel, potrivit dispoziţiilor art. 268 alin. (1) din Codul de procedură penală, când pentru exercitarea unui drept procesual legea prevede un anumit termen, nerespectarea acestuia atrage decăderea din exerciţiul dreptului şi nulitatea actului făcut peste termen.

Se constată faptul că acest text face referire expresă doar la termenele legale, nu şi la cele judecătoreşti, sancţiunea decăderii neputând opera în acest caz, deoarece legea penală este de strictă interpretare şi, ca atare, nu trebuie să se creeze norme noi prin interpretare, ci să se explice cele deja existente.

În plus, sancţiunea depăşirii termenului judecătoresc, în această situaţie, trebuie privită în strânsă corelare cu regimul nulităţilor.

În acest sens, art. 281 alin. (4) din Codul de procedură penală prevede că, în cazul nulităţii absolute, încălcarea dispoziţiilor legale prevăzute la alin. (1) lit. e) şi f) trebuie invocată până la

închiderea procedurii de cameră preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale sau în procedura camerei preliminare.

Pe de altă parte, art. 282 alin. (4) din acelaşi cod prevede, în cazul nulităţilor relative, că acestea pot fi invocate până la închiderea procedurii de cameră preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale sau în această procedură.

Interpretarea corelată a acestor dispoziţii legale duce la concluzia că sintagma „închiderea procedurii de cameră preliminară" nu semnifică expirarea termenului stabilit de judecător pentru depunerea cererilor şi excepţiilor, ci chiar termenul la care această procedură este finalizată, prin pronunţarea unei soluţii de către judecătorul de cameră preliminară.

În considerarea celor expuse, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru judecarea recursului în interesul legii va admite recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi, în interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor prevăzute de art. 344 alin. (2) din Codul de procedură penală, va stabili că termenul în care inculpatul, persoana vătămată şi celelalte părţi pot formula în scris cereri şi excepţii cu privire la legalitatea sesizării instanţei, legalitatea administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală este un termen de recomandare. [...]

3) Decizia nr. 15/2018, publicată în M. Of. nr. 885 din 22 octombrie 2018

Soluţia: *Admite recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi, în consecinţă, stabileşte că:*

Instanţa competentă să soluţioneze cererile formulate de persoanele condamnate în cursul executării pedepsei este instanţa în a cărei circumscripţie se află locul de deţinere la data formulării cererii, indiferent dacă locul de deţinere este reprezentat de penitenciarul stabilit iniţial sau de penitenciarul stabilit prin transferarea definitivă ori temporară a persoanei condamnate.

Considerente:

[...] 8.3. Analiza pe fond a recursului în interesul legii

Codul de procedură penală în materia executării pedepselor conţine reglementări distincte ale mai multor cereri care pot fi formulate de condamnat pe parcursul executării pedepsei, cum sunt cererea de modificare de pedepse prevăzută în art. 585, cererea de liberare condiţionată prevăzută de art. 587, întreruperea executării pedepsei închisorii sau a detenţiunii pe viaţă prevăzută de art. 592, intervenirea unei legi penale noi prevăzută în art. 595, contestaţie la executare, în condiţiile art. 597-598.

În cadrul acestor cereri au fost prevăzute expres norme care evidenţiază în mod explicit instanţa competentă, fie cu caracter alternativ, fie cu caracter exclusiv, respectiv instanţa locului de deţinere.

Legiuitorul în situaţia liberării condiţionate chiar a arătat în mod expres care este instanţa competentă, aşa cum rezultă din art. 587 alin. (1) din Codul de procedură penală, respectiv „Liberarea condiţionată se dispune, la cererea sau la propunerea făcută potrivit dispoziţiilor legii privind executarea pedepselor, de către judecătoria în a cărei circumscripţie se află locul de deţinere."

Aşadar, criteriul care a condus la determinarea judecătoriei în a cărei circumscripţie se află locul de deţinere este cererea sau propunerea făcută în condiţiile legii.

De altfel, atât doctrina şi jurisprudenţa[13] anterioară modificărilor Codului de procedură penală, cât şi doctrina ulterioară intrării în vigoare a Codului de procedură penală actual, relevă acelaşi criteriu unic al instanţei competente în situaţia cererilor formulate pe timpul executării pedepsei de către condamnat, instanţa locului de deţinere, iar prin loc de deţinere se înţelege acela unde se află condamnatul la data când s-a formulat cererea.

Aşadar, Codul de procedură penală nu prevede vreun temei legal pentru determinarea instanţei competente, în raport cu un loc de deţinere în care persoana condamnată nu execută, în mod efectiv, pedeapsa la data formulării cererii, aşa încât unicul criteriu este acela al locului de deţinere în care persoana condamnată execută pedeapsa la data formulării cererii.

În conţinutul art. 11 alin. (5), art. 45 alin. (1) - (4) din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările şi completările ulterioare, este prevăzut expres ca loc de executare a pedepsei, penitenciarul.

Penitenciarul în care persoana condamnată execută pedeapsa privativă de libertate se stabileşte de Administraţia Naţională a Penitenciarelor, conform art. 11 alin. (5) din Legea nr. 254/2013.

O situaţie de excepţie este transferarea persoanelor condamnate din penitenciarul stabilit iniţial într-un alt penitenciar şi, indiferent de felul transferării, definitivă sau temporară, aceasta se dispune de directorul general al Administraţiei Naţionale a Penitenciarelor.

Din conţinutul dispoziţiilor art. 11 alin. (5) şi ale art. 45 alin. (2) - (4) din Legea nr. 254/2013 se desprinde concluzia că atât penitenciarul stabilit iniţial, cât şi penitenciarul stabilit prin transferarea definitivă sau temporară a persoanei condamnate implică o decizie numai la nivelul Administraţiei Naţionale a Penitenciarelor sau a structurilor subordonate acesteia.

Altfel spus, legiuitorul atunci când se referă la „instanţa în a cărei circumscripţie se află locul de deţinere” nu face nicio distincţie între locul de deţinere stabilit iniţial şi locul de deţinere stabilit prin transferarea persoanei condamnate şi, în acest din urmă caz, legiuitorul nu face nicio distincţie între locul de deţinere stabilit prin transferarea definitivă a persoanei condamnate sau prin transferarea temporară a acesteia.

Faţă de condiţiile similare în care se determină penitenciarul stabilit iniţial şi penitenciarul stabilit prin transferarea definitivă sau temporară a persoanei condamnate, nu ar putea fi identificat un temei legal în reglementarea privind executarea pedepselor privative de libertate care să permită atribuirea unei relevanţe diferite penitenciarului stabilit iniţial faţă de penitenciarul stabilit

[13] Grigore Gr. Theodoru, Tratat de Drept procesual penal, Editura Hamangiu, 2007, fila 914; se citează I.C.C.J., s. pen., Dec. nr. 5.370/2003, în R.D.P. nr. 2/2005, p. 147); Nicolae Volonciu, Andreea Simona Uzlău şi colectiv, Noul Cod de procedură penală, comentat, Ediţia a 2-a, revizuită şi adăugită, Editura Hamangiu, 2015, pag. 1.464 şi în note de subsol, citează CSJ, s. pen., Dec. nr. 2.808/2000, în Dreptul nr. 6/2001, p.155 şi Trib. Suprem, s. pen., Dec. nr. 188/1987 în RRD nr. 10/1987, p. 79. apud. N. Volonciu, op. cit., vol. II, p. 415. În acelaşi sens, CSJ, s. pen., Dec. nr. 205/1998, M. Constantinescu, op. cit., p. 53; I.C.C.J., s. pen., Dec. nr. 2.995/2004, în M. Constantinescu, op. cit., p. 51; Ibidem, pag. 1.470 în notele de subsol citând I.C.C.J. s. pen., Dec. nr. 5.370/2003, în RDP nr. 2/2005, p. 147, conform Gr. Gr. Theodoru, op. cit., p. 914; Ibidem, pag. 1.493 în notele de subsol s-a citat C.A: Braşov, s. pen. Dec. nr. 218/R din 6 mai 1998, în C.P.J.P. 1994-1998, p. 165; Ion Neagu, Mircea Damaschin, Tratat de procedură penală, Partea specială, În lumina noului Cod de procedură penală, Universul Juridic, Bucureşti, 2015, pag. 634-635 în notele de subsol citând, T.S. s. pen., Dec. nr. 185/1972, în RRD nr. 6/1973, p. 162; CSJ, s. pen., Dec. nr. 2.808/2000. în C. 43, p.p. 395-396; în acelaşi sens, a se vedea: C. Apel Cluj, Dec. pen. nr. 16/1999, în C 40, p. 540; C. Apel Cluj, Dec. pen. nr. 32/1999, în C 40, p.p. 541-543; CSJ., s. pen., Dec. nr. 205/1998, în C 24, p.p. 528-529; T.S. s. pen., Dec. nr. 1.059/1973, în RRD nr. 8/1973. p. 170.

prin transferare definitivă ori temporară, ca locuri de deţinere în care persoana condamnată execută pedeapsa la data formulării cererii.

În consecinţă, din perspectiva dispoziţiilor Legii nr. 254/2013 şi din perspectiva dispoziţiilor Codului de procedură penală, nu se poate conferi o prevalenţă, în determinarea instanţei competente, locului de deţinere reprezentat de penitenciarul stabilit iniţial, în raport cu locul de deţinere reprezentat de penitenciarul stabilit prin transferarea definitivă sau temporară a persoanei condamnate, în detrimentul criteriului locului de deţinere în care execută în mod efectiv pedeapsa persoana condamnată la data formulării cererii, chiar dacă acest loc de deţinere este reprezentat de penitenciarul stabilit prin transferarea temporară a persoanei condamnate.

Actele necesare soluţionării cauzei se află în dosarul de penitenciar al petiţionarului condamnat, iar acest dosar însoţeşte întotdeauna deţinutul, conform art. 227 alin. (2) din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului, aprobat prin Hotărârea Guvernului României nr. 157/2016, cu modificările şi completările ulterioare.

Criteriul locului de deţinere în care execută pedeapsa persoana condamnată la data formulării cererii, ca loc de deţinere pe baza căruia se determină instanţa competentă, presupune că transferarea persoanei condamnate, ulterior datei formulării cererii, într-un alt penitenciar nu are aptitudinea de a modifica instanţa competentă şi nu poate avea ca efect declinarea competenţei.

În măsura în care se admite că transferarea persoanei condamnate ulterior datei formulării cererii într-un alt penitenciar nu are aptitudinea de a modifica instanţa competentă, trebuie să se admită, pentru identitate de raţiuni, că nici executarea pedepsei într-un alt penitenciar anterior formulării cererii nu are aptitudinea de a modifica instanţa competentă.

Dificultăţile de ordin practic generate de formularea unor cereri la data la care persoana condamnată este transferată temporar într-un penitenciar nu se pot soluţiona prin interpretarea dispoziţiilor Legii nr. 254/2013, în sensul unor distincţii neprevăzute în cuprinsul legii menţionate sau în Codul de procedură penală.

O astfel de interpretare ar pune în discuţie criteriul locului de deţinere în care persoana condamnată execută pedeapsa la data formulării cererii ca unic criteriu rezultat din dispoziţiile Codului de procedură penală, cu efecte în determinarea instanţei competente în toate ipotezele în care intervin schimbări ale locului de deţinere în cursul executării pedepsei şi cu consecinţa generării unor declinări succesive de competenţă.

Faţă de argumentele expuse, Completul pentru soluţionarea recursului în interesul legii din cadrul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie va admite recursul în interesul legii declarat de procurorul general din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi, în consecinţă, va stabili că instanţa competentă să soluţioneze cererile formulate de persoanele condamnate în cursul executării pedepsei este instanţa în a cărei circumscripţie se află locul de deţinere la data formulării cererii, indiferent dacă locul de deţinere este reprezentat de penitenciarul stabilit iniţial sau de penitenciarul stabilit prin transferarea definitivă ori temporară a persoanei condamnate. [...]

4) Decizia nr. 16/2018, publicată în M. Of. nr. 927 din 2 noiembrie 2018

Soluţia: *Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bucureşti şi, în consecinţă:*

În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 207 alin. (1) şi (2) din Codul de procedură penală stabileşte că:

Termenul „cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea duratei acesteia" este un termen peremptoriu, iar încălcarea sa atrage decăderea procurorului din dreptul de a formula cereri privind măsurile preventive şi nulitatea actului făcut în acest sens peste termen, precum şi imposibilitatea judecătorului de cameră preliminară de a verifica din oficiu legalitatea şi temeinicia măsurii preventive înainte de expirarea duratei acesteia.

Considerente:

[...] 7.3. Cu privire la dezlegarea problemei de drept sesizate, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii reţine următoarele:

Problema de drept ce a fost soluţionată diferit de instanţele de judecată şi asupra căreia Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie este chemată să se pronunţe prin intermediul mecanismului de unificare a practicii a posteriori a recursului în interesul legii se referă la stabilirea naturii juridice a termenului de cel puţin 5 zile înainte de expirarea duratei măsurii preventive prevăzut de art. 207 alin. (1) din Codul de procedură penală şi la consecinţele nerespectării acestui termen.

Prealabil, se impune a se menţiona că doctrina şi jurisprudenţa sunt unanime în a accepta clasificarea termenelor după mai multe criterii, iar cele care interesează prezenta analiză vizează natura drepturilor şi intereselor în considerarea cărora sunt instituite efectele pe care le produc şi modul de calcul.

În raport cu natura drepturilor şi intereselor în considerarea cărora sunt instituite, termenele sunt procedurale şi substanţiale. Termenele procedurale sunt instituite în considerarea unor drepturi sau interese procesuale, reglementarea lor disciplinând activităţile ce se includ în sfera procesului penal, în vederea realizării scopului acestuia, fără a împiedica aflarea adevărului sau lezarea în vreun fel a drepturilor şi intereselor legitime ale părţilor. Termenele substanţiale proteguiesc interese extraprocesuale şi vizează situaţiile care atrag restrângerea ori îngrădirea unor drepturi sau interese, aşa cum este cazul termenelor care privesc măsurile preventive şi măsurile asiguratorii.

În raport cu efectele pe care le produc termenele procedurale au fost clasificate în termene peremptorii sau imperative - acelea înăuntrul duratei cărora trebuie să fie îndeplinit sau efectuat un act, termen ce creează o limitare, actul trebuind efectuat înainte de împlinirea termenului; sancţiunea ce intervine în cazul nerespectării termenului este decăderea din exerciţiul dreptului şi nulitatea actului tardiv [art. 268 alin. (1) din Codul de procedură penală]; termene dilatorii sau prohibitive - acelea care nu îngăduie îndeplinirea sau efectuarea unui act decât după expirarea duratei lor; sancţiunea ce intervine în cazul nerespectării termenului este nulitatea actului intempestiv [art. 268 alin. (1) din Codul de procedură penală]; termene orânduitorii sau de recomandare - acele termene care fixează o perioadă de timp pentru efectuarea unor acte procesuale sau procedurale în vederea bunei desfăşurări a procesului penal, iar nerespectarea acestora nu atrage sancţiuni procesuale cu privire la valabilitatea actului îndeplinit.

După modul de calcul termenele sunt termene de succesiune, care se calculează în sensul normal al scurgerii timpului, şi termene de regresiune, care se calculează în sensul invers al curgerii timpului.

Împrejurarea că termenul prevăzut de art. 207 alin. (1) din Codul de procedură penală este unul procedural şi de regresiune este unanim acceptată în jurisprudenţă, opiniile diferite vizează calificarea sa ca termen imperativ sau de recomandare.

Potrivit dispoziţiei legale supuse analizei, atunci când procurorul dispune trimiterea în judecată a inculpatului faţă de care s-a dispus o măsură preventivă, rechizitoriul, împreună cu dosarul cauzei, se înaintează judecătorului de cameră preliminară de la instanţa competentă, cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea duratei acesteia.

Analizând reglementările din materia măsurilor preventive, se constată că legiuitorul a stabilit termene identice şi pentru situaţia formulării de către procuror, în cursul urmăririi penale, a propunerii de prelungire a măsurii arestului la domiciliu şi a măsurii arestării preventive.

Astfel, potrivit art. 222 alin. (4) din Codul de procedură penală, judecătorul de drepturi şi libertăţi este sesizat în vederea prelungirii măsurii arestului la domiciliu de către procuror, prin propunere motivată, însoţită de dosarul cauzei, cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea duratei acesteia.

De asemenea, conform art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, propunerea de prelungire a arestării preventive împreună cu dosarul cauzei se depun la judecătorul de drepturi şi libertăţi cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive.

Referitor la această din urmă dispoziţie legală, prin Decizia nr. 336 din 30 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 342 din 19 mai 2015, Curtea Constituţională a admis excepţia de neconstituţionalitate şi a constatat că prevederile art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală sunt constituţionale în măsura în care nerespectarea termenului „cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive” atrage incidenţa art. 268 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Instanţa de contencios constituţional a statuat că termenul prevăzut în art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală are natura juridică a unui termen peremptoriu, iar nerespectarea sa atrage sancţiunea decăderii din exerciţiul dreptului de a depune propunerea de prelungire a duratei arestului preventiv şi nulitatea absolută a actului făcut peste termen. S-a arătat că aceasta este singura interpretare care poate determina compatibilitatea normei criticate cu dispoziţiile constituţionale şi convenţionale referitoare la dreptul la apărare şi cu cele constituţionale privind înfăptuirea justiţiei.

Având în vedere că problema de drept cu care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a fost sesizată vizează un termen similar şi din aceeaşi materie, în dezlegarea acesteia se impune a examina în ce măsură considerentele pe care se fundamentează soluţia Curţii Constituţionale sunt incidente şi în privinţa termenului prevăzut de art. 207 alin. (1) din Codul de procedură penală.

În controlul de constituţionalitate a interpretării pe care art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală a primit-o în practică, Curtea a analizat dacă nerespectarea termenului de depunere a propunerii de prelungire a duratei arestării preventive aduce atingere dispoziţiilor constituţionale ale art. 24 relative la dreptul la apărare şi garanţiilor statuate prin dispoziţiile art. 6 paragraful 3 lit. b) din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale care consacră dreptul la apărare şi dreptul acuzatului „de a dispune de timpul şi de facilităţile necesare pentru pregătirea apărării sale”. În paragrafele 38-49 din decizie, Curtea arată următoarele:

„38. Cât priveşte dreptul la apărare, Curtea reţine că acesta este de natură constituţională, fiind consacrat în art. 24 din Constituţie care prevede că «dreptul la apărare este garantat» şi că «în tot cursul procesului părţile au dreptul să fie asistate de un avocat ales sau numit din oficiu»,

precum şi, prin prisma art. 20 din Constituţie, de natură convenţională, întrucât, în conformitate cu art. 6 paragraful 3 lit. c) din Convenţie, «orice acuzat are dreptul în special de a se apăra el însuşi sau de a beneficia de asistenţa unui avocat la alegerea sa [...]». Paragraful 3 lit. c) al art. 6 din Convenţie, care reglementează aspecte particulare ale dreptului la un proces echitabil prevăzut de paragraful 1 al aceluiaşi articol, garantează că procedura pornită împotriva unui acuzat nu se va derula fără ca acesta să fie apărat în mod adecvat.

39. De asemenea, Curtea observă că art. 10 din Codul de procedură penală reglementează dreptul la apărare ca principiu al procedurilor penale şi al procesului penal în ansamblul său, în concordanţă cu prevederile constituţionale şi convenţionale ce consacră acest drept, stabilind atât drepturi procesuale ale părţilor şi subiecţilor procesuali principali [art. 10 alin. (2) şi (3)], cât şi garanţii procesuale ale acestora [art. 10 alin. (4) şi (5)]. Din conţinutul dreptului la apărare reglementat, cu titlu de principiu, în art. 10 din Codul de procedură penală coroborat cu prevederile privind avocatul şi asistenţa juridică (art. 88-95 din Codul de procedură penală), cu cele privind obligaţiile organelor de urmărire penală [art. 306 alin. (3), art. 307, art. 308, art. 309, art. 311, art. 313 alin. (3), art. 319, art. 336-341 din Codul de procedură penală] şi cu cele ale instanţei de judecată privind respectarea dreptului la apărare (art. 356, art. 364, art. 365, art. 366 din Codul de procedură penală), Curtea observă că soluţia consacrată legislativ de Codul de procedură penală, referitoare la sancţionarea încălcării dreptului la apărare, este aceea a nulităţii relative care este antrenată numai atunci când a fost adusă atingere efectivă drepturilor părţilor ori ale subiecţilor procesuali principali, care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desfiinţarea actului, în condiţiile art. 282 alin. (1) din Codul de procedură penală. Excepţie fac situaţiile particulare reglementate în Codul de procedură penală în art. 281 alin. (1) lit. e) şi f), cu privire la încălcarea dispoziţiilor referitoare la prezenţa suspectului sau a inculpatului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii şi, respectiv, asistarea de către avocat a suspectului sau a inculpatului, precum şi a celorlalte părţi, atunci când asistenţa este obligatorie, ce figurează printre cazurile de nulitate absolută care poate fi invocată în condiţiile art. 281 alin. (4) din acelaşi cod.

40. Cât priveşte dreptul «acuzatului» de a beneficia de «timpul şi înlesnirile necesare pregătirii apărării», statuat prin art. 6 paragraful 3 lit. b) din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, care consacră această garanţie specifică unui proces echitabil, instituită în materie penală, Curtea observă că acesta a fost transpus în dreptul intern, respectiv în art. 10 alin. (2) din Codul de procedură penală, ca drept acordat părţilor, subiecţilor procesuali principali şi avocatului. Art. 10 alin. (2) din Codul de procedură penală fiind un text nou, preluat din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, interpretarea lui nu se poate face decât prin prisma jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului în materie, care are caracter obligatoriu pentru organele judiciare interne. Curtea observă că art. 6 paragraful 3 lit. b) din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, ca şi art. 10 alin. (2) din Codul de procedură penală care are un conţinut identic poartă asupra a două elemente indispensabile unei apărări veritabile, respectiv timpul şi înlesnirile sau facilităţile.

41. Cu privire la caracterul adecvat al timpului acordat unui «acuzat» şi al înlesnirilor, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că atunci când se examinează chestiunea de a şti dacă «acuzatul» a dispus de un termen adecvat pentru pregătirea apărării sale, trebuie să se ţină seama de natura procesului, precum şi de complexitatea cauzei şi de stadiul procedurii (Hotărârea din 10 iulie 2012, pronunţată în Cauza Gregacevic împotriva Croaţiei, paragraful 51). Totodată, instanţa de contencios european al drepturilor omului a reţinut în Decizia din 9 iulie 1981,

pronunţată în procedura de admisibilitate a cererii în Cauza Krocher şi Moller împotriva Elveţiei, şi în Decizia din 12 iulie 1978, pronunţată în procedura de admisibilitate a cererii în Cauza Bonzi împotriva Elveţiei, că articolul 6 paragraful 3 lit. b) din Convenţie protejează acuzatul de un proces grăbit, întrucât deşi este important ca organizarea unei proceduri să se realizeze într-un termen adecvat care să asigure o durată rezonabilă, acest obiectiv nu poate afecta respectarea drepturilor procedurale ale niciuneia dintre părţi (Hotărârea din 20 septembrie 2011, pronunţată în Cauza OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei, paragraful 540). De asemenea, Curtea reţine şi cele statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Hotărârea din 19 octombrie 2004, pronunţată în Cauza Makhfi împotriva Franţei, paragraful 40. Astfel, instanţa europeană de contencios a drepturilor omului a decis că atunci când «acuzatul» se află în detenţie provizorie, noţiunea de «înlesniri» poate include şi condiţiile de detenţie care trebuie să îi permită să citească şi să scrie, pentru a se putea concentra suficient pe pregătirea apărării, şi, în toate cazurile, durata procedurii, care nu trebuie să pună acuzatul şi avocatul său în situaţia de a participa la proces în stare de oboseală excesivă.

42. Având în vedere acestea, Curtea constată că în cazurile în care propunerea de prelungire a arestării preventive se depune cu mai puţin de 5 zile înainte de expirarea duratei măsurii, intervalul de timp rămas până la soluţionarea propunerii este insuficient pentru pregătirea unei apărări efective, încălcându-se astfel art. 24 din Constituţie şi art. 20 din Legea fundamentală raportat la dispoziţiile art. 6 paragraful 3 lit. b) din Convenţie. Aceasta întrucât dreptul la apărare în materia măsurilor preventive trebuie exercitat în mod real, prin reglementarea termenului de depunere a propunerii de prelungire a duratei arestului preventiv, intenţia legiuitorului fiind aceea de a face din respectarea principiului garantării libertăţii persoanei şi asigurarea dreptului la apărare al inculpatului arestat o regulă efectivă, iar nu una declarativă, pur teoretică. De altfel, Curtea reţine că din jurisprudenţa instanţei de la Strasbourg se desprind exigenţe suplimentare de natură să asigure un conţinut mai profund dreptului la apărare. În viziunea Curţii Europene a Drepturilor Omului nu este suficientă existenţa unui apărător, ci este necesar ca autorităţile judiciare să ia măsuri pentru ca apărătorul să îşi exercite efectiv drepturile şi obligaţiile ce-i revin. Astfel, potrivit Hotărârii din 21 aprilie 1998, pronunţată în Cauza Daud împotriva Portugaliei, paragraful 42, în situaţia în care apărătorul nu sesizează instanţa cu privire la lipsa condiţiilor pentru a studia suficient de bine dosarul şi pentru a pregăti, împreună cu clientul său, apărarea, instanţa trebuie să manifeste iniţiativă, să nu rămână pasivă şi să amâne dezbaterile pentru ca apărarea să poată fi asigurată în condiţii optime. Această preocupare pe care trebuie să o aibă instanţa pentru realizarea unei apărări efective şi eficiente apare în viziunea Curţii ca fiind o obligaţie importantă a judecătorilor impusă, în egală măsură, de prevederile Convenţiei. De altfel, în această hotărâre, la paragraful 38, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat faptul că drepturile garantate de Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale trebuie să fie concrete şi efective, iar nu drepturi teoretice şi iluzorii, astfel că autorităţilor naţionale li se cere să intervină dacă nu s-a asigurat în mod evident dreptul de reprezentare prin avocat sau dacă au luat cunoştinţă de lipsa de apărare în alt mod. Curtea reţine că jurisprudenţa constantă a Curţii Europene a Drepturilor Omului conturează extrem de elocvent dimensiunile reale ale dreptului la apărare şi obligaţiile organelor judiciare în asigurarea unei efective realizări a acestui drept, aşa încât instanţa de judecată are obligaţia să înlăture orice manifestare de superficialitate şi formalism în ceea ce priveşte respectarea dreptului la apărare. În acest sens sunt: Hotărârea din 24 noiembrie 1993, pronunţată în Cauza Imbrioscia împotriva Elveţiei, paragraful

38, Hotărârea din 13 mai 1980, pronunţată în Cauza Artico împotriva Italiei, paragraful 33, şi Hotărârea din 9 octombrie 1979, pronunţată în Cauza Airey împotriva Irlandei, paragraful 24.

(...)

44. Totodată, Curtea reţine faptul că, în vederea pregătirii apărării, avocatul inculpatului are dreptul de a lua cunoştinţă de întreg materialul dosarului de urmărire penală în procedurile desfăşurate în faţa judecătorului de drepturi şi libertăţi privind măsurile privative sau restrictive de drepturi [art. 94 alin. (7) din Codul de procedură penală]. Aceasta este o veritabilă excepţie de la posibilitatea procurorului de a restricţiona motivat consultarea dosarului, dreptul de a avea un acces efectiv la documentele din dosarul de urmărire penală, în procedura de control al legalităţii măsurilor preventive, fiind reţinut şi de instanţa europeană, în vederea asigurării egalităţii de arme, în Hotărârea din 20 februarie 2014, pronunţată în Cauza Ovsjannikov împotriva Estoniei, paragraful 72, şi în Hotărârea din 1 decembrie 2009, pronunţată în Cauza Irinel Popa şi alţii împotriva României, paragraful 45.

45. De asemenea, Curtea observă că instanţa europeană de contencios al drepturilor omului a reţinut în Hotărârea din 17 iulie 2001, pronunţată în Cauza Sadak şi alţii împotriva Turciei (nr. 1), paragraful 57, şi în Hotărârea din 2 noiembrie 2010, pronunţată în Cauza Sakhnovskiy împotriva Rusiei, paragrafele 103 şi 106, faptul că, în anumite circumstanţe, se poate cere instanţei o amânare a termenului pentru a acorda apărării timp suficient. În acest context, Curtea reţine că în cazurile în care propunerea privind prelungirea arestării preventive se depune la instanţă cu mai puţin de 5 zile înainte de expirarea duratei măsurii preventive, judecătorul de drepturi şi libertăţi se află în imposibilitatea de a acorda un termen rezonabil pentru realizarea unei apărări eficiente şi adecvate. Aşa încât, în aceste cazuri, amânarea soluţionării propunerii de arestare preventivă de către judecătorul de drepturi şi libertăţi, prin acordarea unui termen foarte scurt, insuficient în vederea realizării unei apărări efective, nu este de natură să înlăture încălcarea dreptului la apărare al inculpatului ce rezultă din nerespectarea termenului reglementat de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală.

46. Pe de altă parte, Curtea reţine că, în situaţia în care procurorul depune propunerea de prelungire a arestării preventive la instanţă cu mai puţin de 5 zile înainte de expirarea duratei acesteia, intervalul de timp astfel rămas este insuficient pentru studierea de către judecător a cauzei, pentru derularea şedinţei şi pentru soluţionarea propunerii în raport cu dispoziţiile referitoare la înfăptuirea justiţiei, cuprinse în art. 124 din Legea fundamentală. Or, Curtea reţine că raţiunea termenului reglementat de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală este şi aceea de a da posibilitatea judecătorului să cunoască dosarul cauzei pentru a putea delibera şi dispune în cunoştinţă de cauză cu privire la cererea de prelungire a măsurii privative de libertate, astfel încât să fie înlăturat arbitrariul din soluţia sa. Aşa încât, în lipsa unui termen îndestulător în care să studieze propunerea de arestare preventivă, instanţa ar putea pronunţa o soluţie ce nu s-ar baza pe cunoaşterea amănunţită a cauzei, garantarea dreptului la apărare al inculpatului arestat impunând să nu existe nici măcar o aparenţă de arbitrar în modul în care judecătorul de drepturi şi libertăţi dispune cu privire la prelungirea duratei măsurii privative de libertate. De altfel, Curtea reţine că în Hotărârea din 19 octombrie 2004, pronunţată în Cauza Makhfi împotriva Franţei, paragraful 40, precitată, instanţa europeană de contencios al drepturilor omului a statuat că este crucial ca judecătorul să beneficieze de deplină capacitate de concentrare şi atenţie pentru a putea urmări dezbaterile şi pentru a dispune o soluţie lămuritoare.

47. Aşadar, Curtea reţine că în această materie dreptul la apărare, prin importanţa pe care o are, excedează sferei intereselor inculpatului, interesând întreg procesul penal şi activitatea

judiciară în general. În acest context, Curtea reţine şi cele statuate de Curtea Constituţională Federală a Germaniei în Decizia 2BvR 2292/00 din 15 mai 2002. Astfel, această instanţă constituţională a statuat faptul că, «Pentru cea mai gravă formă de imixtiune în dreptul persoanei la libertate, privarea de libertate, se prevede condiţia existenţei unei legi (formale), precum şi competenţa exclusivă, procesuală, a instanţei, aceasta nefiind la discreţia legiuitorului. Competenţa exclusivă a instanţei serveşte asigurării accentuate a dreptului fundamental. Toate organele de stat sunt obligate să asigure condiţiile pentru ca această competenţă exclusivă să fie practic efectivă. Prin urmare, statul are obligaţia constituţională să asigure accesul la judecătorul competent - [cel puţin în timpul zilei] - şi, astfel, de a-i face acestuia posibilă îndeplinirea, în mod adecvat, a atribuţiilor sale judecătoreşti.»

48. În concluzie, având în vedere toate cele arătate, ţinând cont de faptul că raţiunea termenului de depunere a propunerii de prelungire a duratei arestării preventive este aceea de a asigura respectarea dreptului fundamental la apărare al inculpatului arestat şi de a elimina arbitrariul cât priveşte dispunerea prelungirii măsurii privative de libertate, Curtea constată că acest termen are natura juridică a unui termen peremptoriu. Aceasta este singura interpretare care poate determina compatibilitatea normelor procesual penale criticate cu dispoziţiile constituţionale şi convenţionale referitoare la dreptul la apărare şi cu dispoziţiile constituţionale privind înfăptuirea justiţiei.

49. Prin urmare, Curtea reţine că nerespectarea termenului de depunere a propunerii de prelungire a arestării preventive la judecătorul de drepturi şi libertăţi «cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive» este de natură să cauzeze o vătămare procesuală, concretizată în încălcarea dreptului fundamental la apărare al inculpatului arestat, aşa încât sunt incidente normele procesual penale ale art. 268 alin. (1) din Codul de procedură penală, sancţiunea pentru nerespectarea acestui termen fiind decăderea procurorului din exerciţiul dreptului de a depune propunerea de prelungire a duratei arestului preventiv şi nulitatea absolută a actului făcut peste termen.” Curtea constată că în cazurile în care propunerea de prelungire a arestării preventive se depune cu mai puţin de 5 zile înainte de expirarea duratei măsurii, intervalul de timp rămas până la soluţionarea propunerii este insuficient pentru pregătirea unei apărări efective, încălcându-se astfel art. 24 din Constituţie şi art. 20 din Legea fundamentală raportat la dispoziţiile art. 6 paragraful 3 lit. b) din Convenţie.”

În baza acestor argumente, Curtea a concluzionat că interpretarea dată dispoziţiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală în sensul că termenul prevăzut pentru depunerea de către procuror a propunerii de prelungire a arestării preventive ar fi un termen de recomandare aduce atingere prevederilor constituţionale ale art. 24 referitor la dreptul la apărare şi ale art. 124 privind înfăptuirea justiţiei, precum şi ale art. 20 referitor la tratatele internaţionale privind drepturile omului raportat la prevederile art. 6 paragraful 3 lit. b) din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale care consacră dreptul acuzatului de a dispune de timpul şi de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale, întrucât „intervalul de timp rămas până la soluţionarea propunerii este insuficient pentru pregătirea unei apărări efective” şi „pentru studierea de către judecător a cauzei, pentru derularea şedinţei şi pentru soluţionarea propunerii”.

Considerentele dezvoltate în Decizia nr. 336 din 30 aprilie 2015, referitoare la conţinutul dreptului la apărare şi importanţa asigurării lui cu prilejul dispunerii şi al prelungirii măsurilor preventive în cursul urmăririi penale, sunt aplicabile mutatis mutandis şi în privinţa măsurii controlului judiciar, împrejurare statuată în mod expres în Decizia Curţii Constituţionale nr. 614

din 4 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 962 din 28 noiembrie 2016 (paragraful 20).

Revenind la problema termenului prevăzut în art. 207 alin. (1) din Codul de procedură penală, se reţine că întocmirea rechizitoriului şi înaintarea sa împreună cu dosarul cauzei şi copii certificate ale acestuia pentru a fi comunicate inculpaţilor instanţei competente să soluţioneze cauza în fond declanşează o nouă etapă a procesului penal, camera preliminară. Procedura prevăzută de dispoziţiile art. 207 din Codul de procedură penală este însă relativ similară celei reglementate pentru faza de urmărire penală în art. 235 din acelaşi cod, diferenţa fiind aceea că judecătorul de cameră preliminară verifică din oficiu legalitatea şi temeinicia măsurii preventive, independent de existenţa sau nu a unei propuneri formulate, potrivit art. 330 din Codul de procedură penală, de către procuror prin rechizitoriu. Astfel, în ambele cazuri există obligaţia procurorului de sesizare a judecătorului cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea duratei măsurii preventive, şedinţa se desfăşoară cu citarea inculpatului şi asigurarea apărării când aceasta este obligatorie potrivit legii, în prezenţa inculpatului arestat, cu excepţiile prevăzute de art. 235 alin. (4) din Codul de procedură penală la care dispoziţiile art. 207 alin. (3) fac trimitere, cu participarea obligatorie a procurorului. Ambele proceduri au aceeaşi finalitate, respectiv luarea unei decizii cu privire la măsura preventivă, fiind statuată obligaţia judecătorului de a se pronunţa anterior expirării duratei acesteia [art. 235 alin. (4), art. 207 alin. (3) din Codul de procedură penală], termenul de declarare a căii de atac este acelaşi, de 48 de ore [art. 204 alin. (1), art. 205 alin. (1)], procedura de judecare a contestaţiei este reglementată identic, existând aceeaşi obligaţie de a soluţiona contestaţia declarată de procuror împotriva încheierii prin care s-a revocat sau înlocuit măsura preventivă înainte de expirarea măsurii preventive dispuse anterior [art. 204 alin. (5), art. 205 alin. (5)].

În mod evident, şi în această nouă fază a procesului penal, inculpatul trebuie să beneficieze de un interval de timp pentru pregătirea unei apărări efective şi, totodată, trebuie asigurate condiţiile pentru înlăturarea oricărei aparenţe de arbitrar în modul în care judecătorul/judecătorii din contestaţie (în situaţiile în care calea de atac trebuie soluţionată anterior expirării măsurii preventive), dispune/dispun cu privire la măsura preventivă, prin existenţa unui interval de timp suficient pentru studierea cauzei. Împrejurarea că verificarea legalităţii şi temeiniciei măsurii şi luarea unei decizii cu privire la menţinerea sau nu a acesteia se face din oficiu, şi nu la solicitarea parchetului este, în contextul examinat, lipsită total de relevanţă, întrucât, independent de titularul cererii sau de etapa procesuală, toate aceste garanţii procesuale trebuie asigurate.

Se constată, aşadar, că procedura prevăzută de dispoziţiile art. 207 alin. (1) din Codul de procedură penală pune în discuţie imperativul respectării aceloraşi dispoziţii constituţionale şi convenţionale ca cele pe care se fundamentează Decizia nr. 336 din 30 aprilie 2015, astfel că, mutatis mutandis, toate considerentele Curţii Constituţionale sunt incidente şi în privinţa termenului ce face obiectul prezentei sesizări.

Ca atare, interpretarea dispoziţiilor art. 207 alin. (1) din Codul de procedură penală trebuie să se facă în lumina deciziei instanţei de contencios constituţional, respectiv în sensul că raţiunea termenului stabilit pentru înaintarea rechizitoriul şi a dosarului cauzei este aceea de a asigura respectarea dreptului fundamental la apărare al inculpatului şi de a elimina arbitrarul în dispunerea menţinerii măsurii preventive, termenul având natura juridică a unui termen peremptoriu.

Fiind un termen peremptoriu, în cazul încălcării acestuia devin incidente dispoziţiile art. 268 alin. (1) din Codul de procedură penală, potrivit cărora atunci când pentru exercitarea unui

drept procesual legea prevede un anumit termen, nerespectarea acestuia atrage decăderea din exerciţiul dreptului şi nulitatea actului făcut peste termen.

În privinţa nerespectării termenului prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, Curtea Constituţională a statuat că sancţiunea este decăderea procurorului din exerciţiul dreptului de a depune propunerea de prelungire a duratei arestului preventiv şi nulitatea absolută a actului făcut peste termen (paragraful 49).

Situaţia particulară a procedurii reglementate în art. 207 din Codul de procedură penală, în care, independent de dreptul procurorului de a formula propuneri cu privire la măsura preventivă dispusă în cauză, există şi obligaţia judecătorului de cameră preliminară ca, din oficiu, să procedeze la verificarea legalităţii şi temeiniciei acesteia, implică o analiză completă a efectelor pe care nerespectarea termenului le produce. În aceste condiţii, deşi sesizarea a vizat doar dispoziţiile art. 207 alin. (1) din Codul de procedură penală, având în vedere că Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a fost învestită să dezlege toate consecinţele stabilirii naturii juridice a termenului „cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea duratei acesteia”, analiza trebuie făcută şi prin raportare la dispoziţiile art. 207 alin. (2) din acelaşi cod, care se referă la verificarea legalităţii şi temeiniciei măsurii preventive de judecătorul de cameră preliminară.

În ceea ce îl priveşte pe procuror, similar nerespectării termenului prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, sancţiunea încălcării termenului de sesizare prevăzut de 207 alin. (1) din Codul de procedură penală atrage decăderea acestuia din dreptul de a formula orice cereri privind măsurile preventive şi nulitatea actului făcut în acest sens peste termen.

S-a susţinut, într-o opinie, că în această situaţie nu este afectat şi dreptul judecătorului de cameră preliminară, care, potrivit art. 207 alin. (2) din Codul de procedură penală, verifică din oficiu legalitatea şi temeinicia măsurii preventive, în termen de 3 zile de la înregistrarea dosarului, înainte de expirarea duratei acesteia.

O atare interpretare ar însemna ignorarea tuturor considerentelor referitoare la modul în care trebuie înţeles conţinutul dreptului la apărare şi la importanţa asigurării lui cu prilejul dispunerii şi al prelungirii măsurilor preventive şi care au fundamentat Decizia Curţii Constituţionale nr. 336 din 30 aprilie 2015. Aceasta întrucât, în mod evident, nerespectarea termenului de sesizare a instanţei produce consecinţe în lanţ atât cu privire la termenul pe care îl are la dispoziţie inculpatul pentru pregătirea unei apărări efective, cât şi în privinţa celui de care trebuie să dispună judecătorul, în unele situaţii şi judecătorii care soluţionează contestaţia, pentru studiul dosarului şi pronunţarea unei soluţii cu respectarea tuturor garanţiilor procesuale. Practic, prin lipsa oricăror efecte cu privire la soluţia pronunţată de judecătorul sesizat cu încălcarea art. 207 alin. (1) din Codul de procedură penală, termenul peremptoriu se transformă, în realitate, în unul de recomandare.

Obligaţia procurorului de sesizare a instanţei prin rechizitoriu cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea măsurii preventive generează, deschide, exerciţiul dreptului judecătorului de cameră preliminară de a proceda la verificarea legalităţii şi temeiniciei măsurii preventive şi de a decide, în conformitate cu prevederile art. 207 alin. (4) şi (5) din Codul de procedură penală, dacă este cazul ca această măsură să fie sau nu menţinută.

Termenul fiind unul peremptoriu, încălcarea sa nu afectează doar valabilitatea propunerii formulate de procuror prin rechizitoriu, ci atrage şi imposibilitatea judecătorului de cameră preliminară de a mai verifica legalitatea şi temeinicia măsurii preventive, având în vedere că acesta se află în faţa unei sesizări făcute cu nerespectarea dispoziţiilor legale şi care a produs o vătămare a drepturilor inculpatului ce nu mai poate fi înlăturată. Existenţa vătămării şi imposibilitatea

înlăturării ei au fost statuate expres de Curtea Constituţională pentru aceste situaţii, nemaifiind cercetate de la caz la caz (Decizia nr. 336 din 30 aprilie 2015, aplicabilă mutatis mutandis), ceea ce înseamnă că, pornind de la principiile constituţionale şi de la importanţa fundamentală a dreptului la apărare în această materie, practic, a avut loc o convertire a nulităţii relative într-o nulitate absolută. În mod evident, această nulitate nu afectează rechizitoriul, ca act de sesizare a instanţei, ci atrage doar imposibilitatea judecătorului de cameră preliminară de a mai declanşa procedura prevăzută de art. 207 alin. (2) din Codul de procedură penală. În aceste condiţii, măsura va înceta de drept, conform art. 241 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală, la expirarea termenului stabilit de organul judiciar care anterior a prelungit-o (sau, după caz, a dispus-o), judecătorul de cameră preliminară urmând să constate această împrejurare şi să efectueze toate demersurile prevăzute de lege.

În fine, este de menţionat şi faptul că aceasta este şi interpretarea care a fost dată în mod constant termenului prevăzut de art. 207 alin. (1) din Codul de procedură penală de către Curtea Constituţională în deciziile nr. 145 din 17 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 10 iunie 2016; nr. 251 din 5 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 452 din 16 iunie 2016; nr. 276 din 10 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 572 din 28 iulie 2016; nr. 698 din 29 noiembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 163 din 6 martie 2017; nr. 702 din 29 noiembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 274 din 19 aprilie 2017; nr. 729 din 6 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 137 din 23 februarie 2017; nr. 53 din 2 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 348 din 11 mai 2017; nr. 155 din 14 martie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 379 din 22 mai 2017; nr. 144 din 27 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 467 din 6 iunie 2018.

Astfel, instanţa de contencios constituţional, expunând pe larg considerentele Deciziei nr. 336 din 30 aprilie 2015, a statuat că „termenul prevăzut de art. 207 alin. (1) din Codul de procedură penală are aceeaşi natură juridică cu cel prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, fiind un termen peremptoriu” (paragraful 19 din Decizia nr. 145/2016, paragraful 28 din Decizia nr. 251/2016, paragraful 23 din Decizia nr. 698/2016, paragraful 22 din Decizia nr. 702/2016, paragraful 25 din Decizia nr. 53/2017) şi că nerespectarea acestuia este de natură să cauzeze o vătămare procesuală, concretizată în încălcarea dreptului fundamental la apărare al inculpatului supus măsurii preventive, aşa încât sunt incidente prevederile art. 268 alin. (1) din Codul de procedură penală, sancţiunea pentru nerespectarea acestui termen fiind decăderea organelor judiciare competente din exerciţiul dreptului de a proceda la menţinerea măsurii preventive în cauză şi nulitatea actului făcut peste termen (paragraful 18 din Decizia nr. 276/2016; paragraful 25 din Decizia nr. 698/2016; paragraful 24 din Decizia nr. 702/2016 şi paragraful 27 din Decizia nr. 53/2017).

Prin urmare, în considerarea celor expuse, în interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 207 alin. (1) şi (2) din Codul de procedură penală, se va stabili că:

Termenul „cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea duratei acesteia” este un termen peremptoriu, iar încălcarea sa atrage decăderea procurorului din dreptul de a formula cereri privind măsurile preventive şi nulitatea actului făcut în acest sens peste termen, precum şi imposibilitatea judecătorului de cameră preliminară de a verifica din oficiu legalitatea şi temeinicia măsurii preventive înainte de expirarea duratei acesteia. [...]

5) Decizia nr. 22/2018, publicată în M. Of. nr. 47 din 18 ianuarie 2019

Soluţia: *Admite recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 184 alin. (28) din Codul de procedură penală, din durata pedepsei se deduce perioada în care suspectul sau inculpatul a fost internat voluntar sau nevoluntar într-o instituţie de specialitate, în vederea efectuării expertizei psihiatrice.

Considerente:

[...] 4.2. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, examinând problema de drept referitoare la interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 184 alin. (28) din Codul de procedură penală, constată că deducerea din pedeapsa închisorii pronunţate a duratei internării medicale în scopul efectuării expertizei medico-legale psihiatrice este obligatorie şi în cazul internării voluntare a suspectului sau inculpatului, pentru următoarele argumente:

1. Contrar opiniei exprimate de către procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, în sensul că textul alin. (28), fiind ultimul din conţinutul art. 184 din Codul de procedură penală, se referă exclusiv la internarea nevoluntară, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie apreciază că, tocmai din această perspectivă (specifică interpretării sistematice), acest text trebuie aplicat în ambele situaţii, atât în cazul internării voluntare, cât şi în cazul internării nevoluntare.

Se apreciază că, în cazul în care ar fi intenţionat să restrângă aplicarea acestui text, nimic nu ar fi împiedicat legiuitorul să precizeze expres că: „Perioada în care suspectul sau inculpatul a fost internat nevoluntar într-o instituţie de specialitate în vederea efectuării expertizei psihiatrice se deduce din durata pedepsei, în condiţiile art. 72 din Codul penal.”

Or, nu se poate considera că neinserarea cuvântului „nevoluntar” în textul alin. (28) al art. 184 din Codul de procedură penală reprezintă o evidentă eroare de text ori o evidentă omisiune, mai ales dacă se reţine importanţa legii în care este inclus textul de lege menţionat (Codul de procedură penală al României).

Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie apreciază că sintagma „în condiţiile art. 72 din Codul penal” cuprinsă în textul analizat trebuie înţeleasă în sensul că deducerea se face din „durata pedepsei pronunţate”, dar şi în situaţiile în care „condamnatul a fost urmărit sau judecat, în acelaşi timp ori în mod separat, pentru mai multe infracţiuni concurente, chiar dacă a fost condamnat pentru o altă faptă decât cea care a determinat dispunerea măsurii”, precum şi în celelalte situaţii prevăzute de dispoziţiile art. 72 alin. (2) şi (3) din Codul penal, ca urmare a trimiterii realizate de textul art. 184 alin. (28) din Codul de procedură penală la dispoziţiile art. 72 din Codul penal.

2. O interpretare contrară a art. 184 alin. (28) din Codul de procedură penală ar conduce la o situaţie vădit defavorabilă şi, evident, inechitabilă juridic, deoarece:

- în ambele situaţii, organul judiciar „dispune efectuarea unei expertize medico-legale psihiatrice”, deci emite un act procesual obligatoriu a fi pus în executare;

- dispunerea expertizei medico-legale psihiatrice este, pe de altă parte, o obligaţie a organului judiciar, impusă de lege, deoarece dispoziţiile art. 184 alin. (1) din Codul de procedură penală sunt imperative („se dispune”), iar nu supletive („se poate dispune”);

- în acest context se reţine că însuşi legiuitorul a apreciat că, pentru aflarea adevărului sub aspectul stabilirii răspunderii penale, este obligatorie efectuarea, în cazurile menţionate expres şi limitativ de art. 184 alin. (1) din Codul de procedură penală, a expertizei medico-legale psihiatrice;

- în consecinţă, suspectul sau inculpatul este obligat să se supună unei obligaţii ce îşi are originea în două „surse”: legea, respectiv actul procesual al organului judiciar;

- legea stabileşte două etape distincte:

a) dispunerea efectuării expertizei medico-legale psihiatrice, prin emiterea actului procesual de către organul judiciar, obligatoriu a fi pus în executare;

b) punerea în executare a dispoziţiei procesuale sau a obligaţiei prevăzute de lege. Între cele două etape anterior menţionate, legea obligă parcurgerea următoarelor momente procesuale:

(i) aducerea la cunoştinţa suspectului/inculpatului a dispoziţiei de efectuare a expertizei medico-legale psihiatrice;

(ii) obţinerea consimţământului scris al suspectului sau inculpatului, exprimat în prezenţa unui avocat ales sau din oficiu;

(iii) parcurgerea, în funcţie de conduita suspectului sau inculpatului, a procedurii de internare medicală şi de efectuare a expertizei medico-legale psihiatrice (internarea medicală voluntară şi prezentarea voluntară pentru examinarea la comisia medico- legală psihiatrică sau, în cazul refuzului de efectuare a expertizei ori în cazul neprezentării la comisia medico-legală psihiatrică, parcurgerea procedurii judiciare stabilite de lege pentru internarea nevoluntară);

- astfel, se constată că punerea în executare a dispoziţiei organului judiciar, corelativ cu obligaţia suspectului sau inculpatului de a se supune acesteia, poate fi îndeplinită „de bunăvoie” (prin internarea medicală voluntară) sau „prin constrângere” (prin internarea medicală nevoluntară);

- dacă s-ar accepta opinia că numai în situaţia internării medicale nevoluntare se scade durata acesteia din pedeapsa închisorii pronunţate, ar însemna că suspectul ori inculpatul care execută dispoziţia organului judiciar, care se supune de bunăvoie dispoziţiei acestui organ sau care se supune de bunăvoie legii [situaţie în care organele judiciare nu mai recurg la procedura complexă prevăzută de art. 184 alin. (4) şi următoarele din Codul de procedură penală, care presupune inerente cheltuieli judiciare şi resurse de personal] să constate, în final, că în cazul său durata internării medicale nu se scade din pedeapsa închisorii;

- dimpotrivă, suspectul sau inculpatul care refuză să se supună dispoziţiei organului judiciar [în realitate, chiar legii - art. 184 alin. (1) din Codul de procedură penală] şi, în acest mod, impune respectivului organ judiciar parcurgerea procedurii complexe prevăzute de lege pentru internarea medicală nevoluntară, determinând efectuarea unor cheltuieli judiciare specifice procedurii judiciare, va constata că, în final, este „beneficiarul” dispoziţiilor art. 184 alin. (28) din Codul de procedură penală, prin scăderea duratei internării medicale din pedeapsa închisorii.

De altfel, diferenţa dintre cele două tipuri de internări medicale (internarea medicală voluntară şi internarea medicală nevoluntară) constă, în mod real, numai în modalitatea de conformare a conduitei suspectului sau inculpatului în raport cu dispoziţia organului judiciar [obligaţie prevăzută de lege, conform art. 184 alin. (1) din Codul de procedură penală].

Or, în aceste condiţii, se apreciază că nu există suficiente raţiuni juridice care să justifice înlăturarea suspectului sau inculpatului care acceptă să se interneze medical pentru efectuarea expertizei medico-legale psihiatrice de la beneficiul prevăzut de art. 184 alin. (28) din Codul de procedură penală.

Spre exemplu, deducerea din pedeapsă a reţinerii sau arestării nu este condiţionată de prezentarea de bunăvoie a suspectului sau inculpatului la locul de arest sau, dimpotrivă, de darea în urmărire, cu inerentele cheltuieli judiciare, urmată de prinderea şi încarcerarea acestuia. Privarea de libertate este aceeaşi, indiferent de modul în care a fost pusă în executare măsura

preventivă: prin prezentarea de bunăvoie a acuzatului la locul de deţinere sau la organul de poliţie sau, dimpotrivă, prin constrângerea acestuia de către organul de poliţie.

Este neîntemeiat argumentul potrivit căruia situaţia contrară (scăderea din durata pedepsei pronunţate a duratei internării medicale voluntare) ar fi echivalentă cu acceptarea tezei că prin ordonanţa procurorului care dispune o măsură procesuală în vederea obţinerii unui mijloc de probă poate fi privată de libertate o persoană împotriva voinţei sale, pentru o durată neprecizată în cuprinsul actului, fără o procedură reglementată şi fără a avea acces la o cale de atac în faţa unui judecător, precum şi că o măsură privativă de libertate nu poate fi substituită printr-o măsură procesuală luată în vederea obţinerii unui mijloc de probă, cea din urmă neputând conferi procurorului competenţe mai întinse decât cele pe care legea i le acordă în cazul dispunerii unei măsuri privative de libertate.

Aceasta deoarece în cazul internării nevoluntare nu se emite un mandat de arestare, ci doar o încheiere a judecătorului de drepturi şi libertăţi sau a instanţei, ipoteză în care nu se contestă obligaţia scăderii din pedeapsa închisorii a duratei internării medicale [art. 184 alin. (23) din Codul de procedură penală - hotărârea prin care dispune internarea nevoluntară se pune în executare de procuror prin intermediul organelor de poliţie].

De asemenea, se apreciază ca nerelevantă împrejurarea că legiuitorul, pentru evitarea abuzurilor în materia internării medicale nevoluntare, a prevăzut o procedură asemănătoare cu cea stabilită pentru luarea măsurii preventive a arestării.

În condiţiile în care internarea medicală este voluntară, evident că nu se impune elaborarea unei proceduri prin care să se conteste această opţiune a suspectului/inculpatului.

Nu în ultimul rând, în ipoteza internării medicale voluntare nu se impune stabilirea unei durate de către organul judiciar, însă durata care a fost efectiv necesară pentru efectuarea expertizei medico-legale psihiatrice va fi menţionată în raportul de expertiză.

3. Deducerea din pedeapsa închisorii a duratei măsurii internării în scopul efectuării expertizei medicale psihiatrice nu are legătură cu privarea de libertate specifică măsurilor preventive (reţinerea şi arestarea), acestea având raţiuni şi temeiuri total diferite, astfel că nu este justificată o „asimilare” a internării medicale nevoluntare cu măsurile preventive privative de libertate (reţinerea ori arestarea).

Dacă în concepţia legiuitorului ar fi existat o astfel de „asimilare”, cu siguranţă că deducerea măsurii internării medicale reglementate de art. 184 din Codul de procedură penală ar fi fost expres menţionată în textul art. 72 din Codul penal, alături de celelalte măsuri preventive privative de libertate.

În realitate, scăderea din durata pedepsei închisorii pronunţate de instanţă a duratei internării medicale reglementate de art. 184 din Codul de procedură penală este consecinţa firească a supunerii persoanei cercetate, pe o anumită durată de timp, la o obligaţie prevăzută de lege, constând într-o procedură probatorie, cu evident caracter invaziv pentru viaţa privată, dispusă de organul judiciar în baza unei obligaţii prevăzute de lege şi care, inerent, impune o restrângere severă a libertăţii de mişcare pe durata internării medicale, indiferent dacă această supunere a acuzatului este una voluntară sau nevoluntară şi chiar dacă nu atinge nivelul de severitate al măsurilor preventive privative de libertate propriu-zise (reţinere, arestare, arest la domiciliu) - (mutatis mutandis, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Secţia III, Cauza Filip contra României, 14 decembrie 2006, Cererea nr. 41.124/02).

De altfel, în textul art. 404 alin. (4) din Codul de procedură penală se face o distincţie neechivocă între „internarea medicală” şi „măsurile preventive privative de libertate”, deoarece, conform acestor dispoziţii legale:

Art. 404 alin. (4)

„Dispozitivul trebuie să mai cuprindă, după caz, cele hotărâte de instanţă cu privire la:

a) deducerea duratei măsurii preventive privative de libertate şi a internării medicale, indicându-se partea din pedeapsă executată în acest mod;

b) măsurile preventive;

c) măsurile asigurătorii;

d) măsurile de siguranţă;

e) cheltuielile judiciare;

f) restituirea lucrurilor;

g) restabilirea situaţiei anterioare;

h) cauţiune;

i) rezolvarea oricărei alte probleme privind justa soluţionare a cauzei.”

Într-o altă cauză a Curţii Europene a Drepturilor Omului: „Curtea a constatat că, atunci când expertiza psihiatrică este necesară, autorităţile trebuie să vegheze ca această măsură să nu depăşească linia de echilibru care trebuie să existe între obligativitatea respectului vieţii private a persoanei şi buna administrare a justiţiei” (Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Secţia III, Cauza Worwa contra Poloniei, 27 noiembrie 2003, 26.624/95).

Art. 5 § 1 din Convenţie reglementează dreptul la libertate şi la siguranţa persoanei, statuând că nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepţia cazurilor limitativ prevăzute la lit. a)-f).

Prin dreptul la libertate, Curtea Europeană a Drepturilor Omului înţelege dreptul la libertate fizică al persoanei, ce constă în posibilitatea acesteia de a se mişca, de a se deplasa în mod liber.

Din jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului nu rezultă o definiţie a noţiunii de „privare de libertate”, analiza acesteia fiind făcută în mod concret, în funcţie de particularităţile fiecărei cauze, avându-se în vedere natura şi durata măsurii, efectele acesteia sau modalităţile de executare.

Astfel, incidenţa noţiunii de „privare de libertate” a fost analizată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin raportare la spaţiul ce nu a putut fi părăsit, la constrângerea fizică sau psihică la care o persoană a fost supusă din partea autorităţilor (cauzele De Wilde, Ooms şi Versyp contra Belgiei, Nielsen contra Danemarcei) sau la timpul în care nu a putut fi părăsit în mod liber un spaţiu (Cauza Amuur contra Franţei), în cazuri vizând: arestul preventiv, detenţia ca urmare a condamnării la executarea unei pedepse (Cauza Van Droogenbroeck contra Belgiei), arestul la domiciliu (cauzele Mancini contra Italiei, Giulia Manzoni contra Italiei, Vachev contra Bulgariei, Lavents contra Letoniei), internarea pentru motive medicale într-o clinică psihiatrică (cauzele Morsink contra Olandei, Ashingdane contra Marii Britanii), conducerea la sediul poliţiei în vederea audierii (Cauza X şi Y contra Germaniei).

Totodată, este de evidenţiat faptul că în conţinutul art. 5 din Convenţie se utilizează atât termenul de „arestare”, cât şi acela de „deţinere”, acestea fiind concepte care au un caracter autonom, ce pot dobândi un înţeles compatibil cu scopurile Convenţiei, faţă de sensul lor din dreptul intern al statelor contractante.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, chiar dacă analizează sensul şi domeniul de aplicare ale celor două noţiuni prin raportare la sistemele naţionale, nu este ţinută de o asemenea calificare, ea urmând să aibă în vedere, ca obiectiv principal, ca lipsirea de libertate a unei persoane să nu fie arbitrară.

În sfârşit, argumentul în sensul excluderii analogiei între cele două instituţii (internarea medicală şi privarea de libertate - consecinţă a reţinerii, arestării ori detenţiei) este susţinut chiar de textul art. 184 din Codul de procedură penală, în care se menţionează expres că procedura este obligatoriu a fi respectată chiar şi în situaţia în care acuzatul se află deja într-o stare de privare de libertate (stare de reţinere, de arestare, de deţinere), elocvente fiind dispoziţiile art. 184 alin. (13), (18) şi (24) din Codul de procedură penală.

4. Internarea medicală în scopul efectuării expertizei medicale psihiatrice, ca procedură probatorie pentru stabilirea discernământului suspectului sau al inculpatului (prevăzută de art. 184 din Codul de procedură penală), are o natură juridică diferită (ca scop şi condiţii) faţă de alte două instituţii reglementate de Codul de procedură penală: obligarea provizorie la tratament medical, prevăzută de art. 245 din Codul de procedură penală, şi internarea medicală provizorie, prevăzută de art. 247 din Codul de procedură penală, ambele reglementate în titlul V al Codului de procedură penală cu denumirea marginală „Măsurile preventive şi alte măsuri procesuale”.

Astfel, se subliniază că aceste din urmă instituţii se referă la măsurile de siguranţă cu caracter medical prevăzute de Codul penal (art. 109 şi 110 din Codul penal), astfel că orice examinare comparativă a acestor proceduri cu aceea prevăzută de art. 184 din Codul de procedură penală este lipsită de utilitate juridică.

5. Un alt argument în favoarea soluţiei propuse este cel deja menţionat în cuprinsul jurisprudenţei anexate: *„Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus”*. [...]

b) Decizii de respingere

Decizia nr. 9/2018, publicată în M. Of. nr. 429 din 21 mai 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibil, recursul în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bucureşti privind „posibilitatea cenzurării procedurii de cameră preliminară în apel şi limitele acestei cenzuri”.*

Considerente:

[...] 7.2. Analiza condiţiilor de admisibilitate

Din interpretarea sistematică a dispoziţiilor art. 471 şi art. 472 din Codul de procedură penală aplicabile în materia recursului în interesul legii rezultă că pentru a se apela la un asemenea mecanism de unificare a practicii judiciare trebuie îndeplinite mai multe condiţii de admisibilitate.

Astfel, promovarea recursului în interesul legii se realizează de către unul dintre titularii prevăzuţi, în mod expres, de art. 471 alin. (1) din Codul de procedură penală, cerinţă ce este îndeplinită în cauză, având în vedere că instanţa supremă a fost sesizată de către Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bucureşti.

Cererea, aşa cum prevede art. 471 alin. (2) din Codul de procedură penală, trebuie să cuprindă anumite elemente de conţinut, respectiv enunţarea soluţiilor diferite date problemei de

drept şi motivarea acestora, jurisprudenţa Curţii Constituţionale, a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, a Curţii Europene a Drepturilor Omului sau, după caz, a Curţii de Justiţie a Uniunii Europene, opiniile relevante din doctrină, precum şi soluţia ce se propune a fi pronunţată în recursul în interesul legii, aspecte care formal se regăsesc în cuprinsul prezentei sesizări.

Condiţia esenţială pentru promovarea recursului în interesul legii care rezultă din analiza coroborată a dispoziţiilor art. 471 alin. (1) şi (3) din Codul de procedură penală şi ale art. 472 din Codul de procedură penală o reprezintă existenţa unei probleme de drept soluţionate în mod diferit de instanţele judecătoreşti, prin hotărâri definitive, ce trebuie dovedită prin anexarea acestora la cererea formulată de titularul sesizării.

Raportând această din urmă cerinţă la datele concrete ale cauzei, Completul competent să judece recursul în interesul legii constată că nu este îndeplinită.

Examinând jurisprudenţa ataşată din perspectiva analizei chestiunii de drept în discuţie, respectiv cea în care există un caz de nulitate absolută, dintre cele prevăzute de art. 281 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de procedură penală, privind un act din procedura camerei preliminare, invocat în apel, se constată insuficienţa soluţiilor jurisprudenţiale opuse manifestate în materie.

Astfel, în ceea ce priveşte varianta aprecierii ca fiind admisibilă trimiterea cauzei pentru rejudecare din etapa camerei preliminare, după desfiinţarea în apel a sentinţei apelate, în situaţia constatării unuia din cazurile de nulitate absolută prevăzute de art. 281 alin. (1) lit. a) -d) din Codul de procedură penală, depunerea de copii ale hotărârilor judecătoreşti definitive din care rezultă că problema de drept care formează obiectul judecăţii a fost soluţionată în acest mod de instanţele judecătoreşti este ilustrativă.

În acest sens au fost identificate următoarele hotărâri: Decizia penală nr. 82/A din data de 22 ianuarie 2016 pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a II-a penală în Dosarul nr. 2.408/122/2014, Decizia penală nr. 1.150/A din data de 18 septembrie 2015 pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia I penală în Dosarul nr. 8.513/3/2015 şi Decizia penală nr. 1.022/A din data de 16 iunie 2016 a Curţii de Apel Bucureşti - Secţia I penală pronunţată în Dosarul nr. 2.431/330/2015.

În ceea ce priveşte opinia contrară, în cadrul căreia se consideră că nu este posibilă cenzurarea procedurii de cameră preliminară în apel şi nu este posibilă trimiterea cauzei spre rejudecare, cu reluarea cauzei din etapa camerei preliminare, atâta vreme cât obiectul analizei instanţei de apel îl constituie numai etapa judecăţii - s-a arătat că nulitatea absolută prevăzută de art. 281 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de procedură penală poate fi invocată numai pe calea contestaţiei - actul de sesizare a ataşat exclusiv Decizia nr. 1.142/A din data de 14 iulie 2016 a Curţii de Apel Bucureşti - Secţia a II-a penală.

Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bucureşti a efectuat verificări la nivelul şi al altor curţi de apel din ţară, conform art. 1 pct. 10 paragraful 1 din Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 148/2015, modificată prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 725/2015, fiind comunicate opinii şi/sau hotărâri judecătoreşti de Curtea de Apel Bacău, Curtea de Apel Braşov, Curtea de Apel Constanţa, Curtea de Apel Craiova, Curtea de Apel Galaţi, Curtea de Apel Iaşi, Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Ploieşti, Curtea de Apel Piteşti, Curtea de Apel Suceava, Curtea de Apel Târgu Mureş, Curtea de Apel Timişoara, Curtea Militară de Apel.

Sintetizând relaţiile comunicate s-a constatat faptul că s-a conturat opinia majoritară în sensul că procedura de cameră preliminară nu poate fi sancţionată în apel în situaţia existenţei unor cazuri de nulitate absolută prevăzute de art. 281 alin. (1) lit. a)-d) din Codul procedură penală [adică lit. a) compunerea completului de judecată; b) competenţa materială şi competenţa

personală a instanţelor judecătoreşti, atunci când judecata a fost efectuată de o instanţă inferioară celei legal competente; c) publicitatea şedinţei de judecată; d) participarea procurorului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii; respectiv singurele situaţii de încălcare a dispoziţiilor legale ce pot fi invocate „în orice stare a procesului”] şi deci instanţa de apel nu are posibilitatea trimiterii cauzei spre rejudecare, din etapa camerei preliminare. Dat fiind caracterul general al chestiunii de drept aduse în discuţie, respectiv „Posibilitatea cenzurării procedurii de cameră preliminară în apel”, au fost ataşate decizii în susţinerea acestui punct de vedere, ce însă fie nu sunt relevante din punctul de vedere al problemei în discuţie, fie nu abordează în concret instituţia nulităţii absolute prevăzută de art. 281 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de procedură penală.

Astfel, pentru completă deslușire şi conturare a opiniei jurisprudenţiale că procedura de cameră preliminară nu poate fi sancţionată în apel în situaţia existenţei unor cazuri de nulitate absolută prevăzute de art. 281 alin. (1) lit. a) -d) din Codul de procedură penală şi deci instanţa de apel nu are posibilitatea trimiterii cauzei spre rejudecare, din etapa camerei preliminare, prin Decizia penală nr. 725/A din data de 18 mai 2015, pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a II-a penală în Dosarul nr. 14.239/94/2014 (1.384/2015), s-a reţinut: „Deşi inculpatul V.C.F. a antamat în apel, tangenţial, şi chestiunea nelegalei sale citări în procedura de cameră preliminară, Curtea constată că o atare neregularitate nu ar putea fi cenzurată pe calea apelului, ci exclusiv a contestaţiei eventual exercitate în condiţiile prevăzute de art. 347 coroborat cu art. 425^1 al. 2 raportat la art. 411 al. 1 din Codul de procedură penală şi adresată judecătorului de cameră preliminară competent”.

Totodată, Decizia penală nr. 1.642/A din data de 27 noiembrie 2017 pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a II-a penală în Dosarul nr. 37.188/3/2014 (1.360/2015) reţine: „Cu referire la criticile inculpatei D.A. referitoare la nelegalitatea sentinţei primei instanţe pentru considerente ce au viciat, în opinia sa, procedura desfăşurată în cameră preliminară, Curtea reţine următoarele:

Astfel, în cadrul motivelor de apel, inculpata a susţinut că în faza de cameră preliminară nu a fost citată, procedura fiind nelegal îndeplinită pentru data de 27.01.2015, fapt ce a pus-o în imposibilitatea de a formula cereri şi excepţii cu privire la legalitatea sesizării instanţei, a administrării probelor şi a efectuării actelor de urmărire penală. Faţă de acest aspect inculpata apreciază că este incident cazul de nulitate absolută prevăzut de art. 281 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură penală privind prezenţa inculpatului atunci când participarea sa este obligatorie din punctul de vedere al citării, considerând că se impune desfiinţarea hotărârii şi trimiterea cauzei spre rejudecare la instanţa de fond pentru reluarea procedurii de cameră preliminară.

Inculpata mai consideră că este incident şi cazul de nulitate absolută prevăzut de art. 282 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală, în condiţiile în care a fost lipsită de apărare la primul termen acordat de prima instanţă.

Curtea reţine că astfel de critici nu pot fi primite.

Astfel, se observă că încălcările dispoziţiilor legale arătate de inculpată nu se regăsesc în enumerarea limitativă cuprinsă la art. 282 alin. (1) din Codul de procedură penală ce să determine nulitatea absolută a actelor întocmite în acest mod, în condiţiile în care prezenţa inculpatei nu era obligatorie în procedura de cameră preliminară sau a judecăţii în fond faţă de dispoziţiile art. 364 alin. (1) din Codul de procedură penală (nefiind reţinută sau arestată), iar la termenul din data de 10 februarie 2015 asistenţa juridică i-a fost asigurată de apărătorul ales. Prin urmare, neregularităţile de care se prevalează petenta reprezintă eventuale nulităţi relative care pot determina nulitatea actului numai atunci când prin nerespectarea cerinţei legale s-a adus o

vătămare drepturilor sale procesuale care nu poate fi înlăturată în alt mod decât prin desfiinţarea actului, nulitate care poate fi invocată numai în condiţiile art. 282 alin. (3) şi (4) din Codul de procedură penală.

Astfel, în ceea ce priveşte vicierea citarii sale în procedura de cameră preliminară, Curtea reţine că o astfel de neregularitate putea fi invocată numai în cadrul acestei proceduri, după cum rezultă expres din dispoziţiile art. 282 alin. (4) lit. a) din Codul de procedură penală, ceea ce inculpata nu a făcut în speţă (nu a invocat nulitatea nici măcar la primul termen de judecată acordat de instanţa de fond după începerea judecaţii, deşi a fost prezentă), motiv pentru care astfel de critici nu pot fi examinate în apel (fiind depăşit termenul procedural în care puteau fi semnalate) şi nici să afecteze în vreun fel hotărârea atacată sub aspectul legalităţii.

Legat de presupusa încălcare a dreptului la apărare, Curtea reţine că şi această critică este neîntemeiată din moment ce inculpata a fost asistată de un apărător ales la termenul din 10.02.2015 când a avut loc judecata în fond."

Prin Decizia penală nr. 675/P din data de 10 iunie 2016 pronunţată de Curtea de Apel Constanţa - Secţia penală în Dosarul nr. 7.932/118/2013 au fost admise apelurile şi s-a dispus rejudecarea cauzei de Tribunalul Constanţa. Rejudecarea a vizat şi etapa camerei preliminare. Pentru a decide astfel, instanţa de control judiciar a reţinut, în esenţă, lipsa de procedură şi încălcarea dispoziţiilor privind reprezentarea şi asistenţa juridică obligatorie a unei inculpate (persoană juridică).

Decizia penală nr. 1.159/P din 14 noiembrie 2016 pronunţată de Curtea de Apel Constanţa - Secţia penală în Dosarul nr. 15.074/118/2012 - au fost admise apelurile şi s-a dispus rejudecarea cauzei de Tribunalul Constanţa. Rejudecarea a vizat şi etapa camerei preliminare. Pentru a decide astfel, instanţa de control judiciar a reţinut, în esenţă, încălcarea dispoziţiilor privind asistenţa juridică obligatorie a unor inculpate (persoane juridice).

Decizia penală nr. 897/A din data de 27 septembrie 2016 a Curţii de Apel Galaţi - „În cadrul motivelor de apel inculpata a criticat şi Încheierea de şedinţă din data de 25 ianuarie 2016 prin care judecătorul de cameră preliminară a constatat legalitatea sesizării instanţei, a administrării probelor şi a actelor de urmărire penală efectuate în cauză şi a dispus începerea judecăţii, invocând în special că nu a fost legal citată şi nu şi-a putut face apărarea". Instanţa de apel a reţinut că „criticile inculpatei referitoare la încheierea de cameră preliminară nu pot fi analizate de către instanţa de apel deoarece această încheiere poate fi atacată doar separat, cu contestaţie, potrivit art. 347 din Codul de procedură penală, şi nu cu apel odată cu fondul cauzei".

Curtea Militară de Apel a desfiinţat sentinţele instanţei de fond şi a trimis cauza spre rejudecare, dispunând reluarea acesteia din etapa camerei preliminare. În acest sens sunt deciziile nr. 70 din data de 18 decembrie 2014 şi nr. 66 din data de 11 decembrie 2014, decizii care au fost justificate pe considerentul că încheierea de cameră preliminară (prima încheiere) nu a fost comunicată părţilor, după pronunţare trecându-se direct la judecată, fără ca încheierea de începere a judecăţii să fie definitivă. Instanţa de apel a reţinut astfel că părţile au fost lipsite de posibilitatea de a contesta încheierea de cameră preliminară şi de a-şi exercita dreptul la apărare, dispunând rejudecarea cauzei cu reluarea procedurii de cameră preliminară.

Aşadar, în speţă, nu sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de art. 471-472 din Codul de procedură penală, reţinându-se că în susţinerea unei orientări a practicii judiciare referitor la problema supusă analizei elocventă este numai o hotărâre judecătorească, absolut insuficientă pentru a ilustra existenţa unei practici judiciare diferite, care să justifice declanşarea mecanismului de unificare al recursului în interesul legii instituit de codificarea procesual penală.

În acest context, Completul competent să soluţioneze recursul în interesul legii, reţinând că în speţă este identificată practică judiciară diferită exclusiv la nivelul Curţii de Apel Bucureşti, face referire la jurisprudenţa anterioară a Secţiilor Unite ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, ilustrată în cuprinsul deciziilor nr. V din 19 ianuarie 2009 şi nr. VI din 20 septembrie 2010 pronunţate în recurs în interesul legii, în care s-a statuat că atunci când se constată existenţa unei practici neunitare la nivelul unei singure curţi de apel există alte modalităţi de rezolvare a divergenţelor de opinii ori pârghii de unificare a acestora, nefiind justificată punerea în mişcare a mecanismului reprezentat de promovarea recursului în interesul legii.

În consecinţă, reţinând că în cauză nu s-a făcut dovada existenţei unei jurisprudenţe divergente cu privire la problema de drept invocată, iar pretinsa practică neunitară, invocată în sesizare, vizează doar decizii pronunţate de Curtea de Apel Bucureşti, recursul în interesul legii declarat va fi respins ca inadmisibil. [...]

HOTĂRÂRI PREALABILE

I. Decizii pronunţate în materie civilă

a) Decizii de admitere

1) Decizia nr. 1/2018, publicată în M. Of. nr. 259 din 23 martie 2018

Soluția: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a IV-a pentru litigii de muncă şi asigurări sociale şi, în consecinţă, stabileşte că:*

Dispoziţiile art. 6 capitolul I anexa 5 din Legea nr. 63/2011 se interpretează în sensul că sporul pentru predare simultană la 2-4 clase de elevi nu se aplică şi personalului didactic din învăţământul preşcolar care îşi desfăşoară activitatea cu grupa combinată compusă din grupa mică, grupa mijlocie şi grupa mare.

Considerente:

[...] 52. Legea nr. 63/2011 a instituit un spor special pentru personalul didactic care asigură predarea simultană. În acest sens, în art. 6 din cap. I al anexei nr. 5 s-au prevăzut următoarele:

"Personalul didactic care asigură predarea simultană la 2-4 clase de elevi în învăţământul primar primeşte un spor aplicat la salariul de bază, calculat ca sumă între lit. A, B, C, D, E ale art. 3, pentru activităţi care solicită o încordare psihică foarte ridicată, stabilit după cum urmează:

a) pentru două clase de elevi - 7%;

b) pentru 3 clase de elevi - 10%;

c) pentru 4 clase de elevi - 15%."

53. Textul a făcut obiectul excepţiei de neconstituţionalitate soluţionată prin Decizia Curţii Constituţionale nr. 1.615 din 20 ianuarie 2011, care a constatat că este neconstituţională sintagma "în învăţământul primar" cuprinsă în dispoziţiile pct. 10 din lista referitoare la sporuri şi alte drepturi ale personalului didactic din învăţământ cuprinsă în anexa nr. II/1 privind reglementări specifice personalului contractual din unităţile de învăţământ la Legea-cadru nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, ale art. 7 din cap. I lit. B "Reglementări specifice personalului didactic din învăţământ" din anexa nr. II "Familia ocupaţională de funcţii bugetare «Învăţământ»" la Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice şi ale art. 6 din anexa nr. 5 "Metodologia de calcul al drepturilor salariale care se acordă personalului didactic şi personalului didactic auxiliar din învăţământ" la Legea nr. 63/2011.

54. Pentru pronunţarea acestei decizii, Curtea Constituţională a avut în vedere faptul că, potrivit art. 1 şi 4 din Ordinul ministrului educaţiei şi cercetării nr. 3.281/2006 privind funcţionarea învăţământului preuniversitar cu predare simultană, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 191 din 28 februarie 2006, învăţământul simultan se poate organiza atât în învăţământul preuniversitar primar, cât şi în cel gimnazial.

55. În aceste condiţii, Curtea a observat că textul de lege criticat creează o diferenţă de tratament juridic între cadrele didactice din ciclul primar şi cele din ciclul gimnazial, în sensul că beneficiul sporului de predare simultană este acordat numai primei categorii de personal, deşi ambele categorii de cadre didactice predau în regim simultan, astfel încât consumul nervos, suprasolicitarea neuropsihică şi efortul psihic depus sunt aceleaşi.

56. Astfel, Curtea a reţinut că, deşi ambele categorii de personal prestează activitate didactică în condiţii de predare simultană, tratamentul juridic în privinţa recompensării acestui efort psihic este diferit, uneia acordându-i-se sporul de predare simultană, alteia nu. Diferenţierea operată, şi anume în funcţie de ciclul de învăţământ, respectiv primar sau gimnazial, în condiţiile în care toate aceste cadre didactice fac parte din categoria cadrelor didactice din învăţământul preuniversitar, nu a fost considerat, însă, un criteriu obiectiv care să justifice tratamentul juridic diferenţiat aplicat cât timp atât învăţământul primar, cât şi cel gimnazial sunt parte componentă a învăţământului preuniversitar, astfel încât nu se poate susţine că sporul de predare simultană se cuvine numai unui anumit nivel din acest sistem (celui primar), această modalitate de predare desfăşurându-se şi în cadrul următorului nivel (în cel gimnazial).

57. În consecinţă, s-a concluzionat că legiuitorul a optat pentru un criteriu greşit în acordarea acestui spor, ceea ce a creat o situaţie de discriminare la nivelul cadrelor didactice din învăţământul preuniversitar care asigură activitatea de predare simultană. S-a reţinut astfel că sintagma "în învăţământul primar" cuprinsă în textul de lege criticat este neconstituţională, fiind contrară art. 16 din Constituţia României, întrucât limitează acordarea sporului de predare simultană numai la o anumită categorie de cadre didactice din învăţământul preuniversitar, fără a exista vreo justificare obiectivă şi raţională în acest sens.

58. Totodată, Curtea Constituţională a constatat că soluţia legislativă criticată s-a menţinut ulterior în art. 6 din anexa nr. 5 "Metodologia de calcul al drepturilor salariale care se acordă personalului didactic şi personalului didactic auxiliar din învăţământ" la Legea nr. 63/2011 (text invocat în sesizarea de faţă, s.a.) şi, extinzându-şi controlul asupra acestui text, a reţinut şi neconstituţionalitatea acestuia.

59. Sub aspectul efectelor acestei decizii, Curtea Constituţională a reiterat obligaţia ce se naşte, după publicarea deciziei, în sarcina Parlamentului, ca putere legiuitoare, de a pune în acord textele criticate cu normele constituţionale. În acelaşi context s-a reţinut şi că autorităţile publice implicate, inclusiv instanţele judecătoreşti, sunt chemate să realizeze o interpretare şi aplicare conformă a acestei legi cu efectele pe care le produce decizia în privinţa acordării sporului de predare simultană în condiţiile Legii nr. 63/2011, ceea ce înseamnă că, de la data publicării acestei decizii, cadrele didactice îndreptăţite vor beneficia de plata pe viitor a sporului de predare simultană.

60. Printr-un act normativ ulterior, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, s-au stabilit următoarele:

"Art. 33 alin. (4) lit. f):

Pentru personalul didactic de predare, de conducere, de îndrumare şi control din învăţământul preuniversitar, personalul didactic de predare şi cercetare şi didactic de conducere din învăţământul superior/universitar, la salariul de bază stabilit, potrivit anexei nr. 2, se acordă următoarele sporuri şi indemnizaţii, dacă sunt îndeplinite condiţiile de acordare prevăzute de lege, astfel:

(...)

f) spor de 7%, 10% şi 15% din salariul de bază pentru personalul didactic care asigură predarea simultană la 2, 3, respectiv 4 clase de elevi, stabilit după cum urmează: pentru două clase de elevi - 7%; pentru 3 clase de elevi - 10%; pentru 4 clase de elevi - 15%".

61. Prevederile cuprinse în Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice [aplicabile etapizat începând cu data de 1.07.2017, cu abrogarea art. 3^3 alin. (4) lit. f) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015], anexa nr. 1 "Familia ocupaţională de funcţii bugetare «învăţământ», cap. I, lit. B, art. 7, au următorul conţinut:

"Personalul didactic care asigură predarea simultană la 2-5 clase de elevi/grupe în învăţământul preşcolar, primar sau gimnazial, primeşte o majorare a salariului de bază, după cum urmează:

a) pentru 2 clase de elevi/grupe, o creştere cu 7% a salariului de bază deţinut;

b) pentru 3 clase de elevi/grupe, o creştere cu 10% a salariului de bază deţinut;

c) pentru 4 clase de elevi/grupe, o creştere cu 15% a salariului de bază deţinut;

d) pentru 5 clase de elevi/grupe, o creştere cu 20% a salariului de bază deţinut".

62. Verificând obiectul litigiului în care s-a formulat prezenta sesizare, din cuprinsul încheierii pronunţate la data de 6 iulie 2017, se constată că acţiunea a avut ca obiect plata diferenţelor rezultând din aplicarea sporului pentru predare simultană pentru perioada septembrie 2015-iunie 2016, acoperită doar parţial de prevederile Legii nr. 63/2011 inserată în întrebarea adresată Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, restul fiind guvernată de dispoziţiile corespunzătoare din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, care însă nu formează obiectul sesizării şi nu vor fi analizate distinct.

63. Revenind la considerentele Deciziei Curţii Constituţionale se observă că acestea au avut în vedere doar situaţia discriminatorie ce a fost creată între personalul didactic din învăţământul primar şi cel din învăţământul gimnazial sub aspectul plăţii sporului de predare simultană cât timp, în cazul ambelor niveluri de învăţământ preuniversitar, era recunoscută această formă de predare. Ordinul ministrului educaţiei, cercetării, tineretului şi sportului nr. 3.062/2012 (care a înlocuit Ordinul ministrului educaţiei şi cercetării nr. 3.281/2006, avut în vedere în considerentele deciziei) păstrează situaţia potrivit căreia pot fi organizate clase în regim simultan doar în învăţământul primar şi în cel gimnazial.

64. Cât timp predarea simultană nu a fost recunoscută decât la nivel primar şi gimnazial, doar între persoanele care predau la aceste niveluri se putea susţine existenţa unei situaţii discriminatorii generate de plata doar către cei din învăţământul primar a unui spor corespunzător acestei forme de desfăşurare a activităţii. În consecinţă, personalul didactic din învăţământul preşcolar nu poate invoca existenţa unei discriminări în raport cu celelalte categorii implicate în învăţământul preuniversitar, la nivel primar sau gimnazial, cât timp forma de predare simultană nu era prevăzută în cazul său de legislaţia primară şi secundară.

65. Spre aceeaşi concluzie conduce şi interpretarea literală a textului de lege invocat în cuprinsul întrebării, care vorbeşte de predare simultană la 2-4 clase de elevi, formaţiuni de studiu recunoscute doar pentru învăţământul primar şi gimnazial, nu şi în cazul grupelor, formă specifică învăţământului preşcolar, astfel cum rezultă din dispoziţiile art. 63 alin. (1) şi art. 262 alin. (3) din Legea nr. 1/2011.

66. Pe de altă parte, a extinde în aceste condiţii aplicabilitatea acestui spor şi la alte categorii profesionale decât cele avute în vedere de textele legale incidente, pe considerentul existenţei unei situaţii similare în cazul grupelor combinate din învăţământul preşcolar, care presupune un efort

comparabil, de natură a justifica acordarea sporului, ar constitui o substituire în rolul puterii legislative, obiectiv incompatibil principiului constituţional al separaţiei puterilor în stat.

67. Că legiuitorul nu a avut în vedere şi personalul didactic din învăţământul preşcolar atunci când a instituit sporul de predare simultană prin Legea nr. 63/2011 rezultă şi din compararea textului invocat (art. 6 din cap. I al anexei nr. 5) cu actuala dispoziţie inserată în art. 7 din anexa nr. I "Familia ocupaţională de funcţii bugetare «învăţământ», cap. I, lit. B la Legea-cadru nr. 153/2017, care stabileşte plata unei majorări salariale pentru predarea simultană la 2-5 clase de elevi/grupe în învăţământul preşcolar, primar sau gimnazial (forma enunţată nu este însă incidentă în cauză şi nu formează obiectul sesizării, ea urmând a-şi produce efectele după intrarea în vigoare a legii în forma etapizată prevăzută de art. 38).

2) Decizia nr. 8/2018, publicată în M. Of. nr. 441 din 25 mai 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a IV-a civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea prevederilor art. 40 din Legea nr. 10/1995, forma în vigoare în anul 2010, coroborate cu art. 7 din Legea nr. 329/2009 şi poziţia 5 din anexa nr. 1 la aceeaşi lege, precum şi cu prevederile art. 21 şi 22 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, obligaţia de plată a sumei echivalente cu cota de 0,70% din cheltuielile pentru executarea construcţiilor şi a lucrărilor prevăzute la art. 2 din Legea nr. 10/1995 şi pentru care se emit, în condiţiile legii, autorizaţii de construire este o obligaţie fiscală.

În interpretarea şi aplicarea prevederilor art. 40 din Legea nr. 10/1995, forma în vigoare în anul 2010, coroborate cu prevederile art. 91 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, obligaţia fiscală de plată a cotei prevăzute de art. 40 din Legea nr. 10/1995 se supune termenului de prescripţie de 5 ani, specific raporturilor juridice fiscale.

Considerente:

[...] 67. Asupra fondului sesizării, cu privire la prima chestiune de drept - calificarea obligaţiei de plată prevăzute de art. 40 din Legea nr. 10/1995, forma în vigoare în anul 2010 - se reţine că obligaţia de plată a unei sume echivalente cu o cotă de 0,70% din cheltuielile pentru executarea construcţiilor şi a lucrărilor de modernizare, modificare, transformare, consolidare sau reparaţii ale construcţiilor, pentru care se emit, în condiţiile legii, autorizaţii de construire, a fost instituită prin Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcţii în sarcina investitorilor/proprietarilor, în considerarea serviciului public constând în exercitarea controlului statal cu privire la aplicarea unitară a prevederilor legale în domeniul calităţii construcţiilor, control care se exercită prin intermediul instituţiei publice Inspectoratul de Stat în Construcţii - I.S.C., în conformitate cu art. 20 şi art. 30 din lege.

68. Art. 40 alin. 1 din lege a stabilit că sumele reprezentând cota de 0,70% din cheltuielile anterior menţionate se virează către Inspectoratul de Stat în Construcţii - I.S.C., alimentând fondul constituit de Inspectoratul de Stat în Construcţii - I.S.C. pentru îndeplinirea atribuţiilor (70% din sume) şi, respectiv, fondul constituit la nivelul Ministerului Lucrărilor Publice, Transporturilor şi Locuinţei, utilizat pentru o seamă de operaţiuni menţionate explicit în art. 40 din lege. De

asemenea, art. 40 alin. 4 a calificat veniturile colectate din cota menţionată ca fiind venituri extrabugetare (adică, venituri proprii ale beneficiarilor).

69. Rezultă că, iniţial, cota a fost concepută ca o taxă parafiscală, destinată să finanţeze activitatea organismului public tehnic specializat, însărcinat cu controlul de stat al calităţii construcţiilor, precum şi anumite activităţi ale ministerului tutelar.

70. Începând cu 1 ianuarie 2010, an în care s-au născut obligaţiile de plată pretinse de reclamant (constând în regularizări ale cotei), prevederile Ordonanţei Guvernului nr. 63/2001 privind înfiinţarea Inspectoratului de Stat în Construcţii - I.S.C. au fost implicit amendate prin dispoziţiile Legii nr. 329/2009 care, prin art. 7 coroborat cu anexa nr. 1 la lege, a stabilit că se fac venit la bugetul de stat, începând cu data intrării în vigoare a acestei legi, veniturile obţinute de autorităţile şi instituţiile publice finanţate integral sau parţial din venituri proprii, reorganizate ca instituţii publice finanţate integral de la bugetul de stat, printre care s-a numărat şi Inspectoratul de Stat în Construcţii - I.S.C.

71. Prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 1/2010 privind unele măsuri de reîncadrare în funcţii a unor categorii de personal din sectorul bugetar şi stabilirea salariilor acestora, precum şi alte măsuri în domeniul bugetar, în considerarea dispoziţiilor Legii nr. 329/2009, a fost abrogat art. 4 alin. (1), (2) şi (4) din Ordonanţa Guvernului nr. 63/2001, articol care stabilea că această instituţie publică se finanţează integral din venituri extrabugetare.

72. Începând cu data de 1 ianuarie 2015, în conformitate cu prevederile Ordonanţei Guvernului nr. 24/2014 pentru stabilirea unor măsuri privind controlul statului în domeniul construcţiilor, aprobată prin Legea nr. 35/2015, care a abrogat poziţia 5 din anexa nr. 1 la Legea nr. 329/2009, cu modificările şi completările ulterioare, Inspectoratul de Stat în Construcţii - I.S.C. a redevenit instituţie publică (aflată în subordinea Ministerului Dezvoltării Regionale şi Administraţiei Publice) care se finanţează integral din venituri proprii.

73. La datele la care s-au născut obligaţiile de plată, aşa cum au fost evidenţiate de instanţa de trimitere, respectiv în anul 2010, Inspectoratul de Stat în Construcţii - I.S.C. era finanţat de la bugetul de stat, cota de 0,70% prevăzută de art. 40 din Legea nr. 10/1995 se vira în contul său şi avea ca destinaţie bugetul de stat, I.S.C. fiind colectorul sumelor, iar prevederile referitoare la destinaţia sumelor colectate, cuprinse în art. 40, deşi neabrogate expres, deveniseră anacronice în raport cu prevederile Legii nr. 329/2009.

74. Analizând dispoziţiile art. 40 din Legea nr. 10/1995 coroborate cu ale art. 20 şi art. 30 din aceeaşi lege, cu art. 1 din Ordonanţa Guvernului nr. 63/2001, precum şi cu ale art. 1 alin. (2) şi art. 2 pct. 40 şi 42 din Legea nr. 500/2002 privind finanţele publice, cu modificările şi completările ulterioare, rezultă că obligaţia de plată menţionată se încadrează în noţiunea de taxă fiscală, fiind o prelevare cu caracter fiscal destinată a alimenta bugetul de stat, în considerarea serviciului prestat de instituţia publică, de control al calităţii construcţiilor, fără a fi un echivalent al acestui serviciu.

75. Astfel, sub imperiul prevederilor art. 40 din Legea nr. 10/1995 coroborate cu prevederile art. 7 din Legea nr. 329/2009, cota de 0,70% a devenit o taxă fiscală, pierzând caracteristica de excepţie a afectării veniturilor astfel colectate unei destinaţii expres stabilite - finanţarea instituţiei publice.

76. Potrivit art. 1 şi 2 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, raporturile privind administrarea taxelor datorate bugetului de stat sunt raporturi juridice fiscale, iar această administrare se îndeplineşte conform dispoziţiilor Codului de procedură fiscală.

77. Potrivit art. 21 din acest act normativ, drepturile patrimoniale care rezultă din raporturi de drept material fiscal sunt creanţe fiscale, iar, potrivit art. 22, obligaţiile de a plăti la termenele

legale impozitele, taxele, contribuţiile şi alte sume datorate bugetului general consolidat constituie obligaţii fiscale.

78. În baza tuturor acestor dispoziţii legale coroborate se impune concluzia că obligaţia de plată prevăzută de art. 40 din Legea nr. 10/1995, forma în vigoare în anul 2010, a unei sume echivalente cu cota de 0,70% din cheltuielile pentru executarea construcţiilor şi lucrărilor pentru care se emit autorizaţii de construire este o obligaţie fiscală, rezultând dintr-un raport de drept material fiscal.

79. Legea definește creanţele fiscale în funcţie de destinaţia sumelor, iar nu în funcţie de statutul colectorului. Distincţia în funcţie de colectarea la bugetul de stat a sumelor direct sau indirect, prin intermediul unei instituţii publice, este, de asemenea, nerelevantă din perspectiva calificării creanţei fiscale şi, respectiv, a obligaţiei fiscale.

80. Referitor la cea de-a doua chestiune de drept - supunerea obligaţiei fiscale anterior menţionate termenului de prescripţie de 5 ani prevăzut de art. 91 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003 sau termenului general de prescripţie de 3 ani prevăzut de art. 3 din Decretul nr. 167/1958, se constată următoarele:

81. Dificultatea interpretării prevederilor art. 91 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003 decurge din exprimarea legiuitorului potrivit căreia "dreptul organului fiscal de a stabili obligaţii fiscale se prescrie în termen de 5 ani".

82. Textul conţine o trimitere la raportul de drept material fiscal, prin referinţa la obligaţiile fiscale, şi o trimitere la raportul de drept procedural fiscal, prin referinţa la dreptul organului fiscal de a stabili aceste obligaţii.

83. Regimul de prescripţie a dreptului de creanţă priveşte raportul de drept material/substanţial. Rezultă astfel că relevantă pentru aplicarea regimului de prescripţie instituit de Codul de procedură fiscală, mai favorabil creditorului decât regimul de drept comun, este stabilirea naturii juridice fiscale a creanţei.

84. Demonstrative în acest sens sunt dispoziţiile art. 1 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003 care reglementează domeniul de aplicare al Codului de procedură fiscală, dar şi dispoziţiile art. 22 din Decretul nr. 167/1958. Aceste prevederi stabilesc, concordant şi coerent, că drepturile şi obligaţiile părţilor din raporturile juridice fiscale sunt reglementate de legea fiscală şi că impozitele şi taxele datorate statului rămân supuse dispoziţiilor privitoare la prescripţie din legile speciale.

85. Este adevărat că taxa prevăzută de art. 40 din Legea nr. 10/1995 este administrată de Inspectoratul de Stat în Construcţii - I.S.C., care îndeplineşte, în materie de administrare a acestei taxe, numai unele dintre atribuţiile specifice unui organ fiscal, respectiv exercită controlul asupra îndeplinirii obligaţiei de plată şi rolul de colector al taxei, fără să fie învestit şi cu atributul de a stabili obligaţia fiscală, pe calea emiterii titlului de creanţă.

86. Însă, această diferenţă, care priveşte raportul de drept procedural fiscal, nu scoate creanţa fiscală de sub regimul de prescripţie prevăzut de legea fiscală, întrucât nu prerogativele colectorului sunt relevante pentru aplicarea regulilor speciale privitoare la prescripţie, ci calificarea creanţei ca fiind una fiscală.

87. Nu poate fi conceput un regim de prescripţie diferit al creanţelor fiscale, în funcţie de instituţia publică sau autoritatea care administrează aceste creanţe, respectiv de stabilirea sau nu, pe cale legală, a atributului colectorului de a emite titlul de creanţă.

88. În acest sens pledează şi jurisprudenţa Curţii Constituţionale care, printr-o serie de decizii (Decizia nr. 158 din 10 noiembrie 1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea

I, nr. 77 din 24 februarie 1999, Decizia nr. 432 din 21 octombrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1176 din 13 decembrie 2004, Decizia nr. 513 din 8 mai 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 473 din 26 iunie 2008), a statuat că legiuitorul a stabilit norme speciale derogatorii de la regulile de drept comun în materie de prescripţie a creanţelor fiscale, în considerarea împrejurării că încasarea acestor creanţe fiscale constituie surse ale bugetului de stat, ceea ce reprezintă un interes general al societăţii. Soluţia referitoare la termenul de prescripţie prevăzut de legea fiscală este determinată de natura specială a creanţelor fiscale, care reprezintă surse ale bugetului de stat, situaţie care justifică diferenţa de tratament juridic în ceea ce priveşte normele de prescripţie a dreptului de a constitui titlul de creanţă, ca şi a celui de a proceda la executare.

89. Deci, regimul special de prescripţie este instituit în considerarea naturii creanţei fiscale, iar nu în considerarea atribuţiilor legale ale colectorului.

90. Art. 91 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003 se referă la dreptul organului fiscal de a stabili obligaţia fiscală, întrucât, conform regulii instituite de Codul de procedură fiscală, stabilirea creanţelor fiscale este în competenţa generală a organelor fiscale, care sunt abilitate legal să emită titluri de creanţă.

91. Lipsa unei reglementări similare în legea specială care instituie taxa, care să abiliteze instituţia publică colectoare la emiterea titlului de creanţă, nu atrage o schimbare a regimului juridic al creanţei fiscale în privinţa prescripţiei dreptului la acţiune.

3) Decizia nr. 10/2018, publicată în M. Of. nr. 464 din 05 iunie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea privind pronunţarea unei hotărâri prealabile formulată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia I civilă şi, în consecinţă, stabileşte că:*

Dispoziţiile art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006 privind instituirea indemnizaţiei pentru pensionarii sistemului public de pensii, membri ai uniunilor de creatori legal constituite şi recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică, republicată, se interpretează în sensul că în categoria pensionarilor sistemului public de pensii (în accepţiunea acestei prevederi legale) nu intră şi pensionarii sistemului pensiilor militare de stat (Legea nr. 223/2015 privind pensiile militare de stat, cu modificările şi completările ulterioare).

Considerente:

[...] 52. Potrivit dispoziţiilor art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006, supuse interpretării, "Prezenta lege reglementează dreptul la o indemnizaţie lunară în beneficiul pensionarilor sistemului public de pensii, care sunt membri ai uniunilor de creatori legal constituite, recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică".

53. Aşadar, din conţinutul dispoziţiilor legale citate, care reglementează domeniul de aplicare al Legii nr. 8/2006, se deduc condiţiile care trebuie îndeplinite pentru ca o persoană să se bucure de beneficiul instituit de acest act normativ, şi anume: calitatea de pensionar, calitatea de membru al uniunilor de creatori prevăzute de lege, dar, mai ales, calitatea de pensionar în sistemul public de pensii.

54. Această din urmă condiţie creează o diferenţiere clară între pensionarii având calitatea de membri ai uniunilor de creatori legal constituite în funcţie de sistemul de pensii la care aparţin,

respectiv, persoanele pensionate în sistemul public de pensii şi persoanele pensionate în alte sisteme de asigurări sociale.

55. În acest caz, titularul sesizării întreabă dacă în categoria pensionarilor sistemului public de pensii, în accepţiunea Legii nr. 8/2006, intră şi pensionarii sistemului pensiilor militare de stat, reglementată de Legea nr. 223/2015, sau nu.

56. Pentru a răspunde acestei întrebări trebuie privit, în ansamblu, contextul legislativ care vizează chestiunea de drept supusă analizei pendinte, şi anume Legea nr. 8/2006 privind instituirea indemnizaţiei pentru pensionarii sistemului public de pensii, membri ai uniunilor de creatori legal constituite şi recunoaşterea ca persoane juridice de utilitate publică, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 39 din 17 ianuarie 2006, modificată prin Legea nr. 4/2007 pentru modificarea art. 1 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 8/2006 privind instituirea indemnizaţiei pentru pensionarii sistemului public de pensii, membri ai uniunilor de creatori legal constituite şi recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 28 din 16 ianuarie 2007.

57. Potrivit dispoziţiilor art. 1 din Legea nr. 8/2006:

"Art. 1. - (1) Prezenta lege reglementează dreptul la o indemnizaţie lunară în beneficiul pensionarilor sistemului public de pensii, care sunt membri ai uniunilor de creatori legal constituite, recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică.

(2) Cuantumul indemnizaţiei reprezintă echivalentul a 50% din pensia cuvenită titularului sau, după caz, aflată în plată la data solicitării, dar nu poate depăşi două salarii minime brute pe ţară, garantate în plată.

(2^1) Cuantumul indemnizaţiei se modifică ori de câte ori se modifică pensia titularului, ca urmare a modificării valorii punctului de pensie. (...)"

58. De asemenea, conform art. 9 din Legea nr. 8/2006, "Prevederile referitoare la stabilirea, suspendarea, încetarea, plata pensiilor, răspunderea juridică şi jurisdicţia din domeniul pensiilor din sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale se aplică în mod corespunzător şi indemnizaţiei stabilite în condiţiile prezentei legi".

59. La data de 1.01.2016 a intrat în vigoare Legea nr. 223/2015 privind pensiile militare de stat, care prevede, în cuprinsul art. 109 alin. (1) şi art. 110 alin. (1), că pensiile militarilor, poliţiştilor, funcţionarilor publici cu statut special recalculate în baza Legii nr. 119/2010, revizuite în baza Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 1/2011 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor acordate beneficiarilor proveniţi din sistemul de apărare, ordine publică şi siguranţă naţională, aprobată prin Legea nr. 165/2011, cu modificările şi completările ulterioare, stabilite în baza Legii nr. 263/2010, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi pensiile stabilite în baza Legii nr. 80/1995, cu modificările şi completările ulterioare, devin pensii militare de stat şi se recalculează potrivit legii.

60. La data de 29.04.2016 a fost adoptată Legea nr. 83/2016 pentru completarea Legii nr. 8/2006 privind instituirea indemnizaţiei pentru pensionarii sistemului public de pensii, membri ai uniunilor de creatori legal constituite şi recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 341 din 4 mai 2016, care a intrat în vigoare la data de 7.05.2016 şi prin care au fost introduse următoarele modificări şi completări ale Legii nr. 8/2006 cu relevanţă pentru chestiunea de drept supusă dezlegării:

"1. După alineatul (1) al articolului 1 se introduce un nou alineat, alineatul (1^1), cu următorul cuprins:

« (1^1) În înţelesul legii, prin uniuni de creatori legal constituite şi recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică se înţelege persoanele juridice române de drept privat, fără scop patrimonial, din domenii precum cel al creaţiei muzicale, interpretative, cinematografice, literare, arhitecturale, teatrale, jurnalistice şi al artelor plastice, care sunt recunoscute ca fiind de utilitate publică.»

2. După articolul 9 se introduce un nou articol, articolul 9^1, cu următorul cuprins:

« Art. 9^1. - (1) Dispoziţiile prezentei legi se aplică în mod corespunzător şi pensionarilor sistemului pensiilor militare de stat şi alte drepturi de asigurări sociale din domeniul apărării naţionale, ordinii publice şi securităţii naţionale, indiferent de data înscrierii la pensie, dacă îndeplinesc condiţiile prevăzute de prezenta lege.

(2) În situaţia persoanelor prevăzute la alin. (1), cuantumul indemnizaţiei se modifică ori de câte ori se modifică pensia titularului, ca urmare a indexării/actualizării.(...)»".

61. În cazul de speţă, contestatorul, membru al Uniunii de Creaţie Interpretativă a Muzicienilor din România, a fost beneficiarul unei pensii din sistemul public de pensii, calitate în care, prin Decizia nr. 62.767 din 17.07.2012, emisă de pârâta Casa de Pensii Sectorială a Ministerului Apărării Naţionale, i s-a acordat o indemnizaţie lunară, în baza art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006, începând cu data de 1.08.2012, menţionându-se în act calitatea acestuia de pensionar pentru limită de vârstă (în sistemul public de pensii).

62. Prin Decizia nr. 62.767 din 5.01.2016, emisă de pârâtă, s-a dispus încetarea plăţii acestei indemnizaţii lunare, începând cu data de 1.01.2016, cu motivarea că de la această dată a intrat în vigoare Legea nr. 223/2015 (privind pensiile militare de stat), contestatorul nemaiavând calitatea de pensionar al sistemului public de pensii, ci - astfel cum dispun dispoziţiile art. 109 alin. (1), art. 110 alin. (1) şi art. 123 din această lege - de pensionar militar.

63. Instanţa de fond a apreciat că problema de drept litigioasă constă în stabilirea categoriei beneficiarilor Legii nr. 8/2006, la data emiterii deciziei contestate (5.01.2016), esenţial fiind a defini noţiunea de pensionari ai sistemului public de pensii, prin raportare la pensionarii sistemului de pensii militare de stat.

64. În contextul legislativ mai sus arătat, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie reţine că indemnizaţia lunară prevăzută de art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006 a fost recunoscută, iniţial, până la intervenirea modificării legislative, doar în beneficiul persoanelor pensionate în sistemul public de pensii, membre ale uniunilor de creatori legal constituite, recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică.

65. Prin Legea nr. 83/2016, care a intrat în vigoare la data de 7.05.2016, Legea nr. 8/2006 a fost completată cu un nou articol (art. 9^1), prin care s-a recunoscut dreptul la acordarea indemnizaţiei lunare prevăzute de art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006 şi beneficiarilor pensiilor militare de stat.

66. Având în vedere că la data de 1.01.2016 a intrat în vigoare Legea nr. 223/2015 (privind pensiile militare de stat), care prevede, în cadrul art. 109 alin. (1), că pensiile militarilor devin pensii militare de stat şi se recalculează potrivit legii, înseamnă că, începând cu această dată şi până la data la care a intervenit modificarea legislativă care recunoaşte acest drept şi pensionarilor sistemului pensiilor militare de stat (7.05.2016 - prin Legea nr. 83/2016), nu a existat temei legal pentru acordarea indemnizaţiei prevăzute de art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006 acestei categorii de pensionari.

67. Aşadar, prevederile art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006 nu erau apte, prin ele însele, să conducă la acordarea acestor drepturi în favoarea persoanelor pensionate în alte sisteme de

asigurări sociale, cum ar fi pensionarii sistemului pensiilor militare de stat, până la intervenirea modificării legislative.

68. În caz contrar, dacă reglementarea existentă era completă şi ar fi acoperit toţi pensionarii membri ai uniunilor de creatori legal constituite şi recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică, indiferent de calitatea lor de pensionari din sistemul public de pensii sau din afara acestui sistem, nu ar mai fi fost necesară modificarea expresă a legii, operată nu prin completarea enumerării, ci chiar prin introducerea unui nou articol, prin care se stipulează că de prevederile legii beneficiază şi pensionarii sistemului pensiilor militare de stat şi alte drepturi de asigurări sociale din domeniul apărării naţionale, ordinii publice şi securităţii naţionale, indiferent de data înscrierii la pensie, dacă îndeplinesc condiţiile prevăzute de această lege.

69. De altfel, în sensul inexistenţei reglementării dreptului în discuţie şi în cazul pensionarilor sistemului pensiilor militare de stat, până la data de 7.05.2016, sunt şi considerentele Deciziei nr. 332 din 23 martie 2010 a Curţii Constituţionale.

70. Astfel, prin decizia sus-menţionată Curtea Constituţională a respins, ca inadmisibilă, excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilorart. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006 şi a reţinut că, "(. . .) având în vedere ansamblul Legii nr. 8/2006, care, aşa cum se arată încă din titlu, circumscrie acordarea indemnizaţiei doar pentru pensionarii sistemului public de pensii, în realitate, problema pusă în discuţie vizează o omisiune legislativă, respectiv o problemă de legiferare pe care doar intervenţia legiuitorului o poate complini. Astfel, (. . .) textul de lege criticat nu este neconstituţional pentru ceea ce prevede, ci pentru ceea ce nu prevede, respectiv pentru faptul că nu se referă şi la alte categorii sociale".

71. Aşadar, fiind în discuţie o omisiune de legiferare, este evident că intervenţia legislativă efectuată prin Legea nr. 83/2016 a avut în vedere complinirea acestei omisiuni, care însă nu poate produce efecte retroactive.

72. Este, de asemenea, evident că textul actului normativ care recunoaşte pentru viitor dreptul în cauză şi beneficiarilor pensiilor militare de stat care sunt membri ai uniunilor de creatori legal constituite şi recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică nu s-a aflat în vigoare pe toată perioada cuprinsă între data intrării în vigoare a Legii nr. 223/2015 (privind pensiile militare de stat), la 1.01.2016, şi data intrării în vigoare a Legii nr. 83/2016 (pentru completarea Legii nr. 8/2006), la 7.05.2016, astfel că, în cauză, situaţia juridică creată prin adoptarea normei modificatoare nu poate fi recunoscută retroactiv.

73. În sprijinul acestei interpretări vine şi împrejurarea potrivit căreia Legea nr. 83/2016 cuprinde dispoziţii finale care prevăd că, în termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a legii, Ministerul Muncii, Familiei, Protecţiei Sociale şi Persoanelor Vârstnice va elabora şi va supune Guvernului spre aprobare modificarea şi completarea Hotărârii Guvernului nr. 1.650/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 8/2006 privind instituirea indemnizaţiei pentru pensionarii sistemului public de pensii, membri ai uniunilor de creatori legal constituite şi recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică.

74. Rezultă aşadar că prevederile art. 9^1 din Legea nr. 8/2006, introduse prin Legea nr. 83/2016, nu pot constitui temei legal pentru recunoaşterea retroactivă a drepturilor, fiind deplin aplicabil principiul constituţional al neretroactivităţii legii, deoarece norma modificatoare nu face parte din categoriile care constituie excepţia, respectiv nu intră în sfera legii penale sau contravenţionale mai favorabile.

75. Revenind la chestiunea de drept supusă dezlegării, respectiv dacă în categoria pensionarilor sistemului public de pensii, în accepţiunea Legii nr. 8/2006, intră şi pensionarii

sistemului pensiilor militare de stat (Legea nr. 223/2015) sau nu, este esenţial a defini noţiunea de pensionari ai sistemului public de pensii, prin raportare la pensionarii sistemului de pensii militare de stat.

76. În România sunt reglementate două sisteme de pensii: sistemul public de pensii şi sistemul pensiilor de serviciu sau sistemul pensiilor ocupaţionale, aşa cum a fost încadrat de către experţii Comisiei Europene, concluzie desprinsă din raportul Reuniunii de consultare privind încadrarea sistemelor specifice de pensii din România în "sisteme de securitate socială legate de profesie", de care beneficiază parlamentarii, magistraţii, militarii, poliţiştii, personalul auxiliar din justiţie, personalul civil navigant, funcţionarii publici parlamentari şi diplomaţii.

77. Confundarea celor două categorii de pensii, prin asimilarea principiilor şi cumularea prevederilor şi drepturilor pe care le conferă, este însă imposibilă.

78. Că prevederile actului normativ pe perioada de referinţă se aplică numai pensionarilor sistemului public de pensii, care sunt membri ai uniunilor de creatori legal constituite, rezultă neîndoielnic din dispoziţiile alin. (4) al art. 1 din Legea nr. 8/2006, care fac trimitere, atunci când reglementează cuantumul indemnizaţiei, la valoarea punctului de pensie - "(4) Cuantumul indemnizaţiei se modifică ori de câte ori se modifică pensia titularului, ca urmare a modificării valorii punctului de pensie".

79. Noţiunea de "valoare a punctului de pensie" are aplicabilitate doar în sistemul public de pensii. Doar calculul drepturilor de pensie din sistemul public de pensii, instituit prin Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările şi completările ulterioare [art. 2 lit. e)], şi Legea nr. 263/2010 [art. 2 lit. c)], este construit în jurul principiului contributivităţii, şi anume ca orice element salarial efectiv încasat pe parcursul întregului stagiu de cotizare, pentru care salariatul şi/sau angajatorul au achitat statului contribuţii de asigurări sociale, trebuie să se reflecte în cuantumul pensiei, ce se determină prin înmulţirea punctajului mediu anual realizat de asigurat în perioada de cotizare cu valoarea unui punct de pensie.

80. Spre deosebire de pensia din sistemul public de pensii, calculul pensiei militare de stat are în vedere, în esenţă, media tuturor veniturilor brute realizate în 6 luni consecutive, din ultimii 5 ani de activitate, actualizate la data deschiderii drepturilor de pensie, la alegerea pensionarului, la care se adaugă un spor de până la 15%, astfel că, indiferent de contribuţia asiguratului, pensia militară de stat reprezintă o medie a unor venituri obţinute de titular anterior pensionării, fără a avea relevanţă punctajul obţinut de asigurat, şi, pe cale de consecinţă, nici valoarea unui punct de pensie nu are aplicabilitate în sistemul pensiilor militare de stat.

81. În acest context este indiscutabil că legea a avut în vedere, în calitate de beneficiari ai indemnizaţiei lunare reprezentând echivalentul a 50% din pensia cuvenită titularului, pensionarii sistemului public de pensii, care sunt membri ai uniunilor de creatori legal constituite, întrucât numai în cazul acestora cuantumul indemnizaţiei se modifică în funcţie de valoarea punctului de pensie, pensionarii sistemelor speciale de pensii fiind exceptaţi de la aplicarea acestor prevederi, prin lege, indiferent de calitatea acestora de membri ai uniunilor de creatori legal constituite.

82. În concluzie, norma legală în forma aplicabilă până la data de 7.05.2016 nu recunoştea un drept la indemnizaţia lunară în cuantumul prevăzut de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 8/2006, în favoarea pensionarilor din afara sistemului public de pensii.

4) Decizia nr. 14/2018, publicată în M. Of. nr. 322 din 12 aprilie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Tribunalul Dolj - Secţia contencios administrativ şi fiscal privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

1. Natura juridică a procesului-verbal de constatare a abaterilor de la normele de utilizare/exploatare a resursei reglementat de art. 6 alin. (6) din anexa nr. 3 la Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002 privind înfiinţarea Administraţiei Naţionale "Apele Române", aprobată cu modificări prin Legea nr. 404/2003, cu modificările şi completările ulterioare, este aceea de act administrativ.

2. În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 6 alin. (7) teza a treia din anexa nr. 3 la Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002 raportat la dispoziţiile art. 7 alin. (1) şi (3) din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările şi completările ulterioare, hotărârea prin care se rezolvă plângerea este supusă numai căii de atac a apelului.

Considerente:

[...] 53. În ce priveşte procesul-verbal de constatare a abaterilor de la normele de utilizare/exploatare a resursei reglementat de art. 6 alin. (6) din anexa nr. 3 la Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002 privind înfiinţarea Administraţiei Naţionale "Apele Române", aprobată cu modificări prin Legea nr. 404/2003, cu modificările şi completările ulterioare, întocmit de Administraţia Bazinală de Apă Jiu, acesta are natura juridică a unui act administrativ.

54. Astfel, potrivit art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 554/2004, actul administrativ este actul unilateral cu caracter individual sau normativ emis de o autoritate publică, în regim de putere publică, în vederea organizării executării legii sau a executării în concret a legii, care dă naştere, modifică sau stinge raporturi juridice.

55. Potrivit art. 1 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002, Administraţia Naţională "Apele Române" este instituţie publică de interes naţional, cu personalitate juridică, având ca scop cunoaşterea, protecţia, punerea în valoare şi utilizarea durabilă a resurselor de apă, precum şi administrarea infrastructurii Sistemului naţional de gospodărire a apelor.

56. Din cuprinsul anexei nr. 1 lit. A pct. 5 a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002 rezultă că intimata este unitate cu personalitate juridică aflată în subordinea Administraţiei Naţionale "Apele Române".

57. În situaţia din speţa de faţă intimata a acţionat în baza prerogativelor conferite de dispoziţiile capitolului V "Mecanismul economic în domeniul apelor", art. 82 alin. (2) şi (3) din Legea apelor nr. 107/1996, iar nu în baza dispoziţiilor cuprinse în capitolul VI "Sancţiuni" din acelaşi act normativ, care se referă la contravenţii (art. 87).

58. Potrivit prevederilor art. 82 alin. (2) şi (3) din Legea apelor nr. 107/1996:

"(2) Penalităţile se aplică acelor utilizatori de apă la care se constată abateri de la prevederile reglementate atât pentru depăşirea cantităţilor de apă utilizate, cât şi a concentraţiilor şi cantităţilor de substanţe impurificatoare evacuate în resursele de apă.

(3) Administraţia Naţională «Apele Române» este singura în drept să constate cazurile în care se acordă bonificaţii sau se aplică penalităţi. Bonificaţiile se acordă cu aprobarea autorităţii publice centrale din domeniul apelor."

59. Prin urmare, este indubitabil că procesul-verbal de constatare a abaterilor întocmit de intimată este un act administrativ, această concluzie rezultând şi din dispoziţiile art. 81 alin. (3) din Legea apelor nr. 107/1996, astfel: "Administraţia Naţională «Apele Române», în calitate de operator unic atât al resurselor de apă de suprafaţă, naturale sau amenajate, indiferent de

deţinătorul cu orice titlu al amenajării, cât şi al resurselor de apă subterane, indiferent de natura lor şi a instalaţiilor, îşi constituie veniturile proprii dintr-o contribuţie specifică de gospodărire a apelor plătită lunar de către toţi utilizatorii resurselor de apă pe baza facturii fiscale emise, conform abonamentului de utilizare/exploatare încheiat în acest sens, care constituie titlu executoriu, din plăţile pentru serviciile comune de gospodărire a apelor, din penalităţi specifice activităţii de gospodărire a apelor, din tarife pentru avizele, autorizaţiile, notificările pe care le poate emite sau pe care este împuternicită să le emită, precum şi din majorările de întârziere aplicate în conformitate cu prevederile legale în materie."

60. Mai mult, potrivit dispoziţiilor art. 81 alin. (3^2) din acelaşi act normativ: "Creanţele reprezentând venituri proprii ale Administraţiei Naţionale «Apele Române», potrivit prevederilor art. 81 din prezenta lege şi ale anexei nr. 3 la Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002 privind înfiinţarea Administraţiei Naţionale «Apele Române», aprobată cu modificări prin Legea nr. 404/2003, cu modificările şi completările ulterioare, se execută prin organe de executare proprii, abilitate în conformitate cu Codul de procedură fiscală. Administraţia Naţională «Apele Române» elaborează metodologia privind executarea creanţelor reprezentând venituri proprii ale Administraţiei Naţionale «Apele Române», care se aprobă prin ordin al conducătorului autorităţii publice centrale în domeniul apelor."

61. În ce priveşte calea de atac împotriva hotărârii prin care se rezolvă plângerea împotriva procesului-verbal de constatare a abaterilor, care, potrivit dispoziţiilor art. 6 alin. (7) din anexa nr. 3 la Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002, este de competenţa judecătoriei, aceasta este apelul, care se judecă de instanţa imediat superioară, adică de tribunal, potrivit dreptului comun.

62. În primul rând, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002 a fost adoptată, în baza Legii apelor nr. 107/1996, în anul 2002, când era în vigoare vechiul Cod de procedură civilă (1865), or, la acea dată, potrivit art. 377 alin. 1 pct. 1 din cod, hotărârile date în primă instanţă, potrivit legii (cum este cazul şi în speţa de faţă), fără drept de apel, erau hotărâri definitive.

63. Potrivit dispoziţiilor art. 299 alin. 1 din Codul de procedură civilă de la 1865, aceste hotărâri erau supuse căii de atac a recursului.

64. Problema care se pune este aceea dacă, după intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă adoptat prin Legea nr. 134/2010, s-a păstrat calea de atac a recursului în ce priveşte hotărârile pronunţate de judecătorii în cazul unor astfel de plângeri.

65. Potrivit art. 7 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările şi completările ulterioare:

"(1) Dacă prin prezenta lege nu se prevede altfel, ori de câte ori printr-o lege specială se prevede că hotărârea judecătorească de primă instanţă este «definitivă», de la data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă, aceasta va fi supusă numai apelului la instanţa ierarhic superioară.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică şi în cazul în care printr-o lege specială se prevede că hotărârea judecătorească de primă instanţă este «supusă recursului» sau că «poate fi atacată cu recurs» ori, după caz, legea specială foloseşte o altă expresie similară.

(3) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) nu se aplică în materie de contencios administrativ şi fiscal, inclusiv în materia azilului."

66. Acest text de lege a fost interpretat greşit, considerându-se că, potrivit alin. (1), dacă într-o lege specială, cum este şi cazul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002, era prevăzut că hotărârea este definitivă, atunci, potrivit noului Cod de procedură civilă, calea de atac este apelul, dar cum în alin. (3) din acest articol se arată că dispoziţiile alin. (1) şi (2) nu se aplică în materie de

contencios administrativ, aceasta ar însemna că astfel de hotărâri sunt definitive (adică fără cale de atac), conform noului Cod de procedură civilă.

67. Acest text de lege a fost interpretat greşit, considerându-se că, potrivit alin. (1), dacă într-o lege specială, cum este şi cazul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002, era prevăzut că hotărârea este definitivă, atunci, potrivit noului Cod de procedură civilă, calea de atac este apelul, dar cum în alin. (3) din acest articol se arată că dispoziţiile alin. (1) şi (2) nu se aplică în materie de contencios administrativ, aceasta ar însemna că astfel de hotărâri sunt definitive (adică fără cale de atac), conform noului Cod de procedură civilă.

68. Această interpretare este întărită şi de Decizia nr. 17/2017, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 930 din 27 noiembrie 2017, care a statuat că în interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor legale privind calea de atac în materia contenciosului administrativ, împotriva hotărârilor pronunţate în această materie poate fi exercitată numai calea de atac a recursului, cu excepţia cazului prevăzut de dispoziţiile art. 25 alin. (3) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare.

69. Tot în acest sens sunt şi concluziile Curţii Constituţionale, care a analizat dispoziţiile art. 7 alin. (3) din Legea nr. 76/2012 prin Decizia nr. 634 din 27 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 37 din 12 ianuarie 2017, Decizia nr. 219 din 12 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 456 din 17 iunie 2016, Decizia nr. 747 din 16 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 98 din 6 februarie 2015 şi Decizia nr. 141 din 12 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 311 din 7 mai 2015, decizii prin care Curtea a constatat că aceste prevederi sunt constituţionale în raport cu criticile formulate.

70. În jurisprudenţa sa, Curtea a reţinut că "legiuitorul are îndreptăţirea constituţională de a considera materia contenciosului administrativ ca fiind una aparte, cu reguli specifice, inclusiv în ceea ce priveşte stabilirea căilor de atac". De asemenea, Curtea a observat că, în materia contenciosului administrativ, "spre deosebire de dreptul comun unde hotărârile pronunţate în primă instanţă pot fi atacate cu apel cu toate consecinţele care decurg din aceasta, [...] potrivit art. 7 alin. (3) din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 30 mai 2012, legiuitorul a optat pentru menţinerea căii de atac a recursului, şi nu pentru înlocuirea acesteia cu calea de atac a apelului. În lumina noului Cod de procedură civilă, recursul în materia contenciosului administrativ este esenţialmente diferit de recursul exercitat în această materie în vechea reglementare, care permitea, de principiu, examinarea cauzei sub toate aspectele pe calea recursului. Aşadar, ca urmare a acestei excluderi, hotărârile primei instanţe date în litigiile de contencios administrativ rămân a fi supuse în continuare recursului."

71. Cu toate acestea, potrivit dispoziţiilor art. 5 alin. (2) din Legea nr. 554/2004, se derogă de la această regulă chiar în cazul unor acte administrative, dacă prin lege se prevede o altă procedură. Astfel, potrivit dispoziţiilor acestui alineat: "Nu pot fi atacate pe calea contenciosului administrativ actele administrative pentru modificarea sau desfiinţarea cărora se prevede, prin lege organică, o altă procedură judiciară."

72. În cazul de faţă, Legea nr. 107/1996 este o lege organică, iar Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002 a fost modificată, în ce priveşte procedura în discuţie, în aplicarea art. 81 alin. (1) din această lege. Astfel: " (1) Sistemul de contribuţii, plăţi, bonificaţii, tarife şi penalităţi specifice activităţii de gospodărire a resurselor de apă se aplică tuturor utilizatorilor. Sistemul de

contribuţii, plăţi, bonificaţii, tarife şi penalităţi specifice activităţii de gospodărire a resurselor de apă se stabileşte prin modificarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002 privind înfiinţarea Administraţiei Naţionale «Apele Române», aprobată cu modificări prin Legea nr. 404/2003, în termen de 90 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi. Cuantumul contribuţiilor, plăţilor, bonificaţiilor, tarifelor şi penalităţilor specifice activităţii de gospodărire a resurselor de apă se reactualizează periodic prin hotărâre a Guvernului, la propunerea autorităţii publice centrale în domeniul apelor."

73. Mai mult, procedura de executare a acestor creanţe a fost reglementată de art. 81 alin. (3^2) din Legea nr. 107/1996, astfel cum a fost reprodus la paragraful 60 din prezenta decizie.

74. De altfel, se poate ajunge la concluzia că, în această procedură specială, calea de atac împotriva hotărârii prin care se soluţionează plângerea împotriva procesului-verbal de constatare a abaterilor este apelul, prin analogie cu alte proceduri speciale, în care, deşi actul atacat în justiţie este unul administrativ, legea specială prevede calea de atac a apelului, dar nu la o instanţă de contencios administrativ.

75. În acest sens, dispoziţiile art. 53 şi art. 58-59 din Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, prevăd că:

"Art. 53. - (1) Hotărârile comisiei judeţene asupra contestaţiilor persoanelor care au cerut reconstituirea sau constituirea dreptului de proprietate privată asupra terenului, conform dispoziţiilor cuprinse în cap. II, şi cele asupra măsurilor stabilite de comisiile locale se comunică celor interesaţi prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire.

(2) Împotriva hotărârii comisiei judeţene se poate face plângere la judecătoria în a cărei rază teritorială este situat terenul, în termen de 30 de zile de la comunicare."

"Art. 58. - Instanţa soluţionează cauza potrivit regulilor prevăzute în Codul de procedură civilă şi în Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească. Pe baza hotărârii judecătoreşti definitive, comisia judeţeană, care a emis titlul de proprietate, îl va modifica, îl va înlocui sau îl va desfiinţa."

"Art. 59. - Sentinţa civilă pronunţată de instanţa menţionată la art. 58 este supusă căilor de atac prevăzute în Codul de procedură civilă, cu respectarea dispoziţiilor legale în materie."

76. Tot în acest sens sunt şi dispoziţiile art. 21 alin. (5) şi ale art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările şi completările ulterioare. Astfel, art. 21 alin. (5) prevede că "Sub sancţiunea nulităţii absolute, până la soluţionarea procedurilor administrative şi, după caz, judiciare, generate de prezenta lege, sunt interzise înstrăinarea, concesionarea, locaţia de gestiune, asocierea în participaţiune, ipotecarea, locaţiunea, precum şi orice închiriere sau subînchiriere în beneficiul unui nou chiriaş, schimbarea destinaţiei, grevarea cu sarcini sub orice formă a bunurilor imobile - terenuri şi/sau construcţii notificate potrivit prevederilor prezentei legi", iar potrivit art. 26 alin. (3) "Decizia sau, după caz, dispoziţia motivată de respingere a notificării sau a cererii de restituire în natură poate fi atacată de persoana care se pretinde îndreptăţită la secţia civilă a tribunalului în a cărui circumscripţie se află sediul unităţii deţinătoare sau, după caz, al entităţii învestite cu soluţionarea notificării, în termen de 30 de zile de la comunicare. Hotărârea tribunalului este supusă recursului, care este de competenţa curţii de apel."

77. În acest din urmă caz, ca şi în cazul plângerilor împotriva procesului-verbal de constatare a abaterilor de la normele de utilizare/exploatare a resursei reglementat de art. 6 alin. (6) din anexa nr. 3 la Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2002, sunt pe deplin aplicabile dispoziţiile art. 7 alin. (1) din Legea nr. 76/2012.

78. În concluzie, calea de atac împotriva hotărârii prin care se rezolvă plângerea împotriva procesul-verbal de stabilire a penalităţilor este numai apelul, care se soluţionează de tribunal, ca instanţă ierarhic superioară judecătoriei care a soluţionat plângerea.

5) Decizia nr. 15/2018, publicată în M. Of. nr. 302 din 04 aprilie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea dispoziţiilor art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, recuperarea sumelor plătite cu titlu de prestaţii de asigurări sociale, în temeiul unei hotărâri judecătoreşti desfiinţate în calea de atac, se poate face de către casa de pensii, în mod direct, prin emiterea unei decizii de debit, care constituie titlu executoriu.

Considerente:

[...] 61. (...) chestiunea de drept ce se solicită a fi lămurită este dacă, în această situaţie, este aplicabil art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010, care dispune că "sumele plătite necuvenit prin intermediul caselor teritoriale de pensii şi al caselor de pensii sectoriale se recuperează de la beneficiari în baza deciziei casei respective, care constituie titlu executoriu."

62. Dispoziţiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010, ca, de altfel, toate normele cu caracter procedural cuprinse în această lege, au caracterul unor norme speciale, derogatorii de la dispoziţiile de drept comun, şi care se completează cu acestea din urmă, numai în măsura în care nu este contrazisă raţiunea instituirii lor.

63. Dreptul comun în materie este reprezentat de procedura întoarcerii executării, reglementată de art. 724 alin. (3) din Codul de procedură civilă, potrivit căruia "dacă nu s-a dispus restabilirea situaţiei anterioare executării în condiţiile alin. (1) şi (2), cel îndreptăţit o va putea cere, pe cale separată, instanţei de executare. (...)"

64. Or, dacă legiuitorul care a legiferat în materia drepturilor de asigurări sociale ar fi intenţionat să trimită la dispoziţiile de drept comun în situaţia recuperării sumelor plătite în condiţiile din cauza pendinte, ar fi menţionat expres această împrejurare. Dimpotrivă, pentru recuperarea debitelor se completează norma specială cu prevederile Codului de procedură fiscală în materie, astfel cum dispune art. 181 alin. (2) din Legea nr. 263/2010.

65. Aceasta deoarece debitele provenite din prestaţii de asigurări sociale sunt venituri publice aparţinând bugetului asigurărilor sociale de stat şi nu decurg dintr-un raport juridic de drept privat, căruia să i se aplice dispoziţiile de drept comun.

66. Legea nr. 263/2010 prevede o procedură specială pentru recuperarea sumelor plătite necuvenit prin intermediul caselor de pensii, şi anume aceea a emiterii unei decizii de debit, ce constituie titlu executoriu şi care poate fi atacată în condiţiile acestei legi.

67. În acest sens, potrivit art. 149 alin. (1) şi (4) din Legea nr. 263/2010, deciziile de pensie emise de casele teritoriale de pensii pot fi contestate, în termen de 30 de zile de la comunicare, la Comisia Centrală de Contestaţii, iar deciziile de pensie necontestate în termenul prevăzut la alin. (1) sunt definitive.

68. Potrivit art. 151 din acelaşi act normativ, hotărârile Comisiei Centrale de Contestaţii pot fi atacate la instanţa judecătorească competentă, în conformitate cu prevederile art. 153 lit. i) din lege (contestaţiile împotriva măsurilor de executare silită, dispuse în baza acestei legi), în termen de 30 de zile de la comunicare.

69. Cum legea nu distinge în privinţa cauzelor care au determinat încasarea necuvenită a drepturilor de pensie, şi anume eroare de calcul revizuită, culpa beneficiarului sau, cum este în cazul de faţă, desfiinţarea unei hotărâri judecătoreşti, toate sumele care se dovedesc a nu fi fost datorate cu titlu de prestaţie de asigurări sociale şi care au fost încasate necuvenit, inclusiv prin interpretarea şi aplicarea greşită a legislaţiei, se recuperează în baza procedurii speciale instituite de lege la îndemâna instituţiei publice care administrează fondurile de asigurări sociale, asigurându-se în acest mod celeritate procedurii de recuperare a debitelor ce constituie venit la bugetul asigurărilor sociale de stat.

70. De altfel, existenţa acestei proceduri de emitere a deciziei de debit în cazul desfiinţării unor hotărâri judecătoreşti rezultă şi din modul în care au fost reglementate prin Legea nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii (Legea nr. 125/2014) situaţiile în care s-a dispus această scutire, atât în cazul debitelor izvorâte din erori de calcul, cât şi al celor provenite din desfiinţarea în căile de atac a hotărârilor de primă instanţă, prin care au fost acordate sume reprezentând pensie, indemnizaţie specială pentru pensionari şi indemnizaţie pentru însoţitor.

71. Dispoziţiile Legii nr. 125/2014 au constituit obiect de interpretare al instanţei supreme în procedurile de unificare a practicii judiciare, în acest sens fiind pronunţate deciziile nr. 33 din 15 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 467 din 21.06.2017, şi nr. 40 din 29 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 560 din 14.07.2017 (Decizia nr. 40/2017), de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în cuprinsul cărora a fost analizată şi procedura de emitere a deciziei de debit, din perspectiva aplicării în timp a normei de scutire de la plată a unor debite.

72. Deşi nu vizează în mod direct problema de drept supusă dezlegării în prezenta sesizare, este util a fi menţionată Decizia nr. 40/2017, prin care s-a stabilit că: "În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 1 alin. (1) din Legea nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, sumele reprezentând pensie, indemnizaţie socială pentru pensionari şi indemnizaţie pentru însoţitor, încasate în baza unor hotărâri judecătoreşti desfiinţate în căile de atac, nu se recuperează."

73. Prin această decizie, între altele, s-a reţinut: "Din perspectivă temporală, în raport cu momentul intrării în vigoare a acestui act normativ, debitele sunt cele aferente perioadei anterioare momentului de referinţă al legii - 1 octombrie 2014, decurgând din pensii, indemnizaţii sociale pentru pensionari şi indemnizaţii pentru însoţitor necuvenite beneficiarului prestaţiei sociale care fie erau deja constituite - caz în care casele de pensii competente au emis un titlu executoriu în temeiul art. 179 din Legea nr. 263/2010, fie aceste titluri executorii, vizând drepturi necuvenite pentru aceeaşi perioadă anterioară datei de 1 octombrie 2014, urmau a fi emise, aşadar, constituite, ulterior intrării în vigoare a legii. (...)." (paragraful 73).

74. De asemenea, la paragraful 83 al aceleiaşi decizii s-au reţinut următoarele: "În acelaşi context se poate observa că, în expunerea de motive, se face trimitere la actele normative speciale prin care se prevedeau scutiri de la plata diferenţelor între sumele stabilite şi/sau plătite şi cele legal cuvenite pensionarului, prin derogare de la prevederile art. 107 din Legea nr. 263/2010 (...), scutiri de la plata debitelor a pensionarilor proveniţi din sistemul de asigurări sociale al

agricultorilor către bugetul de stat sau scutiri de la plata sumelor încasate în temeiul unor hotărâri judecătoreşti de acordare a pensiilor de serviciu în cuantumul anterior Legii nr. 119/2010, desfiinţate în căile de atac."

75. Rezultă aşadar şi din considerentele deciziei menţionate că procesele în care s-a pus problema aplicării în timp a legii privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii au fost cele în care s-au emis decizii de debit după ce hotărârile judecătoreşti de primă instanţă, care dispuneau revenirea la cuantumul pensiilor de serviciu, au fost desfiinţate în căile de atac.

76. Recursul în interesul legii, soluţionat prinDecizia nr. 12 din 19 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 849 din 26.10.2017, care se referă la situaţia interdicţiilor de cumul al pensiei cu anumite tipuri de venituri, caz în care decizia în plată trebuie suspendată sau desfiinţată şi recuperată diferenţa prin decizie de debit, nu este aplicabil situaţiei din prezenta sesizare, în care debitul a provenit dintr-o hotărâre judecătorească desfiinţată în calea de atac.

77. În concluzie, Legea nr. 263/2010 constituie o normă specială care prevede proceduri derogatorii de la dispoziţiile dreptului comun, inclusiv în ceea ce priveşte recuperarea unor sume reprezentând prestaţii de asigurări sociale, fără a distinge între cauzele care au generat aceste debite.

78. Legislaţia asigurărilor sociale, care reglementează raporturi juridice de drept public, şi nu privat, a creat o procedură mai suplă şi rapidă de constatare şi recuperare a creanţelor aparţinând bugetului asigurărilor sociale de stat, neputându-se asimila aceste raporturi juridice celor ivite între particulari, în privinţa cărora sunt incidente dispoziţiile dreptului comun în materia stabilirii şi executării unor creanţe.

79. Prin urmare, nu există o justificare legală pentru a se face distincţie între modalităţile de constituire a debitelor, care să atragă proceduri distincte de recuperare a acestora.

80. Aşa cum se constată din considerentele anterior expuse, analiza Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a avut în vedere forma legii de la momentul sesizării, respectiv textul art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 anterior modificărilor aduse prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 103/2017 pentru modificarea şi completarea unor acte normative din domeniul asigurărilor sociale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1010 din 20 decembrie 2017, în vigoare de la 1 ianuarie 2018, modificări ce nu fac obiectul dezlegărilor date prin prezenta decizie.

81. Pentru argumentele expuse se reţine că dispoziţiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 sunt aplicabile şi în cazul recuperării sumelor achitate cu titlu de prestaţii de asigurări sociale, în temeiul unor hotărâri judecătoreşti desfiinţate în căile de atac.

6) Decizia nr. 16/2018, publicată în M. Of. nr. 319 din 11 aprilie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Braşov - Secţia contencios administrativ şi fiscal pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 15 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 200/2006 privind constituirea şi utilizarea Fondului de garantare pentru plata creanţelor salariale, cu modificările ulterioare, coroborate cu prevederile art. 7 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 200/2006 privind constituirea şi utilizarea Fondului de garantare pentru plata creanţelor salariale, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.850/2006, cu modificările ulterioare, stabileşte că:*

- perioada de maximum 3 luni, pentru care Fondul de garantare poate prelua şi plăti creanţele salariale ale angajatorului în insolvenţă, se situează în intervalul de referinţă de 3 luni imediat anterioare deschiderii procedurii de insolvenţă - 3 luni imediat ulterioare deschiderii procedurii de insolvenţă;

- perioada de 3 luni, pentru care Fondul de garantare poate prelua şi plăti creanţele salariale ale angajatorului în insolvenţă, se raportează exclusiv la data deschiderii procedurii insolvenţei.

Considerente:

[...] 34. Pentru lămurirea problemei se impune, în prealabil, a se face câteva observaţii cu privire la deschiderea procedurii de insolvenţă şi la data deschiderii procedurii insolvenţei.

35. Insolvenţa este reglementată prin Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenţei şi de insolvenţă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 466 din 25 iunie 2014, cu modificările şi completările ulterioare (Legea nr. 85/2014). Legea nr. 85/2014 a abrogat dispoziţiile Legii nr. 85/2006 privind procedura insolvenţei, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 359 din 21 aprilie 2006, cu modificările şi completările ulterioare, secţiunile 1, 2 şi 3 ale cap. III, cap. IV şi art. 83 ale Legii nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea şi lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 453 din 23 iulie 2013, cu modificările ulterioare, şi Ordonanţei Guvernului nr. 10/2004 privind falimentul instituţiilor de credit, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 30 ianuarie 2004, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 278/2004, cu modificările şi completările ulterioare, acte normative care ultraactivează în procedurile de insolvenţă deschise până la data intrării în vigoare a Legii nr. 85/2014, în virtutea dispoziţiilor art. 343 din acest din urmă act normativ, potrivit căruia procesele începute înainte de intrarea în vigoare a acestei legi rămân supuse legii aplicabile anterior acestei date. Legea nr. 85/2014 se aplică procedurilor de insolvenţă deschise după intrarea sa în vigoare (28 iunie 2014). Nu prezintă relevanţă în soluţionarea chestiunii de drept Legea nr. 151/2015 privind procedura insolvenţei persoanelor fizice, cu modificările ulterioare.

36. Atât actul normativ astăzi în vigoare, cât şi actele normative pe care acesta le abrogă reglementează, ca principiu, un mecanism asemănător în deschiderea procedurii de insolvenţă.

37. Procedura de insolvenţă se poate deschide la cererea debitorului, a creditorilor, a Autorităţii de Supraveghere Financiară sau a Băncii Naţionale a României, în condiţiile prevăzute de lege.

38. Instanţa învestită cu o cerere de deschidere a procedurii de insolvenţă împotriva unui debitor poate deschide procedura generală de insolvenţă (prin care se deschide o perioadă de observaţie, urmată de procedura de reorganizare sau/şi de procedura de faliment) sau poate deschide direct procedura de faliment împotriva debitorilor enumeraţi de art. 38 alin. (2) din Legea

nr. 85/2014 (dacă se cunoaşte îndeplinirea condiţiilor textului la data soluţionării cererii introductive), a societăţilor de asigurare/reasigurare şi a instituţiilor de credit (procedura simplificată fără perioada de observaţie).

39. Procedura generală urmăreşte, în principal, reorganizarea activităţii debitorului în insolvenţă, plata pasivului acestuia şi reinserţia debitorului în viaţa economică şi este definită de art. 5 pct. 46 din Legea nr. 85/2014 astfel: procedura generală reprezintă procedura de insolvenţă prevăzută de prezenta lege, prin care un debitor care îndeplineşte condiţiile prevăzute la art. 38 alin. (1), fără a le îndeplini simultan şi pe cele de la art. 38 alin. (2), intră, după perioada de observaţie, succesiv, în procedura de reorganizare judiciară şi în procedura falimentului sau, separat, numai în reorganizare judiciară ori doar în procedura falimentului.

40. Din definiţie reiese că procedura generală, atunci când, cel puţin teoretic, există o şansă de reorganizare, parcurge cel puţin două etape, şi anume: perioada de observaţie - care este obligatorie (în care se decide soarta afacerii debitorului - reorganizarea sau falimentul) urmată, după caz, de una sau două etape, astfel: a) o procedură de reorganizare care se poate finaliza prin reorganizarea activităţii debitorului şi stingerea pasivului conform programului de plată a creanţelor cuprins în plan, urmată de închiderea procedurii de reorganizare; b) o procedură de reorganizare care se poate finaliza cu conversia reorganizării în faliment (încetarea procedurii de reorganizare şi trecerea la faliment), în cazul în care reorganizarea eşuează, urmând lichidarea bunurilor din avere şi plata creanţelor, finalizată cu închiderea procedurii de faliment; c) o procedură de faliment constând în lichidarea bunurilor din avere şi plata creanţelor, finalizată cu închiderea procedurii de faliment, atunci când nu s-a depus un plan de reorganizare sau niciun plan din cele depuse nu a fost confirmat.

41. Potrivit dispoziţiilor art. 5 pct. 25 din Legea nr. 85/2014, data deschiderii procedurii reprezintă:

"a) în cazul cererii debitorului de deschidere a procedurii, data pronunţării încheierii judecătorului-sindic, prevăzută la art. 71;

b) în cazul cererii creditorului de deschidere a procedurii, data pronunţării sentinţei judecătorului-sindic, prevăzută la art. 72;

c) în cazul insolvenţei transfrontaliere, momentul la care hotărârea de deschidere a procedurii produce efecte, chiar dacă aceasta nu are caracter definitiv;".

42. În materia insolvenţei "data deschiderii procedurii" este chiar data pronunţării sentinţei sau încheierii prin care judecătorul-sindic, analizând cererea introductivă, dispune deschiderea procedurii, chiar dacă aceasta nu este definitivă, în virtutea caracterului său executoriu, întrucât de la această dată debitorul este sub controlul instanţei şi de la aceeaşi dată se produc toate efectele deschiderii procedurii.

43. Particularizând dispoziţiile mai sus arătate, procedura generală de insolvenţă este marcată, ca moment de început, de încheierea judecătorului-sindic de deschidere a procedurii generale de insolvenţă, la cererea debitorului, pronunţată în condiţiile art. 71 alin. (1) din Legea nr. 85/2014, respectiv de sentinţa judecătorului-sindic de deschidere a procedurii generale de insolvenţă la cererea creditorului/creditorilor, pronunţată în condiţiile art. 72 alin. (6) din Legea nr. 85/2014. Deci, data deschiderii procedurii generale de insolvenţă este data pronunţării acestor hotărâri (încheiere sau sentinţă, după caz).

44. Procedura falimentului, astfel cum este definită de art. 5 pct. 45 din Legea nr. 85/2014, este procedura de insolvenţă, concursuală, colectivă şi egalitară, care se aplică debitorului în

vederea lichidării averii acestuia pentru acoperirea pasivului, urmată de radierea debitorului din registrul în care este înmatriculat.

45. Intrarea în procedura falimentului se poate face din procedura generală, ca urmare a nedepunerii sau neconfirmării unui plan de reorganizare (după parcurgerea perioadei de observaţie) sau ca urmare a conversiei reorganizării în faliment (încetarea procedurii de reorganizare şi trecerea la faliment) prin nereuşita reorganizării sau din procedura simplificată.

46. Potrivit dispoziţiilor art. 5 pct. 47 din Legea nr. 85/2014, procedura simplificată reprezintă procedura de insolvenţă prevăzută de această lege, prin care debitorul care îndeplineşte condiţiile prevăzute la art. 38 alin. (2) intră direct în procedura falimentului, fie odată cu deschiderea procedurii insolvenţei, fie după o perioadă de observaţie de maximum 20 de zile, perioadă în care vor fi analizate elementele prevăzute la art. 38 alin. (2) lit. c) şi d). Potrivit definiţiei, procedura simplificată poate fi de două feluri: procedura simplificată fără perioada de observaţie, când judecătorul-sindic deschide direct procedura de faliment [ca urmare a faptului că informaţiile prevăzute de art. 38 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 îi sunt cunoscute la data soluţionării cererii de deschidere a procedurii sau când debitorul este o instituţie de credit sau o societate de asigurare/reasigurare, entităţi care nu se pot reorganiza] şi procedura simplificată cu perioada de observaţie, când judecătorul-sindic deschide procedura, urmată de o perioadă de observaţie, dar, după întocmirea raportului prevăzut de art. 92 din Legea nr. 85/2014 de către administratorul judiciar desemnat, se constată că sunt îndeplinite condiţiile pentru deschiderea procedurii simplificate prevăzute de art. 38 alin. (2) şi deschide procedura de faliment după aprobarea acestui raport (această perioadă de observaţie, scurtă, nu se confundă cu perioada de observaţie din procedura generală).

47. Un debitor poate ajunge în procedura falimentului în trei modalităţi: direct, prin deschiderea procedurii de faliment (procedura simplificată fără perioada de observaţie); după parcurgerea perioadei de observaţie în procedura simplificată, când se constată că nu există premisele şi condiţiile prevăzute de lege pentru reorganizare (procedura simplificată cu perioada de observaţie); din procedura generală (când nu se confirmă niciun plan de reorganizare sau prin conversia reorganizării în faliment, ca urmare a nereuşitei planului de reorganizare).

48. Particularizând dispoziţiile art. 5 pct. 25 din Legea nr. 85/2014, coroborate cu dispoziţiile art. 145 din acelaşi act normativ, procedura falimentului este marcată ca moment de început:

- de încheierea judecătorului-sindic de deschidere direct a procedurii de faliment, la cererea debitorului, pronunţată în condiţiile art. 71 alin. (1) Legea nr. 85/2014;

- de sentinţa judecătorului-sindic de deschidere direct a procedurii de faliment, la cererea creditorului/creditorilor, pronunţată în condiţiile art. 72 alin. (6) din Legea nr. 85/2014;

- de sentinţa sau, după caz, încheierea judecătorului-sindic de deschidere a procedurii falimentului, fie din procedura generală (după parcurgerea perioadei de observaţie sau prin conversia reorganizării în faliment), fie din procedura simplificată (cu perioada de observaţie, după aprobarea raportului prevăzut de art. 92), pronunţată în condiţiile art. 145 din Legea nr. 85/2014.

49. Data deschiderii procedurii de faliment este data pronunţării acestor hotărâri (încheiere sau sentinţă, după caz).

50. Uneori "data deschiderii procedurii de faliment" are aceeaşi semnificaţie cu "data deschiderii procedurii" în sensul art. 5 pct. 25 din Legea nr. 85/2014, şi anume, atunci când se deschide direct procedura de faliment, ca soluţie a cererii introductive.

51. Ceea ce interesează în rezolvarea chestiunii de drept supuse prezentei analize este "data deschiderii procedurii" care, potrivit legii române, este data pronunţării:

- încheierii judecătorului-sindic de deschidere a procedurii generale de insolvenţă, la cererea debitorului, pronunţată în condiţiile art. 71 alin. (1) din Legea nr. 85/2014;
- sentinţei judecătorului-sindic de deschidere a procedurii generale de insolvenţă, la cererea creditorului/creditorilor, pronunţată în condiţiile art. 72 alin. (6) din Legea nr. 85/2014;
- încheierii judecătorului-sindic de deschidere direct a procedurii de faliment (procedura simplificată fără perioada de observaţie) la cererea debitorului, pronunţată în condiţiile art. 71 alin. (1) din Legea nr. 85/2014;
- sentinţei judecătorului-sindic de deschidere direct a procedurii de faliment (procedura simplificată fără perioada de observaţie), pronunţată în condiţiile art. 72 alin. (6) din Legea nr. 85/2014;
- hotărârii judecătorului-sindic de deschidere a procedurii de faliment a societăţii de asigurare/reasigurare la cererea debitorului, creditorilor sau a Autorităţii de Supraveghere Financiară, pronunţată în condiţiile art. 250 şi art. 262 din Legea nr. 85/2014;
- hotărârii judecătorului-sindic de deschidere a procedurii de faliment a instituţiei de credit, la cererea debitorului, creditorilor sau a Băncii Naţionale a României, pronunţată în condiţiile art. 221 din Legea nr. 85/2014.

52. Hotărârea (sentinţă sau încheiere, după caz) judecătorului-sindic de deschidere a procedurii falimentului, după parcurgerea perioadei de observaţie, din procedura generală sau simplificată sau prin conversia reorganizării în faliment, nu poate fi privită din punctul de vedere al legii române ca data deschiderii procedurii, ci ca un act de procedură care marchează deschiderea unei alte etape a procedurii insolvenţei.

53. Ca regulă generală, soluţionând cererea introductivă, instanţa deschide procedura generală de insolvenţă şi numai prin excepţie direct procedura de faliment (procedura simplificată fără perioada de observaţie).[14]

54. Ca principiu, toate creanţele debitorului în insolvenţă se plătesc din averea acestuia, în măsura convenită în programul de plăţi, ce face parte integrantă din planul de reorganizare confirmat sau, în măsura în care sumele obţinute din valorificarea bunurilor sunt suficiente, în faliment. Prin excepţie, anumite creanţe sunt preluate şi plătite din fonduri speciale: Fondul de garantare pentru plata creanţelor salariale (Legea nr. 200/2006), Fondul de garantare a depozitelor bancare (Legea nr. 311/2015 privind schemele de garantare a depozitelor şi Fondul de garantare a depozitelor bancare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 918 din 11 decembrie

[14] Procedura de faliment (procedura simplificată fără perioada de observaţie) se deschide împotriva societăţilor de asigurare/reasigurare; instituţiilor de credit; profesioniştilor persoane fizice supuse obligaţiei de înregistrare în registrul comerţului, cu excepţia celor care exercită profesii liberale (titularilor întreprinderilor individuale; membrilor întreprinderii familiale, persoanelor fizice autorizate); profesioniştilor persoane juridice dizolvate; debitorilor care şi-au declarat prin cererea introductivă intenţia de intrare în faliment; oricărei alte persoane care desfăşoară activităţi specifice profesioniştilor, care nu a obţinut autorizarea cerută de lege pentru exploatarea unei întreprinderi şi nu este înregistrată în registrele speciale de publicitate; profesioniştilor, astfel cum sunt definiţi de art. 3 din Codul civil, care se află în una dintre următoarele ipoteze: nu deţin niciun bun în patrimoniul lor; actele constitutive sau documentele contabile nu pot fi găsite; administratorul nu poate fi găsit; sediul social/profesional nu mai există sau nu corespunde adresei din registrul comerţului şi aceste împrejurări sunt cunoscute de judecătorul-sindic la data soluţionării cererii introductive.

2015), Fondul de garantare a asiguraţilor (Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraţilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 550 din 24 iulie 2015).

55. Legea nr. 200/2006 privind constituirea şi utilizarea Fondului de garantare pentru plata creanţelor salariale, cu modificările ulterioare, transpune Directiva 80/987/CEE a Consiliului din 20 octombrie 1980 privind apropierea legislaţiilor statelor membre referitoare la protecţia salariaţilor în cazul insolvabilităţii angajatorului, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităţilor Europene (JOCE) nr. L. 283 din 28 octombrie 1980, cu modificările aduse prin Directiva 2002/74/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 23 septembrie 2002, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităţilor Europene (JOCE) nr. L. 270 din 8 octombrie 2002.

56. Directiva 80/987/CEE a Consiliului, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2002/74/CE a Parlamentului European şi a Consiliului, a fost abrogată prin Directiva 2008/94/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 22 octombrie 2008 privind protecţia lucrătorilor salariaţi în cazul insolvenţei angajatorului, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L283 din 28 octombrie 2008, fără a aduce atingere obligaţiilor statelor membre în ce priveşte termenele de transpunere în dreptul naţional şi de aplicare a directivelor menţionate în anexa 1 partea C.

57. În prezent se aplică Directiva 2008/94/CE a Parlamentului European şi a Consiliului privind protecţia lucrătorilor salariaţi în cazul insolvenţei angajatorului, care a intrat în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.

58. Potrivit articolului 3 din Directiva 80/987/CEE, astfel cum era modificată prin Directiva 2002/74/CE, la data adoptării Legii nr. 200/2006, "Creanţele preluate de instituţia de garantare sunt drepturile salariale neplătite referitoare la o perioadă care precedă şi/sau, după cum este cazul, succedă o dată stabilită de statele membre". Această reglementare este identică şi în cuprinsul articolului 3 din actuala Directivă 2008/94/CE a Parlamentului European şi a Consiliului.

59. Directiva 80/987/CEE, astfel cum era modificată prin Directiva 2002/74/CE, şi era în vigoare la data transpunerii în legea română, prevedea posibilitatea statelor membre de a limita obligaţia de plată pentru instituţiile de garantare şi recomanda statelor, prin articolul 4, două modalităţi de limitare: "(1) Statele membre au posibilitatea de a limita obligaţia de plată prevăzută la articolul 3 pentru instituţiile de garantare. (2) În cazul în care statele membre îşi exercită dreptul prevăzut la alineatul (1), acestea specifică durata perioadei pentru care drepturile salariale neachitate urmează să fie plătite de către instituţia de garantare. Aceasta însă nu poate fi mai scurtă decât perioada care acoperă remuneraţia pentru ultimele trei luni ale raportului de muncă care precedă sau succedă data menţionată la articolul 3. Statele membre pot include această perioadă minimă de trei luni într-o perioadă de referinţă a cărei durată nu poate fi mai mică de şase luni. Statele membre care prevăd o perioadă de referinţă de cel puţin 18 luni pot limita durata perioadei pentru care drepturile salariale neachitate urmează să fie plătite de către instituţia de garantare la opt săptămâni. În acest caz, pentru calculul perioadei minime se folosesc perioadele care sunt cele mai favorabile salariatului. (3) De asemenea, statele membre pot stabili plafoane ale plăţilor efectuate de instituţiile de garantare. Aceste plafoane nu se pot situa mai jos de un nivel compatibil din punct de vedere social cu obiectivul social al prezentei directive. În cazul în care statele membre recurg la această posibilitate, acestea informează Comisia asupra metodelor folosite pentru stabilirea plafonului." Articolul 4 din actuala Directivă 2008/94/CE a Parlamentului European şi a Consiliului reglementează în acelaşi mod aceste limitări.

60. Întrucât actul normativ european dă posibilitatea statelor membre ca în actul normativ de transpunere a directivei în dreptul intern să limiteze obligaţia de garantare prin una dintre cele

două modalităţi de protecţie a salariaţilor prevăzute de directivă, legiuitorul român a adoptat soluţia prevăzută la alineatul (2) varianta 1 din articolul 4 din directivă, şi anume: "(2) În cazul în care statele membre îşi exercită dreptul prevăzut la alineatul (1), acestea specifică durata perioadei pentru care drepturile salariale neachitate urmează să fie plătite de către instituţia de garantare. Aceasta însă nu poate fi mai scurtă decât perioada care acoperă remuneraţia pentru ultimele trei luni ale raportului de muncă care precedă sau succedă data menţionată la articolul 3. Statele membre pot include această perioadă minimă de trei luni într-o perioadă de referinţă a cărei durată nu poate fi mai mică de şase luni."

61. Astfel, Legea nr. 200/2006 a prevăzut în art. 15 următoarele: " (1) Creanţele salariale prevăzute la art. 13 alin. (1) lit. a), c), d) şi e) se suportă pentru o perioadă de 3 luni calendaristice. (2) Perioada prevăzută la alin. (1) este perioada anterioară datei la care se solicită acordarea drepturilor şi precedă sau succedă datei deschiderii procedurii insolvenţei. (3) O altă solicitare privind plata creanţelor salariale poate fi făcută numai dacă perioada prevăzută la alin. (2) este mai mică de 3 luni."

62. Legea română a asigurat plata creanţelor salariale prin Fondul de garantare pentru o perioadă maximă de 3 luni calendaristice, care poate fi plasată într-o perioadă de referinţă care poate cuprinde 3 luni anterioare datei deschiderii procedurii şi 3 luni ulterioare datei deschiderii procedurii. Aceste creanţe pot fi solicitate şi plătite de Fondul de garantare numai după ce ele au devenit scadente ["Perioada prevăzută la alin. (1) este perioada anterioară datei la care se solicită acordarea drepturilor (...)"].

63. Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 200/2006, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.850/2006, cu modificările ulterioare, nu fac decât să expliciteze ce înseamnă creanţe salariale care "precedă" sau "succedă" datei deschiderii procedurii. Creanţele care "precedă" datei deschiderii procedurii sunt, potrivit normelor metodologice, creanţele salariaţilor angajatorului în stare de insolvenţă anterioare lunii în care s-a deschis procedura insolvenţei, creanţe care din punctul de vedere al legii insolvenţei sunt creanţe anterioare deschiderii procedurii, se înscriu în tabelele de creanţe şi se plătesc în insolvenţă, din averea debitorului, cu prioritate, conform programului de plată în reorganizare sau potrivit dispoziţiilor art. 161 pct. 3 din Legea nr. 85/2014 în faliment. Creanţele care "succedă" datei deschiderii procedurii sunt creanţele salariaţilor angajatorului în stare de insolvenţă ulterioare lunii în care s-a deschis procedura insolvenţei, creanţe care din punctul de vedere al legii insolvenţei sunt creanţe ulterioare deschiderii procedurii, rezultând din continuarea activităţilor curente în perioada de observaţie, în condiţiile art. 87 din Legea nr. 85/2014, şi se plătesc în insolvenţă, din averea debitorului, ca urmare a unei cereri de plată ce va fi analizată de administratorul judiciar, fără ca aceste creanţe să fie înscrise în tabelul de creanţe, potrivit dispoziţiilor art. 75 alin. (3) din Legea nr. 85/2014, sau sunt creanţe rezultând din activităţile legate de închiderea activităţii şi conservarea bunurilor în perioada de faliment şi se plătesc din averea debitorului, de asemenea potrivit dispoziţiilor art. 161 pct. 3 din Legea nr. 85/2014.

64. Nu poate fi ignorat nici argumentul ce rezultă din definiţia verbelor "a preceda", respectiv, "a succeda" dată de "Dicţionarul explicativ al limbii române" (DEX). Potrivit dicţionarului, termenii au următoarele semnificaţii: PRECEDA, (vb.) A exista, a se produce înainte de altceva în timp; a se afla, a se găsi înainte de altceva sau de altcineva în spaţiu, într-o ierarhie etc.; SUCCEDA, (vb.) A urma imediat după altcineva sau după altceva (în spaţiu, în timp). (Sursa: Dicţionarul explicativ al limbii române, ediţia a II-a | Permalink)

65. Ca atare, la prima întrebare, răspunsul nu poate fi decât că perioada de maximum 3 luni, pentru care Fondul de garantare poate prelua şi plăti creanţele salariale ale angajatorului în insolvenţă, se situează în intervalul de referinţă de 3 luni imediat anterioare deschiderii procedurii de insolvenţă - 3 luni imediat ulterioare deschiderii procedurii de insolvenţă.

66. Această reglementare şi interpretare respectă şi scopul Directivei 80/987/CEE, astfel cum era modificată prin Directiva 2002/74/CE, la data adoptării Legii nr. 200/2006, scop prevăzut la punctul 2 din preambul, respectiv "Directiva 80/987/CEE urmăreşte să asigure un grad minim de protecţie a salariaţilor în cazul insolvabilităţii angajatorului. În acest scop, directiva obligă statele membre să constituie un organism care să garanteze plata drepturilor salariale neachitate respectivilor salariaţi". Directiva nu urmăreşte ca Fondul de garantare să preia toate creanţele salariale ale angajatorului în insolvenţă, ci doar ca statele să asigure un grad minim de protecţie a salariaţilor. Şi actuala Directivă 2008/94/CE urmăreşte acelaşi scop.

67. Interpretarea propusă respectă şi jurisprudenţa Curţii de Justiţie a Uniunii Europene care, prin Hotărârea din 10 iulie 1997 pronunţată în Cauza C-373/95 Federica Maso şi alţii, paragraful 62, a statuat că din obiectivul directivei rezultă că perioada de trei luni la care se referă remuneraţia garantată de articolul 4 alineatul (2) este exprimată în lunile care se desfăşoară în timp, ce reprezintă o perioadă de timp între ziua lunii care corespunde evenimentului menţionat la articolul 4 alineatul (2) din directivă şi aceeaşi zi din a treia lună precedentă. De asemenea, Curtea de Justiţie a Uniunii Europene, prin Hotărârea din 28 noiembrie 2013, pronunţată în Cauza C-309/12 Maria Albertina Gomes Viana Novo şi alţii, a statuat că Directiva 80/987/CEE, în versiunea iniţială şi cu modificările ulterioare, urmăreşte asigurarea pentru toţi lucrătorii salariaţi a unei protecţii minime la nivelul Uniunii Europene în caz de insolvabilitate a angajatorului prin plata creanţelor neachitate izvorâte din contracte de muncă sau din raporturi de muncă şi care privesc salarizarea aferentă unei perioade determinate (paragraful 20). Astfel cum reiese din jurisprudenţa Curţii amintită la paragraful 20 menţionat, Directiva 80/987/CEE, cu modificările ulterioare, urmăreşte numai o protecţie minimă a lucrătorilor salarizaţi în caz de insolvabilitate a angajatorului acestora. Dispoziţiile referitoare la posibilitatea statelor membre de a limita garanţia din partea lor demonstrează că sistemul instituit de Directiva 80/987/CEE, cu modificările ulterioare, ţine seama de capacitatea financiară a acestor state şi urmăreşte să protejeze echilibrul financiar al instituţiilor lor de garantare (paragraful 29).

68. Numai dacă legiuitorul român ar fi adoptat a doua modalitate de limitare a garantării creanţelor salariale la care face referire directiva, perioada de referinţă în care puteau fi situate cele 3 luni în care Fondul de garantare putea prelua creanţele salariale ale debitorului în insolvenţă s-ar fi întins pe o durată de timp mai lungă, dar şi aceasta trebuia delimitată în timp, neputându-se situa oricând anterior deschiderii procedurii, cu atât mai puţin fără respectarea termenului de prescripţie (deoarece creanţele pentru care a intervenit prescripţia nu sunt înscrise la masa pasivă în insolvenţă), sau oricând ulterior deschiderii procedurii, până la închiderea acesteia, deoarece statele, în lumina normei comunitare, nu sunt obligate să preia, prin instituţia de garantare, toate creanţele salariale ale angajatorului în insolvenţă, având în vedere scopul normei comunitare de asigurare a unui grad minim de protecţie a salariaţilor în cazul insolvabilităţii angajatorului.

69. Cu privire la cea de-a doua întrebare ce face obiectul sesizării - dacă perioada de maximum 3 luni, pentru care Fondul de garantare poate prelua şi plăti creanţele salariale ale angajatorului în insolvenţă, se raportează exclusiv la data deschiderii procedurii insolvenţei sau se poate raporta şi la data intrării angajatorului în faliment, în situaţia în care dreptul de administrare

al angajatorului nu a fost ridicat odată cu deschiderea procedurii de insolvenţă, se impun următoarele precizări:

70. Aşa cum s-a arătat anterior (paragrafele 36-53), ceea ce interesează în rezolvarea chestiunii de drept supuse prezentei analize este "data deschiderii procedurii".

71. Întrucât hotărârea judecătorului-sindic de deschidere a procedurii falimentului, după parcurgerea perioadei de observaţie, fie din procedura generală, fie din procedura simplificată (cu perioada de observaţie) sau prin conversia reorganizării în faliment, nu poate fi privită din punctul de vedere al Legii nr. 85/2014 ca "data deschiderii procedurii", ci ca un act de procedură care marchează deschiderea unei alte etape a procedurii insolvenţei, iar Legea nr. 200/2006 a stabilit ca dată de raportare "data deschiderii procedurii", răspunsul la cea de-a doua întrebare ce face obiectul sesizării este că perioada de maximum 3 luni, pentru care Fondul de garantare poate prelua şi plăti creanţele salariale ale angajatorului în insolvenţă, se raportează exclusiv la data deschiderii procedurii insolvenţei, care poate fi data pronunţării: încheierii judecătorului-sindic de deschidere a procedurii generale de insolvenţă, la cererea debitorului, pronunţată în condiţiile art. 71 alin. (1) din Legea nr. 85/2014; sentinţei judecătorului-sindic de deschidere a procedurii generale de insolvenţă, la cererea creditorului/creditorilor, pronunţată în condiţiile art. 72 alin. (6) din Legea nr. 85/2014; încheierii judecătorului-sindic de deschidere direct a procedurii de faliment (procedura simplificată fără perioada de observaţie) la cererea debitorului, pronunţată în condiţiile art. 71 alin. (1) din Legea nr. 85/2014; sentinţei judecătorului-sindic de deschidere direct a procedurii de faliment (procedura simplificată fără perioada de observaţie), pronunţată în condiţiile art. 72 alin. (6) din Legea nr. 85/2014; hotărârii judecătorului- sindic de deschidere a procedurii de faliment a societăţii de asigurare/reasigurare la cererea debitorului, creditorilor sau a Autorităţii de Supraveghere Financiară, pronunţată în condiţiile art. 250 şi 262 din Legea nr. 85/2014; hotărârii judecătorului- sindic de deschidere a procedurii de faliment a instituţiei de credit, la cererea debitorului, creditorilor sau a Băncii Naţionale a României, pronunţată în condiţiile art. 221 din Legea nr. 85/2014.

72. Faptul că dreptul de administrare al debitorului nu a fost ridicat odată cu deschiderea procedurii generale de insolvenţă sau odată cu deschiderea procedurii simplificate de insolvenţă cu perioada de observaţie nu prezintă relevanţă în stabilirea datei de referinţă. Perioada de preluare a creanţelor se raportează doar la data de referinţă, care este "data deschiderii procedurii".

73. Ridicarea dreptului de administrare al debitorului în perioada de observaţie, în condiţiile art. 85 din Legea nr. 85/2014, sau odată cu trecerea la faliment, în condiţiile art. 145 alin. (2) din Legea nr. 85/2014, este doar o condiţie pentru preluarea şi plata creanţelor de către Fondul de garantare, care se adaugă condiţiei să se fi dispus deschiderea procedurii de insolvenţă. Condiţia ridicării dreptului de administrare are o raţiune, constând în aceea că, atât timp cât debitorul are dreptul de administrare şi îşi continuă activitatea, cel puţin teoretic, are posibilitatea plăţii creanţelor salariaţilor şi ale celorlalţi creditori. Se impune a se face distincţia între condiţiile (cumulative) pentru preluarea şi plata creanţelor de către Fondul de garantare (deschiderea procedurii de insolvenţă şi ridicarea dreptului de administrare al debitorului) şi limitele în care Fondul de garantare preia creanţele angajatorului în insolvenţă (pentru o perioadă de maximum 3 luni, cuprinse în intervalul de 3 luni anterioare datei deschiderii procedurii - 3 luni ulterioare datei deschiderii procedurii).

74. Relevantă în susţinerea acestei interpretări este şi Hotărârea din 18 aprilie 2013, pronunţată de Curtea de Justiţie a Uniunii Europene în Cauza C-247/12 Meliha Veli Mustafa, potrivit căreia Directiva 2008/94/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 22 octombrie

2008 privind protecţia lucrătorilor salariaţi în cazul insolvenţei angajatorului trebuie să fie interpretată în sensul că nu obligă statele membre să prevadă garanţii pentru creanţele salariaţilor în fiecare etapă a procedurii de insolvenţă a angajatorului lor. În particular, directiva menţionată nu se opune posibilităţii ca statele membre să prevadă o garanţie numai pentru creanţele lucrătorilor născute înainte de transcrierea în Registrul Comerţului a hotărârii de deschidere a procedurii de reorganizare judiciară, chiar dacă prin această hotărâre nu se dispune încetarea activităţilor angajatorului.

7) Decizia nr. 19/2018, publicată în M. Of. nr. 510 din 21 iunie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Tribunalul Sibiu - Secţia I civilă şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea art. 664 alin. (2) din Codul de procedură civilă, reprezentarea convenţională a persoanei juridice nu se poate face prin mandatar persoană juridică, nici prin consilierul juridic sau avocatul acesteia din urmă, potrivit art. 84 alin. (1) din Codul de procedură civilă, astfel cum acesta a fost interpretat prin Decizia nr. 9/2016 pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

Considerente:

[...] XI.2. Asupra fondului sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie cu privire la pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

44. Art. 664 alin. (2) din Codul de procedură civilă prevede că cererea de executare silită se depune şi prin reprezentant convenţional la biroul executorului judecătoresc, care, în termen de maximum 3 zile de la înregistrarea cererii, va solicita să se dispună încuviinţarea executării silite de către instanţa de executare, cum prevede art. 666 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

45. Deşi cererea de executare se depune la executorul judecătoresc, acesta nu are competenţă în a o analiza, ci o înaintează instanţei de executare, pe calea procesuală a încuviinţării executării silite.

46. Scopul procedurii de încuviinţare a executării silite constă în analizarea legalităţii şi temeiniciei cererii de executare silită de către instanţa de executare silită, având în vedere, astfel cum s-a subliniat în doctrină, şi motivele pentru care se poate respinge cererea de încuviinţare prevăzută de art. 666 alin. (5) din Codul de procedură civilă - cererea de executare silită este de competenţa altui organ de executare decât cel sesizat; hotărârea sau, după caz, înscrisul nu constituie, potrivit legii, titlu executoriu; înscrisul, altul decât o hotărâre judecătorească, nu întruneşte toate condiţiile de formă cerute de lege; creanţa nu este certă, lichidă şi exigibilă; debitorul se bucură de imunitate de executare; titlul cuprinde dispoziţii care nu se pot duce la îndeplinire prin executare silită; există alte impedimente prevăzute de lege.

47. În ceea ce priveşte conţinutul cererii de executare silită, art. 664 alin. (3) din Codul de procedură civilă face trimitere la art. 148 din acelaşi cod, articol care impune conţinutul oricărei cereri adresate instanţelor judecătoreşti.

48. Activitatea executorului judecătoresc se limitează la acte de executare, care încep cu deschiderea dosarului de executare (sau, după caz, refuzul motivat al acestuia de deschidere a procedurii de executare), cum prevede art. 664 alin. (1) din Codul de procedură civilă, urmată de înaintarea cererii către instanţa de executare, cu solicitarea de încuviinţare a executării silite.

49. Atribuţiile executorului judecătoresc în etapa executării silite care interesează au fost explicitate şi prin decizia Curţii Constituţionale nr. 895 din 17 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 4 februarie 2016, prin care s-a admis excepţia de neconstituţionalitate şi s-a constatat că dispoziţiile art. 666 din Codul de procedură civilă sunt neconstituţionale [potrivit art. 666 alin. (2), declarat neconstituţional, executorul judecătoresc se pronunţă asupra încuviinţării executării silite, prin încheiere, fără citarea părţilor]. Ca urmare a acestei decizii, atribuţiile care îi revin executorului sunt cele anterioareLegii nr. 138/2014, revenindu-se practic la reglementarea de sub imperiul Codului de procedură civilă anterior (art. 373^1 prevedea că cererea de executare silită, însoţită de titlul executoriu, se depune la executorul judecătoresc, dacă legea nu prevede altfel, iar acesta, în termen de cel mult 5 zile de la înregistrarea cererii, va solicita instanţei de executare încuviinţarea executării silite, înaintându-i în copie cererea de executare şi titlul respectiv).

50. Curtea Constituţională a reţinut că "nu este de competenţa executorului judecătoresc să dispună el însuşi executarea titlului executoriu, acesta putând efectua numai acte de executare în cadrul procedurii declanşate de către o instanţă judecătorească. Intervenţia instanţei judecătoreşti nu se poate realiza ex post, eventual pe calea soluţionării unei contestaţii la executare, conform art. 712 din Codul de procedură civilă, întrucât hotărârea acesteia nu poate nici înlătura şi nici acoperi viciul de neconstituţionalitate al actului care a declanşat executarea silită, fază a procesului civil, respectiv caracterul său extrajudiciar" (paragraful 23 al deciziei).

51. Totodată, a mai reţinut Curtea Constituţională că "executorul judecătoresc, deşi îndeplinește un serviciu public, îl reprezintă pe creditor în raportul execuţional care s-a născut între creditor şi debitor, fiind, practic, un agent al acestuia; de altfel, onorariul său, parte a cheltuielilor de executare, chiar dacă, în final, cade în sarcina debitorului, este avansat de creditor [art. 670 din Codul de procedură civilă]. Astfel cum s-a subliniat şi în Decizia nr. 458 din 31 martie 2009, executorul judecătoresc nu face parte din autoritatea judecătorească, iar activitatea sa, potrivit art. 4 din Legea nr. 188/2000, se află sub coordonarea şi controlul Ministerului Justiţiei. Mai mult, acesta nu dispune de imperium - atribut care caracterizează numai judecătorul - pentru a da o hotărâre în baza căreia se dispune declanşarea executării silite, respectiv încheierea de încuviinţare a executării silite, şi nu beneficiază de atributele de imparţialitate şi de independenţă specifice numai instanţelor judecătoreşti (a se vedea şi jurisprudenţa în materie a Curţii Europene a Drepturilor Omului, respectiv Hotărârea din 22 mai 1998, pronunţată în Cauza Vasilescu împotriva României, paragraful 41, Hotărârea din 6 mai 2003, pronunţată în Cauza Kleyn şi alţii împotriva Olandei, paragraful 190, sau Hotărârea din 15 octombrie 2009, pronunţată în Cauza Micallef împotriva Maltei, paragrafele 93-99)" (paragraful 24 al deciziei).

52. Prin urmare, depunerea cererii de executare la executorul judecătoresc are loc în organizarea procedurii de executare, aceasta fiind făcută însă pentru instanţa de executare, către care se şi înaintează, singura abilitată legal să încuviinţeze executarea şi să declanşeze procedura de executare silită, raţionament confirmat inclusiv prin decizia Curţii Constituţionale anterior citată, prin luarea din competenţa executorului judecătoresc a încuviinţării executării silite şi reconferirii acesteia instanţei, tocmai pentru faptul că "acesta nu dispune de imperium - atribut care caracterizează numai judecătorul - pentru a da o hotărâre în baza căreia se dispune declanşarea executării silite, respectiv încheierea de încuviinţare a executării silite . . .(...)".

53. Calitatea executorului judecătoresc de titular al cererii de încuviinţare a executării silite nu infirmă cele anterior reţinute privind poziţia sa în această fază de executare, având în vedere şi

faptul că încheierea prin care se respinge cererea de încuviinţare a executării silite poate fi atacată numai cu apel exclusiv de creditor, în termen de 15 zile de la comunicare, potrivit art. 666 alin. (6) din Codul de procedură civilă.

54. În acest context, care lămureşte sintagma "depunerii cererii", conturată de poziţia executorului judecătoresc în regimul cererii de executare silită, nu se mai justifică distincţia făcută de instanţele naţionale, generate de faptul că în art. 84 alin. (1) din Codul de procedură civilă se face referire la reprezentarea convenţională a persoanei juridice în faţa instanţei de judecată în vreme ce art. 664 alin. (1) arată că cererea de executare silită se depune la executorul judecătoresc.

55. Faptul că în cauză este pusă în discuţie reprezentarea creditorului persoană juridică în formularea cererii de încuviinţare a executării silite, şi nu reprezentarea în faţa instanţei, ca etapă de judecată, nu înlătură aplicarea art. 84 alin. (1) din Codul de procedură civilă, date fiind caracterul acesteia de dispoziţie generală în materia reprezentării convenţionale în faţa instanţei de judecată (în speţă instanţă de executare) şi dezlegările Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept prin Decizia nr. 9/2016, inclusiv din perspectiva cadrului procesual în care aceasta a avut a se pronunţa [cauza în care s-a pronunţat decizia a avut ca obiect o cerere de învestire cu formulă executorie a unui contract de credit, cerere de natură necontecioasă, reglementată de o normă situată în cartea a V-a "Despre executarea silită", art. 641 alin. (2) din Codul de procedură civilă (în forma în vigoare la data respectivă) făcând referire la depunerea cererii de învestire cu formula executorie de către creditor].

56. În concluzie, în condiţiile în care instanţa de executare este cea care analizează legalitatea şi temeinicia cererii de executare silită formulate de creditor (încuviinţând sau respingând cererea de încuviinţare a executării silite), cerere care numai i-a fost înaintată de executorul judecătoresc, pe calea solicitării de încuviinţare a executării silite, îi sunt aplicabile creditorului persoană juridică dispoziţiile art. 84 alin. (1) din Codul de procedură, astfel cum acestea au fost interpretate prin Decizia nr. 9/2016 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în sensul că reprezentarea convenţională a persoanei juridice în formularea cererii de executare silită nu se poate face prin mandatar persoană juridică, nici prin consilierul juridic sau avocatul acesteia din urmă".

57. Prin Decizia nr. 9/2016 (cu referire şi la Decizia nr. XXII din 12 iunie 2006, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţiile unite în soluţionarea recursului în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 936 din 20 noiembrie 2006, prin care s-a stabilit că "cererile de autorizare a constituirii şi de înmatriculare a societăţilor comerciale de consultanţă, asistenţă şi reprezentare juridică sunt inadmisibile" - paragraful 26) s-a dat o rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, statuându-se că "limitarea prevăzută de art. 84 alin. (1) din Codul de procedură civilă intervine numai în situaţia în care persoana juridică optează pentru reprezentarea convenţională în faţa instanţei, caz în care îşi poate alege reprezentantul doar dintre categoriile prevăzute de textul menţionat" (paragraful 32), precum şi că "contractul de mandat încheiat între două persoane juridice produce efecte doar în planul dreptului material, nu şi în planul dreptului procesual, guvernat, în material reprezentării, de norme imperative" (paragraful 33).

58. În concluzie, în condiţiile în care se pune problema puterii unui mandat în planul dreptului procesual (cu rezerva infirmării cazului de reprezentare legală, cum s-a arătat mai sus), al redactării unei cereri pentru creditorul din titlul executoriu, supuse confirmării din punctul de vedere al legalităţii şi temeiniciei de către instanţa de judecată (instanţa de executare), reprezentarea convenţională a persoanei juridice nu se poate face prin mandatar persoană juridică,

nici prin consilierul juridic sau avocatul acesteia din urmă, potrivit art. 84 alin. (1) din Codul de procedură civilă, astfel cum acesta a fost interpretat prin Decizia nr. 9/2016 pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

8) Decizia nr. 23/2018, publicată în M. Of. nr. 490 din 14 iunie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

Dispoziţiile art. 4 alin. (2) lit. c) ultima teză din Legea recunoştinţei faţă de eroii-martiri şi luptătorii care au contribuit la victoria Revoluţiei române din decembrie 1989, precum şi faţă de persoanele care şi-au jertfit viaţa sau au avut de suferit în urma revoltei muncitoreşti anticomuniste de la Braşov din noiembrie 1987 nr. 341/2004, astfel cum a fost modificată şi completată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 95/2014, nu impun nicio condiţie pentru acordarea indemnizaţiei lunare reparatorii copilului eroului-martir după vârsta de 26 de ani.

Considerente:

[...] 63. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a fost sesizată pentru a se pronunţa asupra următoarei chestiuni de drept: "Interpretarea dispoziţiilor art. 4 alin. (2) lit. c) ultima teză din Legea nr. 341/2004, astfel cum a fost modificată şi completată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 95/2014, pentru a stabili dacă textul trebuie înţeles în sensul că nu impune nicio condiţie pentru acordarea indemnizaţiei lunare reparatorii copilului eroului-martir după vârsta de 26 de ani".

64. Dezlegarea acestei probleme de drept porneşte de la examinarea evoluţiei în timp a prevederilor legale care reglementează indemnizaţia lunară reparatorie acordată copilului eroului-martir, ca beneficiu ce face parte dintr-un ansamblu de măsuri instituite de lege pentru cinstirea memoriei celor care şi-au jertfit viaţa şi în semn de gratitudine faţă de cei care au luptat pentru victoria Revoluţiei române din decembrie 1989.

65. Potrivit art. 4 alin. (1) din Legea nr. 341/2004 în forma iniţială, fiecare dintre copiii celui decedat are calitatea de urmaş al eroului-martir şi este îndreptăţit să beneficieze de prevederile legii. Astfel, conform art. 4 alin. (2) lit. c), în această calitate, fiecare dintre copiii eroului-martir are dreptul la o indemnizaţie lunară reparatorie, calculată pe baza coeficientului de multiplicare de 1,10 aplicat asupra salariului mediu brut pe economie din luna anterioară celei în care se face plata, până la majorat sau până la terminarea studiilor, fără a depăşi vârsta de 26 de ani, indiferent în întreţinerea cui se află.

66. Teza întâi a alin. (4) din art. 4 prevede că de o indemnizaţie lunară reparatorie, calculată prin aplicarea coeficientului de 1,10 la salariul mediu brut pe economie din luna anterioară celei în care se face plata, beneficiază şi persoanele care au obţinut titlurile prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 3 din lege, numai dacă au un venit mai mic decât salariul mediu brut pe economie. Teza a doua prevede că de aceleaşi drepturi şi în aceleaşi condiţii beneficiază copiii eroilor-martiri, indiferent de vârstă, dacă nu sunt încadraţi în nicio formă de învăţământ ori nu realizează venituri din motive neimputabile lor.

67. Aşadar, în aplicarea principiului respectului şi gratitudinii faţă de eroii-martiri ai Revoluţiei din decembrie 1989, legiuitorul a acordat urmaşilor acestora o indemnizaţie lunară

reparatorie, în condiţiile şi criteriile stabilite pentru fiecare categorie în parte, în funcţie de situaţia diferită a fiecărei categorii, chiar dacă evenimentul care a determinat acordarea indemnizaţiei, decesul eroului-martir, este acelaşi pentru toate categoriile de urmaşi.

68. Astfel, în ce priveşte indemnizaţia acordată fiecăruia dintre copii, legiuitorul a folosit un raţionament similar celui din reglementarea în materia dreptului familiei, pornind de la prezumarea stării de nevoie în care se află copiii, până la majorat. În consecinţă, s-a reglementat acordarea indemnizaţiei până la majorat sau până la terminarea studiilor, fără a depăşi vârsta de 26 de ani, prezumându-se că acesta este momentul până la care se află în incapacitate de muncă, aşa cum părintele decedat ar fi fost obligat să le acorde întreţinere, în temeiul relaţiei de filiaţie. Totodată, printre beneficiarii indemnizaţiei au fost incluse alte două categorii de copii ai eroilor-martiri, respectiv: 1. cei care nu sunt încadraţi în nicio formă de învăţământ, indiferent de vârstă - cu condiţia ca aceştia să obţină venituri din muncă mai mici decât salariul mediu brut pe economie şi 2. cei care nu realizează venituri din motive neimputabile lor. Prin "motive neimputabile", conform art. 28 alin. (2)[15] din Normele metodologice de aplicare a Legii recunoştinţei faţă de eroii-martiri şi luptătorii care au contribuit la victoria Revoluţiei române din decembrie 1989 nr. 341/2004, aprobate prinHotărârea Guvernului nr. 1.412/2004, cu modificările şi completările ulterioare, se înţelege situaţia în care se află copiii eroilor-martiri, indiferent de vârstă, care:

a) şi-au pierdut total sau parţial capacitatea de muncă;

b) nu le sunt oferite de către agenţia pentru ocuparea forţei de muncă judeţeană, respectiv a municipiului Bucureşti, în a cărei rază teritorială de competenţă îşi au domiciliul, un loc de muncă corespunzător capacităţii de muncă sau pregătirii profesionale;

c) sunt refuzaţi de către angajatorul postului oferit de agenţia pentru ocuparea forţei de muncă judeţeană, respectiv a municipiului Bucureşti, în a cărei rază teritorială de competenţă îşi au domiciliul.

69. Acestor două din urmă categorii de copii ai eroilor-martiri, mai sus menţionate, le-a fost suspendată plata indemnizaţiei, trei ani consecutiv, prin art. II art. 18 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 283/2011, cu modificările ulterioare[16], art. 9 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 84/2012 privind stabilirea salariilor personalului din sectorul bugetar în anul 2013, prorogarea unor termene din acte normative, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, aprobată prin Legea nr. 36/2014[17], cu modificările ulterioare, şi, respectiv, art. 6 din Ordonanţa Guvernului nr. 29/2013 privind reglementarea unor măsuri bugetare, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 168/2014, cu modificările ulterioare, dispoziţii normative cu aplicabilitate temporară, în cursul anilor 2012, 2013 şi 2014, criticate ca fiind neconstituţionale şi asupra cărora Curtea Constituţională s-a pronunţat prin Decizia nr. 721 din 9 decembrie 2014,

---

[15] Abrogat prin articolul unic pct. 21 din Hotărârea Guvernului nr. 99/2015 pentru modificarea şi completarea Normelor metodologice de aplicare a Legii recunoştinţei faţă de eroii-martiri şi luptătorii care au contribuit la victoria Revoluţiei române din decembrie 1989 nr. 341/2004, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.412/2004, începând cu 24 februarie 2015.

[16] Abrogat prin art. 44 pct. 27 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare, începând cu 1 iulie 2017.

[17] Abrogat prinart. 44 pct. 29 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare, începând cu 1 iulie 2017.

publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 10 din 7 ianuarie 2015, în sensul respingerii excepţiei, statuând că persoanele încadrate în ipoteza art. 4 alin. (4) din Legea nr. 341/2004 se află într-o situaţie obiectiv diferită faţă de celelalte persoane care continuă să beneficieze de indemnizaţia reparatorie prevăzută de aceeaşi lege, astfel că instituirea unui tratament juridic diferit nu poate primi semnificaţia încălcării principiului egalităţii în drepturi a cetăţenilor.

70. În Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 969 din 30 decembrie 2014 a fost publicată Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 95/2014 pentru modificarea şi completarea Legii recunoştinţei faţă de eroii-martiri şi luptătorii care au contribuit la victoria Revoluţiei române din decembrie 1989, precum şi faţă de persoanele care şi-au jertfit viaţa sau au avut de suferit în urma revoltei muncitoreşti anticomuniste de la Braşov din noiembrie 1987 nr. 341/2004.

71. Din expunerea de motive rezultă că adoptarea acestui act normativ s-a impus pentru a conţine prevederi clare, fără echivoc, pentru respectarea adevărului istoric, în vederea acordării recunoştinţei statului român numai faţă de persoanele care au avut un rol determinant la victoria Revoluţiei române din decembrie 1989, implicând reluarea plăţilor cu un efort bugetar redus faţă de cel existent, descurajarea abuzurilor, a încălcării prevederilor legale. Urgenţa actului normativ a fost justificată şi de reluarea plăţilor privind indemnizaţiile reparatorii pentru toate categoriile de beneficiari, conform prevederilor Legii nr. 341/2004, începând cu luna ianuarie 2015. Se mai arată că Legea nr. 341/2004 nu mai corespunde realităţilor social-politice şi economice actuale, că aplicarea greşită sau abuzivă a generat inechităţi şi multiplicarea numărului beneficiarilor, ceea ce a condus la stoparea plăţilor, începând cu anul 2012, către persoanele prevăzute la art. 4 alin. (4) din lege.

72. Prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 95/2014 s-a modificat art. 4 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 341/2004, în sensul următoarelor prevederi: "Persoanele care au obţinut titlurile prevăzute la art. 31 lit. b) primesc o indemnizaţie lunară reparatorie, calculată pe baza coeficienţilor de multiplicare ce sunt aplicaţi asupra câştigului salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat şi aprobat prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat, aferent anului pentru care se face plata, astfel: . . . c) copil al eroului martir - un coeficient de 1,10 până la majorat sau până la terminarea studiilor, fără a depăşi vârsta de 26 de ani, indiferent în întreţinerea cui se află şi un coeficient de 0,50, după vârsta de 26 de ani."

73. Sesizarea de faţă vizează lămurirea ultimei teze, respectiv dacă textul trebuie înţeles în sensul că nu impune nicio condiţie la acordarea indemnizaţiei beneficiarul titlului. Problema de drept s-a ridicat în contextul în care, la data de 22 ianuarie 2015, a intrat în vigoare Ordonanţa Guvernului nr. 1/2015 pentru modificarea şi completarea Legii recunoştinţei pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987 nr. 341/2004.

74. Art. II alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 1/2015 prevede următoarele: "În anul 2015 copiii eroilor-martiri, indiferent de vârstă, dacă nu sunt încadraţi în nicio formă de învăţământ ori nu realizează venituri din motive neimputabile lor beneficiază de o indemnizaţie lunară reparatorie în cuantum de 2020 lei."

75. Se observă că norma vizează doar anumiţi subiecţi de drept, similar reglementării iniţiale cuprinse la art. 4 alin. (4) din Legea nr. 341/2004, care, însă nu a mai fost păstrată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 95/2014, iar o altă observaţie esenţială are în vedere caracterul temporar, doar pentru anul 2015, al acestei reglementări, cu consecinţa că, după expirarea duratei pentru care a fost edictată, urmează a fi aplicate în întregime dispoziţiile art. 4 alin. (2) lit. c) din

Legea nr. 341/2004, astfel cum a fost modificată şi completată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 95/2014.

76. Prin urmare, reglementarea cu caracter temporar cuprinsă la art. II alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 1/2015 este, în parte, derogatorie, deoarece cuprinde soluţii legislative diferite în raport cu reglementarea-cadru, pentru o parte dintre subiecţii de drept vizaţi de norma generală, care îşi păstrează caracterul său general obligatoriu pentru toate celelalte cazuri, inclusiv pentru anul 2015. Este vizată ipoteza nerealizării de venituri de către copiii eroilor-martiri, după vârsta de 26 de ani, situaţie care trebuie să fie determinată de existenţa unor motive neimputabile.

77. De asemenea, textul de lege sus-menţionat completează art. 4 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 341/2004, în sensul că reglementează şi situaţia copiilor între 18 şi 26 de ani, care nu participă la vreo formă de învăţământ. Pentru această din urmă categorie, cu privire la care se presupune că ar trebui să desfăşoare o activitate aducătoare de venituri, indemnizaţia remuneratorie este reglementată sub condiţia ca persoanele în discuţie să nu realizeze venituri din motive neimputabile.

78. Interpretând sistematic dispoziţiile art. 4 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 341/2004, astfel cum a fost modificată şi completată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 94/2015, combinat, pentru anul 2015, cu art. II alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 1/2015, rezultă că acei copii ai eroilor-martiri care au vârsta peste 26 de ani şi obţin venituri vor beneficia de o indemnizaţie în coeficient de 0,50, în aplicarea primului dintre textele de lege enumerate.

79. Reluând argumentele exprimate în precedent, norma cu caracter general cuprinsă în reglementarea art. 4 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 341/2004, astfel cum a fost modificată şi completată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 95/2014, stabileşte indemnizaţia lunară reparatorie calculată pe baza coeficienţilor de multiplicare ce sunt aplicaţi asupra câştigului salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat şi aprobat prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat, aferent anului pentru care se face plata, şi prevede pentru copilul eroului-martir un coeficient de 1,10 până la majorat sau până la terminarea studiilor, fără a depăşi vârsta de 26 de ani, indiferent în întreţinerea cui se află şi un coeficient de 0,50, după vârsta de 26 de ani, fără nicio condiţionare legată de vreun criteriu pe care trebuie să îl îndeplinească persoanele care au obţinut titlurile prevăzute la art. 31 lit. b), respectiv de urmaş de erou-martir.

80. Din această perspectivă, textul de lege este fără echivoc, clar şi precis redactat, astfel că, între formularea textului şi cazurile din practică ce se încadrează în ipoteza sa, există concordanţă, nefiind motive, prin urmare, nici de a extinde şi nici de a restrânge aplicarea dispoziţiei în cauză.

81. În ceea ce priveşte însă norma juridică cu aplicabilitate temporară, în cursul anului 2015, aceasta derogă de la norma generală şi prevede o indemnizaţie reparatorie fixă de 2.020 lei lunar, pentru copiii, indiferent de vârstă, care nu sunt încadraţi în nicio formă de învăţământ ori nu realizează venituri din motive neimputabile lor. Prin urmare, în cursul anului 2015, cele două reglementări coexistă, în sensul că tuturor celorlalţi copiii ai eroilor-martiri, cu excepţia celor vizaţi de art. II alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 1/2015, li se aplică dispoziţiile generale cuprinse în art. 4 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 341/2004, astfel cum a fost modificată şi completată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 95/2014.

82. Nu se poate reţine că, pentru anul 2015, copiii la care se referă reglementarea din Ordonanţa Guvernului nr. 1/2015 sunt singurii îndreptăţiţi la indemnizaţia reparatorie, după cum nu se pot adăuga la normele generale criterii sau condiţii pe care legiuitorul nu a înţeles să le prevadă expres.

83. Aceste concluzii rezultă din considerente de tehnică legislativă, conform cărora elementul structural de bază al părţii dispozitive a actului normativ îl constituie articolul. Potrivit art. 47 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, articolele se numerotează în continuare, în ordinea din text, cu cifre arabe. În cazul actelor normative care au ca obiect modificări sau completări ale altor acte normative, articolele se numerotează cu cifre romane, păstrându-se numerotarea cu cifre arabe pentru textele modificate sau completate.

84. Ordonanţa Guvernului nr. 1/2015 este structurată în trei articole: art. I, care prevede modificările aduse unor articole din Legea nr. 341/2004, fără ca acestea să privească şi art. 4 alin. (2) lit. c); art. II, care conţine cinci alineate, iar la alin. (1), este prevăzută norma cu aplicabilitate temporară în discuţie şi art. III referitor la abrogarea unei reglementări.

85. În concluzie, în interpretarea dispoziţiilor art. 4 alin. (2) lit. c) ultima teză din Legea nr. 341/2004, astfel cum a fost modificată şi completată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 95/2014, urmează a se stabili că textul legal trebuie înţeles în sensul că nu impune nicio condiţie pentru acordarea indemnizaţiei lunare reparatorii copilului eroului-martir după vârsta de 26 de ani. În ceea ce priveşte situaţia temporară, reglementată pentru anul 2015 prin Ordonanţa Guvernului nr. 1/2015, aceasta vizează doar o chestiune de aplicare a normelor de drept ce urmează a fi evaluate în fiecare caz concret, în parte.

9) Decizia nr. 25/2018, publicată în M. Of. nr. 468 din 06 iunie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanţa - Secţia I civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. II din Legea nr. 368/2013 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, în cazul persoanelor îndreptăţite la despăgubiri în temeiul Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, care au optat pentru returnarea dosarelor înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor către entităţile învestite cu soluţionarea notificării, în vederea restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri, a imobilelor, în termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a legii, se aplică în mod corespunzător termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) şi art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, cu modificările şi completările ulterioare.

Termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările şi completările ulterioare, curg de la data înregistrării dosarelor returnate la entităţile învestite cu soluţionarea notificării.

Dacă cererea formulată conform art. II din Legea nr. 368/2013 nu poate fi soluţionată prin restituirea în natură sau prin compensare cu alte bunuri, dispoziţia/decizia iniţială aflată în dosarul returnat de Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor continuă să producă efecte, fiind incidentă procedura măsurilor compensatorii sub formă de puncte prevăzută de capitolul III al Legii nr. 165/2013, cu modificările şi completările ulterioare.

Considerente:

[...] 58. Reglementarea Legii nr. 165/2013 a fost determinată de pronunţarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, la 12 octombrie 2010, a Hotărârii-pilot în Cauza Maria Atanasiu şi alţii împotriva României, această lege reprezentând soluţia legislativă de îmbunătăţire a mecanismului de acordare a despăgubirilor în materia retrocedărilor, în considerarea observaţiilor şi recomandărilor Curţii de la Strasbourg cu privire la ineficacitatea mecanismului intern de despăgubiri existent la acel moment, de natură a crea o problemă sistemică, recurentă şi de amploare.

59. Măsurile recomandate în acest sens au fost: amendarea mecanismului de restituire prin intermediul unei reforme legislative care să creeze reguli clare, accesibile, simplificate şi previzibile, dublate de o practică judiciară şi administrativă coerentă, stabilirea unor termene constrângătoare şi realiste şi sancţiuni pentru fiecare etape administrativă.

60. Curtea de la Strasbourg a analizat Legea nr. 165/2013, în Cauza Preda şi alţii împotriva României, din perspectiva termenelor şi a posibilităţii unui control jurisdicţional, şi a reţinut, la acel moment, că nu se poate concluziona că mecanismul creat este ineficace.

61. Pentru urgentarea şi finalizarea procesului de restituire în natură şi prin echivalent, Legea nr. 165/2013 a instituit o serie de termene, atât în sarcina solicitanţilor, cât şi în sarcina entităţilor învestite de lege, după cum urmează:

- un termen de decădere de 90 de zile, modificat în 120 de zile prin Legea nr. 368/2013, în care persoanele care se consideră îndreptăţite pot completa cu înscrisuri dosarele depuse la entităţile învestite de lege. Termenul curge de la data la care persoanei i se comunică în scris documentele necesare soluţionării cererii sale;
- 1 ianuarie 2014, termen până la care entităţile învestite de lege au obligaţia de a stabili numărul cererilor înregistrate şi nesoluţionate, de a afişa aceste date la sediul lor şi de a le comunica Autorităţii Naţionale pentru Restituirea Proprietăţilor, urmând ca aceasta să le publice pe pagina proprie de internet;
- termene stricte în care entităţile învestite de lege au obligaţia de a soluţiona cererile formulate potrivit Legii nr. 10/2001, înregistrate şi nesoluţionate până la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, şi de a emite decizie de admitere sau de respingere a acestora, după cum urmează:

a) 12 luni, pentru entităţile învestite de lege care mai au de soluţionat un număr de până la 2.500 de cereri;

b) 24 de luni, pentru entităţile învestite de lege care mai au de soluţionat un număr cuprins între 2.500 şi 5.000 de cereri;

c) 36 de luni, pentru entităţile învestite de lege care mai au de soluţionat un număr de peste 5.000 de cereri. Aceste trei termene încep să curgă de la data de 1 ianuarie 2014;

- un termen de 60 de luni de la data intrării în vigoare a noii legi pentru soluţionarea dosarelor înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor, cu excepţia dosarelor de
fond funciar, care vor fi soluţionate în termen de 36 de luni;
- un termen de 60 de luni de la data înregistrării pentru soluţionarea dosarelor care vor fi transmise Secretariatului Comisiei Naţionale ulterior datei intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, cu excepţia dosarelor de fond funciar, care vor fi soluţionate în termen de 36 de luni.

62. Prin acordarea termenului de decădere de 90 de zile, modificat în 120 de zile prin Legea nr. 368/2013, intenţia legiuitorului a fost de a înlătura pasivitatea eventuală a persoanelor

îndreptăţite în ceea ce priveşte dovedirea pretenţiilor şi, implicit, eliminarea blocajului la care s-ar ajunge prin tergiversarea completării dosarului cu actele necesare soluţionării.

63. Necesitatea unor termene diferite de soluţionare se datorează numărului diferit de cereri nesoluţionate până la momentul actual de la nivelul diverselor entităţi învestite de lege cu soluţionarea acestora. Aceste termene sunt rezonabile, având în vedere că termenul de 36 de luni este aplicabil exclusiv în situaţii excepţionale, şi anume: Comisiei pentru aplicarea Legii nr. 10/2001 din cadrul municipiului Bucureşti. De asemenea, acordarea de termene diferite se justifică şi prin lipsa actelor doveditoare în multe dintre situaţiile existente, ţinând seama de faptul că se instituie în sarcina entităţilor învestite de lege obligaţia de a comunica în scris persoanelor îndreptăţite documentele necesare soluţionării cererilor. Termenele de 12, 24, respectiv 36 de luni încep să curgă de la data de 1 ianuarie 2014, deoarece este necesară o perioadă premergătoare efectuării procedurilor administrative necesare implementării noului cadru legislativ, alocării de resurse materiale şi umane şi pentru ca autorităţile locale şi centrale să îşi îndeplinească obligaţiile legale prevăzute în noua lege.

64. Prin lege, în spiritul asigurării celerităţii procedurii, dar şi al respectării principiului liberului acces la justiţie, se prevăd următoarele remedii în faţa instanţelor judecătoreşti:

Decizia emisă de entitatea învestită de lege poate fi atacată de persoana care se consideră îndreptăţită la secţia civilă a tribunalului în a cărui circumscripţie se află sediul entităţii, în termen de 30 de zile de la data comunicării.

În cazul în care entitatea învestită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute laart. 33 şi 34 din Legea nr. 165/2013, persoana care se consideră îndreptăţită se poate adresa secţiei civile a tribunalului în a cărui circumscripţie se află sediul entităţii, în termen de 6 luni de la expirarea termenelor respective.

65. Aceste prevederi exprese privind accesul liber la justiţie al persoanelor îndreptăţite, nemulţumite de pasivitatea entităţilor învestite de lege cu privire la soluţionarea cererilor în termenele prevăzute de noua lege, urmăresc evitarea blocajelor care pot interveni la nivel administrativ în ceea ce priveşte finalizarea procesului de restituire.

66. De asemenea, pentru garantarea aplicării eficiente a legii, se instituie un sistem specific de sancţiuni pentru neîndeplinirea obligaţiilor care izvorăsc din aceasta, extinzându-se categoriile de persoane care pot fi sancţionate contravenţional, precum şi sfera actelor definite ca fiind contravenţii.

67. Art. 180 alin. (1) din Codul de procedură civilă defineşte termenul procedural ca fiind intervalul de timp în care poate fi îndeplinit un act de procedură sau în care este interzisă îndeplinirea acestuia.

68. Dispoziţiile art. 33 din Legea nr. 165/2013 instituie anumite termene procedurale de soluţionare a cererilor de către entităţile învestite de lege cu atribuţii în procesul de restituire a imobilelor preluate în mod abuziv şi înăuntrul cărora persoanele îndreptăţite nu pot formula cereri în instanţă (Decizia Curţii Constituţionale nr. 88 din 27 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 281 din 16 aprilie 2014, paragraful 34).

69. Termenele instituite de dispoziţiile art. 33-35 din Legea nr. 165/2013 sunt termene procedurale legale, imperative sau prohibitive şi absolute.

70. Regulile de calcul al termenelor procedurale sunt prevăzute de art. 181 din Codul de procedură civilă, care constituie dreptul comun în materie, astfel încât, ori de câte ori legea nu prevede expres o altă regulă specială pentru calculul unui anumit termen, se vor aplica regulile generale instituite de acest text legal.

71. Durata termenelor procedurale presupune stabilirea punctului de plecare a termenului (art. 184 din Codul de procedură civilă), precum şi a punctului de împlinire (art. 182 din Codul de procedură civilă). Cât priveşte momentul de la care începe să curgă termenul procedural, art. 184 din Codul de procedură civilă dispune că termenele încep să curgă de la data comunicării actelor de procedură, dacă legea nu dispune altfel. Punctul de împlinire este acela în care termenul procedural îşi realizează efectul, în sensul că fie încetează posibilitatea de a mai exercita dreptul în vederea căruia termenul a fost acordat (termen imperativ), fie, dimpotrivă, se naşte dreptul de a efectua anumite acte de procedură (termen prohibitiv).

72. Prin Decizia nr. 600 din 20 septembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 973 din 5 decembrie 2016, Curtea Constituţională a reţinut, în ce priveşte dispoziţiile art. I din Legea nr. 368/2013, că acestea introduc, modifică şi completează o serie de prevederi din Legea nr. 165/2013. Potrivit art. 62 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, dispoziţiile de modificare şi de completare se încorporează, de la data intrării lor în vigoare, în actul de bază, identificându-se cu acesta, iar intervenţiile ulterioare de modificare sau de completare a acestora trebuie raportate tot la actul de bază.

73. În considerarea celor statuate de Curtea Constituţională nu se poate reţine că termenele procedurale prevăzute de art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 nu sunt aplicabile şi "cererilor" formulate de către "persoanele îndreptăţite" de returnare a dosarelor înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor către entităţile învestite cu soluţionarea notificării, în vederea restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri.

74. Este real că art. 3 din Legea nr. 165/2013, definind înţelesul unor expresii şi termeni utilizaţi în cuprinsul actului normativ, arată că termenul "cereri" înseamnă notificările formulate în temeiul Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, însă, ca urmare a completării legii prin art. II din Legea nr. 368/2013, trebuie înţeles că în noţiunea de "cerere" este inclusă şi cererea de returnare a dosarului către entitatea iniţial învestită cu soluţionarea notificării şi care s-a dezînvestit prin soluţionarea notificării.

75. Obiectul cererii de returnare a dosarului către entitatea învestită de lege are drept scop reanalizarea posibilităţii de restituire, în natură sau prin compensare cu alte bunuri, şi, în aceste limite, urmează a se pronunţa entitatea învestită de lege.

76. Or, în etapa administrativă desfăşurată în faţa entităţii învestite de lege cu soluţionarea unei notificări se analizează calitatea de persoană îndreptăţită, existenţa dreptului şi întinderea acestuia, în raport cu dovezile prezentate de "persoana care se consideră îndreptăţită".

77. De vreme ce dosarul de despăgubiri se află la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 în faza de cerere depusă, dar nesoluţionată de autoritatea competentă - Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor, şi nu de entitatea învestită de lege, nu sunt incidente dispoziţiile art. 33 din lege, ci dispoziţiile art. 34, care instituie obligaţia de soluţionare a dosarelor fundamentate pe Legea nr. 10/2001 în termen de 60 de luni de la intrarea în vigoare a legii, pentru dosarele deja înregistrate la secretariatul comisiei, sau de la data înregistrării, pentru dosarele transmise de către entităţile învestite cu soluţionarea notificărilor în condiţiile art. 33 din aceeaşi lege.

78. Însă, în ce priveşte momentul de la care curg termenele pentru soluţionarea "cererilor" de către entitatea învestită de lege, acesta nu poate fi cel stabilit prin dispoziţiile art. 33 alin. (2).

79. Dispoziţiile art. 33 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 sunt aplicabile numai pentru raporturile existente la data intrării în vigoare a legii şi au ca situaţie premisă ca "cererile" (notificările în temeiul Legii nr. 10/2001) să se fi aflat înregistrate şi să nu fi fost soluţionate.

80. În condiţiile în care prin art. II din Legea nr. 368/2013, în vigoare începând cu data de 24 decembrie 2013, s-a stabilit un termen de 60 de zile, în care persoanele îndreptăţite pot opta pentru returnarea dosarelor către entităţile învestite de lege, în vederea restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri, este evident că pentru situaţia nou-născută nu pot să curgă termenele de la un moment anterior naşterii dreptului, respectiv a obligaţiei de soluţionare a cererii.

81. "Cererile de returnare a dosarelor" înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor către entităţile învestite de lege cu soluţionarea notificării, în vederea restituirii, în natură sau prin compensare, nu pot fi asimilate "cererilor formulate potrivit Legii nr. 10/2001", obiectul şi scopul acestora fiind distinct.

82. Este real că prin art. 8 din Legea nr. 165/2013 s-a prevăzut un termen de 120 de zile de centralizare a tuturor cererilor, inclusiv a cererilor din dosarele înregistrate la Autoritatea Naţională pentru Restituirea Proprietăţilor, în care persoanele optează, în condiţiileart. 42 din lege, pentru returnarea dosarului la comisia locală, în vederea atribuirii de teren, însă această dispoziţie era incidentă numai cererilor formulate în baza legilor fondului funciar, pentru că legea nu a permis iniţial a se formula cereri de returnare şi a dosarelor constituite în baza Legii nr. 10/2001.

83. Prin Legea nr. 368/2013 nu s-a prevăzut momentul de la care curg termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) raporturilor juridice născute la intrarea sa în vigoare, astfel că sunt aplicabile dispoziţiile de drept comun, respectiv art. 184 din Codul de procedură civilă - momentul returnării dosarului către entitatea învestită de lege cu soluţionarea cererii având ca obiect restituirea în natură sau prin compensare cu alte bunuri, respectiv momentul înregistrării la entitatea învestită de lege.

84. De altfel, pentru dosarele care urmau a fi transmise Secretariatului Comisiei Naţionale ulterior datei intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 s-a prevăzut că termenul de 60 de luni acordat pentru soluţionare începe să curgă de la data înregistrării lor.

85. Pentru dosarele returnate (transmise) de Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor (şi constituite în baza Legii nr. 10/2001) către entităţile învestite, prin Legea nr. 368/2013 nu s-a mai prevăzut momentul de la care curg termenele prevăzute deart. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, astfel că sunt incidente dispoziţiile din Codul de procedură civilă.

86. Prin urmare, la prima întrebare formulată de instanţa de trimitere trebuie să se răspundă în mod afirmativ, în sensul că se aplică în mod corespunzător termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) şi art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 - iar termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 curg de la data înregistrării la entităţile învestite de lege a dosarelor returnate de către Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor.

87. În ce priveşte cea de-a doua întrebare adresată de instanţa de trimitere, deşi aceasta este formulată prin raportare la prima întrebare şi care a primit un răspuns afirmativ, se constată, raportat la problemele de drept expuse în încheierea de sesizare, că această întrebare trebuie recalificată în sensul "dacă deciziile emise de entităţile învestite de lege în prima etapă administrativă şi aflate în dosarele returnate de către Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor continuă să producă efecte în ce priveşte recunoaşterea dreptului la măsuri reparatorii sau sunt incidente pe deplin dispoziţiile art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 care prevăd obligativitatea analizei existenţei şi întinderii dreptului de proprietate, respectiv restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii în condiţiile legii."

88. Cererea formulată de persoana îndreptăţită la despăgubiri în temeiul Legii nr. 10/2001 de returnare a dosarului de către Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor

către entitatea învestită cu soluţionarea notificării, în vederea restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri, se soluţionează prin emiterea unei decizii.

89. Sintagma "entităţile învestite cu soluţionarea notificării" are drept scop identificarea entităţii, în sensul că este aceea care a emis dispoziţia/decizia aflată în dosarul returnat şi nu trebuie interpretat în sensul că va avea loc o soluţionare pe fond a notificării.

90. Etapa administrativă a soluţionării notificării fiind depăşită prin emiterea dispoziţiei este evident că dispoziţiile art. II din Legea nr. 368/2013 prevăd numai analiza posibilităţii restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri.

91. Dreptul de opţiune al persoanelor îndreptăţite la despăgubiri (persoană căreia i-a fost recunoscut dreptul la măsuri reparatorii de către "unitatea deţinătoare" sau "entitatea învestită cu soluţionarea notificării") de a solicita returnarea dosarelor nu poate echivala cu o renunţare la drepturile deja recunoscute anterior şi să aibă drept consecinţă repunerea în discuţie a existenţei dreptului şi a întinderii acestuia.

92. Dispoziţiile art. II din Legea nr. 368/2013 sunt clare şi neechivoce în ce priveşte scopul returnării, acela de a se analiza posibilitatea restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri.

93. Prin Decizia nr. 686 din 26 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 68 din 27 ianuarie 2015, Curtea Constituţională a statuat că dispoziţiile art. 17 alin. (1) lit. a) şi art. 21 alin. (5) şi (8) din Legea nr. 165/2013 sunt constituţionale în măsura în care nu se aplică deciziilor/dispoziţiilor entităţilor învestite cu soluţionarea notificărilor, emise în executarea unor hotărâri judecătoreşti prin care instanţele s-au pronunţat irevocabil/definitiv asupra calităţii de persoane îndreptăţite şi asupra întinderii dreptului de proprietate.

94. Având în vedere cele statuate de Curtea Constituţională, este evident că dispoziţiile/deciziile de acordare a măsurilor reparatorii emise în procedura Legii nr. 10/2001 şi a Legii nr. 247/2005, în baza unor hotărâri judecătoreşti, nu mai pot face obiect de analiză şi cenzură din punctul de vedere al existenţei dreptului persoanei, fiind încălcate dispoziţiile art. 21 alin. (3) din Constituţia României, republicată, şi cele ale art. 6 paragraful 1 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

95. În cauză nu sunt incidente cele statuate de către Curtea Constituţională prinDecizia nr. 269 din 7 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 513 din 9 iulie 2014, la paragraful 48 raportat la paragraful 46, întrucât în cauză s-au analizat atribuţiile Comisiei Naţionale pentru Compensarea Imobilelor, prevăzute de art. 17 alin. (1) lit. a) şi art. 21 alin. (8) din Legea nr. 165/2013, care sunt ulterioare emiterii deciziei în condiţiile art. 33 din Legea nr. 165/2013 sau cele emise ca urmare a dispoziţiilor art. II din Legea nr. 368/2013 prin raportare tot la dispoziţiile art. 33.

10) Decizia nr. 36/2018, publicată în M. Of. nr. 606 din 16 iulie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 1 alin. (5^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, soluţia egalizării indemnizaţiilor la nivel maxim are în vedere şi majorările şi indexările recunoscute prin hotărâri judecătoreşti unor magistraţi sau membri ai personalului auxiliar, indiferent dacă ordonatorul de credite a emis sau nu ordine de salarizare corespunzătoare.

Considerente:

[...] 64. Textul de lege ce suscită lămuriri este art. 1 alin. (5^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, cu următorul conţinut: "Prin excepţie de la prevederile alin. (1) şi (2), personalul din aparatul de lucru al Parlamentului şi din celelalte instituţii şi autorităţi publice, salarizat la acelaşi nivel, precum şi personalul din cadrul Consiliului Concurenţei şi al Curţii de Conturi, inclusiv personalul prevăzut la art. 5 din aceste instituţii, care beneficiază de un cuantum al salariilor de bază şi al sporurilor mai mici decât cele stabilite la nivel maxim în cadrul aceleiaşi instituţii sau autorităţi publice pentru fiecare funcţie/grad/treaptă şi gradaţie, va fi salarizat la nivelul maxim dacă îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiţii."

65. Trebuie precizat că alin. (5^1) al articolului citat a fost introdus prin art. I pct. 1 din Legea nr. 71/2015 începând cu 9 aprilie 2015 şi a fost abrogat prin art. 44 alin. (1) pct. 11 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare, începând cu 1 iulie 2017.

66. Acest text de lege a fost interpretat de instanţa supremă prin Decizia nr. 23 din 26 septembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 899 din 9 noiembrie 2016, şi Decizia nr. 54 din 3 iulie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 747 din 18 septembrie 2017, ambele date în dezlegarea unor chestiuni de drept.

67. Astfel, prin Decizia nr. 23 din 29 septembrie 2016 Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a statuat că: "În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 1 alin. (5^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, sintagma «salarizat la acelaşi nivel» are în vedere personalul din cadrul aparatului de lucru al Parlamentului, personalul din cadrul Consiliului Concurenţei, al Curţii de Conturi, precum şi din cadrul celorlalte autorităţi şi instituţii publice enumerate de art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare; nivelul de salarizare ce va fi avut în vedere în interpretarea şi aplicarea aceleiaşi norme este cel determinat prin aplicarea prevederilor art. 1 alin. (1) şi (2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, în cadrul aceleiaşi autorităţi sau instituţii publice."

68. Totodată, prin Decizia nr. 54 din 3 iulie 2017, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a stabilit că: "În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 1 alin. (5^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, sintagma «salarizat la acelaşi nivel» are în vedere şi personalul din cadrul autorităţilor şi instituţiilor publice prevăzute la art. 2 alin. (1) lit. b) din Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare."

69. În chestiunea ce interesează prezenta sesizare trebuie reamintită Decizia Curţii Constituţionale nr. 794 din 15 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.029 din 21 decembrie 2016, prin care s-a admis excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 3^1 alin. (1^2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal- bugetare.

70. Prin această decizie Curtea Constituţională a stabilit că, "la momentul pronunţării prezentei decizii, există magistraţi şi personal asimilat care beneficiază de hotărâri judecătoreşti prin care li s-a stabilit dreptul de a avea inclus în indemnizaţie cei 18% stabiliţi prin Ordonanţa Guvernului nr. 10/2007, iar ordonatorul de credite a emis ordine de salarizare corespunzătoare în acest sens, magistraţi şi personal asimilat care beneficiază de hotărâri judecătoreşti prin care li s-a stabilit dreptul de a avea inclus în indemnizaţie cei 18% stabiliţi prin Ordonanţa Guvernului nr. 10/2007, iar ordonatorul de credite nu a emis ordine de salarizare corespunzătoare în acest sens şi magistraţi şi personal asimilat care nu beneficiază de hotărâri judecătoreşti prin care li s-a stabilit dreptul de a avea inclus în indemnizaţie cei 18%, stabiliţi prin Ordonanţa Guvernului nr. 10/2007".

71. Totodată, examinând excepţia de neconstituţionalitate cu care a fost învestită, Curtea Constituţională a considerat că "prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016 (care se aplică întregului personal bugetar, inclusiv magistraţilor), s-au eliminat şi diferenţele provenite din faptul că o parte dintre magistraţii şi personalul asimilat, încadraţi în aceeaşi funcţie, grad/treaptă, gradaţie, vechime în funcţie sau în specialitate au obţinut hotărâri judecătoreşti definitive şi irevocabile (în temeiul Codului de procedură civilă din 1865) sau definitive (în temeiul Codului de procedură civilă), prin care le-au fost recunoscute majorări salariale, în timp ce alţii nu obţinuseră asemenea hotărâri judecătoreşti. Astfel, urmarea intrării în vigoare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016 este aceea că, pentru fiecare funcţie, grad/treaptă, gradaţie, vechime în funcţie sau în specialitate, indemnizaţia de încadrare a magistraţilor şi a personalului asimilat este aceeaşi, stabilită la nivel maxim. De altfel, chiar înainte de intrarea în vigoare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016, prin art. 1 alin. (5^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, introdus prin legea sa de aprobare, Legea nr. 71/2015, s-a prevăzut aceeaşi soluţie legislativă, a egalizării indemnizaţiilor la nivel maxim."

72. În contextul vizat de sesizare, Curtea Constituţională a mai reţinut în decizia de mai sus că: "Întrucât hotărârile judecătoreşti invocate de autoarea excepţiei de neconstituţionalitate se referă la majorarea indemnizaţiilor de încadrare, vizând, de fapt, şi întreaga familie ocupaţională a «Justiţiei», aceste majorări salariale trebuie avute în vedere la stabilirea nivelului maxim de salarizare corespunzător fiecărei funcţii, grad, treaptă, gradaţie, vechime în muncă şi în specialitate. Însă, dispoziţiile de lege criticate exclud recunoaşterea drepturilor stabilite sau

recunoscute prin hotărâri judecătoreşti, fără a le lua în calcul la stabilirea nivelului maxim al salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare din cadrul autorităţii publice. Or, aplicând considerentele de principiu rezultate din jurisprudenţa constituţională precitată, Curtea constată că excluderea majorărilor salariale stabilite sau recunoscute prin hotărâri judecătoreşti, de la calculul nivelului maxim al salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare din cadrul autorităţii publice, afectează art. 124 şi art. 126 din Constituţie."

73. Totodată, s-a apreciat că "dispoziţiile art. 3^1 alin. (1^2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, introdus prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 43/2016, contravin principiului egalităţii în faţa legii, consacrat prin art. 16 din Constituţie, deoarece stabilesc că persoanele aflate în situaţii profesionale identice, dar care nu au obţinut hotărâri judecătoreşti prin care să li se fi recunoscut majorări salariale, au indemnizaţii de încadrare diferite (mai mici) faţă de cei cărora li s-au recunoscut astfel de drepturi salariale, prin hotărâri judecătoreşti, generând diferenţe în stabilirea salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare. Or, tratamentul juridic diferit instituit de legiuitor nu are nicio justificare obiectivă şi rezonabilă. De altfel, dispoziţiile de lege criticate lipsesc de sens şi, practic, anulează voinţa legiuitorului şi raţiunea esenţială a edictării actului normativ respectiv, astfel cum sunt precizate în Preambulul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016, anume acelea de a egaliza veniturile personalului bugetar cu aceeaşi funcţie, grad/treaptă, gradaţie, vechime în funcţie sau în specialitate, prin raportate la nivelul maxim, şi de a elimina inechităţile existente."

74. Aşadar, revenind la sesizarea dedusă analizei în prezenta cauză, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, în primul rând, reaminteşte, cu titlu de principiu, faptul că forţa obligatorie a deciziilor Curţii Constituţionale prevăzută de art. 147 alin. (4) din Constituţia României se ataşează dispozitivului şi considerentelor pe care se întemeiază raţionamentul din punct de vedere juridic. În acest sens este relevant faptul că, potrivit Deciziei Plenului Curţii Constituţionale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunţate în cadrul controlului de constituţionalitate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16 din 26 ianuarie 1995, puterea de lucru judecat ce însoţeşte actele jurisdicţionale, deci şi deciziile Curţii Constituţionale, se ataşează nu numai dispozitivului, ci şi considerentelor pe care se sprijină soluţia adoptată, în verificarea conformităţii textelor legale analizate cu prevederile Constituţiei României. Astfel, Curtea Constituţională reţine că atât considerentele, cât şi dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii, potrivit dispoziţiilor art. 147 alin. (4) din Constituţie, şi se impun cu aceeaşi forţă tuturor subiectelor de drept.

75. Chiar dacă în decizia prezentată mai sus Curtea Constituţională a interpretat un alt text de lege decât cel supus prezentei dezbateri, totuşi, se observă că soluţia legislativă a egalizării indemnizaţiilor la nivel maxim a fost adoptată de legiuitor, începând cu data de 9 aprilie 2015, prin introducerea art. 1 alin. (5^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014, astfel că toate considerentele expuse de instanţa constituţională se verifică şi în privinţa acestui text de lege.

76. Prin urmare, a accepta o interpretare contrară ar însemna să fie golit de conţinut raţionamentul avut în vedere în decizia mai sus citată şi să fie negat rolul Curţii Constituţionale de aşezare a interpretărilor legale în acord cu Legea fundamentală.

77. Din acest motiv, opinia exprimată de instanţa de trimitere în sensul că numai existenţa unor hotărâri judecătoreşti de acordare a unor majorări salariale unora dintre magistraţi sau membri ai personalului auxiliar nu este suficientă pentru a atrage aplicabilitatea art. 1 alin. (5^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014, în modalitatea stabilirii pentru întreg personalul din justiţie a unei valori de referinţă sectorială majorate, nu poate fi împărtăşită.

78. Astfel, a aprecia că nivelul maxim al salarizării nu poate include drepturile obţinute prin hotărâri judecătoreşti definitive decât dacă au fost emise ordine de salarizare ar însemna să fie lăsată la latitudinea ordonatorilor de credite consecinţa aplicării sau neaplicării prevederilor legale. Cu alte cuvinte, ar însemna ca neexecutarea unei hotărâri judecătoreşti definitive să producă consecinţe juridice în sensul privării unor titulari de drepturile lor specifice.

79. Chiar dacă în cauză hotărârile judecătoreşti pronunţate pentru obţinerea unor drepturi salariale au efecte doar între părţile ce au luat parte la judecată, totuşi se observă că hotărârile judecătoreşti prin care s-a recunoscut majorarea indemnizaţiei de încadrare, cum sunt cele prin care s-au stabilit majorările de 2%, 5% şi, respectiv, 11% acordate magistraţilor şi personalului asimilat, în temeiul Ordonanţei Guvernului nr. 10/2007, nu vizează situaţii de fapt particulare, ci aplicarea unor prevederi legale cuprinse în acte normative, care au aplicabilitate generală.

80. Prin urmare, aceste majorări salariale trebuie avute în vedere la stabilirea nivelului maxim de salarizare corespunzător fiecărei funcţii, grad/treaptă, gradaţie, vechime în muncă şi în specialitate, aceasta fiind logica egalizării drepturilor salariale avute în vedere de legiuitor la edictarea textului legal a cărui interpretare se solicită.

81. Dacă s-ar da o altă interpretare, aceasta ar fi contrară scopului şi substanţei normei, s-ar menţine inechităţile salariale în cadrul aceleiaşi categorii de personal şi, în consecinţă, ar persista discriminarea pe care legiuitorul a intenţionat să o elimine prin edictarea acestei reglementări.

11) Decizia nr. 40/2018, publicată în M. Of. nr. 603 din 16 iulie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea dispoziţiilor art. 3 alin. (1) şi (3) din Legea nr. 216/2015 privind acordarea pensiei de serviciu membrilor Corpului diplomatic şi consular al României, cu modificările ulterioare, de prevederile legii beneficiază şi membrii Corpului diplomatic şi consular al României care au desfăşurat activitate în Departamentul de Comerţ Exterior cel puţin 15 ani, din care cel puţin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare la ambasadele, consulatele şi alte reprezentanţe ale României din străinătate, fără a fi necesară o vechime de 15 ani în calitatea de membru al Corpului diplomatic şi consular.

Considerente:

[...] 53. Spre deosebire de reglementarea anterioară cuprinsă în art. 4 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 36/2003, care prevedea că beneficiază de pensie de serviciu "membrii personalului diplomatic şi consular şi celelalte persoane care au desfăşurat activitate de comerţ exterior şi cooperare economică internaţională", art. 3 alin. (1) din Legea nr. 216/2015 îi menţionează ca beneficiari ai pensiei de serviciu doar pe membrii Corpului diplomatic şi consular al României cu o vechime de cel puţin 15 ani în Departamentul de Comerţ Exterior.

54. Aceasta se explică nu prin faptul că legiuitorul ar fi dorit să excludă de la beneficiul pensiei de serviciu persoanele care au desfăşurat activitate de comerţ exterior, pentru că altfel nu s-ar justifica reglementarea de la art. 3, ci prin aceea că, în baza art. 2 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 269/2003, persoanele provenind de la Departamentul de Comerţ Exterior au calitatea de membri ai Corpului diplomatic şi consular al României pe perioada trimiterii lor în misiune în străinătate cu

grade diplomatice sau consulare. Cum art. 3 alin. (1) din Legea nr. 216/2015 impune şi condiţia ca, din cei cel puţin 15 ani de activitate în Departamentul de Comerţ Exterior, cel puţin 4 ani să fie în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare la ambasadele, consulatele şi alte reprezentanţe ale României din străinătate, rezultă că persoanele vizate de norma legală în discuţie dobândesc ope legis calitatea de membri ai Corpului diplomatic şi consular prin trimiterea lor în misiune în străinătate.

55. Referirea din art. 3 alin. (1) din Legea nr. 216/2015 doar la membrii Corpului diplomatic şi consular al României a stat la baza interpretărilor divergente cu privire la perioada în care trebuie deţinută calitatea de membru al Corpului diplomatic şi consular pentru a beneficia de pensia de serviciu.

56. Astfel, unele instanţe au apreciat că este necesară o vechime de cel puţin 15 ani în calitatea de membru al Corpului diplomatic şi consular, condiţie diferită de cea privind vechimea de cel puţin 15 ani în Departamentul de Comerţ Exterior.

57. Această interpretare a legii este greşită, metodele de interpretare dezvoltate în continuare conducând la soluţia contrară.

58. În primul rând, utilizând interpretarea gramaticală a textului legal, se constată că cerinţa vechimii de cel puţin 15 ani se referă la activitatea în Departamentul de Comerţ Exterior, fără a se prevedea o anumită vechime în calitatea de membru al Corpului diplomatic şi consular, situaţie ce permite a raporta această calitate numai la perioada celor 4 ani în misiune permanentă în străinătate cu grade diplomatice sau consulare.

59. În al doilea rând, printr-o interpretare logică şi folosind argumentul că legea trebuie interpretată în sensul de a produce efecte, se poate observa că dacă legiuitorul ar fi intenţionat să impună condiţia vechimii de cel puţin 15 ani în calitatea de membru al Corpului diplomatic şi consular nu s-ar mai justifica prevederea condiţiei privind vechimea de cel puţin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare în străinătate.

60. În acest sens trebuie remarcat că, potrivit art. 2 alin. (1) şi art. 17 alin. (1) şi (3) din Legea nr. 269/2003, persoanele provenind de la Departamentul de Comerţ Exterior nu pot dobândi calitatea de membri ai Corpului diplomatic şi consular decât prin trimiterea lor în misiune în străinătate cu funcţii echivalente gradelor diplomatice sau consulare. Or, dacă s-ar interpreta că legea impune condiţia vechimii de 15 ani în calitatea de membru al Corpului diplomatic şi consular, dobândită doar prin trimiterea în misiune în străinătate, apare ca inutilă condiţia privind vechimea de cel puţin 4 ani în aceste condiţii.

61. În al treilea rând, utilizând metodele de interpretare sistematică şi teleologică, intenţia legiuitorului poate fi determinată prin analiza dispoziţiilor art. 5 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015, care prevăd perioadele de activitate ce constituie vechime la stabilirea pensiei de serviciu, după cum urmează:

- perioadele în care persoanele prevăzute la art. 2 au desfăşurat activitate în Departamentul de Comerţ Exterior (lit. b);

- perioadele în care persoanele prevăzute la art. 2 lit. G au desfăşurat activitate de minimum 4 ani în misiuni permanente în străinătate cu grade diplomatice sau consulare (lit. c).

62. Se poate observa că legiuitorul a prevăzut distinct perioada în care activitatea a fost desfăşurată în Departamentul de Comerţ Exterior şi perioada de minimum 4 ani în care activitatea a fost desfăşurată în misiuni permanente în străinătate cu grade diplomatice sau consulare. Soluţia legislativă nu s-ar putea justifica dacă s-ar aprecia că reprezintă vechime la stabilirea pensiei de

serviciu prevăzute de lege numai perioada în care activitatea a fost desfăşurată în misiune permanentă, singurul caz în care s-ar fi putut deţine grad diplomatic sau consular.

63. Pe de altă parte, este lipsit de relevanţă faptul că, după încheierea misiunii în străinătate şi până la data pensionării, persoanele beneficiare au deţinut funcţii publice de execuţie sau contractuale în Departamentul de Comerţ Exterior, din moment ce dispoziţiile art. 5 lit. b) din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015 prevăd clar că reprezintă vechime la stabilirea pensiei de serviciu şi perioada desfăşurării activităţii în Departamentul de Comerţ Exterior, iar nu numai cea în care persoanele în cauză au fost membri ai Corpului diplomatic şi consular.

64. De altfel, art. 2 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015 enumeră categoriile de persoane care beneficiază de pensie de serviciu, iar la lit. G se referă la membrii Corpului diplomatic şi consular al României cu o vechime de cel puţin 15 ani în Departamentul de Comerţ Exterior, din care cel puţin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare, la ambasadele, consulatele şi alte reprezentanţe ale României din străinătate, care au împlinit vârsta de 60 de ani, având funcţii de încadrare specifice activităţii Departamentului de Comerţ Exterior (spre exemplu, consilier clasa I grad profesional superior, consilier I, consilier IA, secretar economic I, economist, inginer), funcţii care nu sunt identice gradelor diplomatice şi consulare.

65. În concluzie, condiţiile prevăzute de art. 3 alin. (1) din Legea nr. 216/2015 pentru ca o persoană să beneficieze de pensia de serviciu sunt următoarele:

(i) să fi avut calitatea de membru al Corpului diplomatic şi consular al României, în decursul carierei profesionale, fără a prezenta relevanţă perioada de timp în care a deţinut această calitate;

(ii) să fi desfăşurat activitate în Departamentul de Comerţ Exterior cel puţin 15 ani;

(iii) să aibă o vechime de cel puţin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare la ambasadele, consulatele şi alte reprezentanţe ale României din străinătate.

Întrucât pensia prevăzută de Legea nr. 216/2015 are regimul juridic al unei pensii pentru limită de vârstă, potrivit art. 1 din lege, este necesară şi îndeplinirea condiţiei privind împlinirea vârstei de 60 de ani.

66. În ceea ce priveşte prima condiţie, referitoare la calitatea de membru al Corpului diplomatic şi consular, aceasta trebuie verificată în concret, în funcţie de legea privind statutul diplomaţilor în vigoare la momentul desfăşurării activităţii.

67. Astfel, potrivit art. 2 alin. (1) lit. d) şi art. 17 alin. (1) şi (3) din Legea nr. 269/2003, persoanele angajate în Departamentul de Comerţ Exterior dobândesc calitatea de membru al Corpului diplomatic şi consular prin trimiterea lor în misiune în străinătate cu funcţii echivalente gradelor diplomatice sau consulare. Această modalitate de a accede în Corpul diplomatic şi consular este însă aplicabilă doar activităţilor desfăşurate după intrarea în vigoare a acestei legi.

68. În schimb, potrivit art. 1 şi 3 din Hotărârea Guvernului nr. 1.070/1990 pentru aprobarea Statutului Corpului Diplomatic şi Consular al României, în vigoare în perioada noiembrie 1990-iunie 2003, calitatea de membru al Corpului diplomatic şi consular o puteau avea numai persoanele angajate în Ministerul Afacerilor Externe, iar nu şi cele care au desfăşurat activitate de comerţ exterior şi cooperare economică internaţională în alte ministere. De aceea, art. 4 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 36/2003 făcea referire la "celelalte persoane care au desfăşurat activitate de comerţ exterior şi cooperare economică internaţională".

69. Prin urmare, chestiunea de drept cu care a fost sesizată Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie urmează a fi dezlegată în sensul că legea nu impune condiţia vechimii de cel puţin 15 ani în

calitatea de membru al Corpului diplomatic şi consular, pentru ca persoanele vizate de dispoziţiile art. 3 alin. (1) şi (3) din Legea nr. 216/2015 să beneficieze de pensia de serviciu.

12) Decizia nr. 41/2018, publicată în M. Of. nr. 819 din 25 septembrie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Iaşi - Secţia litigii de muncă şi asigurări sociale pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea prevederilor art. 3^3 şi art. 3^4 alin. (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, cu modificările şi completările ulterioare, şi ale art. 1 alin. (1), (2) şi (5) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016 privind unele măsuri pentru salarizarea personalului plătit din fonduri publice, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal- bugetare, aprobată prin Legea nr. 152/2017, începând cu 1 ianuarie 2017, cuantumul sporurilor şi indemnizaţiilor prevăzute pentru personalul din învăţământ se determină prin raportare la salariul de bază acordat în luna decembrie 2016, fără a include majorarea prevăzută de art. 3^4 alin. (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015.

Considerente:

[...] 69. Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 a reglementat salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016.

70. Art. 3^3 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, astfel cum a fost modificată şi completată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016, stabileşte o nouă metodologie de calcul al drepturilor de natură salarială pentru personalul didactic, începând cu luna august 2016.

71. Astfel, conform art. 3^3 alin. (2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, salariul de bază include salariul de încadrare aferent tranşei de vechime în învăţământ şi gradaţiile corespunzătoare vechimii în muncă pentru funcţiile de execuţie, respectiv salariul de încadrare aferent tranşei de vechime în învăţământ, indemnizaţia de conducere şi gradaţiile corespunzătoare vechimii în muncă pentru funcţiile de conducere. La salariul de bază se acordă sporurile şi indemnizaţiile prevăzute în art. 3^3 alin. (4) şi (5) din aceeaşi ordonanţă de urgenţă.

72. Salariile de bază sunt menţionate, pe categorii de personal, în anexa nr. 2^1 la Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, introdusă în textul ordonanţei de urgenţă prin Legea nr. 250/2016 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.028 din 21 decembrie 2016, în vigoare din 24 decembrie 2016). Aceste salarii de bază sunt cele acordate în luna decembrie 2016.

73. La pct. 10 al articolului unic, Legea nr. 250/2016 (care aprobă cu modificări şi completări Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016 pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015) a introdus alin. (3) la art. 3^4 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, prin care s-a prevăzut majorarea, începând cu data de 1 ianuarie 2017, în medie cu 15%, a salariilor de bază ale personalului din învăţământ, aferente lunii decembrie 2016, care se regăseau în anexa nr. 21 la Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015.

74. În baza aceluiaşi text de lege au fost elaborate de Ministerul Educaţiei Naţionale şi Cercetării Ştiinţifice normele metodologice, aprobate prin hotărâre a Guvernului, care au stabilit

salariile de bază acordate începând cu luna ianuarie 2017. În acest sens a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr. 38/2017.

75. I-a succedat Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016, care a reglementat unele măsuri privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în perioada 1 ianuarie- 28 februarie 2017. În preambulul ultimei reglementări amintite, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.035 din 22 decembrie 2016, se arată că elaborarea acestui act normativ a avut în vedere încetarea aplicabilităţii prevederilor Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 la data de 31 decembrie 2016. Pentru evitarea aplicării în integralitate, începând cu 1 ianuarie 2017, a Legii-cadru nr. 284/2010 şi cu argumentarea că urmează a fi promovate politici publice noi în domeniul fiscal- bugetar, legiuitorul delegat a considerat că se impune prelungirea aplicării unor măsuri prevăzute de Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 şi în perioada 1 ianuarie- 28 februarie 2017.

76. În consecinţă, art. 1 alin. (1), (2) şi (5) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016 statuează următoarele:

"Art. 1. - (1) În perioada 1 ianuarie-28 februarie 2017, cuantumul brut al salariilor de bază/soldelor funcţiei de bază/salariilor funcţiei de bază/indemnizaţiilor de încadrare lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice se menţine la acelaşi nivel cu cel ce se acordă pentru luna decembrie 2016 în măsura în care personalul îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiţii şi nu se aplică valoarea de referinţă şi coeficienţii de ierarhizare corespunzători claselor de salarizare prevăzuţi în anexele la Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare.

(2) În perioada 1 ianuarie-28 februarie 2017, cuantumul sporurilor, indemnizaţiilor, compensaţiilor şi al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut, solda lunară brută/salariul lunar brut, indemnizaţia brută de încadrare se menţine la acelaşi nivel cu cel ce se acordă personalului plătit din fonduri publice pentru luna decembrie 2016, în măsura în care personalul îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiţii. (...)

(5) În perioada 1 ianuarie-28 februarie 2017, pentru personalul didactic şi didactic auxiliar din învăţământ, se aplică prevederile art. 33 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, cu modificările şi completările ulterioare, în ceea ce priveşte metodologia de stabilire a drepturilor de natură salarială."

77. Modificările legislative aduse prin Legea nr. 250/2016 (intrată în vigoare la 24 decembrie 2016), referitoare la creşterile salariale aplicabile personalului din învăţământ, s-au aplicat concomitent cu prevederile Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016 (intrată în vigoare la 22 decembrie 2016), în perioada 1 ianuarie-28 februarie 2017.

78. Legea nr. 250/2016 modifică dispoziţiile Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, fiind emisă pentru aprobarea cu modificări şi completări a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016 pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, dispoziţiile legii fiind astfel încorporate în actul normativ de bază.

79. Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016 nu îşi propune edictarea unor modificări asupra Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, ci, potrivit preambulului, doar extinde efectele unor dispoziţii din acest act normativ, adoptat pentru anul 2016, pentru perioada 1 ianuarie-28 februarie 2017.

80. Potrivit voinţei legiuitorului delegat, exprimată în cuprinsul prevederilor art. 1 alin. (1) şi (2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016, se păstrează la acelaşi nivel cu cel din

decembrie 2016 cuantumul salariilor de bază, precum şi cel al sporurilor şi indemnizaţiilor care se adaugă salariului de bază şi care compun totalul drepturilor salariale, pentru toate categoriile de personal la care actul normativ se referă, inclusiv personalul din învăţământ. Alin. (5) al art. 1 nu stipulează o excepţie de la prevederile alin. (2), ci stabileşte că, în privinţa personalului didactic şi didactic auxiliar din învăţământ, sub imperiul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016, continuă să se aplice metodologia de calcul al drepturilor salariale indicată de prevederile art. 3^3 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015. Alin. (2) şi (5) ale art. 1 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016 reglementează aspecte diferite şi se aplică concomitent, negăsindu-se într-o relaţie regulă-excepţie.

81. Conform voinţei legiuitorului primar, exprimată prin Legea nr. 250/2016, care a introdus alin. (3) la art. 3^4 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, s-a acordat o majorare de 15% la salariile de bază ale personalului din învăţământ aferente lunii decembrie 2016. Această excepţie face inaplicabilă, în privinţa personalului din învăţământ, regula menţinerii salariilor de bază la acelaşi nivel cu cel acordat pentru luna decembrie 2016, regulă cuprinsă în art. 1 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016.

82. Excepţia este, însă, de strictă interpretare. În privinţa cuantumului sporurilor, indemnizaţiilor, compensaţiilor şi al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare, care se adaugă salariului de bază şi care fac parte, potrivit metodologiei de stabilire a drepturilor de natură salarială, din salariul brut, rămân aplicabile prevederile art. 1 alin. (2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016, care stabilesc că acestea se menţin la acelaşi nivel cu cel acordat pentru luna decembrie 2016.

13) Decizia nr. 42/2018, publicată în M. Of. nr. 814 din 24 septembrie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a IV-a pentru litigii de muncă şi asigurări sociale privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 169 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare [art. 78^2 alin. (2) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările şi completările ulterioare], punctajul suplimentar reglementat de art. 169 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 [art. 78^2 alin. (1) din Legea nr. 19/2000] nu poate fi acordat în situaţia în care pensionarul care a realizat un stagiu de cotizare în condiţii de handicap preexistent calităţii de asigurat beneficiază de un stagiu complet de cotizare redus conform art. 58 din Legea nr. 263/2010 (art. 47 din Legea nr. 19/2000).

Considerente:

[...] 69. Asupra fondului sesizării se reţine că problema de drept ce se solicită a fi dezlegată pe calea mecanismului hotărârii prealabile este aceea de a stabili dacă, în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 169 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare [art. 78^2 alin. (2) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările şi completările ulterioare], beneficiul punctajului suplimentar reglementat de dispoziţiile art. 169 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 [art. 78^2 alin. (1) din Legea nr. 19/2000] trebuie acordat şi pensionarilor care, în baza

încadrării într-un grad de handicap preexistent calităţii de asigurat, au beneficiat de reducerea stagiilor de cotizare şi a vârstelor standard de pensionare prevăzute în anexa nr. 3 la Legea nr. 19/2000, conform art. 58 din Legea nr. 263/2010 (art. 47 din Legea nr. 19/2000).

70. În cauza în care a fost formulată sesizarea, dreptul reclamantei la pensie pentru limită de vârstă s-a deschis în baza Legii nr. 19/2000, fiindu-i aplicabile la data pensionării dispoziţiile art. 47, care reglementează reducerea vârstei standard de pensionare şi a stagiului complet de cotizare pentru persoanele cu handicap care au realizat un stagiu de cotizare în condiţii de handicap preexistent calităţii de asigurat, precum şi prevederile art. 78^2 din aceeaşi lege. Revizuirea drepturilor de pensie cuvenite reclamantei s-a realizat sub imperiul Legii nr. 263/2010, act normativ care preia din Legea nr. 19/2000 mecanismul tehnico-juridic privind revizuirea, respectiv recalcularea pensiei şi reglementează în mod similar, prin art. 169 alin. (3), condiţiile în care persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 aprilie 2001-2 noiembrie 2008 inclusiv beneficiază de creşterea punctajelor anuale pentru perioadele în care au desfăşurat activităţi în locuri încadrate în grupa I şi/sau grupa a II-a de muncă.

71. Această precizare preliminară se impune în contextul în care problematica acestui tip de cauze este variată nu numai datorită multiplelor situaţii particulare, dar şi datorită guvernării dreptului la pensie de acte normative care s-au succedat în timp şi sub imperiul cărora acesta s-a deschis în fiecare caz în parte, rolul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie fiind, potrivit art. 519 din Codul de procedură civilă, acela de a da o interpretare de principiu chestiunii de drept, iar nu de a soluţiona cazurile particulare care pot apărea şi în care se pune problema aplicării aceloraşi norme juridice.

72. Trecând la examinarea dispoziţiilor legale relevante pentru dezlegarea chestiunii de drept ce face obiectul sesizării, se constată că art. 78^2 din Legea nr. 19/2000 are următorul conţinut:

"(1) Asiguraţii care au desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în grupa I şi/sau grupa II de muncă, potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 aprilie 2001, beneficiază de majorarea punctajelor anuale, după cum urmează:

a) cu 50% pentru perioadele în care au desfăşurat activităţi în locuri încadrate în grupa I de muncă;

b) cu 25% pentru perioadele în care au desfăşurat activităţi în locuri încadrate în grupa a II-a de muncă.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică numai în situaţiile în care, potrivit legii, la determinarea punctajului mediu anual se utilizează stagiile complete de cotizare prevăzute în anexa nr. 3, în funcţie de data naşterii, respectiv stagiile complete de cotizare, în funcţie de data deschiderii dreptului la pensie, conform prevederilor art. 167^1".

73. De asemenea, art. 47 din Legea nr. 19/2000 prevede următoarele:

"(1) Persoanele asigurate care au realizat un stagiu de cotizare în condiţii de handicap preexistent calităţii de asigurat, în funcţie de gradul handicapului, beneficiază de reducerea stagiilor de cotizare şi a vârstelor standard de pensionare prevăzute în anexa nr. 3, astfel:

a) cu 15 ani, reducerea vârstei standard de pensionare, dacă au realizat cel puţin o treime din stagiul complet de cotizare, pentru cei cu handicap grav;

b) cu 10 ani, reducerea vârstei standard de pensionare, dacă au realizat cel puţin două treimi din stagiul complet de cotizare, pentru cei cu handicap accentuat;

c) cu 10 ani, reducerea vârstei standard de pensionare, dacă au realizat stagiul complet de cotizare, pentru cei cu handicap mediu.

(2) Asiguraţii nevăzători beneficiază de pensie pentru limită de vârstă, indiferent de vârstă, dacă au realizat ca nevăzător cel puţin o treime din stagiul complet de cotizare prevăzut de lege".

74. Art. 169 din Legea nr. 263/2010 stabileşte că:

"(1) Pensionarii sistemului public de pensii ale căror drepturi de pensie au fost stabilite potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 aprilie 2001, care au desfăşurat activităţi în locuri încadrate în grupa I şi/sau grupa a II-a de muncă, beneficiază de o creştere a punctajelor anuale realizate în aceste perioade, după cum urmează:

a) cu 50% pentru perioadele în care au desfăşurat activităţi în locuri încadrate în grupa I de muncă;

b) cu 25% pentru perioadele în care au desfăşurat activităţi în locuri încadrate în grupa a II-a de muncă.

(2) Prevederile alin. (1) nu se aplică în situaţia în care, la recalcularea pensiilor în conformitate cu prevederile Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările şi completările ulterioare, pentru determinarea punctajului mediu anual s-a utilizat vechimea în muncă necesară deschiderii dreptului la pensie prevăzută de acte normative cu caracter special.

(3) De creşterea punctajelor anuale prevăzută la alin. (1) beneficiază şi persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 aprilie 2001-2 noiembrie 2008 inclusiv, numai în situaţiile în care, potrivit legii, la determinarea punctajului mediu anual s-au utilizat stagiile complete de cotizare prevăzute de legislaţia în vigoare în perioada respectivă. (...)".

75. Totodată, art. 58 din Legea nr. 263/2010 dispune următoarele:

"Persoanele care au realizat un stagiu de cotizare în condiţii de handicap preexistent calităţii de asigurat beneficiază de reducerea vârstelor standard de pensionare prevăzute în anexa nr. 5, în funcţie de gradul de handicap, după cum urmează:

a) cu 15 ani, în situaţia asiguraţilor cu handicap grav, dacă au realizat, în condiţiile handicapului preexistent calităţii de asigurat, cel puţin o treime din stagiul complet de cotizare;

b) cu 10 ani, în situaţia asiguraţilor cu handicap accentuat, dacă au realizat, în condiţiile handicapului preexistent calităţii de asigurat, cel puţin două treimi din stagiul complet de cotizare;

c) cu 10 ani, în situaţia asiguraţilor cu handicap mediu, dacă au realizat, în condiţiile handicapului preexistent calităţii de asigurat, stagiul complet de cotizare".

76. Pornind de la conţinutul normativ al textelor de lege mai sus redate, se constată că, atât în reglementarea anterioară, reprezentată de Legea nr. 19/2000, cât şi în reglementarea Legii nr. 263/2010, legiuitorul a condiţionat acordarea creşterii punctajelor anuale pentru perioadele în care asiguraţii au desfăşurat activităţi în locuri încadrate în grupa I şi/sau grupa a II-a de muncă de faptul de a se fi utilizat, pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 aprilie 2001-2 noiembrie 2008 inclusiv, stagiile complete de cotizare prevăzute de legislaţia în vigoare în perioada respectivă.

77. Textele de lege nu fac distincţie între categoriile de beneficiari, ci indică o singură ipoteză în care se acordă majorarea punctajelor anuale cu 50%, respectiv 25% pentru perioadele în care s-a desfăşurat activitate în grupa I, respectiv a II-a de muncă, şi anume, cea în care, la calcularea drepturilor de pensie, s-a utilizat stagiul complet de cotizare prevăzut de anexa nr. 3 la Legea nr. 19/2000, respectiv de legislaţia în vigoare la data deschiderii drepturilor de pensie.

78. Altfel spus, sensul acestor dispoziţii este de a nu se acorda aceste creşteri persoanelor cărora li s-au aplicat stagii complete de cotizare diminuate, cum este şi cazul persoanelor care au

realizat un stagiu de cotizare în condiţii de handicap preexistent calităţii de asigurat şi care beneficiază atât de reducerea vârstelor standard de pensionare, cât şi de reducerea stagiului complet de cotizare, potrivit art. 47 din Legea nr. 19/2000 (art. 58 din Legea nr. 263/2010).

79. Stagiul complet de cotizare redus potrivit art. 47 din Legea nr. 19/2000 (art. 58 din Legea nr. 263/2010) a avut în vedere, într-adevăr, situaţia specială în care se află persoana încadrată în grad de handicap, însă acesta nu poate fi asimilat stagiului complet de cotizare prevăzut de anexa nr. 3 la Legea nr. 19/2010, respectiv stagiilor complete de cotizare prevăzute de legislaţia în vigoare la data deschiderii drepturilor de pensie, la care art. 78^2 alin. (2) din Legea nr. 19/2000, respectiv art. 169 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 fac în mod expres trimitere, în absenţa unei dispoziţii legale în acest sens.

80. O atare asimilare apare ca fiind nu numai lipsită de suport legal, dar şi de natură a înlătura efectele distincţiei prevăzute de art. 169 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 [art. 78^2 alin. (2) din Legea nr. 19/2000], aceasta devenind, practic, inaplicabilă.

81. Această soluţie valorifică, pe de o parte, interpretarea gramaticală şi sistematică a normelor juridice analizate, iar, pe de altă parte, o interpretare istorico-teleologică, avându-se în vedere evoluţia reglementărilor în materie.

82. Astfel, termenii în care se exprimă legiuitorul ["se aplică numai în situaţiile", "beneficiază (...) numai în situaţiile"] au semnificaţia unei excluderi a persoanelor care au beneficiat de reducerea stagiilor complete de cotizare prevăzute de lege de la beneficiul majorării punctajelor medii anuale pentru perioadele lucrate în grupele superioare de muncă.

83. De asemenea prezintă relevanţă pentru dezlegarea problemei de drept supuse analizei faptul că, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 192/2015 pentru completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul de pensii publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 504 din 8 iulie 2015 (Legea nr. 192/2015), opţiunea constantă a legiuitorului a fost aceea ca de majorarea punctajelor pentru perioadele în care au desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în grupa I şi/sau grupa a II-a de muncă, potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 aprilie 2001, să nu beneficieze:

- pensionarii sistemului public de pensii ale căror drepturi de pensie au fost stabilite potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 aprilie 2001, în situaţia cărora la determinarea punctajului mediu anual s-a utilizat vechimea în muncă necesară deschiderii dreptului la pensie prevăzută de acte normative cu caracter special;
- pensionarii în situaţia cărora la determinarea punctajului mediu anual s-au utilizat stagii complete de cotizare mai mici decât cele prevăzute de legislaţia în vigoare la data deschiderii drepturilor de pensie.

84. Prin Legea nr. 192/2015, după articolul 169 din Legea nr. 263/2010, s-a introdus un nou articol, art. 1691, având următorul conţinut:

"(1) Pensionarii sistemului public de pensii ale căror drepturi de pensie au fost stabilite potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 ianuarie 2011, care au desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în grupa I şi/sau grupa a II-a de muncă potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 aprilie 2001, respectiv activităţi în locuri de muncă încadrate în condiţii deosebite şi/sau condiţii speciale, potrivit legii, beneficiază de o creştere a punctajelor anuale realizate în aceste perioade, după cum urmează:

a) cu 50% pentru perioadele în care au desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în grupa I de muncă sau în locuri de muncă încadrate în condiţii speciale;

b) cu 25% pentru perioadele în care au desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în grupa a II-a de muncă sau în locuri de muncă încadrate în condiţii deosebite.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică pensionarilor ale căror drepturi de pensie s-au deschis anterior datei de 1 ianuarie 2011 şi care, conform prevederilor legale în vigoare, nu au beneficiat de majorarea punctajelor anuale conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 100/2008 pentru completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, aprobată prin Legea nr. 154/2009, Legii nr. 218/2008 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, art. 78^2 din Legea nr. 19/2000, de prevederile art. 169 din prezenta lege, precum şi de majorarea punctajului pentru perioadele realizate în condiţii speciale după data de 1 aprilie 2001.

(3) În cazul persoanelor prevăzute la alin. (2), la numărul total de puncte realizate de acestea până la data prezentei recalculări se adaugă numărul de puncte corespunzător majorării rezultate în urma aplicării prevederilor alin. (1), la determinarea punctajului mediu anual utilizându-se stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, corespunzătoare fiecărei situaţii.

(4) În situaţia în care, în urma aplicării prevederilor alin. (1)-(3), rezultă un punctaj mediu anual mai mic, se menţine punctajul mediu anual şi cuantumul aferent aflat în plată sau cuvenit la data recalculării.

(5) Recalcularea prevăzută la alin. (1)-(4) se efectuează în termen de 24 de luni, calculat de la data de 1 ianuarie 2016.

(6) Drepturile de pensie recalculate potrivit alin. (1)-5) se cuvin şi se plătesc începând cu data de 1 ianuarie 2016".

85. În expunerea de motive a acestui act normativ, care, iniţial, a vizat modificarea art. 169 din Legea nr. 263/2010, se arată că "scopul propunerii legislative este acela de a elimina excepţiile prevăzute la alin. (2) şi (3) (...) în sensul acordării creşterii punctajelor anuale cu 50% şi respectiv 25% pentru toate persoanele înscrise la pensie înainte de 2 noiembrie 2008 şi care au desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în grupa I de muncă, respectiv în grupa a II-a de muncă" şi că "prin propunerea legislativă va fi rezolvată situaţia tuturor persoanelor care au desfăşurat activităţi în grupele I şi II de muncă conform legislaţiei anterioare datei de 1 aprilie 2001".

86. Pentru punerea în aplicare a prevederilor art. 169^1 din Legea nr. 263/2010, prin Hotărârea Guvernului nr. 291/2017 pentru completarea art. 134 din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, a fost completat art. 134, fiind introduse şi alineatele cu următorul conţinut:

"(8) Prin excepţie de la prevederile alin. (3), la recalcularea pensiilor, conform prevederilor art. 169^1 din lege, se utilizează stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, în vigoare la data de la care se cuvin drepturile recalculate, corespunzătoare fiecărei situaţii, respectiv:

a) stagiile complete de cotizare prevăzute în anexa nr. 5 la lege;

b) stagiile complete de cotizare prevăzute la art. 56 şi 57 din lege;

c) stagiile complete de cotizare prevăzute la art. 58 şi 59 din lege." şi

"(15) Drepturile de pensie recalculate se plătesc astfel:

a) începând cu luna iulie 2017, în cazul persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1990-31 martie 2001 inclusiv;

b) începând cu luna noiembrie 2017, în cazul persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 aprilie 2001-31 decembrie 2010 inclusiv".

87. Aceste noi dispoziţii legale nu fac obiectul interpretării în cauză, însă sunt de natură a evidenţia atât schimbarea viziunii legiuitorului în ceea ce priveşte reglementarea condiţiilor de valorificare a perioadelor în care pensionarii ale căror drepturi de pensie s-au deschis anterior datei de 1 ianuarie 2011 au desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în grupa I de muncă, respectiv în grupa a II-a de muncă, în sensul că pentru prima dată se face trimitere la stagiile de cotizare prevăzute de art. 58, cât şi instituirea unui mecanism procedural specific recalculării pensiilor în temeiul art. 169^1 din Legea nr. 263/2010.

88. În legătură cu opinia exprimată de instanţa de sesizare, potrivit căreia restrângerea destinatarilor majorării de punctaj prevăzute de art. 169 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 [art. 78^2 alin. (2) din Legea nr. 19/2000] are ca efect, prin excluderea persoanelor care au fost încadrate în grad de handicap şi au desfăşurat în aceste condiţii activitate în grupele de muncă, discriminarea acestora pe motiv de handicap, se apreciază că neaplicarea acestui text de lege în această situaţie particulară nu încalcă principiile fundamentale ale legislaţiei privind asigurările sociale.

89. În acest sens, prin considerentele Deciziei nr. 718 din 9 decembrie 2014 referitoare la respingerea excepţiei de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 169 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, Curtea Constituţională a reţinut următoarele:

"În ceea ce priveşte susţinerea potrivit căreia persoanele cu handicap nu au beneficiat de un avantaj real datorită vârstei de pensionare, întrucât nu aveau cum să cumuleze un punctaj total realizat în întreaga perioadă de activitate tot atât de mare ca o persoană care a lucrat în grupe superioare de muncă, dar nu a avut handicap şi a fost obligată să muncească până la o vârstă mai înaintată, cumulând mai mulţi ani de muncă, Curtea constată că beneficiul pensionării la o vârstă mai redusă de care s-au bucurat persoanele cu handicap nu înseamnă în mod automat şi faptul că acestea nu au putut obţine un punctaj mai mare în urma aplicării dispoziţiilor Hotărârii Guvernului nr. 1.550/2004 (...) esenţial fiind numărul de ani cât o persoană se consideră că a cotizat la sistemul public de pensii, respectiv vechimea în muncă efectiv realizată. (...)

Cât priveşte critica vizând faptul că persoanele cu handicap care au lucrat în grupe superioare de muncă nu sunt diferenţiate sub aspectul condiţiilor de pensionare de cele care au avut handicap, dar au lucrat în condiţii normale, respectiv în grupa a II-a de muncă, potrivit legislaţiei anterioare Legii nr. 19/2000, Curtea constată că această problemă priveşte, în realitate, dispoziţiile Legii nr. 57/1992, respectiv opţiunea pe care legiuitorul a avut-o de a acorda un regim mai favorabil persoanelor cu handicap, fără a cumula în acelaşi timp aceste beneficii cu cele acordate persoanelor care au lucrat în grupe superioare de muncă, iar nu dispoziţiile de lege care fac obiectul controlului prezentei excepţii de neconstituţionalitate".

90. Pe de altă parte, trebuie subliniat faptul că în cadrul sesizării privind pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru lămurirea unor chestiuni de drept, mecanism procedural de asigurare a unei practici judiciare unitare, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu se poate substitui instanţei de contencios constituţional, în examinarea dispoziţiilor unei legi reclamate ca având efect discriminatoriu, Curtea Constituţională fiind singura care îndeplineşte rolul de legislator negativ, conform art. 146 lit. d) din Constituţia României, atunci când constată lipsa de conformitate dintre prevederile unei legi sau ordonanţe şi dispoziţiile constituţionale, şi nici nu poate intra în domeniul rezervat exclusiv puterii legislative, înlăturând de la aplicare o dispoziţie legală care se susţine a fi discriminatorie.

91. Sub acest aspect sunt relevante deciziile Curţii Constituţionale nr. 818 din 3 iulie 2008,nr. 819 din 3 iulie 2008, nr. 820 din 3 iulie 2008 şi nr. 821 din 3 iulie 2008, toate publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 537 din 16 iulie 2008, şi Decizia nr. 1.325 din 4

decembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 872 din 23 decembrie 2008, prin care s-a constatat că prevederile Ordonanţei Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea şi sancţionarea tuturor formelor de discriminare, republicată, sunt neconstituţionale în măsura în care din acestea se desprinde înţelesul că instanţele judecătoreşti au competenţa să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii, şi să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative.

92. Curtea Constituţională a reţinut că:

"Luând în considerare şi dispoziţiile art. 27 alin. (1) din ordonanţă, prin care se instituie dreptul persoanei care se consideră discriminată de a cere instanţei de judecată, între altele, restabilirea situaţiei anterioare şi anularea situaţiei create prin discriminare, deci şi a prevederilor cu caracter discriminatoriu, instanţa de judecată poate să înţeleagă - ceea ce s-a şi petrecut în una din cauzele analizate - că are competenţa să anuleze o dispoziţie legală pe care o consideră discriminatorie şi, pentru a restabili situaţia de echilibru între subiectele de drept, să instituie ea însăşi o normă juridică nediscriminatorie sau să aplice dispoziţii prevăzute în acte normative aplicabile altor subiecte de drept, în raport cu care persoana care s-a adresat instanţei se consideră discriminată.

Un asemenea înţeles al dispoziţiilor ordonanţei, prin care se conferă instanţelor judecătoreşti competenţa de a desfiinţa norme juridice instituite prin lege şi de a crea în locul acestora alte norme sau de a le substitui cu norme cuprinse în alte acte normative, este evident neconstituţional, întrucât încalcă principiul separaţiei puterilor, consacrat în art. 1 alin. (4) din Constituţie, precum şi prevederile art. 61 alin. (1), în conformitate cu care Parlamentul este unica autoritate legiuitoare a ţării.

În virtutea textelor constituţionale menţionate, Parlamentul şi, prin delegare legislativă, în condiţiile art. 115 din Constituţie, Guvernul au competenţa de a institui, modifica şi abroga norme juridice de aplicare generală. Instanţele judecătoreşti nu au o asemenea competenţă, misiunea lor constituţională fiind aceea de a realiza justiţia - art. 126 alin. (1) din Legea fundamentală -, adică de a soluţiona, aplicând legea, litigiile dintre subiectele de drept cu privire la existenţa, întinderea şi exercitarea drepturilor lor subiective".

93. Pentru toate considerentele mai sus expuse, punctajul suplimentar reglementat de art. 169 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 [art. 78^2 alin. (1) din Legea nr. 19/2000] nu poate fi acordat în situaţia în care pensionarul care a realizat un stagiu de cotizare în condiţii de handicap preexistent calităţii de asigurat beneficiază de un stagiu complet de cotizare redus conform art. 58 din Legea nr. 263/2010 (art. 47 din Legea nr. 19/2000).

14) Decizia nr. 49/2018, publicată în M. Of. nr. 838 din 02 octombrie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova - Secţia contencios administrativ şi fiscal privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea dispoziţiilor art. 3^1 alin. (1), raportat la art. 3^1 alin. (1^3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, în forma modificată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 43/2016, stabilirea nivelului maxim al salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare pentru personalul încadrat în direcţiile generale de asistenţă socială şi protecţia copilului se raportează

la nivelul aceluiaşi ordonator de credite căruia îi sunt subordonate financiar, şi nu la nivel naţional.

Considerente:

[...] 93. Se constată că instanţa de trimitere a solicitat Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie să lămurească, prin intermediul unei hotărâri prealabile, dacă, în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 3^1 alin. (1) raportat la art. 3^1 alin. (1^3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, în forma modificată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 43/2016, la stabilirea nivelului maxim al salariului de încadrare/indemnizaţiei de încadrare pentru fiecare funcţie, grad/treaptă, gradaţie, vechime în funcţie sau în specialitate, nivel la care urmează a fi salarizat şi personalul care beneficiază de un cuantum mai mic, va fi luat în considerare cuantumul existent în cadrul direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului, angajator al reclamantului, sau, dimpotrivă, urmează a se determina nivelul maxim în plată din toate instituţiile publice care îndeplinesc aceleaşi funcţii şi atribuţii. În alte cuvinte, se solicită ca, drept urmare a interpretării sintagmei "din cadrul instituţiei sau autorităţii publice respective", să se stabilească dacă există un nivel maxim al drepturilor salariale aflate în plată, la nivel naţional, nivel la care urmează să se raporteze şi drepturile salariale ale personalului plătit din fonduri publice care are raporturi de serviciu sau de muncă, după caz, cu autorităţi şi instituţii publice locale sau servicii publice descentralizate.

94. În primul rând, se apreciază că este necesară fixarea limitelor dezlegării chestiunii de drept cu care instanţa supremă a fost învestită, întrucât întrebarea adresată de instanţa de trimitere are un grad de generalitate care nu permite formularea unui răspuns util. Aşadar, analiza urmează a fi limitată la problema de drept punctuală din litigiul pendinte, respectiv modul de salarizare a personalului încadrat în direcţiile generale de asistenţă socială şi protecţia copilului.

În al doilea rând, este util a remedia imprecizia terminologică a acestei întrebări, neputând da o rezolvare de principiu chestiunii de drept, în absenţa explicitării noţiunii de competenţă teritorială locală a organelor administraţiei publice şi fără a face diferenţa între autorităţile administraţiei publice locale şi instituţiile aflate în subordinea acestora, pe de o parte, şi diversele servicii publice deconcentrate ale administraţiei publice centrale de specialitate (ministere şi alte organe de specialitate) care acţionează într-o anumită zonă teritorială şi care sunt structuri exterioare (teritoriale) ale anumitor autorităţi administrative centrale.

95. Doctrina administrativă, când se referă la modul de organizare a administraţiei teritoriale, administraţia locală, în sensul larg al termenului, se opreşte la trei principii fundamentale: principiul centralizării; principiul deconcentrării şi principiul descentralizării.

96. Principiul centralizării presupune exclusiv dependenţa organelor locale de organele administraţiei centrale.

97. Principiul descentralizării include transferul de competenţă administrativă şi financiară de la nivelul administraţiei publice centrale la nivelul administraţiei publice locale sau către sectorul privat.

98. Principiul deconcentrării presupune redistribuirea de competenţe administrative şi financiare de către ministere şi celelalte organe de specialitate ale administraţiei publice centrale către propriile structuri de specialitate din teritoriu.

99. Aceste din urmă principii au primit şi o consacrare legală, conform Legii-cadru a descentralizării nr. 195/2006, cu modificările şi completările ulterioare.

100. Terminologia de servicii publice deconcentrate a fost introdusă odată cu revizuirea Constituţiei care, în art. 120 alin. (1), prevede că administraţia publică din unităţile administrativ-

teritoriale se întemeiază pe principiile descentralizării, autonomiei locale, deconcentrării serviciilor publice. Conform art. 123 alin. (2), prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local şi conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale din unităţile administrativ- teritoriale.

101. De asemenea, din cuprinsul art. 43 din Legea nr. 90/2001 privind organizarea şi funcţionarea Guvernului României şi a ministerelor, cu modificările şi completările ulterioare, se reţine că: "Ministerele pot avea în subordinea lor servicii publice, care funcţionează în unităţile administrativ- teritoriale."

Art. 44 din acelaşi act normativ statuează că:

"(1) Înfiinţarea sau desfiinţarea serviciilor publice descentralizate ale ministerelor şi ale celorlalte organe centrale din unităţile administrativ-teritoriale, obiectul de activitate, structura organizatorică, numărul şi încadrarea personalului, criteriile de constituire a compartimentelor şi funcţiile de conducere ale acestora se aprobă prin ordin al ministrului, respectiv al conducătorului organului de specialitate în subordinea căruia aceste servicii sau organe îşi desfăşoară activitatea.

(2) Ministrul numeşte şi eliberează din funcţie conducătorii organelor de specialitate din subordinea ministerului.

(3) Conducătorii serviciilor publice descentralizate se numesc şi se eliberează din funcţie de către ministru, cu avizul consultativ al prefectului."

102. Pe de altă parte, direcţiile generale de asistenţă socială şi protecţia copilului s-au înfiinţat prin reorganizarea serviciului public specializat pentru protecţia copilului, existent în subordinea consiliilor judeţene şi a consiliilor locale ale sectoarelor municipiului Bucureşti, precum şi a serviciului public de asistenţă socială de la nivelul judeţelor şi a sectoarelor municipiului Bucureşti, la data intrării în vigoare aLegii nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările şi completările ulterioare [art. 116 alin. (1) din actul normativ precitat].

103. Este util, de asemenea, a arăta că dispoziţiile art. 116 alin. (2) - (5) din Legea nr. 272/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, prevăd următoarele:

"(2) Direcţia generală de asistenţă socială şi protecţia copilului este instituţie publică cu personalitate juridică, înfiinţată în subordinea consiliului judeţean, respectiv a consiliilor locale ale sectoarelor municipiului Bucureşti, care preia, în mod corespunzător, funcţiile serviciului public de asistenţă socială de la nivelul judeţului şi, respectiv, atribuţiile serviciului public de asistenţă socială de la nivelul sectoarelor municipiului Bucureşti.

(3) Instituţia prevăzută la alin. (2) exercită în domeniul protecţiei drepturilor copilului atribuţiile prevăzute de prezenta lege, precum şi de alte acte normative în vigoare.

(4) Structura organizatorică, numărul de personal şi finanţarea direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului se aprobă prin hotărâre a consiliului judeţean, respectiv a consiliului local al sectorului municipiului Bucureşti, care o înfiinţează, astfel încât să asigure îndeplinirea în mod corespunzător a atribuţiilor ce îi revin, precum şi realizarea deplină şi exercitarea efectivă a drepturilor copilului.

(5) Atribuţiile şi regulamentul-cadru de organizare şi funcţionare ale direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului se aprobă prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii, Familiei, Protecţiei Sociale şi Persoanelor Vârstnice."

104. Totodată, din conţinutul art. 8 din Hotărârea Guvernului nr. 1.434/2004 privind atribuţiile şi Regulamentul-cadru de organizare şi funcţionare ale Direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, rezultă că

finanţarea acestor instituţii publice se asigură din bugetele locale ale judeţelor, respectiv ale sectoarelor municipiului Bucureşti.

105. Din cele expuse rezultă că problema de drept ce face obiectul prezentei sesizări, respectiv modul de salarizare a personalului plătit din fonduri publice, angajat în cadrul direcţiilor generale de asistenţă socială şi protecţia copilului, nu vizează, în realitate, serviciile publice deconcentrate, ce reprezintă structuri teritoriale ale ministerelor şi ale celorlalte organe centrale. Instanţa de trimitere solicită, în esenţă, a se stabili dacă, cu prilejul cuantificării nivelului maxim al salariului/indemnizaţiei de încadrare, ca termen la care să se raporteze, în sensul egalizării, veniturile salariale mai mici, se va lua în considerare nivelul maxim din cadrul serviciului public descentralizat, aflat în subordinea administraţiei publice judeţene, sau dacă un atare nivel maxim urmează a se stabili la nivel naţional.

106. Revenind la contextul legislativ în care a fost adoptat actul normativ ale cărui dispoziţii se solicită a fi interpretate, respectiv Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, modificată şi completată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016 şi Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 43/2016, se impune precizarea că legea în domeniul salarizării unitare a personalului plătit din fonduri publice a fost reprezentată de Legea-cadru nr. 284/2010, cu modificările şi completările ulterioare. Acest act normativ este în prezent abrogat prin Legea-cadru nr. 153/2017 [art. 44 alin. (1) pct. 9 din noua lege, ce a intrat în vigoare la 1 iulie 2017].

107. Potrivit art. 7 din Legea-cadru nr. 284/2010, aplicarea legii urma a se realiza etapizat, prin legi speciale anuale de aplicare, astfel că a fost succedată de următoarele acte normative:

a) Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 878 din 28 decembrie 2010, cu modificările ulterioare;

b) Legea nr. 283/2011 privind aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 887 din 14 decembrie 2011 (prin care se stabilea salarizarea în anul 2012 a personalului plătit din fonduri publice);

c) Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 84/2012 privind stabilirea salariilor personalului din sectorul bugetar în anul 2013, prorogarea unor termene din acte normative, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 decembrie 2012, aprobată prin Legea nr. 36/2014, cu modificările ulterioare (prin care se stabilea salarizarea în anul 2012 a personalului plătit din fonduri publice);

d) Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 703 din 15 noiembrie 2013, aprobată cu completări prin Legea nr. 28/2014, cu modificările şi completările ulterioare;

e) Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 925 din 18 decembrie 2014, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare;

f) Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal- bugetare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 923 din 11 decembrie 2015, cu modificările şi completările ulterioare.

108. Deşi scopul declarat de legiuitor la instituirea unui sistem unic de salarizare a fost acela de a aduce transparenţă şi previzibilitate în materia salarizării, în realitate, drepturile salariale s-au calculat pornind de la cuantumul stabilit potrivit legislaţiei anterioare, prin fiecare din legile speciale anuale făcându-se trimitere la cuantumul drepturilor salariale din anul precedent.

109. Aşa cum rezultă din nota de fundamentare şi din preambulul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 43/2016, de la data intrării în vigoare a Legii-cadru nr. 284/2010, nu au fost aplicate valoarea de referinţă sectorială şi coeficienţii de ierarhizare corespunzători claselor de salarizare prevăzuţi în anexele legii-cadru.

110. Aşadar, la data adoptării Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 43/2016, care a modificat art. 3^1 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 şi a completat acest text de lege cu patru noi alineate, alin. (1^1)-(1^4), ce fac obiectul prezentei analize, salarizarea personalului bugetar plătit din fonduri publice se realiza încă potrivit cadrului normativ în vigoare la nivelul anului 2009. Mai exact, pentru categoriile de personal ce fac obiectul problemei de drept de faţă, angajaţi ai direcţiilor generale de asistenţă socială şi protecţia copilului, nivelul de salarizare aferent anului 2009 era cel stabilit de Ordonanţa Guvernului nr. 6/2007 privind unele măsuri de reglementare a drepturilor salariale şi a altor drepturi ale funcţionarilor publici până la intrarea în vigoare a legii privind sistemul unitar de salarizare şi alte drepturi ale funcţionarilor publici, precum şi creşterile salariale care se acordă funcţionarilor publici în anul 2007, aprobată cu modificări prin Legea nr. 232/2007, cu modificările ulterioare, în ce îi priveşte, aşa cum rezultă din însuşi titlul actului normativ, pe funcţionarii publici. În ce priveşte persoanele angajate pe bază de contract individual de muncă în instituţiile publice în discuţie, cadrul normativ incident în anul 2009 era cel stabilit de Legea nr. 154/1998 privind sistemul de stabilire a salariilor de bază în sectorul bugetar şi a indemnizaţiilor pentru persoane care ocupă funcţii de demnitate publică, cu modificările şi completările ulterioare.

111. Relevanţa precizării actelor normative care guvernau raporturile de serviciu sau, după caz, de muncă, sub aspectul salarizării personalului plătit din fonduri publice, la nivelul anului 2009, constă tocmai în scopul declarat al celor două acte normative ce au modificat şi completat, succesiv, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, ce stabilea salarizarea în anul 2016, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016 şi, respectiv, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 43/2016. Astfel, raţiunea adoptării actelor modificatoare a constat în "eliminarea inechităţilor în materie de salarizare, în raport cu nivelul studiilor şi al activităţii profesionale prestate" şi a discrepanţelor rezultate din neaplicarea în integralitate a prevederilor Legii-cadru nr. 284/2010, decurgând din conservarea, în esenţă, a salarizării, potrivit cadrului normativ din anul 2009.

112. În acest context normativ şi factual, legiuitorul a dispus ca:

"(...) începând cu luna august 2016, personalul plătit din fonduri publice care beneficiază de un cuantum al salariilor de bază/indemnizaţiilor de încadrare, aferent unui program normal al timpului de muncă, mai mic decât cel stabilit în plată la nivel maxim pentru fiecare funcţie, grad/treaptă, gradaţie, vechime în funcţie sau în specialitate, după caz, va fi salarizat la nivelul maxim al salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare din cadrul instituţiei sau autorităţii publice respective, dacă îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiţii.

(11) Sintagma «fiecare funcţie» prevăzută la alin. (1) reprezintă funcţiile prevăzute în aceeaşi anexă, capitol, literă, număr şi număr curent în Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare".

113. Întrucât sintagma "din cadrul instituţiei sau autorităţii publice respective" necesită clarificări suplimentare, aşa cum rezultă din preambulul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 43/2016, legiuitorul a definit această noţiune prin prevederile art. 3^1 alin. (1^3), după cum urmează: "În aplicarea prevederilor alin. (1), prin instituţie sau autoritate publică se înţelege acea instituţie sau autoritate publică cu personalitate juridică care are patrimoniu propriu, buget propriu de venituri şi cheltuieli, conduce contabilitate proprie, iar conducătorul acesteia are calitatea de ordonator de credite. În cazul instituţiilor sau autorităţilor publice aflate în subordinea aceluiaşi ordonator de credite, având acelaşi scop, îndeplinind aceleaşi funcţii şi atribuţii, aflate la acelaşi nivel de subordonare din punct de vedere financiar, nivelul maxim al salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare se va stabili la nivelul maxim aflat în plată din cadrul tuturor acestor instituţii sau autorităţi publice subordonate."

114. Analizând conţinutul textului de lege a cărui interpretare se solicită, se impune a preciza că legiuitorul este suveran în opţiunile sale de legiferare şi în adoptarea oricăror criterii legale în reglementarea unui anumit raport juridic. În ce priveşte prima teză a articolului sus citat, nu se ridică probleme deosebite de interpretare, atâta vreme cât instituţiile şi autorităţile publice vizate de o lege specială anuală nu pot fi altele decât cele enumerate în Legea-cadru nr. 284/2010, ce reprezintă dreptul comun în domeniul său de reglementare, şi anume cele prevăzute de art. 2 alin. (1) lit. a) -d):

"(1) Dispoziţiile prezentei legi se aplică:

a) personalului din autorităţi şi instituţii publice, respectiv Parlamentul, Administraţia Prezidenţială, autoritatea judecătorească, Guvernul, ministerele, celelalte organe de specialitate ale administraţiei publice centrale, autorităţi ale administraţiei publice locale, alte autorităţi publice, autorităţi administrative autonome, precum şi instituţiile din subordinea acestora, finanţate integral din bugetul de stat, bugetele locale, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale;

b) personalului din autorităţi şi instituţii publice finanţate din venituri proprii şi subvenţii acordate de la bugetul de stat, bugetele locale, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale;

c) personalului din autorităţile şi instituţiile publice finanţate integral din venituri proprii;

d) persoanelor care sunt conducători ai unor instituţii publice în temeiul unui contract, altul decât contractul individual de muncă."

115. În ce priveşte celelalte elemente ce se subscriu sintagmei definite de textul de lege în discuţie, nici acestea nu comportă controverse, reproducând premisele existenţei unei persoane juridice de drept public, aşa cum rezultă acestea din prevederile Codului civil, ce reprezintă dreptul comun în această materie (art. 187, art. 189, art. 191), prevederi ce se completează cu dispoziţiile speciale aplicabile categoriei din care persoana juridică face parte, în condiţiile art. 192 din Codul civil. Stabilirea împrejurării că o autoritate publică sau o instituţie publică are sau nu personalitate juridică nu reprezintă o chestiune de drept dificilă, din moment ce actul de înfiinţare trebuie să se refere în mod explicit la acest aspect, în temeiul art. 194 alin. (1) lit. a) din Codul civil. Ceea ce este important de reţinut este faptul că nivelul maxim de salarizare, ca element de comparaţie pentru personalul care ocupă funcţii similare şi îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiţii, nu poate fi stabilit pentru o entitate publică fără personalitate juridică, care este sub tutela administrativă a altei persoane juridice de drept public.

116. În sfârşit, referitor la calitatea de ordonator de credite a conducătorului instituţiei sau autorităţii publice cu personalitate juridică, se impune a arăta că normele de tehnică legislativă,

instituite prin Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, impun ca, în limbajul normativ, aceleaşi noţiuni să fie exprimate numai prin aceiaşi termeni [art. 37 alin. (1)]. Pentru evitarea paralelismelor în activitatea de legiferare, este interzisă instituirea aceloraşi reglementări în mai multe articole sau alineate din acelaşi act normativ ori în două sau mai multe acte normative. Pentru sublinierea unor conexiuni legislative se utilizează norma de trimitere, aşa cum rezultă în mod explicit din prevederileart. 16 alin. (1) din actul normativ menţionat. În consecinţă, noţiunea de ordonator de credite este cea definită de Legea nr. 500/2002 privind finanţele publice, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi de Legea nr. 273/2006 privind finanţele publice locale, cu modificările şi completările ulterioare.

117. Aşadar, categoriile de ordonatori de credite sunt cele prevăzute de legile speciale care stabilesc principiile, cadrul general şi procedurile privind formarea, administrarea, angajarea şi utilizarea fondurilor publice sau, după caz, a fondurilor publice locale, precum şi responsabilităţile instituţiilor publice implicate în procesul bugetar, respectiv ale autorităţilor administraţiei publice locale şi ale instituţiilor publice implicate în domeniul finanţelor publice locale.

118. În acest sens, art. 20 alin. (1) - (3) din Legea nr. 500/2002, cu modificările şi completările ulterioare, prevede următoarele:

"Categorii de ordonatori de credite

(1) Ordonatorii de credite sunt de 3 categorii: ordonatori principali, ordonatori secundari şi ordonatori terţiari.

(2) Ordonatorii principali de credite sunt miniştrii, conducătorii celorlalte organe de specialitate ale administraţiei publice centrale, conducătorii altor autorităţi publice şi conducătorii instituţiilor publice autonome.

(3) Conducătorii instituţiilor publice cu personalitate juridică din subordinea/coordonarea ordonatorilor principali de credite sunt ordonatori secundari sau terţiari de credite, după caz."

119. Rolul ordonatorilor de credite este cel care rezultă din dispoziţiile art. 21 alin. (1) - (4) din actul normativ precitat:

"(1) Ordonatorii principali de credite repartizează creditele de angajament şi creditele bugetare aprobate pentru bugetul propriu şi pentru bugetele instituţiilor publice din subordine sau coordonare, ai căror conducători sunt ordonatori secundari sau terţiari de credite, după caz, în raport cu sarcinile acestora, potrivit legii.

(2) Ordonatorii principali de credite transmit bugetele instituţiilor publice din subordine sau coordonare, ai căror conducători sunt ordonatori secundari sau terţiari de credite, după caz, în termen de 15 zile de la intrarea în vigoare a legii bugetare anuale.

(3) Ordonatorii secundari de credite repartizează creditele de angajament şi bugetare aprobate, potrivit alin. (1), pentru bugetul propriu şi pentru bugetele instituţiilor publice subordonate, ai căror conducători sunt ordonatori terţiari de credite, în raport cu sarcinile acestora, potrivit legii.

(4) Ordonatorii terţiari de credite angajează cheltuieli în limita creditelor de angajament repartizate şi utilizează creditele bugetare ce le-au fost repartizate numai pentru realizarea sarcinilor instituţiilor pe care le conduc, potrivit prevederilor din bugetele aprobate şi în condiţiile stabilite prin dispoziţiile legale."

120. În domeniul fondurilor publice locale, ordonatorii de credite sunt cei enumeraţi de art. 21 din Legea 273/2006, cu modificările şi completările ulterioare:

"Categorii de ordonatori de credite

(1) Ordonatorii de credite sunt de trei categorii: ordonatori principali, ordonatori secundari şi ordonatori terţiari.

(2) Ordonatorii principali de credite ai bugetelor locale sunt primarii unităţilor administrativ-teritoriale, primarul general al municipiului Bucureşti, primarii sectoarelor municipiului Bucureşti şi preşedinţii consiliilor judeţene.

(3) Ordonatorii principali de credite pot delega această calitate înlocuitorilor de drept sau altor persoane împuternicite în acest scop. Prin actul de delegare, ordonatorii principali de credite vor preciza limitele şi condiţiile delegării.

(4) Conducătorii instituţiilor publice cu personalitate juridică, cărora li se alocă fonduri din bugetele prevăzute la art. 1 alin. (2), sunt ordonatori secundari sau terţiari de credite, după caz."

De asemenea, atribuţiile ordonatorilor de credite menţionaţi sunt prevăzute de art. 22 din Legea nr. 273/2006 privind finanţele publice locale, cu modificările şi completările ulterioare, după cum urmează:

"(1) Ordonatorii principali de credite repartizează creditele bugetare aprobate prin bugetele locale, pentru bugetul propriu şi pentru bugetele instituţiilor publice subordonate, ai căror conducători sunt ordonatori secundari sau terţiari de credite, după caz, şi aprobă efectuarea cheltuielilor din bugetele proprii, cu respectarea dispoziţiilor legale.

(2) Ordonatorii secundari de credite repartizează creditele bugetare aprobate potrivit art. 19 alin. (1) lit. b), pentru bugetul propriu şi pentru bugetele instituţiilor publice ai căror conducători sunt ordonatori terţiari de credite, şi aprobă efectuarea cheltuielilor din bugetele proprii, cu respectarea dispoziţiilor legale.

(3) Ordonatorii terţiari de credite utilizează creditele bugetare ce le-au fost repartizate numai pentru realizarea sarcinilor unităţilor pe care le conduc, potrivit prevederilor din bugetele aprobate şi în condiţiile stabilite prin dispoziţiile legale."

121. Raportând conţinutul art. 3^1 alin. (1^3) teza întâi din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 la normele legale ce reglementează înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea direcţiilor generale de asistenţă socială şi protecţia copilului, se constată că aceste entităţi sunt instituţii publice cu personalitate juridică, înfiinţate în subordinea consiliului judeţean, respectiv a consiliilor locale ale sectoarelor municipiului Bucureşti [art. 116 alin. (2) din Legea nr. 272/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare]. Reţine, de asemenea, că aceste instituţii publice au patrimoniu propriu, conform art. 6 alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 1.434/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, au buget propriu de venituri şi cheltuieli şi conduc contabilitate proprie. Directorul executiv al Direcţiei generale exercită funcţia de ordonator secundar de credite, aşa cum rezultă în mod explicit din prevederile art. 8 alin. (3) lit. b) din Regulamentul-cadru de organizare şi funcţionare a Direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului, aprobat prinHotărârea Guvernului nr. 1.434/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare. Aşadar, sunt îndeplinite toate condiţiile prevăzute de lege pentru ca nivelul maxim al salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare, nivel la care să fie salarizat şi personalul care ocupă aceeaşi funcţie, în aceleaşi condiţii de studii şi vechime, dacă îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiţii, să fie stabilit în cadrul direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului cu care personalul plătit din fonduri publice are raporturi de serviciu sau, după caz, de muncă.

122. Opinia potrivit căreia un atare nivel maxim ar trebui stabilit în cadrul tuturor direcţiilor generale de asistenţă socială şi protecţia copilului din ţară (altfel spus, un element de comparaţie a

salarizării la nivel naţional) se bazează pe o greşită interpretare şi aplicare a prevederilor art. 3^1 alin. (1^3) teza a doua din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015.

123. Fără a relua consideraţiile teoretice şi precizările terminologice anterioare, se constată că textul de lege suscitat impune, în ce priveşte stabilirea unui nivel maxim de salarizare la nivelul mai multor instituţii sau autorităţi publice, ca acele entităţi să se afle în subordinea unui ordonator de credite comun, să aibă acelaşi scop, să îndeplinească aceleaşi funcţii şi atribuţii, să se situeze la acelaşi nivel de subordonare din punct de vedere financiar. Toate aceste condiţii trebuie să fie îndeplinite cumulativ, aşa cum rezultă în mod explicit din articolul precitat.

124. În principiu, se poate considera că instituţiile publice în discuţie au acelaşi scop şi îndeplinesc aceleaşi funcţii şi atribuţii, aspecte reglementate prin dispoziţiile art. 117 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 272/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, ce enumeră "atribuţiile principale", precum şi descrise în detaliu de Regulamentul-cadru aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1.434/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare. Trebuie precizat însă că, dat fiind modul de aprobare a regulamentului propriu al fiecărei instituţii în parte, prin hotărâre a consiliului judeţean sau prin hotărâre a consiliului local al sectorului municipiului Bucureşti, legiuitorul a permis ca atribuţiile prevăzute de regulamentul-cadru să fie completate şi cu alte atribuţii, în funcţie de caracteristicile sociale ale unităţilor administrativ-teritoriale [art. 4 alin. (2) şi (3) din Hotărârea Guvernului nr. 1.434/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare].

125. Ceea ce este important de reţinut este însă faptul că, în cazul direcţiilor generale de asistenţă socială şi protecţia copilului, nu este întrunită una dintre condiţiile esenţiale prevăzute de textul de lege incident, anume ca instituţiile publice să fie subordonate unui ordonator de credite comun. Astfel, contrar opiniilor minoritare exprimate în jurisprudenţa transmisă de unele curţi de apel, nu este suficient a se constata că directorul executiv al direcţiei exercită atribuţii de ordonator secundar de credite şi se află în subordinea preşedintelui consiliului judeţului şi că, prin urmare, s-ar afla la acelaşi nivel de subordonare din punct de vedere financiar. Norma incidentă stipulează, fără echivoc, că instituţiile publice trebuie să se subordoneze unui ordonator comun, aspect ce rezultă din sintagma "aceluiaşi ordonator de credite". Or, fiecare instituţie în parte este subordonată unui ordonator de credite principal diferit, preşedinte de consiliu judeţean sau primar al unui sector al municipiului Bucureşti [art. 21 alin. (2) din Legea 273/2006, cu modificările şi completările ulterioare]. Mai mult, trebuie reţinut că, în reglementarea art. 11 din Legea-cadru nr. 153/2017, salariile funcţionarilor publici din serviciile de interes local şi judeţean se stabilesc prin hotărâre a consiliului local/consiliului judeţean sau Consiliului General al Municipiului Bucureşti, dându-se un efect firesc autonomiei financiare, reglementată de art. 3 şi 4 din Legea nr. 215/2001, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

126. În acest context este corectă opinia acelor instanţe care au apreciat că noţiunea de instituţie sau autoritate publică, aflate în subordinea aceluiaşi ordonator de credite, se referă la subordonarea administrativă şi financiară, neavând relevanţă, faţă de domeniul de reglementare ce constituie obiect al interpretării unitare în prezenta cauză, subordonarea funcţională faţă de autoritatea centrală. De altfel, în textul supus interpretării, art. 3^1 alin. (1^3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, se face menţiune explicită că este vorba de instituţii aflate la acelaşi nivel de subordonare din punct de vedere financiar, în cadrul aceluiaşi ordonator de credite.

Prin urmare, nivelul maxim în plată pentru aceeaşi funcţie se stabileşte prin evaluarea instituţiilor şi autorităţilor aflate la acelaşi nivel de subordonare financiară, neexistând vreo normă

de trimitere la autoritatea centrală care asigură doar o subordonare funcţională şi metodologică a activităţii specifice.

127. Acest raţionament nu este contrazis de considerentele deciziei Curţii Constituţionale nr. 794/2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.029 din 21 decembrie 2016, astfel cum se susţine în interpretarea contrară, întrucât instanţa de contencios constituţional a analizat, în decizia respectivă, compatibilitatea cu Legea fundamentală a dispoziţiilor art. 3^1 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, constatând că sunt neconstituţionale doar dispoziţiile art. 3^1 alin. (1^2), şi nu cele ale art. 3^1 alin. (1^1) şi alin. (1^3). Prin urmare, în legătură cu aceste dispoziţii, Curtea Constituţională a statuat, în paragraful 34, că: "nivelul maxim al salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare", care trebuie să includă şi drepturile stabilite sau recunoscute prin hotărâri judecătoreşti definitive şi irevocabile/definitive, urmează să se stabilească prin raportare la aceeaşi/acelaşi funcţie, grad, gradaţie, vechime în muncă şi în specialitate, aceleaşi condiţii de studii, din cadrul întregii categorii profesionale, respectiv familii ocupaţionale, indiferent de instituţie sau autoritate publică.

Prin referire la întreaga categorie profesională, respectiv familie ocupaţională, indiferent de instituţie sau autoritate publică, instanţa de contencios constituţional nu face decât să stabilească sfera destinatarilor acestui text de lege, statuând că egalizarea la nivelul hotărârilor judecătoreşti se aplică pentru toate categoriile de instituţii şi autorităţi publice, care au angajaţi care se regăsesc în clasificările prevăzute de anexele la legea- cadru a salarizării, neputându-se aprecia că, pe această cale, Curtea Constituţională înlătură, de o manieră implicită, criteriul subordonării financiare prevăzut de textul de lege, cu privire la care a respins excepţia de neconstituţionalitate.

Mai mult, se poate observa că instanţa de contencios constituţional a analizat, pentru a statua în sensul neconstituţionalităţii dispoziţiilor art. 3^1 alin. (1^2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, astfel cum a fost modificată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 43/2016, ipoteza existenţei unui tratament juridic diferit pentru salariaţii aflaţi în situaţii de fapt identice, desfăşurând activitate în aceleaşi condiţii, în cadrul aceleiaşi instituţii sau autorităţi publice, în sensul definit de art. 3^1 alin. (1^3) din ordonanţă, iar nicidecum pentru cazul unor salariaţi din instituţii publice diferite (a se vedea în acest sens paragraful 25 din decizie). Astfel, ipoteza particulară analizată viza salariaţii magistraţi angajaţi în cadrul instanţelor judecătoreşti, subordonate unui singur ordonator principal de credite, la nivelul întregii ţări (Ministerul Justiţiei), ipoteză ce se încadrează în dispoziţiile art. 3^1 alin. (1^3) teza a II-a din ordonanţă.

128. Se apreciază că nu sunt încălcate nici principiile egalităţii şi nediscriminării, consacrate de dispoziţiile interne sau de dispoziţiile convenţionale - art. 14 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului şi art. 1 al Protocolului nr. 12 adiţional la Convenţie - întrucât, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, "a distinge nu înseamnă a discrimina", iar, pentru a exista discriminare, în sensul acestor dispoziţii convenţionale, autorităţile statale ar trebui să introducă distincţii între situaţii analoage şi comparabile, fără ca acestea să se bazeze pe o "justificare rezonabilă şi obiectivă"[18], statele contractante dispunând de o anumită marjă de apreciere pentru a determina dacă şi în ce măsură diferenţele între situaţii analoage sau comparabile sunt de natură să justifice diferenţele de tratament juridic aplicat.

[18] A se vedea J. Velu, R. Ergec, citaţi de C. Bîrsan în Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, Comentariu pe articole, ediţia a 2-a, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2010, p. 962.

129. În acelaşi sens este şi jurisprudenţa Curţii de Justiţie a Uniunii Europene care consacră principiul remunerării egale pentru muncă egală, dar doar atunci când aceasta este realizată în aceeaşi instituţie sau în acelaşi serviciu, privat sau public, deci când obligaţia există în sarcina aceluiaşi angajator sau chiar în cazul unor angajatori diferiţi, dar se poate identifica o sursă unică la baza stabilirii mărimii plăţii [a se vedea în acest sens cauzele C-43/75 Defrenne II c. Sabena (1976); C-129/79 Macarthys (1980); C-96/80 Jenkins (1981); C-320/00 Lawrence (2002); C-256/01 Allonby (2004)].

130. În consecinţă, dispoziţiile art. 3^1 alin. (1^3) nu pot fi interpretate decât în sensul că egalizarea la nivelul maxim salarial aflat în plată se face, în cadrul instituţiilor sau autorităţilor publice, la nivelul aceluiaşi ordonator de credite căruia îi sunt subordonate financiar, şi nu la nivel naţional, raportat la autoritatea care exercită controlul metodologic şi funcţional al activităţii.

15) Decizia nr. 50/2018, publicată în M. Of. nr. 815 din 24 septembrie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 94 din Legea nr. 7/2006 privind statutul funcţionarului public parlamentar, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, şi ale art. 102 alin. (2) teza a doua din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului şi a Camerei Deputaţilor, precum şi pentru organizarea şi funcţionarea Autorităţii Electorale Permanente, cu modificările şi completările ulterioare, pensia de serviciu reglementată de art. 73^1 din Legea nr. 7/2006 nu se cuvine personalului Autorităţii Electorale Permanente.

Considerente:

[...] 37. Problema de drept care formează obiectul sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie presupune rezolvarea chestiunii dacă persoane din categorii profesionale diferite, cărora li se recunoaşte, prin dispoziţia legiuitorului, acelaşi statut, beneficiază şi de aceleaşi drepturi.

38. În speţă, personalului Autorităţii Electorale Permanente i se recunoaşte, potrivit art. 102 alin. (2) teza a doua din Legea nr. 208/2015, acelaşi statut cu personalul din aparatul celor două Camere ale Parlamentului.

39. Alin. (6) din acelaşi text de lege face trimitere, în cazul aparatului de specialitate al acestei autorităţi, la aplicarea în mod corespunzător a dispoziţiilor Legii nr. 7/2006.

40. În acelaşi sens, art. 47 alin. (1) din Regulamentul de organizare şi funcţionare a Autorităţii Electorale Permanente, aprobat prin art. 1 din Hotărârea Birourilor permanente ale Camerei Deputaţilor şi Senatului nr. 4/2016, prevede statutul identic al celor două structuri şi face trimitere la aplicarea în mod corespunzător a dispoziţiilor Legii nr. 7/2006, dar şi, după caz, la legislaţia muncii.

41. Totodată, conform art. 73^1 alin. (3) din Legea nr. 7/2006, la împlinirea vârstei standard de pensionare din sistemul public de pensii, funcţionarii publici parlamentari cu un stagiu de cotizare de 30 de ani, din care cel puţin 14 ani în structurile Parlamentului, beneficiază de pensie de serviciu în cuantum de 80% din baza de calcul reprezentată de media veniturilor brute realizate în ultimele 12 luni înainte de data pensionării. Această pensie nu poate depăşi nivelul salariului de

bază brut, inclusiv sporurile, precum şi indemnizaţia de conducere şi salariul de merit din ultimele 12 luni anterioare datei pensionării, al funcţiei deţinute sau al funcţiei asimilate, după caz.

42. De aceleaşi drepturi, dar nu în acelaşi cuantum, beneficiază şi funcţionarii publici parlamentari cu un stagiu de cotizare în structurile Parlamentului mai mic de 14 ani, respectiv între 4-14 ani, caz în care cuantumul pensiei prevăzute la alin. (3) se micşorează cu 1% pentru fiecare an care lipseşte din vechimea de 14 ani, potrivit art. 73^1 alin. (8).

43. De asemenea, conform art. 94 alin. (1) din actul normativ sus-menţionat, prevederile art. 73^1 se aplică, în mod corespunzător, şi funcţionarilor publici din cadrul Consiliului Legislativ - organ consultativ de specialitate al Parlamentului - şi membrilor acestuia, precum şi personalului Curţii Constituţionale asimilat, potrivit legii, celui cu funcţii similare din structurile Parlamentului.

44. Fără dubiu, personalul din cadrul Autorităţii Electorale Permanente nu îşi exercită funcţia în structurile Parlamentului, întrucât, potrivit art. 100 alin. (1) din Legea nr. 208/2015, Autoritatea Electorală Permanentă este o instituţie administrativă autonomă, cu personalitate juridică şi cu competenţă generală în materie electorală.

45. În plus, aceasta nu este menţionată în categoriile speciale enumerate în art. 94 alin. (1) din Legea nr. 7/2006, care nu fac parte din structurile Parlamentului, dar care sunt beneficiare ale pensiei de serviciu stabilite de lege în favoarea funcţionarilor publici parlamentari din structurile de specialitate ale Parlamentului.

46. În aceste condiţii, se impune a se stabili dacă trimiterile făcute de legiuitor, în cazul personalului de specialitate al Autorităţii Electorale Permanente, la acelaşi statut cu cel al aparatului celor două Camere ale Parlamentului şi la aplicarea, în mod corespunzător, a Legii nr. 7/2006 semnifică aplicarea, în favoarea primei categorii, a tuturor dispoziţiilor din acest act normativ şi constituie astfel premisa dreptului la pensia de serviciu prevăzută în mod expres de lege în favoarea funcţionarilor publici parlamentari.

47. Pornind de la dreptul comun în materia statutului funcţionarilor publici, respectiv de la Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcţionarilor publici, republicată, cu modificările şi completările ulterioare (Legea nr. 188/1999), se constată că art. 1 din această lege stabileşte domeniul său de aplicare, în sensul că "reglementează regimul general al raporturilor juridice dintre funcţionarii publici şi stat sau administraţia publică locală, prin autorităţile administrative autonome ori prin autorităţile şi instituţiile publice ale administraţiei publice centrale şi locale, denumite în continuare raporturi de serviciu".

48. În esenţă, legea sus-amintită reglementează raporturile de serviciu dintre funcţionarii publici şi stat sau administraţia publică, prin autorităţile desemnate, raporturi de serviciu care încetează de drept, printre altele, "la data îndeplinirii cumulative a condiţiilor de vârstă standard şi a stagiului minim de cotizare pentru pensionare", conform art. 98 alin. (1) lit. d).

49. Ca urmare, Legea nr. 188/1999 nu se ocupă şi de dreptul la pensie al acestei categorii profesionale, care excedează raportului de serviciu, încetat de drept la momentul enunţat în lege.

50. Nu întâmplător, în cadrul capitolului V din lege, intitulat "Drepturi şi îndatoriri", secţiunea 1 "Drepturile funcţionarilor publici", se face referire, în art. 31, la componenţa dreptului la salariu al funcţionarilor publici, deci la un drept cuvenit în desfăşurarea raportului de serviciu al funcţionarului public, în timp ce dreptul la pensie, care excedează unui asemenea raport, nu este reglementat în mod expres în actul normativ în discuţie, existând în cuprinsul art. 39 doar o trimitere generală la lege (o altă lege decât cea a Statutului funcţionarilor publici), în sensul că "funcţionarii publici beneficiază de pensii (...), potrivit legii".

51. În consecinţă, trimiterile făcute, în cazul personalului Autorităţii Electorale Permanente, la acelaşi statut cu cel al personalului din aparatul celor două Camere ale Parlamentului şi la aplicarea, în mod corespunzător, a prevederilor Legii nr. 7/2006, conform art. 102 alin. (2) teza a doua şi alin. (6) din Legea nr. 208/2015, nu includ şi dreptul la pensia de serviciu stabilită pentru funcţionarii publici parlamentari din structurile de specialitate ale Parlamentului.

52. Împrejurarea că prin art. 102 alin. (4) din Legea nr. 208/2015 se reglementează salarizarea personalului de specialitate al Autorităţii Electorale Permanente la acelaşi nivel cu salarizarea prevăzută de lege pentru personalul din aparatul celor două Camere ale Parlamentului nu presupune aplicarea aceleiaşi reguli şi în cazul dreptului la pensie al primei categorii.

53. Cum deja s-a arătat, este firesc ca nivelul de salarizare să fie acelaşi în condiţiile în care personalul din aparatul de specialitate al Autorităţii Electorale Permanente are acelaşi statut cu cel al personalului din aparatul celor două Camere ale Parlamentului, iar salarizarea vizează remuneraţia cuvenită în desfăşurarea raporturilor de serviciu.

54. Dreptul la pensia de serviciu excedează însă raporturilor de serviciu, care încetează de drept tocmai la împlinirea cumulativă a condiţiilor de vârstă standard şi a stagiului minim de cotizare pentru pensionare, aşa încât nu se poate susţine că un regim de salarizare identic în cazul celor două categorii implică acelaşi regim juridic şi în cazul dreptului la pensie.

55. Prin urmare, pensia de serviciu reglementată de lege în favoarea funcţionarilor publici parlamentari din structurile de specialitate ale Parlamentului s-ar cuveni şi altor categorii, în speţă Autorităţii Electorale Permanente, doar în cazul în care ar exista o dispoziţie legală în acest sens, care, în legislaţia actuală, nu se regăseşte pentru categoria de personal menţionată.

56. Astfel, prin art. 94 alin. (1) din Legea nr. 7/2006, s-a reglementat acordarea pensiei de serviciu şi altor categorii de personal, respectiv funcţionarilor publici din cadrul Consiliului Legislativ şi membrilor acestuia, precum şi personalului Curţii Constituţionale, asimilat, potrivit legii, celui cu funcţii similare din structurile Parlamentului.

57. De asemenea, conform art. 93 alin. (5) din Legea nr. 7/2006, s-a recunoscut dreptul la pensia de serviciu şi în favoarea personalului prevăzut la art. 5 alin. (4) din aceeaşi lege, respectiv personalului din structurile Parlamentului, care desfăşoară activităţi administrative, de gospodărire, investiţii, întreţinere-reparaţii şi de deservire, pentru care încadrarea în muncă se face prin contract individual de muncă, potrivit Legii nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

58. În acelaşi sens sunt şi dispoziţiile art. 3 din Normele cu privire la stabilirea pensiei de serviciu prevăzute de Legea nr. 7/2006, în ceea ce priveşte categoriile de persoane care au dreptul la pensia de serviciu reglementată de art. 73^1 din Legea nr. 7/2006.

59. În concluzie, după cum se poate observa, deşi beneficiază de un statut identic cu cel al personalului din aparatul celor două Camere ale Parlamentului, personalul Autorităţii Electorale Permanente nu este enunţat între categoriile speciale care au dreptul la pensia de serviciu stabilită pentru funcţionarii publici parlamentari din structurile de specialitate ale Parlamentului în art. 73^1 din Legea nr. 7/2006.

60. În acest caz, pentru ca personalul Autorităţii Electorale Permanente să beneficieze de pensie de serviciu este necesară intervenţia legislativului, autoritatea competentă să aprecieze asupra oportunităţii unui asemenea demers.

61. De altfel, la Parlamentul României a fost înregistrată, cu nr. 282/2016, o propunere legislativă pentru modificarea, printre altele, a art. 94 alin. (1) din Legea nr. 7/2006, respinsă de către Senat la 8 iunie 2016 şi adoptată de Camera Deputaţilor la 6 februarie 2018. Ca urmare a

formulării de către Preşedintele României a obiecţiunii de neconstituţionalitate a Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr. 7/2006, la 26 aprilie 2018, Plenul Curţii Constituţionale a admis obiecţiunea şi a constatat neconstituţionalitatea acestei legi, ca urmare a faptului că a fost adoptată cu încălcarea principiului bicameralismului.

62. În proiectul de modificare, în ceea ce priveşte textul de lege sus-menţionat, s-a propus următorul conţinut: "Art. 94. - (1) Prevederile art. 44, 73 şi 73^1 din prezenta lege se aplică în mod corespunzător (...) personalului de specialitate din cadrul Autorităţii Electorale Permanente având acelaşi statut ca personalul din aparatul Parlamentului."

63. Expunerea de motive a propunerii legislative explică modificarea dispoziţiei art. 94 alin. (1) din Legea nr. 7/2006 în forma actuală, plecând de la legislaţia prezentă, care conferă celor două categorii de personal acelaşi statut, ţinând seama de atribuţii specifice, interdicţii şi incompatibilităţi similare, recunoscându-se totodată că nemenţionarea personalului din cadrul Autorităţii Electorale Permanente în cuprinsul textului de lege este rezultatul unei omisiuni care contravine prevederilor art. 102 alin. (2) şi (6) din Legea nr. 208/2015.

64. Prin urmare, intenţia legiuitorului de a modifica art. 94 alin. (1) din Legea nr. 7/2006, prin includerea personalului din aparatul de specialitate al Autorităţii Electorale Permanente în categoriile beneficiare ale pensiei de serviciu reglementate în favoarea funcţionarilor publici parlamentari, confirmă interpretarea propusă în dezlegarea problemei de drept ce formează obiectul prezentei sesizări, şi anume că, potrivit legislaţiei actuale, personalul Autorităţii Electorale Permanente nu are dreptul la pensie de serviciu.

16) Decizia nr. 52/2018, publicată în M. Of. nr. 609 din 17 iulie 2018

Soluţie: *Admite sesizările conexate formulate de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a IV-a civilă, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia I civilă şi Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a V-a civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 27 din Codul de procedură civilă, cu referire la art. 147 alin. (4) din Constituţia României, efectele Deciziei Curţii Constituţionale nr. 369 din 30 mai 2017 se produc cu privire la hotărârile judecătoreşti pronunţate după publicarea acesteia în Monitorul Oficial al României, în litigiile evaluabile în bani de până la 1.000.000 lei inclusiv, pornite ulterior publicării deciziei (20 iulie 2017).

Considerente:

[...] 148. Chestiunea de drept, a cărei lămurire se solicită, pune problema producerii în timp a efectelor Deciziei Curţii Constituţionale nr. 369 din 30 mai 2017 din perspectiva regimului căilor de atac cărora le sunt supuse hotărârile judecătoreşti pronunţate în litigii aflate în derulare la momentul publicării respectivei decizii în Monitorul Oficial al României, Partea I.

149. Pentru rezolvarea acestei chestiuni de drept trebuie avute în vedere următoarele aspecte:

A) obligativitatea şi producerea pentru viitor a efectelor deciziilor Curţii Constituţionale;

B) legea aplicabilă proceselor în curs şi regimul căilor de atac al hotărârilor judecătoreşti;

C) natura considerentelor deciziei instanţei de contencios constituţional apte să fie înzestrate cu obligativitate şi autoritate de lucru judecat;

D) aplicarea pentru viitor a efectelor deciziei Curţii Constituţionale în opoziţie cu aplicarea retroactivă şi încălcarea astfel a principiului constituţional prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituţia României.

A) Obligativitatea şi producerea pentru viitor a efectelor deciziilor Curţii Constituţionale

150. Este neîndoielnic că deciziile Curţii Constituţionale au, de la data publicării lor, valoare obligatorie, cu opozabilitate erga omnes şi cu "putere numai pentru viitor".

151. Astfel, potrivit art. 147 alin. (4) din Constituţia României: "Deciziile Curţii Constituţionale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii şi au putere numai pentru viitor".

152. La fel statuează dispoziţiile art. 11 alin. (3) din Legea nr. 47/1992: "Deciziile, hotărârile şi avizele Curţii Constituţionale se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Deciziile şi hotărârile Curţii Constituţionale sunt general obligatorii şi au putere numai pentru viitor".

153. Aceasta înseamnă că prezumţia de validitate şi de constituţionalitate care însoţeşte o normă legală încetează de la data publicării deciziei instanţei de contencios constituţional care statuează în sens contrar şi că respectiva normă nu mai poate face parte din ordinea juridică [mai întâi efectele ei fiind suspendate de drept pe o perioadă de 45 de zile, timp în care legiuitorul trebuie să pună de acord norma cu statuările Curţii Constituţionale, conform art. 147 alin. (1) din Constituţie, art. 31 alin. (3) din Legea nr. 47/1992].

154. În ce priveşte modalitatea în care se repercutează, în timp, efectele deciziilor Curţii Constituţionale, pentru a nu se aduce atingere unui alt principiu constituţional, acela al neretroactivităţii, legea fundamentală prevede că ele se produc ex nunc, numai pentru viitor.

155. Aşadar, declararea unei norme ca neconstituţională este asemănătoare abrogării respectivei norme, care lasă situaţiile trecute, încheiate în perioada ei de activitate, neatinse, consecinţele înlăturării normei (prin abrogare sau declarare ca neconstituţională) fiind rezervate domeniului viitorului.

156. Aceasta întrucât tot ce s-a întocmit, perfectat cât timp norma era prezumată validă, constituţională, cu respectarea prescripţiilor acesteia, este considerat ca integrându-se ordinii juridice.

157. Chiar dacă norma legală a fost afectată, încă de la începutul adoptării ei, de viciul neconstituţionalităţii, legiuitorul a optat pentru încetarea efectelor acesteia doar pentru viitor, tocmai pentru a nu bulversa ordinea juridică şi a nu sancţiona pe cei care s-au încrezut în cadrul normativ existent.

158. Acestea fiind exigenţele aplicării deciziilor Curţii Constituţionale, trebuie observat, de fiecare dată, raportat la natura normei a cărei neconstituţionalitate a fost declarată, ce înseamnă producerea efectelor pentru viitor, care nu poate fi identificată în mod automat, mecanic cu momentul publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I (adică, tot ce este ulterior acestei date ar intra sub acţiunea efectelor viitoare).

159. Astfel, trebuie să se distingă între norme de drept material şi norme de drept procesual, respectiv între situaţii trecute (facta praeterita) care, prin esenţa lor, scapă de sub puterea efectelor unor asemenea decizii, situaţii în curs de desfăşurare (facta pendentia), care cad sub influenţa efectelor deciziilor după cum au validat sau nu un drept definitiv până la momentul publicării şi situaţii viitoare (facta futura) care, în mod neîndoielnic, sunt sub incidenţa efectelor deciziilor de neconstituţionalitate.

160. Pe acest aspect, în doctrină s-a subliniat că, în raport cu natura normei în discuţie, abrogarea, respectiv, declararea neconstituţionalităţii pe parcursul desfăşurării procesului pot

conduce la neaplicarea ei în soluţionarea cauzei, dar cu totul altfel stau lucrurile în cazul în care în discuţie este o normă de procedură civilă, deoarece aplicarea în timp a acesteia trebuie raportată la dispoziţiile art. 24-27 din Codul de procedură civilă, cu caracter general, în sensul că procedurilor judiciare (lites pendentes) le este incidentă legea în vigoare la momentul declanşării lor, iar hotărârile judecătoreşti rămân supuse căilor de atac, motivelor şi termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul.

161. Întrucât, în cauză, norma a cărei neconstituţionalitate a fost declarată este una procedurală, care limita exerciţiul căii de atac a recursului în funcţie de un anumit prag valoric, trebuie stabilit în ce modalitate se repercutează aceasta asupra proceselor în curs, ţinând seama de împrejurarea esenţială, conform căreia controlul de constituţionalitate a vizat doar acest aspect, fără să se extindă asupra normelor procedurale care stabilesc legea aplicabilă procesului civil şi regimului căilor de atac[19].

162. Numai coroborând textele de lege care statuează asupra legii aplicabile proceselor în curs şi regimului căilor de atac se poate stabili dacă judecăţile aflate în curs de desfăşurare la data publicării deciziei Curţii Constituţionale în Monitorul Oficial al României, Partea I, cad sub incidenţa efectelor acestei decizii sau, dimpotrivă, este vorba despre litigii declanşate ulterior publicării acesteia, în care regimul căilor de atac va fi stabilit doar prin raportare la dezlegările jurisdicţiei constituţionale.

B) Legea aplicabilă proceselor în curs şi regimul căilor de atac al hotărârilor judecătoreşti

163. În sistemul actualului Cod de procedură civilă a fost adoptată o concepţie nouă, care se îndepărtează de la cea anterioară (bazată, fără distincţii, pe aplicarea imediată şi generală a legii noi), tocmai pentru a se ţine seama, deopotrivă, de exigenţele principiului preeminenţei dreptului şi securităţii juridice, precum şi de principiul respectării drepturilor şi situaţiilor legalmente dobândite, al respectării aşteptărilor legitime, al egalităţii în faţa legii.

164. În acest sens s-a prevăzut, pe de o parte, că legea nouă se aplică "numai proceselor şi executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare" (art. 24 din Codul de procedură civilă, principiul aplicării imediate a legii noi) şi, pe de altă parte, că "Procesele în curs de judecată, precum şi executările silite începute sub legea veche rămân supuse acelei legi" [art. 25 alin. (1) din Codul de procedură civilă, principiul supravieţuirii legii vechi].

165. În legătură cu această supravieţuire a legii vechi, ea a fost justificată şi dată, în principal, de unitatea procesului civil, de interdependenţa actelor, fazelor şi etapelor procesuale, care reclamă şi o unitate de reglementare aptă să guverneze procesul în ansamblul său de la început şi până la sfârşit, de necesitatea respectării previziunilor şi aşteptărilor legitime ale părţilor.

166. Astfel, părţile cunosc la momentul declanşării procedurii, prin înregistrarea şi, respectiv, comunicarea cererii de chemare în judecată, care sunt jurisdicţiile competente, căile de atac, modalităţile de punere în executare, în funcţie de care pot evalua derularea procesului, durata rezonabilă a procedurilor, costurile acestora. Or, o lege nouă care ar modifica judecarea proceselor ar introduce sau ar suprima căi de atac, ar distruge aceste previziuni.

167. O aplicare a acestui principiu, al determinării legis temporis processus, în funcţie de data cererii introductive de instanţă, se regăseşte şi în dispoziţiile art. 27 din Codul de procedură civilă,

[19] Potrivit art. 31 alin. (2) din Legea nr. 47/1992: "În caz de admitere a excepţiei, Curtea se va pronunţa şi asupra constituţionalităţii altor prevederi din actul atacat, de care, în mod necesar şi evident, nu pot fi disociate prevederile menţionate în sesizare".

text potrivit căruia "Hotărârile rămân supuse căilor de atac, motivelor şi termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul".

168. Aşadar, stabilirea regimului căilor de atac cărora le este supusă o hotărâre judecătorească se face, în mod necesar, spre deosebire de vechea reglementare[20], în raport cu legea în vigoare la data la care a început procesul.

169. Aceasta înseamnă că nicio lege nouă nu ar putea, decât cu încălcarea principiului neretroactivităţii, să suprime sau să instituie o cale nouă de atac, să modifice condiţiile de admisibilitate, termenul de exercitare sau cerinţele de formă privind exercitarea ei, aşa încât astfel de modificări nu pot produce efecte juridice asupra litigiilor în curs.

170. În acest context procedural se pune problema efectelor pe care le poate produce Decizia Curţii Constituţionale nr. 369 din 30 mai 2017 asupra proceselor în curs.

171. Altfel spus, în condiţiile în care regimul căilor de atac a fost determinat, în termenii art. 27 din Codul de procedură civilă, de la data învestirii instanţei cu cererea de chemare în judecată (anterioară publicării deciziei) este posibilă introducerea unei căi noi de atac, prin recunoaşterea efectelor deciziei asupra litigiilor pendentes?

172. Un răspuns afirmativ ar însemna încălcarea flagrantă a principiului neretroactivităţii legii civile, de vreme ce s-ar ataşa cererii de chemare în judecată care a declanşat procesul alte efecte decât cele prevăzute de legea în vigoare la momentul învestirii instanţei (efecte care se produc, cum s-a arătat, nu doar pentru determinarea competenţei, ci pentru îndeplinirea tuturor actelor procedurale, inclusiv, a actului jurisdicţional, supus anumitor căi de atac).

173. În felul acesta, aplicarea deciziei Curţii Constituţionale proceselor în curs nu s-ar face, cum în mod imperativ obligă art. 147 alin. (4) din Constituţie, cu "putere numai pentru viitor", ci în mod retroactiv, modificând regimul căilor de atac aşa cum era el prevăzut la data începerii procesului.

174. De altfel, în mod asemănător s-a pronunţat Curtea Constituţională în jurisprudenţa sa, atunci când, constatând că a fost depăşit momentul procesual de care legea lega anumite efecte juridice, a considerat că ar fi vorba despre o aplicare retroactivă a efectelor deciziei de neconstituţionalitate, chiar dacă procesul se afla în curs de desfăşurare[21].

175. Pentru aceleaşi raţiuni, mutatis mutandis, trebuie tranşată chestiunea referitoare la interpretarea şi aplicarea efectelor Deciziei Curţii Constituţionale nr. 369 din 30 mai 2017 asupra proceselor în curs, pentru că momentul procesual (cel al învestirii instanţei) de care legea leagă regimul căilor de atac fusese depăşit la data publicării deciziei, astfel încât ea nu poate produce consecinţe juridice asupra acestora, deoarece, în caz contrar, ar retroactiva şi ar încălca, în mod nepermis, prevederile art. 15 alin. (2) din Constituţia României.

176. Argumentul conform căruia decizia Curţii Constituţionale s-ar aplica, în mod discriminatoriu, dacă ar viza doar cauzele în care a fost invocată excepţia, nu şi pe toate celelalte aflate în curs de desfăşurare, nu se constituie într-unul valid, fiind în realitate, apt să conducă la o aplicare retroactivă a efectelor deciziei.

177. Pe acest aspect, având a se pronunţa asupra modalităţii în care se repercutează efectele admiterii unei excepţii de neconstituţionalitate, Curtea Constituţională a reiterat că, prin aplicarea

[20] Potrivit art. 725 alin. 4 din Codul de procedură civilă de la 1865 "Hotărârile pronunţate înainte de intrarea în vigoare a legii noi rămân supuse căilor de atac şi termenelor prevăzute de legea sub care au fost pronunţate".

[21] A se vedea Decizia Curţii Constituţionale nr. 707 din 9 noiembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 196 din 2 martie 2018.

deciziei de constatare a neconstituţionalităţii, prevederea legală neconstituţională îşi încetează aplicarea pentru viitor[22] şi că, pentru a nu constitui doar un instrument de drept abstract, uneori, în mod excepţional, se aplică şi cauzelor aflate pe rolul instanţelor la momentul publicării acesteia, întrucât ceea ce are relevanţă în privinţa aplicării deciziei este ca raportul juridic guvernat de dispoziţiile legii declarate neconstituţionale să nu fie definitiv consolidat[23].

178. Or, în speţă, aşa cum s-a arătat, raportul juridic de drept procesual era consolidat în astfel de cauze aflate în desfăşurare, câtă vreme el s-a definitivat, sub aspectul care interesează, al regimului căilor de atac, la data învestirii instanţei, în sensul prevăzut de art. 27 din Codul de procedură civilă, dată anterioară celei publicării deciziei de neconstituţionalitate.

179. În mod excepţional, Curtea Constituţională a reţinut că aplicarea pentru viitor a deciziilor sale vizează şi cauzele în care a fost invocată excepţia de neconstituţionalitate, până la data publicării, altele decât cea în care a fost pronunţată decizia Curţii Constituţionale, soluţionate definitiv prin hotărâre judecătorească, în opoziţie cu cele în care nu a fost dispusă sesizarea instanţei constituţionale cu o excepţie având ca obiect o dispoziţie dintr-o lege sau ordonanţă declarată neconstituţională, fiind fără relevanţă, pentru controlul de constituţionalitate, chiar situaţia în care partea a ridicat excepţia, dar instanţa nu s-a pronunţat cu privire la sesizarea Curţii Constituţionale, câtă vreme autorul excepţiei avea la dispoziţie calea de atac a recursului, conform art. 29 alin. (5) din Legea nr. 47/1992[24].

180. Aşadar, aplicarea deciziilor Curţii Constituţionale nu se poate face în mod nediferenţiat, independent de natura raportului juridic asupra căruia se repercutează efectele sale, tuturor proceselor aflate pe rol, ci doar cu observarea strictă a ceea ce înseamnă facta praeterita şi ţinând seama inclusiv de regimul invocării excepţiei de neconstituţionalitate în cauzele deduse judecăţii.

C) Natura considerentelor deciziei instanţei de contencios constituţional apte să fie înzestrate cu obligativitate şi autoritate de lucru judecat

181. Conform celor arătate anterior, chestiunea producerii în timp a efectelor Deciziei Curţii Constituţionale nr. 369 din 30 mai 2017 trebuie rezolvată în strictă corelaţie cu dispoziţiile art. 147 alin. (4) din Constituţia României, iar în ce priveşte sintagma "puterii numai pentru viitor" ataşată acestei decizii, ea trebuie determinată în raport cu natura normei declarate neconstituţionale (normă de procedură) şi cu reglementarea dată regimului căilor de atac (art. 27 din Codul de procedură civilă), în aşa fel încât să nu se ajungă la o aplicare retroactivă.

182. Astfel fiind, reperele juridice ale dezlegării acestei probleme de drept conduc neîndoielnic şi neechivoc la concluzia unei aplicări pentru viitor doar în privinţa litigiilor ce se vor declanşa ulterior publicării acestei decizii în Monitorul Oficial al României (20 iulie 2017), pentru că altminteri, s-ar ataşa consecinţe juridice neprevăzute de legea în vigoare actului de sesizare a instanţei, în funcţie de care se determină căile de atac cărora le este supusă o hotărâre judecătorească (art. 27 din Codul de procedură civilă)[25].

---

[22] Decizia Curţii Constituţionale nr. 847 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 605 din 14 august 2008.

[23] Decizia Curţii Constituţionale nr. 404 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 28 din 10 ianuarie 2017.

[24] Decizia Curţii Constituţionale nr. 404 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 28 din 10 ianuarie 2017.

[25] O asemenea rezolvare a fost dată deja de instanţa supremă cu ocazia pronunţării unor hotărâri prealabile, în contextul analizării cerinţei de admisibilitate referitoare la învestirea în ultimă instanţă a completului care formulează sesizarea, apreciindu-se că este îndeplinită această condiţie deoarece Decizia Curţii Constituţionale nr. 369 din 30 mai

183. Deşi există aceste rigori ale determinării aplicării legii în timp, situaţie căreia îi este asimilată, prin efectele de obligativitate şi opozabilitate erga omnes şi decizia Curţii Constituţionale, tendinţe de interpretare jurisprudenţială diferite au apărut din cauza unui considerent inserat în conţinutul deciziei, care a suscitat controverse, într-o interpretare mecanică, lipsită de fundamentele principiilor de drept incidente (cel al neretroactivităţii legii şi, respectiv, cel al supravieţuirii legii vechi care guvernează un proces început, rămas astfel la adăpostul oricăror modificări care ar interveni asupra lex temporis processus).

184. În acest sens s-a considerat că ar putea fi vorba despre o aplicare a deciziei tuturor proceselor în curs, de la data publicării acesteia, pornindu-se de la paragraful 32 al considerentelor, conform căruia "(...) de la data publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, urmează a se aplica prevederile art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 în sensul că sunt supuse recursului toate hotărârile pronunţate, după publicarea prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, în cererile evaluabile în bani, mai puţin cele exceptate după criteriul materiei (...)".

185. O asemenea concluzie nu ar fi posibilă dintr-un dublu considerent.

186. Mai întâi, pentru că în paragraful menţionat, făcându-se referire la hotărârile pronunţate după publicarea deciziei în Monitorul Oficial al României, nu se arată şi că ar fi vorba despre litigii pornite anterior sau că ar fi indiferentă data promovării lor, iar o interpretare în acest sens s-ar realiza cu încălcarea principiului neretroactivităţii.

187. Or, este greu de crezut că în procesul de verificare a conformităţii unui text cu legea fundamentală, instanţa constituţională ar fi obligat la o interpretare contrară chiar unui principiu constituţional.

188. Pe de altă parte, chiar în opinia care se bazează pe acest considerent pentru a susţine concluzia unei aplicări imediate, fără distincţii, a deciziei (care să o compatibilizeze cu cerinţele producerii efectelor doar pentru viitor), trebuie văzut dacă şi în ce măsură un astfel de considerent ar avea caracter obligatoriu, înzestrat cu autoritate de lucru judecat, în egală măsură cu soluţia adoptată prin dispozitiv.

189. Aşa cum decizia însăşi menţionează, cu trimitere la Decizia Plenului Curţii Constituţionale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunţate în cadrul controlului de constituţionalitate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16 din 26 ianuarie 1995, "puterea de lucru judecat ce însoţeşte actele jurisdicţionale, deci şi deciziile Curţii Constituţionale, se ataşează nu numai dispozitivului, ci şi considerentelor pe care se sprijină acesta", concluzionându-se că şi "considerentele prezentei decizii pe care se sprijină soluţia de admitere sunt general obligatorii" (paragraful 34).

190. Aşadar, nu orice considerent conţinut într-o hotărâre, inclusiv în deciziile instanţei constituţionale, are valoare general obligatorie şi este înzestrat cu autoritate de lucru judecat, ci

---

2017 nu-şi produce efecte asupra proceselor în curs, căile de atac fiind cele existente la momentul învestirii instanţei, conform art. 27 din Codul de procedură civilă, asupra căruia instanţa constituţională nu a exercitat cenzura nici direct, nici prin extinderea controlului de constituţionalitate (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 3 din 22 ianuarie 2018, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 195 din 2 martie 2018, Decizia nr. 8 din 19 februarie 2018, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 441 din 25 mai 2018, şi Decizia nr. 20 din 19 martie 2018, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, nepublicată până la data pronunţării prezentei decizii).

numai acele considerente care sunt sprijin necesar al dispozitivului, explicând şi justificând soluţia adoptată.

191. În legătură cu astfel de considerente, în doctrină s-a arătat că ele fac corp comun cu dispozitivul pentru că, în absenţa lor, soluţia nu ar putea fi înţeleasă, nu ar avea justificare şi nici fundament şi, ca atare, intră în autoritate de lucru judecat împreună cu soluţia adoptată.

192. Or, considerentul menţionat nu justifică soluţia adoptată, care priveşte conformitatea unei norme [mai exact, a unei sintagme conţinute în art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013] cu legea fundamentală, la aceasta limitându-se verificarea "jurisdicţională" realizată de instanţa constituţională în cadrul competenţei sale.

193. De altfel, în ce priveşte competenţa instanţei constituţionale de a insera în conţinutul deciziilor sale aspecte legate de modalitatea în care instanţele de drept comun ar trebui să facă aplicarea acestora în cauzele concrete deduse judecăţii, în doctrină s-a subliniat că este vorba despre o depăşire a limitelor de competenţă întrucât nu reprezintă o problemă de analiză a compatibilităţii cu normele constituţionale şi modul în care se aplică art. 147 alin. (4) din Constituţie în privinţa deciziei prin care s-a constatat neconstituţionalitatea textului legal.

194. Dimpotrivă, Curtea Constituţională are o competenţă excepţională şi, pe cale de consecinţă, de strictă interpretare, ea limitându-se (în partea care interesează şi se repercutează asupra activităţii instanţelor de judecată), la verificarea compatibilităţii unui text legal sau dintr-o ordonanţă, tratat, acorduri internaţionale şi Constituţia României[26], urmare a excepţiilor de neconstituţionalitate invocate, revenind instanţelor judecătoreşti, în virtutea plenitudinii lor jurisdicţionale, competenţa stabilirii modalităţii în care se apreciază asupra efectelor în timp ale dispoziţiilor declarate neconstituţionale.

195. Ca atare, considerentele prin care Curtea Constituţională stabileşte întinderea în timp a efectelor propriei hotărâri nu sprijină în mod necesar dispozitivul (care prin ipoteză se referă doar la compatibilitatea textului incriminat cu legea fundamentală), pentru a intra în autoritate de lucru judecat împreună cu acesta şi a se impune astfel, cu valoare generală şi obligatorie, la fel ca soluţia adoptată.

196. De altfel, în jurisprudenţa instanţei supreme, creată în cadrul competenţei sale constituţionale, de unificare a practicii judiciare, s-a reţinut că această modalitate de inserare în conţinutul deciziilor Curţii Constituţionale a unor considerente legate de aplicarea dispoziţiilor art. 147 alin. (4) din Constituţie, în cauze concrete deduse judecăţii, a fost generatoare de practică neunitară tocmai pentru că s-a făcut cu depăşirea limitelor competenţei specifice a instanţei constituţionale; ca atare, astfel de considerente neavând valoare necesară şi obligatorie nu s-au impus în mod obligatoriu instanţelor de drept comun, care au dat, în limitele jurisdicţiei lor, propria interpretare asupra acestor aspecte[27].

197. Fiind vorba, aşadar, de aducerea la îndeplinire de către instanţa supremă a prerogativelor constituţionale înscrise în art. 126 alin. (3) din Constituţia României, pe de o parte, iar, pe de altă parte, de asigurarea interpretării şi aplicării unitare a unui considerent al deciziei instanţei

---

[26] Potrivit art. 146 din Constituţia României, art. 2 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, republicată, cu modificările ulterioare.

[27] A se vedea Decizia nr. 34 din 15 mai 2017, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 803 din 11 octombrie 2017; Decizia nr. 77 din 6 noiembrie 2017, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 23 din 10 ianuarie 2018.

constituţionale în acord cu principiul constituţional al neretroactivităţii legii şi cu principiile care guvernează desfăşurarea procesului civil, niciun conflict de natură constituţională nu poate subzista între cele două instituţii fundamentale ale statului - instanţa supremă şi instanţa constituţională - menite să asigure, prin întreaga activitate desfăşurată, tocmai preeminenţa dreptului într-o societate democratică.

D) Aplicarea pentru viitor a efectelor deciziei Curţii Constituţionale în opoziţie cu aplicarea retroactivă şi încălcarea principiului constituţional prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituţia României

198. Aplicarea în mod automat a efectelor Deciziei Curţii Constituţionale nr. 369/2017 tuturor hotărârilor pronunţate după publicarea acesteia, fără distincţii în ce priveşte data declanşării litigiilor, ar avea drept consecinţă încălcarea principiului neretroactivităţii.

199. Aceasta, deoarece s-ar introduce o cale de atac suplimentară faţă de cea prevăzută de norma în vigoare la data sesizării instanţei, moment procesual de care legea leagă stabilirea regimului căilor de atac cărora le este supusă hotărârea judecătorească (conform art. 27 din Codul de procedură civilă).

200. Or, instanţa constituţională nu şi-a extins controlul de constituţionalitate şi asupra dispoziţiilor art. 27 din Codul de procedură civilă, pentru a se putea aprecia că ar exista un alt regim al căilor de atac, în aşa fel încât prin recunoaşterea recursului în cauze în care acesta nu exista anterior să nu se intervină în mod retroactiv în desfăşurarea judecăţii.

201. De aceea, cum s-a subliniat în doctrină, viziunea legiuitorului cu privire la ce anume înseamnă retroactivitatea normei de procedură civilă este în marja sa de apreciere şi, oricum, nu a făcut obiectul unei sesizări de neconstituţionalitate. Curtea Constituţională nu poate, pe cale incidentală, cu ocazia analizării efectelor în timp ale propriei hotărâri, să cenzureze şi să invalideze opţiunea juridică a legiuitorului cu privire la ce anume înseamnă retroactivitatea unei norme de procedură civilă.

202. De altfel, cu altă ocazie, având a se pronunţa asupra constituţionalităţii dispoziţiilor art. 24 şi art. 25 din Codul de procedură civilă (texte care fac aplicaţia principiului referitor la aplicarea imediată a legii şi, respectiv, a ultraactivităţii legii, care rămâne să guverneze procesele în curs de judecată, indiferent de modificările care ar interveni pe parcursul desfăşurării acestora), instanţa constituţională a constatat[28] că efectele deciziei sale cu privire la o normă de competenţă nu se produc atunci când în speţă a fost depăşit momentul stabilirii competenţei, deoarece aceasta reprezintă o facta praeterita.

203. În mod asemănător, mutatis mutandis, se pune problema în legătură cu chestiunea de drept ce face obiectul sesizării de faţă, deoarece momentul în raport cu care s-a stabilit regimul căilor de atac era depăşit la data publicării deciziei, constituindu-se într-o facta praeterita, aşa încât aplicarea efectelor acestei decizii pentru astfel de situaţii ar însemna o întoarcere în timp şi, deci, încălcarea principiului neretroactivităţii.

204. Printr-o astfel de aplicare, hotărârea instanţei constituţionale nu ar mai avea putere doar pentru viitor, aşa cum statueazăart. 147 alin. (4) din Constituţia României, ci ar avea, în mod nepermis, putere şi efecte pentru trecut, modificând efectele juridice pe care legiuitorul le-a ataşat

[28] A se vedea Decizia Curţii Constituţionale nr. 707 din 9 noiembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 196 din 2 martie 2018.

actului de învestire a instanţei, prin care a început procesul (tempus regit actum), atunci când a stabilit căror căi de atac le va fi supusă hotărârea judecătorească.

205. Aceasta, întrucât, aşa cum s-a menţionat deja, în noua concepţie a Codului de procedură civilă, legea care guvernează desfăşurarea procesului şi întocmirea actelor de procedură (inclusiv a actului jurisdicţional reprezentat de hotărârea judecătorească) este legea în vigoare la data începerii procesului (lex temporis processus).

206. Cum s-a subliniat în doctrină, procesul fiind o succesiune de acte interdependente, este raţional, simplu, practic şi conform previziunilor părţilor ca, în determinarea legii aplicabile, să fie decisiv primul act de procedură - cererea introductivă de instanţă -, iar nu data judecăţii care este un element variabil şi, deci, imprevizibil, neputând fi cunoscut de la început.

207. În consecinţă, într-o interpretare şi aplicare neretroactivă, a dezlegărilor date prin Decizia Curţii Constituţionale nr. 369 din 30 mai 2017, în litigiile începute înainte de data publicării acesteia în Monitorul Oficial al României (20 iulie 2017), căile de atac vor fi cele prevăzute de legea în vigoare la data declanşării proceselor [respectiv, forma nemodificată a dispoziţiilor art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013].

208. Ca atare, efectele deciziei de neconstituţionalitate vor privi toate hotărârile judecătoreşti pronunţate după data publicării acesteia, însă în procesele pornite după data de 20 iulie 2017.

Notă: Prin Decizia nr. 874 din 18 decembrie 2018, publicată în M.Of. nr. 2 din 3.01.2019, Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile art.27 din Codul de procedură civilă, în interpretarea dată prin Decizia nr.52 din 18 iunie 2018, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, sunt neconstituționale

17) Decizia nr. 53/2018, publicată în M. Of. nr. 930 din 05 noiembrie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a II-a civilă şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea dispoziţiilor art. 105 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 85/2014, administratorul/lichidatorul judiciar are dreptul de a verifica creanţele bugetare constatate prin titluri executorii sub aspectul întinderii, pentru a stabili dacă acestea sunt anterioare sau ulterioare deschiderii procedurii de insolvenţă a debitoarei.

Considerente:

[...] 53. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie constată că problema de drept asupra căreia se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile este următoarea: "dacă administratorul judiciar/lichidatorul are dreptul de a verifica creanţe bugetare constatate prin titluri executorii şi care sunt limitele acestei verificări, respectiv dacă, din perspectiva întinderii creanţei bugetare, verificarea poate viza momentul naşterii creanţei bugetare pentru a stabili dacă sunt anterioare sau ulterioare deschiderii procedurii de insolvenţă a debitoarei".

54. Soluţionarea acesteia trebuie să pornească de la reglementările pe care Legea nr. 85/2014 le prevede în legătură cu atribuţiile administratorului judiciar/lichidatorului judiciar, cu referire la examinarea creanţelor în general şi a creanţelor bugetare în special, precum şi de la dezlegările obligatorii pe care instanţa supremă le-a dat printr-o hotărâre prealabilă anterioară, şi anume Decizia nr. 11/2016.

55. Întocmirea şi înregistrarea tabelului preliminar de creanţe sunt în atribuţia administratorului judiciar/lichidatorului judiciar, operaţiune reglementată de art. 110 din Legea nr. 84/2014, ca rezultat al verificării cererilor de admitere a creanţelor înregistrate de creditorii ale căror creanţe s-au născut anterior datei deschiderii procedurii. Se consideră că sunt creanţe anterioare, conform art. 102 alin. (1) teza a II-a, şi creanţele bugetare constatate printr-un raport de inspecţie fiscală întocmit ulterior deschiderii procedurii de insolvenţă, dar care are ca obiect activitatea anterioară a debitorului.

56. Potrivit art. 5 pct. 69 din Legea nr. 85/2014, tabelul preliminar de creanţe cuprinde toate creanţele scadente şi nescadente, sub condiţie sau în litigiu, născute înainte de data deschiderii procedurii, acceptate de către administratorul judiciar în urma verificării acestora. De asemenea, în tabel se menţionează atât suma solicitată de către creditor, cât şi suma acceptată şi rangul de prioritate, iar în cazul procedurii simplificate se înregistrează şi creanţele născute după deschiderea procedurii şi până la momentul intrării în faliment.

57. Cererea de admitere a creanţei este supusă verificării de către practicianul în insolvenţă, conform prevederilor art. 106 alin. (1) şi (3) din Legea nr. 85/2014, care va proceda de îndată la verificarea fiecărei cereri şi a documentelor depuse şi va efectua o cercetare amănunţită pentru a stabili legitimitatea, valoarea exactă şi prioritatea fiecărei creanţe, solicitând în acest scop de la debitor explicaţii, informaţii şi documente suplimentare. Activitatea de verificare asupra cererilor de admitere a creanţelor în vederea întocmirii tabelului preliminat de creanţă este realizată deopotrivă de administratorul judiciar, în cadrul procedurii generale şi de lichidatorul judiciar, în cadrul procedurii simplificate, când debitorul intră direct în faliment, potrivit art. 147 alin. (3) din lege.

58. Cu privire la creanţele şi drepturile de preferinţă trecute în tabelul preliminar de creanţe, debitorul, creditorii şi orice altă parte interesată vor putea să formuleze contestaţii, în caz contrar art. 102 alin. (9) din lege prezumându-le ca fiind valabile şi corecte.

59. Dispoziţiile legale cuprinse în art. 105 din Legea nr. 85/2014 reglementează situaţia-regulă potrivit căreia toate creanţele trebuie supuse în mod obligatoriu procedurii de verificare. De la această regulă, legea prevede două excepţii:

a) creanţele care sunt constatate prin titluri executorii rezultând dintr-o hotărâre judecătorească, respectiv hotărâri judecătoreşti executorii şi hotărâri arbitrale executorii.

În cazul modificării unei hotărâri executorii în căile de atac, administratorul judiciar/lichidatorul judiciar va reface tabelul de creanţe prin înscrierea sumei rezultate din hotărârea dată în calea de atac.

Dacă instanţa de control judiciar anulează sau casează hotărârea, fără a dezlega fondul pricinii, judecata în faţa instanţei de drept comun se suspendă, conform art. 75 din lege, situaţie în care administratorul/lichidatorul judiciar va proceda la verificarea creanţei respective şi va notifica creditorul în cazul în care nu înscrie total sau parţial creanţa, cu motivarea corespunzătoare, în condiţiile art. 110 alin. (4) din lege.

b) creanţele bugetare, care rezultă dintr-un titlu executoriu necontestat în termenele prevăzute de legile speciale care le reglementează.

60. Creditorul bugetar îşi justifică această calitate pentru a putea participa la procedura insolvenţei doar prin existenţa titlului de creanţă fiscală împotriva averii debitorului, care este titlu executoriu şi se individualizează prin una dintre modalităţile prevăzute de Codul de procedură fiscală. Potrivit art. 5 pct. 14 din lege, creanţele bugetare reprezintă creanţele constând în impozite, taxe, contribuţii, amenzi şi alte venituri bugetare, precum şi accesoriile acestora. Îşi păstrează

această natură şi creanţele bugetare care nu sunt acoperite în totalitate de valoarea privilegiilor, ipotecilor sau a gajurilor deţinute, pentru partea de creanţă neacoperită.

61. Art. 105 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 exceptează de la verificare doar creanţele bugetare care rezultă dintr-un titlu executoriu necontestat în termenele prevăzute de legi speciale.

62. Prin Decizia nr. 11 din 18 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 436 din 10 iunie 2016, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a stabilit că, în interpretarea dispoziţiilor art. 105 alin. (1) şi (2) şi art. 106 din Legea nr. 85/2014, administratorul/lichidatorul judiciar nu are atribuţia de a verifica pe fond creanţele bugetare constatate prin titluri executorii, contestate în termenul legal în faţa instanţei specializate. Raţiunea acestei interpretări are în vedere principiul unicităţii căii de atac şi garanţiile prevăzute la art. 126 alin. (6) din Constituţia României în ceea ce priveşte controlul judecătoresc al actelor administrative pe calea acţiunilor în contencios administrativ, care se soluţionează doar de instanţele de judecată specializate.

63. Un argument în plus faţă de cele reţinute prin decizia menţionată a fost prezentat în doctrină şi unde se arată că dispoziţiile art. 105 alin. (2) din lege au fost modificate implicit prin art. 351 din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală. Potrivit acestui text de lege, cu denumirea marginală "Soluţionarea căilor de atac în cazul actelor administrative fiscale privind debitorii în insolvenţă", prin derogare de la dispoziţiile art. 75 din Legea nr. 85/2014, actele administrative fiscale emise înainte şi după intrarea în insolvenţă se supun controlului instanţelor specializate de contencios administrativ fiscal. Cu alte cuvinte, titlurile de creanţă bugetară, fie că sunt emise înainte de deschiderea procedurii, fie că sunt emise în cursul procedurii, se pot contesta de către debitor numai în procedura contenciosului administrativ fiscal, fără ca acţiunile în contencios administrativ să poată fi suspendate. Acesta este contextul în care administratorul/lichidatorul judiciar trebuie să înscrie creanţa bugetară în tabelul preliminar, astfel cum rezultă din titlul de creanţă emis de organul fiscal, fără a putea verifica creanţa.

64. Prin urmare, exceptarea de la procedura verificării creanţelor bugetare rezultând dintr-un titlu executoriu vizează atât titlurile necontestate, cât şi pe cele contestate în termenele prevăzute de legile speciale care le reglementează, cu precizarea că excepţia se referă exclusiv la examinarea pe fond a titlului de creanţă fiscală, sub aspectul legalităţii, iar nu şi din punct de vedere formal, fapt care constituie o obligaţie pentru administratorul judiciar/lichidatorul judiciar.

65. Astfel, aspecte care ţin de stingerea parţială sau totală a creanţei ori de intervenirea prescripţiei extinctive, caracterul contestat al creanţei ori tardivitatea depunerii acesteia se înscriu în sfera atribuţiilor de verificare pe care le realizează practicianul în insolvenţă. Acesta are obligaţia de a efectua o cercetare amănunţită a fiecărei cereri de admitere, în vederea stabilirii legitimităţii, valorii exacte şi priorităţii fiecărei creanţe în parte, potrivit dispoziţiilor art. 106 alin. (1) din Legea nr. 85/2014. De precizat că, în îndeplinirea atribuţiei vizând stabilirea legitimităţii creanţei, administratorul/lichidatorul judiciar nu se pronunţă asupra valabilităţii documentelor în baza cărora creditorul solicită înscrierea acesteia, întrucât, aşa cum s-a precizat anterior, aceasta ar reprezenta o examinare pe fond şi o substituire în atribuţiile puterii judecătoreşti. Sub acest aspect, administratorul judiciar sau lichidatorul, după caz, verifică doar existenţa şi îndeplinirea cerinţelor minimale pentru ca actul exhibat să constituie fundament al cererii de creanţă.

66. Prin urmare, în lipsa unei enumerări exhaustive a competenţelor ce intră în sfera verificărilor pe care le realizează administratorul sau lichidatorul judiciar, după caz, în privinţa creanţelor bugetare constatate prin titluri executorii, contestate sau necontestate în termenele prevăzute de legi speciale, acesta poate şi este obligat să examineze creanţele sub toate aspectele

care nu vizează legalitatea măsurii de impunere fiscală, care intră în competenţa exclusivă a instanţelor de contencios administrativ şi fiscal.

67. De aceea, sub aspectul întinderii creanţei bugetare, pentru a se stabili dacă este anterioară sau ulterioară deschiderii procedurii de insolvenţă a debitoarei, o astfel de verificare poate fi efectuată de practicianul în insolvenţă.

68. În această situaţie nu poate fi vorba despre nesocotirea de către administratorul/lichidatorul judiciar a competenţei materiale a instanţei de judecată specializate ori despre o infirmare a actelor emise în regim de putere publică şi nici de o suprapunere de competenţe, deoarece în cazul unei creanţe bugetare contestate în termenele legale instanţa de contencios administrativ şi fiscal nu va analiza întinderea creanţei din perspectiva momentului naşterii sale prin raportare la data deschiderii procedurii, pentru că o astfel de analiză excedează controlului de legalitate specific contenciosului fiscal.

69. Se impune precizarea că, în lumina art. 102 din Legea nr. 85/2014, sunt considerate creanţe anterioare, deşi nu s-au născut efectiv înainte de declanşarea procedurii insolvenţei, creanţele bugetare care izvorăsc din activitatea de până atunci a debitorului. Prin urmare, creanţele bugetare beneficiază de un regim derogatoriu de la dreptul comun cât priveşte înscrierea lor în tabelul creanţelor, aşa încât determinarea caracterului lor anterior nu se mai realizează prin raportare la naşterea acestora ca urmare a emiterii deciziei de imputare, ci relevant este momentul desfăşurării de către debitor a activităţilor impozabile sau taxabile.

70. În concluzie, administratorul judiciar sau lichidatorul judiciar, după caz, poate analiza întinderea creanţei constatate printr-un titlu de creanţă contestat în condiţiile şi procedura prevăzută de lege, verificând dacă respectiva creanţă include creanţe bugetare născute anterior momentului deschiderii procedurii de insolvenţă sau ulterior, această activitate nefiind suprapusă controlului de legalitate al instanţei de contencios administrativ şi fiscal, chiar dacă, în final, este posibil ca întinderea creanţei bugetare, înscrisă într-un titlu de creanţă contestat, să fie modificată.

18) Decizia nr. 69/2018, publicată în M. Of. nr. 1037 din 06 decembrie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia I civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 169[1] alin. (3) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, introdus prin Legea nr. 192/2015 pentru completarea acestei legi, sintagma "stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, corespunzătoare fiecărei situaţii" se referă la legea în vigoare la data recalculării pensiei prin acordarea majorării de punctaj, respectiv la Legea nr. 263/2010.

Considerente:

[...] 55. În speţă, acţiunea este declanşată de pensionarul căruia i s-a stabilit dreptul la pensie în baza Legii nr. 3/1977 şi Hotărârii Guvernului nr. 267/1990. Conform art. 9 din acest din urmă act normativ, "Pensionarea pentru limită de vârstă şi vechime în muncă a personalului din unităţile miniere se va face în următoarele condiţii: a) la 20 ani lucraţi în subteran sau 25 ani lucraţi în cariere şi instalaţii de preparare indiferent de vârstă, dar nu mai puţin de 45 ani pentru subteran şi 50 ani pentru cariere şi instalaţii de preparare; (...) ". Acesta a intrat în procesul de recalculare a pensiei din sistemul Legii nr. 3/1977 în cel al Legii nr. 19/2000, potrivit dispoziţiilor Ordonanţei

de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005, iar punctajul mediu anual i s-a calculat prin împărţirea punctajului anual total la un stagiu de cotizare considerat complet pentru situaţia reclamantului şi prevăzut de un act normativ special, respectiv la 20 de ani.

56. În anul 2008 este adoptată Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2008 pentru completarea Legii nr. 19/2000, urmată de legi succesive, prin care se acordă punctaje suplimentare şi majorări celor care au lucrat în grupe superioare de muncă, în raport cu numărul anilor lucraţi în acele condiţii, dar care nu au avut un stagiu de cotizare de 20 de ani în grupa I şi 25 de ani în grupa a II-a de muncă, pentru a putea fi valorificat ca stagiu complet de cotizare redus, în cazul lor, punctajul total fiind împărţit la 30, stagiul complet de cotizare de drept comun. Conform unei practici unitare la nivel naţional (a se vedea Decizia nr. 6 din 8 decembrie 2014 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 87 din 2 februarie 2015, şi Decizia nr. 31 din 14 mai 2018 pronunţată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept al instanţei supreme, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 578 din 9 iulie 2018, prin care s-au respins sesizările având ca obiect posibilitatea cumulului majorărilor cu stagiul redus de cotizare, constatându-se existenţa practicii unitare sub acest aspect), majorările nu s-au acordat celor care au efectuat stagii complete de cotizare în grupele superioare şi au beneficiat de împărţirea la un stagiu complet redus de 20 sau 25 de ani; s-a considerat că aceste persoane au valorificat beneficiul activităţii în grupa de muncă prin recunoaşterea stagiului de cotizare redus. În acest sens, legiuitorul a precizat, în art. II din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2008 şi în art. 169 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, că majorările nu se aplică în cazul în care, la recalcularea pensiei în baza Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005, "pentru determinarea punctajului mediu anual s-a utilizat vechimea în muncă necesară deschiderii dreptului la pensie prevăzută de acte normative cu caracter special".

57. Prin urmare, reclamantul, căruia i s-a deschis dreptul la pensie în baza unei legi speciale, respectiv Hotărârea Guvernului nr. 267/1990, raportat la desfăşurarea activităţii sale într-o grupă superioară de muncă, şi anume în industria minieră, şi care a beneficiat de recalcularea pensiei în baza aceleiaşi legi speciale, prin aplicarea stagiului complet de cotizare redus, de 20 de ani, conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005, era exclus, sub imperiul Legii nr. 263/2010, în forma iniţială, de la beneficiul majorărilor de punctaj.

58. Această situaţie s-a modificat odată cu introducerea, în cuprinsul Legii nr. 263/2010, a art. 169^1, prin Legea nr. 192/2015, reglementare potrivit căreia s-au acordat majorări de punctaj şi celor aflaţi în situaţia reclamantului [alin. (2) din textul de lege], excluşi până la adoptarea acestui din urmă act normativ de la beneficiul punctajului suplimentar, determinat de împrejurarea că, la stabilirea punctajului mediu anual, se avusese în vedere stagiul complet redus de cotizare, în baza unei norme speciale, derogatorii de la cea de drept comun, care reglementa un stagiu complet de cotizare de 30 de ani (anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010).

59. Astfel, conform art. 169^1 din Legea nr. 263/2010

"(1) Pensionarii sistemului public de pensii ale căror drepturi de pensie au fost stabilite potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 ianuarie 2011, care au desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în grupa I şi/sau grupa a II-a de muncă potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 aprilie 2001, respectiv activităţi în locuri de muncă încadrate în condiţii deosebite şi/sau condiţii speciale, potrivit legii, beneficiază de o creştere a punctajelor anuale realizate în aceste perioade, după cum urmează:

a) cu 50% pentru perioadele în care au desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în grupa I de muncă sau în locuri de muncă încadrate în condiţii speciale;

b) cu 25% pentru perioadele în care au desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în grupa a II-a de muncă sau în locuri de muncă încadrate în condiţii deosebite.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică pensionarilor ale căror drepturi de pensie s-au deschis anterior datei de 1 ianuarie 2011 şi care, conform prevederilor legale în vigoare, nu au beneficiat de majorarea punctajelor anuale conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 100/2008 pentru completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, aprobată prin Legea nr. 154/2009, Legii nr. 218/2008 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, art. 782 din Legea nr. 19/2000, de prevederile art. 169 din prezenta lege, precum şi de majorarea punctajului pentru perioadele realizate în condiţii speciale după data de 1 aprilie 2001.

(3) În cazul persoanelor prevăzute la alin. (2), la numărul total de puncte realizate de acestea până la data prezentei recalculări se adaugă numărul de puncte corespunzător majorării rezultate în urma aplicării prevederilor alin. (1), la determinarea punctajului mediu anual utilizându-se stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, corespunzătoare fiecărei situaţii.

(4) În situaţia în care, în urma aplicării prevederilor alin. (1)-(3), rezultă un punctaj mediu anual mai mic, se menţine punctajul mediu anual şi cuantumul aferent aflat în plată sau cuvenit la data recalculării.

(5) Recalcularea prevăzută la alin. (1)-(4) se efectuează în termen de 24 de luni, calculat de la data de 1 ianuarie 2016.

(6) Drepturile de pensie recalculate potrivit alin. (1)-(5) se cuvin şi se plătesc începând cu data de 1 ianuarie 2016."

60. Problema de drept care a creat neclarităţi instanţei de trimitere şi care se solicită a fi dezlegată prin mecanismul hotărârii prealabile vizează alin. (3) din dispoziţia legală enunţată mai sus, şi anume ce stagiu de cotizare trebuie utilizat la recalcularea pensiei prin acordarea majorărilor, acela de 20 de ani stabilit la deschiderea dreptului de pensie, în cazul reclamantului, conform Hotărârii Guvernului nr. 267/1990, sau acela de 30 de ani prevăzut de legea în vigoare la data recalculării, respectiv Legea nr. 263/2010.

61. Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie constată că sintagma "stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, corespunzătoare fiecărei situaţii", cuprinsă în alin. (3) din art. 169^1 din Legea nr. 263/2010, se referă la legea în vigoare la data recalculării pensiei prin acordarea majorării de punctaj, în consecinţă, la Legea nr. 263/2010, care conţine norma respectivă.

62. Legiuitorul nu face nicio trimitere, directă sau indirectă, expresă sau implicită, la stagiul de cotizare prevăzut de o altă lege decât cea în care este cuprinsă dispoziţia legală ce a generat confuzie pentru instanţa de trimitere, deci, nici la legea în vigoare la data deschiderii dreptului de pensie.

63. Atunci când a intenţionat să vizeze o lege anterioară Legii nr. 263/2010, referirea la un asemenea act normativ este expresă. În acest sens, pot fi menţionate, printre altele, următoarele dispoziţii legale din cadrul Legii nr. 263/2010:

- art. 29 alin. (1) - "Sunt încadrate în condiţii deosebite locurile de muncă stabilite în baza criteriilor şi metodologiei prevăzute de legislaţia în vigoare la data încadrării acestora.";

- art. 170 alin. (1) - "Pentru persoanele înscrise la pensie începând cu data intrării în vigoare a

prezentei legi, la punctajul mediu anual determinat în condiţiile art. 95 se aplică un indice de corecţie calculat ca raport între 43,3% din câştigul salarial mediu brut realizat şi valoarea unui punct de pensie în vigoare la data înscrierii la pensie, actualizată cu rata medie anuală a inflaţiei pe anul 2011".

64. Pe de altă parte, o altă interpretare a dispoziţiilor art. 169^1 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 ar face inaplicabil textul alin. (4) din acelaşi articol, conform căruia "În situaţia în care, în urma aplicării prevederilor alin. (1) - (3), rezultă un punctaj mediu anual mai mic, se menţine punctajul mediu anual şi cuantumul aferent aflat în plată sau cuvenit la data recalculării." În condiţiile în care art. 169^1 alin. (1) reglementează o creştere a punctajelor anuale realizate în locuri de muncă încadrate în grupa I şi/sau grupa a II-a de muncă, potrivit legislaţiei anterioare, respectiv încadrate în condiţii speciale/deosebite, dispoziţia menţionată fiind incidentă, potrivit alin. (2), şi în cazul celor aflaţi în situaţia reclamantului, rezultă că, pentru astfel de persoane, aplicând un stagiu de cotizare redus, respectiv cel de la data deschiderii dreptului de pensie, întotdeauna se va ajunge la o majorare a punctajului mediu anual, nicidecum la o micşorare a acestuia. În mod firesc, într-un asemenea caz, dispoziţia art. 169^1 alin. (4) nu şi-ar mai găsi justificare legislativă.

65. Un alt argument pentru care legea la care se referă art. 169^1 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 este cea de la data recalculării pensiei, iar nu aceea de la data deschiderii dreptului de pensie, are în vedere interpretarea dată acestui text de lege prin art. 134 alin. (8) din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, cu completările aduse prin Hotărârea Guvernului nr. 291/2017.

66. Potrivit acestei dispoziţii legale, "Prin excepţie de la prevederile alin. (3), la recalcularea pensiilor, conform prevederilor art. 169^1 din lege, se utilizează stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, în vigoare la data de la care se cuvin drepturile recalculate, corespunzătoare fiecărei situaţii, respectiv:

a) stagiile complete de cotizare prevăzute în anexa nr. 5 la lege;

b) stagiile complete de cotizare prevăzute la art. 56 şi 57 din lege;

c) stagiile complete de cotizare prevăzute la art. 58 şi 59 din lege."

67. Modul de calcul reglementat în alin. (3) al art. 134 din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010, care însă este exclus în cazul persoanelor cărora li se aplică art. 169^1 din Legea nr. 263/2010, în consecinţă, şi în cazul reclamantului, se referă la "stagiul complet de cotizare avut în vedere la stabilirea pensiei". Conform acestui text de lege "La recalcularea pensiilor pentru limită de vârstă, stabilite potrivit legislaţiei anterioare intrării în vigoare a legii, se utilizează stagiul complet de cotizare avut în vedere la stabilirea pensiei."

68. Prin urmare, pentru persoanele aflate în una dintre ipotezele prevăzute de art. 169^1 din Legea nr. 263/2010, recalcularea pensiei are loc în condiţiile art. 134 alin. (8) din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010, utilizându-se stagiul complet de cotizare prevăzut de legea în vigoare la data recalculării, raportat la situaţia în care se află fiecare destinatar al normei legale în discuţie, reclamantul încadrându-se la lit. a) din alin. (8), respectiv, în cazul lui, stagiul complet de cotizare utilizat la recalculare fiind cel din anexa nr. 5 din lege, de 30 de ani, neredus.

69. Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 sunt în deplină consonanţă cu actul normativ în executarea căruia au fost edictate, explicitând dispoziţia din lege.

70. De asemenea, fiind aprobate prin hotărâre de Guvern, reprezintă un act administrativ cu caracter normativ, pe deplin aplicabil în condiţiile în care nu a fost anulat de către o instanţă de

contencios administrativ potrivit art. 4 alin. (4) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare.

71. Raţionamentul juridic expus mai sus este confirmat şi de intervenţia din anul 2018 a legiuitorului în ceea ce îi priveşte pe pensionarii cărora li s-au aplicat dispoziţiile art. 169^1 din Legea nr. 263/2010, prin art. I pct. 3 din Legea nr. 221/2018 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice fiind introdus art. 169^2, cu următorul conţinut:

"Art. 169^2. - (1) Pensionarii sistemului public de pensii cărora li s-au aplicat prevederile art. 169^1 beneficiază de recalcularea pensiei cu utilizarea, la determinarea punctajului mediu anual, a stagiilor complete de cotizare avute în vedere, potrivit legii sau a unor hotărâri judecătoreşti, la stabilirea/recalcularea pensiei aflate în plată sau, după caz, cuvenite la data de 31 decembrie 2015.

(2) În situaţia în care, în urma aplicării prevederilor alin. (1), rezultă un punctaj mediu anual mai mic decât punctajul mediu anual aflat în plată, se menţine punctajul mediu anual şi cuantumul aferent aflat în plată sau cuvenit la data recalculării.

(3) Recalcularea prevăzută la alin. (1) se efectuează din oficiu, în termen de 12 luni, calculat de la data de 1 octombrie 2018.

(4) Drepturile de pensie recalculate potrivit alin. (1) se cuvin de la data de 1 octombrie 2018."

72. Prin urmare, în cazul persoanelor care s-au aflat sub incidenţa art. 169^1 din Legea nr. 263/2010, la recalcularea pensiei potrivit Legii nr. 221/2018 se ţine seama de stagiile complete de cotizare avute în vedere, potrivit legii sau unor hotărâri judecătoreşti, la stabilirea/recalcularea pensiei aflate în plată sau, după caz, cuvenite la data de 31 decembrie 2015 [alin. (1) al art. 169^2].

73. Drepturile de pensie recalculate se cuvin de la 1 octombrie 2018, potrivit alin. (4) al aceluiaşi text de lege.

74. Noua lege implică o schimbare a concepţiei legiuitorului care, până la momentul adoptării actului normativ din 2018, a considerat sistematic că nu pot fi cumulate, în persoana aceluiaşi destinatar, şi beneficiul majorării de punctaj, şi cel al folosirii, la recalcularea pensiei, a unui stagiu de cotizare redus, reglementat de acte normative cu caracter special.

75. În cazul reclamantului, recalcularea pensiei va opera în raport cu stagiul de cotizare avut în vedere, potrivit legii sau unei hotărâri judecătoreşti, la stabilirea/recalcularea pensiei aflate în plată sau, după caz, cuvenite la data de 31 decembrie 2015, adică cele stabilite sau recalculate potrivit stagiului de cotizare reglementat de legea în vigoare la data deschiderii dreptului la pensie, respectiv legea specială care viza un stagiu de cotizare redus de 20 de ani.

76. Această schimbare operează însă ca urmare a adoptării Legii nr. 221/2018, iar drepturile de pensie recalculate se cuvin de la 1 octombrie 2018, conform alin. (4) al art. 169^2 introdus prin actul normativ menţionat.

77. Pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2016, când reclamantului i-a fost recunoscut dreptul la punctajul suplimentar - art. 169^1 alin. (2) şi (6) din Legea nr. 263/2010 - şi 1 octombrie 2018, când se menţine acelaşi drept, iar punctajul mediu anual se raportează la stagiul de cotizare de la data deschiderii dreptului la pensie, şi anume cel redus, acesta beneficiază de majorări de punctaj, stagiul de cotizare fiind însă cel prevăzut de legea în vigoare la data recalculării, respectiv 30 de ani conform anexei nr. 5 la Legea nr. 263/2010.

78. În caz contrar, dacă şi pentru perioada 1 ianuarie 2016- 1 octombrie 2018, în ipoteza persoanelor care cad sub incidenţa art. 169^1 din Legea nr. 263/2010, legiuitorul ar fi intenţionat să se refere la stagiul de cotizare redus, nu ar mai fi fost necesară intervenţia sa prin adoptarea Legii

nr. 221/2018, care tocmai la un asemenea stagiu de cotizare se referă. Cu alte cuvinte, dacă nu s-ar fi schimbat, potrivit legii din 2018, unul dintre criteriile avute în vedere la recalcularea pensiei, şi anume cel vizând stagiul de cotizare, nu şi-ar găsi justificare modificarea legislativă.

79. Nu în ultimul rând, trebuie remarcat că legiuitorul a cumulat, în anul 2018, cele două beneficii, punctajul suplimentar şi stagiul redus de cotizare, prin introducerea unui nou articol în Legea nr. 263/2010, art. 169^2, iar nu prin modificarea art. 169^1, deja existent. Or, dacă legiuitorul ar fi considerat că art. 169^1 este neclar sub aspectul legii aplicabile în ceea ce priveşte stagiul de cotizare şi, totodată, ar fi considerat, sub imperiul aceluiaşi articol, că această lege este cea în vigoare la data deschiderii dreptului de pensie, ar fi operat doar modificarea alin. (3) al art. 169^1 în sensul dorit, păstrând, totodată, alin. (6), care menţionează că drepturile de pensie recalculate în temeiul art. 169^1 se cuvin de la 1 ianuarie 2016.

80. Nu s-a procedat însă în acest sens, prin Legea nr. 221/2018 prevăzându-se, pentru cei cărora li s-au aplicat prevederile art. 169^1, beneficiul cumulului stagiului de cotizare redus cu dreptul la punctaj majorat, dar cu începere de la 1 octombrie 2018.

81. În consecinţă, viziunea legiuitorului, sub aspectul stagiului de cotizare utilizat sub imperiul celor două modificări legislative ale Legii nr. 263/2010 (Legea nr. 192/2015, care a introdus art. 169^1, şi Legea nr. 221/2018, care a introdus art. 169^2) este diferită.

82. Raportat la evoluţia legislaţiei în domeniul asigurărilor sociale, astfel cum a fost expusă în precedent, trebuie remarcat că scopul Legii nr. 192/2015, prin care s-a recunoscut şi persoanelor aflate în situaţia reclamantului dreptul la un punctaj anual majorat, dar nu şi utilizarea unui stagiu de cotizare redus în determinarea punctajului mediu anual, este de înlăturare a diferenţelor scriptice, nu de majorare a pensiilor, fiind acceptată de legiuitor şi situaţia în care pensia recalculată din oficiu este mai mică, sens în care s-a prevăzut menţinerea, în plată, a cuantumului celui mai avantajos, potrivit art. 169^1 alin. (4) din Legea nr. 263/2010.

83. Prin această interpretare a dispoziţiilor art. 169^1 alin. (3) din Legea nr. 263/2010, astfel cum a fost completată prin Legea nr. 192/2015, nu se poate considera că se aduce atingere celor statuate prin Decizia în interesul legii nr. 40 din 22 septembrie 2008 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Secţiile Unite, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 334 din 20 mai 2009, şi Decizia nr. 11 din 25 mai 2015 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 522 din 14 iulie 2015, prin care au fost stabilite stagii de cotizare reduse la determinarea punctajului mediu anual pentru persoanele ale căror drepturi la pensie s-au deschis în perioada 1 iulie 1977-31 martie 2001. Aceste decizii se refereau la interpretarea unei legislaţii anterioare Legii nr. 263/2010, care nu mai preia soluţia legislativă din reglementarea precedentă, având dispoziţii derogatorii exprese în privinţa stagiului complet de cotizare pentru acordarea noului beneficiu instituit prin art. 169^1.

84. Din cuprinsul Deciziei nr. 11 din 25 mai 2015 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii rezultă că recalcularea pensiei, conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005, trebuia realizată prin aplicarea dispoziţiilor art. 2 alin. (1) şi (3) din Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004 privind efectuarea operaţiunilor de evaluare în vederea recalculării pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 aprilie 2001, în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000, care stabileau, spre deosebire de norma de la art. 169^1 alin. (3) din Legea nr. 263/2010, astfel cum a fost explicitată prin art. 134 alin. (8) din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010, că, pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în

intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual va fi cel reglementat de Legea nr. 3/1977, respectiv cel de 20 de ani pentru cei care au lucrat efectiv în grupa I de muncă şi de 25 de ani pentru cei care au lucrat efectiv în grupa a II-a de muncă.

85. Prin urmare, soluţia aleasă anterior de legiuitor, astfel cum a fost interpretată şi în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, a fost aceea de a se utiliza stagiul complet de cotizare redus, conform Legii nr. 3/1977, la recalculările efectuate conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005, spre deosebire de reglementarea actuală, care prevede un alt stagiu de cotizare în privinţa recalculării vizate de art. 169^1 din Legea nr. 263/2010.

86. De altfel, cum s-a arătat deja, pentru înlăturarea inechităţilor ivite în sistemul de pensii publice, legiuitorul a intervenit de-a lungul timpului prin diferite soluţii legislative, cum ar fi majorările de punctaje pentru perioadele lucrate în grupa I şi/sau a II-a de muncă, conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 100/2008, Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 209/2008 pentru modificarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, aprobată prin Legea nr. 155/2009, cu modificările ulterioare, art. 169 din Legea nr. 263/2010. Potrivit legislaţiei respective însă au fost excluşi de la acordarea acestor beneficii cei care obţinuseră un alt avantaj, respectiv prin utilizarea unui stagiu de cotizare mai mic la determinarea punctajului anual sau prin utilizarea unei vechimi în muncă prevăzute de acte normative cu caracter special.

87. De asemenea, nu s-ar putea reţine, în cazul hotărârilor judecătoreşti care recunosc un stagiu complet de cotizare mai mic decât cel prevăzut în art. 169^1 alin. (3) din Legea nr. 263/2010, pronunţate anterior intrării în vigoare a dispoziţiei legale indicate, că s-ar înfrânge autoritatea de lucru judecat a acestor hotărâri, de vreme ce au fost date prin aplicarea unor dispoziţii legale anterioare, care nu mai sunt în vigoare în prezent, noua lege urmând să producă efecte pentru viitor.

88. Astfel cum s-a expus mai sus, de abia în anul 2018, prin Legea nr. 221/2018, s-a introdus teza potrivit căreia se pot lua în calcul stagiile utilizate la stabilirea pensiei, potrivit legii sau hotărârilor judecătoreşti - art. 169^2 nou-introdus prin această lege, teză care acoperă situaţiile omise de art. 169^1 din Legea nr. 263/2010, în care fie la stabilire s-au utilizat stagii complete reduse în baza unor texte de lege derogatorii de la stagiul de drept comun de 30 de ani, fie au existat hotărâri judecătoreşti care au stabilit astfel de stagii pentru momentul recalculării pensiilor în baza Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005.

89. În concluzie, până la momentul apariţiei legii noi din anul 2018, trebuie considerat că textul ce face obiectul sesizării se referă la stagiul prevăzut de legea care dispune recalcularea cu acordarea majorărilor, respectiv Legea nr. 263/2010, caz în care, prin acordarea majorărilor, se pierde beneficiul stagiului redus de cotizare; pensia astfel recalculată este posibil să se micşoreze, însă doar scriptic, rămânând în plată cuantumul mai mare, până la recalcularea conform Legii nr. 221/2018.

19) Decizia nr. 72/2018, publicată în M. Of. nr. 85 din 04 februarie 2019

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanţa - Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 102 alin. (1) teza I şi a II-a din Legea nr. 85/2014, cererile de admitere a creanţelor, formulate de creditorii cu creanţe anterioare datei de deschidere a procedurii, alţii decât salariaţii, trebuie să fie depuse la tribunal în termenul fixat prin hotărârea de deschidere a procedurii şi înregistrate într-un registru care se va păstra la grefa tribunalului.

Considerente:

[...] 68. Pe fondul chestiunii de drept, Înalta Curte reţine în prealabil că, deşi ulterior sesizării au intervenit modificări şi completări ale legii insolvenţei, prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 840 din 2 octombrie 2018, dispoziţiile art. 102 alin. (1) teza I şi teza a II-a au rămas neschimbate, păstrând aceeaşi formulare avută în vedere de instanţa de trimitere.

69. Art. 102 alin. (1) teza I din Legea nr. 85/2014 stabileşte expres că administratorul judiciar este cel care înregistrează creanţele salariale, înregistrare pe care o face din oficiu în baza evidenţelor contabile ale debitoarei. Este o situaţie de excepţie reglementată expres doar în privinţa creanţelor salariale.

70. În schimb, în privinţa celorlalţi creditori, în timp ce prima teză a art. 102 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 se referă la "depunerea" cererii de admitere a creanţelor în termenul fixat în hotărârea de deschidere a procedurii, teza a II-a a aceluiaşi text legal face menţiune despre "înregistrarea" acestor cereri într-un registru păstrat la grefa tribunalului.

71. Divergenţele de interpretare apărute în practică au fost generate de faptul că legea nu indică în mod expres locul unde trebuie depuse cererile de admitere a creanţelor de către creditorii cu creanţe anterioare datei de deschidere a procedurii, alţii decât salariaţii, şi nici atribuţia administratorului judiciar/lichidatorului de a prelua şi înregistra aceste cereri, menţionând doar limita de timp în care se depun declaraţiile, precum şi locul înregistrării acestora.

72. Cererea de creanţă depusă în termenul fixat prin hotărârea de deschidere a procedurii şi înregistrată la grefa tribunalului, fie de către creditor, personal sau prin reprezentant, fie de către administratorul judiciar, prin registratură, prin poştă sau prin alt mijloc prevăzut de lege, are drept efect dobândirea calităţii de creditor îndreptăţit să participe la procedură.

73. Potrivit art. 5 alin. (1) pct. 19 din Legea nr. 85/2014, "creditor îndreptăţit să participe la procedură este acel titular al unui drept de creanţă asupra averii debitorului, care a înregistrat o cerere de înscriere a creanţei, în urma admiterii căreia acesta dobândeşte drepturile şi obligaţiile reglementate de prezenta lege pentru fiecare stadiu al procedurii. Calitatea de creditor încetează ca urmare a neînscrierii sau a înlăturării din tabelele creditorilor întocmite succesiv în procedură, precum şi prin închiderea procedurii; au calitatea de creditor, fără a depune personal declaraţiile de creanţă, salariaţii debitorului".

74. Aşadar, una dintre condiţiile necesare pentru dobândirea calităţii de creditor îndreptăţit să participe la procedura insolvenţei, cu toate drepturile şi obligaţiile aferente, este înregistrarea unei cereri de admitere a creanţelor la grefa tribunalului. În mod similar, art. 102 alin. (9) din Legea nr. 85/2014 prevede că toate creanţele prezentate a fi admise şi înregistrate la grefa tribunalului vor fi prezumate valabile şi corecte dacă nu sunt contestate de către debitor, administratorul judiciar sau creditor.

75. De la data înregistrării în registrul de creanţe, cererea dobândeşte dată certă, putându-se stabili dacă a fost depusă în termenul stabilit prin hotărârea de deschidere a procedurii, fără administrarea altor probe şi fără concursul altor participanţi la procedură.

76. Chestiunea de drept generată de interpretarea diferită a prevederilor art. 102 alin. (1) primele două teze din Legea nr. 85/2014 vizează situaţia depunerii cererilor de creanţe numai la administratorul judiciar în termenul stabilit prin hotărârea de deschidere a procedurii şi înregistrării acestora la tribunal cu depăşirea limitei de timp anterior menţionate. S-a pus problema dacă în această situaţie operează sancţiunea decăderii prevăzută de art. 114 din Legea nr. 85/2014.

77. Pentru lămurirea acestei chestiuni de drept trebuie pornit de la caracterele cererii de admitere a creanţelor. Aceasta din urmă îmbracă forma unei cereri de chemare în judecată cuprinzând, în special, elementele prevăzute de art. 104 din Legea nr. 85/2014.

78. În privinţa elementelor extrinseci ale cererii, cum ar fi locul depunerii, deşi legea insolvenţei nu prevede expres, devin aplicabile prevederile art. 342 alin. (1) din Legea nr. 85/2014, conform cărora "Dispoziţiile prezentei legi se completează, în măsura în care nu contravin, cu cele ale Codului de procedură civilă şi ale Codului civil". Astfel, în temeiul normei generale prevăzute la art. 199 alin. (1) din Codul de procedură civilă, care se aplică în completare, cererea de admitere a creanţelor, depusă personal sau prin reprezentant, sosită prin poştă, curier, fax sau scanată şi transmisă prin poştă electronică ori prin înscris în formă electronică, se înregistrează şi primeşte dată certă prin aplicarea ştampilei de intrare la registratura tribunalului.

79. De asemenea, potrivit art. 94 alin. (1) din Regulamentul de ordine interioară al instanţelor judecătoreşti, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1.375/2015, "Actele de sesizare a instanţei depuse personal sau prin reprezentant, sosite prin poştă, curier ori fax sau în orice alt mod prevăzut de lege, se depun la registratură, unde, în aceeaşi zi, după stabilirea obiectului cauzei, primesc, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege, dată certă şi număr din aplicaţia ECRIS".

80. Ca orice cerere adresată instanţelor judecătoreşti, cererea de admitere a creanţelor va fi considerată ca făcută în termen, în condiţiile art. 183 din Codul de procedură civilă, dacă a fost depusă înăuntrul termenului fixat în hotărârea de deschidere a procedurii, la poştă, servicii specializate de curierat, unităţi militare sau locuri de deţinere. În mod similar, în privinţa cererii de admitere a creanţelor este aplicabilă repunerea în termen reglementată de art. 186 din Codul de procedură civilă.

81. În concluzie, întrucât este o cerere în justiţie, incidentală, formulată în cadrul unei proceduri de insolvenţă, cererea de admitere a creanţelor trebuie să fie depusă la tribunal în termenul prevăzut de lege. Momentul înregistrării cererii coincide cu cel al depunerii în cazul prezentării creditorului sau reprezentantului acestuia la registratura tribunalului şi diferă în cazul depunerii cererii prin poştă, curier ori fax sau în orice alt mod special prevăzut de lege.

82. Administratorul judiciar nu acţionează ca un mandatar al creditorilor, ci este, alături de instanţele judecătoreşti, judecătorul-sindic şi lichidatorul judiciar, un organ care aplică procedura şi care trebuie să asigure efectuarea cu celeritate a actelor şi operaţiunilor prevăzute de Legea nr. 85/2014. Art. 58 din Legea nr. 85/2014 stabileşte principalele atribuţii ale administratorului judiciar, printre acestea neregăsindu-se primirea declaraţiilor de creanţă şi înregistrarea acestora la tribunal.

83. În situaţia depunerii cererii de admitere a creanţelor numai la administratorul judiciar, deşi legea nu prevede în sarcina acestuia o obligaţie sub acest aspect, este posibil ca administratorul judiciar să înainteze cererea către tribunal pentru înregistrare în registrul de creanţe. În acest caz,

pentru a fi considerată în termen, cererea de creanţe trebuie înregistrată la tribunal în termenul fixat în hotărârea de deschidere a procedurii.

84. Depunerea cererii de admitere a creanţelor la administratorul judiciar are doar rolul de informare a acestuia, facilitând verificarea creanţelor cu celeritate, însă nu suplineşte obligaţia creditorilor de a depune cererile la tribunal.

85. În sprijinul acestei interpretări sunt şi prevederile art. 3 cu raportare la anexa nr. 3.3 - Notificare privind deschiderea procedurii insolvenţei, din Ordinul ministrului justiţiei nr. 1.692/C/2006. Astfel, potrivit conţinutului-cadru al notificării privind deschiderea procedurii insolvenţei, la secţiunea "Informaţii suplimentare", se precizează că: "Cererea de înscriere a creanţei şi documentele care o însoţesc vor fi depuse la dosar sau transmise prin poştă pe adresa instanţei, în dublu exemplar, unul pentru a fi comunicat administratorului judiciar şi unul pentru a rămâne la dosar, cu menţiunea că exemplarul pentru administratorul judiciar poate fi comunicat în mod direct acestuia, prin poştă".

20) Decizia nr. 76/2018, publicată în M. Of. nr. 215 din 19 martie 2019

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău - Secţia I civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

Legea aplicabilă dreptului la repararea pagubei de către stat ca urmare a unei hotărâri de achitare ulterioare hotărârii definitive de condamnare este cea în vigoare la momentul rămânerii definitive a hotărârii de achitare, stabilit după regulile prevăzute de art. 416-417 din Codul de procedură penală din 1968, respectiv art. 551 şi 552 din Codul de procedură penală din 2010.

Considerente:

[...]85. A. Întrebările ce formează obiectul prezentei sesizări au fost formulate în cadrul unei cereri de chemare în judecată având ca obiect plata unor despăgubiri pentru repararea unor erori judiciare invocate a fi produse într-un proces penal, ca urmare a intervenirii unei hotărâri de achitare definitive după o hotărâre de condamnare definitivă, desfiinţată în calea de atac extraordinară a revizuirii.

86. Este de subliniat de la început că întreaga analiză de faţă priveşte cererea de chemare în judecată având ca obiect răspunderea directă a statului pentru eroare judiciară, şi nu eventuala cerere care ar putea fi formulată ulterior de către stat împotriva magistratului în condiţiile speciale prevăzute de Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor şi procurorilor, republicată, cu modificările şi completările ulterioare - art. 96, potrivit formei actuale a legii.

87. Dreptul la repararea pagubei în caz de eroare judiciară este în prezent reglementat în cuprinsul dispoziţiilor art. 538 din Codul de procedură penală adoptat prin Legea nr. 135/2010:

"Art. 538. - (1) Persoana care a fost condamnată definitiv, indiferent dacă pedeapsa aplicată sau măsura educativă privativă de libertate a fost sau nu pusă în executare, are dreptul la repararea de către stat a pagubei suferite în cazul în care, în urma rejudecării cauzei, după anularea sau desfiinţarea hotărârii de condamnare pentru un fapt nou sau recent descoperit care dovedeşte că s-a produs o eroare judiciară, s-a pronunţat o hotărâre definitivă de achitare.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică şi în cazul redeschiderii procesului penal cu privire la condamnatul judecat în lipsă, dacă după rejudecare s-a pronunţat o hotărâre definitivă de achitare.

(3) Persoana prevăzută la alin. (1) şi persoana prevăzută la alin. (2) nu vor fi îndreptăţite să ceară repararea de către stat a pagubei suferite dacă, prin declaraţii mincinoase ori în orice alt fel, au determinat condamnarea, în afara cazurilor în care au fost obligate să procedeze astfel.

(4) Nu este îndreptăţită la repararea pagubei nici persoana condamnată căreia îi este imputabilă în tot sau în parte nedescoperirea în timp util a faptului necunoscut sau recent descoperit."

88. Textul preia şi dezvoltă dreptul consacrat la nivel constituţional [art. 52 alin. (3) din Constituţia României] şi în plan internaţional [art. 14 alin. (6) din Pactul internaţional cu privire la drepturile civile şi politice, potrivit căruia "Când o condamnare penală definitivă este ulterior anulată sau se acordă graţierea deoarece un fapt nou sau nou-descoperit dovedeşte că s-a produs o eroare judiciară, persoana care a suferit o pedeapsă în urma acestei condamnări va primi o indemnizaţie în conformitate cu legea, afară de cazul când s-a dovedit că nedescoperirea în timp util a faptului necunoscut îi este imputabilă ei, în întregime sau în parte", şi art. 3 din Protocolul nr. 7 adiţional la Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, cu acelaşi conţinut].

89. Anterior, obligaţia statului de reparare a pagubei produse ca urmare a unei erori judiciare a fost consacrată prin art. 504 din Codul de procedură penală din 1968, care a suferit modificări succesive. În raport cu datele relevante evidenţiate în actul de sesizare, la 27 februarie 1992 (data condamnării definitive), art. 504 din Codul de procedură penală din 1968, republicat în 1997, avea următorul conţinut:

"Orice persoană care a fost condamnată definitiv are dreptul la repararea de către stat a pagubei suferite, dacă în urma rejudecării cauzei s-a stabilit prin hotărâre definitivă că nu a săvârşit fapta imputată ori că acea faptă nu există.

Are dreptul la repararea pagubei şi persoana care a fost arestată, iar ulterior, pentru motivele arătate în alineatul precedent, a fost scoasă de sub urmărire sau a fost achitată.

Nu are dreptul la repararea pagubei persoana care, în cursul urmăririi penale sau al judecăţii, cu intenţie sau din culpă gravă a stânjenit sau a încercat să stânjenească aflarea adevărului."

90. La data de 20 septembrie 2013 (data achitării definitive în urma admiterii cererii de revizuire), dispoziţiile art. 504 din Codul de procedură penală din 1968, modificate prin Legea nr. 281/2003 privind modificarea şi completarea Codului de procedură penală şi a unor legi speciale, cu modificările ulterioare, prevedeau următoarele:

"Persoana care a fost condamnată definitiv are dreptul la repararea de către stat a pagubei suferite, dacă în urma rejudecării cauzei s-a pronunţat o hotărâre definitivă de achitare.

Are dreptul la repararea pagubei şi persoana care, în cursul procesului penal, a fost privată de libertate ori căreia i s-a restrâns libertatea în mod nelegal.

Privarea sau restrângerea de libertate în mod nelegal trebuie stabilită, după caz, prin ordonanţă a procurorului de revocare a măsurii privative sau restrictive de libertate, prin ordonanţă a procurorului de scoatere de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale pentru cauza prevăzută în art. 10 alin. 1 lit. j) ori prin hotărâre a instanţei de revocare a măsurii privative sau restrictive de libertate, prin hotărâre definitivă de achitare sau prin hotărâre definitivă de încetare a procesului penal pentru cauza prevăzută în art. 10 alin. 1 lit. j).

Are drept la repararea pagubei suferite şi persoana care a fost privată de libertate după ce a intervenit prescripţia, amnistia sau dezincriminarea faptei."

91. Toate textele menţionate au consacrat, în mod succesiv, principiul potrivit căruia, în raport cu persoana îndreptăţită, răspunderea revine în mod direct exclusiv statului în temeiul

obligaţiei de garanţie pentru riscurile ce decurg din activitatea de realizare a serviciului public de înfăptuire a justiţiei.

92. Este necontestat faptul că răspunderea statului este o răspundere patrimonială obiectivă, nedepinzând de dovedirea existenţei vreunei culpe în sarcina vreunei persoane.

93. În toate formele de reglementare, acţiunea în despăgubiri se adresează instanţei civile şi, în prezent, se judecă potrivit dispoziţiilor Codului de procedură civilă în vigoare la data declanşării procesului civil, conform normei tranzitorii prevăzute de art. 3 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările şi completările ulterioare. Regulile procesual civile se completează cu normele procedurale inserate în Codul de procedură penală, aspect subliniat şi de instanţa de sesizare.

94. B. Prima întrebare are ca obiect stabilirea legii aplicabile dreptului la repararea pagubei în caz de eroare judiciară, instanţa de trimitere menţionând trei posibile momente, la care s-au raportat instanţele de judecată până în prezent în interpretarea normelor de drept în domeniu, şi anume:

- legea în vigoare la momentul condamnării definitive;
- legea în vigoare la momentul achitării în urma revizuirii hotărârii penale de condamnare;
- legea în vigoare la momentul sesizării instanţei civile.

95. Cea de-a treia variantă propusă va fi înlăturată de la început, având în vedere că această opinie se bazează pe faptul că incidente ar fi dispoziţiile Codului de procedură penală în vigoare la data sesizării instanţei civile raportat la regula aplicării imediate a dispoziţiilor procesuale penale prevăzute de art. 13 din Codul de procedură penală adoptat prin Legea nr. 135/2010 şi art. 3 din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative care cuprind dispoziţii procesual penale, cu modificările ulterioare.

96. Or, aceste dispoziţii legale nu sunt incidente deoarece normele procesuale aplicabile acţiunii privind antrenarea răspunderii statului pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare sunt cele procesual civile. De altfel, la momentul sesizării instanţei civile, procesul penal este deja epuizat, iar dispoziţiile incidente în cazul acestei acţiuni, deşi se regăsesc formal în Codul de procedură penală, sunt, în esenţă, norme de drept substanţial sau de drept procesual civil.

97. În ceea ce priveşte varianta determinării legii aplicabile în timp dreptului la repararea pagubei în caz de eroare judiciară în funcţie de legea în vigoare la momentul condamnării definitive, în această opinie se consideră incidente regulile care guvernează aplicarea legii în timp cu privire la răspunderea civilă delictuală, considerându-se că acesta constituie temeiul de drept substanţial al acţiunii în repararea prejudiciului.

98. Sub acest aspect, se reţine că norma tranzitorie cuprinsă în art. 103 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, cu modificările şi completările ulterioare, statuează că "Obligaţiile născute din faptele juridice extracontractuale sunt supuse dispoziţiilor legii în vigoare la data producerii ori, după caz, a săvârşirii lor". În acelaşi sens sunt şi dispoziţiile art. 3 din Legea nr. 71/2011, cu modificările şi completările ulterioare potrivit cărora "Actele şi faptele juridice încheiate ori, după caz, săvârşite sau produse înainte de intrarea în vigoare a Codului civil nu pot genera alte efecte juridice decât cele prevăzute de legea în vigoare la data încheierii sau, după caz, a săvârşirii ori producerii lor". Pentru aplicarea legii civile în timp după intrarea în vigoare a noului Cod civil, regula anterioară se menţine conform art. 6 din Codul civil.

99. Prin urmare, în această opinie, se consideră că legea care guvernează răspunderea civilă delictuală de drept comun este cea de la data săvârşirii faptei ilicite, iar, în speţă, această faptă s-ar fi săvârşit la momentul la care hotărârea de condamnare a devenit definitivă.

100. Această opinie nu poate fi reţinută pentru următoarele motive:

101. În primul rând, în situaţia obligaţiei statului de despăgubire a persoanei vătămate în cazul de eroare judiciară care face obiectul prezentei sesizări, temeiul de drept substanţial al acţiunii în repararea prejudiciului nu îl constituie răspunderea civilă delictuală de drept comun, ci normele speciale menţionate mai sus.

102. În lipsa acestor norme speciale, persoana îndreptăţită nu ar putea formula cerere de despăgubire împotriva statului în temeiul prevederilor răspunderii civile delictuale de drept comun.

103. Aşa cum reţine Curtea Constituţională prin Decizia nr. 633 din 24 noiembrie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.138 din 15 decembrie 2005, art. 52 alin. (3) din Constituţie consacră principiul răspunderii obiective a statului, fiind vorba despre o răspundere care nu este bazată pe culpă (pe săvârşirea unei fapte culpabile), ci este fundamentată pe rolul statului de garant pentru riscurile ce decurg din activitatea de realizare a serviciului public de înfăptuire a justiţiei (în acelaşi sens, Decizia Curţii Constituţionale nr. 60 din 11 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 279 din 16 aprilie 2014).

104. Relevante sunt şi considerentele reţinute de Curtea Constituţională în Decizia nr. 133 din 9 martie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 364 din 16 mai 2017, paragraful 20, care, deşi sunt legate de procedura reparării pagubei în caz de privare nelegală de libertate, sunt aplicabile mutatis mutandis şi situaţiei reparării pagubei în cazul erorii judiciare ce face obiectul prezentei sesizări:

"Cât priveşte susţinerile potrivit cărora «acţiunea în repararea prejudiciului produs prin arestarea nelegală nu se deosebeşte cu nimic de acţiunea în răspundere civilă delictuală, (...), » Curtea a constatat că procedura reparării pagubei materiale sau a daunei morale în caz de privare nelegală de libertate este o procedură specială, fiind cuprinsă în Codul de procedură penală. Dispunerea acestor norme procesual penale în acest act normativ are relevanţă din perspectiva stabilirii regimului juridic specific al acestei forme de răspundere a statului în raport cu regimul altor forme de răspundere juridică, de drept comun, cum ar fi răspunderea civilă delictuală, reglementată în art. 1.349 şi art. 1.357-art. 1.380 din noul Cod civil. Aşadar, Curtea a reţinut că procedura reglementată de art. 539 din Codul de procedură penală este o procedură specială care derogă de la dreptul comun în temeiul principiului «specialia generalibus derogant»."

105. Ca atare, acest argument care ar atrage utilizarea regulilor de aplicare a legii în timp corespunzătoare răspunderii civile delictuale de drept comun nu subzistă.

106. În al doilea rând, de regulă, nu poate fi identificată o faptă ilicită concretă la data pronunţării hotărârii de condamnare, şi cu atât mai puţin la momentul la care a devenit definitivă această hotărâre, moment care, în majoritatea cazurilor, este ulterior în timp pronunţării hotărârii.

107. Această concluzie este bazată tocmai pe conţinutul motivelor de revizuire care pot fi formulate potrivit legii împotriva hotărârii definitive de condamnare.

108. Motivele de revizuire prevăzute de Codul de procedură penală anterior şi de Codul de procedură penală în vigoare au un caracter de continuitate.

109. Astfel, majoritatea cazurilor de revizuire a hotărârii prevăzute de Codul de procedură penală exclud culpa procesuală a instanţei care a pronunţat hotărârea de condamnare.

110. Revizuirea în materie penală este o cale de atac extraordinară în cadrul căreia se examinează temeinicia răspunderii penale stabilite anterior printr-o hotărâre definitivă, ceea ce, în

mod firesc, naşte întrebări cu privire la consecinţele erorii care a stat la baza soluţiei a cărei revizuire a fost dispusă. Atunci când eroarea este consecinţa unui fapt necunoscut de instanţa care a pronunţat hotărârea ce a fost revizuită (un fapt nou sau un fapt nou-descoperit), remediul este reprezentat chiar de hotărârea de revizuire, iar nu de răspunderea civilă delictuală a celor care au pronunţat hotărârea revizuită.

111. Nu pot conduce la stabilirea răspunderii civile delictuale faţă de cei care au pronunţat hotărârea a cărei revizuire a fost dispusă faptele juridice care nu puteau fi prevăzute şi nici împiedicate (de exemplu, modificări legislative ori schimbări în jurisprudenţă, declaraţii mincinoase ori înscrisuri falsificate).

112. Nu există un temei al răspunderii civile delictuale atunci când au fost respectate regulile de conduită procesuală în vigoare la data pronunţării hotărârii a cărei revizuire se solicită, remedierea prejudiciului produs drepturilor sau intereselor legitime ale persoanelor fiind reprezentată de chiar hotărârea de revizuire. Altfel spus, nu poate fi temei al răspunderii civile delictuale a judecătorului un fapt viitor şi care nu putea fi anticipat ori un fapt anterior ale cărui consecinţe nu au putut fi cunoscute.

113. Instanţei care a pronunţat hotărârea revizuită nu îi poate fi reproşată, în cadrul răspunderii civile delictuale, omisiunea anticipării unor modificări legislative sau a unei schimbări de jurisprudenţă ori, atunci când nu există un caracter vădit nelegal, faptul că nu a prevăzut sau împiedicat o declaraţie cu caracter mincinos sau caracterul fals al unui înscris.

114. Mai mult, pronunţarea unei hotărâri judecătoreşti este o activitate licită, care nu devine ilicită doar pentru motivul că a fost desfiinţată în căile de atac, fie ele şi extraordinare.

115. Faptul că nici legiuitorul nu a echivalat hotărârea de condamnare cu un fapt ilicit rezultă din modul de reglementare a dreptului de regres, prin art. 507 din Codul de procedură penală din 1968 [cu conţinut similar şi în art. 542 alin. (1) din Codul de procedură penală adoptat prin Legea nr. 135/2010], unde se arată că statul are acţiune în regres "împotriva aceluia care, cu rea-credinţă sau din gravă neglijenţă, a provocat situaţia generatoare de daune".

116. Ca atare, nu există vreun argument plauzibil pentru a considera în acest caz că s-a săvârşit o faptă ilicită la momentul devenirii definitive a hotărârii de condamnare doar pentru că această hotărâre a fost desfiinţată în căile de atac şi doar pentru că statul şi-a asumat, în cadrul unor reglementări speciale, plata unor despăgubiri, în condiţiile prevăzute expres de lege.

117. Legea aplicabilă în timp dreptului la repararea de către stat a pagubei în caz de eroare judiciară este cea de la data la care hotărârea de achitare a rămas definitivă, stabilită după regulile prevăzute de art. 416-417 din Codul de procedură penală din 1968, respectiv art. 551 şi 552 din Codul de procedură penală adoptat prin Legea nr. 135/2010, pentru următoarele considerente:

118. Pentru a determina legea aplicabilă în timp dreptului la repararea de către stat a pagubei în caz de eroare judiciară trebuie pornit de la următoarele premise:

119. Procedura reparării pagubei în caz de eroare judiciară este reglementată în cuprinsul ambelor coduri de procedură penală sus-menţionate (din 1968, respectiv din 2010) în partea specială, titlul IV "Proceduri speciale", capitolul IV, respectiv capitolul VI, capitol care a avut mai multe denumiri de-a lungul timpului (Repararea pagubei în cazul condamnării sau al arestării pe nedrept; Repararea pagubei materiale sau a daunei morale în cazul condamnării pe nedrept sau al privării ori restrângerii de libertate în mod nelegal; Procedura reparării pagubei materiale sau a daunei morale în caz de eroare judiciară sau în caz de privare nelegală de libertate ori în alte cazuri), dar care reflectă fiecare în parte esenţa obiectului reglementării.

120. Din modul de reglementare rezultă că procedura reparării pagubei în caz de eroare judiciară este o procedură specială, fiindu-i rezervat un capitol distinct în Codul de procedură penală.

121. Aşa cum s-a reţinut mai sus, dispunerea acestor norme procesual penale în acest act normativ are relevanţă din perspectiva stabilirii regimului juridic specific al acestei forme de răspundere a statului în raport cu regimul altor forme de răspundere juridică, de drept comun, cum ar fi răspunderea civilă delictuală, reglementată în Codul civil, de la care derogă în temeiul principiului "specialia generalibus derogant".

122. Problema erorilor judiciare este reglementată din perspectiva dreptului la repararea pagubei, prevederile constituţionale cuprinse în art. 52 alin. (3) din Legea fundamentală consacrând principiul răspunderii obiective a statului în asemenea împrejurări, indiferent de dovedirea existenţei unei fapte culpabile care să fi generat paguba.

123. Dreptul la repararea pagubei, în cazul care face obiectul prezentei sesizări, nu poate fi exercitat decât după ce a devenit definitivă hotărârea de achitare [art. 505 alin. 2 din Codul de procedură penală din 1968, forma în vigoare la data condamnării definitive; art. 506 alin. 2 din Codul de procedură penală din 1968, forma în vigoare la data achitării definitive; art. 541 alin. (2) din Codul de procedură penală din 2010], moment de care legea specială leagă naşterea dreptului la acţiune.

124. Ca atare, ţinând cont de cele expuse anterior, raportul juridic dintre persoana îndreptăţită şi stat, cuprinzând dreptul la repararea pagubei şi obligaţia statului de a plăti despăgubirea, se naşte, potrivit procedurii speciale, la data la care hotărârea de achitare/prin care s-a constatat eroarea judiciară a devenit definitivă.

125. Astfel, data la care hotărârea de achitare/prin care s-a constatat eroarea judiciară a devenit definitivă reprezintă faptul creator al unei situaţii juridice, care atrage legea aplicabilă în timp, potrivit principiului neretroactivităţii legii civile, aşa cum este reglementat în cadrul prevederilor art. 6 alin. (1), (2) şi (5) din Codul civil.

126. În raport cu dezlegarea dată primei probleme de drept cu care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a fost învestită, analizarea celorlalte două întrebări devine inutilă. De altfel, aceste din urmă întrebări au fost formulate în mod subsidiar, doar pentru situaţia în care, în urma soluţionării primei întrebări, deveneau aplicabile dispoziţiile art. 538 din Codul de procedură penală din 2010.

21) Decizia nr. 78/2018, publicată în M. Of. nr. 127 din 18 februarie 2019

Soluţie: *Admite în parte sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a III-a contencios administrativ şi fiscal privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea dispoziţiilor art. 1 alin. (1) şi art. 3 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 70/2014, art. II din Legea nr. 293/2015 cu referire la atribuţiile prevăzute de art. 12 alin. (5) din Legea nr. 416/2001 şi art. 24 alin. (1) şi (2) din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 416/2001, secretarul comunei nu face parte din personalul încadrat în sistemul public de asistenţă socială.

Considerente:

[...] 69. Potrivit dispoziţiilor art. 116 din Legea nr. 215/2001 privind administraţia publică locală, cu modificările şi completările ulterioare, secretarul unităţii administrativ-teritoriale, în speţă comuna Livezile, este funcţionar public de conducere, cu studii superioare juridice sau administrative, şi îndeplineşte atribuţiile prevăzute la art. 117 din lege, precum şi alte atribuţii prevăzute în legi speciale.

70. Atribuţiile prin care secretarul comunei răspunde de realitatea şi legalitatea operaţiunilor de stabilire a dreptului la ajutor social, inclusiv a cuantumului acestuia care se referă la verificarea şi vizarea documentelor necesare, anterior emiterii dispoziţiei de către primar, sunt incluse în cele prevăzute prin legi speciale, ca urmare a funcţiei sale de conducere, a calităţii de secretar al unităţii administrativ-teritoriale.

71. Prin art. 1 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 70/2014 privind salarizarea personalului din cadrul sistemului public sanitar şi sistemului public de asistenţă socială în anul 2015 şi art. II din Legea nr. 293/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015 s-a majorat cuantumul funcţiei de bază, salariile funcţiei de bază cu 100 lei, faţă de luna decembrie 2014 şi cu 25% faţă de luna septembrie 2015.

72. Conform art. 3 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 70/2014 privind salarizarea personalului din cadrul sistemului public sanitar şi sistemului public de asistenţă socială în anul 2015, prin sistemul public de asistenţă socială se înţelege, în conformitate cu prevederile Legii nr. 292/2011, şi serviciile publice de asistenţă socială de la nivelul comunelor.

73. Întrebarea legitimă care se pune în această situaţie este dacă secretarul comunei ce exercită atribuţiile prevăzute de Legea asistenţei sociale nr. 292/2011 poate fi considerat personal din cadrul sistemului public de asistenţă socială, care beneficiază de majorările salariale dispuse prin cele două acte normative sus-arătate.

74. Potrivit art. 41 alin. (1) din Legea nr. 292/2011, serviciile sociale, acordate şi administrate de către autorităţile administraţiei publice locale, se înfiinţează prin hotărâre a consiliului local şi pot fi organizate ca structuri cu sau fără personalitate juridică.

75. În speţă, se discută serviciile publice fără personalitate juridică ce sunt organizate ca unităţi de asistenţă socială în cadrul aparatului de specialitate al primarului, la nivelul comunei, în temeiul art. 113 alin. (4) din Legea nr. 292/2011.

76. La capitolul VI din Legea nr. 292/2011, intitulat "Personalul din sistemul de asistenţă socială", se prevede că personalul angajat în cadrul serviciilor sociale, precum şi cel din cadrul serviciilor publice de asistenţă socială este personal contractual şi, prin excepţie, persoanele cu funcţie de conducere din cadrul serviciilor publice de asistenţă socială, precum şi personalul cu atribuţii în realizarea şi elaborarea strategiilor şi planurilor anuale de acţiune, în colectarea şi administrarea bazelor de date, în contractarea serviciilor sociale, administrarea resurselor umane şi a activităţilor economico-financiare şi de consiliere juridică pot fi încadrate ca funcţionari publici în condiţiile Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcţionarilor publici, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

77. Secretarul comunei coordonează compartimentul de asistenţă socială, iar funcţia publică de conducere este deţinută în virtutea încadrării sale şi a obligaţiilor pe care legea le-a stipulat pentru aceasta.

78. Secretarul comunei nu este conducătorul compartimentului de asistenţă socială în sensul Legii nr. 188/1999, nu ocupă funcţia de director, director executiv, director adjunct etc.

79. De altfel, în preambulul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 70/2014 s-a constatat necesitatea majorărilor salariale pentru personalul medico-sanitar şi de asistenţă socială, care

beneficiază de venituri sociale care nu îl motivează, astfel că s-a hotărât asigurarea unei remuneraţii mai atractive pentru aceste categorii de personal, din care, cu certitudine, nu face parte şi secretarul comunei.

80. Personalul de asistenţă socială are ca atribuţii efectuarea unor operaţiuni tehnico-administrative în acest domeniu, în timp ce secretarului îi revine obligaţia legală de a coordona compartimentul şi nu i se cuvin majorările salariale.

81. Numai personalul de conducere încadrat în cadrul compartimentului de asistenţă socială poate pretinde majorarea cuantumului brut al indemnizaţiei de bază, deoarece acesta este inclus la capitolul VI din Legea nr. 292/2011, în timp ce secretarul comunei îndeplineşte sarcinile funcţiei pe care o ocupă şi care se circumscriu celor de avizare pentru legalitate, coordonare sau alte atribuţii prevăzute de lege.

82. În concluzie, rezultă că secretarul comunei nu face parte din personalul public de asistenţă socială, deoarece textele legale incidente nu permit ca secretarul comunei în condiţiile exercitării atribuţiilor sale prevăzute de art. 12 alin. (5) din Legea nr. 461/2001 şi art. 24 alin. (1) şi (2) din Hotărârea Guvernului nr. 50/2001 să fie considerat personal din cadrul sistemului public de asistenţă socială pentru a putea să beneficieze de majorările salariale dispuse prin art. 1 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 70/2014 şi art. II din Legea nr. 293/2015.

22) Decizia nr. 79/2018, publicată în M. Of. nr. 117 din 14 februarie 2019

Soluţie: *Admite sesizările conexate formulate de Curtea de Apel Ploieşti - Secţia I civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că, prin raportare la prevederile Legii nr. 192/2006 privind medierea şi organizarea profesiei de mediator, cu modificările şi completările ulterioare, nu pot face obiect al medierii negocierile cu privire la acordarea/încadrarea în grupele I şi/sau a II-a de muncă, respectiv condiţii deosebite şi/sau condiţii speciale.*

Considerente:

[...] 94. Asupra fondului sesizărilor se constată că, pentru perioada 1969-1990, reglementată prin Ordinul nr. 50/1990, precum şi pentru perioada 1990-2001, reglementată prin Ordinul nr. 125/1990, încadrarea activităţii salariaţilor în grupe de muncă trebuia realizată de către angajator după desfăşurarea unei proceduri administrative, potrivit acestor ordine.

95. În cazul în care nu exista o încadrare preexistentă menţionată în carnetul de muncă, cu indicarea textului din ordin în baza căruia s-a făcut încadrarea în conformitate cu documentele primare existente la angajator, pentru a suplini eventualele omisiuni ale acestor menţiuni din carnetul de muncă a fost emis Ordinul ministrului muncii, familiei şi egalităţii de şanse nr. 590/2008 pentru aprobarea Procedurii privind modul de întocmire şi eliberare a adeverinţelor prin care se atestă activitatea desfăşurată în locuri de muncă încadrate în grupele I şi/sau a II-a de muncă, potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 aprilie 2001, necesare stabilirii şi/sau modificării drepturilor de pensie în conformitate cu prevederile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările şi completările ulterioare.

96. Potrivit acestui ordin, adeverinţele trebuie întocmite şi eliberate de către angajator sau deţinătorul de arhivă, în conformitate cu un model prevăzut în anexa acestui ordin, pe baza documentelor verificabile, aflate în evidenţa acestora, cu indicarea actului normativ care, anterior

datei de 1 aprilie 2001, a constituit temei juridic pentru încadrarea în grupa superioară de muncă şi actul administrativ emis de unitate (proces-verbal, decizie, tabel, hotărâre a consiliului de administraţie şi a sindicatului privind nominalizarea persoanelor încadrate în grupe superioare de muncă, pontajele lunare etc.).

97. Potrivit art. 158 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, adeverinţele care atestă încadrarea în fostele grupe I şi/sau a II-a de muncă sunt valorificate numai în situaţia în care au fost emise în conformitate cu legea, pe baza unor documente verificabile, dar întocmite anterior datei de 1 aprilie 2001.

98. De asemenea, conform art. 126 alin. (1) din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, cu completările ulterioare, adeverinţele prin care se atestă faptul că în anumite perioade, anterioare datei de 1 aprilie 2001, unele persoane şi-au desfăşurat activitatea în locuri de muncă încadrate în grupele I şi/sau a II-a de muncă se întocmesc potrivit unui model prevăzut într-o anexă (nr. 14), dar numai pe baza unor documente verificabile, aflate în evidenţele angajatorilor sau ale deţinătorilor legali de arhive.

99. Ca atare, confirmarea acestei stări de fapt poate fi efectuată numai în baza unor documente din care rezultă încadrarea persoanelor în fostele grupe I şi/sau a II-a de muncă, întocmite anterior datei de 1 aprilie 2001.

100. Prin urmare, angajatorul nu poate să ateste încadrarea persoanelor în fostele grupe I şi/sau a II-a de muncă, anterior datei de 1 aprilie 2001, dacă în evidenţele sale nu există documente din care să rezulte acest fapt.

101. În situaţia unei încadrări preexistente, angajatorul ar putea să elibereze o adeverinţă în acest sens, dar, în lipsa unei asemenea încadrări, situaţie ce se regăseşte şi în speţa de faţă, încadrarea salariaţilor în grupa I şi/sau a II-a de muncă nu mai putea fi analizată decât pe calea unei acţiuni în justiţie.

102. Ca atare, în legătură cu aceste drepturi, părţile nu pot dispune retroactiv, aceasta însemnând că, în cazul întrunirii condiţiilor legale pentru acordarea grupei, angajatorul trebuia să înscrie aceste menţiuni fie în carnetul de muncă, fie să elibereze o adeverinţă în acest sens, iar în cazul neîndeplinirii condiţiilor trebuia să refuze efectuarea menţiunilor.

103. Faptul că angajatorul putea emite o adeverinţă constatatoare a beneficiului încadrării în aceste grupe de muncă nu înseamnă că dreptul la care se referă acesta este un drept de care părţile ar putea dispune, acest aspect rezultând şi din considerentele Deciziei nr. 9 din 16 mai 2016 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, în care, la paragraful 47, se face trimitere la această adeverinţă ca la un înscris probator.

104. Tot din această decizie pronunţată într-un recurs în interesul legii rezultă că neparcurgerea procedurii legale de încadrare a salariaţilor în condiţii deosebite de muncă, corespunzătoare grupei I şi/sau a II-a de muncă, fie pentru că angajatorul a considerat că locurile de muncă din unitate nu îndeplinesc aceste condiţii, fie pentru că a ignorat legea pe perioada de valabilitate a ordinului, poate fi suplinită, pe cale jurisdicţională, prin promovarea unei cereri în justiţie de către fostul salariat, în contradictoriu cu angajatorul şi calificată ca un conflict supus jurisdicţiei muncii, în situaţia premisă a ocupării de către acesta a unui loc de muncă sau a desfăşurării unei activităţi dintre cele enumerate limitativ în anexele Ordinului nr. 50/1990 sau ale Ordinului nr. 125/1990.

105. Condiţiile concrete ale activităţii şi justificarea motivelor pentru care angajatorul nu a procedat la evaluarea locului de muncă sau la nominalizarea salariatului, cu consecinţa juridică a

neîncadrării locului de muncă ocupat în grupa I şi/sau a II-a de muncă, pot fi examinate în cadrul procedurii judiciare.

106. Ca atare, ulterior abrogării Ordinului nr. 50/1990 şi, respectiv, Ordinului nr. 125/1990, doar o instanţă de judecată mai are posibilitatea încadrării muncii prestate în perioada 18 martie 1989-1 aprilie 2001 în grupa superioară de muncă, or, în speţa de faţă, ulterior pronunţării sentinţei civile prin care s-a luat act de acordul de mediere, angajatorul a procedat, în mod benevol, la noi încadrări în grupa I şi/sau a II-a de muncă, în afara procedurii reglementate de ordinele mai sus amintite.

107. La nivelul anului 2015 nu mai exista un temei legal pentru angajator pentru a suplini neîndeplinirea procedurii speciale prevăzute de Ordinul nr. 50/1990 şi să efectueze o asemenea încadrare ulterior abrogării acestui act normativ, astfel că, la momentul sesizării instanţei de judecată cu litigiul stins, ulterior, pe calea medierii, angajatorul din speţa de faţă nu mai avea posibilitatea de a efectua încadrarea activităţii pârâţilor în grupe de muncă, cu consecinţa că părţile nu mai erau titularele unor drepturi şi obligaţii de care să poată dispune prin convenţie.

108. Totodată, procedura instituită de Ordinul nr. 50/1990 nu era o procedură condiţionată de vreo manifestare de voinţă a salariatului, astfel că nu sunt incidente nici prevederile art. 39 alin. (1) lit. k) din Codul muncii, potrivit cărora salariatul are dreptul la negociere colectivă şi individuală, dar nici ale art. 39 alin. (1) lit. i) din acelaşi act normativ, potrivit cărora salariatul are dreptul de a lua parte la determinarea şi ameliorarea condiţiilor de muncă şi a mediului de muncă.

109. Aceasta înseamnă că legiuitorul a recunoscut posibilitatea pentru părţile unui contract de muncă de a negocia condiţiile în care se execută contractul individual de muncă, dar numai cu privire la condiţiile de lucru din timpul derulării relaţiilor de muncă, şi nu retroactiv, cu încălcarea procedurilor imperative prevăzute de lege.

110. Prin urmare, acordul de mediere din speţa de faţă încalcă dispoziţiile art. 2 alin. (4) din Legea nr. 192/2006, deoarece eludează dispoziţiile legale mai sus menţionate.

111. În ce priveşte condiţiile deosebite sau speciale de muncă are incidenţă şi Decizia nr. 12 din 23 mai 2016, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, care, în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 19 din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările şi completările ulterioare, art. 29 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, raportate la art. 2 alin. (2), art. 3, 4, 11, 12, 15, 16 şi 18 din Hotărârea Guvernului nr. 261/2001 privind criteriile şi metodologia de încadrare a locurilor de muncă în condiţii deosebite, cu modificările şi completările ulterioare, respectiv art. 1-4, art. 7-9, art. 13 alin. (4) şi art. 13^1 din Hotărârea Guvernului nr. 246/2007 privind metodologia de reînnoire a avizelor de încadrare a locurilor de muncă în condiţii deosebite, cu modificările şi completările ulterioare, a stabilit că nu este deschisă calea unei acţiuni în constatare de drept comun a condiţiilor deosebite de muncă în care angajaţii şi-au desfăşurat activitatea după data de 1 aprilie 2001 şi nici a acţiunii în obligare a angajatorilor la încadrarea locurilor de muncă în aceste condiţii, atunci când aceştia din urmă nu au obţinut sau, după caz, nu au reînnoit avizele pentru încadrarea locurilor de muncă în aceste condiţii, iar în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 20 alin. (2) şi (3) din Legea nr. 19/2000, cu modificările şi completările ulterioare, a dispoziţiilor art. 1 alin. (1) şi (2) şi art. 2 alin. (2) din Legea nr. 226/2006 privind încadrarea unor locuri de muncă în condiţii speciale, raportate la prevederile art. 2-6, art. 9, 13 şi 16 din Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003 privind metodologia şi criteriile de încadrare a persoanelor în locuri de muncă în condiţii speciale, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi a prevederilor art. 30 alin.

(1) lit. e) din Legea nr. 263/2010, cu modificările şi completările ulterioare, în ceea ce priveşte condiţiile speciale a statuat că acest tip de acţiuni nu este deschis, atunci când nu sunt întrunite condiţiile cumulative privind înscrierea activităţii şi a unităţii angajatoare în anexele nr. 1 şi 2 la Legea nr. 226/2006 şi, respectiv, în anexele nr. 2 şi 3 la Legea nr. 263/2010, cu modificările şi completările ulterioare.

112. În altă ordine de idei, un alt argument pentru care se poate considera că nu pot face obiect al medierii litigiile privind încadrarea în grupe de muncă este acela că, anterior medierii, în unele situaţii, beneficiarii acordului de mediere şi angajatorul s-au judecat, iar printr-o hotărâre judecătorească definitivă s-a constatat dreptul acestora la o altă grupă de muncă decât cea negociată.

113. Ca atare, în condiţiile în care, printr-o hotărâre care beneficiază de putere de lucru judecat, s-a statuat că salariatul era îndreptăţit să beneficieze de grupa I şi/sau a II-a de muncă într-un anumit procent pentru activitatea prestată la angajator, nu se mai poate stabili printr-un acord de mediere, încheiat ulterior, între aceleaşi părţi şi pentru aceleaşi perioade de timp, îndreptăţirea salariaţilor/foştilor salariaţi la o altă grupă de muncă.

23) Decizia nr. 80/2018, publicată în M. Of. nr. 1080 din 20 decembrie 2018

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti, Secţia a IV-a civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă:*

1. În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, în forma anterioară modificării acesteia prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 98/2016 pentru prorogarea unor termene, instituirea unor noi termene, privind unele măsuri pentru finalizarea activităţilor cuprinse în contractele încheiate în cadrul Acordului de împrumut dintre România şi Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare pentru finanţarea Proiectului privind reforma sistemului judiciar, semnat la Bucureşti la 27 ianuarie 2006, ratificat prin Legea nr. 205/2006, precum şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 111/2017, stabileşte că:

Evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei de compensare se realizează prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului şi categoriei de folosinţă la data preluării acestuia, prevederile art. 21 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 nefiind aplicabile.

2. Dispoziţiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum a fost modificată şi completată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 98/2016, se aplică şi cauzelor aflate pe rolul instanţelor judecătoreşti, având ca obiect decizii de compensare emise anterior intrării în vigoare a legii modificate.

Considerente:

[...] 34. Problema de drept asupra căreia instanţa de trimitere a solicitat o rezolvare de principiu pe calea hotărârii prealabile, pronunţate în procedura prevăzută de art. 519 şi următoarele din Codul de procedură civilă, reclamă clarificarea următoarelor aspecte:

- dacă evaluarea imobilului care face obiectul deciziei de compensare se realizează prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, în considerarea situaţiei juridice, caracteristicilor tehnice ale imobilului şi a categoriei de folosinţă de la data emiterii deciziei sau în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului şi a categoriei de folosinţă la data preluării acestuia, astfel cum s-a reglementat în cuprinsul art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, modificat prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 98/2016;

- dacă dispoziţiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 98/2016, se aplică şi deciziilor de compensare emise anterior acestor modificări şi aflate în curs de soluţionare pe rolul instanţelor judecătoreşti.

35. Referitor la interpretarea dispoziţiilor legale care fac obiectul actului de sesizare se impune a semnala, în legătură cu evoluţia cadrului legislativ referitor la restituirea imobilelor preluate abuziv, faptul că Legea nr. 165/2013 modifică procedurile administrative şi mecanismul de restituire instituite de reglementările anterioare cu caracter reparator, în vederea finalizării, într-un mod eficient, a procesului de restituire a imobilelor preluate abuziv în perioada regimului comunist în România, dispoziţii care urmăresc şi asigură un cadru normativ unitar în materia restituirii proprietăţii.

36. În acest scop, actul normativ reafirmă un principiu esenţial al mecanismului de restituire, şi anume restituirea în natură [art. 1 alin. (1) din Legea nr. 165/2013]. Numai cu caracter de excepţie, atunci când restituirea în natură nu mai este posibilă, legea stipulează acordarea măsurilor reparatorii în echivalent [art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013].

37. Aşadar, un element caracteristic al mecanismului de restituire instituit prin Legea nr. 165/2013 este prevalenţa restituirii în natură. Prin restituirea în natură, ca formă distinctă şi prioritară de reparaţie, se înţelege, în cazul terenurilor preluate abuziv, reconstituirea dreptului de proprietate pe vechiul amplasament sau pe un alt amplasament (art. 3 pct. 6 din lege).

38. Anterior Legii nr. 165/2013, regula prevalenţei restituirii în natură a imobilelor a fost consacrată, constant, în cuprinsul întregului pachet legislativ cu caracter reparatoriu, legiuitorul reglementând această măsură reparatorie în scopul restituirii integrale, în natură, a bunurilor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist. Legislaţia cu caracter special a reglementat principiul restituirii în natură începând cu Legea nr. 18/1991 şi, apoi, continuând cu Legea nr. 1/2000, Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările şi completările ulterioare (Legea nr. 10/2001), şi Legea nr. 247/2005, această formă de reparaţie reprezentând opţiunea legiuitorului român, prin intermediul căreia a urmărit să asigure respectarea principiului echităţii şi al justului echilibru între interesul particular al foştilor proprietari şi interesul general al societăţii, principii înscrise şi în actualul cadru legislativ, respectiv art. 2 lit. b) şi d) din Legea nr. 165/2013.

39. Astfel, Legea nr. 10/2001, prin art. 1 alin. (1), art. 7 şi art. 9, instituie regula restituirii în natură a imobilelor în legătură cu care au fost formulate cereri de retrocedare, iar principiul reconstituirii dreptului de proprietate pe vechile amplasamente - expresie a principiului restitutio in integrum - a fost instituit încă de la apariţia Legii nr. 18/1991, conform art. 14 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, regulă care a statuat asupra faptului că reconstituirea dreptului de proprietate trebuie să aibă un caracter reparator faţă de persoanele deposedate de fostele proprietăţi. Acest principiu, care consacră caracterul reparator al legilor fondului funciar, a fost reluat, ulterior, în cuprinsul art. 2 alin. (1) din Legea nr. 1/2000, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 247/2005, dispoziţii

care au consfinţit principiul restituirii în natură a terenurilor şi al reconstituirii dreptului de proprietate pe vechile amplasamente.

40. În ipoteza în care restituirea în natură nu este posibilă, întregul cadru normativ cu caracter reparatoriu a prevăzut posibilitatea acordării unor măsuri reparatorii în echivalent, iar actualul act normativ, reprezentat de Legea nr. 165/2013, prevede ca, într-o atare situaţie, persoana îndreptăţită să beneficieze de alte forme de reparaţie, respectiv măsurile reparatorii în echivalent, reglementate în art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, constând în compensarea cu bunuri oferite în echivalent sau compensarea prin puncte.

41. Distinct de întinderea restituirii în natură, care este dată de titlul de proprietate pe care îl poate invoca persoana îndreptăţită, în ceea ce priveşte întinderea restituirii prin echivalent se impun a fi examinate două aspecte:

- tipul de măsură reparatorie prevăzut de lege; şi
- criteriul de evaluare în temeiul căruia se acordă această reparaţie.

42. Cât priveşte primul aspect, prevederile înscrise în art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, astfel cum a fost modificat prin pct. 1 din Legea nr. 368/2013 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, stabilesc că forma de restituire prin echivalent care constă în măsura compensării prin puncte este cea prevăzută în cap. III din lege.

43. Relativ la modalitatea de acordare a măsurilor compensatorii prin puncte, art. 16 din Legea nr. 165/2013 prevede următoarele: "cererile de restituire care nu pot fi soluţionate prin restituire în natură la nivelul entităţilor învestite de lege se soluţionează prin acordarea de măsuri compensatorii sub formă de puncte, care se determină potrivit art. 21 alin. (6) şi (7) ".

44. Cât priveşte al doilea aspect, referitor la procedeul de evaluare a imobilului obiect al deciziei de compensare prin puncte, dispoziţiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 - în varianta anterioară modificării acesteia prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 98/2016 - stabilesc că: "evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a prezentei legi de către Secretariatul Comisiei Naţionale şi se exprimă în puncte. Un punct are valoarea de un leu."

45. În legătură cu modalitatea de realizare a evaluării imobilelor supuse incidenţei art. 16 din Legea nr. 165/2013 trebuie remarcat faptul că, spre deosebire de legislaţia anterioară în materie - Legea nr. 10/2001 şi Legea nr. 247/2005 - care prevedea stabilirea valorii de piaţă a imobilului de la data notificării, prin aplicarea standardelor internaţionale de evaluare, actualul cadru legislativ consacrat de Legea nr. 165/2013 a urmărit să introducă, în cuprinsul art. 21 alin. (6), un nou sistem, unitar şi previzibil, de evaluare a imobilelor, astfel încât atât imobilele din Fondul naţional al terenurilor agricole şi al altor imobile, cât şi imobilele ce fac obiectul cererilor de restituire nesoluţionate până la data intrării în vigoare a legii să fie evaluate prin raportare la acelaşi criteriu, unitar, respectiv prin aplicarea grilei notariale de la momentul intrării în vigoare a noii legi.

46. Relativ la introducerea acestui nou sistem de calcul, Curtea Constituţională a arătat, prin Decizia nr. 269 din 7 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 513 din 9 iulie 2014, paragraful 42, că legiuitorul dispune de o largă marjă de apreciere în determinarea celor mai potrivite modalităţi prin care sunt acordate despăgubirile cuvenite în urma abuzurilor din regimul comunist, având obligaţia ca măsurile adoptate să respecte principiul proporţionalităţii, aşadar, să fie adecvate, rezonabile şi să asigure un just echilibru între interesul individual şi cel general, al societăţii. Instanţa de contencios constituţional a subliniat şi faptul că această măsură nu

este de natură să afecteze dreptul de proprietate în substanţa sa, deoarece nu îi pune în pericol existenţa şi efectele juridice, ci doar intervine asupra cuantumului bănesc obţinut prin valorificarea dreptului de proprietate, în limitele permise de art. 44 din Constituţie.

47. Or, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, legiuitorul a urmărit ca evaluarea imobilelor să fie realizată prin uzitarea procedeului instituit prin art. 21 alin. (6), respectiv prin aplicarea grilei notariale din anul 2013 şi, în acelaşi timp, acest nou sistem de evaluare să reflecte valoarea integrală a bunului supus măsurii de restituire, în conformitate cu principiile care stau la baza acordării măsurilor reparatorii înscrise în art. 2 din Legea nr. 165/2013, procedeu care nu poate fi realizat decât în considerarea acelor elemente care configurau, cu exactitate şi precizie, imobilul supus procedurilor de restituire.

48. Este lipsit de relevanţă faptul că forma iniţială a art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 nu prevedea expres faptul că evaluarea imobilului trebuie să aibă în vedere caracteristicile tehnice ale imobilului şi categoria de folosinţă de la momentul preluării, întrucât, chiar din momentul edictării sale, scopul Legii nr. 165/2013 a fost acela de a asigura echivalenţa valorică a bunului preluat abuziv şi, de aceea, modalitatea de evaluare a imobilului înscrisă în cuprinsul art. 21 alin. (6), în forma anterioară modificării aduse prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 98/2016, nu poate avea semnificaţia urmărită de legiuitor decât prin prisma analizării caracteristicilor tehnice şi categoriei de folosinţă a imobilului de la momentul preluării abuzive, şi nu a altor elemente structurale care nu configurau imobilul la momentul la care s-a produs deposedarea abuzivă a fostului proprietar.

49. Numai prin aplicarea grilei notariale în considerarea parametrilor structurali ai imobilului de la momentul ieşirii acestuia din patrimoniul fostului proprietar, ca urmare a preluării abuzive a bunului de către stat, evaluarea imobilului poate să reflecte o despăgubire echitabilă şi, în mod rezonabil, proporţională pentru privarea de proprietate operată de statul comunist, evaluare la baza căreia s-ar regăsi două componente interdependente care transpar din legislaţia cu caracter reparator, respectiv componenta reparatorie/morală şi cea patrimonială în ce priveşte dreptul de proprietate.

50. În acest context al analizei, modificarea art. 21 alin. (6) din Legea 165/2013, survenită prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 98/2016, nu a făcut altceva decât să consacre, în mod expres, soluţia legislativă care era, în esenţă, aceeaşi cu cea existentă anterior modificării survenite şi care se înscrie în cerinţa de previzibilitate a normei legale.

51. Sub acest aspect, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat faptul că legea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea şi modalităţile de exercitare a puterii de apreciere a autorităţilor în domeniul respectiv, ţinând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecţie adecvată împotriva arbitrarului (a se vedea Hotărârea din 4 mai 2000, pronunţată în Cauza Rotaru împotriva României, paragraful 52, şi Hotărârea din 25 ianuarie 2007, pronunţată în Cauza Sissanis împotriva României, paragraful 66).

52. Din această perspectivă, instituirea unei reglementări exprese, în cuprinsul art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, referitoare la caracteristicile tehnice şi categoria de folosinţă a imobilului de la momentul preluării, care să fie avute în vedere la aplicarea grilei notariale cu ocazia evaluării imobilului obiect al deciziei de compensare prin puncte, rezidă tocmai în intenţia legiuitorului de a clarifica textul normativ şi de a-l face previzibil pentru destinatarul normei juridice, în raport cu exigenţele Curţii Europene a Drepturilor Omului, înlăturând, astfel, orice dubiu în privinţa modalităţii de calcul al punctelor ce trebuie acordate contestatarilor, în conformitate cu principiile care stau la baza acordării măsurilor reparatorii în echivalent (art. 2 din Legea nr. 165/2013).

53. În ceea ce priveşte dispoziţiile Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 98/2016, acestea, într-adevăr, modifică şi completează o serie de prevederi din Legea nr. 165/2013, însă dispoziţiile de modificare şi completare ulterioare se încorporează, de la data intrării lor în vigoare, potrivit art. 62 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, în actul de bază, identificându-se cu acesta, iar intervenţiile ulterioare de modificare sau de completare a acestora trebuie raportate tot la actul de bază, care a fost conceput de legiuitor în scopul instituirii unui mecanism care să confere eficienţă, prin coerenţa şi predictibilitatea normelor sale, procesului reparatoriu al măsurilor abuzive de preluare a imobilelor în timpul regimului comunist.

54. Modificarea art. 21 alin. (6) nu produce schimbări în ce priveşte regula şi momentul temporal al evaluării imobilului, care vizează aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, conţinutul acestui text, în forma anterioară, fiind preluat integral în cuprinsul prevederilor noii reglementări, care cuprinde, astfel, pe lângă elementele structurale de conţinut existente din redactarea normei anterioare şi dispoziţii noi, care se referă însă la obiectul evaluării, adică la caracteristicile tehnice şi categoria de folosinţă a imobilului de la data preluării.

55. Esenţial este că Legea nr. 165/2013, din momentul intrării sale în vigoare, exprimă voinţa legiuitorului ca evaluarea imobilului ce constituie obiectul deciziei de compensare prin puncte să fie realizată prin regula aplicării grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a legii, în scopul asigurării, atunci când bunul nu mai poate fi restituit în natură, a echivalenţei valorice a imobilului, în starea pe care o avea la momentul preluării abuzive, astfel încât persoana îndreptăţită la măsura reparatorie constând în compensarea prin puncte să obţină o despăgubire care să corespundă imobilului sau părţii de imobil pe care o putea obţine în natură, conform art. 1 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, dacă această formă de reparaţie era posibilă.

56. În contextul argumentelor expuse, dispoziţiile art. 21 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 sunt lipsite de relevanţă juridică în procesul de evaluare a imobilului ce face obiectul deciziei de compensare, din moment ce textul normativ se referă strict la documentaţia imobilului necesară pentru verificarea deciziilor emise de entităţile prevăzute de art. 3 din Legea nr. 165/2013, care conţin propunerea de acordare de măsuri reparatorii.

57. Sintagma "documente care atestă situaţia juridică a imobilului" din cuprinsul art. 21 alin. (1) se referă la dovezile privind preluarea imobilului şi situaţia juridică actuală a acestuia (la momentul emiterii deciziei de acordare de măsuri reparatorii), deoarece doar pe baza acestor documente se poate verifica dacă principiul prevalenţei restituirii în natură a fost respectat, scopul legiuitorului fiind acela ca entităţile învestite de lege cu soluţionarea cererilor care fac obiectul noului act normativ să poată examina, până la momentul emiterii deciziei de compensare, dacă imobilul poate fi restituit în natură sau dacă starea juridică a acestuia face imposibilă restituirea în natură.

58. În privinţa celei de a doua chestiuni de drept care se solicită a fi clarificată de către instanţa de trimitere, răspunsul la aceasta se regăseşte deja în examinarea conţinutului art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, în varianta anterioară modificării acesteia prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 98/2016.

59. Din moment ce prin această modificare a Legii nr. 165/2013 legiuitorul nu a adus nimic novator textului iniţial al art. 21 alin. (6), în raport cu scopul reparator al legii, ci s-a prevăzut în mod expres un aspect pe care norma îl reglementa iniţial, de la data intrării sale în vigoare, este evident că nu se ridică un aspect care să vizeze retroactivitatea legii civile, din moment ce

continuitatea reglementării este aceeaşi, context ce determină ca textul modificat să se aplice şi deciziilor anterioare, emise însă după intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013.

60. În acelaşi timp trebuie avut în vedere şi faptul că prevederile Legii nr. 165/2013 sunt aplicabile, fără deosebire, tuturor cererilor de acordare a măsurilor reparatorii care nu erau soluţionate la data intrării în vigoare a acestui act normativ. Raţiunea pentru care legiuitorul a conferit o aplicabilitate extinsă acestui act normativ constă în intenţia de a asigura un regim unitar de reparaţie pentru imobilele preluate abuziv, indiferent de stadiul în care se află derularea procedurii de retrocedare, în natură sau echivalent.

61. Din analiza circumstanţelor specifice litigiului în soluţionarea căruia a fost formulată prezenta sesizare rezultă că, la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 - 20 mai 2013, dosarul administrativ nu era soluţionat, decizia de compensare prin puncte contestată în cauză fiind emisă ulterior acestei date, context în care modalitatea de evaluare a imobilului - în privinţa căruia a fost stabilită această nouă formă de reparaţie în echivalent - este supusă dispoziţiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013.

62. Prin art. 4 legiuitorul a înţeles să reglementeze conflictul de drept intertemporal generat de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, în sensul ca dispoziţiile legii noi să fie aplicabile cererilor formulate şi depuse, în termen legal, la entităţile învestite de lege, nesoluţionate până la data intrării în vigoare a acesteia.

63. Legea nr. 165/2013 cuprinde nu numai prevederi cu caracter procedural (cum ar fi, de pildă, cele care instituie anumite termene), ci şi prevederi cu caracter substanţial, referitoare la cuantumul şi modalitatea de acordare a măsurilor compensatorii instituite, astfel că, în privinţa acestora din urmă, raporturile juridice derulate între persoana îndreptăţită la restituire, pe de o parte, şi autorităţile administrative cu atribuţii în procesul de stabilire a măsurilor reparatorii, pe de altă parte, nu pot fi considerate ca fiind raporturi juridice finalizate până la rămânerea definitivă a deciziei administrative.

64. Decizia autorităţii administrative implicate în procesul de acordare a măsurii reparatorii reglementate de Legea nr. 165/2013 a fost supusă controlului jurisdicţional, astfel încât dreptul de creanţă, de care beneficiază persoana îndreptăţită la măsura reparatorie, nu este un drept cert şi exigibil şi, de aceea, situaţia juridică se află în curs de constituire, deoarece urmează a se stabili, în faza jurisdicţională, valoarea concretă a despăgubirilor sub forma acordării de puncte în raport cu evaluarea imobilului care face obiectul deciziei de compensare, instanţa de judecată fiind singura în măsură a stabili, în concret şi definitiv, întinderea despăgubirii cuvenite.

65. Sub acest aspect se impune a fi evidenţiată şi jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia o creanţă, ce intră în sfera drepturilor cu caracter civil şi care poate fi considerată un "bun" în sensul Convenţiei pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, este considerată a fi "determinată" (pentru a beneficia de protecţia art. 6 paragraful 1 din Convenţie), abia în momentul în care cuantumul i-a fost precizat, în condiţiile în care dreptul intern prevede o procedură ce cuprinde două faze: prima, în care o jurisdicţie statuează cu privire la existenţa dreptului şi o alta în care se fixează cuantumul (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 23 martie 1994, pronunţată în Cauza Silva Pontes împotriva Portugaliei, paragraful 30).

66. Dată fiind situaţia juridică aflată în curs de constituire, norma de drept substanţial referitoare la modalitatea de evaluare a imobilului, prevăzută în textul normativ modificat, este aplicabilă situaţiei juridice aflate în curs de desfăşurare, fiind impusă de principiul aplicării imediate a legii civile noi, pe care, de altfel, Legea nr. 165/2013 îl consacră prin dispoziţiile art. 4,

fiind, în consecinţă, aplicabilă legea în forma în vigoare de la data judecării litigiului, şi nu cea de la data introducerii acţiunii.

67. După cum s-a expus în raţionamentul care vizează prima întrebare, indiferent de forma textului normativ, respectiv art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 de la data intrării sale în vigoare sau ulterior modificărilor survenite prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 98/2016, dată fiind continuitatea reglementării, evaluarea imobilului imposibil de restituit, în privinţa căruia a fost stabilită măsura reparatorie a compensării prin puncte, se realizează prin aplicarea grilei notariale de la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului şi a categoriei de folosinţă de la data preluării abuzive.

24) Decizia nr. 82/2018, publicată în M. Of. nr. 130 din 19 februarie 2019

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Iaşi - Secţia contencios administrativ şi fiscal în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile şi, în interpretarea dispoziţiilor Notei 2 lit. c) pct. II lit. A, cap. I din anexa nr. VIII a Legii-cadru nr. 153/2017 în corelare cu prevederile art. 38 alin. (1), alin. (2) lit. a), alin. (3) lit. a), alin. (4) şi (6) din actul normativ anterior menţionat, stabileşte că:*

- majorarea salariului de bază, de 15% pentru complexitatea muncii, nu se acordă pentru perioada 1 iulie 2017-31 decembrie 2017 şi pentru anul 2018;

- pentru perioada 2019-2022, această majorare se acordă în condiţiile stabilite la art. 38 alin. (4) din Legea-cadru nr. 153/2017;

- prin excepţie, această majorare se acordă începând cu ianuarie 2018 sau cu data de la care salariile de bază, soldele de funcţie/salariile de funcţie, indemnizaţiile de încadrare devin mai mari decât cele stabilite potrivit legii pentru anul 2022, ca urmare a majorărilor salariale reglementate.

Considerente:

[...] 59. Contextul legislativ este reprezentat de Legea-cadru nr. 153/2017. Această lege are ca obiect de reglementare stabilirea unui sistem de salarizare pentru personalul din sectorul bugetar plătit din bugetul general consolidat al statului, începând cu data de 1 iulie 2017, data intrării în vigoare a legii. De la această dată drepturile salariale ale personalului plătit din bugetul general consolidat al satului sunt şi rămân, în mod exclusiv, cele prevăzute în lege, aşa cum rezultă din conţinutul normativ al art. 1 alin. (3) din Legea-cadru nr. 153/2017.

60. În privinţa domeniului de aplicare a legii, trebuie precizat că acesta cuprinde, potrivit art. 2 alin. (1) lit. a), personalul din autorităţi şi instituţii publice, respectiv Parlamentul, Administraţia Prezidenţială, autoritatea judecătorească, Guvernul, ministerele, celelalte organe de specialitate ale administraţiei publice centrale, unităţile teritoriale, autorităţi ale administraţiei publice locale, alte autorităţi publice, autorităţi administrative autonome, precum şi instituţiile din subordinea acestora, finanţate integral din bugetul de stat, bugetele locale, bugetul asigurărilor sociale de stat şi bugetele fondurilor speciale.

61. Art. 2 alin. (3) prevede că intră în categoria personalului din sectorul bugetar personalul încadrat pe baza contractului individual de muncă şi personalul care beneficiază de statute speciale, inclusiv funcţionarii publici şi funcţionarii publici cu statut special.

62. Salarizarea funcţionarilor publici din cadrul inspectoratului teritorial de muncă (reclamanţii din litigiul pendinte) se circumscrie domeniului de aplicare a Legii-cadru nr. 153/2017, deoarece inspectoratul teritorial de muncă este instituţie publică cu personalitate juridică aflată în subordinea Inspecţiei Muncii, aceasta fiind organ de specialitate al administraţiei publice centrale, cu personalitate juridică, aflat, la rândul său, în subordinea Ministerului Muncii şi Justiţiei Sociale, aşa cum rezultă din art. 2 alin. (1) lit. a) coroborat cu art. 1 alin. (1) din Regulamentul de organizare şi funcţionare a Inspecţiei Muncii, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 488/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 594 din 25 iulie 2017, cu modificările ulterioare. Activitatea Inspecţiei Muncii şi a inspectoratelor teritoriale de muncă este finanţată integral de la bugetul de stat, aşa cum rezultă din art. 1 alin. (3) din acelaşi regulament.

63. În contextul legislativ şi factual dat, se constată că reclamanţii fac parte din categoria personalului din sectorul bugetar căreia i se aplică dispoziţiile Legii-cadru nr. 153/2017.

64. Prin acest act normativ s-au aprobat grilele de salarizare şi coeficienţii de ierarhizare a salariilor de bază ale angajaţilor din sectorul bugetar pentru anul 2022, precum şi măsurile tranzitorii aferente perioadei 2018-2022.

65. În privinţa modului de stabilire a salariilor de bază, soldelor de funcţie/salariilor de funcţie, a indemnizaţiilor de încadrare şi a indemnizaţiilor lunare, prin art. 12 alin. (1) din Legea-cadru nr. 153/2017, este de precizat că salariile de bază, soldele de funcţie/salariile de funcţie, soldele de grad/salariile gradului profesional deţinut, gradaţiile, soldele de comandă/salariile de comandă, indemnizaţiile de încadrare şi indemnizaţiile lunare se stabilesc potrivit prevederilor Legii- cadru nr. 153/2017 şi anexelor nr. I-IX, astfel încât, împreună cu celelalte elemente ale sistemului de salarizare, să se încadreze în fondurile aprobate de la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele locale şi bugetele fondurilor speciale pentru cheltuielile de personal, în vederea realizării obiectivelor, programelor şi proiectelor stabilite.

66. Începând cu anul 2023, potrivit prevederilor art. 12 alin. (2) din lege, salariile de bază, soldele de funcţie/salariile de funcţie, indemnizaţiile de încadrare se vor stabili pentru toate funcţiile cuprinse în anexele nr. I-VIII la lege, prin înmulţirea coeficienţilor prevăzuţi în anexele nr. I-VIII cu salariul de bază minim brut pe ţară garantat în plată în vigoare.

67. Prin art. 24 din Legea-cadru nr. 153/2017 este precizat faptul că limita maximă a sporurilor, compensaţiilor, indemnizaţiilor, adaosurilor, majorărilor, primelor, premiilor şi altor elemente ale venitului salarial specific fiecărui domeniu de activitate este prevăzută în legea şi în anexele nr. I-VIII.

68. În coerenţa reglementării mai sus indicate, prin art. 25 din Legea-cadru nr. 153/2017 se specifică faptul că limitarea sporurilor, compensaţiilor, adaosurilor, primelor, premiilor şi indemnizaţiilor şi a altor drepturi nu poate depăşi 30% din suma salariilor de bază, a soldelor de funcţie/salariilor de funcţie, soldelor de grad/salariilor gradului profesional deţinut, gradaţiilor şi a soldelor de comandă/salariilor de comandă, a indemnizaţiilor de încadrare şi a indemnizaţiilor lunare, după caz.

69. În anexa nr. VIII, parte integrantă din Legea-cadru nr. 153/2017, sunt prevăzute salariile de bază, sporurile şi alte drepturi salariale specifice domeniului de activitate corespunzător familiei ocupaţionale de funcţii bugetare "Administraţie", pentru anul 2022.

70. Prin dispoziţiile Notei 2 lit. c) pct. II, lit. A, cap. I din anexa nr. VIII la Legea-cadru nr. 153/2017, se conferă beneficiul unei majorări a salariului de bază cu 15% pentru complexitatea muncii funcţionarilor publici din serviciile publice deconcentrate ale instituţiilor din subordinea,

coordonarea sau sub autoritatea Ministerului Mediului, Ministerului Sănătăţii, Ministerului Educaţiei Naţionale şi Ministerului Muncii şi Justiţiei Sociale.

71. Majorarea salariului de bază cu 15% pentru complexitatea muncii reprezintă un drept salarial nou, constituit prin dispoziţiile legale mai sus menţionate.

72. În sensul art. 7 lit. a), salariul de bază reprezintă suma de bani la care are dreptul lunar personalul plătit din fonduri publice, corespunzător funcţiei, gradului/treptei profesionale, gradaţiei, vechimii în specialitate, astfel cum este stabilită în anexele nr. I-IX.

73. În vederea punerii în aplicare a dispoziţiilor Legii-cadru nr. 153/2017, prin art. 36 din acest act normativ s-a stabilit că, la data intrării în vigoare, 1 iulie 2017, trebuie să se procedeze la reîncadrarea personalului salarizat "pe noile funcţii, grade/trepte profesionale, gradaţie corespunzătoare vechimii în muncă şi vechime în specialitate/vechime în învăţământ avute, cu stabilirea salariilor de bază, soldelor de funcţie/salariilor de funcţie, indemnizaţiilor de încadrare şi indemnizaţiilor lunare potrivit art. 38".

74. Prin raportare la dispoziţiile legale mai sus enunţate rezultă că stabilirea salariilor de bază, soldelor de funcţie/salariilor de funcţie, indemnizaţiilor de încadrare şi indemnizaţiilor lunare se efectuează în condiţiile art. 38 din Legea nr. 153/2017.

75. Art. 38 din Legea-cadru nr. 153/2017 cuprinde dispoziţii prin care se determină în mod specific condiţiile de aplicare în timp a legii.

76. Prin alin. (1) al acestui articol este instituită regula aplicării etapizate a legii, începând cu data de 1 iulie 2017, iar etapele temporare apar descrise în alin. (2)-(6).

77. Prima etapă, reglementată prin art. 38 alin. (2) lit. a), priveşte perioada 1 iulie 2017-31 decembrie 2017. Pentru această perioadă s-a adoptat măsura menţinerii în plată, la nivelul acordat pentru luna iunie 2017, a cuantumului brut al salariilor de bază, soldelor de funcţie/salariilor de funcţie şi indemnizaţiilor de încadrare, precum şi cuantumul sporurilor, indemnizaţiilor, compensaţiilor, primelor şi al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, indemnizaţia brută de încadrare, solda lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice, în măsura în care personalul ocupă aceeaşi funcţie şi îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiţii.

78. Excepţiile de la această regulă sunt expres prevăzute la art. 38 alin. (2) lit. b) şi c) şi se referă la personalul din cadrul administraţiei publice locale, salarizat potrivit art. 11 din Legea-cadru nr. 153/2017, prin hotărâre a consiliului local/judeţean, după caz, şi la indemnizaţiile lunare ale personalului care ocupă funcţii de demnitate publică, stabilite prin înmulţirea salariului de bază minim brut pe ţară garantat în plată cu coeficienţii de ierarhizare prevăzuţi în anexa nr. IX la Legea-cadru nr. 153/2017.

79. A doua etapă, reglementată potrivit art. 38 alin. (3) lit. a), priveşte anul 2018, începând cu luna ianuarie 2018. Pentru acest an se prevede acordarea cuantumului brut al salariilor de bază şi al celorlalte drepturi salariale avute în luna decembrie 2017, majorate cu 25%, fără a se depăşi limita prevăzută de art. 25 din Legea-cadru nr. 153/2017, în măsura în care personalul respectiv îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiţii.

80. Fac excepţie de la această regulă, potrivit art. 38 alin. (3) din Legea-cadru nr. 153/2017, următoarele categorii de personal:

- personalul care ocupă funcţiile de medic, asistent medical şi ambulanţier/şofer de autosanitară (pentru aceste categorii de personal, salariile de bază se majorează la nivelul salariului de bază stabilit potrivit legii pentru anul 2022)-lit. b);

- personalul didactic din unităţile de învăţământ preuniversitar şi universitar de stat, inclusiv unităţile conexe, precum şi personalul din cadrul Agenţiei Române de Asigurare a Calităţii în Învăţământul Superior, care beneficiază, de la 1 martie 2018, de majorarea suplimentară de 20% faţă de nivelul pentru luna februarie 2018, cu respectarea prevederilor art. 38 alin. (6) din Legea nr. 153/2017 - lit. d); de aceeaşi majorare beneficiază începând cu luna mai 2018 şi personalul încadrat pe funcţiile de inspector şcolar - lit. d^2);

- personalul care ocupă funcţiile prevăzute la anexa nr. VIII cap. I lit. A pct. I lit. b), începând cu 1 aprilie 2018, beneficiază de salarii ce se stabilesc la nivelul salariilor de bază prevăzute de Lege pentru anul 2022 - lit. d^1);

- personalul din cadrul administraţiei publice locale - lit. e);

- personalul care a ocupat o funcţie de demnitate publică, a cărui indemnizaţie a fost stabilită prin înmulţirea salariului de bază minim brut pe ţară garantat în plată în vigoare cu coeficienţii de ierarhizare prevăzuţi în anexa IX la Legea-cadru nr. 153/2017 - lit. f).

Se remarcă faptul că, în categoria personalului care este exceptat de la regula aplicării etapizate a Legii-cadru instituite prin art. 38 alin. (2) şi (3), nu se regăsesc funcţionarii publici din serviciile publice deconcentrate ale instituţiilor din subordinea Ministerului Muncii şi Justiţiei Sociale.

81. A treia etapă priveşte perioada anilor 2019-2022, reglementată prin art. 38 alin. (4) din Legea-cadru nr. 153/2017. Pentru această perioadă salariile de bază vor fi determinate utilizând salariile de bază şi majorările salariului de bază stabilite prin lege, inclusiv în anexele la Legea-cadru nr. 153/2017, şi salariile de bază avute în luna decembrie 2018. Astfel, în perioada 2019-2022, se preconizează acordarea unei creşteri anuale a salariilor de bază, fiecare creştere reprezentând 1/4 din diferenţa dintre salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 şi cel din luna decembrie 2018. Începând cu anul 2019, celelalte drepturi salariale prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 (sporuri, indemnizaţii, majorări etc.) vor fi determinate prin aplicarea procentelor prevăzute în conţinutul legii şi în anexe asupra salariului de bază, rezultând cuantumul acestora care va fi acordat anual. Creşterea respectivă şi data de aplicare se stabilesc prin legea anuală a bugetului de stat, cu respectarea principiului sustenabilităţii financiare, prevăzut de art. 6 lit. h) din Legea-cadru nr. 153/2017.

82. Potrivit art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017, în situaţia în care, începând cu 1 ianuarie 2018, salariile de bază, soldele de funcţie/salariile de funcţie, indemnizaţiile de încadrare sunt mai mari decât cele stabilite, potrivit acestei legi, pentru anul 2022 sau devin ulterior mai mari, ca urmare a majorărilor salariale reglementate, se acordă cele stabilite pentru anul 2022.

83. Interpretarea sistematică, logică şi gramaticală a dispoziţiilor art. 38 alin. (2), (3), (4) şi (6) privind aplicarea etapizată a legii, mai sus prezentate, impun concluzia că majorarea salariului de bază cu 15% pentru complexitatea muncii, prevăzută de dispoziţiile Notei 2 lit. c) pct. II lit. A, cap. I din anexa nr. VIII la Legea-cadru nr. 153/2017, pentru funcţionarii publici din serviciile publice deconcentrate ale instituţiilor din subordinea Ministerului Muncii şi Justiţiei Sociale, nu poate fi acordată de la momentul intrării în vigoare a legii, 1 iulie 2017 până la sfârşitul anului 2017 sau pentru anul 2018, pentru că s-ar încălca prevederile art. 38 alin. (2) din Legea- cadru nr. 153/2017 privind menţinerea în plată a drepturilor salariale în anul 2017, la nivelul celor din luna iunie 2017, precum şi prevederile art. 38 alin. (3) din acelaşi act normativ, care determină majorarea în anul 2018 a drepturilor salariale avute în luna decembrie 2017 cu un procent de 25%. Această majorare va deveni aplicabilă şi va fi acordată în momentul în care salariile de bază vor fi determinate utilizând salariile de bază prevăzute în anexa nr. VIII la Legea-cadru nr. 153/2017,

anexă prin care se instituie majorarea de 15%, începând cu anul 2019, în condiţiile detaliate prin art. 38 alin. (4) din actul normativ menţionat.

84. În mod excepţional, în situaţia în care, începând cu 1 ianuarie 2018, salariile de bază, soldele de funcţie/salariile de funcţie, indemnizaţiile de încadrare sunt mai mari decât cele stabilite, potrivit prezentei legi, pentru anul 2022 sau devin ulterior mai mari, ca urmare a majorărilor salariale reglementate, se acordă cele stabilite pentru anul 2022.

25) Decizia nr. 84/2018, publicată în M. Of. nr. 84 din 01 februarie 2019

Soluţie: *Admite sesizarea formulată de Tribunalul Mureş - Secţia civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea dispoziţiilor art. 781 alin. (5) lit. a) din Codul de procedură civilă, art. 46-48 din Legea nr. 230/2007, art. 12 pct. B lit. c) din Hotărârea Guvernului nr. 1.588/2007, sumele datorate lunar de terţul poprit, membru al asociaţiei de proprietari, debitoarei asociaţia de proprietari, cu titlu de cheltuieli de întreţinere, au afectaţiunea specială corespunzătoare diferitelor componente ale acestor cheltuieli, astfel cum sunt determinate de legislaţia în materie.

Considerente:

[...] 68. Chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită vizează posibilitatea validării popririi asupra sumelor de bani datorate de un membru al asociaţiei de proprietari (terţ poprit) debitorului asociaţia de proprietari, la solicitarea creditorului, furnizor de utilităţi.

69. Controversa a fost tranşată diferit, aşa cum rezultă din jurisprudenţa anexată, apreciindu-se deopotrivă că astfel de sume pot face obiect al popririi sau, dimpotrivă, că operează indisponibilitatea prevăzută de art. 781 alin. (5) lit. a) din Codul de procedură civilă.

70. Răspunsul asupra acestei chestiuni de drept ridicate în practica instanţelor de judecată presupune analiza: (A) naturii cheltuielilor lunare ale asociaţiei de proprietari; a existenţei relaţiei tripartite pe care o implică solicitarea de validare a popririi (B), cu referire specifică la afectaţiunea sumelor plătite lunar cu titlu de întreţinere de un membru al asociaţiei de proprietari, respectiv, dacă şi în ce măsură această afectaţiune este aptă să constituie un impediment în calea executării prin poprire (C).

A) Natura cheltuielilor lunare ale asociaţiei de proprietari

71. Cheltuielile asociaţiei de proprietari, la plata cărora trebuie să contribuie lunar toţi proprietarii, pe baza facturilor emise de furnizori (conform art. 46 din Legea nr. 230/2007), sunt detaliate prin dispoziţiile art. 47 din actul normativ menţionat ca fiind: a) cheltuieli pe număr de persoane care locuiesc sau desfăşoară activităţi în proprietăţi individuale; b) cheltuieli pe consumuri individuale; c) cheltuieli pe cota-parte indiviză, în funcţie de suprafaţa utilă a proprietăţii individuale; d) cheltuieli pe beneficiari, aferente serviciilor individuale ale proprietarilor, dar gestionate financiar prin intermediul asociaţiei de proprietari; e) cheltuieli pe consumatori tehnici; f) cheltuieli de altă natură.

72. În mod corespunzător, aceste cheltuieli sunt explicitate prin Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 230/2007 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea asociaţiilor de proprietari, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.588/2007 (Norme metodologice), care detaliază, pe fiecare categorie de cheltuieli, ce fel de consumuri ori servicii încorporează ele.

73. Astfel, cheltuielile determinate în funcţie de numărul persoanelor care locuiesc în condominiu sunt cheltuielile asociaţiei pentru apă rece, caldă, canalizare, combustibil pentru prepararea apei calde de consum, energia termică utilizată pentru funcţionarea instalaţiilor comune, colectarea deşeurilor menajere etc. (art. 34 din Normele metodologice).

74. Cheltuielile pe consumuri individuale reprezintă cheltuielile asociaţiei pentru: apă rece şi canalizare, apă caldă menajeră, energia termică, combustibilul şi apa rece pentru prepararea apei calde, gaze naturale, încălzirea apartamentului sau a spaţiului cu altă destinaţie decât aceea de locuinţă (art. 39 din Normele metodologice).

75. Referitor la cheltuielile pe cotă-parte indiviză, în funcţie de suprafaţa utilă a proprietăţii individuale, din art. 43 din Normele metodologice rezultă că sunt acelea efectuate cu administrarea, întreţinerea, repararea, exploatarea şi, după caz, consolidarea părţilor de construcţii şi instalaţii din condominiu aflate în proprietate comună.

76. În privinţa cheltuielilor pe beneficiari, aferente serviciilor individuale ale proprietarilor, dar gestionate financiar prin intermediul asociaţiei de proprietari, ele sunt destinate acoperirii serviciilor individuale pentru proprietari, toţi sau în parte, nefiind gestionate însă de aceştia, ci prin intermediul asociaţiei (art. 48 din Normele metodologice), şi sunt detaliate ca atare prin prevederile art. 49 din Normele metodologice (cheltuieli referitoare la citirea, calculul, gestiunea consumurilor individuale de apă rece, apă caldă, căldură, gaze etc.).

77. Cheltuielile pe consumatori tehnici sunt acelea care vizează consumurile pentru încălzirea proprietăţilor individuale - apartamente, spaţii cu altă destinaţie decât aceea de locuinţă (art. 51 din Normele metodologice).

78. Potrivit art. 53 şi 54 din Normele metodologice sunt cheltuieli de altă natură acelea efectuate pentru plata unor servicii care nu pot fi repartizate după criteriile prevăzute la art. 47 lit. a) -c) din Legea nr. 230/2007, cum ar fi cheltuielile pentru lucrări de întreţinere, reparaţii şi înlocuiri la antenele colective de televiziune, cele privind cutiile poştale, cheile de la uşa de intrare comună etc.

79. La acestea se adaugă şi contribuţia pe care o datorează fiecare membru la constituirea fondurilor asociaţiei, necesare organizării şi funcţionării acesteia, respectiv: fondul de rulment, fondul pentru repararea părţilor de construcţii/instalaţii aflate în proprietatea comună (art. 45 din Legea nr. 230/2007, art. 24 din Normele metodologice).

80. Rezultă aşadar că este vorba despre mai multe categorii de cheltuieli, în privinţa cărora dispoziţiile art. 46 din Legea nr. 230/2007, coroborat cu art. 12 pct. B lit. c) din Normele metodologice, dispun că plata trebuie să se efectueze, în avans sau la termenul stabilit, pe baza facturilor emise, corespunzător cotei de contribuţie ce revine fiecărui proprietar, inclusiv cele aferente fondurilor asociaţiei de proprietari.

81. Conform reglementării legale, diferitele categorii de cheltuieli se regăsesc evidenţiate ca atare în cuantumul total al contribuţiei datorate lunar, astfel încât se pune problema dacă şi în ce măsură un creditor poate urmări pentru îndestularea creanţei sale întreaga sumă (în care sunt incluse contribuţii şi pentru acoperirea altor cheltuieli) sau numai, în mod specific, partea din aceste cheltuieli care i se cuvine pentru serviciul prestat ori utilitatea furnizată.

82. Corelativă este chestiunea referitoare la afectaţiune, şi anume dacă indisponibilizarea poate viza întreaga sumă a cheltuielilor lunare de întreţinere sau numai acea parte a ei destinată acoperirii serviciilor prestate de alţi furnizori decât cel care porneşte executarea silită (de exemplu, cel care nu şi-a recuperat contravaloarea energiei termice livrate nu ar putea solicita poprirea

întregii sume datorate cu titlu de cheltuieli de întreţinere, aferente acoperirii mai multor consumuri şi servicii).

83. A considera altfel, respectiv fie imposibilitatea urmăririi de către fiecare creditor a părţii din sumă corespunzătoare creanţei sale în considerarea unei indisponibilizări totale a contribuţiei lunare de întreţinere, fie, dimpotrivă, posibilitatea urmăririi întregii sume de către un singur creditor (indiferent de faptul că respectiva sumă încorporează mai multe creanţe cu titulari diferiţi), ar însemna să se nege, practic, dreptul fiecărui creditor de a-şi putea valorifica propria creanţă.

84. Sensul legii, atunci când a procedat la o detaliere a cheltuielilor, pe diferite categorii de consum, trebuie văzut şi în legătură cu posibilitatea furnizorilor de utilităţi publice sau de altă natură de a-şi recupera cheltuielile, inclusiv în situaţia în care nu sunt încheiate contracte individuale cu fiecare proprietar, ci cu asociaţia de proprietari.

B) Raportul juridic tripartit pe care îl implică solicitarea de validare a popririi

85. Interpretarea jurisprudenţială care a negat posibilitatea validării popririi unor astfel de sume de bani a considerat şi că asociaţia de proprietari, cea care a încheiat contractul cu furnizorul, nu ar avea calitatea de debitor, deoarece ea este un simplu intermediar, adevăraţii debitori fiind proprietarii, cei care beneficiază de serviciile prestate de diverşii furnizori. Cum aceşti proprietari sunt parte din asociaţie, rezultă că aceasta din urmă nu ar putea avea calitatea de debitor căruia să i se datoreze de către proprietar o sumă de bani lunară şi, ca atare, nici proprietarul nu ar putea să aibă calitatea de terţ poprit.

86. O asemenea interpretare este eronată, ignorând existenţa a două ipoteze distincte, reglementate de lege, în care se poate proceda la încheierea contractelor cu furnizorii de utilităţi sau prestatorii de servicii.

87. Astfel, potrivit art. 28 din Legea nr. 230/2007, asociaţia de proprietari poate intermedia servicii între furnizori şi proprietarii consumatori, în special cu privire la serviciile publice de utilităţi, pe baza unor contracte de prestări servicii sau de furnizare cu caracter individual, drepturile şi obligaţiile aparţinând, pe de o parte, furnizorului şi, pe de pe altă parte, proprietarului.

88. Pentru recuperarea debitelor în această situaţie, pentru serviciile publice de utilităţi, furnizorul serviciului va acţiona direct împotriva proprietarilor restanţieri [art. 28 alin. (2)], activitatea asociaţiei de proprietari fiind doar una de intermediere [respectiv, de repartizare a facturilor către proprietari, încasare şi plată a sumelor reprezentând contravaloarea consumului facturat, înştiinţarea furnizorului cu privire la debitori - art. 28 alin. (3)].

89. În acelaşi timp însă asociaţia de proprietari poate încheia contracte în nume propriu, ca utilizator colectiv, calitate ce îi este recunoscută de lege.

90. Astfel, potrivit art. 41 alin. (1) lit. a) din Legea serviciilor comunitare de utilităţi publice nr. 51/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, "Au calitatea de utilizator beneficiarii individuali sau colectivi, direcţi sau indirecţi, ai serviciilor de utilităţi publice: a) utilizatorii casnici persoane fizice sau asociaţii de proprietari/locatari". De asemenea, potrivit art. 5 alin. (2) din Ordinul preşedintelui Autorităţii Naţionale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilităţi Publice nr. 343/2010 pentru aprobarea Normei tehnice privind repartizarea consumurilor de energie termică între consumatorii din imobilele de tip condominiu, în cazul folosirii sistemelor de repartizare a costurilor pentru încălzire şi apă caldă de consum, în situaţia în care, cu ocazia verificării repartitoarelor de costuri, se constată că datele nu corespund realităţii, prestatorul de servicii va recalcula repartizarea, cheltuielile legate de recalculare recuperându-se de la asociaţia de proprietari. Rezultă şi din această reglementare că, în relaţia cu prestatorul de servicii, asociaţia este considerată debitor.

91. În această ipoteză, în care încheierea contractelor se face de către asociaţia de proprietari în nume propriu, aceasta va avea, ca parte în contract, calitatea de debitor pentru sumele neplătite diferiţilor furnizori sau prestatori de servicii.

92. Este motivul pentru care, de altfel, legea face referire la "Cheltuielile asociaţiei de proprietari" (cap. VI al Legii nr. 230/2007), la plata cărora fiecare proprietar trebuie să participe lunar, în caz contrar, asociaţia putând să îl acţioneze în judecată pentru recuperarea cotelor de contribuţie (art. 50).

93. Rezultă neîndoielnic că, în ipoteza în care asociaţia este parte în contract, ea va avea calitatea de debitor pentru neîndeplinirea obligaţiilor de plată, împotriva ei putându-se obţine titlul executoriu de către furnizorul/prestatorul de servicii.

94. Această situaţie este regăsită de altfel şi în cauza în care s-a ridicat chestiunea preliminară, împotriva asociaţiei fiind pronunţată o hotărâre judecătorească (ordonanţă de plată), în considerarea calităţii ei de parte în contractul de furnizare de energie termică şi, respectiv, a neonorării obligaţiilor de plată asumate. Pe baza acestei hotărâri judecătoreşti, care constituie titlu executoriu împotriva asociaţiei, s-a demarat ulterior executarea silită.

95. Faţă de reglementările legale în materie, a nega, de principiu, calitatea de debitor a asociaţiei de proprietari, pe motiv că de serviciile prestate beneficiază de fapt membrii acesteia, nesocoteşte ipoteza legală în care asociaţia acţionează în nume propriu la perfectarea contractelor privind furnizarea diferitelor servicii publice de utilităţi.

96. Dată fiind, pentru asemenea ipoteze, calitatea de debitor a acesteia în raport cu furnizorii, în mod corespunzător, pentru sume datorate lunar cu acelaşi titlu, membrii asociaţiei îndeplinesc condiţia juridică de terţi popriţi, în sensul art. 781 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

97. În consecinţă, nu se poate susţine că asociaţia de proprietari este lipsită de dreptul de dispoziţie asupra sumelor de natura celor arătate, întrucât nu ar avea calitatea de debitor, iar aceasta ar atrage implicit o anumită afectaţiune, aptă să facă incidentă dispoziţia art. 781 alin. (5) lit. a) din Codul de procedură civilă (referitoare la excluderea de la executarea silită prin poprire a anumitor sume de bani).

98. Se regăseşte astfel relaţia tripartită pe care o presupune cererea de înfiinţare şi validare a popririi: creditor (furnizorul de utilităţi), debitor (asociaţia de proprietari), terţ poprit (membrul asociaţiei de proprietari), conform dispoziţiilor art. 781 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Astfel spus, poprirea executorie presupune existenţa a trei raporturi juridice: între creditorul urmăritor şi debitorul poprit, în sensul că debitorul este dator creditorului; între debitorul poprit şi terţul poprit, în sensul că terţul poprit este dator faţă de debitor; între creditor şi terţul poprit (raport care ia naştere în urma validării popririi), conform căruia terţul poprit va indisponibiliza sumele pe care le datorează debitorului urmărit şi le va plăti direct creditorului.

C) Natura sumelor datorate şi repercusiunea afectaţiunii lor asupra posibilităţii urmăririi prin poprire

99. Astfel cum s-a menţionat, cu trimitere la dispoziţiile legale care constituie sediul materiei, sumele datorate în cadrul cheltuielilor de întreţinere lunare au mai multe destinaţii, de natură să acopere consumul de utilităţi şi plata diferitelor servicii prestate pentru buna funcţionare a proprietăţii individuale şi a părţilor comune ale condominiului.

100. Aşa fiind, plata şi, corelativ, stingerea creanţelor diferiţilor furnizori sau prestatori de servicii trebuie să se facă respectându-se destinaţia fiecărei sume, calculată în mod corespunzător, potrivit clauzelor contractuale, pe baza facturilor emise (regăsindu-se, ca atare, pe listele de plată afişate lunar de asociaţie).

101. De aceea, nu se poate susţine că un anumit furnizor ori prestator de servicii nu ar putea urmări suma datorată de membrul asociaţiei, terţ poprit în relaţia cu debitorul (asociaţia de proprietari, atunci când contractul este încheiat de aceasta în nume propriu), pentru acea parte a sumei ce i se cuvine conform serviciului prestat.

102. Este evident însă că un creditor nu va putea urmări întreaga sumă pe care un proprietar o datorează lunar asociaţiei, pentru că, aşa cum s-a arătat, în componenţa acestei sume intră debite ale acestuia către diferiţi alţi furnizori care au, în egală măsură, calitatea de creditori şi deci interes în valorificarea creanţei proprii.

103. În acest sens trebuie respectată destinaţia fiecărei sume şi apare astfel afectaţiunea specială la care face referire art. 781 alin. (5) lit. a) din Codul de procedură civilă, de natură să atragă indisponibilizarea sumelor de bani care au altă afectaţiune decât cea a cărei realizare, prin poprire, o urmăreşte creditorul (de exemplu, un furnizor de energie termică nu va putea popri şi sumele datorate pentru consumul de apă rece sau canalizare ori pentru energia electrică etc.).

104. Altminteri s-ar putea ajunge ca, în valorificarea unei creanţe, prin indisponibilizarea întregii sume plătite cu titlu de cheltuieli de întreţinere de către un debitor, să fie paralizat dreptul la valorificarea creanţei al altui creditor.

105. Aşadar, în măsura în care un creditor face dovada că terţul poprit datorează asociaţiei de proprietari sume de bani reprezentând contravaloarea serviciului pe care l-a prestat sau a utilităţii furnizate, validarea popririi pe care o solicită nu poate fi împiedicată de invocarea dispoziţiilor art. 781 alin. (5) lit. a) din Codul de procedură civilă, pe de o parte, pentru că, prin ipoteză, nu este vorba despre o sumă de bani având o afectaţiune specială, alta decât cea necesară satisfacerii creanţei respective, pe de altă parte, pentru că nu este vorba despre sume de care debitorul nu ar putea dispune.

106. Dimpotrivă, asociaţia de proprietari are scopul de a colecta lunar sumele de bani necesare achitării consumurilor individuale şi celor aferente spaţiilor comune indivize, asigurând plata la timp a furnizorilor [conform art. 3 lit. i) din Legea nr. 230/2007, cheltuielile asociaţiei de proprietari constau în cheltuielile sau obligaţiile financiare ale asociaţiei care sunt legate de exploatarea, reparaţia sau întreţinerea proprietăţii comune, precum şi cheltuielile cu serviciile de care beneficiază proprietarii şi care nu sunt facturate individual către proprietăţile individuale].

107. De aceea, în interpretarea dispoziţiilor art. 781 alin. (5) lit. a) din Codul de procedură civilă, art. 46-48 din Legea nr. 230/2007, art. 12 pct. B lit. c) din Hotărârea Guvernului nr. 1.588/2007, trebuie considerat că sumele datorate lunar de către terţul poprit, membru al asociaţiei de proprietari, debitoarei asociaţia de proprietari, cu titlu de cheltuieli de întreţinere, au afectaţiunea corespunzătoare diferitelor componente ale acestor cheltuieli, astfel cum sunt determinate de legislaţia în materie (şi cum rezultă din listele de plată lunare).

b) Decizii de respingere

1) Decizia nr. 2/2018, publicată în M. Of. nr. 178 din 26 februarie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Bucureşti - Secţia a V-a civilă, pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept privind natura juridică a proceselor-verbale întocmite în baza Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 74/2013 privind unele măsuri pentru îmbunătăţirea şi reorganizarea activităţii Agenţiei Naţionale de Administrare Fiscală, precum şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 144/2014, de către inspectorii antifraudă şi posibilitatea contestării acestora.*

Considerente:

[...] A. Regularitatea actului de sesizare

(...)

39. Examinarea încheierii pronunţate de Tribunalul Bucureşti - Secţia a V-a civilă denotă că actul de sesizare nu cuprinde elementele apte să concure la caracterizarea admisibilităţii procedurii, de vreme ce justificarea cerinţelor impuse de art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea sesizării instanţei supreme, s-a realizat formal, limitându-se la enumerarea şi argumentarea într-o manieră eliptică a condiţiilor impuse de dispoziţiile legale şi la expunerea, într-o manieră necenzurată, a punctului de vedere exprimat de părţile litigante.

40. Din încheierea de sesizare lipsesc elementele referitoare la modul de derulare a pricinii în faţa instanţelor de fond şi apel şi punctul de vedere al completului de judecată asupra problemei de drept care necesită lămurire prin pronunţarea unei hotărâri prealabile, cerinţă impusă titularului sesizării ca o condiţie formală, dar care susţine, demonstrează şi accentuează caracterul real al problemei ce face obiectul sesizării, aspectul de noutate şi gradul de dificultate, determinând - în acest context - premisele declanşării mecanismului de unificare al procedurii pronunţării unei hotărâri prealabile.

41. Deficienţa încheierii de sesizare a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, generată de lipsa unui punct de vedere al completului de judecată relativ la justificarea premiselor care ar legitima identificarea unei probleme de drept concrete referitoare la interpretarea unui anume text normativ şi a necesităţii rezolvării de principiu a acesteia, este de natură să pună în discuţie fundamentul real al solicitării de pronunţare a unei hotărâri prealabile, atât timp cât actul de sesizare a instanţei supreme reprezintă, în realitate, o copiere, necenzurată, a solicitării formulate de societatea apelantă pentru declanşarea mecanismului judiciar, fiind astfel criticabilă - prin deficienţele semnalate - opţiunea titularului sesizării de a formula o întrebare care tinde la plasarea acesteia în câmpul ipotezelor.

42. Rolul completului de judecată care iniţiază sesizarea este acela de a arăta, sigur şi categoric, norma a cărei interpretare se solicită, caracterul său determinant în soluţionarea pe fond a cauzei, dar şi de a evidenţia argumentele care susţin caracterul complex sau, după caz, precar al reglementării, de natură a conduce, în final, la interpretări diferite, precum şi a dificultăţii completului în a-şi însuşi o anumită interpretare, demonstrând, în această manieră, necesitatea de a apela la mecanismul de unificare.

43. Prin urmare, lipsa identificării de către Tribunalul Bucureşti a unei chestiuni de drept care să vizeze, în concret, un text normativ, dar şi lipsa evidenţierii dificultăţii interpretării normei incidente conduce la concluzia că sesizarea astfel formulată nu poate fi apreciată ca admisibilă, de

vreme ce în cuprinsul acesteia instanţa de trimitere formulează o întrebare generică referitoare la felul în care trebuie rezolvată o anumită problematică ivită în soluţionarea cauzei. Fără a demonstra de ce chestiunea semnalată ridică o problemă de interpretare prin raportare la un anumit text legal, cerinţele impuse titularului sesizării nu pot fi considerate a fi îndeplinite atunci când, în cuprinsul încheierii de sesizare, completul de judecată consemnează doar motivele pentru care una din părţi apreciază că soluţionarea apelului formulat presupune dezlegarea unei probleme de drept controversate, fără însă a stabili dacă însuşi completul care judecă pricina, prin raportare la calitatea sa de titular al sesizării, a avut o reală dificultate în identificarea şi interpretarea normei legale aplicabile soluţionării în fond a cauzei.

B. Verificarea condiţiilor de admisibilitate legate de problema de drept a cărei lămurire se solicită

44. În continuare, urmează a se analiza condiţiile de admisibilitate ce nu sunt îndeplinite de sesizarea pendinte şi care conduc la respingerea acesteia ca inadmisibilă.

Condiţia ca de lămurirea chestiunii de drept să depindă soluţionarea pe fond a cauzei

45. Procedura sesizării instanţei supreme cu dezlegarea unei chestiuni de drept se circumscrie unui incident procedural ivit în cursul unui proces aflat în desfăşurare, al cărui obiect presupune interpretarea unei norme de drept neclare, lacunare, de care depinde soluţionarea pe fond a cauzei.

46. Conform art. 520 din Codul de procedură civilă, titularul sesizării, respectiv instanţa care soluţionează litigiul în ultimă instanţă, trebuie să verifice, din oficiu, admisibilitatea sesizării, prezentând, între altele, argumentele pentru care apreciază că de dezlegarea chestiunii de drept depinde soluţionarea pe fond a cauzei. În acest context, instanţa de trimitere va trebui să prezinte în încheiere toate detaliile cauzei, de drept sau chiar de fapt, care să justifice aptitudinea problemei de drept evocate de a conduce la rezolvarea fondului acelui litigiu. Aceasta întrucât clarificarea circumstanţelor procesului aflat în curs de desfăşurare este atributul exclusiv al completului care decide sesizarea instanţei supreme, întrebarea adresată neputând fi disociată de contextul care a generat-o. Or, sesizarea de faţă nu cuprinde elementele determinante ale cauzei, de natură a stabili care este legătura dintre chestiunea de drept pusă în discuţie şi modul în care instanţa de apel ar putea să îşi fundamenteze soluţia dată căii de atac pe dispoziţiile legale evocate, respectiv Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 74/2013, act normativ invocat în integralitatea sa.

47. Chiar şi în condiţiile în care titularul sesizării a omis a efectua o minimă expunere a datelor relevante ale cauzei, se poate totuşi constata, din anexele încheierii de trimitere, că judecătoria a fost învestită, pe calea contestaţiei la executare, cu o cerere de anulare a unei decizii de instituire a măsurilor asigurătorii şi a tuturor actelor de ducere la îndeplinire a acestor măsuri (sechestru asigurător pentru bunuri imobile, pentru bunuri mobile, înfiinţare poprire asigurătorie). În acest context, judecătorul fondului a apreciat că partea interesată are o cale de atac împotriva actelor prin care se dispun şi se duc la îndeplinire măsurile asigurătorii de către organele fiscale competente, anume contestaţia la executare prevăzută de art. 129 alin. (11) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003.

48. Faţă de conţinutul concret al criticilor formulate prin cererea de apel, este dificil a stabili în ce măsură dezlegarea chestiunii de drept pendinte, referitoare la natura proceselor- verbale întocmite de inspectorii antifraudă în baza Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 74/2013 şi a posibilităţii atacării acestora pe cale separată, poate folosi soluţionării pe fond a cauzei. Se are în vedere faptul că în litigiul aflat în faţa instanţei de trimitere nu a fost contestat un astfel de act de control întocmit de inspectorii antifraudă, chiar şi presupunând că un atare proces-verbal a stat la baza emiterii deciziei de instituire a măsurilor asigurătorii.

49. De altfel, din dezvoltarea punctului de vedere exprimat de apelantă şi consemnat necritic în încheierea de sesizare, întrucât, aşa cum s-a mai arătat, opinia completului de judecată este inexistentă, rezultă mai degrabă dificultăţi de interpretare legate de forţa probantă a actului de control, sub aspectul prejudiciului estimat în cuprinsul acestuia, ca act premergător emiterii actelor administrativ fiscale sau, după caz, ca document ce stă la baza emiterii unei decizii de instituire a măsurilor asigurătorii.

50. Întrebarea vizează, pe de altă parte, natura procesului- verbal de control şi posibilitatea contestării acestuia pe cale separată, nu puterea probatorie a acestui înscris. Conţinutul efectiv al întrebării formulate este esenţial diferit de considerentele expuse de partea care a cerut, în realitate, declanşarea mecanismului de unificare, iar instanţa de trimitere, ignorând practic obligaţiile ce îi revin, în calitate de titular al sesizării, s-a limitat la preluarea necenzurată atât a întrebării, cât şi a susţinerilor, astfel cum au fost redactate de către apelantă. Altfel spus, instanţa nu a observat şi nu a soluţionat această contradicţie.

51. Or, potrivit art. 519 din Codul de procedură civilă, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu poate fi învestită cu dezlegarea unei chestiuni de drept, în situaţia în care circumstanţele cauzei pentru care trebuie să dea acea interpretare nu sunt pe deplin clarificate.

52. Constată, prin urmare, că sesizarea de faţă este lipsită de claritate, ceea ce ar conduce la o interpretare dată pe tărâmul ipotezelor şi aparenţelor, de natură a deturna funcţia hotărârii prealabile, anume aceea de a da un răspuns util soluţionării pe fond a cauzei.

53. De aceea, se constată că nu este îndeplinită condiţia de admisibilitate ca de lămurirea chestiunii de drept să depindă soluţionarea pe fond a cauzei.

Condiţia dificultăţii chestiunii de drept supuse interpretării

54. În ce priveşte această condiţie de admisibilitate a sesizării, în jurisprudenţa anterioară a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept s-a reţinut că, deşi textul de lege (art. 519 din Codul de procedură civilă) nu conţine o definiţie a acestei noţiuni, totuşi, pentru a fi vorba de o problemă de drept reală, trebuie ca norma disputată să fie îndoielnică, imperfectă, lacunară sau neclară. Chestiunea de drept supusă dezbaterii trebuie să fie una veritabilă, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege, fie din cauză că acest text este incomplet, fie pentru că nu este corelat cu alte dispoziţii legale, fie pentru că se pune problema că nu ar mai fi în vigoare. (Decizia nr. 16 din 23 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 779 din 5 octombrie 2016).

55. Aşa cum s-a arătat, chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită trebuie să fie una specifică şi să pună în dezbatere o normă de drept punctuală, o anumită dispoziţie legală, iar nu un întreg act normativ sau o serie de texte de lege din mai multe acte normative, chiar dacă acestea reglementează într-o singură materie. De asemenea, problema de drept, pentru a fi considerată reală, trebuie să privească posibilitatea interpretării diferite sau contradictorii a unui text de lege, a unei reguli cutumiare neclare, incomplete ori, după caz, incerte sau incidenţa unor principii generale al căror conţinut sau sferă de aplicare sunt discutabile.

56. În atare circumstanţe, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că instanţa de trimitere solicită a se analiza problema naturii juridice a proceselor-verbale întocmite de inspectorii antifraudă în baza Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 74/2013 şi posibilitatea contestării pe cale separată a acestora, fără a indica însă ce texte legale ar putea face obiectul interpretării, texte al căror conţinut neclar, echivoc, ar putea determina, în final, o jurisprudenţă neunitară.

57. Or, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, inspectorii antifraudă au dreptul de a efectua o

multitudine de activităţi, aşa cum rezultă din prevederile art. 6 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 74/2013 şi de a întocmi mai multe tipuri de acte, enumerate de art. 15 alin. (1) din acelaşi act normativ. Autorul sesizării, prin urmare, nu a fost preocupat nici măcar de identificarea actului a cărui natură ar urma a fi stabilită în cadrul procedurii de faţă.

58. În ce priveşte natura actului de control întocmit de inspectorii antifraudă cu prilejul controlului curent, operativ şi inopinat sau al controlului tematic, sunt, de asemenea, relevante, prevederile cap. I pct. 1 şi 2 din anexa nr. 1b la Ordinul nr. 3.721/2013, cu următorul conţinut:

"1. Procesul-verbal reprezintă actul de control bilateral care se întocmeşte de către inspectorii antifraudă cu ocazia controlului curent, operativ şi inopinat sau a controlului tematic, pentru constatarea unor situaţii faptice şi documentare existente la un moment dat, pentru stabilirea stării de fapt fiscale, precum şi pentru constatarea unor împrejurări privind săvârşirea unor fapte prevăzute de legea penală în domeniul financiar-fiscal şi vamal şi pentru stabilirea implicaţiilor fiscale ale acestora.

2. Constatările controlului vor fi prezentate clar, concis şi lizibil, fără detalieri inutile, astfel încât să rezulte motivul de fapt şi temeiul de drept care au stat la baza fundamentării fiecăreia, în funcţie de natura şi obiectivele controlului."

59. Chiar şi în condiţiile în care s-ar putea aprecia că obiectul sesizării de faţă îl reprezintă interpretarea textelor de lege sus-arătate, prin raportarea acestora la noţiunea de act administrativ, cuprinsă în art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 554/2004, sau la conceptul de act administrativ fiscal, definit de art. 41 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003 şi, în prezent, de art. 1 pct. 1 din Legea nr. 207/2015, actul de sesizare nu cuprinde raţionamentul judiciar al instanţei de trimitere, care ar justifica existenţa unei chestiuni de drept punctuale asupra "fondului sesizării" şi care ar necesita o rezolvare de principiu.

60. Or, dispoziţiile art. 520 din Codul de procedură civilă stipulează în mod explicit nu numai obligaţia ca actul de sesizare să redea motivele care susţin admisibilitatea sesizării, ci şi pe aceea de a prezenta punctul de vedere al instanţei asupra chestiunii de drept. O asemenea omisiune, justificată prin faptul că un atare demers i-ar plasa într-o situaţie de incompatibilitate, nu le este permisă membrilor completului de judecată, câtă vreme textul indicat o impune.

61. Instanţa care iniţiază sesizarea este obligată să releve norma a cărei interpretare se solicită, caracterul complex sau, după caz, precar al reglementării, de natură a conduce, în final, la o jurisprudenţă neunitară.

62. Or, în cuprinsul încheierii de sesizare nu sunt evidenţiate circumstanţele de fapt şi de drept ale cauzei referitoare la identificarea unei chestiuni de drept în legătură cu aspecte care ar viza o problematică de interpretare dual sau contradictorie a unui anume text legal ori legate de dificultatea interpretării/aplicării normei de a cărei lămurire ar depinde soluţionarea pe fond a cauzei, astfel cum impun cerinţele instituite de dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă în scopul uzitării mecanismului de unificare.

63. Prin urmare, cum deja s-a evidenţiat, nu este suficient a consemna în încheierea de trimitere, aşa cum a procedat Tribunalul Bucureşti în cazul de faţă, motivele pentru care una din părţi consideră că soluţionarea apelului presupune dezlegarea unei probleme de drept controversate, fără a se putea stabili dacă completul de judecată însuşi a avut o reală dificultate în interpretarea legii.

64. Prin neidentificarea textelor de lege a căror interpretare se solicită, prin neîndeplinirea obligaţiei legale de a-şi exprima punctul de vedere asupra problemei de drept supuse dezlegării, autorul sesizării nu numai că nu a relevat dificultatea chestiunii de drept evocate, ca element

subsumat admisibilităţii, ci a deturnat mecanismul de unificare de la scopul pentru care a fost instituit de legiuitor. Scopul procedurii este acela de stabili un dialog între instanţa supremă şi completele care judecă în ultimă instanţă, indiferent cui i-ar fi aparţinut iniţiativa semnalării chestiunii de drept în discuţie, atâta vreme cât părţile nu au acces la acest mecanism procesual. Aşadar, cum Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie este un "consultant" al instanţei de judecată, iar nu al părţilor, completul de judecată este cel obligat a demonstra că îi este necesară o dezlegare de principiu a acelor categorii de dispoziţii normative care sunt neclare, lacunare sau de o complexitate deosebită şi care pot primi interpretări diferite, şi nu părţile. Altminteri, intervenţia instanţei supreme s-ar transforma într-un mecanism indirect de suprimare a rolului instanţei legal învestite cu soluţionarea unei cauze, acela de a identifica şi aplica în mod direct legea raportului juridic dedus judecăţii, rol consacrat constituţional.

Condiţia noutăţii chestiunii de drept cu a cărei rezolvare de principiu a fost sesizată Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie

65. Din analiza textului art. 519 din Codul de procedură civilă în ansamblul său rezultă că prin chestiune de drept nouă urmează să se aibă în vedere acea problemă de interpretare şi aplicare a unei dispoziţii legale asupra căreia instanţa supremă nu a mai statuat (recurs în interesul legii sau recurs în casaţie) şi care nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluţionare.

66. Aşa cum Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a decis în jurisprudenţa sa, în lipsa unei definiţii a noutăţii "chestiunii de drept" şi a unor criterii de determinare a acesteia în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă, rămâne atributul instanţei supreme să hotărască dacă problema de drept a cărei dezlegare se solicită este nouă (a se vedea, în acest sens, deciziile Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 1 din 17 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 9 aprilie 2014; nr. 3 din 14 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16 iunie 2014; nr. 6 din 23 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 691 din 22 septembrie 2014; nr. 13 din 8 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 518 din 13 iulie 2015; nr. 14 din 8 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 736 din 1 octombrie 2015).

67. În acest sens, s-a statuat că cerinţa noutăţii este îndeplinită atunci când problema de drept îşi are izvorul în reglementări recent intrate în vigoare, iar instanţele nu i-au dat, încă, o anumită interpretare şi aplicare la nivel jurisprudenţial ori dacă se impun anumite clarificări, într-un context legislativ nou, a unei norme mai vechi, de natură să impună reevaluarea acesteia. În egală măsură, noutatea se poate raporta şi la o normă mai veche, dar a cărei aplicare frecventă a devenit actuală ulterior intrării acesteia în vigoare.

68. Conform unei jurisprudenţe constante a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, elementul de noutate se pierde pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanţelor, în urma unei interpretări adecvate, concretizată într-o practică judiciară consacrată.

69. În cauza de faţă, din consultarea practicii judiciare transmise de curţile de apel rezultă nu numai faptul că instanţele de judecată au pronunţat numeroase hotărâri cu privire la problemele de drept supuse analizei, ci şi împrejurarea că această chestiune de drept a fost rezolvată în mod unitar. Astfel, opinia jurisprudenţială cvasiunanimă este în sensul că procesul- verbal întocmit de inspectorii antifraudă cu ocazia controlului curent, operativ şi inopinat sau a controlului tematic nu întruneşte trăsăturile caracteristice ale unui act administrativ fiscal, ci doar constată unele situaţii faptice şi documentare pentru stabilirea stării de fapt fiscale sau constată unele împrejurări privind

săvârşirea unor fapte prevăzute de legea penală şi implicaţiile fiscale ale acestora. Neavând caracterul unui act administrativ fiscal, întrucât nu dă naştere, nu stinge şi nu modifică raporturi juridice de natură fiscală, acesta nu poate fi atacat pe cale separată, ci doar odată cu actul administrativ pe care îl precedă.

70. Ceea ce este important de reţinut este însă faptul că însăşi Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie are o jurisprudenţă consolidată, în sensul sus-arătat, cu privire la această chestiune de drept (exemplificăm, în acest sens, deciziile Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Secţia de contencios administrativ şi fiscal nr. 1.546 din 19 mai 2016, nr. 1.073 din 17 martie 2017 - publicate pe site-ul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi nr. 2.498 din 7 octombrie 2014, nr. 406 din 17 februarie 2016, nr. 3.261 din 18 noiembrie 2016, nr. 1.425 din 6 aprilie 2017, nepublicate în Monitorul Oficial al României).

71. Spre deosebire de legislaţia procesual penală, art. 519 din Codul de procedură civilă nu prevede expres modalitatea în care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie să fi statuat asupra chestiunii de drept care face obiectul sesizării. Se constată, aşadar, că textul de lege are în vedere nu numai o hotărâre judecătorească obligatorie erga omnes, ci şi una pronunţată într-un recurs în casaţie, în măsura în care aceasta a fost dată publicităţii de aşa manieră încât să fie cunoscută de titularii unor asemenea sesizări. În acest context, nu mai prezintă relevanţă faptul că instanţa supremă nu a dezlegat printr-un recurs în interesul legii chestiunea de drept pusă în discuţie sau că un astfel de recurs nu se află în curs de soluţionare.

72. Prin urmare, nu poate fi reţinută nici întrunirea condiţiei de admisibilitate ca instanţa supremă să nu fi statuat încă asupra problemei de drept în discuţie.

2) Decizia nr. 3/2018, publicată în M. Of. nr. 195 din 02 martie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Gorj - Secţia I civilă în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

"Interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 452 din Codul de procedură civilă, raportat la dispoziţiile art. 453 şi art. 394 alin. (3) din acelaşi cod şi art. 14 din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, aprobate prin Ordinul ministrului de stat, ministrul justiţiei, nr. 760/C din 22 aprilie 1999, precum şi la Decizia nr. 19 din 18 noiembrie 2013 pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, în sensul de a se stabili dacă sintagma «închiderea dezbaterilor asupra fondului cauzei» din cuprinsul art. 452 din Codul de procedură civilă face referire la dosarul în care s-au ocazionat cheltuielile de judecată sau la dosarul în care se solicită, pe cale principală, cheltuielile de judecată, în condiţiile în care art. 394 alin. (3) din acelaşi cod prevede că după închiderea dezbaterilor părţile nu mai pot depune niciun înscris la dosarul cauzei, sub sancţiunea de a nu fi luat în seamă."

Considerente:

[...] 49. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie constată, însă, că în cauză nu este îndeplinită cerinţa legăturii cu cauza a dispoziţiilor legale a căror interpretare se solicită în cadrul chestiunii de drept enunţate de instanţa de trimitere astfel: "Interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 452 din Codul de procedură civilă, raportat la dispoziţiile art. 453 şi art. 394 alin. (3) din acelaşi cod şi art. 14 din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997 privind taxele judiciare de

timbru, aprobate prin Ordinul ministrului de stat, ministrul justiţiei, nr. 760/C din 22 aprilie 1999, precum şi la Decizia nr. 19 din 18 noiembrie 2013 pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, în sensul de a se stabili dacă sintagma «închiderea dezbaterilor asupra fondului cauzei» din cuprinsul art. 452 din Codul de procedură civilă face referire la dosarul în care s-au ocazionat cheltuielile de judecată sau la dosarul în care se solicită, pe cale principală, cheltuielile de judecată, în condiţiile în care art. 394 alin. (3) din acelaşi cod prevede că după închiderea dezbaterilor părţile nu mai pot depune niciun înscris la dosarul cauzei, sub sancţiunea de a nu fi luat în seamă."

50. Astfel cum reiese din expozeul litigiului, cererea de chemare în judecată formulată de reclamanta A. are ca obiect solicitarea de obligare a pârâtei B. la plata sumei de 2.205 lei, reprezentând cheltuieli de judecată efectuate într-un litigiu anterior, soluţionat definitiv, cheltuieli constând în taxă judiciară de timbru şi onorariu de avocat.

51. Reclamanta însăşi şi-a întemeiat cererea de chemare în judecată pe dispoziţiile art. 452 şi art. 453 din Codul de procedură civilă.

52. Cu toate acestea, instanţele de fond nu şi-au exercitat rolul activ în condiţiile legii şi nu au dat faptelor o corectă calificare din punct de vedere juridic.

53. Potrivit dispoziţiilor art. 22 alin. (1) şi (2) din Codul de procedură civilă:

"(1) Judecătorul soluţionează litigiul conform regulilor de drept care îi sunt aplicabile.

(2) Judecătorul are îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greşeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor şi prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunţării unei hotărâri temeinice şi legale. În acest scop, cu privire la situaţia de fapt şi motivarea în drept pe care părţile le invocă, judecătorul este în drept să le ceară să prezinte explicaţii, oral sau în scris, să pună în dezbaterea acestora orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă nu sunt menţionate în cererea sau în întâmpinare, să dispună administrarea probelor pe care le consideră necesare, precum şi alte măsuri prevăzute de lege, chiar dacă părţile se împotrivesc."

54. În ceea ce priveşte instanţa de apel este de menţionat că art. 479 alin. (1) din Codul de procedură civilă stabileşte că "Instanţa de apel va verifica, în limitele cererii de apel, stabilirea situaţiei de fapt şi aplicarea legii de către prima instanţă. Motivele de ordine publică pot fi invocate şi din oficiu."

55. Pretenţia dedusă judecăţii de către reclamantă, deşi decurge din cheltuielile de judecată efectuate într-un litigiu anterior, soluţionat definitiv şi în care a avut calitatea de parte care a câştigat procesul, nu poate fi calificată ca având obiect obligarea pârâtei la plata cheltuielilor de judecată pe care reclamanta le-a efectuat în procesul anterior, ci o cerere de despăgubire a sa cu contravaloarea cheltuielilor de judecată efectuate în litigiul în care a avut calitatea de parte câştigătoare a procesului, cerere având ca fundament juridic răspunderea civilă delictuală a pârâtei şi ideea de culpă procesuală a acesteia, ca parte care a pierdut procesul.

56. Or, în condiţiile în care reclamanta nu a solicitat cheltuielile de judecată în litigiul originar, neformulând o astfel de cerere accesorie, ci a optat pentru solicitarea pe cale separată a acestora într-un litigiu ulterior şi distinct, formulând o atare pretenţie pe calea unei cereri principale, rezultă că litigiul ulterior este unul autonom în raport cu cel iniţial, supus, din punct de vedere procesual, unor reguli proprii de judecată şi probaţiune.

57. În consecinţă, temeiul juridic al cererii nu îl constituie în mod direct dispoziţiile art. 452 şi următoarele din Codul de procedură civilă, indicate ca atare de către reclamantă (norme aplicabile în cazul în care solicitarea de acordare a cheltuielilor de judecată ar fi fost formulată pe calea unei

cereri accesorii în litigiul originar), ci dispoziţiile din Codul civil, care reglementează instituţia răspunderii civile delictuale, anumeart. 1.357 şi următoarele din acest cod.

58. Mai mult decât atât, se observă că această calificare a unei situaţii de fapt, similare celei deduse judecăţii instanţei de trimitere, rezultă cu evidenţă şi din considerentele Deciziei nr. 19 din 18 noiembrie 2013, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii.

59. Relevante, din acest punct de vedere, sunt următoarele considerente din cuprinsul menţionatei decizii, obligatorii pentru instanţe:

"Din interpretarea coroborată a ipotezelor expres prevăzute de art. 14 din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, aprobate prin Ordinul ministrului justiţiei nr. 760/C/1999, cu dispoziţiile art. 13 din acelaşi act normativ (care reglementează exceptarea de la plata taxei judiciare de timbru a cererilor care îndeplinesc cumulativ două condiţii, respectiv sunt depuse în cursul judecăţii şi nu modifică valoarea taxabilă sau caracterul cererii iniţiale) se poate concluziona că art. 14 din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, aprobate prin Ordinul nr. 760/C/1999 al ministrului justiţiei este aplicabil exclusiv cererilor de acordare a cheltuielilor de judecată care îndeplinesc condiţia de a fi cereri accesorii, respectiv sunt formulate în chiar litigiul în care au fost efectuate.

În funcţie de criteriul de clasificare determinat de calea procedurală aleasă de parte, pentru considerentele care au fost expuse şi în doctrină, acestea au caracterul de cereri principale. În plus, acestea au caracter autonom faţă de litigiile primare, care decurge din:

a) natura civilă a procesului, independent de natura litigiului care a generat efectuarea cheltuielilor,

b) fundamentul juridic, reprezentat de răspunderea civilă delictuală (decurgând din culpa procesuală şi necesitatea acoperirii integrale a prejudiciului cauzat părţii câştigătoare), şi

c) împrejurarea că raţiunea prorogării competenţei instanţei în temeiul dispoziţiilor art. 17 din vechiul Cod de procedură civilă (respectiv art. 123 din noul Cod de procedură civilă) nu subzistă în cazul acestor cereri, cu consecinţa aplicării regulilor de competenţă de drept comun.

Aceste caracteristici (cereri principale cu caracter autonom) aparţin deopotrivă şi cererilor prin care se solicită, pe cale separată, acordarea cheltuielilor de judecată rezultate din procese care au fost scutite de taxă judiciară de timbru."

60. Faţă de cele anterior redate din cuprinsul considerentelor Deciziei nr. 19 din 18 noiembrie 2013, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, rezultă că, în cauză, nu este îndeplinită nici cerinţa noutăţii chestiunii de drept, întrucât pe calea unor dezlegări incidentale în cuprinsul unor considerente decizorii, instanţa supremă, pe calea mecanismului de unificare a practicii judiciare, a dezlegat chestiunea calificării juridice ca cerere principală şi a caracterului autonom al litigiului prin care partea care a câştigat procesul tinde la recuperarea cheltuielilor de judecată, pe cale separată, după soluţionarea definitivă a cauzei în care acestea au fost efectuate.

61. Or, acest indiciu esenţial de soluţionare a apelului cu care instanţa de trimitere este învestită se afla la îndemâna sa, întrucât decurge din statuări anterioare ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în cadrul mecanismelor de unificare a practicii judiciare şi, totodată, constituie premisa necesară a aplicării legii în cauza dedusă judecăţii.

62. În consecinţă, dispoziţiile legale a căror interpretare coroborată a solicitat-o instanţa de trimitere nu sunt incidente în cauza cu care a fost învestită - art. 452, art. 453 şi art. 394 alin. (3)

din Codul de procedură civilă - decât, eventual, în legătură cu cheltuielile de judecată solicitate în acest nou litigiu, situaţie nerelevată în cauză şi, prin urmare, străină de obiectul prezentei sesizări (chestiune dezlegată, de altfel, prin Decizia nr. 59 din 18 septembrie 2017, prin care s-a stabilit că "În cauzele având ca obiect obligarea pârâtului la suportarea pretenţiei constând în cheltuielile de judecată generate de un alt litigiu soluţionat definitiv, dispoziţiile art. 453 alin. (1) din Codul de procedură civilă rămân aplicabile").

63. Mai mult decât atât, în cauza cu care Tribunalul Gorj a fost învestit nu s-ar putea face aplicarea unor dispoziţii legale din acte normative abrogate - art. 13 şi 14 din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997, abrogare ce a operat implicit ca efect al abrogării exprese a Legii nr. 146/1997, prin art. 58 lit. a) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, cu modificările şi completările ulterioare.

64. Chiar dacă Ordinul ministrului de stat, ministrul justiţiei, nr. 760/C/1999, prin care au fost aprobate Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 146/1997, nu a fost abrogat în mod expres, având în vedere abrogarea actului normativ a cărui aplicare a organizat-o (Legea nr. 146/1997), în privinţa ordinului menţionat a operat abrogarea implicită, în temeiul dispoziţiilor prevăzute de art. 64 alin. (1) şi (4), precum şi de art. 67 alin. (1) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările şi completările ulterioare (Legea nr. 24/2000).

65. Potrivit art. 64 din acest din urmă act normativ, "Prevederile cuprinse într-un act normativ, contrare unei noi reglementări de acelaşi nivel sau de nivel superior, trebuie abrogate" [alin. (1) teza I] şi "Dacă o normă de nivel inferior, cu acelaşi obiect, nu a fost abrogată expres de actul normativ de nivel superior, această obligaţie îi revine autorităţii care a emis prima actul" [alin. (4)].

66. De asemenea, conform art. 67 alin. (1) din Legea nr. 24/2000: "În cazuri deosebite, în care la elaborarea şi adoptarea unei reglementări nu a fost posibilă identificarea tuturor normelor contrare, se poate prezuma că acestea au făcut obiectul modificării, completării ori abrogării lor implicite."

3) Decizia nr. 4/2018, publicată în M. Of. nr. 213 din 09 martie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibile, sesizările conexate formulate de Curtea de Apel Alba Iulia - Secţia civilă pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile privind dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

"Dacă dobânda legală penalizatoare acordată prin hotărâri judecătoreşti pentru eşalonarea plăţii sumelor stabilite prin hotărâri judecătoreşti cu titlu de drepturi salariale reprezintă venituri salariale sau venituri asimilate salariilor în sensul art. 55 alin. (2) lit. j[1]) din Legea privind Codul fiscal nr. 571/2003, cu modificările şi completările ulterioare [art. 76 alin. (2) lit. p) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările şi completările ulterioare], supuse impozitării şi plăţii celorlalte contribuţii sau reprezintă despăgubiri în sensul art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 [art. 62 lit. h) din Legea nr. 227/2015], nesupuse impozitului".

Considerente:

[...] 67. Raportat la cauza pendinte se constată că încheierile de sesizare cuprind opţiunea provizorie a judecătorilor instanţei de sesizare, motivată, fără însă a argumenta caracterul

îndoielnic, lacunar sau neclar al prevederilor art. 55 alin. (2) lit. j1) din Legea nr. 571/2003 [art. 76 alin. (2) lit. p) din Legea nr. 227/2015] sau ale art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 [art. 62 lit. h) din Legea nr. 227/2015], pentru a căror aplicare a optat, instanţa de trimitere mărginindu-se la reiterarea pur formală a cerinţelor prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, fără a motiva, efectiv, în ce constă dificultatea de interpretare a normelor menţionate.

68. Divergenţa de interpretare ce există între reclamant şi pârâţi, specifică procesului civil, nu este de natură a demonstra dificultatea acestei operaţiuni logico-juridice, iar o analiză a normelor legale incidente în cauză conduce la concluzia că acestea sunt clare, accesibile şi previzibile, iar aplicabilitatea normelor în discuţie nu ridică vreo minimă problemă de interpretare.

69. Pe de altă parte, aşa cum s-a remarcat în jurisprudenţa Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, operaţiunea de interpretare şi aplicare a unor texte de lege la anumite circumstanţe, ce caracterizează fiecare litigiu, rămâne atributul exclusiv al instanţei de trimitere şi nu poate fi transferată completului constituit pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, care este ţinut a da numai o rezolvare de principiu chestiunii de drept.

70. Aşa fiind, sesizările formulate de Curtea de Apel Alba Iulia sunt inadmisibile cât timp încheierile de sesizare nu cuprind o motivare temeinică pe marginea admisibilităţii sesizării, sub aspectul existenţei unei chestiuni de drept în sensul art. 519 din Codul de procedură civilă.

71. În ceea ce priveşte noutatea chestiunii de drept ce formează obiectul prezentei sesizări se constată că nici această condiţie nu este îndeplinită, distinct de împrejurarea că această cerinţă nu a fost motivată prin încheierile de sesizare.

72. În lipsa unei definiţii a "noutăţii" chestiunii de drept şi a unor criterii de determinare a acesteia în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă, a revenit instanţei supreme sarcina identificării acestor criterii pentru conturarea noţiunii de "noutate" care califică ca atare chestiunea de drept şi pe baza acestora să hotărască dacă chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită este nouă.

73. Sub acest aspect s-a subliniat în practica Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept că noutatea unei chestiuni de drept poate fi generată nu numai de o reglementare nou-intrată în vigoare, ci şi de una veche, cu condiţia însă ca instanţa să fie chemată să se pronunţe asupra respectivei probleme de drept pentru prima dată.

74. În acest sens, fără a absolutiza criteriul vechimii şi fără a-l raporta în mod exclusiv la momentul adoptării actului normativ vizat, se constată că ceea ce prezintă importanţă sub acest aspect este existenţa şi dezvoltarea unei practici judiciare constante în materie.

75. Prin urmare, caracterul de noutate se pierde, pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanţelor, în urma unei interpretări adecvate, concretizată într-o practică judiciară consacrată, iar opiniile jurisprudenţiale izolate sau cele pur subiective nu pot constitui temei declanşator al mecanismului pronunţării unei hotărâri prealabile.

76. Or, din examinarea hotărârilor judecătoreşti depuse la dosarul cauzei rezultă că există o practică consistentă şi unitară, fără excepţie, a instanţelor de apel, care consideră că dobânzile acordate pentru plata cu întârziere a unor drepturi salariale, stabilite prin hotărâri judecătoreşti definitive, precum şi sumele rezultând din actualizarea cu indicele de inflaţie a diferenţelor salariale sunt supuse impozitului şi celorlalte contribuţii obligatorii prevăzute de lege, fiind venituri asimilate salariului, în sensul dispoziţiilor art. 55 alin. (2) lit. j1) din Legea nr. 571/2003, respectiv al dispoziţiilor art. 76 alin. (2) lit. p) din Legea nr. 227/2015, fiind aşadar supuse impozitului pe venit.

77. Opţiunea provizorie a instanţei de trimitere în sens contrar practicii judiciare arătate sau existenţa unei practici neunitare la nivelul tribunalelor, în primă instanţă, în condiţiile în care la nivelul instanţelor de apel s-a consolidat o practică cu tendinţe previzibile, nu susţine concluzia apariţiei riscului unei practici judiciare neunitare şi nu justifică intervenţia preventivă a instanţei supreme în cadrul acestui mecanism de unificare.

4) Decizia nr. 5/2018, publicată în M. Of. nr. nr. 186 din 28 februarie 2018

***Soluția**: Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Covasna - Secţia civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile referitoare la modul de interpretare şi aplicare a dispoziţiilor art. 329 din Codul de procedură civilă, coroborate cu art. 103 din Codul civil, ale art. 53 din Codul civil, coroborate cu art. 328 alin. (2) din Codul de procedură civilă, vizând prezumţia legală a capacităţii de folosinţă, posibilitatea înlăturării acesteia prin aplicarea unei prezumţii judiciare, precum şi raportul între cele două tipuri de prezumţii.*

Considerente:

[...] 35. În cazul supus prezentei analize, se reţine că obiectul principal al sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept este acela dacă, în acţiunea în constatarea dobândirii dreptului de proprietate prin uzucapiune, în care se stabileşte ca fapt cunoscut că pârâtul ar trebui să aibă, la data sesizării, o vârstă cuprinsă între 110 şi 130 de ani, judecătorul poate să reţină, pe baza prezumţiei judiciare, că este imposibil din punct de vedere biologic ca acesta să fie în viaţă şi, deci, pe baza faptului probat că pârâtul are această vârstă, judecătorul poate să înlăture prezumţia legală conform căreia cel dispărut este socotit a fi în viaţă dacă nu a intervenit o hotărâre declarativă de moarte rămasă definitivă. În strânsă legătură şi decurgând din aceasta sunt şi celelalte întrebări referitoare la raportul dintre prezumţia judiciară şi cea legală, precum şi la posibilitatea instanţei de a reţine capacitatea procesuală de folosinţă strict pe considerentul că nu există o hotărâre declarativă de moarte, neacordându-se nicio relevanţă juridică faptului că din probe rezultă că persoana ar trebui să aibă o vârstă ce nu poate fi atinsă din punct de vedere biologic.

36. În speţă, titularul sesizării solicită interpretarea unor dispoziţii legale care nu comportă o reală dificultate, astfel încât sensul acestor reglementări, în vederea soluţionării cererii, impune analiza de conţinut a prevederilor vizate.

37. Potrivit art. 328 din Codul de procedură civilă: " (1) Prezumţia legală scuteşte de dovadă pe acela în folosul căruia este stabilită în tot ceea ce priveşte faptele considerate de lege ca fiind dovedite. Cu toate acestea, partea căreia îi profită prezumţia trebuie să dovedească faptul cunoscut, vecin şi conex, pe care se întemeiază aceasta. (2) Prezumţia legală poate fi înlăturată prin proba contrară, dacă legea nu dispune altfel", iar conform art. 329 din acelaşi cod: "În cazul prezumţiilor lăsate la luminile şi înţelepciunea judecătorului, acesta se poate întemeia pe ele numai dacă au greutate şi puterea de a naşte probabilitatea faptului pretins; ele, însă, pot fi primite numai în cazurile în care legea admite dovada cu martori."

38. Prin art. 53 din Codul civil se stabileşte că: "Cel dispărut este socotit a fi în viaţă, dacă nu a intervenit o hotărâre declarativă de moarte rămasă definitivă", iar art. 103 din acelaşi cod stabileşte că:

"Starea civilă se poate dovedi, înaintea instanţei judecătoreşti, prin orice mijloace de probă, dacă:

a) nu au existat registre de stare civilă;

b) registrele de stare civilă s-au pierdut ori au fost distruse, în tot sau în parte;

c) nu este posibilă procurarea din străinătate a certificatului de stare civilă sau a extrasului de pe actul de stare civilă;

d) întocmirea actului de stare civilă a fost omisă sau, după caz, refuzată."

39. Din conţinutul normelor legale sus-menţionate rezultă că, în cauza de faţă, este vorba despre relaţionarea unor prevederi legale şi realizarea unui raţionament judiciar, prin aplicarea dispoziţiilor legale în raport cu o anumită situaţie de fapt, neputând fi identificate texte de lege lacunare ori controversate care să necesite interpretarea printr-o hotărâre prealabilă.

40. De altfel, din însuşi actul de sesizare rezultă că, în speţă, este vorba despre realizarea unui raţionament judiciar prin aplicarea sistematică a textelor de lege enumerate în raport cu scopul şi conţinutul efectiv al acestora, nefiind vorba despre o chestiune de drept controversată, astfel încât rămâne atributul exclusiv al instanţei de trimitere de a soluţiona cauza cu care a fost învestită prin aplicarea mecanismelor de interpretare a actelor normative.

41. Sesizarea nu pune în discuţie, aşa cum s-a arătat, o veritabilă chestiune de drept, ci una care vizează modalitatea de administrare a probatoriului într-un caz concret dedus judecăţii.

42. Astfel, nelămurirea instanţei de trimitere este în legătură cu ordinea în care ar trebui administrate prezumţiile, dacă are prioritate prezumţia legală sau cea judiciară şi dacă prezumţia legală ar putea fi răsturnată prin aplicarea unei prezumţii judiciare.

43. Aspectele semnalate nu presupun o dezlegare de principiu, care nici nu ar fi posibilă în legătură cu modalitatea în care instanţa fondului administrează mijloacele de probă într-o speţă dedusă judecăţii, ci presupun cunoaşterea regimului juridic al prezumţiilor şi verificarea incidenţei lor în cauză.

44. Atât în reglementarea anterioară (art. 1199-1203 din Codul civil de la 1864), cât şi în cea prezentă (art. 327-329 din Codul de procedură civilă), prezumţiile sunt considerate mijloace de dovadă cu privire la existenţa unui fapt necunoscut, pe care legea sau judecătorul le trage dintr-un fapt cunoscut, dată fiind legătura de conexitate dintre cele două fapte.

45. În timp ce, la prezumţiile simple (judiciare), deplasarea obiectului probei de la faptul de dovedit la fapte conexe cu acesta se face de către judecător, care are deplina libertate de apreciere asupra puterii doveditoare, în cazul prezumţiilor legale, deplasarea obiectului probei se face de către legiuitor, cel care, prin normele edictate, stabileşte şi puterea doveditoare a prezumţiilor.

46. Aşadar, prezumţiile sunt concluzii logice, bazate pe procedeul juridic al deplasării obiectului, trăgându-şi puterea din raţionamentul judecătorului sau al legiuitorului.

47. De aceea, întrucât ambele tipuri de prezumţii se bazează pe raţionamente logice, instanţa trebuie să verifice şi în cazul unei prezumţii legale (unde puterea doveditoare este presupusă de legiuitor) limitele raţionale ale aplicării ei, existenţa ipotezei care să atragă incidenţa acesteia.

48. Altfel spus, în prezenţa unei prezumţii legale cum este cea reglementată de art. 53 din Codul civil, instanţa are de verificat, în raport cu datele concrete ale speţei (care ar indica o vârstă biologică a pârâtului, imposibil de atins), dacă subzistă raţiunea textului de lege care instituie o prezumţie de capacitate de folosinţă în favoarea persoanei dispărute, considerate a fi în viaţă dacă nu a intervenit o hotărâre definitivă declarativă de moarte.

49. Aceasta întrucât o normă legală, pentru a-şi produce efectele, nu poate avea ca obiect de reglementare situaţii imposibile şi neraţionale[29]. Ea corespunde unui model abstract, care nu se rânduieşte pentru ceea ce se poate produce întâmplător, într-un caz izolat, ci are în vedere o generalitate de relaţii şi o medie de comportament.

50. De aceea, dispoziţia normei de drept (cea care formează conţinutul acesteia) prinde contur în urma unei experienţe a legiuitorului, reprezentând elementul raţional, adică reprezentarea conştientă a legiuitorului faţă de exigenţele vieţii.

51. Cu referire punctuală la prezumţiile legale, ele se întemeiază pe observaţia, mai mult sau mai puţin exactă, a faptelor sociale, pentru că, în realitate, toate prezumţiile legale sunt prezumţii simple, ale omului, verificate în practică şi, prin voinţa legiuitorului, generalizate, sistematizate şi impuse judecătorului, aşa încât nu pot regla şi nu pot induce existenţa unor stări neverificabile în realitatea socială.

52. În funcţie de modalitatea în care, respectând exigenţele şi raţiunile edictării normei juridice, instanţa rezolvă aplicabilitatea prezumţiei legale la datele concrete ale cauzei cu care este învestită, aceasta va da efecte textului de lege (cu puterea doveditoare stabilită de legiuitor) sau, dimpotrivă, va face aplicarea unei prezumţii simple (judiciare), cu puterea doveditoare lăsată "la luminile şi înţelepciunea judecătorului".

53. În ambele ipoteze însă este vorba despre o chestiune de probatoriu, de stabilire dacă se verifică ipoteza raţională a edictării art. 53 din Codul civil sau dacă funcţionează o prezumţie simplă, judiciară, lăsată la libera apreciere a judecătorului, iar nu despre o dezlegare de principiu a unei probleme de drept apte să apeleze la mecanismul pronunţării unei hotărâri prealabile.

54. Aşadar, indiferent că este vorba despre posibilitatea dovedirii stării civile (a intervenirii decesului) cu alte mijloace de probă, prin aplicarea unei prezumţii judiciare (art. 103 din Codul civil, art. 329 din Codul de procedură civilă) sau despre modalitatea în care poate fi răsturnată o prezumţie legală în raport cu datele concrete ale speţei [art. 53 din Codul civil, art. 328 alin. (2) din Codul de procedură civilă], aceste împrejurări nu se circumscriu chestiunii de drept avute în vedere de dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă, care să presupună o rezolvare de principiu în cadrul mecanismului de unificare al pronunţării unei hotărâri prealabile.

55. În realitate, aşa cum s-a menţionat, aspectele ţin de probatoriul administrat, în funcţie de care instanţa fondului are de stabilit limitele raţionale ale aplicării unei prezumţii legale (în ce măsură o persoană cu o vârstă cuprinsă între 110-130 de ani poate fi prezumată că ar avea capacitate de folosinţă, chiar în absenţa certificatului constatator al decesului sau al hotărârii judecătoreşti declarative de moarte) sau ale incidenţei prezumţiei judiciare, ale cărei valoare şi putere probatorie sunt lăsate de legiuitor la aprecierea judecătorului cauzei.

[29] Potrivit art. 1 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, activitatea de legiferare vizează relaţiile sociale şi reprezintă principala modalitate de implementare a politicilor publice, asigurând instrumentele necesare pentru punerea în aplicare a soluţiilor de dezvoltare economică şi socială, precum şi pentru exercitarea autorităţii publice, ceea ce înseamnă că elaborarea unei norme, pentru a-şi găsi raţiunea şi eficienţa, trebuie să fie în acord cu realităţile sociale şi să regleze situaţii care se regăsesc, în mod obişnuit, în societate.

5) Decizia nr. 6/2018, publicată în M. Of. nr. 261 din 26 martie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Constanţa - Secţia a II-a civilă în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile cu privire la chestiunea de drept vizând interpretarea sintagmei "contracte de credit aflate în derulare la momentul intrării sale în vigoare" prevăzută de dispoziţiile art. 11 din Legea nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligaţiilor asumate prin credite.*

Considerente:

[...] 38. (...) condiţia ca instanţa care sesizează Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie să judece cauza în ultimă instanţă nu este îndeplinită în speţă, ceea ce atrage inadmisibilitatea sesizării formulate în temeiul art. 519 din Codul de procedură civilă.

39. Actul normativ aplicabil litigiului în soluţionarea căruia a fost formulată prezenta sesizare este Legea nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligaţiilor asumate prin credite, act normativ care, în condiţiile reglementate în cuprinsul său, prin derogare de la dispoziţiile Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare, a recunoscut dreptul consumatorului de a beneficia de stingerea obligaţiilor izvorâte din contractele de credit, prin darea în plată a imobilului ipotecat în favoarea creditorului.

40. Art. 5 alin. (1) din Legea nr. 77/2016 prevede că: "În vederea aplicării prezentei legi, consumatorul transmite creditorului, prin intermediul unui executor judecătoresc, al unui avocat sau al unui notar public, o notificare prin care îl informează că a decis să îi transmită dreptul de proprietate asupra imobilului în vederea stingerii datoriei izvorând din contractul de credit ipotecar, detaliind şi condiţiile de admisibilitate a cererii, astfel cum sunt reglementate la art. 4."

41. Potrivit art. 7 alin. (1) din Legea nr. 77/2016: "În termen de 10 zile de la data comunicării notificării emise în conformitate cu dispoziţiile art. 5, creditorul poate contesta îndeplinirea condiţiilor de admisibilitate a procedurii reglementate de prezenta lege."

42. Cauza aflată pe rolul instanţei care a formulat prezenta sesizare are ca obiect o astfel de contestaţie, întemeiată pe prevederile art. 7 din Legea nr. 77/2016, prin care creditorul, primind notificarea formulată de consumator în temeiul art. 5 din lege, contestă îndeplinirea condiţiilor de admisibilitate a procedurii reglementate de acest act normativ.

43. Potrivit înscrisurilor anexate sesizării, cuantumul împrumutului ce face obiectul contractului de credit a fost iniţial de 72.000 euro, sumă modificată prin acte adiţionale încheiate ulterior la 73.500 euro, respectiv 77.440 euro.

44. Litigiul a fost soluţionat în primă instanţă de Judecătoria Constanţa, conform normei de competenţă materială şi teritorială prevăzută de art. 7 alin. (2) din Legea nr. 77/2016, potrivit căreia: "Cererea se judecă în procedură de urgenţă, cu citarea părţilor, de judecătoria în circumscripţia căreia domiciliază consumatorul". În prezent, cauza se află în faza soluţionării apelului, pe rolul Tribunalului Constanţa.

45. Indiferent de valoarea creditului acordat sau a creanţei de la momentul sesizării instanţei cu soluţionarea contestaţiei întemeiate pe prevederile art. 7 din Legea nr. 77/2016, competenţa materială în soluţionarea unei astfel de contestaţii revine judecătoriei în temeiul art. 94 pct. 3 din Codul de procedură civilă, potrivit căruia judecătoriile judecă "orice alte cereri date prin lege în competenţa lor".

46. Valoarea creditului în legătură cu care se analizează condiţiile reglementate de Legea nr. 77/2016 pentru stingerea creanţei prin darea în plată a imobilului ipotecat nu interesează pentru stabilirea competenţei materiale de primă instanţă, câtă vreme, prin voinţa legiuitorului, indiferent

de această valoare, competenţa de soluţionare a contestaţiei întemeiate pe prevederile art. 7 din Legea nr. 77/2016 este atribuită judecătoriei.

47. Valoarea litigiului este doar o condiţie de admisibilitate a procedurii reglementate de Legea nr. 77/2016, întrucât, potrivit art. 4 alin. (1) lit. b) din aceeaşi lege, numai obligaţiile izvorâte din creditele al căror cuantum nu depăşeşte echivalentul în lei al 250.000 euro pot fi stinse prin procedura dării în plată.

48. Prin urmare, prin voinţa legiuitorului, în temeiul art. 7 alin. (2) din Legea nr. 77/2016, natura pricinii, iar nu valoarea litigiului, este criteriul atribuirii competenţei materiale de primă instanţă a judecătoriei, fiind pe deplin aplicabile prevederile art. 94 pct. 3 din Codul de procedură civilă.

49. În ceea ce priveşte căile de atac ce pot fi exercitate împotriva hotărârii pronunţate de judecătorie, art. 7 alin. (3) din Legea nr. 77/2016 prevede că: "Apelul împotriva hotărârii pronunţate în conformitate cu dispoziţiile alin. (2) se depune de partea interesată în termen de 15 zile lucrătoare de la comunicare şi se judecă cu celeritate".

50. Această dispoziţie legală trebuie interpretată ca o normă derogatorie de la prevederile de drept comun cuprinse în art. 468 alin. (1) din Codul de procedură civilă, numai în ceea ce priveşte termenul de apel.

51. Fiind o normă cuprinsă într-o lege specială, ea este de strictă interpretare şi aplicare. Prin urmare, nu ar putea fi interpretată în sensul derogării de la legea generală şi în ceea ce priveşte posibilitatea exercitării căii de atac a recursului atunci când hotărârea pronunţată în faza de judecată a apelului ar fi susceptibilă de o astfel de cale de atac.

52. Dacă legiuitorul ar fi intenţionat să suprime recursul în cazul litigiilor întemeiate pe art. 7 din Legea nr. 77/2016, ar fi prevăzut în mod expres că hotărârea pronunţată în astfel de litigii poate fi atacată numai cu apel, deoarece, potrivit art. 483 alin. (2) teza finală din Codul de procedură civilă, hotărârile de primă instanţă sunt exceptate de la recurs doar în situaţia în care legea prevede că sunt supuse numai apelului.

53. Neexistând o astfel de prevedere în legea specială, vor deveni aplicabile dispoziţiile dreptului comun în ceea ce priveşte posibilitatea exercitării căii de atac a recursului, respectiv prevederile art. 483 din Codul de procedură civilă.

54. Potrivit regulii generale cuprinse în art. 483 alin. (1) din Codul de procedură civilă, hotărârile date în apel sunt supuse recursului, cu excepţiile cuprinse în alin. (2) al aceluiaşi articol printre care nu se regăsesc hotărârile pronunţate în litigiile atribuite prin lege, în temeiul art. 94 pct. 3 din Codul de procedură civilă, în competenţa materială a judecătoriei în primă instanţă. Cum excepţiile sunt de strictă interpretare, rezultă că astfel de hotărâri rămân supuse recursului.

55. Or, pentru considerentele anterior menţionate, contestaţia întemeiată pe prevederile art. 7 din Legea nr. 77/2016 este o cerere atribuită de legiuitor, printr-o lege specială, în temeiul art. 94 pct. 3 din Codul de procedură civilă, în competenţa materială de primă instanţă a judecătoriei, indiferent de valoarea litigiului.

56. Nu s-ar putea susţine nici că hotărârea pronunţată într-un litigiu întemeiat pe prevederile art. 7 din Legea nr. 77/2016 nu ar fi supusă recursului în baza prevederilor art. 483 alin. (2) teza finală din Codul de procedură civilă. Dispoziţiile Codului de procedură civilă exceptează de la recurs hotărârile date de instanţele de apel în cazurile în care "legea prevede că hotărârile de primă instanţă sunt supuse numai apelului". Aşa cum s-a arătat anterior, o astfel de dispoziţie expresă nu există în Legea nr. 77/2016, iar prevederile art. 7 alin. (3) din lege nu pot fi interpretate decât

restrictiv, în sensul derogării de la durata termenului de apel, iar nu de la regula generală a posibilităţii exercitării recursului cuprinsă în art. 483 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

6) Decizia nr. 7/2018, publicată în M. Of. nr. 254 din 22 martie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Bucureşti - Secţia a III-a civilă pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile cu privire la modalitatea de interpretare a dispoziţiilor art. 666 alin. (5) pct. 2, 3, 4 din Codul de procedură civilă prin raportare la art. 8 din Ordonanţa Guvernului nr. 85/2004, respectiv de a stabili dacă, pentru încheierea valabilă a unui contract la distanţă, nu mai este necesară semnătura olografă sau electronică a debitorului, primirea mesajului de confirmare de către consumator, referitor la comanda sa, fiind suficientă pentru încheierea valabilă a contractului, deci pentru a conferi valoare de titlu executoriu contractului de credit încheiat în această modalitate.*

Considerente:

[...] 58. Pornind de la obiectul cererii de chemare în judecată şi temeiul de drept incident, trebuie verificat dacă instanţa de apel, în fundamentarea soluţiei ce urmează a fi pronunţată în soluţionarea cauzei în ultimă instanţă, are de interpretat prevederile art. 666 alin. (5) pct. 2, 3, 4 din Codul de procedură civilă prin raportare la art. 8 din Ordonanţa Guvernului nr. 85/2004.

59. Din această perspectivă este de relevat că instanţa de trimitere consemnează în încheierea de sesizare că judecătoria a fost învestită cu o cerere de încuviinţare a executării silite în baza unui titlu executoriu reprezentat de un contract de credit, iar soluţia adoptată de instanţa de executare a fost aceea de respingere a cererii de încuviinţare a executării silite.

60. Sunt redate motivele în temeiul cărora instanţa de executare a respins cererea de încuviinţare a executării silite. Aceste motive se referă la împrejurarea că înscrisul prezentat de creditoare, a cărui încuviinţare se solicită, nu reprezintă un contract şi nu îndeplineşte cerinţele prevăzute de art. 52 din Legea nr. 93/2009 pentru a fi titlu executoriu. În acest sens, s-a reţinut că nu a existat dovada manifestării de voinţă la încheierea contractului, în condiţiile în care înscrisul nu este semnat de părţi, iar aceste deficienţe ale înscrisului nu îi pot conferi valoare de titlu executoriu.

61. Instanţa de trimitere este învestită să soluţioneze apelul declarat de creditoare împotriva încheierii de respingere a cererii de încuviinţare a executării silite.

62. Încheierea de sesizare nu conţine o expunere a motivelor de fapt şi de drept pe care autoarea căii de atac şi-a întemeiat criticile. Singura referire în acest sens se regăseşte în prezentarea argumentului care susţine îndeplinirea condiţiei referitoare la dependenţa soluţionării pe fond a cauzei de necesitatea lămuririi chestiunii de drept. Astfel, instanţa de trimitere se limitează să arate că această condiţie este îndeplinită "întrucât motivele de apel vizează tocmai caracterul de titlu executoriu al unui contract la distanţă prin raportare la prevederile Ordonanţei Guvernului nr. 85/2004".

63. Prin întrebarea adresată se urmăreşte determinarea relaţiei dintre art. 666 alin. (5) pct. 2, 3, 4 din Codul de procedură civilă şi art. 8 din Ordonanţa Guvernului nr. 85/2004.

64. Raportat la aceste prevederi legale, se impune a sublinia că art. 8 din Ordonanţă reglementează momentul încheierii contractului la distanţă privind servicii financiare, iar art. 666

alin. (5) pct. 2, 3, 4 din Codul de procedură civilă enumeră o parte din motivele pentru care instanţa de executare respinge cererea de încuviinţare a executării silite.

65. În cadrul procedurii de încuviinţare a executării silite, instanţa de executare realizează o analiză care priveşte mai multe categorii de condiţii, formale şi substanţiale, referitoare la declanşarea procedurii de executare.

66. În ceea ce priveşte caracterul executoriu al celorlalte înscrisuri (care nu sunt hotărâri judecătoreşti), trebuie făcută distincţia între situaţia de laart. 666 alin. (5) pct. 2 din Codul de procedură civilă, referitoare la caracterul executoriu al înscrisului, şi cea de la art. 666 alin. (5) pct. 3 din Codul de procedură civilă, referitoare la neîntrunirea condiţiilor de formă cerute de lege, sau a altor cerinţe în cazurile anume prevăzute de lege.

67. Condiţia de la pct. 2 vizează încadrarea înscrisurilor în categoria celor arătate de lege ca având caracter executoriu. Cu privire la acest aspect, art. 641 din Codul de procedură civilă dispune că înscrisurile sub semnătură privată sunt titluri executorii numai în cazurile şi în condiţiile prevăzute de lege.

68. În contextul în care în cauza pendinte este vorba de un contract de credit încheiat la distanţă de o instituţie financiară nebancară, în calitate de furnizor de servicii financiare, şi un consumator, se cuvine a preciza că prin art. 52 din Legea nr. 93/2009 se conferă caracter de titlu executoriu contractelor de credit încheiate de o instituţie financiară nebancară, precum şi garanţiilor reale şi personale afectate garantării creditului. Desigur că raportul dintre dispoziţiile din Ordonanţa Guvernului nr. 85/2004 şi prevederile din Legea nr. 93/2009, relative la încheierea contractelor de credit de către instituţiile financiare nebancare, este de la general la special.

69. Din expunerea opiniilor divergente ale celor doi membri ai completului de judecată cu privire la dezlegarea chestiunii de drept rezultă că problema cu care se confruntă instanţa de trimitere şi care a dus la declanşarea mecanismului hotărârii prealabile este legată nu de încheierea valabilă a contractului la distanţă, respectiv a momentului la care contractul se consideră valabil încheiat, ci de cerinţele care privesc forma contractului încheiat la distanţă şi de regimul probator al acestuia.

70. Opinia unui membru al completului este aceea că înscrisul nu întruneşte cerinţele de ordin formal impuse de reglementările procedurale (fără a fi indicate normele procedurale la care se referă aceste cerinţe de ordin formal) şi de legea specială cu privire la titlul executoriu.

71. Cealaltă opinie este în sensul că un contract de credit încheiat în sistem electronic reprezintă titlu executoriu, conform art. 52 din Legea nr. 93/2009, dacă este făcută dovada acceptării ofertei de a contracta prin transmiterea de către creditor a mesajului de confirmare a comenzii debitorului, legea neinstituind nicio condiţie de formă pentru încheierea valabilă a contractului.

72. În aceste condiţii, conţinutul întrebării şi, în special, raportarea la prevederile art. 8 din Ordonanţa Guvernului nr. 85/2004 nu sunt pertinente faţă de considerentele expuse în prezentarea punctului de vedere al completului de judecată aflat în divergenţă şi denotă faptul că instanţa de trimitere nu a fost în măsură să identifice dispoziţiile legale incidente la care trebuie să se raporteze cu ocazia analizei cerinţelor de ordin formal specifice procedurii de încuviinţare a executării unui contract de credit încheiat prin mijloace de comunicare la distanţă, pretins a fi titlul executoriu.

73. Trebuie subliniat că Ordonanţa Guvernului nr. 85/2004 nu conferă contractelor de credit privind serviciile financiare, în general, caracter de titlu executoriu.

74. În ceea ce priveşte obligaţia furnizorului de servicii financiare de a transmite consumatorului, în totalitate, toate informaţiile pe care i le-a furnizat în faza precontractuală, precum şi termenii şi condiţiile contractuale, art. 7 din Ordonanţa Guvernului nr. 85/2004 prevede că acestea vor fi comunicate în scris, pe hârtie sau pe orice suport durabil disponibil şi accesibil consumatorului, în timp util, înainte ca acesta să aibă obligaţii rezultate din semnarea unui contract la distanţă sau din acceptarea unei oferte a unui astfel de serviciu financiar la distanţă.

75. Domeniul de aplicare a acestui act normativ vizează armonizarea legislaţiei naţionale cu cea comunitară sub aspectul reglementării condiţiilor de informare a consumatorilor în vederea încheierii şi executării contractelor la distanţă privind serviciile financiare dintre furnizorii de servicii financiare şi consumatori.

76. În acest sens, contractele la distanţă sunt veritabile contracte între absenţi, în condiţiile în care ofertarea, negocierea şi încheierea se realizează la distanţă, fără a implica prezenţa fizică a celor două părţi.

77. Contractul privind serviciile financiare este o varietate a contractului la distanţă, care se distinge, în principal, prin obiectul său, care poate fi orice serviciu bancar, de credit, de asigurare, pensii individuale, servicii de investiţii financiare reglementate de Legea nr. 297/2004 privind piaţa de capital, cu modificările şi completările ulterioare, sau orice servicii referitoare la plata în natură.

78. Ordonanţa reglementează mijloacele de protecţie de care beneficiază consumatorul, în funcţie de momentul din desfăşurarea raportului juridic în care se acordă protecţie.

79. Se disting, astfel, mijloace de protecţie în etapa anterioară încheierii contractului (faza prealabilă de informare şi negociere), în etapa încheierii contractului, în etapa executării contractului şi în etapa soluţionării unui eventual litigiu.

80. Etapa contractuală legată de momentul încheierii contractului este reglementată prin art. 8 din Ordonanţa Guvernului nr. 85/2004, dispoziţie legală care, în contextul domeniului de aplicare a ordonanţei, instituie o formă de protecţie specială a consumatorului, prin asigurarea unui echilibru contractual determinat de cunoaşterea momentului încheierii contractului de către ambele părţi, anterior executării lui. Comunicarea dintre părţi debutează cu emiterea ofertei de către furnizorul de servicii financiare pe care consumatorul o primeşte şi o acceptă. Următorul demers este reprezentat de expedierea acceptării de către consumator, corelativ cu primirea acesteia de către furnizor, urmat de emiterea mesajului de confirmare către consumator şi, în final, receptarea acestui mesaj de către consumator, care coincide cu momentul încheierii contractului.

81. În temeiul acestei prevederi legale, momentul încheierii contractului la distanţă privind serviciile financiare este momentul primirii mesajului de confirmare de către consumator, referitor la comanda sa, fără a fi necesară semnătura olografă sau electronică pentru determinarea momentului la care contractul este valabil încheiat şi produce efecte.

82. Acest sistem de determinare a momentului încheierii contractului corespunde regulii recepţiei acceptării (sistemului primirii acceptării), regulă regăsită în art. 1.186 alin. (1) şi art. 1.200 alin. (1) din Codul civil adoptat prin Legea nr. 287/2009, republicată, cu modificările ulterioare (denumit în continuare Codul civil).

83. Prin urmare, actul normativ special, cum este Ordonanţa Guvernului nr. 85/2004 în raport cu Codul civil, instituie acelaşi sistem, al recepţiei acceptării, în determinarea momentului încheierii contractului. Această soluţie nu este una nouă, preferinţele literaturii de specialitate şi ale practicii judiciare şi arbitrale sub regimul Codului civil de la 1864 îndreptându-se în mod hotărât spre sistemul recepţiei, regulă afirmată în noul Cod civil.

84. Determinarea momentului încheierii contractului marchează momentul de la care se produc efectele contractului.

85. Instanţa de trimitere face o adăugare nepermisă la conţinutul art. 8 din Ordonanţa nr. 85/2004, incompatibilă cu reglementarea legală a momentului încheierii contractului între absenţi, atunci când leagă acest moment de necesitatea existenţei semnăturii olografe sau electronice a contractului. Este evident că această adăugare decurge din nevoia de a se raporta la o condiţie exterioară a contractului pretins a fi titlu executoriu, care ţine de forma actului şi de regimul său probator, nu de condiţiile de fond pentru valabilitatea contractului, a căror analiză nu poate fi efectuată în cadrul procedurii necontencioase specifice încuviinţării executării silite.

86. Soluţia regimului probator ar putea fi oferită de Codul de procedură civilă, pornindu-se de la definiţia dată înscrisului prinart. 265 şi cu observarea prevederilor art. 266 şi 267, dispoziţii procedurale care reglementează proba în cazul a două categorii de înscrisuri, înscrisuri pe suport informatic şi înscrisuri în formă electronică.

87. Distincţia este importantă pentru că numai înscrisurile în formă electronică sunt supuse dispoziţiilor Legii speciale nr. 455/2001 privind semnătura electronică, republicată. În acest cadru trebuie observate actele normative care completează prevederile din Ordonanţa Guvernului nr. 85/2004, relevante din perspectiva regimului probator.

88. În ceea ce priveşte înscrisul pe suport informatic (ca tip de înscris lipsit de suport material, care conţine date şi informaţii cu privire la un act juridic, dar care nu beneficiază de semnătură electronică) este de remarcat că prin art. 266 din Codul de procedură civilă s-a instituit principiul egalităţii de tratament între înscrisurile pe suport hârtie şi înscrisurile pe suport informatic. În conformitate cu art. 282 alin. (1) din Codul de procedură civilă, documentul care reproduce un înscris pe suport informatic trebuie să fie inteligibil şi să prezinte garanţii suficient de serioase pentru a face deplină credinţă în privinţa conţinutului acestuia şi a identităţii persoanei de la care emană. Valoarea probatorie se apreciază prin prisma prevederilor art. 284 din Codul de procedură civilă.

89. Este atributul instanţei de trimitere să determine mijlocul de comunicaţie folosit pentru încheierea contractului, să analizeze dovezile aduse de creditoare în reprezentarea înscrisului ce se pretinde a fi titlu executoriu şi să identifice dispoziţiile legale incidente în legătură cu proba contractului încheiat în mediu virtual.

90. În caz contrar, intervenţia instanţei supreme s-ar transforma într-un mecanism indirect de suprimare a rolului instanţei legal învestite cu soluţionarea unei cauze, acela de a identifica în mod direct legea raportului juridic dedus judecăţii instanţei de trimitere, contrar art. 521 alin. (1) din Codul de procedură civilă, care stabileşte că pronunţarea este limitată numai la chestiunea de drept supusă dezlegării.

91. În raport cu considerentele expuse, se apreciază că problema de drept ce face obiectul întrebării prealabile nu este aptă să conducă la soluţionarea cauzei pe fond.

92. În legătură cu neîndeplinirea acestei condiţii este semnificativă şi împrejurarea că instanţa de trimitere a preferat să sesizeze instanţa supremă cu rezolvarea unei chestiuni de drept care nu a fost pe deplin identificată.

93. În acest sens, se constată că, în prezentarea argumentelor care susţin cele două opinii divergente ale membrilor completului instanţei de apel, nu s-a invocat incidenţa şi interpretarea art. 8 din Ordonanţa Guvernului nr. 85/2004, indicat în conţinutul întrebării prealabile, ceea ce face să lipsească cu desăvârşire punctul de vedere al completului care a iniţiat sesizarea şi pune în

evidenţă caracterul esenţial diferit dintre considerentele şi dispozitivul încheierii de sesizare, cu consecinţa afectării regularităţii sesizării.

94. În contextul în care s-a reţinut că nu este îndeplinită condiţia de admisibilitate privind legătura dintre chestiunea de drept a cărei lămurire se cere şi soluţionarea cauzei pe fond, se consideră că nu se mai impune analiza celorlalte două condiţii referitoare la noutatea chestiunii de drept şi la împrejurarea ca respectiva chestiune să nu fi făcut obiectul statuării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluţionare.

7) Decizia nr. 9/2018, publicată în M. Of. nr. 469 din 07 iunie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova - Secţia contencios administrativ şi fiscal în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "Interpretarea dispoziţiilor art. 20 alin. (1) şi (2) din anexa nr. VII din Legea-cadru nr. 284/2010 cu privire la faptul dacă, la încetarea raporturilor de serviciu/trecerea în rezervă/retragere, poliţiştii/militarii beneficiază de ajutoarele prevăzute de aceste prevederi în situaţia în care legiuitorul, prin acte normative care reglementează salarizarea în sectorul bugetar, a stipulat că aceste prevederi nu se aplică, respectiv aceste ajutoare nu se acordă".*

Considerente:

[...] 56. Cu referire la chestiunea de drept ce face obiectul sesizării, Înalta Curte constată că nu este îndeplinită cerinţa noutăţii.

57. Analiza conţinutului art. 519 din Codul de procedură civilă relevă că noutatea chestiunii de drept care face obiectul sesizării reprezintă o condiţie distinctă de cea a lipsei statuării asupra chestiunii de drept cu care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a fost sesizată ori de cea a inexistenţei unui recurs în interesul legii aflat în curs de soluţionare cu privire la acea chestiune de drept, iar în lipsa unei definiţii a "noutăţii" chestiunii de drept şi a unor criterii de determinare a acesteia în conţinutul art. 519 din Codul de procedură civilă, evaluarea condiţiei noutăţii revine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, astfel cum s-a reţinut constant în jurisprudenţa acesteia. (Decizia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de dreptnr. 4/14.04.2014, pronunţată în Dosarul nr. 2/1/2014 HP).

58. În acest sens, s-a apreciat că cerinţa noutăţii este îndeplinită atunci când chestiunea de drept îşi are izvorul în reglementări nou-intrate în vigoare, instanţele nu i-au dat încă o anumită interpretare şi aplicare la nivel jurisprudenţial ori dacă se impun anumite clarificări, într-un context legislativ nou sau modificat faţă de unul anterior, de natură să impună reevaluarea sau reinterpretarea normei de drept analizate. În egală măsură însă noutatea chestiunii de drept, în sensul dispoziţiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, poate constitui şi atributul unei reglementari mai vechi, dar asupra căreia instanţa de judecată este chemată să se pronunţe în prezent, atunci când aplicarea frecventă a normei juridice a devenit actuală ulterior.

59. Sesizarea de faţă a fost formulată într-un litigiu generat de neacordarea ajutoarelor prevăzute de art. 20 alin. (1) şi (2) din anexa nr. VII din Legea-cadru nr. 284/2010 către reclamant, acesta încetându-şi activitatea, prin pensionare, în anul 2016.

60. Însă, din examinarea jurisprudenţei anexate sesizării se observă că litigii de acest gen s-au aflat pe rolul instanţelor încă din anul 2013.

61. Problema de drept generată de aplicarea dispoziţiilor legale din actele normative privitoare la salarizarea în sectorul bugetar, prin care legiuitorul, în mod succesiv, a stipulat că prevederile art. 20 alin. (1) şi (2) din anexa nr. VII din Legea-cadru nr. 284/2010 nu se aplică, respectiv aceste ajutoare nu se acordă, nu este recentă, existând o hotărâre a instanţei supreme, pronunţată în cadrul mecanismului hotărârii prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, menţionată chiar de către instanţa de trimitere în cuprinsul sesizării, hotărâre prin care problema de drept în discuţie a primit o dezlegare de principiu.

62. Astfel, prin Decizia nr. 16 din 8 iunie 2015, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept s-a stabilit că: "dispoziţiile art. 9 din Legea nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, cu modificările şi completările ulterioare, vizează exerciţiul dreptului la acordarea ajutoarelor sau, după caz, indemnizaţiilor, în sensul că acesta este suspendat în perioada 3 iulie-31 decembrie 2010, şi nu existenţa acestui drept".

63. În motivarea acestei decizii, instanţa supremă, corelând dispoziţiile art. 9 din Legea nr. 118/2010 cu cele ale art. 16 alin. (1) din acelaşi act normativ, a reţinut că măsura instituită de art. 9 din Legea nr. 118/2010 a avut o aplicabilitate limitată în timp, respectiv pe perioada 3 iulie-31 decembrie 2010, şi că raţiunea măsurii dispuse de legiuitor îşi are izvorul într-o situaţie de excepţie, respectiv criza economică a ţării; de asemenea, s-a reţinut, din interpretarea normelor legale enunţate, că voinţa legiuitorului nu a fost aceea de eliminare a beneficiilor acordate unor categorii socioprofesionale, respectiv de încetare a existenţei dreptului la acordarea de ajutoare/indemnizaţii, ci doar de suspendare a exerciţiului acestui drept, şi că raţiunea acestei interpretări este impusă şi de succesiunea în timp a actelor normative prin care legiuitorul a dispus, cu caracter temporar, măsura neaplicării dispoziţiilor legale privind ajutoarele/indemnizaţiile în anii 2011-2015.

64. Aşa cum s-a arătat mai sus, dispoziţiile art. 9 din Legea nr. 118/2010, care prevăd că "începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi nu se mai acordă ajutoare sau, după caz, indemnizaţii la ieşirea la pensie, retragere ori la trecerea în rezervă", au un conţinut similar dispoziţiilor legale prin care legiuitorul a dispus, succesiv, măsura neaplicării prevederilor legale privind ajutoarele/indemnizaţiile în anii 2011-2017 [art. 13 alin. (1) din Legea nr. 285/2010, art. 9 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 80/2010, art. 2 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 84/2012, art. 10 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 103/2013, art. 9 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014, art. 11 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015,art. 10 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016 şi art. 1 alin. (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 9/2017].

65. Prin urmare, raţionamentul evidenţiat în considerentele Deciziei nr. 16 din 8 iunie 2015, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, se transpune în interpretarea dispoziţiilor legale din actele normative care reglementează salarizarea în sectorul bugetar în perioada 2011-2017, prin care s-a stipulat că aceste prevederi care reglementează beneficiul ajutoarelor nu se aplică, respectiv că aceste ajutoare nu se acordă, interpretarea de principiu dată anterior păstrându-şi actualitatea.

66. Devine astfel evident că, faţă de Decizia nr. 16 din 8 iunie 2015 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, problema de drept care face obiectul sesizării nu mai are caracter de noutate, cu consecinţa inadmisibilităţii sesizării.

67. În acest sens a statuat Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept şi prin Decizia nr. 11 din 20 februarie 2017, pronunţată în Dosarul nr.

3.489/1/2016 şi publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 204 din 24 martie 2017, respingând, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău - Secţia I civilă, în Dosarul nr. 2.826/110/2015, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept privind interpretarea dispoziţiilor art. 10 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu completări prin Legea nr. 28/2014, cu modificările şi completările ulterioare, şi art. 9 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, şi anume de a se stabili dacă sintagmele «nu se acordă», respectiv «nu se aplică», cuprinse în textele legale menţionate, se referă la substanţa dreptului la acordarea indemnizaţiei la ieşirea la pensie sau reprezintă doar o suspendare a acordării acestei indemnizaţii.

68. În considerentele acestei hotărâri, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a reţinut că problema de drept sesizată "transcende în timp, în măsura în care prin reglementările succesive evocate legiuitorul a dispus, cu caracter temporar, măsura neaplicării dispoziţiilor legale privind indemnizaţiile la ieşirea la pensie, fiind comună în reglementările succesive problema dacă sintagmele «nu se acordă», respectiv «nu se aplică» se referă la substanţa dreptului la acordarea indemnizaţiilor la ieşirea la pensie sau reprezintă doar o suspendare a exerciţiului acestui drept pe perioada expres prevăzută de lege".

69. În acelaşi timp, având în vedere faptul că Decizia nr. 16 din 8 iunie 2015 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept este obligatorie erga omnes, potrivit dispoziţiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă, se apreciază că nu este îndeplinită nici condiţia de admisibilitate care impune ca Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie să nu fi statuat asupra chestiunii de drept sesizate.

8) Decizia nr. 11/2018, publicată în M. Of. nr. 283 din 29 martie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea - Secţia I civilă pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile privind modul de interpretare a dispoziţiilor art. 21 din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările şi completările ulterioare, şi art. 26 din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, în sensul de a stabili dacă instanţa poate pronunţa o hotărâre care să ţină loc de dispoziţie emisă în temeiul legilor de retrocedare, de către entitatea legal învestită cu emiterea unei astfel de dispoziţii.*

Considerente:

[...] 43. În speţă, încheierea de sesizare a Curţii de Apel Oradea nu cuprinde niciun raţionament judiciar care să conducă la concluzia că este vorba de identificarea unor texte de lege lacunare ori controversate şi care să necesite o rezolvare de principiu, în scopul împiedicării apariţiei unei jurisprudenţe neunitare în materie.

44. Instanţa de trimitere se rezumă la indicarea textelor legale pe care reclamantul şi-a întemeiat acţiunea (art. 26 din Legea nr. 10/2001 şi art. 21 din Legea nr. 165/2013), solicitând Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie să lămurească dacă, în temeiul acestor prevederi legale, se poate pronunţa de către instanţa de judecată o hotărâre care să ţină loc de dispoziţie, prin care să se stabilească calitatea reclamantului de persoană îndreptăţită la măsuri reparatorii prin echivalent pentru imobilul preluat de stat anterior anului 1989, ceea ce reprezintă însuşi obiectul cererii de chemare în judecată, aşadar însăşi problema de fond asupra căreia instanţa de judecată trebuie să se pronunţe în apel, iar nu doar o chestiune de drept care să privească interpretarea diferită sau contradictorie a unui text de lege, de a cărei lămurire să depindă soluţionarea acesteia, aşa cum prevăd dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă.

45. Or, astfel cum s-a reţinut în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept (Decizia nr. 16 din 23 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 779 din 5 octombrie 2016), operaţiunea de interpretare şi aplicare a textului de lege la diferite circumstanţe ce caracterizează fiecare litigiu nu poate fi atribuită completului constituit pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, ci revine instanţei de judecată învestite cu soluţionarea cauzei. Instanţei de judecată îi revine rolul de a realiza o interpretare cazuală sau judiciară, care presupune ca, anterior soluţionării cauzei, să studieze circumstanţele particulare ale speţei deduse judecăţii, să realizeze calificarea juridică a cererii şi, ulterior, interpretarea normei de drept şi aplicarea acesteia, pentru emiterea actului jurisdicţional final.

46. Întrucât obiectul procedurii prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă constă în interpretarea de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a unor norme de drept îndoielnice, lacunare sau neclare, care sunt determinante pentru soluţionarea pe fond a cauzei, iar finalitatea demersului constă în împiedicarea apariţiei unei jurisprudenţe neunitare în materie, se apreciază că instanţa supremă nu poate fi învestită, în cadrul acestei proceduri, cu înseşi interpretarea şi aplicarea legii în scopul soluţionării cauzei respective, atribut ce intră şi trebuie să rămână în sfera de competenţă a instanţei de judecată.

47. De asemenea nu este îndeplinită cerinţa caracterului de noutate al chestiunii de drept asupra căreia se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile.

48. În speţă, prin acţiunea înregistrată pe rolul Tribunalului Bihor, reclamantul a solicitat instanţei ca, prin hotărârea ce se va pronunţa, să se constate că pârâta refuză să îşi îndeplinească obligaţiile stabilite în sarcina sa printr-o hotărâre judecătorească anterioară, irevocabilă şi, în consecinţă, să se pronunţe o nouă hotărâre care să ţină loc de dispoziţie prin care să se stabilească calitatea sa de persoană îndreptăţită la măsuri reparatorii prin echivalent corespunzător cotei de 33% din terenurile care au format obiectul notificării.

49. Se impune precizarea că, prin hotărârea judecătorească irevocabilă pronunţată în litigiul anterior purtat între aceleaşi părţi, s-a stabilit că reclamantul este îndreptăţit la măsuri reparatorii prin echivalent corespunzător cotei de 33% din imobilele notificate şi, totodată, prin aceeaşi hotărâre judecătorească, pârâta a fost obligată să emită în favoarea reclamantului dispoziţie în temeiul Legii nr. 10/2001 în sensul arătat şi să se conformeze dispoziţiilor cuprinse în titlul VII al Legii nr. 274/2005.

50. Soluţionând cauza în primă instanţă, tribunalul a respins acţiunea, reţinând, în esenţă, că instanţa nu poate emite o dispoziţie întemeiată pe prevederile Legii nr. 10/2001, deoarece singura căreia îi revine competenţa în acest sens este entitatea învestită cu soluţionarea notificării, în sarcina căreia această obligaţie a fost stabilită prin hotărârea judecătorească irevocabilă pronunţată în litigiul purtat anterior între aceleaşi părţi.

51. Fiind învestită cu soluţionarea apelului declarat de reclamant, instanţa de apel a identificat ca problemă de drept, susceptibilă a fi supusă examinării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie pe calea procedurii speciale prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, aceea "dacă instanţa poate pronunţa o hotărâre care să ţină loc de dispoziţie emisă în temeiul legilor de retrocedare, de către entitatea legal învestită cu emiterea unei astfel de dispoziţii", apreciind că de lămurirea acestei probleme depinde soluţionarea pe fond a cererii reclamantului privind "pronunţarea de către instanţă a unei dispoziţii prin care să se stabilească calitatea reclamantului de persoană îndreptăţită la măsuri reparatorii prin echivalent pentru imobilul preluat de stat anterior anului 1989".

52. Însă această problemă de drept nu îndeplineşte cerinţa noutăţii, prevăzută de art. 519 din Codul de procedură civilă, deoarece modalitatea în care persoana îndreptăţită poate solicita instanţei de judecată să sancţioneze refuzul nejustificat al pârâtei de a emite dispoziţia de soluţionare a notificării a fost stabilită prin Decizia nr. XX/2007.

53. În aplicarea dispoziţiilor art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 s-a stabilit că instanţa de judecată este competentă să soluţioneze pe fond nu numai contestaţia formulată împotriva deciziei/dispoziţiei de respingere a cererilor prin care s-a solicitat restituirea în natură a imobilelor preluate abuziv, ci şi acţiunea persoanei îndreptăţite în cazul refuzului nejustificat al entităţii deţinătoare de a răspunde la notificarea părţii interesate.

54. În acest caz, actul juridic prin care se soluţionează notificarea este chiar hotărârea judecătorească prin care se stabileşte calitatea de persoană îndreptăţită şi dreptul acesteia la măsuri reparatorii, în natură sau prin echivalent.

55. Trebuie observat că, în litigiul pendinte, reclamantul solicită pronunţarea unei noi hotărâri, care să ţină loc de dispoziţie, hotărâre prin care să se stabilească faptul că reclamatul are calitatea de persoană îndreptăţită la măsuri reparatorii în echivalent pentru aceleaşi imobile, în aceeaşi cotă procentuală şi în contradictoriu cu aceeaşi pârâtă, considerând că doar o asemenea hotărâre i-ar asigura accesul efectiv la măsurile reparatorii în echivalent recunoscute în favoarea sa. Or, aşa cum s-a arătat, hotărârea judecătorească anterioară pronunţată în aplicarea art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, astfel cum s-a statuat prin Decizia nr. XX/2007, constituie actul juridic prin care s-a soluţionat pe fond notificarea, stabilindu-se atât calitatea reclamantului de persoană îndreptăţită, cât şi dreptul acestuia la măsuri reparatorii în echivalent.

9) Decizia nr. 17/2018, publicată în M. Of. nr. 306 din 05 aprilie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova - Secţia I civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile cu privire la următoarele chestiuni de drept:*

"1) dacă în interpretarea dispoziţiilor art. 123 raportat la art. 120 şi art. 112 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, sporul pentru muncă suplimentară se acordă doar pentru munca efectiv prestată peste durata normală a timpului de muncă sau se acordă şi pentru orele în care salariatul s-a aflat la dispoziţia angajatorului, la domiciliu sau în locuri special amenajate;

2) dacă în interpretarea dispoziţiilor art. 126 lit. b) prin raportare la art. 125 din Codul muncii, sporul pentru muncă prestată în timpul nopţii se acordă doar pentru munca efectiv prestată în timpul nopţii, în condiţiile art. 126 lit. a) şi b), sau se acordă şi pentru orele de noapte

în care salariatul s-a aflat la dispoziţia angajatorului, la domiciliu sau în locuri special amenajate;

3) dacă în interpretarea dispoziţiilor art. 137 alin. (3) din Codul muncii, sporul pentru neacordarea repausului în zilele de sâmbătă şi duminică se acordă doar pentru munca efectiv prestată în zilele de sâmbătă şi duminică sau se acordă şi pentru zilele de sâmbătă sau duminică în care salariatul s-a aflat la dispoziţia angajatorului, la domiciliu sau în locuri special amenajate;

4) dacă în interpretarea dispoziţiilor art. 142 alin. (2) din Codul muncii, sporul pentru munca prestată în zilele de sărbătoare legală se acordă doar pentru munca efectiv prestată în zilele de sărbătoare legală sau se acordă şi pentru zilele de sărbători legale în care salariatul s-a aflat la dispoziţia angajatorului, la domiciliu sau în locuri special amenajate."

Considerente:

[...] 53. Nu este îndeplinită însă condiţia existenţei unei chestiuni de drept şi nici aceea a noutăţii acesteia, pentru considerentele ce urmează.

54. (...) instanţa de trimitere solicită Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie să se pronunţe cu privire la calificarea perioadei de timp în care angajatul se află la dispoziţia angajatorului, la domiciliul său sau în locuri special amenajate la sediul angajatorului, fără a presta efectiv activitate şi, în funcţie de calificarea acestei perioade ca fiind timp de muncă sau timp de repaus, să stabilească dacă angajatul este îndreptăţit la plata sporurilor menţionate, respectiv sporul pentru munca suplimentară, sporul pentru munca pe timpul nopţii, sporul pentru munca în timpul zilelor de repaus şi de sărbători legale.

55. Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie a mai fost chemat să se pronunţe cu privire la problema calificării timpului în care angajatul se află la dispoziţia angajatorului, fără a presta efectiv activitate, în acest sens fiind înregistrat, pe rolul instanţei supreme, Dosarul nr. 2.069/1/2017, constituit ca urmare a sesizării formulate de Curtea de Apel Craiova.

56. Prin sesizarea ce a format obiectul Dosarului nr. 2.069/1/2017, Curtea de Apel Craiova a solicitat pronunţarea unei hotărâri prealabile cu privire la interpretarea dispoziţiilor art. 120 din Codul muncii, în sensul de a se stabili dacă este considerată timp de muncă suplimentar întreaga perioadă de timp în care salariatul se află consemnat la locul de muncă, la dispoziţia angajatorului, în afara duratei normale a timpului de muncă săptămânal, prevăzută de art. 112 din Codul muncii sau numai perioada de timp în care prestează efectiv activitate.

57. Deşi instanţa de trimitere susţine că problemele de drept deduse soluţionării în Dosarul nr. 2.069/1/2017 şi în dosarul de faţă nu sunt identice, se constată că, în ambele dosare, problema esenţială de dezlegat este aceea a calificării duratei de timp în care lucrătorul se află la dispoziţia angajatorului, la domiciliu sau în spaţiile special amenajate de angajator, fără a presta efectiv muncă în această perioadă.

58. În funcţie de determinarea acestei perioade ca fiind timp de muncă sau timp de repaus se rezolvă şi consecinţele juridice ale acestei calificări, fiind evident că, în cazul în care se consideră timp de repaus perioada în care lucrătorul, aflat la dispoziţia angajatorului, nu prestează efectiv activitate, acesta nu este îndreptăţit nici la plata sporului pentru muncă suplimentară, în discuţie în cadrul Dosarului nr. 2.069/1/2017, şi nici la plata sporurilor ce fac obiectul sesizării de faţă.

59. Prin Decizia nr. 90/2017, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a respins ca inadmisibilă sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova, înregistrată cu nr. 2.069/1/2017, reţinând că dezlegarea noţiunilor de timp de muncă şi timp de

muncă suplimentară presupun aplicarea şi interpretarea, de către instanţa de trimitere, a prevederilor Codului muncii şi ale contractului colectiv de muncă încheiat la nivel de unitate, în lumina jurisprudenţei Curţii de Justiţie a Uniunii Europene.

60. Astfel, titularul sesizării a solicitat clarificarea noţiunii de "timp de muncă suplimentară" prin prisma dreptului intern şi a dreptului Uniunii Europene, precum şi a statuărilor în materie ale Curţii de Justiţie a Uniunii Europene şi aplicarea acestei noţiuni în cauza dedusă judecăţii, în raport cu contractul colectiv de muncă încheiat la nivel de unitate, pentru perioada în care salariatul se află consemnat la locul de muncă la dispoziţia angajatorului, în afara duratei normale a timpului de muncă, având de soluţionat un litigiu privind drepturile băneşti pretinse de salariat pentru această perioadă.

61. Norma de drept intern ce a format obiectul sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie cu privire la pronunţarea unei hotărâri prealabile, respectiv art. 120 din Codul muncii, defineşte munca suplimentară ca fiind "munca prestată în afara duratei normale a timpului de muncă săptămânal".

62. Timpul de muncă este definit în art. 111 din Codul muncii ca reprezentând "orice perioadă în care salariatul prestează munca, se află la dispoziţia angajatorului şi îndeplineşte sarcinile şi atribuţiile sale, conform prevederilor contractului individual de muncă, contractului colectiv de muncă aplicabil şi/sau ale legislaţiei în vigoare".

63. Definiţia din dreptul intern este asemănătoare celei din art. 2 al Directivei 2003/88/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 4 noiembrie 2003 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru; prin "timp de lucru", potrivit art. 2 pct. 1, se înţelege orice perioadă în care lucrătorul se află la locul de muncă, la dispoziţia angajatorului şi îşi exercită activitatea sau funcţiile, în conformitate cu legislaţiile şi practicile naţionale.

64. Durata normală a timpului de muncă, reglementată prin art. 112 din Codul muncii, este de 8 ore pe zi şi de 40 de ore pe săptămână.Art. 112 are corespondent juridic în art. 6 lit. (b) din Directiva 2003/88/CE (articole preluate, la rândul lor, din directiva anterioară - 93/104/CE).

65. Întrucât directiva a fost transpusă în dreptul intern, instanţele naţionale au obligaţia de interpretare a legii naţionale ce transpune directiva (în cauză, Codul muncii), prin prisma textului şi a finalităţii acelui act. O interpretare a normei interne nu ar putea fi contrară interpretării date dispoziţiei similare din directivă de către instanţa de contencios european.

66. În acest sens, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a statuat în jurisprudenţa sa (a se vedea Decizia nr. 48 din 19 iunie 2017, pronunţată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept şi publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 595 din 25 iulie 2017, paragraful 101) că "Directiva, ca act al Uniunii Europene, nu produce, de regulă, efect direct în dreptul intern, însă trebuie ţinut cont de obligaţia ce revine instanţei naţionale de a interpreta dreptul intern în conformitate cu dreptul Uniunii Europene, consacrată prin Hotărârea din Cauza C-14/83 Von Colson şi Kamann pronunţată de Curtea de Justiţie a Uniunii Europene şi menţionată constant în jurisprudenţa Curţii".

67. Se mai reţine în decizia sus-menţionată a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie că în Hotărârea pronunţată în Cauza C-282/10 Maribel Dominguez (cauză ce viza interpretarea unei directive), Curtea de Justiţie a Uniunii Europene a arătat că "principiul interpretării conforme impune (...) ca instanţele naţionale să facă tot ce ţine de competenţa lor, luând în considerare ansamblul dreptului intern şi aplicând metodele de interpretare recunoscute de acesta pentru a garanta efectivitatea deplină a directivei în discuţie şi pentru a identifica o soluţie conformă cu finalitatea urmărită de aceasta (...)".

68. În legătură cu problema de drept ce constituie obiectul sesizării înregistrate cu nr. 2.069/1/2017, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a constatat că, printr-o serie de hotărâri, cum ar fi Ordonanţa din 11 ianuarie 2007, pronunţată în Cauza C-437/05 Jan Vorel, Ordonanţa din 4 martie 2011, pronunţată în Cauza C-258/10 Nicuşor Grigore, Hotărârea din 25 noiembrie 2010, pronunţată în Cauza C-429/09 Gunter Fuss, Hotărârea din 14 octombrie 2010, pronunţată în Cauza C-428/09 Union syndicale Solidaires Isere, Hotărârea din 3 octombrie 2000, pronunţată în Cauza C-303/98 SIMAP, Hotărârea din 9 septembrie 2003, pronunţată în Cauza C-151/02 Jaeger, Curtea a dat o interpretare criteriilor de definire a "timpului de lucru" prevăzute în Directiva 93/104/CE a Consiliului din 23 noiembrie 1993 şi, ulterior, în Directiva 2003/88/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 4 noiembrie 2003, care a abrogat Directiva 93/104/CE.

69. Într-o astfel de situaţie, finalitatea directivei nu poate fi atinsă decât prin interpretarea legii naţionale în acord cu interpretarea făcută de Curtea de Justiţie a Uniunii Europene în respectivele hotărâri, în conformitate cu principiul interpretării uniforme a dreptului Uniunii Europene, care impune ca dreptul naţional să fie interpretat în lumina directivei. Curtea de Justiţie a Uniunii Europene este instanţa care stabileşte interpretarea legală de referinţă a directivei, în virtutea competenţei conferite prin art. 267 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene (TFUE), care va fi apoi avută în vedere de instanţele naţionale.

70. Asumarea de către instanţa naţională a interpretării legii aplicabile în cauză în conformitate cu dreptul Uniunii Europene are drept premisă certitudinea aplicării corecte a dreptului Uniunii Europene. Această premisă impune ca instanţa naţională să verifice dacă dispoziţiile relevante din Directiva 2003/88/CE au făcut deja obiectul unei interpretări din partea Curţii de Justiţie a Uniunii Europene sau dacă aplicarea corectă a dreptului Uniunii Europene se impune cu o asemenea evidenţă încât nu mai lasă loc niciunei îndoieli rezonabile (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 6 octombrie 1982, pronunţată de Curtea de Justiţie a Uniunii Europene în Cauza Cilfit, C-283/81).

71. Odată ce jurisprudenţa Curţii de Justiţie a Uniunii Europene este lămuritoare cu privire la problema de drept dedusă judecăţii rezultă că nu există dificultăţi de interpretare şi aplicare pentru situaţia de fapt pe care instanţa naţională a fost chemată să o soluţioneze, acesteia revenindu-i obligaţia de a verifica incidenţa dezlegărilor date de instanţa europeană, în ceea ce priveşte calificarea acestei perioade ca "timp de lucru" şi remuneraţia lucrătorului aflat într-o atare situaţie.

72. Prin urmare, constituie atributul exclusiv al instanţei de sesizare să soluţioneze cauza cu judecata căreia a fost învestită, aplicând, în acest scop, dispoziţiile legale incidente în lumina jurisprudenţei Curţii de Justiţie a Uniunii Europene.

73. În acest context este de semnalat pronunţarea de către Curtea de Justiţie a Uniunii Europene a Hotărârii din 21 februarie 2018, în Cauza C-518/15, Ville de Nivelles v. Rudy Matzak, prin care Curtea a declarat, la punctele 2) şi 3), că articolul 15 din Directiva 2003/88 trebuie interpretat în sensul că nu permite ca statele membre să menţină sau să adopte o definiţie a noţiunii de "timp de lucru" mai puţin restrictivă decât cea prevăzută la articolul 2 din această directivă, iar articolul 2 din Directiva 2003/88 trebuie interpretat în sensul că nu impune statelor membre să stabilească remunerarea perioadelor de gardă la domiciliu, precum cele în discuţie în litigiul principal, în funcţie de calificarea acestor perioade drept "timp de lucru" sau drept "perioadă de repaus".

74. Raportat la cele reţinute în cuprinsul Deciziei nr. 90/2017, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept observă că nu există, în speţă, o veritabilă problemă de drept cu privire la calificarea perioadei de consemn, operaţiune ce urmează

a fi realizată de instanţa de trimitere în acord cu principiile enunţate în cuprinsul deciziei anterior menţionate.

75. Aceeaşi concluzie se impune şi în privinţa determinării regimului remunerator al perioadei de consemn în care s-a aflat lucrătorul în cauza în care a fost formulată cererea de pronunţare a hotărârii prealabile, neputând fi identificată, în cauză, o veritabilă chestiune de drept, a cărei existenţă să reclame recurgerea la procedura hotărârii prealabile, prevăzută de art. 519-521 din Codul de procedură civilă.

76. Sub acest aspect este de menţionat faptul că art. 519 din Codul de procedură civilă nu defineşte noţiunea de "chestiune de drept". În jurisprudenţă[30] s-a arătat însă că, pentru a fi vorba de o problemă de drept reală, trebuie ca norma de drept disputată să fie îndoielnică, imperfectă, lacunară sau neclară. Chestiunea de drept supusă dezbaterii trebuie să fie una veritabilă, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege, fie din cauză că acest text este incomplet, fie pentru că nu este corelat cu alte dispoziţii legale, fie pentru că se pune problema că nu ar mai fi în vigoare.

77. În acelaşi timp, problema de drept trebuie să fie reală, iar nu aparentă, să privească interpretarea diferită sau contradictorie a unui text de lege, a unei reguli cutumiare neclare, incomplete sau, după caz, incerte ori incidenţa unor principii generale ale dreptului, al căror conţinut sau a căror sferă de acţiune sunt discutabile.

78. Cum de chestiunea de drept respectivă depinde soluţionarea pe fond a cauzei, înseamnă că ea trebuie să fie una importantă şi să se regăsească în soluţia ce va fi cuprinsă în dispozitivul hotărârii ce urmează să fie dată, indiferent dacă cererea este admisă sau respinsă. În acest sens, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a statuat deja că admisibilitatea procedurii hotărârii prealabile este condiţionată de împrejurarea ca interpretarea pe care o va da instanţa supremă să producă consecinţe juridice de natură să determine soluţionarea pe fond a cauzei.

79. Din această perspectivă se constată, pe de o parte, că instanţa de trimitere solicită lămurirea problematicii regimului remunerator al perioadei de consemn prin referire la dispoziţiile Codului muncii, precizate în cuprinsul încheierii de sesizare a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, iar, pe de altă parte, faptul că, la nivelul unităţii angajatoare, ce are calitatea de apelant-pârât în litigiul derulat în faţa instanţei de trimitere, problema calificării perioadei de consemn şi a regimului remunerator al acesteia s-a bucurat de o rezolvare normativă, prin intermediul contractelor colective de muncă încheiate la nivel de unitate, valabile în toată perioada de referinţă avută în vedere de instanţa de trimitere.

80. Deşi nu este atributul Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept să dea îndrumări cu privire la modalitatea concretă de soluţionare a unei cauze, raţionamentul logico-juridic necesar dezlegării unei pricini presupunând identificarea normei juridice aplicabile situaţiei de fapt date, operaţiune ce constituie atributul exclusiv al instanţei de trimitere, se apreciază că identificarea normei aplicabile în speţă nu numai că nu poate scăpa analizei Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, ci este în mod evident necesară, din moment ce o atare analiză este circumscrisă verificării admisibilităţii sesizării în vederea pronunţării hotărârii prealabile.

81. Altfel spus, dacă norma juridică al cărei înţeles este îndoielnic, imperfect, lacunar sau neclar nu interesează modalitatea de rezolvare pe fond a cauzei, fie pentru că norma în discuţie

[30] Decizia nr. 72 din 16 octombrie 2017, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 901 din 16.11.2017.

este o normă de procedură, fie că este o normă de drept material, dar fără relevanţă în privinţa fondului cauzei, sesizarea în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile trebuie respinsă ca inadmisibilă, întrucât nu este îndeplinită una dintre condiţiile esenţiale, prevăzută explicit prin dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă.

82. În acest sens este de observat faptul că prima instanţă învestită cu soluţionarea conflictului de muncă în cadrul căruia a fost formulată prezenta sesizare a constatat că, potrivit prevederilor contractului colectiv de muncă la nivel de unitate, valabil în perioada 2012-2013, instalaţiile electrice cu exploatare permanentă erau deservite de 3 electricieni, care aveau un program de lucru în ture de 24 de ore, din care 8 ore în instalaţii, iar în restul de timp de 16 ore personalul era consemnat într-un spaţiu special amenajat pentru odihnă, având obligaţia de a interveni operativ în instalaţii, fie la alarmare, fie la cererea dispecerului de serviciu. După tura de 24 de ore de serviciu, electricianul avea 48 de ore libere.

83. Pentru orele de consemn se acorda un spor de 25% din salariul de bază brut, turele efectuate în zilele de sâmbătă, duminică şi zilele libere fiind plătite cu un spor de 100%, iar turele efectuate în zilele de sărbători legale cu un spor de 200%.

84. Începând cu data de 4 aprilie 2013 a intrat în vigoare noul contract colectiv de muncă. Conform acestui contract, staţiile şi grupurile de staţii integrate în SCADA sunt deservite în regim de tură de 3-4 electricieni, cu un program zilnic în tură de 12 ore - program de lucru în instalaţii, după cele 12 ore de program de lucru personalul de exploatare fiind liber, timp pe care şi-l petrecea la domiciliu sau într-un spaţiu special amenajat pentru odihnă (12 ore perioadă de consemn). Pentru perioada de consemn în spaţiile special amenajate pentru odihnă se plătesc 4,5 lei pe oră de consemn, iar timpul destinat consemnului nu constituie timp efectiv de muncă. Prin acelaşi contract colectiv de muncă la nivel de unitate, partenerii sociali au convenit ca orele de intervenţie din consemn să fie considerate timp de muncă suplimentar şi plătite ca ore suplimentare, conform legii şi reglementărilor interne.

85. În contextul în care clauzele contractului colectiv de muncă reglementează regimul remunerator al lucrătorului pentru perioada de consemn în toate ipotezele avute în vedere de instanţa de trimitere, iar aceste norme se impun faţă de unitatea angajatoare şi salariat cu o forţă similară legii, efect prevăzut explicit de art. 229 alin. (4) din Codul muncii, se constată că instanţa de trimitere nu a justificat admisibilitatea sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie din perspectiva existenţei unei veritabile chestiuni de drept, nefiind identificată o reală problemă de drept cu privire la determinarea regimului remunerator al perioadei în care lucrătorul se află în consemn.

86. Aceleaşi considerente sunt valabile şi în privinţa înţelesului dispoziţiilor art. 123, art. 126 lit. b), art. 137 alin. (3) şi art. 142 alin. (2) din Codul muncii, fiind de notat faptul că nu cuantumul sau condiţiile generale de acordare a sporurilor prevăzute de normele anterior citate sunt în dispută în speţă, ci calificarea juridică a perioadei de consemn pentru care sunt solicitate de către reclamant sporurile în discuţie, operaţiune ce urmează a fi realizată în acord cu principiile enunţate în Decizia nr. 90/2017.

87. Nu în ultimul rând, trebuie subliniat faptul că punctele de vedere contradictorii, exprimate de părţile litigiului în care a fost formulată sesizarea de faţă, cu privire la normele aplicabile cauzei şi la modalitatea de interpretare a acestora, nu sunt suficiente pentru a trage concluzia că, în cauză, este îndeplinită condiţia privind ivirea unei chestiuni de drept, după cum nici jurisprudenţa neunitară nu poate constitui premisa pronunţării unei hotărâri prealabile, cât timp divergenţele de

interpretare nu sunt consecinţa existenţei unor norme de drept a căror interpretare ridică un grad de dificultate deosebit.

88. Nu este îndeplinită nici condiţia noutăţii chestiunii de drept, consecinţa legală fiind aceea a respingerii ca inadmisibilă a sesizării.

89. Analiza conţinutului art. 519 din Codul de procedură civilă relevă, cu prioritate, distincţia operată de legiuitor în textul de lege mai sus citat, în sensul că noutatea chestiunii de drept ce face obiectul sesizării reprezintă o condiţie distinctă de cea a nepronunţării anterioare a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie ori de cea a inexistenţei unui recurs în interesul legii, aflat în curs de soluţionare cu privire la respectiva chestiune de drept.

90. De altfel, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a statuat deja, în jurisprudenţa sa anterioară[31], că, în lipsa, în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă, a unei definiţii a "noutăţii" chestiunii de drept, precum şi a unor criterii de determinare a acesteia, rămâne atributul instanţei supreme, sesizată cu pronunţarea unei hotărâri prealabile, să hotărască dacă problema de drept a cărei dezlegare se solicită este nouă.

91. Noutatea unei chestiuni de drept poate fi generată nu numai de o reglementare nou-intrată în vigoare, ci şi de una veche, cu condiţia însă ca instanţa să fie chemată să se pronunţe asupra respectivei probleme de drept pentru prima dată.

92. Prin urmare, caracterul de noutate se pierde, pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanţelor, în urma unei interpretări adecvate, concretizată într-o practică judiciară consacrată, iar opiniile jurisprudenţiale, chiar neunitare sau izolate, nu pot constitui temei cu efect declanşator al mecanismului pronunţării unei hotărâri prealabile.

93. Analiza jurisprudenţei instanţelor în materia de interes din prezenta sesizare exclude caracterul de noutate al chestiunii de drept referitoare la calificarea timpului de consemn şi a regimului remunerator al acestuia, fiind de observat faptul că însăşi instanţa de trimitere arată că, pe rolul Curţii de Apel Craiova, au existat şi există mai multe cauze repetitive, având acelaşi obiect.

10) Decizia nr. 18/2018, publicată în M. Of. nr. 337 din 17 aprilie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Bucureşti - Secţia a IV-a civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

"Dacă dispoziţiile art. 870 alin. (1) din Codul de procedură civilă, care reglementează posibilitatea participării la distribuirea de sume pentru toţi creditorii interesaţi, presupun în mod necesar parcurgerea procedurii de intervenţie prevăzute de art. 691 şi următoarele din Codul de procedură civilă".

Considerente:

[31] Deciziile nr. 1 din 17 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 9 aprilie 2014; nr. 3 din 14 aprilie 2014 şi nr. 4 din 14 aprilie 2014, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16 iunie 2014; nr. 6 din 23 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 691 din 22 septembrie 2014; nr. 26 din 10 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 374 din 19 mai 2017.

[...] 51. În cauză, sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie nu îndeplineşte condiţiile formale prevăzute de art. 520 alin. (1) din Codul de procedură civilă, lipsind analiza reală şi motivarea completă a îndeplinirii condiţiilor de admisibilitate stabilită în sarcina instanţei de trimitere cu privire la problema de drept ce se cere a fi lămurită.

52. Astfel, la paragrafele 33 şi 34 din încheierea de sesizare, instanţa de trimitere lasă în sarcina instanţei supreme evaluarea caracterului nelămurit al problemei de drept puse în discuţie, limitându-se să susţină fără vreo motivare temeinică că ar fi evident faptul că interpretarea dispoziţiilor art. 870 şi ale art. 691 şi următoarele din Codul de procedură civilă "naşte în continuare dezbateri". Mai mult, instanţa de trimitere arată textual că "nu are conturată opţiunea cu privire la interpretarea ce trebuie adoptată".

53. De asemenea, la paragraful 42 din încheierea de sesizare, instanţa de trimitere se limitează să afirme existenţa unei probleme de drept reale, fără a dezvolta motivele care susţin îndeplinirea acestei condiţii de admisibilitate.

54. Simpla indecizie a judecătorului cu privire la sensul unei norme juridice nu poate constitui temei pentru iniţierea mecanismului de unificare jurisprudenţială reprezentat de pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept.

55. Faptul că o parte din proces susţine o altă interpretare decât cea care rezultă în mod firesc din normele juridice incidente şi care a fost în mod constant afirmată în doctrină nu justifică necesitatea lămuririi chestiunii de drept printr-o hotărâre prealabilă.

56. În plus, circumstanţele particulare ale cauzei relevă faptul că problema de drept adusă în dezbatere nu ridică o asemenea dificultate, în contextul în care dispoziţia legală a cărei interpretare se solicită a se realiza nu este nici lacunară, nici incompletă sau neclară, neexistând riscul apariţiei unei practici neunitare.

57. Chiar instanţa de trimitere menţionează că "în doctrină se remarcă opinia în sensul că dispoziţiile art. 870 din Codul de procedură civilă se completează cu cele ale art. 692 din acelaşi cod, care reglementează procedura de soluţionare a cererilor de intervenţie a creditorilor intervenienţi" şi că "doctrina publicată face referire constantă la o corelare a dispoziţiilor art. 870 din Codul de procedură civilă cu cele cuprinse în art. 691 şi urm." (paragrafele 32-33 din încheierea de sesizare).

58. În acest sens, în studiul indicat în cuprinsul încheierii de sesizare se arată că:

"Necesitatea ca titularul unui titlu de creanţă să depună inclusiv o cerere de intervenţie care să-i permită participarea la distribuirea sumelor în condiţiile instituite de art. 691 alin. (2) şi art. 696 din Codul de procedură civilă rezultă cu necesitate din întreaga reglementare a instituţiei intervenţiei altor creditori, neexistând nicio raţiune pentru reglementarea a două mecanisme diferite, cu aceeaşi finalitate, dar care să fie guvernate de reguli deosebite sub aspectul efectelor produse pe planul participării la distribuire.

Orice lărgire a cadrului execuţional sub aspect subiectiv şi obiectiv se poate realiza doar prin intermediul cererii de intervenţie."

59. În urma consultării instanţelor judecătoreşti nu a fost identificată jurisprudenţă care să susţină o altă interpretare de principiu decât cea exprimată în doctrină.

60. În cuprinsul încheierii de sesizare, completul de judecată nu a expus un raţionament juridic convingător care să justifice greutatea argumentelor reţinute în susţinerea interpretării contrare celei afirmate în doctrină, limitându-se la aprecierea că argumentele în sprijinul ambelor interpretări sunt "importante".

61. Problema de drept formulată de instanţa de trimitere în termeni generali nu prezintă un grad de dificultate suficient pentru a reclama o rezolvare de principiu pe calea hotărârii prealabile. Dificultatea adoptării unei soluţii legale şi temeinice, generată de circumstanţele particulare ale cauzei, nu reprezintă un argument contrar ideii anterior menţionate.

62. În acest sens, nu trebuie omis faptul că, în motivarea apelului în speţă, apelanta contestatoare a susţinut că nu are calitate de creditor intervenient, ci de creditor urmăritor, întrucât avea o executare silită pe rolul unui alt executor judecătoresc, deja încuviinţată de instanţa de judecată, pentru aceleaşi titluri anexate cererii de participare la distribuire.

63. Situaţia pare a fi similară celei din cauza ce a făcut obiectul Dosarului nr. 7.207/281/2017 în care a fost pronunţată Încheierea nr. 2.369 din 7.11.2017 a Judecătoriei Ploieşti, în motivarea căreia s-a reţinut că o cerere de intervenţie în cursul urmăririi silite poate fi formulată de către un creditor care nu a început executarea silită împotriva debitorului într-un alt dosar de executare.

64. De fapt, în soluţionarea apelului cu care a fost sesizat, tribunalul are a stabili în ce măsură contestatoarea are calitatea de creditor urmăritor, cu consecinţele care decurg din această calificare, inclusiv sub aspectul posibilităţii depunerii titlurilor de creanţă în vederea participării la distribuire în lipsa încuviinţării unei cereri de intervenţie.

65. Potrivit art. 519 din Codul de procedură civilă, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie are rolul de a da o interpretare de principiu chestiunii de drept, iar nu de a soluţiona diferitele cazuri particulare care pot exista şi în care se pune problema aplicării aceleiaşi norme juridice.

66. Aşa cum s-a arătat, în cauză se pune problema aplicării dispoziţiilor legale în raport cu o anumită situaţie de fapt, neputând fi identificate texte de lege lacunare ori controversate, care să necesite interpretarea printr-o hotărâre prealabilă, rămânând atributul exclusiv al instanţei de trimitere de a soluţiona cauza cu care a fost învestită prin aplicarea regulilor de interpretare a actelor normative.

11) Decizia nr. 20/2018, publicată în M. Of. nr. 588 din 11 iulie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Bucureşti - Secţia a IV-a civilă în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

"Pot constitui dispoziţiile art. 453 alin. (1) din Codul de procedură civilă, raportat la art. 276 alin. (6) din Codul de procedură penală, temei legal de acordare a cheltuielilor de judecată (onorariu de avocat şi alte cheltuieli) de la statul român, prin Ministerul Finanţelor Publice, în calitate de garant al înfăptuirii justiţiei, în situaţia în care aceste cheltuieli sunt solicitate de către o persoană care a fost achitată, prin hotărâre definitivă, pentru săvârşirea unei infracţiuni pe motivul de achitare prevăzut de art. 16 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală (fapta nu există)?".

Considerente:

[...] 61. Analiza succintei expuneri a Tribunalului Bucureşti - Secţia a IV-a civilă, care cuprinde punctul de vedere al completului de judecată asupra problemei supuse dezbaterii, prin formularea întrebării adresate instanţei supreme, pleacă de la premisa că problema de drept este nouă deoarece legea nu reglementează explicit pentru situaţia juridică dedusă judecăţii, neputând fi

aplicate în litigiu dispoziţiile art. 276 alin. (5) din Codul de procedură penală, pentru că în procesul penal nu au existat persoană vătămată prin infracţiune şi nici parte civilă.

62. De aceea, din punctul de vedere al completului de judecată care a formulat sesizarea, dispoziţiile art. 453 alin. (1) din Codul de procedură civilă, raportat la art. 276 alin. (6) din Codul de procedură penală, pot constitui temei legal pentru acordarea cheltuielilor de judecată de la statul român, prin Ministerul Finanţelor Publice, în favoarea inculpatului care a fost achitat în procesul penal, prin hotărâre definitivă, pentru că fapta nu există, statul fiind garantul înfăptuirii justiţiei şi titularul acţiunii penale, care a pierdut procesul. Mai mult, procurorul este subiectul activ principal al acţiunii penale şi reprezentant al statului, iar răspunderea statului are, în acest caz, valenţe obiective, întemeiate pe obligaţia de a garanta riscul de activitate a serviciului public de înfăptuire a justiţiei.

63. În alte cuvinte, tribunalul a considerat că în lipsa unei norme legale directe şi explicite care să facă posibilă, prin aplicarea sa în cauză, obligarea unui subiect determinat la plata cheltuielilor de judecată în favoarea inculpatului care a fost achitat definitiv, prin hotărârea instanţelor penale, este justă aplicarea dispoziţiilor art. 453 din Codul de procedură civilă, ca temei pentru angajarea răspunderii patrimoniale a statului, ca titular al acţiunii penale şi ca subiect rezidual al acestei acţiuni, exercitate prin procuror.

64. Nu este însă inutilă în acest demers precizarea că acţiunea reclamantei s-a fundamentat pe dispoziţiile art. 453 din Codul de procedură civilă, dar şi pe ideea că, pentru erorile judiciare, răspunderea pentru prejudicii, de orice natură, revine, fără excepţie, statului.

65. De asemenea se observă că prima instanţă din cauza pendinte a respins cererea de chemare în judecată, cu motivarea că în dreptul intern nu există temei pentru antrenarea răspunderii patrimoniale a statului în vederea reparării prejudiciului pretins, constând în cheltuielile de judecată ocazionate de reclamantă în procesul penal finalizat cu achitarea reclamantei din cauză. S-a apreciat astfel că nu poate fi vorba despre eroare judiciară, în sensul art. 96 alin. (3) şi (4) din Legea nr. 303/2004 şi al art. 538 şi 539 din Codul de procedură penală, iar, pe de altă parte, nu sunt întrunite condiţiile răspunderii civile delictuale din dreptul comun.

66. De aceea, în acest întreg context, chestiunea de drept ce face obiectul sesizării are ca semnificaţie, de fapt, stabilirea temeiului juridic al răspunderii statului pentru prejudiciile cauzate inculpatului care a fost achitat în procesul penal şi, implicit, a valenţelor speciale ale acestei răspunderi.

67. Pe aceste premise, pentru a putea răspunde condiţiei noutăţii problemei de drept cu care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a fost sesizată, nu este lipsit de importanţă să reamintim că, prin decizii anterioare, pronunţate de instanţa supremă în procedura dezlegării unor chestiuni de drept, s-a statuat că cerinţa noutăţii este îndeplinită atunci când chestiunea de drept îşi are izvorul în reglementări recent intrate în vigoare, a căror aplicare nu se reflectă încă în jurisprudenţă.

68. Totodată, pentru ca mecanismul de unificare să fie posibil, atunci când se solicită instanţei supreme lămurirea unei chestiuni de drept derivate dintr-o dispoziţie normativă veche sau cu o configuraţie uniformă în legi succesiv adoptate, trebuie, pe de o parte, să fie evidenţiat de ce interpretarea şi aplicarea normei se justifică pe o abordare nouă, pe un context sociojuridic modificat în raport cu cel al intrării normei în vigoare, sau, pe de altă parte, trebuie justificată împrejurarea că aplicarea respectivei reguli se efectuează recent, pentru prima dată, printr-o lipsă anterioară de jurisprudenţă sau interes juridic pentru respectiva regulă de drept.

69. Din acest punct de vedere, textele de lege indicate în actul de sesizare, respectiv art. 453 alin. (1) din Codul de procedură civilă şiart. 276 alin. (6) din Codul de procedură penală, nu au

suferit modificări de conţinut sau de semantică în raport cu vechea reglementare. Astfel, în măsura în care art. 453 alin. (1) din Codul de procedură civilă dispune că "Partea care pierde procesul va fi obligată, la cererea părţii care a câştigat, să îi plătească acesteia cheltuieli de judecată", dispoziţiile corespondente ale Codului de procedură civilă de la 1865 - art. 274 dispuneau că "Partea care cade în pretenţii va fi obligată, la cerere, să plătească cheltuielile de judecată".

70. Deopotrivă, prin art. 276 alin. (6) din Codul de procedură penală se stabileşte că "În celelalte cazuri instanţa stabileşte obligaţia de restituire (a cheltuielilor judiciare efectuate de părţi în cursul procesului penal - n.n.) potrivit legii civile", pe când dispoziţiile art. 193 alineatul final din Codul de procedură penală din 1968, republicat în temeiul art. III din Legea nr. 7/1973, dispunea că "În celelalte cazuri privind restituirea cheltuielilor de judecată făcute de părţi în cursul procesului penal, instanţa stabileşte obligaţia de restituire potrivit legii civile".

71. Se poate astfel sesiza că norma transcende procesului de modificare a legii şi, din această perspectivă, noutatea obiectivă a problemei, derivată din noutatea normei, nu poate fi reţinută.

72. Aşa cum s-a arătat însă, criteriul noutăţii reglementării nu reprezintă doar o componentă temporală, de aceea, trebuie verificate celelalte elemente, raportate la interesul juridic reprezentat de respectiva normă, materializat într-o jurisprudenţă care tinde să cristalizeze modul său de aplicare şi, nu în ultimul rând, în doctrina juridică.

73. Examenul jurisprudenţei instanţei supreme cu referire la problematica adusă în dezbatere în procedura examinată, aceea a acordării cheltuielilor judiciare efectuate de inculpat în procesul penal - privite ca prejudiciu material - în care a fost achitat, într-un proces civil ulterior, şi a temeiului juridic al acestora a permis identificarea a relativ puţine soluţii punctuale. Cu titlu de exemplu, amintim:

- Decizia nr. 1.815 din 1 septembrie 1987 a Tribunalului Suprem - Secţia civilă, în care s-a statuat că este temeinică soluţia de obligare la plata cheltuielilor de avocat şi de expertiză, în favoarea persoanei care a fost implicată într-un proces penal, cheltuieli efectuate pentru dovedirea nevinovăţiei, pe baza principiilor fundamentale procesuale, fără însă ca în această decizie să se statueze asupra temeiului juridic concret al acestei răspunderi (publicată în Revista Română de Drept nr. 47/1988, pag. 68);

- Decizia nr. 422 din 17 ianuarie 2006, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Secţia civilă şi de proprietate intelectuală, prin care, admiţându-se recursul statului român, prin Ministerul Finanţelor Publice, s-a stabilit că instanţa de apel a făcut o greşită aplicare a legii atunci când a soluţionat acţiunea pe temeiul art. 998-999 din Codul civil, deşi trebuia să judece având în vedere conţinutul dispoziţiilor art. 504 din Codul de procedură penală, referitoare la răspunderea statului pentru erori judiciare în procesele penale, deoarece acest temei era invocat de parte. S-a statuat, deopotrivă, că instanţa de apel a stabilit greşit că dispoziţiile art. 504 din Codul de procedură penală ar constitui o aplicaţie concretă a principiilor răspunderii civile delictuale, deoarece s-ar induce ideea că statul are o răspundere nelimitată şi necondiţionată. În acest caz, instanţa de apel admisese în parte acţiunea reclamantului, stabilind, în raport cu considerentele Deciziei nr. 45 din 10 martie 1998 a Curţii Constituţionale, că limitarea cazurilor de răspundere a statului la cele două situaţii prevăzute de art. 504 din Codul de procedură penală nu este constituţională, încălcându-se prevederile art. 48 alin. (3) din Constituţia României, care, în acord cu dispoziţiile art. 3 din Protocolul nr. 7 la Convenţia europeană a drepturilor omului, instituie o răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciile cauzate prin orice eroare săvârşită în procesele penale;

- Decizia nr. 6.076 din 9 decembrie 2004, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia civilă şi de proprietate intelectuală, prin care s-a statuat că statul român răspunde pentru prejudiciile cauzate unui inculpat, înglobând cheltuielile efectuate într-un proces penal, numai în limitele şi în situaţiile prevăzute de art. 504 din Codul de procedură penală, iar nu pe temeiul art. 998-999 din Codul civil, precum şi pentru alte situaţii, neprevăzute în textul citat în Codul de procedură penală. În acest caz, reclamantul pretindea de la statul român atât despăgubiri materiale, cât şi daune morale pentru trimiterea sa în judecată pentru comiterea infracţiunii de mărturie mincinoasă, ulterior, dovedindu-se nevinovăţia sa şi fiind achitat definitiv. Instanţa a apreciat în acest caz că actele procedurale săvârşite de organele de urmărire penală nu pot fi incluse în categoria erorilor judiciare, deoarece pe întreaga durată a procesului penal persoana beneficiază de prezumţia de nevinovăţie, care s-a concretizat prin achitarea definitivă a inculpatului. Prevederile art. 1.357 din Codul civil nu pot fi invocate atât timp cât există dispoziţii legale exprese aplicabile reparării pagubei materiale şi daunelor morale, numai în cazul condamnării pe nedrept, arestării ori restrângerii libertăţii în mod nelegal, respectiv art. 504-507 din Codul de procedură penală;

- Decizia nr. 3.529 din 3 iulie 2013, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia I civilă, prin care a fost admis recursul statului român, a fost modificată decizia pronunţată în apel şi menţinută soluţia de respingere a cererii ca inadmisibilă, reţinându-se că răspunderea statului nu poate fi antrenată decât în condiţiile art. 504 din Codul de procedură penală şi, în situaţia în care nu sunt întrunite aceste dispoziţii legale, "răspunderea statului pentru fapta proprie nu poate fi analizată potrivit dreptului comun, întrucât pentru acest tip de raport juridic există norme juridice speciale, derogatorii şi, prin urmare, prevalente, în virtutea principiului specialia generalibus derogant". În această cauză, reclamantul a solicitat, într-un proces civil, obligarea statului român la plata de despăgubiri pentru prejudiciile materiale suferite - compuse, între altele, şi din onorariile achitate avocaţilor pe parcursul procesului penal - pentru faptul de a fi fost trimis în judecată prin rechizitoriul parchetului pentru săvârşirea infracţiunilor de fals, uz de fals şi mărturie mincinoasă, procesul penal fiind finalizat cu o hotărâre de achitare, fără ca acesta să fi fost supus pe durata procesului vreunei măsuri privative or restrictive de libertate sau să se fi pronunţat vreo hotărâre de condamnare; temeiul de drept al pretenţiilor civile a fost fondat pe dispoziţiile art. 998-999 din Codul civil.

74. Acest examen relevă că problema de drept analizată nu este nouă, fiind identificate hotărâri în care chestiunea fundamentului juridic al acordării cheltuielilor de judecată avansate de inculpatul care a fost achitat definitiv în procesul penal a fost analizată, dar nici nu poate fi considerată suficient de consolidată, astfel încât să degaje, fie prin unicitatea argumentelor juridice, fie prin densitatea cauzelor, o orientare neechivocă în sensul rezolvării ori clarificării chestiunii de drept.

75. În egală măsură, examenul hotărârilor instanţei supreme, pronunţate în exercitarea rolului său de instanţă de unificare a practicii judiciare la nivel naţional, relevă o suită de decizii care, în problematici conexe, dezleagă cu titlu de principiu o serie de chestiuni de drept:

- Decizia nr. 19 din 18 noiembrie 2013, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, a statuat cu valoare de principiu cu privire la cererile de acordare a cheltuielilor judiciare efectuate în procesele civile formulate pe cale separată că: "În funcţie de criteriul de clasificare determinat de calea procedurală aleasă de parte, pentru considerentele care au fost expuse şi în doctrină, acestea au caracterul de cereri principale. În plus, acestea au caracter autonom faţă de litigiile primare, care decurge din: a) natura civilă a procesului, independent de natura litigiului care a generat efectuarea cheltuielilor, b)

fundamentul juridic, reprezentat de răspunderea civilă delictuală (decurgând din culpa procesuală şi necesitatea acoperirii integrale a prejudiciului cauzat părţii câştigătoare) şi c) împrejurarea că raţiunea prorogării competenţei instanţei în temeiul dispoziţiilor art. 17 din vechiul Cod de procedură civilă (respectiv art. 123 din Codul de procedură civilă) nu subzistă în cazul acestor cereri, cu consecinţa aplicării regulilor de competenţă de drept comun;

- Decizia nr. 34 din 16 noiembrie 2015[32], pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin care s-a statuat asupra naturii juridice de drept procesual a cererii de acordare a cheltuielilor de judecată, în sensul stabilirii caracterului principal sau accesoriu al acesteia, precum şi a naturii juridice pe care o conţine;

- Decizia nr. 59 din 18 septembrie 2017, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin care s-a statuat că, în cauzele având ca obiect obligarea pârâtului la suportarea pretenţiei constând în cheltuielile de judecată generate de un alt litigiu soluţionat definitiv, dispoziţiile art. 453 alin. (1) din Codul de procedură civilă rămân aplicabile. În acest caz, întrebarea instanţei de trimitere a vizat aplicabilitatea dispoziţiilor legale menţionate într-un al doilea litigiu, în care s-au solicitat pe cale principală cheltuielile de judecată efectuate de reclamant într-un proces anterior, dar cu privire la cheltuielile de judecată din acest ultim litigiu, cerute pe cale accesorie;

- Decizia nr. 3 din 22 ianuarie 2018, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin care s-a reiterat că chestiunea clarificării juridice de cerere principală şi caracterul autonom al litigiului în care se solicită acordarea cheltuielilor de judecată efectuate într-un alt proces reprezintă chestiuni lămurite şi, de aceea, în acest al doilea proces nu sunt incidente dispoziţiile art. 452 şi următoarele din Codul de procedură civilă decât, eventual, în legătură cu noul litigiu. În acest caz, întrebarea instanţei de trimitere a vizat incidenţa dispoziţiilor art. 452 din Codul de procedură civilă, în sensul de a se stabili dacă sintagma "închiderea dezbaterilor asupra fondului cauzei" face referire la dosarul în care s-au ocazionat cheltuielile de judecată sau la dosarul în care acestea se solicită pe cale principală.

76. Se poate observa că, în contextul valorificării de către litiganţi a ideii că partea care câştigă procesul îşi poate recupera pe cale separată cheltuielile de judecată efectuate, s-au clarificat, în cauze cu problematică conexă referitoare la cheltuielile de judecată efectuate în litigii civile, recuperate pe cale separată, unele aspecte, între care unele care pot interesa problema de drept analizată, referitoare la natura procesuală a dreptului la cheltuieli de judecată ale părţii care a câştigat procesul, la caracterul autonom al litigiului prin care se solicită aceste cheltuieli pe cale principală, natura civilă a procesului, independent de natura litigiului care le-a generat.

77. În situaţia particulară a statului, chemat în judecată ca titular al obligaţiei de rambursare a acestor cheltuieli, atunci când acestea au fost efectuate de inculpat în procesul penal finalizat cu o hotărâre de achitare, problema naturii raportului juridic şi, implicit, a fundamentului juridic al acordării acestora nu a primit un răspuns în jurisprudenţă pe parcursul duratei de activitate a normelor juridice care generează în prezent chestiunea de drept supusă interpretării. Chiar dacă, în acest caz, problema sesizată comportă o controversă legată de componentele răspunderii statului şi de modul său de fundamentare în acest tip de procese, relevarea practicii instanţei supreme, fără a fi exhaustivă, generează concluzia că norma, de la adoptarea sa iniţială şi până în prezent, a fost aplicată în jurisprudenţă, iar normele analizate nu justifică o noutate bazată pe un context care să impună o reevaluare a conceptelor juridice pe care le conţin.

[32] Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 945 din 21 decembrie 2015.

78. De altfel, în doctrina de specialitate, chestiunea restituirii cheltuielilor avansate de inculpat în situaţia achitării sale definitive a fost, la rândul său, dezbătută. Studii mai vechi, care au analizat problema cheltuielilor efectuate de părţi, în interpretarea art. 193 alineatul final din Codul de procedură penală din 1968, au avansat ideea că în procesul penal obligaţia suportării acestora are un caracter complex şi diferenţiat de cel din procesul civil, făcând dificilă fundamentarea lor teoretică, dar totuşi, atunci când ele nu pot fi asociate culpei infracţionale, acestea se suportă potrivit legii civile (N. Volonciu, Tratat de procedură penală, vol. I, Editura Paideia, 2001). S-a reţinut, de asemenea, că obligaţia statului de a suporta cheltuielile judiciare avansate de părţi este subsidiară şi integrală, în sensul că intervine atunci când o astfel de obligaţie nu incumbă altor părţi sau subiecţi procesuali principali ai procesului penal şi cuprinde toate cheltuielile efectuate cu desfăşurarea procesului. În mod particular, atunci când dispoziţiile procesual penale stabilesc că obligaţia de restituire a cheltuielilor de judecată se stabileşte potrivit legii civile, iar în proces nu se poate reţine culpa procesuală a inculpatului, părţii vătămate sau părţii civile, conţinutul textelor indică tocmai culpa procesuală a organului de urmărire penală în instrumentarea dosarului. (Noul Cod de procedură penală comentat, N. Volonciu, A.S. Uzlău, ş.a., Editura Hamangiu, 2014; Tratat de drept procesual penal, G. Gh. Theodoru, Editura Hamangiu, 2013). În alte cazuri, în doctrină s-a apreciat că în stabilirea obligaţiei de suportare a cheltuielilor de judecată efectuate în procesul penal trebuie avută în vedere culpa infracţională, iar numai subsidiar culpa procesuală, atât în privinţa autorităţilor judiciare, cât şi a părţilor. Astfel, dacă inculpatul a fost achitat, obligaţia suportării cheltuielilor judiciare rămâne în sarcina statului, pe temeiul culpei procesuale a autorităţilor judiciare (G. Mateuţ, Tratat de procedură penală, vol. II, Editura Hamangiu, 2012). Dimpotrivă, alţi autori au susţinut că, în cazul achitării inculpatului, textele de lege nu permit interpretarea că acesta poate obţine rambursarea cheltuielilor judiciare de la stat, această prevedere respectând standardul de convenţionalitate. Cu toate acestea, în motivarea soluţiei, pentru respingerea unei astfel de solicitări, instanţa se va limita la a preciza că nu există temei de obligare a statului la plata cheltuielilor, în cazul achitării, fără a pune în discuţie temeinicia soluţiei de achitare (Codul de procedură penală, Comentariu pe articole, M. Udroiu ş.a., Editura C.H. Beck, 2017). În fine, s-a susţinut că, în condiţiile în care nu se poate vorbi despre un caz de eroare judiciară, datorită caracterului restrictiv al cazurilor în care poate fi determinată, pe baza interpretării legii, în lipsa unei reglementări exprese a răspunderii statului, există tentaţia de a se susţine aplicabilitatea regulilor generale ale răspunderii civile delictuale (T. C. Briciu, C. C. Dinu, P. Pop, Instituţii judiciare, Editura C.H. Beck, 2016).

79. Redarea, nu întâmplătoare, a unor exemple din jurisprudenţa mai veche a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, precum şi relevarea modului în care unii autori au fundamentat teoretic problema modului de aplicare a dispoziţiilor procesual penale în materia cheltuielilor avansate de părţi în procesul penal vin să sublinieze că vechimea normei de drept, al cărei conţinut nu a suportat o modificare de substanţă în dinamica legislativă, este dublată în acest caz de o cazuistică şi doctrină care au abordat problema temeiului juridic al răspunderii pentru pagube în acest caz.

80. De aceea, problema de drept ce face obiectul sesizării supuse analizei nu poate crea, prin modul său de argumentare, o antiteză necesară pentru a caracteriza noutatea chestiunii de drept şi nu se poate reţine că jurisprudenţa instanţelor naţionale relevă, în acest sens, într-o cazuistică de dată recentă, că aplicarea acestor norme se realizează pentru prima dată.

81. În fine, nu în ultimul rând, analiza admisibilităţii procedurii pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept implică a se verifica dacă prin interpretarea solicitată se poate statua asupra unei norme, cu valoare de principiu, în general, pentru toată sfera

acoperită de reglementarea supusă acelei interpretări. Cu alte cuvinte, nu este permis ca interpretarea instanţei supreme să acopere o rezolvare particulară, atunci când norma legală analizată are o sferă indefinită, sub aspectul situaţiilor care se pot plasa în câmpul său de aplicare.

82. Prin dispoziţiile art. 276 din Codul de procedură penală, cu referire la plata cheltuielilor judiciare efectuate de părţi în procesul penal, legiuitorul reglementează succesiv anumite situaţii particulare, pentru ca în alin. (6) al acestui articol să stabilească, cu valoare generală, că "În celelalte cazuri (nereglementate particular în alineatele precedente - n.r.) instanţa stabileşte obligaţia de restituire potrivit legii civile".

83. Din acest punct de vedere se poate lesne observa că circumstanţele care fundamentează, în opinia instanţei de trimitere, necesitatea activării mecanismului de unificare pleacă de la o ipoteză singulară, aceea în care inculpatul a fost trimis în judecată pentru o infracţiune pentru care a fost definitiv achitat, pentru că fapta nu există.

84. Cu toate acestea, se solicită Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie ca, stabilind fundamentul juridic al răspunderii statului român, prin Ministerul Finanţelor Publice, delimitat la această ipoteză, să se dea o dezlegare care, prin efectul său, să stabilească un principiu general al interpretării şi aplicării acestui text de lege care ar produce efect pentru un număr indefinit de situaţii şi raporturi juridice, care se pot genera cu conţinut deosebit.

85. Fiind evident că aplicabilitatea art. 276 alin. (6) din Codul de procedură penală nu se limitează la situaţia oferită prin premisele speţei, rezultă că incidenţa mecanismului de unificare nu este posibilă dacă va avea ca efect o rezolvare, nu generală şi de principiu a textului de lege, ci corespunzătoare unui caz particular.

86. Astfel, nu este posibil a se stabili fundamentul juridic al răspunderii pentru cheltuielile procesuale efectuate de părţi în procesul penal, ca expresie a aplicării "legii civile", printr-o extrapolare a circumstanţelor concrete ale cauzei, printr-o rezolvare de principiu care să regleze întreaga problematică generată prin aplicarea textului de lege.

87. Nu în ultimul rând, norma procesual civilă stabilită în art. 453 din Codul de procedură civilă, deşi poate intra în sfera legii civile, nu epuizează conţinutul sintagmei "lege civilă", determinabilă în condiţiile art. 276 alin. (6) din Codul de procedură penală. Această determinare este realizabilă de la caz la caz, în funcţie de fundamentul răspunderii indicat de parte prin expunerea temeiniciei pretenţiei formulate care, astfel cum s-a putut observa, cel puţin în speţă, a avut caracter bivalent, răspunderea statului fiind solicitată atât pe temeiul erorii judiciare, cât şi pe temeiul art. 453 din Codul de procedură civilă, iar în alte cazuri s-a generat pe temeiul răspunderii civile delictuale.

88. Se constată aşadar că nici din această perspectivă sesizarea formulată de Tribunalul Bucureşti nu este admisibilă.

12) Decizia nr. 21/2018, publicată în M.Of. nr. 512 din 21 iunie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Constanţa - Secţia de contencios administrativ şi fiscal în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "În raport cu prevederile Ordonanţei Guvernului nr. 22/2002, titlurile executorii pronunţate împotriva unei structuri subordonate Agenţiei Naţionale de Administrare Fiscală pot face obiectul executării silite în maniera reglementată de dispoziţiile art. 781 alin. (3) din Codul de procedură civilă?".*

Considerente:

[...] 46. Problema de drept ce constituie obiect al prezentei sesizări este enunţată astfel: "Dacă în raport cu prevederile Ordonanţei Guvernului nr. 22/2002 titlurile executorii pronunţate împotriva unei structuri subordonate Agenţiei Naţionale de Administrare Fiscală pot face obiectul executării silite în maniera reglementată de art. 781 alin. (3) din Codul de procedură civilă".

47. Deşi consideră că sunt îndeplinite condiţiile de admisibilitate, susţinând că motivele de apel şi apărările intimatelor vizează interpretarea dispoziţiilor art. 781 alin. (3) din Codul de procedură civilă în raport cu prevederile Ordonanţei Guvernului nr. 22/2002, instanţa de trimitere nu arată, în mod concret, ce aspect din contestaţia formulată impune lămurirea înţelesului textelor de lege indicate în sesizare. Întrebarea nu are legătură cu obiectul litigiului, astfel că răspunsul nu ar duce la soluţionarea problemei litigioase şi nici nu reprezintă o chestiune de drept controversată care să creeze premisele unor interpretări diferite ale textului de lege.

48. În acest sens, verificând cadrul procesual în care a fost formulată sesizarea, din perspectiva legăturii cu cauza a întrebării formulate, se reţin următoarele:

49. Dosarul se află în faza procesuală a rejudecării în fond la instanţa de apel după ce sentinţa primei instanţe a fost anulată pentru nesoluţionarea a două excepţii invocate de intimaţii creditori: aceea a inadmisibilităţii contestaţiei la executare şi cea a tardivităţii completării contestaţiei la executare împotriva executării silite înseşi. Or, aceste excepţii cu caracter dirimant, ce s-ar opune soluţionării pe fond a contestaţiei la executare, nu apar a fi fost soluţionate anterior sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie cu problema care constituie, în opinia instanţei de trimitere, unul dintre motivele de contestaţie.

50. Pe de altă parte, presupunând că instanţa va trece la analiza fondului cauzei, verificând problema litigioasă din dosar, rezultă că motivele de contestaţie la executare pe care instanţa de trimitere trebuie să le rezolve sunt:

- posibilitatea de a actualiza creanţele din titlurile executorii reprezentând cheltuieli de judecată, motivul iniţial;

- posibilitatea de a înfiinţa poprirea nu doar asupra conturilor deschise de debitoare, instituţie de administrare fiscală, la unitatea de trezorerie, dar şi asupra unor sume de bani reprezentând obligaţii fiscale pe care, la rândul său, creditorul le are de achitat debitoarei şi, în acest caz, dacă operează o compensare a acestor creanţe, motivul din completarea la contestaţie.

51. Întrebarea instanţei de trimitere, dacă titlurile pronunţate împotriva unei structuri subordonate Agenţiei Naţionale de Administrate Fiscală şi supuse regimului juridic instituit de Ordonanţa Guvernului nr. 22/2002, în privinţa executării lor, pot face obiectul executării silite prin poprire, în forma reglementată de art. 781 alin. (3) din Codul de procedură civilă, respectiv prin înfiinţarea popririi şi asupra bunurilor pe care creditorul le datorează debitorului, nu are legătură cu soluţionarea niciunuia dintre aceste motive de contestaţie.

52. Mai mult, chiar din punctul de vedere exprimat asupra fondului sesizării rezultă preocuparea instanţei de trimitere asupra unui alt aspect, ce nu a fost cuprins în întrebare, respectiv

dacă în acest tip de cauze sunt aplicabile dispoziţiile art. 727 lit. f) din Codul de procedură civilă care se referă la obiectul popririi, respectiv la caracterul urmăribil sau nu al sumelor de bani poprite. Această împrejurare se deduce din faptul că, în această parte a sesizării, instanţa, fără a aprecia în ce mod Ordonanţa Guvernului nr. 22/2002 influenţează procedura de executare silită, a redat, ca circumstanţă factuală ce necesită lămurire, doar situaţia în care executorul judecătoresc a înfiinţat poprire asupra sumelor de bani pe care înşişi creditorii le datorează debitorului, reprezentând plăţi anticipate cu titlu de impozit pe venit, respectiv decont de TVA, venituri care, în opinia instanţei, au un regim special de circulaţie şi care pot fi urmărite silit doar cu respectarea regimului special prescris de lege, reglementat deart. 224 din Codul de procedură fiscală şi de art. 727 lit. f) din Codul de procedură civilă, potrivit căruia nu sunt supuse urmăririi silite bunurile declarate neurmăribile în cazurile şi în condiţiile prevăzute de lege.

53. Se apreciază că instanţa de trimitere nu şi-a respectat obligaţia de a identifica problema de drept concretă şi în legătură cu cauza dedusă judecăţii, iar rezolvarea punctuală a întrebării nu ar duce la soluţionarea contestaţiei, întrucât, deşi întrebarea pare a se referi la concursul dintre legea specială în materia executării creanţelor bugetare şi dreptul comun al executării silite, atunci când există datorii reciproce între creditor şi debitor, din punctul de vedere exprimat rezultă că obiectul de interes pentru instanţa de trimitere este altul decât cel punctat în întrebarea prealabilă, respectiv nu compatibilitatea celor două proceduri, ci natura veniturilor care pot constitui obiect al urmăririi în procedura de poprire.

54. Nefiind indicat punctual un anume articol din această ordonanţă care s-ar opune aplicării dreptului comun, problema compatibilităţii dispoziţiilor Ordonanţei Guvernului nr. 22/2002 cu procedura popririi nu prezintă o controversă la nivelul interpretării normei juridice şi nu comportă o reală dificultate, care să necesite interpretarea textului de lege în procedura reglementată de art. 519 din Codul de procedură civilă. Jurisprudenţa şi opiniile teoretice ale instanţelor depuse în dosarul sesizării arată, în unanimitate, că Ordonanţa Guvernului nr. 22/2002 nu se opune demarării procedurii de executare silită prin poprire, inclusiv sub forma art. 781 alin. (3) din Codul de procedură civilă, cu atât mai mult cu cât art. 3 din textul de lege menţionat stabileşte expres că "în cazul în care instituţiile publice nu îşi îndeplinesc obligaţia de plată în termenul prevăzut la art. 2, creditorul va putea solicita efectuarea executării silite potrivit Codului de procedură civilă şi/sau potrivit altor dispoziţii legale aplicabile în materie".

55. Este evident, în accepţiunea opiniilor exprimate, că procedura execuţională de drept comun, inclusiv excepţiile prevăzute de Codul de procedură civilă ce ţin de natura bunurilor urmărite, se aplică in integrum tuturor creanţelor supuse executării, prin urmare şi celor care au intrat în sfera de reglementare a Ordonanţei Guvernului nr. 22/2002, neexistând nicio justificare pentru aplicarea trunchiată sau parţială a textului de lege.

56. Coroborarea art. 781 alin. (3) cu art. 727 lit. f) din Codul de procedură civilă şi cu art. 224 din Codul de procedură fiscală, ce vizează tipul de bunuri mobile incorporale ce pot fi executate silit prin poprire, reprezintă exclusiv un aspect de aplicare a legii. Prin urmare, pentru interpretarea corectă a prevederilor legale în materia popririi creanţelor datorate către/de către organele fiscale, este suficient a se realiza analiza de conţinut a normelor care guvernează natura fiscală a acestora, în corelare cu cele care reglementează dreptul comun în materie, pentru a stabili care este sfera situaţiilor de fapt concrete la care norma juridică respectivă se referă şi a se asigura astfel corecta aplicare a acelei norme.

57. Astfel cum s-a statuat constant în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru soluţionarea unor chestiuni de drept, în procesul aplicării legii, judecătorul este

cel care trebuie să stabilească conţinutul exact al normei puse în faţa sa, din care trebuie să extragă esenţa aplicabilă la cazul concret. Rolul instanţelor de judecată este acela de a realiza o interpretare cazuală sau judiciară, care presupune ca, anterior soluţionării cauzei, să se studieze circumstanţele particulare ale speţei deduse judecaţii, să se realizeze calificarea juridică a cererii şi, ulterior, interpretarea normei de drept şi aplicarea acesteia, pentru emiterea actului jurisdicţional final (a se vedea Decizia nr. 16/2016 pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept).

58. Or, asemenea operaţiuni de interpretare şi aplicare a textului de lege la diferite circumstanţe ce caracterizează fiecare litigiu nu pot fi atribuite completului constituit pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, ci revin instanţei de judecată învestite cu soluţionarea cauzei, întrucât mecanismul procedural reglementat prin art. 519 din Codul de procedură civilă nu poate fi deturnat de la scopul firesc al unificării practicii judiciare şi utilizat pentru tranşarea în concret a aspectelor litigioase aflate pe rolul instanţei de trimitere. În acest sens instanţa este cea care trebuie să verifice dacă sumele de bani pe care creditorul le datorează debitorului se află sub regimul bunurilor neurmăribile, fiind din categoria celor de care debitorul nu poate dispune pentru sine.

59. Chiar dacă instanţa de trimitere consideră că are a cerceta şi în ce măsură creanţele indisponibilizate se pot compensa, în ipoteza în care părţile au obligaţii fiscale reciproce, se constată că aceasta nu a formulat o astfel de întrebare. Prin urmare, în condiţiile în care în sesizare nu s-au făcut trimiteri la dispoziţiile art. 167 alin. (1) şi (7) din Codul de procedură fiscală referitoare la compensarea creanţelor, orice demers din partea completului învestit cu soluţionarea sesizării de identificare a textului de lege neclar aplicabil în situaţia dedusă judecăţii presupune o depăşire a limitelor învestirii, prin adăugarea de valenţe noi în analiza sesizării, ceea ce legea nu permite, întrucât ar determina o judecată efectivă a cauzei, şi nu un proces de interpretare a unui act normativ.

60. În plus, după cum s-a arătat anterior, analiza hotărârilor pronunţate şi a punctelor de vedere exprimate nu oferă indicii privind probabilitatea apariţiei unei practici neunitare cu privire la executarea silită prin poprire a unei instituţii bugetare, inclusiv în forma reglementată deart. 781 alin. (3) din Codul de procedură civilă, în sensul că nu s-a înregistrat nicio opinie conform căreia Ordonanţa Guvernului nr. 22/2002 ar împiedica iniţierea unei proceduri de executare silită prin poprire, normele aplicabile fiind suficient de clare şi previzibile pentru a nu genera dificultăţi de interpretare.

61. În concluzie, în limitele sesizării stabilite prin întrebarea formulată de instanţa de trimitere, se constată că aceasta nu are legătură cu problema litigioasă, că, prin conţinutul ei, nu enunţă o veritabilă chestiune de drept ce ar putea genera practică neunitară şi care se impune a fi rezolvată în mecanismul de unificare a practicii judiciare reglementat de art. 519 din Codul de procedură civilă, soluţionarea cauzei presupunând aplicarea coroborată a textelor de lege incidente în materie. Pentru aceste motive, se apreciază că sesizarea nu îndeplineşte condiţiile de admisibilitate prevăzute de lege.

13) Decizia nr. 22/2018, publicată în M. Of. nr. 480 din 11 iunie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale privind pronunţarea unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:*

"Interpretarea dispoziţiilor art. 82 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor şi procurorilor, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, în sensul de a se stabili dacă data pensionării reprezintă data eliberării din funcţie prin pensionare ori data stabilirii drepturilor de pensie prin decizia privind acordarea pensiei de serviciu în baza art. 82 din Legea nr. 303/2004."

Considerente:

[...] 58. (...) din analiza jurisprudenţei instanţelor rezultă că problema de drept ce face obiectul prezentei sesizări a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile a mai fost anterior dedusă judecăţii pe rolul instanţelor naţionale de la toate nivelurile, existând hotărâri judecătoreşti pronunţate încă din anul 2012.

59. Astfel, instanţele judecătoreşti au fost învestite cu soluţionarea unor cereri de chemare în judecată cu un obiect identic cauzei înregistrate pe rolul instanţei de trimitere, precum şi cu obiect diferit acestei cauze, dar în contextul soluţionării acestor cereri s-a ridicat, în mod unanim, problema interpretării sintagmei data pensionării din cuprinsul art. 82 alin. (1) din Legea nr. 303/2004.

60. În acest sens prezintă relevanţă Decizia nr. 6.415 din 27 septembrie 2013, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia de contencios administrativ şi fiscal, prin care s-a analizat care este data eliberării din funcţie, prin pensionare, în cazul judecătorilor şi procurorilor, statuându-se că din interpretarea dispoziţiilorart. 65 alin. (1) lit. b) şi alin. (2) din Legea nr. 303/2004, norme speciale ce exclud incidenţa normelor de drept comun cuprinse în Codul muncii, rezultă că actul administrativ care produce efectul juridic al eliberării din funcţie prin pensionare este decretul Preşedintelui României.

61. De asemenea, din analiza hotărârilor judecătoreşti comunicate de curţile de apel, la cererea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, rezultă că jurisprudenţa, în aplicarea textului art. 82 alin. (1) din Legea nr. 303/2004, este conturată, astfel că nu mai este vorba despre o chestiune de drept nouă. Toate instanţele de judecată, cu două excepţii, au exprimat opinia potrivit căreia data pensionării este data eliberării din funcţie prin pensionare. Şi argumentarea soluţiilor pronunţate a fost unanimă, în sensul că decizia privind acordarea pensiei de serviciu emisă de casele teritoriale de pensii nu produce efecte juridice în lipsa unei hotărâri a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii de propunere a eliberării din funcţie prin pensionare a magistratului. Plenul Consiliului Superior al Magistraturii verifică dacă magistratul îndeplineşte condiţiile pentru a beneficia de pensie de serviciu şi, în caz afirmativ, propune Preşedintelui României eliberarea din funcţie prin pensionare.

62. Aşadar, practica instanţelor este aproape unanimă în a aprecia că sintagma data pensionării din cuprinsul art. 82 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 trebuie interpretată în sensul că aceasta este data eliberării din funcţie a magistratului prin pensionare, respectiv data prevăzută în decretul Preşedintelui României ca fiind cea a eliberării din funcţie sau, în cazul lipsei unei astfel de date, data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a decretului Preşedintelui României de eliberare din funcţie.

63. Se constată totodată că şi din adresa înaintată de Curtea de Apel Bucureşti (instanţa de trimitere) ca urmare a solicitării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie de verificare a jurisprudenţei

rezultă că există un punct de vedere unanim la nivelul acestei instanţe, în sensul că decizia emisă de casa teritorială de pensii nu conferă magistratului statutul de pensionar.

64. În aceste condiţii, orientarea jurisprudenţei spre o anumită interpretare a normelor analizate şi existenţa unei practici judiciare a instanţelor naţionale determină pierderea caracterului de noutate a chestiunii de drept supuse analizei.

65. Instanţele naţionale, prin utilizarea mecanismului de interpretare a legilor, au procedat la interpretarea şi aplicarea normelor juridice considerate ca prezentând dificultăţi, astfel că obiectul sesizării nu îndeplineşte condiţia noutăţii.

14) Decizia nr. 26/2018, publicată în M. Of. nr. 522 din 26 iunie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Caraş-Severin - Secţia I civilă referitoare la pronunţarea unei hotărâri prealabile privind: "analiza posibilităţii ca instituţia Camerei executorilor judecătoreşti să stea în instanţă, în nume propriu, respectiv verificarea calităţii procesuale a Camerei executorilor judecătoreşti în litigiile având ca obiect acte emise de executorii judecătoreşti care nu mai profesează".*

Considerente:

[...] 49. O chestiune legată de deficienţa încheierii de sesizare derivă din nerespectarea dispoziţiilor procedurale care impun instanţei de trimitere de a efectua, în cuprinsul actului de sesizare, o analiză proprie a condiţiilor de admisibilitate, înscrise în art. 519 din Codul de procedură civilă, de natură a evidenţia acele elemente apte să concure la admisibilitatea procedurii din perspectiva identificării unei chestiuni de drept care necesită interpretare, a identificării aspectelor care scot în evidenţă caracterul dificil sau dual al interpretării unei/unor norme de drept, precum şi a modului în care chestiunea de drept semnalată poate să determine soluţionarea cauzei pe fond.

50. Examinarea încheierii pronunţate de Tribunalul Caraş-Severin denotă că instanţa de trimitere se abate de la obligaţia înscrisă în art. 520 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în sensul că nu realizează, în cuprinsul punctului său de vedere, o analiză proprie, efectivă şi reală a condiţiilor de admisibilitate a sesizării, verificarea şi justificarea acestor cerinţe fiind realizată doar formal, de vreme ce încheierea de sesizare a instanţei supreme cuprinde doar enumerarea şi argumentarea într-o manieră eliptică a condiţiilor impuse de dispoziţiile legale înscrise în art. 519 din Codul de procedură civilă, copierea considerentelor judecătorului fondului în pronunţarea soluţiei apelate şi expunerea, necenzurată, a punctului de vedere exprimat de părţile litigante.

51. Din încheierea de sesizare lipsesc elementele componente care susţin şi demonstrează îndeplinirea condiţiilor de admisibilitate a sesizării în legătură cu justificarea acelor premise care ar legitima identificarea unei probleme de drept concrete referitoare la interpretarea unei norme legale punctuale şi a necesităţii rezolvării de principiu a acesteia pentru soluţionarea în fond a cauzei, deficienţe care sunt de natură să pună în discuţie fundamentul real al solicitării de pronunţare a unei hotărâri prealabile.

52. Rolul instanţei de trimitere care iniţiază sesizarea este acela de a arăta în încheierea de sesizare, într-un mod categoric şi neîndoielnic, caracterul real al problemei ce face obiectul sesizării, existenţa unei chestiuni de drept veritabile legată de posibilitatea interpretării diferite a unui text de lege, precum şi de a releva, în concret, aspectele care scot în evidenţă dificultatea

problemei de drept supuse dezbaterii şi care trebuie să aibă incidenţă directă în soluţionarea în fond a pricinii cu care instanţa de trimitere este învestită.

53. Toate aceste elemente au menirea de a evidenţia dificultatea completului de judecată în a-şi însuşi o anumită interpretare, demonstrând, în această manieră, necesitatea de a apela la mecanismul de unificare jurisprudenţială.

54. Aceste exigenţe impuse titularului sesizării sunt necesare în scopul declanşării mecanismului hotărârii prealabile în legătură cu o întrebare care să pună în dezbatere o normă de drept punctuală, o anumită dispoziţie legală adecvată speţei, iar nu un întreg act normativ care reglementează o anumită materie, deoarece norma legală a cărei dezlegare se cere prin intermediul acestui mecanism de unificare trebuie să se regăsească în soluţia care va fi cuprinsă în dispozitivul hotărârii ce urmează să fie dată, indiferent după cum cererea va fi admisă sau respinsă.

55. Raportat la cauza pendinte, întrebarea adresată Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie de către Tribunalul Caraş-Severin nu vizează o chestiune de drept concretă, ceea ce conduce la concluzia că sesizarea astfel formulată nu poate fi apreciată ca admisibilă, de vreme ce în cuprinsul acesteia instanţa de trimitere - în lipsa identificării acelor norme de drept pe care le consideră incidente - formulează o întrebare legată de interpretarea unui act normativ privind activitatea executorilor judecătoreşti, respectiv a modalităţii în care trebuie rezolvată o anumită problematică ivită în soluţionarea cauzei, fără însă a demonstra de ce chestiunea de drept semnalată ridică o problemă de interpretare prin raportare la un anumit text de lege aplicabil în speţă.

56. Evocarea de către instanţa de trimitere în cuprinsul încheierii de sesizare doar a raţionamentului avut în vedere de judecătorul fondului în soluţionarea problemei de drept deduse judecăţii şi a motivelor pentru care una din părţi apreciază că soluţionarea apelului formulat presupune dezlegarea unei probleme de drept controversate care constituie obiect al controlului de legalitate nu poate conduce la concluzia justificării cerinţelor de admisibilitate a sesizării, atât timp cât punctul de vedere al completului care judecă pricina nu prezintă - după cum deja s-a expus în precedent - elementele de identificare a textului normativ incident în soluţionarea în fond a cauzei şi argumentele care semnalează dificultatea în care titularul sesizării s-a aflat în interpretarea acestuia.

57. Date fiind rigorile procedurale impuse de legiuitor pentru declanşarea mecanismului de unificare jurisprudenţială, nu poate fi acceptată incidenţa procedurii pronunţării unei hotărâri prealabile în defavoarea obligaţiei instanţelor de a judeca efectiv cauzele cu care sunt învestite, de a interpreta şi aplica ele însele legea, deoarece interpretarea normelor de către judecător implică tocmai acel procedeu logico-judiciar de stabilire a conţinutului şi sensului acestor norme.

58. Tocmai de aceea, chestiunea de drept semnalată de instanţa de trimitere trebuie să fie în legătură cu aplicarea unei norme de drept punctuale care reclamă serioase dificultăţi de interpretare în pronunţarea soluţiei, şi nu simple obstacole care ar putea fi înlăturate printr-o reflexie mai aprofundată a judecătorului cauzei. Condiţia dificultăţii întrebării prealabile permite judecătorului să fie lămurit asupra unei întrebări reale şi veritabile, fără însă a-l libera de obligaţia de a judeca cauza, deoarece simpla dilemă cu privire la sensul unei norme de drept pe care instanţa o stabileşte a fi incidentă cauzei sau în privinţa soluţionării unei probleme de drept nu poate constitui temei pentru declanşarea procedurii pe care instanţa de trimitere a iniţiat-o.

59. Faptul că, în cuprinsul punctului de vedere exprimat, instanţa de apel a înlăturat - în raport cu cadrul procesual al învestirii sale - norma legală avută în vedere de judecătorul fondului în soluţionarea excepţiei lipsei calităţii procesuale pasive a Camerei executorilor judecătoreşti, făcând doar trimitere generică la "normele de drept intern care analizează posibilitatea ca instituţia

Camerei executorilor judecătoreşti să stea în instanţă în nume propriu, respectiv de a se verifica calitatea procesuală a Camerei executorilor judecătoreşti în litigiile având ca obiect acte emise de executorul judecătoresc care nu mai profesează", nu poate conduce la concluzia admisibilităţii sesizării în lipsa identificării, în cuprinsul încheierii de sesizare, a normei de drept concrete care constituie obiectul întrebării formulate în cadrul procedurii prealabile.

60. În aceste circumstanţe, exigenţele instituite de art. 519 din Codul de procedură civilă nu pot fi apreciate ca întrunite, atât timp cât soluţia dată în această procedură trebuie să privească rezolvarea de principiu doar a unei chestiuni de drept punctuale, şi nu întreaga problematică a unui act normativ relativ care reglementează activitatea executorilor judecătoreşti.

61. Incontestabil, atributul identificării normei incidente în soluţionarea cauzei rămâne în sarcina instanţei de trimitere, deoarece, în caz contrar, intervenţia instanţei supreme s-ar transforma într-un mecanism indirect de suprimare a rolului instanţei legal învestite cu soluţionarea unei cauze, respectiv acela de a identifica în mod direct legea aplicabilă raportului juridic dedus judecăţii instanţei de trimitere, contrar art. 521 alin. (1) din Codul de procedură civilă care stabileşte că pronunţarea în cadrul acestei proceduri este limitată numai la chestiunea de drept supusă dezlegării.

62. Indisolubil legat de calitatea actului de sesizare se impune a se verifica şi condiţia de admisibilitate care reclamă examinarea cerinţei ca sesizarea să privească o chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei în curs de judecată.

63. În jurisprudenţa sa (Decizia nr. 1 din 18 noiembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 43 din 20 ianuarie 2014, Decizia nr. 2 din 17 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 257 din 9 aprilie 2014 etc.), Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a reţinut în mod constant că obiectul sesizării l-ar putea constitui atât o chestiune de drept material, cât şi una de drept procedural dacă, prin consecinţele pe care le produce, interpretarea şi aplicarea normei de drept au aptitudinea să determine soluţionarea pe fond a cauzei, rezolvarea raportului de drept dedus judecăţii.

64. Astfel, în principiu, este admisibil ca - în raport cu maniera de interpretare a unui anumit text de lege apreciat a fi incident în soluţionarea în fond a cauzei - o chestiune de drept procesual să facă obiect al sesizării în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile în măsura în care caracterul normei şi efectele juridice pe care le produce determină soluţionarea în fond a cauzei, astfel cum este şi cazul excepţiei de fond privind calitatea procesuală.

65. Cu toate acestea, în contextul pretenţiilor formulate şi raportat la conţinutul concret al criticilor formulate prin cererea de apel se constată că problema de drept semnalată care face obiectul sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie nu are aptitudinea de a influenţa raportul de dependenţă între lămurirea chestiunii de drept care face obiectul sesizării şi soluţionarea pe fond a cauzei.

66. În analiza condiţiei de admisibilitate la care s-a făcut referire trebuie pornit de la date concrete ale cauzei, deoarece, spre deosebire de recursul în interesul legii pe calea căruia se rezolvă o problemă de drept controversată, într-o manieră abstractă şi generală, în cazul hotărârii prealabile dezlegarea unei chestiuni de drept este una punctuală, adecvată circumstanţelor speţei.

67. Ca atare, instanţa care sesizează Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie are obligaţia de a explicita, în concret, legătura dintre maniera de dezlegare a chestiunii de drept, în raport cu interpretările posibil prefigurate pe care le reclamă textul incident şi soluţionarea cauzei pe fond.

68. Raportat la cauza pendinte, obiectul sesizării instanţei supreme cu procedura pronunţării unei hotărâri prealabile vizează o problemă de drept circumscrisă sferei normelor de drept

procesual, titularul sesizării aducând în discuţie şi analiză calitatea procesuală pasivă a Camerei executorilor judecătoreşti în litigiile având ca obiect contestarea unui act juridic întocmit de executorul judecătoresc care, la data întocmirii acestuia, nu mai deţinea respectiva calitate.

69. Din cuprinsul încheierii prin care s-a dispus sesizarea instanţei supreme rezultă că titularul sesizării a reţinut, faţă de dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă, că problema de drept semnalată - care vizează verificarea calităţii procesuale a Camerei executorilor judecătoreşti în astfel de litigii - are legătură cu modul de soluţionare a fondului cererii de faţă care are obiect constatarea nulităţii absolute unui act juridic, motivat de faptul că cererea a fost fundamentată pe împrejurarea că, la data întocmirii actului de adjudecare contestat, executorul judecătoresc era decedat.

70. Or, în speţă, se poate observa că, prin cererea iniţială de chemare în judecată, instanţa de fond a fost sesizată cu judecarea unei cereri prin care reclamanta V.V.A. a solicitat în contradictoriu cu Biroul Executorului Judecătoresc T.V., precum şi pârâţii G.C. şi G.O, în calitate de adjudecatari, constatarea nulităţii actului de adjudecare întocmit la data de 28 septembrie 2005. Motivat de faptul că la data introducerii acţiunii executorul judecătoresc care a întocmit actul ce face obiectul pricinii de faţă era decedat, în raport cu obiectul cu care instanţa a fost învestită, partea reclamantă a precizat - în cursul judecării cauzei la instanţa de fond - că înţelege să solicite introducerea în cauză a Camerei executorilor judecătoreşti "exclusiv pentru opozabilitate, în calitate de for organizatoric al executorilor judecătoreşti, fără a emite pretenţii faţă de această entitate". Această susţinere a fost reiterată de reclamantă şi în cuprinsul motivului de apel prin care a formulat critici în legătură cu modul de soluţionare a excepţiei calităţii procesuale pasive a Camerei Executorilor Judecătoreşti Timişoara.

71. În acest context circumstanţial, se constată că aspectul referitor la excepţia privind calitatea procesuală nu constituie o chestiune de drept care să aibă aptitudinea de a influenţa soluţionarea pe fond a cauzei în raport cu litigiul în care sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie a fost promovată.

72. Impunându-se cu prioritate analiza raportului de dependenţă dintre chestiunea de drept ce face obiectul sesizării şi soluţionarea pe fond a cauzei, acesta este inexistent, deoarece statuarea asupra excepţiei procesuale prin intermediul hotărârii pe care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie o va pronunţa în procedura mecanismului judiciar de unificare a practicii nu are aptitudinea de a se răsfrânge asupra soluţiei care urmează a se da asupra fondului dreptului sub aspectul examinării acelor aspecte care ţin de dovada existenţei ori a întinderii dreptului subiectiv civil valorificat de parte.

73. În consecinţă, se constată că mecanismul de unificare a practicii judiciare reglementat de dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă nu poate fi uzitat atât timp cât legiuitorul a limitat, prin condiţia restrictivă de admisibilitate analizată, rolul unificator al instituţiei juridice a hotărârii prealabile numai chestiunilor de drept care conduc la dezlegarea în fond a cauzei sub aspectul statuării în privinţa raportului juridic dedus judecăţii.

15) Decizia nr. 27/2018, publicată în M. Of. nr. 431 din 22 mai 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Alba Iulia - Secţia a II-a civilă pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:*

"Dacă în categoria persoanelor vizate de art. 4 lit. c) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005 privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate industrială, aprobată cu modificări prin Legea nr. 280/2005, cu modificările şi completările ulterioare, sunt incluşi doar titularii dreptului de proprietate industrială, adică titularii brevetului de invenţie sau în această categorie se includ şi inventatorii, chiar şi în situaţia în care aceştia nu întrunesc calitatea cumulativă de titular al dreptului de proprietate industrială."

Considerente:

[...] 42. Din conţinutul sesizării reiese că instanţa de trimitere a apreciat că este îndeplinită condiţia ca problema de drept să aibă caracter de noutate, deoarece asupra acestei probleme Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu a statuat anterior în procedura prevăzută de art. 519 din Codul de procedură civilă, iar problema de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluţionare.

43. Condiţia noutăţii unei chestiuni de drept nu poate fi însă analizată din perspectiva enunţată de către instanţa de trimitere, ce evocă o condiţie distinctă de admisibilitate a sesizării în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile. În mod constant, în jurisprudenţa sa, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a verificat noutatea independent de aprecierea condiţiei privind statuarea anterioară a instanţei supreme asupra chestiunii de drept şi a faptului că aceasta nu face obiectul unui recurs în interesul legii aflat în curs de soluţionare.

44. Analiza noutăţii chestiunii de drept trebuie raportată la scopul declanşării mecanismului de unificare a practicii judiciare prevăzut de art. 519 din Codul de procedură civilă, ce rezidă în preîntâmpinarea apariţiei unei practici neunitare la nivelul instanţelor judecătoreşti (control a priori), spre deosebire de mecanismul presupus de recursul în interesul legii, ce are menirea de a înlătura o astfel de practică neunitară deja intervenită (control a posteriori).

45. Din acest punct de vedere, noutatea nu poate fi desprinsă de aptitudinea normei a cărei interpretare se urmăreşte, de a genera practică judiciară în curs de formare, deci posibil a fi orientată, anterior dezvoltării sale, printr-o dezlegare de principiu a unei chestiuni de drept.

46. Acest potenţial este evident în ipoteza unui act normativ nou-intrat în vigoare, însă nu poate fi negat de plano doar pe criteriul vechimii, dacă respectiva chestiune de drept nu a mai fost dedusă judecăţii anterior, astfel încât instanţele nu i-au dat, încă, o anumită interpretare şi aplicare la nivel jurisprudenţial ori dacă eventuala modificare a contextului legislativ prefigurează o nouă abordare a chestiunii de drept şi impune reinterpretarea normei de drept analizate.

47. Ca atare, caracterul de noutate se pierde, iar cerinţa de admisibilitate nu este, astfel, îndeplinită, pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanţelor, în urma unei interpretări adecvate, în timp ce opiniile jurisprudenţiale nu pot constitui temei declanşator al mecanismului pronunţării unei hotărâri prealabile.

48. În situaţia în care ar exista hotărâri judecătoreşti care să fi soluţionat diferit, în mod constant, o problemă de drept, într-o anumită perioadă de timp, mecanismul legal de unificare a practicii judiciare ar fi cel al recursului în interesul legii, iar nu pronunţarea unei hotărâri prealabile.

49. În acelaşi timp, însă, nu este relevant în sine numărul hotărârilor judecătoreşti identificate a fi fost pronunţate în legătură cu respectiva chestiune de drept, întrucât nu se poate prezuma că inconsistenţa jurisprudenţei existente indică în mod neechivoc o practică în curs de formare, astfel încât să fie necesar un control a priori al legii pentru preîntâmpinarea apariţiei unei practici neunitare. Amploarea jurisprudenţei dintr-o anumită perioadă de timp este determinată de mai mulţi factori, obiectivi şi/sau subiectivi, a căror incidenţă nu poate împiedica constatarea că instanţele au avut ocazia să se pronunţe chiar asupra chestiunii de drept şi, deci, concluzia că nu este întrunită cerinţa noutăţii chestiunii de drept, după cum se va arăta în continuare.

50. Prin prisma celor anterior expuse se reţine că prevederile art. 4 lit. c) au fost introduse în corpul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005 prin Legea nr. 214/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 729 din 28 octombrie 2008 şi care a intrat în vigoare în termen de 30 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, conform art. III din lege.

51. Instanţele de judecată au fost învestite cu cereri întemeiate pe dispoziţiile art. 4 lit. c) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005, formulate de către autori de invenţii brevetate de statul român sau de către succesorii lor în drept, brevetele fiind deţinute în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989.

52. Cererile au avut ca obiect repararea prejudiciului rezultat din încălcarea drepturilor patrimoniale recunoscute autorului invenţiei prin legile adoptate în materie, în ipoteza în care inventatorul nu este el însuşi titularul brevetului, ca urmare a cesiunii operate în favoarea statului. Reclamantul a pretins că încălcarea decurge din neacordarea drepturilor băneşti cuvenite în calitate de autor al invenţiei, în perioada de referinţă 6 martie 1945-22 decembrie 1989.

53. La nivelul instanţelor judecătoreşti s-au pronunţat încă din anul 2012 decizii relevante (menţionate la pct. VII din prezenta decizie), după cum urmează:

54. Prin Decizia nr. 5.639 din 21 septembrie 2012, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia I civilă a constatat că instanţele de fond în mod corect au stabilit premisele soluţionării cauzei, în sensul că autorul unei invenţii care nu este şi titularul brevetului de invenţie nu este titular de drepturi de proprietate industrială, accepţiunea de drept de proprietate fiind atrasă şi acceptată în doctrină în legătură directă cu dreptul de exploatare exclusivă a invenţiei sau monopolul de exploatare a invenţiei. Emiterea brevetului îi conferă inventatorului drepturi morale personale nepatrimoniale, dar şi drepturi patrimoniale în condiţiile, limitele şi durata prevăzute de lege (dreptul la recompensă). Aceste din urmă drepturi patrimoniale ale inventatorului care nu este deţinătorul titlului de protecţie nu au legătură, însă, cu cele ale titularului de brevet decurgând din exploatarea invenţiei; în plus, aceste drepturi patrimoniale ale inventatorului nu au o existenţă de sine stătătoare, ci sunt accesorii brevetului, cu excepţia celor morale (drept personal, exclusiv, inalienabil şi imprescriptibil).

Aşadar, analizându-se aplicarea dispoziţiilor art. 4 lit. c) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005, s-a constatat că recurentul-reclamant nu se încadrează în termenii normei, întrucât acesta a fost autor al invenţiei, iar nu titular al brevetului, ceea ce infirmă calitatea lui de titular al unui drept de proprietate industrială (titularul brevetului a fost o întreprindere de stat, antecesoarea intimatei pârâte din cauză).

S-a apreciat că, faţă de constatarea neîntrunirii uneia dintre condiţiile de aplicabilitate a normei, este de prisos evaluarea celorlalte cerinţe cumulative - exploatarea abuzivă a invenţiei, fără consimţământul titularului sau prin orice fapte de încălcare a drepturilor acestuia.

55. Prin decizia nr. 1.060 din 16 iunie 2017, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia I civilă

a menţinut soluţia de respingere a cererii de chemare în judecată pentru lipsa calităţii procesuale active, faţă de intenţia legiuitorului la edictarea normei.

S-a arătat că expunerea de motive a proiectului Legii nr. 214/2008, prin care a fost introdus art. 4 lit. c) în cuprinsul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005, permite clarificarea înţelesului acestui text ca referindu-se exclusiv la încălcarea drepturilor patrimoniale ce revin titularului de brevet, respectiv a dreptului de a interzice exploatarea invenţiei de către terţi şi de a fi remunerat corespunzător.

Analogia făcută în fundamentarea actului normativ cu legislaţia din materia proprietăţii imobiliare, care permite restituirea proprietăţilor imobiliare confiscate în mod abuziv în perioada de după 6 martie 1945 până la data de 22 decembrie 1989, relevă caracterul reparator al Legii nr. 214/2008 pentru prejudiciul creat prin confiscarea abuzivă a proprietăţii.

Tot legiuitorul a explicat în expunerea de motive ce înţelege prin acte ale statului faţă de autorii de invenţii, asimilate confiscării abuzive a proprietăţii, arătând că este vorba despre măsuri prin care "regimul comunist din România a încălcat prevederile internaţionale privind dreptul exclusiv al titularului de brevet asupra invenţiei brevetate şi principiul tratamentului egal al tuturor titularilor de brevet prevăzut în Convenţia de la Paris privind proprietatea industrială din 20 martie 1883 (...)". Asemenea măsuri, potrivit legiuitorului din 2008, au fost "impunerea de cesiune obligatorie către Statul Român (Legea nr. 62/1974) sau prin alte mijloace abuzive de valorificare de către acesta a unor invenţii fără acordul legal al titularilor de brevet sau al succesorilor în drepturi ai acestora".

În contextul în care cadrul legislativ de la momentul deţinerii brevetului (în perioada 1945-1989) nu permitea valorificarea efectivă a drepturilor patrimoniale ale titularului de brevet, în sensul autorizării exploatării invenţiei şi al unei despăgubiri corespunzătoare - exemple în acest sens fiind prevederile art. 29, art. 32, art. 35 şi art. 46 din Legea nr. 62/1974 -, legiuitorul din 2008 a urmărit, aşadar, tocmai crearea unui asemenea cadru, beneficiarul legii fiind titularul de brevet lipsit de posibilitatea legală de exercitare a drepturilor sale patrimoniale.

În categoria beneficiarilor legii intră fără echivoc persoana fizică sau juridică menţionată în brevet ca având calitatea de titular al acestuia, indiferent dacă persoana fizică era sau nu autorul invenţiei.

Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a conchis că, din moment ce norma se referă la încălcarea drepturilor patrimoniale prin "exploatarea invenţiei în mod abuziv, fără consimţământul titularului", nu este vizat autorul invenţiei, care, potrivit reglementărilor în vigoare la data deţinerii brevetului, nu avea dreptul patrimonial de a consimţi la folosirea invenţiei de către terţi, precum titularul de brevet - şi, de altfel, nu are un asemenea drept nici în actuala reglementare -, ci doar dreptul de a fi recompensat cu sume de bani pentru aplicarea invenţiei.

Cu toate că s-ar putea pune problema dacă a fost avut în vedere însuşi autorul invenţiei, atunci când nu a fost menţionat ca titular, dar a fost privat în mod abuziv de calitatea de titular al brevetului - în mod evident, la data acordării brevetului -, s-a constatat că această ipoteză nu interesează în cauză, deoarece reclamantul nu a pretins că ar fi fost îndreptăţit la statutul de titular al brevetului şi, astfel, ar fi fost privat de dreptul de autorizare a folosirii invenţiei şi de remunerare în această calitate, ci doar că nu a fost recompensat, în calitate de inventator.

Pe de altă parte, pentru evitarea paralelismului legislativ, aplicarea art. 4 lit. c) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005 exclude situaţii juridice reglementate prin alte dispoziţii legale, precum art. 66 alin. (2) din Legea nr. 64/1991, în forma de la data intrării în vigoare a legii [art. 71 alin. (3) din lege, în forma din anul 2011], aplicabil din ianuarie 1992, care a prevăzut

tocmai acordarea drepturilor băneşti cuvenite inventatorilor pentru invenţiile brevetate şi aplicate anterior intrării în vigoare a legii, dar parţial recompensate sau nerecompensate până la acea dată. Nu s-a prevăzut abrogarea normei din Legea nr. 64/1991 şi nici nu există vreun indiciu al eventualei corelaţii pe care legiuitorul ar fi urmărit să o creeze între norme al căror obiect de reglementare s-ar fi suprapus.

56. Prin decizia nr. 21A din 7 februarie 2013, pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a IX-a civilă şi pentru cauze privind proprietatea intelectuală, conflicte de muncă şi asigurări sociale (menţinută prin Decizia nr. 1.901 din 13 iunie 2014 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Secţia I civilă), a fost confirmată concluzia primei instanţe în sensul că nu sunt incidente prevederile Legii nr. 214/2008, care a modificat Ordonanţa de urgenţă a Guvernului 100/2005, deoarece reclamanta (coautor al invenţiei) nu are calitatea de titular de brevet, astfel că nu face parte din categoria persoanelor la care se referă art. 4 lit. c) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului 100/2005.

Întrucât pentru situaţia inventatorului salariat (dreptul la brevetul de invenţie aparţinând unităţii) sunt aplicabile dispoziţiile Legii nr. 64/1991, referitoare la drepturile patrimoniale cuvenite acestuia din exploatarea brevetului în funcţie de aportul economic al invenţiei, s-a considerat că cererea având ca obiect drepturile patrimoniale cuvenite inventatorului pentru invenţia nerecompensată sub legislaţia anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 64/1991, formulată în anul 2011, este prescrisă, faţă de art. 3 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripţia extinctivă, republicat (Decretul nr. 167/1958).

57. Prin Decizia nr. 2.369 din 25 septembrie 2014, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia I civilă a respins cererea întemeiată pe dispoziţiile art. 4 lit. c) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005 şi formulată împotriva statului român, pentru lipsa calităţii procesuale pasive.

S-a apreciat că doar persoana fizică/juridică ce exploatează abuziv invenţia, fără consimţământul titularului brevetului de invenţie - în speţă, entităţile menţionate în brevetele de invenţie -, are calitate procesuală în cauză, şi nu statul, faţă de împrejurarea că prin actul normativ cu caracter reparatoriu s-a condiţionat recompensarea de exploatarea invenţiei în mod abuziv, fără consimţământul titularului.

58. În acelaşi sens, prin Sentinţa nr. 351 din 14 martie 2017 a Tribunalului Bucureşti - Secţia a IV-a civilă (definitivă prin Decizia nr. 236 din 28 februarie 2018 a Curţii de Apel Bucureşti - Secţia a IV-a civilă) s-a considerat că reclamantul nu a dovedit, în persoana fiecăruia dintre pârâţii chemaţi în judecată, îndeplinirea condiţiei de exercitare a acţiunii reparatorii conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005 şi Legii nr. 214/2008, respectiv exploatarea abuzivă a invenţiilor fără acordul titularilor persoane juridice recunoscuţi prin brevete.

59. Prin alte decizii irevocabile s-a apreciat că Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005 nu este aplicabilă pentru brevete de invenţie emise conform Legii nr. 64/1991, faţă de condiţia din art. 4 lit. c) pentru exercitarea dreptului la acţiune ca brevetul de invenţie să fi fost deţinut în perioada 1945 - 1989. În acest sens s-au pronunţat deciziile nr. 5.638 din 21 septembrie 2012 şi nr. 890 din 18 martie 2014 ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Secţia I civilă.

60. După cum rezultă din examenul jurisprudenţial relevat au fost respinse toate cererile întemeiate pe art. 4 lit. c) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005, având ca obiect repararea prejudiciului rezultat din încălcarea drepturilor patrimoniale recunoscute autorului invenţiei prin legile adoptate în materie, încălcare decurgând din neacordarea drepturilor băneşti

cuvenite în această calitate până la data intrării în vigoare a noii legi a brevetelor de invenţie, respectiv Legea nr. 64/1991.

61. Instanţele care au pronunţat soluţia de respingere au reţinut, în esenţă, că cerinţele prevăzute de textul de lege în discuţie sunt cumulative, astfel încât au apreciat că neîntrunirea uneia dintre condiţiile de aplicare a normei este suficientă pentru respingerea cererii şi face inutilă cercetarea celorlalte condiţii. Această apreciere s-a reflectat în mod diferit în soluţia adoptată din motivul valorificării unor apărări de fond sau a unor excepţii procesuale diverse, invocate de pârâţi sau din oficiu, în limitele învestirii instanţei de control judiciar.

62. Astfel, soluţiile au fost pronunţate în considerarea fie a neîntrunirii condiţiei ca reclamantul să facă parte din categoria persoanelor vizate de art. 4 lit. c) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005, fie a lipsei calităţii procesuale pasive.

63. Constatările anterioare explică numărul redus de hotărâri judecătoreşti în care a fost valorificată aprecierea privind neîncadrarea autorului unei invenţii în categoria persoanelor îndreptăţite la măsurile reparatorii prevăzute de art. 4 lit. c) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005, dată fiind abordarea acestei chestiuni ca reprezentând doar una dintre cerinţele cumulative de aplicare a normei şi faţă de limitele învestirii instanţei de control judiciar.

64. În verificarea cerinţei privind noutatea chestiunii de drept, ce interesează admisibilitatea sesizării întemeiate pe dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă, contextul relevat anterior este suficient pentru a se constata că această cerinţă nu este îndeplinită, atât timp cât problema de drept în discuţie a fost dedusă judecăţii, iar instanţele i-au dat o anumită interpretare şi aplicare la nivel jurisprudenţial, chiar printr-un număr redus de hotărâri, cu atât mai mult cu cât acest aspect nu poate fi izolat de numărul scăzut al litigiilor întemeiate pe art. 4 lit. c) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005.

65. În acelaşi timp nu se relevă necesitatea reinterpretării normei în absenţa unor elemente noi care să prefigureze o nouă abordare a chestiunii de drept, precum o modificare a contextului legislativ.

66. De asemenea, după cum s-a arătat, Legea nr. 214/2008, ce a introdus art. 4 lit. c) în corpul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 100/2005, a intrat în vigoare în 30 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I (28 octombrie 2008), conform art. III din lege.

67. În raport cu prevederile art. 201 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Codului civil, cu modificările şi completările ulterioare, potrivit cărora prescripţiile începute şi neîmplinite la data intrării în vigoare a Codului civil sunt şi rămân supuse dispoziţiilor legale care le-au instituit, cererile similare cu cea aflată pe rolul instanţei de trimitere puteau fi formulate înlăuntrul termenului general de prescripţie prevăzut de art. 3 din Decretul nr. 167/1958.

68. Astfel, faţă de momentul începerii activităţii Legii nr. 214/2008 se poate considera în mod rezonabil că norma a cărei interpretare se urmăreşte nu are aptitudinea de a genera o practică judiciară în curs de formare, care ar face necesară dezlegarea de principiu a chestiunii de drept.

69. Prin urmare, procedura hotărârii prealabile nu îşi mai poate atinge scopul legal, acela de eliminare a riscului apariţiei unei practici neunitare, printr-o rezolvare de principiu a unei probleme de drept esenţiale şi susceptibile de interpretări diferite.

16) Decizia nr. 29/2018, publicată în M. Of. nr. 568 din 05 iulie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia I civilă în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

"Interpretarea dispoziţiilor art. 170 alin. (1) şi (3) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, respectiv dacă înscrierea la pensie de invaliditate în baza Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările şi completările ulterioare, constituie sau nu înscrierea iniţială la pensie conform prevederilor de mai sus."

Considerente:

[...] 47. Se constată că problema de drept supusă dezlegării a făcut obiectul a numeroase decizii pronunţate de curţile de apel, însă această jurisprudenţă este anterioară Deciziei nr. 71 din 16 octombrie 2017, pronunţată de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiunii de drept. Analiza deciziilor înaintate de curţile de apel relevă faptul că a existat o jurisprudenţă care a cristalizat o opinie majoritară, potrivit căreia înscrierea la pensie de invaliditate în baza Legii nr. 19/2000 constituie înscrierea iniţială la pensie, şi o opinie minoritară, conform căreia înscrierea la pensie de invaliditate în baza Legii nr. 19/2000 nu constituie înscrierea iniţială la pensie, în sensul dispoziţiilor art. 170 alin. (1) şi (3) din Legea nr. 263/2010 (a se vedea supra pct. VI).

48. A fost identificată o singură decizie, pronunţată ulterior datei de 4 decembrie 2017, la 8 februarie 2018, de un complet din cadrul Curţii de Apel Piteşti (instanţa de trimitere), din considerentele căreia rezultă că, într-o cauză de acelaşi fel cu cea din litigiul pendinte, s-a dat deplină eficienţă modului în care instanţa supremă a tranşat chestiunea de drept prin Decizia nr. 71 din 16 octombrie 2017.

49. După publicarea Deciziei Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 71 din 16 octombrie 2017, în Monitorul Oficial al României, Partea I, la data de 4 decembrie 2017, când a devenit obligatorie dezlegarea dată chestiunii de drept pentru toate instanţele, conform art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă, nu există jurisprudenţă neunitară.

50. Se apreciază, aşadar, că nu este îndeplinită condiţia noutăţii chestiunii de drept.

51. Nici condiţia referitoare la nestatuarea asupra chestiunii de drept de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu este îndeplinită.

52. Din cuprinsul încheierii de sesizare rezultă că instanţa de trimitere, referindu-se la incidenţa Deciziei nr. 71 din 16 octombrie 2017, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, reţine că aceasta priveşte interpretarea art. 170 din Legea nr. 263/2010, în sensul stabilirii dacă indicele de corecţie se aplică persoanelor al căror drept iniţial la pensie s-a născut anterior intrării în vigoare a legii, dar numai pentru situaţia în care data înscrierii iniţiale la pensie este cea care rezultă din prima decizie de pensionare anticipată, iar nu şi pentru situaţia în care înscrierea iniţială la pensie derivă dintr-o decizie de pensionare pentru invaliditate.

53. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie constată că instanţa de trimitere, în argumentarea opiniei sale cu privire la chestiunea de drept analizată, recurge la o distincţie pe care textul legal nu o conţine, anume aceea că sintagma "înscriere iniţială la pensie" nu include şi înscrierea la pensia de invaliditate. Regula de interpretare logică, exprimată prin adagiul ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, adică unde legea (norma juridică) nu distinge, nici interpretul nu trebuie să

distingă, presupune ca generalitatea formulării unui text de lege să conducă la generalitatea aplicării lui.

54. În plus, observaţia instanţei de trimitere face abstracţie de interpretarea pe care o cuprinde dispozitivul Deciziei nr. 71 din 16 octombrie 2017, pronunţată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept al instanţei supreme, care nu limitează aplicarea normei legale doar pentru cazul în care înscrierea iniţială la pensie derivă dintr-o decizie de pensionare anticipată, emisă anterior intrării în vigoare a Legii nr. 263/2010.

55. Prin dispozitivul acestei decizii s-a stabilit că: "în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 170 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, indicele de corecţie se aplică persoanelor al căror drept iniţial la pensie s-a născut ulterior intrării în vigoare a legii".

56. Pentru a statua astfel, instanţa supremă a reţinut, la paragraful 49, în contextul verificării condiţiei privind caracterul real şi serios al problemei de drept cu care a fost sesizată, că existenţa opiniilor divergente în materie, întemeiate pe argumente derivând din acelaşi text de lege, conferă chestiunii de drept un grad suficient de mare de dificultate "cu consecinţa aplicării sau nu a indicelui de corecţie prevăzut de art. 170 din Legea nr. 263/2010 şi deciziilor de pensionare emise anterior intrării în vigoare a legii".

57. Prin decizia menţionată, cu privire la fondul sesizării, s-a constatat, cu titlu prealabil, că art. 170 din Legea nr. 263/2010 nu a intrat în vigoare odată cu celelalte dispoziţii ale legii, respectiv la 1.01.2011, ci a fost amânată la data de 1.01.2012, aşa cum s-a prevăzut în cuprinsul art. 193 alin. (2) din Legea nr. 263/2010.

58. Ulterior, termenul de intrare în vigoare a art. 170 din Legea nr. 263/2010 a fost prorogat din nou, la data de 1.01.2013, prin dispoziţiile art. II art. 16 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, precum şi pentru instituirea altor măsuri financiare în domeniul bugetar, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 636 din 10 septembrie 2010, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 283/2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 887 din 14 decembrie 2011, cu modificările ulterioare.

59. S-a constatat incidenţa în cauză şi a dispoziţiilor art. 5 alin. (1) pct. I şi II din Legea nr. 19/2000, având corespondent în art. 6 alin. (1) pct. I, II şi IV din Legea nr. 263/2010; art. 92 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, dispoziţii similare regăsindu-se în art. 114 alin. (1) din Legea nr. 263/2010; art. 52 din Legea nr. 19/2000, corespondent fiind art. 64 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, precum şi dispoziţiile similare prevăzute de art. 104 din Legea nr. 263/2010.

60. Interpretând sistematic şi teleologic textele de lege menţionate, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a reţinut că data înscrierii iniţiale la pensie este cea care rezultă din prima decizie de pensionare anticipată, că plata acesteia se suspendă pe perioada în care asiguratul se află în una dintre situaţiile prevăzute de lege şi că, la împlinirea vârstei de pensionare pentru limită de vârstă, pensia anticipată se transformă în pensie pentru limită de vârstă prin adăugarea perioadelor asimilate şi a eventualelor stagii de cotizare realizate în perioada de anticipare.

61. Concluzionând, instanţa supremă a reţinut că recalcularea cuantumului pensiei anticipate, prin adiţionarea altor stagii de cotizare realizate după pensionarea anticipată, nu conduce la naşterea unui alt drept iniţial la pensie, ci doar la recalcularea cuantumului acesteia, ca urmare a transformării pensiei dintr-o categorie în alta.

62. Această hotărâre prealabilă a avut ca situaţie premisă, în litigiul pendinte în care s-a dispus sesizarea instanţei supreme cu dezlegarea chestiunii de drept, existenţa unei decizii de pensionare anticipate emise pe temeiul Legii nr. 19/2000, care se transformă în pensie pentru limită de vârstă sub imperiul Legii nr. 263/2010. Chestiunea de drept este identică şi pentru situaţia în care are loc transformarea pensiei de invaliditate, stabilită în baza Legii nr. 19/2000, în pensie pentru limită de vârstă în condiţiile legii noi. Aceasta, pentru că, şi în cazul analizat, se invocă modul de interpretare şi aplicare ale art. 170 din Legea nr. 263/2010, care, în ceea ce priveşte sintagma "înscriere iniţială la pensie", are o formulare generică, ceea ce înseamnă că se referă la prima înscriere la pensie în sistemul public de pensii, indiferent de natura pensiei acordate (invaliditate, anticipată ș.a.), şi nu distinge cu privire la situaţia în care anumite categorii de pensii se transformă, în condiţiile legii, în pensii pentru limită de vârstă.

63. Prin raportare la elementul temporal, identificat ca fiind data iniţială a înscrierii la pensie (fără a fi menţionat un anume tip de pensie), instanţa supremă a statuat în mod clar, prin hotărârea prealabilă mai sus menţionată, că indicele de corecţie se aplică persoanelor al căror drept iniţial la pensie s-a născut ulterior intrării în vigoare a legii, fără a limita această statuare numai pentru situaţia existenţei unei decizii de pensionare anticipată.

64. Prin interpretarea efectuată s-a statuat, cu valoare de principiu, asupra normei care a făcut obiectul chestiunii de drept în scopul preîntâmpinării apariţiei unei practici neunitare în cauzele în care se ridică problema incidenţei prevederilor art. 170 din Legea nr. 263/2010.

65. De asemenea este nepertinent argumentul instanţei de trimitere, desprins din considerentele Deciziei nr. 680 din 26 iunie 2012 pronunţate de Curtea Constituţională, potrivit căruia s-ar încălca principiul egalităţii, prin aceea că un element aleatoriu, cum este pierderea capacităţii de muncă, nu justifică un tratament diferit între persoane pentru care legea impune aceleaşi condiţii de pensionare pentru limită de vârstă.

66. Prin această decizie, Curtea Constituţională a constatat neconstituţionalitatea sintagmei "în raport cu vârsta, conform tabelului nr. 3" din cuprinsul art. 73 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, stabilind că acordarea pensiei de invaliditate va fi realizată în funcţie de stagiul de cotizare efectiv realizat de persoana asigurată. Ca urmare, prevederile legale constatate neconstituţionale prin Decizia Curţii Constituţionale nr. 680 din 26 iunie 2012 nu au legătură cu dispoziţiile legale cu caracter tranzitoriu care fac obiectul chestiunii de drept supuse analizei.

67. Sub aspectul respectării principiului egalităţii în faţa legii, în legătură cu dispoziţiile legale analizate, prezintă relevanţă Decizia Curţii Constituţionale nr. 698 din 27 noiembrie 2014, prin care s-a respins excepţia de neconstituţionalitate având ca obiect dispoziţiile art. 95 alin. (1), art. 102 alin. (21) şi art. 170 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice şi ale art. III alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 1/2013 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice.

68. În considerentele acestei decizii Curtea Constituţională a reţinut, în esenţă, în privinţa reglementării prevăzute de art. 95 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, referitoare la calculul punctajului mediu anual, a celei cuprinse în art. 170 din aceeaşi lege, că situaţia diferită în care se află cetăţenii în funcţie de reglementarea aplicabilă potrivit principiului tempus regit actum nu poate fi privită ca o încălcare a dispoziţiilor constituţionale care consacră egalitatea în faţa legii şi a autorităţilor publice, fără privilegii şi discriminări.

69. În paragraful 18 al Deciziei nr. 698 din 27 noiembrie 2014, Curtea Constituţională a reliefat că indicele de corecţie la care se referă art. 170 din Legea nr. 263/2010 avea ca scop corectarea diferenţelor între cei pensionaţi înainte şi după intrarea în vigoare a Legii nr. 263/2010.

70. Având în vedere problema de drept lămurită de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie prin Decizia nr. 71 din 16 octombrie 2017, se consideră că nu se poate solicita, pe calea acestui mecanism de unificare a practicii judiciare, interpretarea aceleiaşi dispoziţii legale ori de câte ori părţile din litigiul pendinte nu se află într-o situaţie juridică identică cu aceea care a condus la pronunţarea, deja, a unei hotărâri prealabile în rezolvarea aceleiaşi chestiuni de drept.

71. În consecinţă, nu se poate reţine niciun argument pentru care Decizia nr. 71 din 16 octombrie 2017, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, să nu se aplice în ceea ce priveşte modul de interpretare a art. 170 alin. (1) şi (3) din Legea nr. 263/2010 tuturor categoriilor de pensii, deci şi pensiilor de invaliditate.

72. Revine instanţei de trimitere sarcina aplicării concrete a legii, în funcţie de circumstanţele proprii litigiului cu care este sesizată.

73. Având în vedere interpretarea dată de instanţa supremă asupra aceloraşi dispoziţii legale, printr-o hotărâre prealabilă anterioară, precum şi absenţa unor elemente noi, care să prefigureze o nouă abordare a chestiunii de drept ce face obiectul sesizării, se constată că nu sunt întrunite condiţiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, pentru declanşarea procedurii privind pronunţarea unei hotărâri prealabile.

17) Decizia nr. 30/2018, publicată în M. Of. nr. 635 din 20 iulie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Braşov - Secţia civilă în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea problemă de drept: "dacă în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 13 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, art. 18 din Hotărârea Guvernului nr. 1.860/2006 face parte din categoria reglementărilor aplicabile personalului din instituţiile publice, care vin în completarea art. 13 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006".*

Considerente:

[...] 47. Sub un prim aspect, se observă că cererea de pronunţare a unei hotărâri prealabile nu este fundamentată pe existenţa sau pe necesitatea preîntâmpinării unei jurisprudenţe neunitare.

48. Astfel, titularul sesizării a arătat că sunt îndeplinite condiţiile de admisibilitate a cererii de pronunţare a unei hotărâri prealabile, întrucât interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 13 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, în sensul dacă art. 18 din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.860/2006 face parte din categoria reglementărilor aplicabile personalului din instituţiile publice care vin în completarea art. 13 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, comportă interpretări diferite, fiind necesară intervenţia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie.

49. De asemenea, s-a arătat că maniera în care instanţele au supus analizei incidenţa dispoziţiilor art. 13 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 nu a fost circumscrisă ipotezei care face obiectul chestiunii de drept invocate prin prezenta sesizare, iar din practica judiciară identificată nu rezultă cu evidenţă interpretarea corectă care trebuie dată dispoziţiilor art. 13 alin. (1) din actul normativ anterior menţionat, astfel încât este necesară intervenţia instanţei supreme în mecanismul prevăzut de art. 519 şi următoarele din Codul de procedură civilă pentru a statua dacă art. 18 din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.860/2006 face

parte din categoria reglementărilor aplicabile personalului din instituţiile publice, care vin în completarea art. 13 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006.

50. În expunerea punctului de vedere al instanţei s-a arătat că "nu este vorba despre un caracter neunitar, ci despre aspecte diferite supuse analizei instanţelor de judecată, care au primit rezolvări bazate pe interpretări ale normelor de drept care au tangenţă cu problema de drept supusă dezlegării prin prezenta sesizare".

51. Examenul jurisprudenţial nu a relevat practică neunitară, hotărârile judecătoreşti pronunţate în materie fiind în sensul admiterii cererilor de acordare a diurnei prevăzute de art. 13 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006.

52. Împrejurarea că prin punctele de vedere exprimate de unele instanţe, minoritare de altfel, se apreciază în sensul că dispoziţiile art. 18 din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.860/2006, care reglementează aspecte legate de aceeaşi materie pentru funcţionarii din instituţiile publice, care nu sunt enumerate expres de art. 13 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, vin în completarea acestui din urmă text legal nu justifică declanşarea acestui mecanism de unificare a jurisprudenţei, având în vedere caracterul sumar al opiniilor exprimate cu caracter de principiu.

53. Sub un alt aspect, se reţine că nu se solicită interpretarea unei norme care ar avea caracter îndoielnic, lacunar sau neclar, în sensul art. 519 din Codul de procedură civilă, iar problema de drept care face obiectul sesizării nu comportă o reală dificultate.

54. Astfel, problema de drept în discuţie priveşte acordarea diurnei prevăzute de art. 13 alin. (1) lit. a) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 persoanelor expres menţionate în ipoteza normei (judecători, procurori, personal asimilat acestora şi magistraţi-asistenţi care sunt detaşaţi sau delegaţi în altă localitate decât cea de domiciliu), în situaţiile în care acestea beneficiază de decontarea transportului zilnic în localitatea de domiciliu.

55. Demersul judiciar a fost generat de refuzul ordonatorului de credite pârât de a recunoaşte acest drept cu motivarea că, potrivit prevederilor art. 13 alin. (3) din acelaşi act normativ, sunt aplicabile dispoziţiile art. 18 din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.860/2006, care restrâng condiţiile de acordare a indemnizaţiei de delegare.

56. Cererea de chemare în judecată a fost admisă de Tribunalul Braşov în considerarea rangului superior al Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 faţă de Hotărârea Guvernului nr. 1.860/2006; această instanţă a reţinut însă şi incidenţa dispoziţiilor art. 23 alin. (4) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, care reglementează, distinct de drepturile acordate în cazul delegării şi detaşării (reglementate în cap. III), dreptul judecătorilor, al procurorilor, al personalului asimilat acestora şi al magistraţilor-asistenţi care nu beneficiază de locuinţă proprietate personală ori cărora nu li s-a acordat locuinţă de serviciu în condiţiile art. 22 din acelaşi act normativ sau compensarea chiriei în condiţiile art. 23 alin. (1), în localitatea în care îşi desfăşoară activitatea, la decontarea cheltuielilor de transport între localitatea în care îşi au domiciliul sau reşedinţa şi localitatea unde se află sediul unităţii.

57. Pentru situaţia în care deplasarea se face cu autoturismul, se prevede că aceştia beneficiază de decontarea contravalorii a 7,5 litri carburant la suta de kilometri, pentru perioada în care au lucrat efectiv.

58. Nu reiese din încheierea de sesizare dacă aceste prevederi sunt apreciate a fi relevante în soluţionarea cauzei şi nici dacă instanţa de trimitere a avut în vedere dispoziţiile art. 12 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, care dispun în sensul că: "Pe perioada delegării şi a detaşării, judecătorii, procurorii, personalul asimilat acestora şi magistraţii- asistenţi beneficiază de toate drepturile prevăzute de lege pentru funcţia în care sunt delegaţi sau detaşaţi.

Dacă indemnizaţia şi celelalte drepturi salariale prevăzute pentru funcţia în care sunt delegaţi sau detaşaţi sunt mai mici, aceştia îşi păstrează indemnizaţia de încadrare brută lunară şi celelalte drepturi băneşti".

59. Cu referire la prevederile art. 13 alin. (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, care dispun în sensul că prevederile alin. (1) se completează, după caz, cu reglementările aplicabile personalului din instituţiile publice, instanţele de judecată au statuat în mod unitar prin hotărâri definitive în sensul că trimiterea pe care dispoziţia pertinentă din legea specială o face la actul normativ cu caracter general este în sensul de a nu se acorda mai puţin decât prevede legea generală, iar nu în sensul de a se prelua limitările pe care dispoziţiile art. 18 din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.860/2006 le cuprind.

60. Se reţine, de asemenea, că, aşa cum Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a reţinut în mod constant în jurisprudenţa sa, pentru ca mecanismul procedural reglementat prin art. 519 din Codul de procedură civilă să nu fie deturnat de la scopul firesc al unificării practicii judiciare şi utilizat pentru tranşarea în concret a aspectelor litigioase aflate pe rolul instanţei de trimitere, instanţa supremă trebuie chemată să dea chestiunii de drept o rezolvare de principiu.

61. Mecanismul hotărârii prealabile nu trebuie însă transformat în reversul său, respectiv într-o procedură dilatorie pentru litigii caracterizate, prin natura lor, ca fiind urgente.

62. În cazul analizat, titularul sesizării solicită interpretarea unor dispoziţii legale care nu comportă o reală dificultate, aşa încât o interpretare corectă a prevederilor în vederea soluţionării cererii impune realizarea unei analize de conţinut şi corelată a normelor menţionate din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 şi, respectiv, din Hotărârea Guvernului nr. 1.860/2006.

63. Prin urmare, rămâne atributul exclusiv al instanţei de trimitere să soluţioneze cauza cu judecata căreia a fost învestită, aplicând, în acest scop, mecanismele de interpretare a actelor normative.

18) Decizia nr. 31/2018, publicată în M.Of. nr. 578 din 09 iulie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Braşov - Secţia civilă referitoare la pronunţarea unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:*

"Posibilitatea acordării punctajului suplimentar reglementat de art. II lit. a) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2008 pentru completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările ulterioare, aprobată prin Legea nr. 154/2009, în situaţia persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 iulie 1977-31 martie 2001 şi pentru care, în procedura de recalculare a pensiei, s-a utilizat ca stagiu complet de cotizare vechimea în muncă prevăzută de art. 14 din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat şi asistenţă socială, cu modificările şi completările ulterioare, ca dispoziţie specială derogatorie de la prevederile art. 8 din acelaşi act normativ".

Considerente:

[...] 47. (...) deşi în cadrul sesizării se indică, în principal, faptul că de modul de interpretare şi aplicare al prevederilor art. II lit. a) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2008, în situaţia persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 iulie 1977-31 martie

2001 şi pentru care, în procedura de recalculare a pensiei, s-a utilizat ca stagiu complet de cotizare vechimea în muncă prevăzută de art. 14 din Legea nr. 3/1977, ca dispoziţie specială derogatorie de la prevederile art. 8 din acelaşi act normativ, depinde soluţionarea pe fond a cauzei, în realitate, instanţa de trimitere urmăreşte clarificarea Deciziei nr. 11/2015, despre care afirmă că a constituit temeiul de drept pentru primul petit al acţiunii introduse de reclamant, în speţă nesuscitând interes un act normativ intrat recent în vigoare.

48. În continuarea justificării acestui demers, dar fără a avea în vedere funcţia mecanismului hotărârii prealabile de prevenire a practicii neunitare, autorul sesizării învederează că prin Decizia nr. 6/2014 a fost respins, ca inadmisibil, recursul în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bucureşti privind interpretarea şi aplicarea aceloraşi prevederi legale, practica instanţelor de judecată fiind unitară la acel moment, şi subliniază că această decizie a fost pronunţată anterior Deciziei nr. 11/2015 pronunţată în interesul legii, decizie pe care Casa Judeţeană de Pensii Braşov refuză să o aibă în vedere la recalcularea pensiilor.

49. Prin Decizia nr. 11/2015 s-a admis recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Ploieşti şi s-a stabilit că, "în interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 2 alin. (1), art. 4 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările şi completările ulterioare, coroborate cu prevederile art. 2 alin. (1) şi (3) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004 de aprobare a Normelor metodologice de evaluare a pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 aprilie 2001, în vederea recalculării în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările şi completările ulterioare, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001 este:

- 20 de ani în cazul celor care au lucrat efectiv în grupa I de muncă;
- 25 de ani în cazul celor care au lucrat efectiv în grupa a II-a de muncă, conform art. 14 din Legea nr. 3/1977, cu modificările şi completările ulterioare;
- 30 de ani (în cazul bărbaţilor) şi 25 de ani (în cazul femeilor), pentru cei care au lucrat efectiv în grupa a III-a de muncă, potrivit art. 8 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările şi completările ulterioare."

50. În cazul analizat, titularul sesizării nu evită a specifica faptul că problema de drept vizând interpretarea şi aplicarea prevederilor art. II lit. a) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2008, în situaţia persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 iulie 1977-31 martie 2001 şi pentru care, în procedura de recalculare a pensiei, s-a utilizat ca stagiu complet de cotizare vechimea în muncă prevăzută de art. 14 din Legea nr. 3/1977, a mai făcut obiectul examinării în faţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, în condiţiile art. 514 din Codul de procedură civilă, şi nici nu contestă că respectiva chestiune de drept, generatoare de divergenţă în jurisprudenţă de-a lungul timpului, a primit ulterior o interpretare unitară la nivelul instanţelor judecătoreşti. Acest aspect a fost reliefat cu ocazia pronunţării Deciziei nr. 6/2014, prin care s-a respins, ca inadmisibil, recursul în interesul legii. De aceea, apare ca evident că singurul motiv al sesizării este acela de a se lămuri o hotărâre judecătorească cu forţă juridică obligatorie erga omnes (Decizia nr. 11/2015), ceea ce, în lumina prevederilor art. 519 din Codul de procedură civilă, lipseşte total demersul instanţei de trimitere de o justificare legală.

51. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept observă că, prin încheierea de sesizare, nici nu se indică, în mod explicit, elementul de noutate al problemei de drept semnalate, în acelaşi context în care instanţa de trimitere subliniază că ceea ce se urmăreşte a se lămuri în speţă nu priveşte un act normativ intrat recent în vigoare, dar elementul de noutate este reprezentat de pronunţarea Deciziei nr. 11/2015.

52. Pe de altă parte, Decizia nr. 11/2015 nici nu a analizat dacă stagiul respectiv constituie sau nu obiectul unui act normativ cu caracter special, în sensul prevăzut de Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 100/2008 şi de dispoziţiile legale similare ulterioare. Această decizie a statuat asupra stagiului de cotizare ce trebuie utilizat la recalcularea pensiilor din vechiul sistem al pensiilor de stat reglementat de Legea nr. 3/1977, pentru persoanele care au desfăşurat activitate în grupele superioare de muncă, dispunând şi asupra faptului că o atare valorificare poate fi făcută şi în condiţiile revizuirii, respectiv recalculării pensiei sub imperiul Legii nr. 263/2010.

53. Concluzionând, reiese că, în opinia autorului sesizării, între mecanismul hotărârii prealabile de prevenire a practicii judiciare neunitare şi mecanismul prin care se înlătură practica neunitară deja intervenită în rândul instanţelor judecătoreşti (recursul în interesul legii) nu există nicio diferenţiere, ultimul mecanism putând fi urmat, fără a se avea în vedere raţiuni care ţin de evitarea paralelismului şi suprapunerii, de mecanismul care în mod logic şi firesc ar trebui să îl preceadă, tocmai pentru a se evita declanşarea unui recurs în interesul legii.

54. Prin urmare, în cazul de faţă, mecanismul de unificare al hotărârii prealabile nu poate fi utilizat, câtă vreme nu se pune problema lămuririi unei chestiuni de drept cu caracter de noutate care să facă obiect al sesizării.

19) Decizia nr. 32/2018, publicată în M. Of. nr. 583 din 10 iulie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia I civilă în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile privind modul de interpretare şi aplicare a dispoziţiilor art. 51 alin. (17) din Legea nr. 94/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii de Conturi, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, introdus prin Legea nr. 7/2016, respectiv dacă sintagma "pensie de serviciu stabilită în temeiul hotărârilor judecătoreşti definitive şi irevocabile sau, după caz, definitive" are în vedere şi acea pensie stabilită prin decizie a casei teritoriale de pensii în baza Legii nr. 217/2008 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 94/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii de Conturi, cu privire la care s-a emis ulterior decizie de recalculare (în temeiul Legii nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, cu modificările ulterioare) şi apoi de revizuire [în temeiul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 59/2011 pentru stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor prevăzute la art. 1 lit. c) -h) din Legea nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, aprobată prin Legea nr. 109/2012], iar aceste decizii au fost anulate prin hotărâri judecătoreşti definitive/irevocabile, fiind în acest fel menţinută decizia iniţială de pensie emisă în baza Legii nr. 217/2008.*

Considerente:

[...] 41. (...) încheierea de sesizare a Curţii de Apel Piteşti nu cuprinde niciun raţionament judiciar care să conducă la concluzia că este vorba de identificarea unor texte de lege lacunare ori

controversate şi care să necesite o rezolvare de principiu, în scopul împiedicării apariţiei unei jurisprudenţe neunitare în materie.

42. Instanţa de trimitere se rezumă la indicarea textelor legale invocate de părţile în litigiu, respectiv, art. 51 alin. (10) din Legea nr. 94/1992, invocat de reclamant în susţinerea acţiunii, şi art. 51 alin. (17) din aceeaşi lege, invocat de pârâţi în apărare, fără a arăta în concret ce neclarităţi împiedică aplicarea acestor texte legale în cauza dedusă judecăţii.

43. Aşa fiind, sesizarea formulată de Curtea de Apel Piteşti este inadmisibilă cât timp încheierea de sesizare nu cuprinde o motivare temeinică pe marginea admisibilităţii sesizării, sub aspectul existenţei unei chestiuni de drept în sensul art. 519 din Codul de procedură civilă.

44. O astfel de motivare este cu atât mai necesară în condiţiile în care la nivelul Curţii de Apel Piteşti practica judiciară este unitară sub aspectul modului de dezlegare a problemei de drept care face obiectul sesizării. În acest sens, în încheierea de sesizare, precum şi în punctul de vedere transmis de Curtea de Apel Piteşti se arată că în cadrul acestei instanţe s-a conturat opinia în sensul că pensia de serviciu stabilită printr-o decizie a casei teritoriale de pensii în baza Legii nr. 217/2008, pentru care s-au emis ulterior decizie de revizuire şi decizie de recalculare, anulate prin hotărâri judecătoreşti definitive/irevocabile, nu intră în categoria pensiilor stabilite prin hotărâri judecătoreşti, deoarece prin respectivele hotărâri s-a menţinut în plată decizia iniţială de stabilire a pensiei de serviciu şi au fost anulate deciziile de recalculare şi, respectiv, de revizuire.

45. Acesta nu este doar un punct de vedere teoretic, ci rezultă din hotărâri judecătoreşti pronunţate în primă instanţă de Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal a Curţii de Apel Piteşti[33], hotărâri care, deşi nu au caracter definitiv (aflându-se în recurs, în procedura de filtru, pe rolul Secţiei de contencios administrativ şi fiscal a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie), conturează o practică la nivelul instanţei respective.

46. Pe de altă parte, solicitând Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie să lămurească dacă sintagma "pensie de serviciu stabilită în temeiul hotărârilor judecătoreşti definitive şi irevocabile sau, după caz, definitive" din conţinutul art. 51 alin. (17) din Legea nr. 94/1992 are în vedere şi pensia stabilită prin decizie a casei teritoriale de pensii în baza Legii nr. 217/2008, cu privire la care s-a emis ulterior decizie de recalculare (în temeiul Legii nr. 119/2010) şi apoi de revizuire (în temeiul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 59/2011), iar aceste decizii au fost anulate prin hotărâri judecătoreşti definitive/irevocabile, fiind în acest fel menţinută decizia iniţială de pensie emisă în baza Legii nr. 217/2008, instanţa de trimitere tinde să obţină o rezolvare a însăşi problemei de fond asupra căreia ar trebui să se pronunţe în apel.

47. Or, astfel cum s-a reţinut în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în legătură cu pronunţarea unei hotărâri prealabile[34], operaţiunea de interpretare şi aplicare a textului de lege la diferite circumstanţe ce caracterizează fiecare litigiu nu poate fi atribuită completului constituit pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, ci revine instanţei de judecată învestite cu soluţionarea cauzei. Instanţei de judecată îi revine rolul de a realiza o interpretare cazuală sau judiciară, care

---

[33] Sentinţa nr. 261 din 20 decembrie 2016 pronunţată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal în Dosarul nr. 874/46/2016; Sentinţa nr. 222 din 15 noiembrie 2016 pronunţată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal în Dosarul nr. 887/46/2016; Sentinţa nr. 8 din 19 ianuarie 2016 pronunţată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal în Dosarul nr. 889/46/2016; Sentinţa nr. 242 din 13 decembrie 2016 pronunţată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal în Dosarul nr. 904/46/2016.

[34] Decizia nr. 16 din 23 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 779 din 5 octombrie 2016.

presupune ca, anterior soluţionării cauzei, să studieze circumstanţele particulare ale speţei deduse judecăţii, să realizeze calificarea juridică a cererii şi, ulterior, interpretarea normei de drept şi aplicarea acesteia, pentru emiterea actului jurisdicţional final.

48. Întrucât obiectul procedurii prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă constă în interpretarea de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a unor norme de drept îndoielnice, lacunare sau neclare, care sunt determinante pentru soluţionarea pe fond a cauzei, iar finalitatea demersului constă în împiedicarea apariţiei unei jurisprudenţe neunitare în materie, se constată că instanţa supremă nu poate fi învestită, în cadrul acestei proceduri, cu însăşi interpretarea şi aplicarea legii în scopul soluţionării cauzei respective, atribut ce intră şi trebuie să rămână în sfera de competenţă a instanţei de judecată.

49. În ceea ce priveşte noutatea chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării, în practica Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept s-a reţinut că nu trebuie absolutizat criteriul vechimii normei asupra căreia instanţa este chemată să se pronunţe, ceea ce prezintă importanţă sub acest aspect fiind existenţa şi dezvoltarea unei practici judiciare constante în materie.

50. Prin urmare, caracterul de noutate se pierde, pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanţelor, în urma unei interpretări concretizate într-o practică judiciară consacrată, iar opiniile jurisprudenţiale izolate sau cele pur subiective nu pot constitui temei declanşator al mecanismului pronunţării unei hotărâri prealabile.

51. Din examinarea hotărârilor judecătoreşti depuse la dosarul cauzei se remarcă faptul că doar două curţi de apel s-au confruntat în practică cu această problemă de drept. Majoritatea hotărârilor judecătoreşti identificate au fost pronunţate de Curtea de Apel Piteşti, în sensul arătat anterior, iar Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale a pronunţat Decizia civilă nr. 4.066 din 11 iulie 2017 în Dosarul nr. 30.784/3/2016, care conţine acelaşi mod de rezolvare.

52. Rezultă că, la nivelul instanţelor care au avut de soluţionat astfel de litigii, soluţiile pronunţate în practică au fost unitare. Chiar şi opţiunea provizorie a instanţei de trimitere este în sensul practicii judiciare arătate, iar exprimarea unor opinii teoretice contrare la nivelul unora dintre instanţele care au trimis puncte de vedere, în lipsa unor argumente temeinice, nu susţine concluzia apariţiei riscului unei practici judiciare neunitare şi nu justifică intervenţia preventivă a instanţei supreme în cadrul acestui mecanism de unificare.

53. Aşadar, chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită, deşi decurge dintr-o reglementare intrată relativ recent în câmpul legislativ, şi-a clarificat deja înţelesul în practica judiciară, astfel că se poate concluziona că nu este îndeplinită nici cerinţa noutăţii chestiunii de drept prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, sesizarea fiind inadmisibilă şi sub acest aspect.

20) Decizia nr. 33/2018, publicată în M. Of. nr. 562 din 04 iulie 2018

***Soluția**: Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

"Efectele pe care trebuie să le producă prevederile art. 518 din Codul de procedură civilă determină sau nu încetarea aplicării dispoziţiilor Deciziei în interesul legii nr. 19/2011 pronunţate de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii după intrarea în vigoare a Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, prin care au fost abrogate textele legale care au făcut obiectul interpretării prin amintita decizie în interesul legii, texte care au fost preluate însă în aceeaşi formă în noua legislaţie de asigurări sociale?".

Considerente:

[...] 47. (...) este relevantă, în primul rând, pronunţarea de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a Deciziei nr. 10/2015, prin care a fost respins, ca inadmisibil, recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bacău privind incidenţa chiar a Deciziei nr. 19 din 17 octombrie 2011 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie pronunţate în Dosarul nr. 18/2011 în cauzele care au ca obiect contestaţii împotriva deciziilor emise în temeiul Legii nr. 263/2010, cu modificările şi completările ulterioare, prin care se soluţionează cererile de recalculare a drepturilor de pensie.

48. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a reţinut în cuprinsul Deciziei nr. 10/2015 că, verificând dacă dispoziţiile art. 518 din Codul de procedură civilă se aplică Deciziei nr. 19/2011, se observă că, potrivit principiului tempus regit actum, aceasta a fost pronunţată în baza art. 330^7 din Codul de procedură civilă din 1865, fiind supusă regimului juridic instituit de vechiul cod. Spre deosebire de noua dispoziţie procesual civilă care, în art. 518 din Codul de procedură civilă, include şi o reglementare ratione temporis a întinderii efectelor juridice ale deciziilor pronunţate în interpretarea legii, vechea reglementare nu avea o astfel de normă ce ar fi putut fi interpretată cu privire la efectele Deciziei nr. 19/2011. Or art. 518 din Codul de procedură civilă se aplică hotărârilor pronunţate în interesul legii după intrarea în vigoare a noului cod de procedură. În consecinţă, şi din această perspectivă, dispoziţiile art. 518 din Codul de procedură civilă nu pot constitui obiect al interpretării în această cauză care are ca obiect o decizie pronunţată în baza vechiului cod de procedură civilă.

49. Prin aceeaşi decizie, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a mai statuat asupra chestiunii deduse judecăţii, reţinând că "fiind o problemă de aplicare, şi nu de interpretare a legii rămâne la aprecierea instanţelor de judecată ca, în condiţiile abrogării normei pe care o interpretează, dar ale subzistenţei în cuprinsul noii reglementări a soluţiei legislative anterioare, să aplice raţionamentul juridic şi argumentele care au stat la baza acestuia şi care au dus la dezlegarea dată în Decizia nr. 19/2011, pentru identitate de raţiune, păstrându-şi valabilitatea reperele de analiză fixate prin decizia anterioară, în ceea ce priveşte verificarea aspectelor cu privire la aceste venituri, în raport cu situaţia concretă a fiecărui angajat şi cu dovezile produse. . ."

50. Pe de altă parte, din analiza jurisprudenţei instanţelor de judecată rezultă că problema de drept ce face obiectul prezentei sesizări a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile a mai fost anterior dedusă judecăţii pe rolul instanţelor naţionale de la toate nivelurile.

51. Astfel, instanţele judecătoreşti au fost învestite cu soluţionarea unor cereri de chemare în judecată cu un obiect identic cauzei înregistrate pe rolul instanţei de trimitere, iar în contextul soluţionării acestor cereri s-a pus, în mod unanim, problema interpretării art. 518 din Codul de

procedură civilă, în sensul de a se determina dacă efectele pe care le produc aceste prevederi determină sau nu încetarea aplicării dispoziţiilor Deciziei nr. 19/2011 pronunţate de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii după intrarea în vigoare a Legii nr. 263/2010, prin care au fost abrogate textele legale care au făcut obiectul interpretării prin amintita decizie în interesul legii, texte care au fost preluate însă în aceeaşi formă în noua legislaţie de asigurări sociale.

52. Faptul că jurisprudenţa, în aplicarea acestui text de lege, se conturase şi nu mai este vorba de o chestiune de drept nouă rezultă, aşadar, din analiza hotărârilor judecătoreşti depuse la dosar de către curţile de apel. Toate instanţele de judecată, cu două excepţii, au exprimat opinia unanimă în a aprecia că art. 518 din Codul de procedură civilă trebuie interpretat în sensul că, într-adevăr, acest articol prevede că decizia în interesul legii îşi încetează aplicabilitatea la data modificării, abrogării sau constatării neconstituţionalităţii dispoziţiei legale care a făcut obiectul interpretării, însă în condiţiile în care dispoziţiile menţionate anterior din Legea nr. 263/2010 sunt similare cu cele din Legea nr. 19/2000, care au fost interpretate de instanţa supremă, s-a apreciat că soluţia trebuie să fie identică. S-a mai reţinut, în esenţă, că dispoziţiile cuprinse în Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005 şi Legea nr. 19/2000, care au fost interpretate de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie prin decizia sus-menţionată, au fost preluate cu acelaşi conţinut în legislaţia privitoare la sistemul unitar de pensii publice, motiv pentru care instanţele au apreciat că aspectele avute în vedere cu ocazia pronunţării Deciziei nr. 19/2011 sunt aplicabile şi în cazul cererilor de calculare a pensiilor formulate după data de 1 ianuarie 2011.

53. S-a mai considerat că motivele pentru care instanţa supremă a înlăturat aplicarea dispoziţiilor identice din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, fundamentate pe aplicarea prioritară a principiului contributivităţii şi necesitatea respectării principiului ierarhiei actelor normative, îşi menţin valabilitatea şi sunt incidente mutatis mutandis şi în privinţa prevederilor cuprinse în normele de aplicare a Legii nr. 263/2010.

54. Majoritatea instanţelor de judecată au mai reţinut că trebuie avute în vedere considerentele Deciziei nr. 10/2015 pronunţate de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, prin care s-a verificat dacă dispoziţiile art. 518 din Codul de procedură civilă se aplică Deciziei nr. 19/2011 şi s-a reţinut că, potrivit principiului tempus regit actum, aceasta a fost pronunţată în baza art. 330^7 din Codul de procedură civilă din 1865, fiind supusă regimului juridic instituit de vechiul cod. S-a mai considerat că art. 518 din Codul de procedură civilă se aplică hotărârilor pronunţate în interesul legii după intrarea în vigoare a noului cod de procedură. În concluzie, a reţinut că dispoziţiile art. 518 din Codul de procedură civilă nu pot constitui obiect al interpretării în această cauză care are ca obiect o decizie pronunţată în baza vechiului cod de procedură civilă.

55. În aceste condiţii, orientarea jurisprudenţei naţionale spre o anumită interpretare a normelor analizate şi existenţa unei practici judiciare a instanţelor naţionale determină pierderea caracterului de noutate a chestiunii de drept supuse analizei.

56. Instanţele de judecată, prin utilizarea mecanismului de interpretare a legilor, au procedat la interpretarea şi aplicarea normelor juridice considerate ca prezentând dificultăţi, astfel că obiectul sesizării nu îndeplineşte condiţia noutăţii.

57. Sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept reprezintă un mecanism menit să preîntâmpine apariţia unei practici neunitare în aplicarea şi interpretarea legii de către instanţele judecătoreşti, iar, după

cum s-a arătat, problema de drept ce se solicită a fi dezlegată în speţă a mai fost, anterior, dedusă judecăţii.

58. Prin urmare, existenţa deja a unei practici judiciare relevă că nu mai poate fi sesizată instanţa supremă pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, întrucât scopul preîntâmpinării practicii neunitare nu mai poate fi atins, chestiunea de drept care a suscitat-o nefiind una nouă, ci una soluţionată deja în jurisprudenţă.

59. Asupra acestui aspect, al verificării condiţiei noutăţii, în practica instanţei supreme s-a statuat deja că "se pierde caracterul de noutate, pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanţelor, în urma unei interpretări adecvate, concretizate într-o practică judiciară constantă, opiniile jurisprudenţiale izolate sau cele pur subiective neputând constitui temei declanşator al mecanismului pronunţării unei hotărâri prealabile". (Decizia nr. 4 din 14 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16 iunie 2014; Decizia nr. 6 din 23 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 691 din 22 septembrie 2014; Decizia nr. 3 din 14 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16 iunie 2014).

60. Se tinde, mai degrabă, prin sesizarea formulată, la deturnarea şi denaturarea sensului acestui mecanism de preîntâmpinare a unei practici neunitare în unul de natură dilatorie, de temporizare a judecăţii în faţa instanţei învestite cu judecata litigiului. (În acest sens, a se vedea şi deciziile Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 24 din 29 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 820 din 4 noiembrie 2015, şi nr. 6 din 30 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 24 februarie 2017).

21) Decizia nr. 34/2018, publicată în M. Of. nr. 570 din 06 iulie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a IV-a civilă în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:*

"În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, şi art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările şi completările ulterioare, poate fi sesizată instanţa de judecată după împlinirea termenului de 6 luni instituit de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, ulterior împlinirii termenelor instituite prin art. 33 alin. (1) din această lege, cu o cerere de soluţionare pe fond a notificării persoanei îndreptăţite, notificare nesoluţionată de către entitatea deţinătoare, sau această cerere este tardivă, dat fiind că este formulată ulterior împlinirii termenului astfel instituit prin art. 35 alin. (2) din lege?

În aplicarea art. 1.528 din Codul civil, raportat la art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, este tardivă sau nu cererea persoanei îndreptăţite adresată instanţei ulterior împlinirii termenului de 6 luni instituit de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, prin care se solicită obligarea

unităţii deţinătoare să soluţioneze notificarea după împlinirea termenelor instituite prin art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 (obligaţie de a face)?".

Considerente:

[...] 63. (...) problema de drept a cărei clarificare s-a solicitat de către instanţa de trimitere este aceea dacă depăşirea termenului de 6 luni, reglementat de dispoziţiile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 pentru sesizarea instanţelor judecătoreşti, atrage consecinţa pierderii dreptului procesual al persoanei care se consideră îndreptăţită de a se adresa instanţei, fie cu o cerere de soluţionare pe fond a notificării (acţiune directă), fie cu o cerere de obligare a unităţii deţinătoare la soluţionarea notificării rămase nerezolvate şi după împlinirea termenelor instituite prin dispoziţiile art. 33 şi 34 din lege, prin respingerea sa ca tardivă.

64. Or, fără a fi străină problematicii pe care o ridică, în general, aplicarea dispoziţiilor art. 35 alin. (2) din lege, se remarcă faptul că chestiunea de drept ridicată de instanţa de trimitere nu ajută în mod real şi concret la soluţionarea pe fond a cauzei deduse judecăţii, aceasta fiind privitoare la instituţii de drept procesual care ţin de eventuala calificare a termenului de 6 luni ca fiind unul de decădere, cu implicaţii asupra exerciţiului dreptului de acces la instanţă, problemă care însă nu a fost transpusă în soluţia adoptată în cauză.

65. Este de reţinut că prima instanţă a stabilit că ipoteza cauzei deduse judecăţii este aceea a nesoluţionării notificării în termenul nou pus la dispoziţia unităţii deţinătoare în acest scop prin dispoziţiile Legii nr. 165/2013, termen care este cel prevăzut de art. 33 alin. (1) lit. a) din lege şi care era împlinit la data introducerii acţiunii.

66. Fără a emite niciun fel de consideraţii asupra unei eventuale depăşiri a termenului de 6 luni de zile de sesizare a instanţei, prevăzut prin dispoziţiile art. 35 alin. (2) din lege, tribunalul şi-a limitat argumentarea la stabilirea consecinţelor împlinirii termenelor reglementate prin dispoziţiile art. 33, reţinând că, după acest moment, unităţile deţinătoare nu ar mai putea fi obligate la soluţionarea notificărilor întrucât obligaţia lor în acest sens ar subzista doar pe durata respectivelor termene.

67. După împlinirea termenelor, persoanele care se consideră îndreptăţite la măsuri reparatorii au la dispoziţie exclusiv acţiunea având ca obiect soluţionarea pe fond a notificării, acţiune ce trebuie formulată în termenul de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluţionarea cererilor.

68. Însă, având în vedere că reclamantul a solicitat exclusiv obligarea pârâţilor la soluţionarea notificării, cererea de chemare în judecată a fost considerată ca neîntemeiată, întrucât s-a arătat că obligaţia unităţii deţinătoare de soluţionare a notificării ar fi subzistat numai până la 1 ianuarie 2015, conform prevederilor art. 33 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 165/2013.

69. Exercitând calea de atac a apelului împotriva acestei soluţii, reclamantul a criticat - nu cum se arată în încheierea instanţei de sesizare, respectiv nedepăşirea termenului prevăzut de art. 35 alin. (2) din lege la introducerea acţiunii - (ci) aprecierea tribunalului asupra inexistenţei la dispoziţia părţii a unei acţiuni precum cea promovată, considerându-se că singurul tip de acţiune în materie permis de lege este cel prevăzut de dispoziţiile art. 35 alin. (2) teza finală din Legea nr. 165/2013.

70. Despre această interpretare, apelantul a afirmat că instituie o restricţie a accesului la instanţă neprevăzută de lege (întrucât Legea nr. 165/2013 nu limitează tipul acţiunilor, ci restricţionează sub aspect temporar doar un tip de acţiune, cel prin care s-ar urmări soluţionarea fondului notificării).

71. În ceea ce priveşte poziţia intimatelor-pârâte, nici aceasta nu a fost cea arătată în încheierea de sesizare - în sensul că cererea dedusă judecăţii ar fi fost formulată cu depăşirea termenului legal prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 - ci s-a pretins că unităţile deţinătoare nu mai pot fi obligate la soluţionarea notificărilor după împlinirea termenelor reglementate de art. 33 din Legea nr. 165/2013, obligaţia lor subzistând doar pe durata acestor perioade.

72. De asemenea, se înţelege din opinia instanţei de trimitere asupra chestiunii de drept sesizate că nici aceasta nu consideră că acţiunea dedusă judecăţii ar putea fi soluţionată prin respingerea sa ca tardivă pentru motivul formulării acesteia cu depăşirea termenului de 6 luni prevăzut de art. 35 alin. (2) din lege.

73. Prin urmare, cum problema tipului de acţiune aflat la dispoziţia persoanei care se consideră îndreptăţită ulterior împlinirii termenului de 6 luni prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 şi eventuala tardivitate a introducerii acesteia sunt chestiuni care ţin de instituţii de drept procesual care nu au fost aplicate şi nu au fundamentat în mod direct soluţia adoptată în cauză, se constată că nu se poate reţine îndeplinirea condiţiei de admisibilitate a sesizării, anume ca aceasta să fie privitoare la o chestiune de drept de a cărei lămurire să depindă soluţionarea pe fond a cauzei în care a fost ridicată.

74. Condiţia noutăţii chestiunii de drept supusă interpretării este îndeplinită - în lumina jurisprudenţei Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept - atunci când aceasta îşi are izvorul în reglementări recent intrate în vigoare şi instanţele nu i-au dat încă o anumită interpretare şi aplicare la nivel jurisprudenţial ori atunci când se impun anumite clarificări, într-un context legislativ nou sau modificat faţă de unul anterior, de natură să impună reevaluarea sau reinterpretarea normei de drept analizate.

75. Întrebarea instanţei de trimitere ţine de interpretarea şi aplicarea unui text de lege, cel prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 care, chiar dacă se regăseşte în conţinutul unui act normativ ce şi-a pierdut caracterul de lege nouă, prin funcţia şi modul de reglementare, abia începe să devină actual, aplicabilitatea sa fiind amânată după expirarea termenelor noi puse la dispoziţia entităţilor învestite sau unităţilor deţinătoare, pentru soluţionarea notificărilor, prin Legea nr. 165/2013 (unele dintre aceste termene abia împlinindu-se, iar altele nefiind încă împlinite).

76. Jurisprudenţa consultată nu poate fi considerată unitară cât timp există instanţe care au soluţionat cereri întemeiate pe dispoziţiile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 prin respingerea lor ca tardive, pentru depăşirea termenului de 6 luni prevăzut pentru sesizarea instanţei, în timp ce altele au soluţionat acelaşi tip de acţiuni pe fond, fără verificarea aspectului formal legat de data introducerii acţiunii.

77. Analiza hotărârilor judecătoreşti pronunţate şi a punctelor de vedere exprimate de colectivele de judecători de la instanţele naţionale oferă indicii referitoare la posibilitatea ivirii unei practici neunitare pe chestiunea de drept sesizată, însăşi opinia instanţei de trimitere fiind în disonanţă cu acea parte a practicii judiciare ce a făcut aplicarea dispoziţiilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013.

78. Problema de drept ce face obiectul întrebării prealabile nu a fost dezlegată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nici pe cale jurisprudenţială, dar nici pe calea recursului în interesul legii.

22) Decizia nr. 35/2018, publicată în M. Of. nr. 810 din 21 septembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava - Secţia I civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile referitoare la următoarea chestiune de drept: "dacă art. 8 alin. (2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, cu modificările şi completările ulterioare, se interpretează în sensul că se aplică şi la stabilirea cuantumului ajutoarelor prevăzute de art. 20 alin. (1) şi (2) din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare, şi dacă noţiunea «limită de vârstă de pensionare prevăzută de lege», reglementată de art. 20 alin. (2) din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010, reprezintă «vârsta standard de pensionare pentru limită de vârstă» prevăzută de art. 16 alin. (2) din Legea nr. 223/2015 privind pensiile militare de stat, cu modificările şi completările ulterioare, care se atinge prin creşterea vârstelor standard de pensionare, conform eşalonării prevăzute în anexa la lege sau reprezintă vârsta de pensionare stabilită în raport cu situaţia concretă a fiecărui reclamant".*

Considerente:

[...] 77. (...) în cauză se solicită interpretarea unor texte de lege vizând modul concret de calcul al cuantumului ajutoarelor prevăzute de art. 20 alin. (1) şi (2) din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010, în condiţiile în care prin Decizia nr. 5/2018 s-a stabilit că acţiunile având ca obiect acordarea ajutoarelor salariale, formulate în temeiul art. 20 alin. (1) din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010 şi introduse în perioada de suspendare a exerciţiului dreptului la acordarea de ajutoare/indemnizaţii, sunt prematur formulate.

78. În considerentele acestei decizii (punctele 94, 95 şi 96) s-a reţinut că, în urma analizei circumstanţelor specifice ale instituirii acestor drepturi, "pe fondul suspendării repetate prin acte normative reţinute ca fiind constituţionale, acestea nu au intrat în patrimoniul beneficiarilor avuţi în vedere de Legea-cadru nr. 284/2010, ele având în continuare un conţinut abstract, fiind condiţionate în recunoaşterea lor concretă de o nouă manifestare a legiuitorului, motiv pentru care nu pot fi considerate «bunuri» din această perspectivă".

79. De subliniat este şi faptul că, prin art. 11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 90/2017 privind unele măsuri fiscal- bugetare, modificarea şi completarea unor acte normative şi prorogarea unor termene, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 80/2018, cu modificările şi completările ulterioare (Ordonanţa de urgenţă nr. 90/2017), intrată în vigoare la data de 7 decembrie 2017, s-a prevăzut în mod expres că în anul 2018 nu se acordă ajutoarele sau, după caz, indemnizaţiile la ieşirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă.

80. În consecinţă, aşa cum s-a reţinut şi în Decizia nr. 5/2018, dreptul a cărui valorificare s-a solicitat de către reclamanţi, respectiv plata ajutoarelor prevăzute de art. 20 din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010, nu este actual.

81. Este adevărat că, în speţă, instanţa titulară a sesizării a admis apelul, a anulat în tot sentinţa apelată şi, respingând excepţia prematurităţii acţiunii ca nefondată, a reţinut cauza în vederea evocării fondului, apreciind că "după data de 1 iulie 2017 dispoziţiile art. 20 alin. (1) şi (2) din anexa nr. VII la Legea- cadru nr. 284/2010 sunt actuale", însă rolul mecanismului de unificare a practicii reglementat de art. 519 din Codul de procedură civilă este de a da o interpretare unui text de lege neclar şi de a preîntâmpina o jurisprudenţă neunitară, iar nu de a rezolva o situaţie particulară, dedusă judecăţii instanţei de trimitere.

82. În condiţiile în care exerciţiul dreptului la acordarea ajutoarelor prevăzute de art. 20 din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010 a fost suspendat prin prevederi legale succesive, speciale şi derogatorii, începând cu anul 2011 şi până în anul 2017, inclusiv, aşa cum s-a constatat în mod constant de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, se apreciază că nu poate fi vorba nici de o speranţă legitimă de valorificare efectivă a acestor drepturi.

83. Potrivit celor statuate în considerentele Deciziei nr. 5/2018 (punctele 95, 96), această concluzie se consolidează în contextul abrogării Legii-cadru nr. 284/2010 prin Legea-cadru nr. 153/2017, care nu mai stabileşte asemenea drepturi, art. 66 din Legea nr. 24/2000 recunoscând posibilitatea abrogării chiar şi în cazul normelor suspendate.

84. În acest context, faţă de soluţia impusă de Decizia nr. 5/2018, obligatorie potrivit dispoziţiilor art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept observă că soluţia pe fond a chestiunii de drept supuse mecanismului de unificare reglementat de art. 519 din Codul de procedură civilă nu ar putea fi extinsă litigiilor având acelaşi obiect cu cauza ce a determinat prezenta sesizare.

23) Decizia nr. 37/2018, publicată în M. Of. nr. 624 din 18 iulie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Sibiu - Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile privind dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "aplicabilitatea dispoziţiilor Legii nr. 77/2016, în situaţia prevăzută de art. 4 alin. (1) lit. c) teza a II-a: «(1) Pentru stingerea creanţei izvorând dintr-un contract de credit şi a accesoriilor sale prin dare în plată trebuie îndeplinite, în mod cumulativ, următoarele condiţii: c) (...) indiferent de scopul pentru care a fost contractat, este garantat cu cel puţin un imobil având destinaţia de locuinţă» raportat la dispoziţiile art. 1 alin. (1) şi (3) din acelaşi act normativ: «(1) Prezenta lege se aplică raporturilor juridice dintre consumatori şi instituţiile de credit, instituţiile financiare nebancare sau cesionarii creanţelor deţinute asupra consumatorilor. (...) (3) Dispoziţiile prezentei legi se aplică şi în cazul în care creanţa creditorului izvorând dintr-un contract de credit este garantată cu fideiusiunea şi/sau solidaritatea unuia sau mai multor codebitori sau coplătitori» şi în ipoteza în care debitorul principal - împrumutatul titular al contractului de credit nu este consumator, respectiv este profesionist".*

Considerente:

[...] 55. Actul normativ aplicabil litigiului în soluţionarea căruia a fost formulată prezenta sesizare este Legea nr. 77/2016, act normativ care, în condiţiile reglementate în cuprinsul său, prin derogare de la dispoziţiile Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare, în esenţă, a recunoscut dreptul consumatorului de a beneficia de stingerea obligaţiilor izvorâte din contractele de credit, prin darea în plată a imobilului ipotecat în favoarea creditorului.

56. Art. 5 alin. (1) din Legea nr. 77/2016 prevede că: "În vederea aplicării prezentei legi, consumatorul transmite creditorului, prin intermediul unui executor judecătoresc, al unui avocat sau al unui notar public, o notificare prin care îl informează că a decis să îi transmită dreptul de proprietate asupra imobilului în vederea stingerii datoriei izvorând din contractul de credit ipotecar, detaliind şi condiţiile de admisibilitate a cererii, astfel cum sunt reglementate la art. 4."

57. Potrivit art. 7 alin. (1) din Legea nr. 77/2016: "În termen de 10 zile de la data comunicării notificării emise în conformitate cu dispoziţiile art. 5, creditorul poate contesta îndeplinirea condiţiilor de admisibilitate a procedurii reglementate de prezenta lege."

58. Litigiul aflat pe rolul instanţei care a formulat prezenta sesizare are ca obiect o astfel de contestaţie întemeiată pe prevederile art. 7 alin. (1) din Legea nr. 77/2016, fiind provocat de emiterea unei notificări despre care destinatarul acesteia (instituţie de credit) apreciază că nu îndeplineşte condiţiile reglementate de lege, raportul juridic litigios astfel născut având ca subiecte pe emitentul şi, respectiv, pe destinatarul notificării.

59. Cauza a fost soluţionată în primă instanţă de Judecătoria Sibiu, conform normei speciale de competenţă materială şi teritorială prevăzută de art. 7 alin. (2) din Legea nr. 77/2016: "Cererea se judecă în procedură de urgenţă, cu citarea părţilor, de judecătoria în circumscripţia căreia domiciliază consumatorul" şi, la data formulării prezentei sesizări, se află în faza soluţionării apelului, pe rolul Tribunalului Sibiu.

60. Se apreciază că în cauza de natura celei în care s-a formulat prezenta trimitere preliminară este lipsită de relevanţă valoarea creditului acordat sau a creanţei de la momentul sesizării instanţei, prin voinţa legiuitorului inserată în cuprinsul unei norme speciale de competenţă, anume art. 7 alin. (2) din Legea nr. 77/2016.

61. În contextul reglementării generale - Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă - posibilitatea stabilirii prin norme speciale a competenţei materiale a judecătoriei de a soluţiona o pricină în primă instanţă este reflectată de prevederile art. 94 pct. 3 din Codul de procedură civilă, potrivit cărora judecătoriile judecă "orice alte cereri date prin lege în competenţa lor", norme speciale ce pot fi regăsite în cuprinsul Codului de procedură civilă ori în acte normative speciale, derogatorii de la normele de competenţă de drept comun.

62. În consecinţă, dacă pentru determinarea competenţei materiale a judecătoriei de a soluţiona o cerere în primă instanţă s-a făcut aplicarea criteriului legal reglementat de art. 94 pct. 3 din Codul de procedură civilă, este exclusă incidenţa altui criteriu legal, fie dintre cele reglementate la art. 94 pct. 1 lit. a) -k), fie a celui de la art. 94 pct. 2 din Codul de procedură civilă.

63. Cum criteriul cererilor evaluabile în bani cu o valoare de până la 200.000 lei inclusiv este plasat în cuprinsul art. 94 pct. 1 lit. k), în timp ce cererile evaluabile în bani cu o valoare de peste 200.000 lei sunt atribuite în competenţa de primă instanţă a tribunalelor prin efectul incidenţei normei ce reglementează plenitudinea de competenţă a tribunalelor, respectiv art. 95 pct. 1 din Codul de procedură civilă, rezultă că în cauza în care s-a formulat trimiterea preliminară valoarea creditului sau a datoriei rămase de achitat în legătură cu care se contestă îndeplinirea condiţiilor reglementate de legea specială pentru a se constata stingerea obligaţiilor debitorului prin darea în plată este o circumstanţă lipsită de relevanţă în contextul criteriilor legale privind stabilirea competenţei de primă instanţă.

64. Aşadar, valoarea creditului are legătură doar cu analiza condiţiilor reglementate de Legea nr. 77/2016 pentru stingerea creanţei prin darea în plată a imobilului ipotecat, întrucât, potrivit art. 4 alin. (1) lit. b) din lege, numai obligaţiile izvorâte din creditele al căror cuantum nu depăşea, la momentul acordării, echivalentul în lei al sumei de 250.000 euro, sumă calculată la cursul de schimb publicat de către Banca Naţională a României în ziua încheierii contractului de credit, pot fi stinse prin procedura dării în plată reglementată de această lege specială.

65. În ceea ce priveşte căile de atac ce pot fi exercitate împotriva hotărârii pronunţate în primă instanţă de către judecătorie în această materie, art. 7 alin. (3) din Legea nr. 77/2016 prevede că: "Apelul împotriva hotărârii pronunţate în conformitate cu dispoziţiile alin. (2) se depune de partea

interesată în termen de 15 zile lucrătoare de la comunicare şi se judecă cu celeritate."

66. Competenţa de soluţionare a apelului revine tribunalului, conform art. 95 pct. 2 din Codul de procedură civilă.

67. Această dispoziţie legală trebuie interpretată ca o normă derogatorie de la prevederile de drept comun cuprinse în art. 468 alin. (1) din Codul de procedură civilă potrivit cărora: "Termenul de apel este de 30 de zile de la comunicarea hotărârii, dacă legea nu dispune altfel", numai în ceea ce priveşte termenul de apel şi modul de calcul pe zile libere instituit de art. 181 alin. (1) pct. 2 din Codul de procedură civilă, specificându-se că cele 15 zile sunt lucrătoare.

68. Fiind o normă cuprinsă într-o lege specială, ea este de strictă interpretare şi aplicare. Prin urmare, aceasta nu ar putea fi interpretată în sensul derogării de la legea generală şi în ceea ce priveşte posibilitatea exercitării căii de atac a recursului.

69. Dacă legiuitorul ar fi intenţionat să suprime recursul în cazul litigiilor întemeiate peart. 7 din Legea nr. 77/2016 ar fi prevăzut în mod expres că hotărârea pronunţată în astfel de litigii poate fi atacată numai cu apel, deoarece, potrivit art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările ulterioare (normă incidentă în litigiile pornite în intervalul cuprins între data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă - 15 februarie 2013 - şi data de 31 decembrie 2018), precum şi de art. 483 alin. (2) teza finală din Codul de procedură civilă [ce va fi incidentă în litigiile pornite după 1 ianuarie 2019, astfel cum prevede art. XVII alin. (1) din Legea nr. 2/2013, cu modificările ulterioare], hotărârile de primă instanţă sunt exceptate de la recurs doar în situaţia în care legea prevede că sunt supuse numai apelului.

70. Neexistând o astfel de prevedere în legea specială, vor deveni aplicabile dispoziţiile dreptului comun în ceea ce priveşte posibilitatea exercitării căii de atac a recursului, respectiv prevederile art. 483 alin. (1) din Codul de procedură civilă, text a cărui aplicabilitate nu a fost amânată prin Legea nr. 2/2013, cu modificările ulterioare.

71. Potrivit regulii generale cuprinse în art. 483 alin. (1) din Codul de procedură civilă, hotărârile date în apel sunt supuse recursului, cu excepţiile cuprinse în art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013, cu modificările ulterioare, excepţii între care nu se regăsesc şi hotărârile pronunţate în litigiile atribuite prin lege, în temeiul art. 94 alin. 3 din Codul de procedură civilă, în competenţa materială de primă instanţă a judecătoriei.

72. Cum excepţiile sunt de strictă interpretare, rezultă că astfel de hotărâri sunt susceptibile de recurs, prin aplicarea regulii instituite prin art. 483 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

73. Contestaţia întemeiată pe prevederile art. 7 din Legea nr. 77/2016 este o cerere atribuită de legiuitor printr-o lege specială, în temeiul art. 94 pct. 3 din Codul de procedură civilă, în competenţa materială de primă instanţă a judecătoriei, indiferent de valoarea litigiului.

74. Precizarea anterioară este necesară pentru a se argumenta inaplicabilitatea excepţiei de a fi atacate cu recurs hotărârile pronunţate în cererile evaluabile în bani situate sub un anumit prag valoric, excepţie, de altfel, eliminată ca efect al constatării neconstituţionalităţii sintagmei "precum şi în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv" cuprinse în art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările ulterioare, prin Decizia Curţii Constituţionale nr. 369 din 30 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 582 din 20 iulie 2017.

75. Cum pentru stabilirea competenţei de soluţionare a pricinii în primă instanţă nu a fost aplicat criteriul de la art. 94 pct. 1 lit. k) din Codul de procedură civilă ori cel de la art. 95 pct. 1 din Codul de procedură civilă, în mod consecutiv, pentru posibilitatea exercitării recursului (ca efect general al Deciziei Curţii Constituţionale nr. 369/2017), de asemenea, nu era aplicabil criteriul caracterului evaluabil în bani al cererii, întrucât criteriul legal de stabilire şi verificare a competenţei trebuie să fie acelaşi de la iniţierea procesului până la soluţionarea definitivă a litigiului.

76. Aceeaşi interpretare a fost dată şi în cuprinsul Deciziei nr. 6 din 22 ianuarie 2018 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, pronunţată în Dosarul nr. 2.477/1/2017 şi publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 261 din 26 martie 2018.

77. Prin urmare, în cauza în care a fost formulată prezenta sesizare, hotărârea ce urmează a fi pronunţată de instanţa de apel este supusă recursului, situaţie în care se consideră că nu este îndeplinită condiţia de admisibilitate prevăzută de art. 519 din Codul de procedură civilă, potrivit căreia titularul sesizării trebuie să fie învestit cu soluţionarea cauzei în ultimă instanţă.

24) Decizia nr. 38/2018, publicată în M. Of. nr. 790 din 14 septembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a III-a contencios administrativ şi fiscal în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

"Prevederile art. 76 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenţei, cu modificările şi completările ulterioare, se pot interpreta în sensul că, în măsura în care o creanţă fiscală nu a fost valorificată în procedura insolvenţei din cauza omisiunii organului fiscal în a depune o declaraţie de creanţă, printre efectele decăderii acestui creditor din dreptul de a-şi realiza creanţa se regăsesc şi acelea că nu va mai putea uza de mijloacele specifice de stabilire, impunere şi recuperare reglementate de Codul fiscal şi Codul de procedură fiscală, respectiv nu va mai putea emite o decizie de impunere care să cuprindă creanţa împotriva debitorului său, anterioară deschiderii procedurii?"

Considerente:

[...] 56. (...) asupra modului de aplicare a dispoziţiilor legale supuse interpretării Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a statuat prin deciziile nr. 1.466 din 6 aprilie 2011 şi nr. 1.690 din 18 iunie 2015, pronunţate de Secţia comercială, respectiv de Secţia a II-a civilă, ale căror considerente relevante au fost redate la capitolul sus-menţionat.

57. Mai mult, aşa cum s-a arătat mai sus, la cap. VI, prin Decizia nr. 28 din 16 aprilie 2018, publicată anterior redactării prezentei decizii, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a III-a contencios administrativ şi fiscal şi a stabilit că "Prevederile art. 147^3 din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal se interpretează în sensul că dacă s-a constatat, prin hotărâre definitivă, că o creanţă fiscală nu poate fi valorificată în procedura insolvenţei reglementată de Legea nr. 85/2006, ca urmare a depunerii tardive a acesteia, aceeaşi creanţă nu mai poate fi valorificată de organul fiscal în procedura soluţionării cererii de rambursare a T.V.A., formulată de debitoarea aflată în procedura insolvenţei".

58. Constatând că problema supusă dezlegării în cauza respectivă vizează prioritatea aplicării - în cadrul procedurii de recuperare a unei creanţe fiscale împotriva unui debitor aflat în procedura de insolvenţă - între două norme cu caracter special, respectiv dispoziţiile art. 147^3 din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, pe de o parte, şi dispoziţiile art. 64 alin. (1) şi art. 76 din Legea nr. 85/2006, pe de altă parte, instanţa supremă reţine, prin Decizia nr. 28 din 16 aprilie 2018, că dintre cele două legi speciale aflate în concurs este aplicabilă cu prioritate Legea nr. 85/2006, care reglementează procedura insolvenţei.

59. S-a reţinut, în considerentele deciziei sus-menţionate, că deschiderea procedurii insolvenţei marchează începutul unei perioade fiscale speciale, în care recuperarea creanţelor împotriva unui debitor în insolvenţă este guvernată de dispoziţiile legii speciale, care instituie în sarcina titularului unei creanţe născute anterior deschiderii procedurii obligaţia depunerii în termenul legal a declaraţiei de creanţă. Neîndeplinirea acestei obligaţii produce asupra realizării creanţei efectul prevăzut de art. 76 din Legea nr. 85/2006, în sensul că respectivul creditor nu va mai avea dreptul de a-şi realiza creanţa împotriva debitorului, în timpul procedurii sau după închiderea acesteia, şi nici împotriva membrilor ori asociaţilor cu răspundere nelimitată ai persoanei juridice debitoare, în timpul procedurii şi nici ulterior închiderii procedurii, cu excepţia cazului în care debitorul a fost găsit vinovat de bancrută simplă sau bancrută frauduloasă sau s-a angajat răspunderea membrilor organelor de conducere pentru efectuarea de plăţi sau transferuri frauduloase.

60. S-a reţinut, de asemenea, că, deşi legea insolvenţei şi Codul fiscal conţin, ambele, dispoziţii cu caracter special, fiecare are propriul domeniu de reglementare şi, în condiţiile în care la procedura colectivă, egalitară şi concursuală a insolvenţei participă toţi creditorii, inclusiv creditorii bugetari, aceştia trebuie să se supună prevederilor legii insolvenţei în procesul de realizare a creanţei. Pe cale de consecinţă, în cursul acestei proceduri speciale de insolvenţă nu mai pot fi aplicate, în ceea ce priveşte realizarea creanţelor, dispoziţiile contrare dintr-o altă lege, chiar dacă aceasta reglementează o procedură de stabilire a creanţelor fiscale, aşa cum este Codul fiscal; între legea specială şi legea generală, prioritară este aplicarea celei dintâi, conform principiului specialia generalibus derogant.

61. Aceasta, întrucât Codul fiscal reglementează procedura generală de stabilire a creanţelor fiscale şi de recuperare a creanţelor fiscale împotriva debitorilor care nu se află în situaţii speciale, cum este procedura de insolvenţă, iar Legea nr. 85/2006 reglementează procedura specială de realizare a tuturor creanţelor, inclusiv a creanţelor fiscale faţă de un debitor în insolvenţă.

62. Se constată aşadar că Decizia nr. 28 din 16 aprilie 2018 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept lămureşte problema de drept ce face obiectul sesizării formulate de Curtea de Apel Cluj.

63. Nu în ultimul rând, se constată că jurisprudenţa instanţelor naţionale şi punctele de vedere exprimate de acestea cu privire la problema de drept supusă dezlegării, astfel cum au fost sintetizate la cap. VI pct. 26 şi următoarele, deşi anterioare Deciziei nr. 28 din 16 aprilie 2018 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, sunt cvasiunitare, în sensul soluţiei pronunţate prin această decizie (o singură instanţă exprimându-se în sens contrar), neexistând aşadar, nici măcar la data formulării sesizării, premisele apariţiei unei controverse asupra interpretării textului de lege în discuţie şi deci necesitatea preîntâmpinării unei practici neunitare cu privire la modul de aplicare a acestuia.

64. Având în vedere că problema de drept ce face obiectul sesizării a fost deja dezlegată de instanţa supremă printr-o hotărâre prealabilă anterioară, se constată că nu sunt întrunite condiţiile

de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă pentru declanşarea procedurii privind pronunţarea unei hotărâri prealabile.

25) Decizia nr. 39/2018, publicată în M. Of. nr. 806 din 20 septembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Braşov - Secţia I civilă pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile privind "interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 19, art. 26 şi art. 61 alin. (3) lit. b) din Legea nr. 223/2015 privind pensiile militare de stat, cu modificările şi completările ulterioare, în sensul dacă pot beneficia de pensie de serviciu pentru limită de vârstă în condiţiile acestei legi militarii ale căror drepturi la pensie pentru limită de vârstă s-au deschis în temeiul Legii nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat şi asistenţă socială, cu modificările şi completările ulterioare".*

Considerente:

[...] 38. Din încheierea de sesizare a instanţei nu se întrevede explicit care este pragul de dificultate al întrebării şi în ce măsură acesta depăşeşte obligaţia ordinară a instanţei de a interpreta şi aplica legea în cadrul soluţionării unui litigiu (în acest sens, Decizia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 18 din 5 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 337 din 17 aprilie 2018). Atunci când niciun raţionament juridic al instanţei de trimitere nu arată în ce ar consta caracterul lacunar al normei, care să necesite o dezlegare de principiu în scopul împiedicării apariţiei unei jurisprudenţe neunitare în materie, soluţia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a fost aceea de respingere a sesizării ca inadmisibilă (în acest sens, deciziile nr. 62 din 18 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 797 din 9 octombrie 2017, nr. 6 din 30 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 24 februarie 2017; nr. 16 din 23 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 779 din 5 octombrie 2016; nr. 10 din 4 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 393 din 23 mai 2016; nr. 24 din 29 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 820 din 4 noiembrie 2015).

39. Normele de drept vizate nu sunt nici lacunare, nici incomplete sau neclare, iar chestiunea de drept supusă dezbaterii nu este una veritabilă, aceasta neavând o dificultate reală de interpretare din perspectiva aplicării în timp a legii civile, potrivit art. 6 din Codul civil şi art. 15 din Constituţie, a domeniului de reglementare şi a beneficiarilor (destinatarilor) Legii nr. 223/2015, respectiv a regulilor de interpretare a normelor juridice, care să necesite o rezolvare de principiu pe calea procedurii prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă.

40. Respectând principiul aplicării în timp a legii civile, se poate constata fără dificultate că Legea nr. 223/2015 se aplică situaţiilor juridice născute după intrarea sa în vigoare (tempus regis actum), cu alte cuvinte cazurilor de deschidere a drepturilor la pensie intervenite după intrarea în vigoare, cu observarea posibilelor excepţii, care sunt de strictă interpretare şi care trebuie prevăzute în cuprinsul legii, deoarece excepţiile nu se presupun.

41. Din perspectiva beneficiarilor legii, categorii sociale indicate (cu explicitarea termenilor folosiţi), în capitolul II - Sistemul pensiilor militare de stat, secţiunea 1 - Pensia de serviciu (art. 15-31) sunt reglementate trei categorii de pensii de serviciu, respectiv pentru limită de vârstă (art. 16) - solicitată în cauză, anticipată (art. 17) şi anticipată parţială (art. 18), iar în ceea ce priveşte

vocaţia la beneficiul acestora sunt prevăzute în mod clar, cumulativ, condiţia comună privind calitatea de militar (singura care interesează în speţă) în activitate şi condiţii distincte de vârstă (60 de ani în cazul primeia, ce va fi atinsă prin creşterea vârstelor standard de pensionare conform anexei legii), vechime efectivă din care vechime de serviciu (25 de ani vechime efectivă din care 15 ani vechime în serviciu pentru pensia pentru limită de vârstă şi pensia anticipată, 20 de ani vechime efectivă din care 10 ani vechime în serviciu pentru pensia anticipată parţială) şi condiţii speciale de trecere în rezervă sau direct în retragere ori de încetare a raporturilor de serviciu (comune pentru pensia anticipată şi anticipată parţială).

42. Articolul 19 din Legea nr. 223/2015, unul dintre textele legale care fac obiectul sesizării, prevede că "Militarii, poliţiştii şi funcţionarii publici cu statut special, care la data trecerii în rezervă ori a încetării raporturilor de serviciu nu îndeplinesc condiţiile de acordare a unei pensii de serviciu, dar au o vechime în serviciu de cel puţin 10 ani, beneficiază de pensie de serviciu la împlinirea vârstei standard de pensionare pentru limită de vârstă prevăzută de prezenta lege, pentru numărul anilor de vechime în serviciu, stabiliţi în condiţiile art. 3 lit. e), la care se adaugă sporurile acordate conform art. 24."

43. Topografia în cadrul secţiunii legii şi conţinutul acestei norme denotă în mod clar că sunt avuţi în vedere cei care nu îndeplinesc condiţiile de acordare a pensiei de serviciu în oricare dintre formele reglementate, anterior, în art. 16-18, între care nu se regăseşte militarul trecut în rezervă (în cauză, la data de 17 august 1984) şi pensionat în sistemul public anterior intrării în vigoare a legii (în cauză, la data 15 februarie 2001, în temeiul Legii nr. 3/1977).

44. Potrivit art. 26 din Legea nr. 223/2015, obiect al sesizării:

"(1) Pentru militarii, poliţiştii şi funcţionarii publici cu statut special care la data trecerii în rezervă sau a încetării raporturilor de serviciu nu îndeplinesc condiţiile de acordare a unei pensii prevăzute la art. 14 lit. a) şi b), deschiderea dreptului la pensie se efectuează mai întâi de către sistemul în care îndeplineşte condiţiile cumulative de pensionare, cu excepţia situaţiilor prevăzute la art. 19.

(2) Între sistemul pensiilor militare de stat şi sistemul public de pensii, precum şi sistemele proprii de asigurări sociale neintegrate acestuia se recunosc reciproc stagiile de cotizare, respectiv vechimea în muncă sau vechimea în serviciu, în vederea deschiderii dreptului la pensie în condiţiile alin. (1).

(3) În situaţia prevăzută la alin. (1), pensia militară de stat se stabileşte doar pentru perioadele de vechime în serviciu, la care se adaugă sporurile acordate conform art. 24, la calculul pensiei de invaliditate stagiul potenţial se acordă doar de către ultimul sistem în care persoana a fost asigurată."

45. Pe lângă faptul că art. 19 şi art. 26 din lege se exclud reciproc de la aplicare, astfel cum rezultă în mod explicit din art. 26 alin. (1), acest din urmă articol se referă la militarii care la data trecerii în rezervă sau a încetării raporturilor de serviciu nu îndeplinesc condiţiile de acordare a unei pensii prevăzute la art. 14 lit. a) referitor la pensia de serviciu [şi lit. b) referitor la pensia de invaliditate, ipoteză nerelevantă în speţă], elemente care plasează trecerea în rezervă sau încetarea raporturilor de serviciu după intrarea în vigoare a legii, iar condiţiile sunt cele cuprinse în art. 16-18, mai sus redate, pe care militarii trecuţi în rezervă şi pensionaţi în sistemul public anterior intrării în vigoare a legii nu le îndeplinesc, neavând nici vocaţia de a beneficia de acestea, cum s-a mai subliniat.

46. Totodată, art. 26 alin. (1) din lege se referă la deschiderea dreptului la pensie (sintagmă cu care se mai operează şi în art. 122), reper temporal la care se apreciază îndeplinirea cerinţelor

Legii nr. 223/2015, ceea ce înseamnă, în mod clar şi încă o dată, că nu este avută în vedere o deschidere a dreptului la pensie făcută anterior intrării în vigoare a legii, ipoteză reclamată în cauză.

47. Dreptul de opţiune a fost justificat de către petent în cauză şi cu dispoziţiile art. 27, potrivit căruia "Perioadele de vechime în serviciu prevăzute la art. 3 lit. e) pct. 3-5, care sunt recunoscute ca perioade asimilate în sistemul public de pensii sau care constituie vechime în muncă sau în serviciu în sistemele proprii de asigurări sociale neintegrate sistemului public de pensii, se iau în calcul, opţional, în unul dintre sisteme", însă acesta este în strânsă corelaţie cu art. 26, anterior.

48. Excluderea de la regimul Legii nr. 223/2015 a militarilor pensionaţi în sistemul public de stat reglementat de Legea nr. 3/1977, între care şi petentul, este făcută explicit şi prin dispoziţiile tranzitorii ale acesteia, care conferă efect retroactiv legii, cu titlu de excepţie, numai asupra pensiilor militare de stat stabilite anterior Legii nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, cu modificările ulterioare (Legea nr. 119/2010), şi a pensiilor stabilite în sistemul public reglementat de Legea nr. 263/2010. Astfel, pensiile militare de stat au avut o reglementare distinctă, specială faţă de sistemul public, până la adoptarea Legii nr. 119/2010, care prin art. 1 a prevăzut că pe data intrării în vigoare anumite categorii de pensii, stabilite pe baza legislaţiei anterioare, printre care şi pensiile militare de stat lit. a)], devin pensii în înţelesul Legii nr. 19/2000. Dispoziţiile art. 1 lit. a) ale Legii nr. 119/2010 au fost abrogate prinart. 124 lit. a) din Legea nr. 223/2015, prin care s-a reintrodus sistemul pensiilor militare de stat şi alte drepturi de asigurări sociale din domeniul apărării naţionale, ordinii publice şi securităţii naţionale, care acoperă dreptul la pensii şi asigurări sociale pentru militari, poliţişti şi funcţionari publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare.

49. În acest sens, art. 109 alin. (1) din Legea nr. 223/2015 prevede că "Pensiile militarilor, poliţiştilor şi funcţionarilor publici cu statut special recalculate în baza Legii nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, cu modificările ulterioare, revizuite în baza Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 1/2011 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor acordate beneficiarilor proveniţi din sistemul de apărare, ordine publică şi siguranţă naţională, aprobată prin Legea nr. 165/2011, cu modificările şi completările ulterioare, cele plătite în baza Legii nr. 241/2013 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor acordate beneficiarilor proveniţi din sistemul de apărare, ordine publică şi siguranţă naţională, cu modificările ulterioare, precum şi pensiile stabilite în baza Legii nr. 80/1995, cu modificările şi completările ulterioare, devin pensii militare de stat şi se recalculează potrivit prevederilor prezentei legi, în raport cu vechimea valorificată prin ultima decizie de pensie şi baza de calcul stabilită conform prevederilor art. 28, actualizată conform prevederilor legale care reglementează salarizarea militarilor, poliţiştilor şi funcţionarilor publici cu statut special la data intrării în vigoare a prezentei legi."

50. De asemenea, art. 110 din Legea nr. 223/2015 prevede că:

"(1) Pensiile militarilor, poliţiştilor şi funcţionarilor publici cu statut special stabilite în baza Legii nr. 263/2010, cu modificările şi completările ulterioare, devin pensii militare de stat şi se recalculează potrivit prevederilor prezentei legi, în termen de maximum 24 de luni de la intrarea în vigoare a acesteia, în raport cu vechimea valorificată prin ultima decizie de pensie şi baza de calcul stabilită conform prevederilor art. 28, actualizată conform prevederilor legale care reglementează salarizarea militarilor, poliţiştilor şi funcţionarilor publici cu statut special la data intrării în vigoare a prezentei legi. (...)

(5) Persoanele care au realizat stagiu de cotizare în specialitate şi ale căror drepturi de pensie au fost stabilite de către casele teritoriale de pensii conform Legii nr. 263/2010, cu modificările şi completările ulterioare, pot opta pentru recalcularea pensiei, în condiţiile prezentei legi, la casele de pensii sectoriale, în funcţie de ultimul loc de muncă din care au trecut în rezervă/retragere sau de la care le-au încetat raporturile de serviciu. (...)"

51. În raport cu Legea nr. 263/2010, art. 122 mai prevede că "Militarii, poliţiştii şi funcţionarii publici cu statut special, precum şi urmaşii acestora, care la data deschiderii dreptului de pensie, de către casa de pensii sectorială competentă, îndeplinesc condiţiile prevăzute de prezenta lege, cât şi cele prevăzute la data de 1 ianuarie 2016 de Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, pot opta în termen de 5 ani, de la data intrării în vigoare a prezentei legi, pentru modul de calcul prevăzut de Legea nr. 263/2010, cu modificările şi completările ulterioare, în vigoare la data de 1 ianuarie 2016."

52. Atât timp cât trimiterea făcută la pensiile stabilite în sistemul public vizează explicit şi exclusiv beneficiarii pensiilor stabilite în sistemul public în temeiul Legii nr. 263/2010, iar aceasta este o normă de excepţie, ea nu poate fi extinsă prin analogie la orice altă reglementare similară (în speţă Legea nr. 3/1977, prin reclamarea unei situaţii identice), inclusiv din perspectiva lipsei unei interdicţii exprese, cum se susţine în cauză.

53. Acest mod de reglementare arată în mod clar că este avută în vedere, cu efect retroactiv practic, situaţia pensiilor militare de stat transformate în pensii în cadrul sistemului public prin Legea nr. 119/2010 (stabilite potrivit reglementărilor speciale anterioare) şi că legiuitorul acoperă o perioadă de timp în care nu s-au mai recunoscut pensii de serviciu pentru categoriile sociale vizate (sub regimul Legii nr. 263/2010), lăsându-i astfel pe ceilalţi beneficiari ai unui drept la pensie deja stabilit, sub regimul legilor sub care şi-au încetat raporturile de serviciu sau sub care li s-a născut dreptul.

54. De altfel, în art. 113 din Legea nr. 223/2015 se arată că: "Litigiile care se referă la drepturile ce fac obiectul prezentei legi, aflate pe rolul instanţelor la data intrării în vigoare a acesteia, se vor judeca potrivit legii în baza căreia a fost stabilit dreptul."

55. Articolul 61 alin. (3) lit. b), normă ce face obiectul sesizării, prevede că: "Militarii, poliţiştii şi funcţionarii publici cu statut special depun cererea de pensionare împreună cu actele prin care se dovedeşte îndeplinirea condiţiilor prevăzute de prezenta lege, astfel: (...) b) la centrul militar zonal/judeţean/de sector sau la unitatea militară/inspectoratul judeţean/structura ori direcţia judeţeană de informaţii/instituţia sau unitatea din care a făcut parte, după caz, în situaţia celor care îndeplinesc condiţiile de pensionare după data trecerii în rezervă ori încetarea raporturilor de serviciu."

56. Această normă de organizare a procedurii de deschidere a dreptului la pensie de serviciu pentru militarii care îndeplinesc condiţiile legale după data trecerii în rezervă ori încetarea raporturilor de serviciu nu poate conferi vreun drept militarilor aflaţi în situaţia petentului din cauză, atât timp cât aceştia, cum rezultă din textele legale vizate, nu au vocaţie de a beneficia de dispoziţiile Legii nr. 223/2015.

57. Având în vedere domeniul de aplicare şi destinatarii Legii nr. 223/2015, aflaţi în aceeaşi situaţie juridică, dispoziţiile legale solicitate a fi lămurite sunt în concordanţă şi confirmă principiile de bază ale sistemului de pensii, reglementate de art. 2 din Legea nr. 223/2015, reclamate în cauză în susţinerea modului de interpretare al petentului - "a) principiul unicităţii, potrivit căruia statul organizează şi garantează sistemul de pensii militare de stat bazat pe aceleaşi norme de drept, pentru toţi participanţii la acesta; b) principiul egalităţii, prin care se asigură

tuturor participanţilor la sistemul de pensii militare de stat un tratament nediscriminatoriu între persoane aflate în aceeaşi situaţie juridică, în ceea ce priveşte drepturile şi obligaţiile prevăzute de lege; c) principiul imprescriptibilităţii, potrivit căruia dreptul la pensie nu se prescrie; (...) f) principiul recunoştinţei faţă de loialitatea, sacrificiile şi privaţiunile suferite de militari, poliţişti şi funcţionari publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare şi familiile acestora pe timpul carierei".

58. În consecinţă, în considerarea celor anterior arătate, în cauza de faţă este vorba despre relaţionarea unor prevederi legale şi realizarea unui raţionament judiciar, prin aplicarea dispoziţiilor legale în raport cu o anumită situaţie de fapt, neputând fi identificate texte de lege lacunare ori controversate care să necesite interpretarea printr-o hotărâre prealabilă.

59. În condiţiile în care dreptul la pensie în cauza în care s-a făcut sesizarea nu s-a deschis sub regimul Legii nr. 19/2000 şi al Legii nr. 263/2010 se pune în discuţie admisibilitatea sesizării şi din această perspectivă, deşi considerentele mai sus arătate pot fi pe deplin valabile dacă situaţiile juridice sunt similare în cazul Legii nr. 19/2000, iar referirile la Legea nr. 263/2010 au fost necesare, acestea rezultând din legea de referinţă.

60. De altfel, în cauză nici nu s-au valorificat aceste legi, petentul arătând în mod expres în cererea de apel că art. 109 şi 110 din Legea nr. 223/2015 nu fac referire la situaţia sa, întrucât solicită deschiderea dreptului la pensie militară după obţinerea în prealabil a dreptului la pensie din sistemul public, respectând prevederile art. 26 din Legea nr. 223/2015, cererii sale fiindu-i aplicabile dispoziţiile art. 16, art. 19, art. 26 alin. (1) şi (3), art. 27, art. 61 alin. (3) lit. b), art. 62 şi art. 63 din Legea nr. 223/2015.

61. Nu în ultimul rând, examinând opiniile teoretice exprimate şi jurisprudenţa naţională, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că sesizarea este inadmisibilă şi din perspectiva faptului că relativ la textele de lege solicitate a fi lămurite nu sunt elemente care să contureze prefigurarea unei practici neunitare, de natură a necesita intervenţia mecanismului de unificare prezent, orientarea fiind aproape unanimă în sensul mai sus arătat. Decizia Curţii de Apel Bucureşti ataşată actului de sesizare vizează alte dispoziţii legale şi, chiar şi în ipoteza similitudinii justificate de instanţa de trimitere, nu mai reflectă opinia şi jurisprudenţa actuale, unanime, ale instanţei respective.

26) Decizia nr. 45/2018, publicată în M. Of. nr. 826 din 27 septembrie 2018

Soluția: *Respinge ca inadmisibilă sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a II-a civilă referitor la pronunţarea unei hotărâri prealabile cu privire la "modul de interpretare al dispoziţiilor art. 192, 194, 197 alin. (1) şi (3) şi art. 77 din Legea nr. 31/1990".*

Considerente:

[...] 67. Obiectul judecăţii îl constituie plângerea formulată de apelanţii A, B şi C împotriva respingerii cererii de înregistrare a menţiunii privind retragerea din funcţia de administrator a domnului B ca urmare a renunţării acestuia la mandatul de administrator, şi nu a revocării acestuia, fiind în prezenţa a două instituţii juridice distincte, situaţia-premisă fiind evocată în mod eronat de instanţa de trimitere.

68. Potrivit art. 72 din Legea nr. 31/1990, "obligaţiile şi răspunderea administratorilor sunt reglementate de dispoziţiile referitoare la mandat şi de cele special prevăzute în această lege",

astfel că, în ceea ce priveşte renunţarea la mandatul de administrator al unei societăţi cu răspundere limitată, sunt incidente prevederile art. 2.034 alin. (1) din Codul civil potrivit cărora mandatarul va putea renunţa oricând la mandat, notificând mandantului renunţarea. Neefectuarea acestor formalităţi atrage inopozabilitatea încetării atribuţiilor administratorului faţă de terţi, exceptând situaţia în care aceştia ar cunoaşte actele sau faptele ce ar face obiectul publicităţii.

69. Aşadar, în accepţiunea legii societăţilor comerciale, funcţia de administrator este reglementată de dispoziţiile legale referitoare la contractul de mandat, astfel încât încetarea acestei funcţii urmează a se produce în aceleaşi condiţii ca şi încetarea contractului de mandat, putând interveni pentru motive ce ţin de voinţa societăţii (revocarea), de persoana administratorului (renunţarea la mandat), de cauze naturale (moartea) sau de alte cauze (dizolvarea societăţii).

70. Renunţarea la mandat reprezintă o chestiune distinctă de revocarea mandatului administratorului, întrucât renunţarea constituie privilegiul absolut al administratorului, iar revocarea – prerogativa exclusivă a societăţii comerciale, prin hotărârea adunării generale a asociaţilor.

71. Renunţarea la mandatul de administrator este un act unilateral de voinţă şi produce efecte chiar dacă nu a fost acceptată de celelalte părţi, opozabilitatea faţă de terţi impunându-se a fi imediat realizată, aşa cum s-a stabilit şi prin Decizia nr. 24 din 6 noiembrie 2017, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii.

72. Statuarea instanţei supreme asupra cvorumului necesar pentru revocarea mandatului de administrator în raport cu prevederile art. 192, 194, 197 alin. (1) şi (3) şi art. 77 din Legea nr. 31/1990, în condiţiile în care demersul judiciar întreprins a avut la bază încetarea mandatului de administrator ca urmare a renunţării, nu poate conduce la soluţionarea pe fond a cauzei, cu atât mai mult cu cât acordul administratorului renunţător cu privire la încetarea raporturilor între acesta şi societate este prezumat prin însăşi cererea de renunţare.

73. Tot astfel se poate constata că, prin apelul formulat în cauză, se critică conţinutul normativ al art. 192, 194, 197 alin. (1) şi (3) şi art. 77 din Legea nr. 31/1990, texte de lege incidente în materia revocării mandatului administratorului şi care se referă la modificarea actului constitutiv, alegerea administratorilor asociaţi, desemnarea administratorilor sau descărcarea de activitate a administratorilor unei societăţi cu răspundere limitată.

74. Aplicarea acestor texte de lege şi în cazul renunţării la mandatul de administrator nu poate fi atribuită completului constituit pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, fiind prerogativa exclusivă a completului de judecată învestit cu soluţionarea cauzei să argumenteze de ce asimilează renunţarea revocării.

75. Din această perspectivă, se poate observa că sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a II-a civilă în Dosarul nr. 233/1.285/2017, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile prin care să se stabilească modul de interpretare a dispoziţiilor art. 192, 194, 197 alin. (1) şi (3) şi art. 77 din Legea nr. 31/1990 nu reprezintă o chestiune de drept care să privească interpretarea diferită sau contradictorie a unui text de lege, de a cărei lămurire să depindă soluţionarea cauzei în fond, aşa cum prevăd dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă.

27) Decizia nr. 46/2018, publicată în M. Of. nr. 835 din 01 octombrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VIII-a contencios administrativ şi fiscal cu privire la dezlegarea unor chestiuni de drept.*

Considerente:

[...] 59. În cazul prezentei sesizări, întrebările adresate Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie nu vizează o chestiune de drept punctuală, ci aplicarea în timp a unor prevederi legale, consecinţele intrării în vigoare a unui act normativ şi incompatibilităţile unor norme juridice, respectiv dacă la data de 22 octombrie 2011 erau în vigoare dispoziţiile anexei nr. 5 din Legea-cadru nr. 284/2010; dacă anexa nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 837/1995 a fost abrogată prin Legea-cadru nr. 330/2009, respectiv prin Legea-cadru nr. 284/2010; dacă după intrarea în vigoare a Legii nr. 334/2007, respectiv după intrarea în vigoare a Legii-cadru nr. 284/2010, dispoziţiile art. 3 din Hotărârea Guvernului nr. 22/2004 coroborat cu prevederile anexei nr. 5 la Hotărârea Guvernului nr. 172/2003 au reglementat aplicarea dispoziţiilor anexei nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 837/1995; dacă din interpretarea art. 67 alin. (4) din Legea nr. 495/2004 rezultă că anexa nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 837/2005 conţine dispoziţii contrare anexei nr. 4 la Legea nr. 495/2004.

60. Verificarea premiselor sesizării, determinate de circumstanţele litigiului şi expuse în sinteză, relevă că, prin modalitatea de formulare a întrebărilor, instanţa de trimitere nu pune în discuţie, în cele din urmă, interpretarea unei norme de drept, ci tocmai identificarea normei de drept aplicabile, problemă asupra căreia completul nu s-a putut clarifica.

61. Chestiunea aplicării în timp a legii şi consecinţele juridice ale abrogării unor dispoziţii legale reprezintă prerogativa activităţii de judecată a instanţelor judecătoreşti învestite cu judecata unei cauze, manifestată în mod efectiv. Această chestiune nu poate reprezenta resortul declanşării procedurii pronunţării unei hotărâri prealabile, în defavoarea rolului constituţional al instanţelor de a judeca litigiile cu care sunt învestite.

62. Mai mult, cele patru întrebări formulate de autorul sesizării au un grad de generalitate, iar chestiunile sesizate, care vizează aplicarea legii civile în timp şi consecinţele juridice ale acestei succesiuni, nu reprezintă o veritabilă problemă de drept care să necesite intervenţia instanţei supreme în exercitarea rolului său interpretativ.

63. Prealabil sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, instanţa de trimitere ar trebui să realizeze un examen riguros al îndeplinirii condiţiilor impuse de prevederile art. 519 din Codul de procedură civilă, dând o interpretare proprie dispoziţiilor normative supuse dezbaterii, ce urmează a fi expusă în punctul de vedere al completului.

64. Raţiunea rigorilor procedurale impuse de legiuitor pentru declanşarea mecanismului de verificare jurisprudenţială constă în asigurarea scopului pentru care a fost instituit acest mecanism procedural, fără ca prin acesta să se determine suspendarea nejustificată a judecării unei cauze cu consecinţa prelungirii nerezonabile a duratei procedurii judiciare şi afectării dreptului la un proces echitabil din perspectiva dispoziţiilor art. 6 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului.

65. În consecinţă, în cazul unei sesizări lacunare, cu un grad de generalitate ridicat şi în lipsa unor veritabile probleme de drept, cum este cazul pendinte, se impune respingerea ca inadmisibilă a sesizării.

28) Decizia nr. 47/2018, publicată în M. Of. nr. 818 din 24 septembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Bucureşti - Secţia a VIII-a conflicte de muncă şi asigurări sociale pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:*

"Recalcularea pensiei potrivit dispoziţiilor Legii nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, cu modificările ulterioare, Hotărârii Guvernului nr. 737/2010 privind metodologia de recalculare a categoriilor de pensii de serviciu prevăzute la art. 1 lit. c) - h) din Legea nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările şi completările ulterioare, şi Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 59/2011 pentru stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor prevăzute la art. 1 lit. c) -h) din Legea nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, aprobată prin Legea nr. 109/2012, respectiv care este stagiul de cotizare necesar, prevăzut de art. 44 şi 45 din Legea nr. 19/2000, folosit pentru determinarea punctajului mediu anual, pentru personalul navigant din aviaţia civilă - ore de zbor - condiţii speciale de muncă, ale căror drepturi de pensie au fost deschise după anul 2001".

Considerente:

[...] 29. Autorul sesizării a fost învestit în primă instanţă, în Dosarul nr. 40.326/3/2013, cu soluţionarea unei contestaţii la deciziile de pensionare şi de revizuire a pensiei, emise în anul 2013, în temeiul Legii nr. 119/2010, Legii nr. 19/2000, respectiv al Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 59/2011 şi al Legii nr. 263/2010, litigiu în materia asigurărilor sociale.

30. Potrivit art. 7 alin. (1) din Legea nr. 119/2010: "Procedura de stabilire, plată, suspendare, recalculare, încetare şi contestare a pensiilor recalculate potrivit prezentei legi este cea prevăzută de Legea nr. 19/2000, cu modificările şi completările ulterioare."

31. Prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 59/2011 s-a reglementat, potrivit art. 1 alin. (1), revizuirea din oficiu a unor pensii care au făcut obiectul recalculării conform prevederilor Legii nr. 119/2010, fără a se prevedea dispoziţii procedurale derogatorii de la dreptul comun în materia asigurărilor sociale pentru contestarea deciziilor emise în temeiul acestei ordonanţe.

32. Potrivit art. 196 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 263/2010, Legea nr. 19/2000 a fost abrogată de la data intrării în vigoare a acestei legi (1 ianuarie 2011, conform art. 193), pentru procedura de contestare a deciziilor de pensionare urmând a se aplica prevederile art. 152-156 din Legea nr. 263/2010.

33. Aceste prevederi dispun în sensul că:

"Art. 152. - Jurisdicţia asigurărilor sociale se realizează prin tribunale şi curţi de apel."

"Art. 153. - Tribunalele soluţionează în primă instanţă litigiile privind:

a) modul de calcul şi de depunere a contribuţiei de asigurări sociale, în cazul contractului de asigurare socială;

b) modul de stabilire a dobânzilor şi penalităţilor de întârziere, în cazul contractului de asigurare socială;

c) înregistrarea şi evidenţa contribuţiei de asigurări sociale, în cazul contractului de asigurare socială;

d) hotărârile Comisiei Centrale de Contestaţii privind deciziile de pensii;

e) deciziile comisiilor medicale regionale de contestaţii date în soluţionarea contestaţiilor privind deciziile medicale asupra capacităţii de muncă;

f) Abrogată prin punctul 140 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 103/2017 începând cu 1.01.2018.

g) deciziile de pensionare emise de casele teritoriale de pensii;

h) plângerile împotriva proceselor-verbale de contravenţie încheiate în baza prezentei legi;

i) contestaţiile împotriva măsurilor de executare silită, dispuse în baza prezentei legi;

j) Abrogată prin punctul 140 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 103/2017 începând cu 1.01.2018."

"Art. 154. - (1) Cererile îndreptate împotriva CNPP sau împotriva caselor teritoriale de pensii, având ca obiect drepturile de pensie, indemnizaţii şi pensii de serviciu prevăzute prin legi cu caracter special, se adresează instanţei în a cărei rază teritorială îşi are domiciliul reclamantul.

(2) Celelalte cereri se adresează instanţei în a cărei rază teritorială îşi are domiciliul sau sediul pârâtul."

"Art. 155. - (1) Împotriva hotărârilor tribunalelor se poate face numai apel la curtea de apel competentă.

(2) Hotărârile curţilor de apel, precum şi hotărârile tribunalelor neatacate cu apel în termen sunt definitive."

"Art. 156. - Prevederile prezentei legi, referitoare la jurisdicţia asigurărilor sociale, se completează cu dispoziţiile Codului de procedură civilă şi ale Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările şi completările ulterioare."

34. Aşadar, legea specială nu prevede dispoziţii derogatorii de la dreptul comun procedural decât în ceea ce priveşte competenţa teritorială.

35. În analiza demersului judiciar iniţiat, Tribunalul Bucureşti Secţia a VIII-a conflicte de muncă şi asigurări sociale a apreciat că cea de-a doua condiţie de admisibilitate a sesizării, prin care se pretinde ca instanţa care sesizează Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie să judece cauza în ultimă instanţă, ar putea fi omisă, din perspectiva faptului că, deşi nu va pronunţa în pricina în curs de soluţionare o hotărâre judecătorească definitivă, va pronunţa în schimb o hotărâre judecătorească executorie.

36. În acest fel, autorul sesizării a nesocotit prevederile legale instituite pentru declanşarea procedurii hotărârii prealabile şi, ca atare, însuşi scopul urmărit de legiuitor prin reglementarea menţionatului mecanism procedural, respectiv pe acela de uniformizare a jurisprudenţei şi de asigurare a predictibilităţii acesteia.

37. Hotărârea prin care instanţa judecătorească se pronunţă în ultimă instanţă consacră o stare de drept definitivă astfel că, pentru preîntâmpinarea unor dezlegări diferite şi de necontestat în chestiuni litigioase asemănătoare, prezintă importanţă cerinţa ca autorul sesizării să judece pricina în ultimă instanţă, ocazie cu care poate identifica problema de drept legată de apariţia unor interpretări diferite sau contradictorii ale unor texte de lege.

38. Într-adevăr, după cum sunt sau nu susceptibile de executare, hotărârile judecătoreşti pot fi grupate în două categorii: hotărâri executorii şi hotărâri neexecutorii. Prin aceasta se are în vedere faptul că hotărârea poate constitui sau nu titlu executoriu. Cu toate acestea, chestiunea caracterului executoriu al hotărârii judecătoreşti pronunţate în primă instanţă nu se numără printre condiţiile de admisibilitate, expres reglementate de legiuitor, pentru declanşarea procedurii hotărârii prealabile, situaţie în care neîntrunirea cerinţei analizate, ca instanţa care sesizează Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie să judece cauza în ultimă instanţă, atrage după sine inadmisibilitatea prezentei sesizări şi inutilitatea verificării existenţei celorlalte condiţii cumulative de admisibilitate.

29) Decizia nr. 48/2018, publicată în M. Of. nr. 828 din 27 septembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Iaşi - Secţia litigii de muncă şi asigurări sociale privind pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor capitolului III din anexa nr. IV la Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare, art. 1 alin. (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, şi art. 1 alin. (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi art. 4 din Legea administraţiei publice locale nr. 215/2001, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, schimbarea poziţiei în clasificarea legală din "muzeu de importanţă regională" în "muzeu de importanţă naţională" în anul 2015 determină la nivel salarial drepturile corespunzătoare noilor condiţii de încadrare şi, în această ipoteză, care este elementul referenţial de raportare al noilor drepturi salariale în condiţiile în care la nivelul autorităţii administraţiei publice locale tutelare nu există o funcţie similară în plată?

Modificarea drepturilor salariale, în ipoteza ridicată la prima întrebare, vizează toţi salariaţii care îşi desfăşoară activitatea într-un "muzeu de importanţă naţională" sau aceasta se aplică exclusiv funcţiilor prevăzute în capitolul III din anexa nr. IV la Legea- cadru nr. 284/2010?

Considerente:

[...] 57. (...) examinând succint cauza ce are ca obiect apelul în care a fost formulată sesizarea, rezultă că cererea de chemare în judecată a fost formulată faţă de împrejurarea că, prin Hotărârea Guvernului nr. 862/2015, Muzeul Literaturii Române Iaşi, aflat în subordinea Consiliului Judeţean Iaşi, a dobândit titulatura de muzeu de importanţă naţională, anterior clasificarea acestuia fiind de muzeu de importanţă regională, iar prin Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare, în anexa nr. IV - Familia ocupaţională de funcţii bugetare "Cultură", la capitolul III, sunt stabilite distinct salariile de bază din sistemul muzeelor publice din România, pentru muzee de importanţă naţională, respectiv alte muzee; prin sentinţa apelată, pârâtul Muzeul Naţional al Literaturii Române Iaşi a fost obligat să realizeze reîncadrarea salarială a reclamanţilor, angajaţi ai muzeului, începând cu data de 21 octombrie 2015, prin luarea în considerare a grilei de salarizare corespunzătoare caracterului de muzeu de importanţă naţională, şi să plătească fiecărui reclamant diferenţele de drepturi salariale.

58. Pârâtul Muzeul Naţional al Literaturii Române Iaşi, în motivarea apelului prin care a solicitat modificarea în parte a sentinţei, a arătat că instanţa nu a avut în vedere faptul că nu toţi angajaţii reclamanţi sunt încadraţi pe funcţiile specifice prevăzute de Legea-cadru nr. 284/2010, la anexa nr. IV, capitolul III, o parte dintre reclamanţi fiind încadraţi pe funcţii specifice altor grile de salarizare din alte domenii, aspect care creează imposibilitatea reîncadrării acestora la un nivel de salarizare superior specific statutului de muzeu de importanţă naţională, întrucât grilele respective nu prevăd diferenţieri ale nivelului salarial pe criteriu de importanţă naţională sau locală; a mai invocat apelantul faptul că reîncadrarea salarială doar a personalului ce ocupă funcţii prevăzute în grila de salarizare specifică muzeelor naţionale ar crea o nedreptate şi o discriminare faţă de ceilalţi salariaţi care lucrează la aceeaşi instituţie, dar la alte compartimente, iar, pe de altă parte, ar

crea o discriminare între aceşti salariaţi şi salariaţii ce lucrează în compartimentele similare de la celelalte muzee de rang naţional, care beneficiază de nivelul salarial specific muzeelor de importanţă naţională.

59. În acest context, titularul sesizării se întreabă, plecând de la ipoteza că schimbarea poziţiei în clasificarea legală din "muzeu de importanţă regională" în "muzeu de importanţă naţională", în anul 2015, determină la nivel salarial drepturile corespunzătoare noilor condiţii de încadrare, care este elementul referenţial de raportare al noilor drepturi salariale, în situaţia în care la nivelul autorităţii administraţiei publice locale tutelare nu există o funcţie similară în plată, şi dacă modificarea drepturilor salariale, în aceeaşi ipoteză, vizează toţi salariaţii care îşi desfăşoară activitatea într-un "muzeu de importanţă naţională" sau aceasta se aplică exclusiv funcţiilor prevăzute în capitolul III din anexa nr. IV la Legea-cadru nr. 284/2010.

60. Din cele reţinute rezultă că acestea sunt probleme concrete ale cauzei, asupra cărora părţile au puncte de vedere diferite. Practic, ceea ce se urmăreşte prin întrebările formulate este, pe de o parte, determinarea modalităţii de aplicare în cauză a dispoziţiilor legale, prin identificarea unui element de referinţă în ceea ce priveşte drepturile corespunzătoare noilor condiţii de încadrare a reclamanţilor, iar, pe de altă parte, stabilirea faptului dacă modificarea drepturilor salariale se aplică tuturor reclamanţilor sau numai unora dintre aceştia. Ambele aspecte ce formează întrebările se raportează la o situaţie concretă, particulară şi singulară, ce priveşte dobândirea de către Muzeul Literaturii Române Iaşi a titulaturii de "muzeu de importanţă naţională", ceea ce conduce la concluzia că se tinde, în fapt, la soluţionarea fondului cauzei, iar nu la dezlegarea de principiu a unei chestiuni de drept care prezintă dificultate.

61. Or, art. 519 din Codul de procedură civilă se referă la interpretarea propriu-zisă a conţinutului unor dispoziţii legale în sensul dezlegării de principiu a unei chestiuni de drept care prezintă dificultate şi de care depinde soluţionarea pe fond a cauzei, cu scopul de a împiedica apariţia unei jurisprudenţe neunitare în materie.

62. Modalitatea de aplicare a dispoziţiilor legale în împrejurările particulare ale cauzei excedează dispoziţiilor art. 519 din Codul de procedură civilă. Interpretarea şi aplicarea legii în scopul soluţionării unei cauze, în raport cu situaţia de fapt şi circumstanţele proprii fiecărui litigiu, revin instanţei de judecată care a fost învestită cu soluţionarea cauzei, sunt în sfera de competenţă a acesteia şi nu a completului sesizat în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

63. Interpretarea normelor de drept civil este operaţiunea de stabilire a conţinutului şi a sensului la care acestea se referă şi este o etapă absolut necesară în vederea aplicării corecte a legii situaţiei de fapt concrete din cauză, iar instanţa de judecată este ţinută să aplice în acest scop metodele de interpretare a normelor juridice.

64. Stabilirea concretă a drepturilor corespunzătoare noilor condiţii de încadrare, identificarea unui element de referinţă de raportare a drepturilor salariale, aplicarea sau nu a unor grile de salarizare reprezintă chestiuni ce privesc soluţionarea cauzei şi se realizează în funcţie de situaţia de fapt şi circumstanţele concrete ale speţei, cu interpretarea şi aplicarea actelor normative incidente în materie de salarizare, în succesiunea acestora, a principiilor care stau la baza sistemului de salarizare, astfel cum sunt reglementate de legiuitor, şi ţinând seama de deciziile obligatorii pronunţate deja de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie în această materie şi de Curtea Constituţională.

65. Identificarea normelor legale incidente şi interpretarea acestora în vederea aplicării în cauză, folosind metodele de interpretare a normelor juridice, sunt în atribuţia exclusivă a

judecătorului care soluţionează litigiul, căruia îi revine obligaţia de a judeca direct şi efectiv, în baza rolului constituţional, cu respectarea dispoziţiilor art. 5 alin. (2) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora "Niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă" şi a dispoziţiilor art. 22 din Codul de procedură civilă, care prevăd că:

"(1) Judecătorul soluţionează litigiul conform regulilor de drept care îi sunt aplicabile.

(2) Judecătorul are îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greşeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor şi prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunţării unei hotărâri temeinice şi legale. (...)"

66. Existenţa unei lacune legislative, respectiv lipsa unei reglementări în ceea ce priveşte regimul juridic al Muzeului Literaturii Române Iaşi care, după dobândirea titulaturii de muzeu de importanţă naţională, nu a trecut în subordinea Ministerului Culturii şi Identităţii Naţionale, ci a rămas sub tutela autorităţii locale, nu îşi poate găsi remediul în pronunţarea unei hotărâri prealabile.

67. Prin urmare, nu este îndeplinită cerinţa de admisibilitate privind existenţa unei chestiuni de drept de care să depindă soluţionarea pe fond a cauzei în care a fost formulată sesizarea de pronunţare a unei hotărâri prealabile.

30) Decizia nr. 51/2018, publicată în M. Of. nr. 832 din 28 septembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia I civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile cu privire la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: interpretarea dispoziţiilor art. 120 alin. (5) din Legea nr. 46 din 19 martie 2008, republicată - Codul silvic [anterior republicării - art. 127 alin. (5)], respectiv dacă acordarea sporului de risc este sau nu subordonată emiterii normelor, regulamentelor, instrucţiunilor şi ghidurilor de bune practici prevăzute de dispoziţiile art. 115 alin. (1) din acelaşi act normativ [anterior republicării - art. 122 alin. (1)].*

Considerente:

[...] 58. Cu referire la chestiunea de drept a cărei dezlegare de principiu s-a solicitat, se reţine că întrebarea instanţei de trimitere vizează interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 120 alin. (5) din Legea nr. 46/2008 - Codul silvic, republicată, cu modificările şi completările ulterioare [anterior republicării - art. 127 alin. (5)], respectiv dacă acordarea sporului de risc este sau nu subordonată emiterii normelor, regulamentelor, instrucţiunilor şi ghidurilor de bune practici prevăzute de dispoziţiile art. 115 alin. (1) din acelaşi act normativ [anterior republicării - art. 122 alin. (1)].

59. În privinţa admisibilităţii sesizării, Curtea de Apel Piteşti a argumentat că: "de lămurirea modului de interpretare a dispoziţiilor art. 120 alin. (5) din Codul silvic, respectiv dacă acordarea sporului de risc este sau nu subordonată emiterii normelor, regulamentelor, instrucţiunilor şi ghidurilor de bune practici prevăzute de dispoziţiile art. 115 alin. (1) din acelaşi act normativ depinde soluţionarea pe fond a cauzei, întrucât în cauză se pune în discuţie modalitatea de interpretare a condiţionării sau nu a acordării sporului de risc prevăzut de prevederile art. 120 alin. (5) din Codul silvic de emiterea regulamentelor impuse de dispoziţiile art. 115 alin. (1) din acelaşi act normativ, raportat şi la pasivitatea emitentului, atitudine ce se întinde pe mai mulţi ani".

60. În vreme ce apelanta-pârâtă a susţinut că Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a statuat prin decizia pronunţată în Dosarul nr. 2.989/2/2008 că, în lipsa respectivelor regulamente, nu poate fi acordat sporul de risc, intimatul-reclamant a susţinut că prin expirarea termenului de un an în care era necesar să fie emise "codul, normele, regulamentele, instrucţiunile şi ghidurile de bune practici" este îndreptăţit să primească sporul de risc.

61. Sub un prim aspect, se constată că cererea de chemare în judecată înregistrată pe rolul Tribunalului Argeş - Secţia pentru conflicte de muncă şi asigurări sociale, la data de 17 mai 2017, cu nr. 3.665/109/2017, prin care s-a solicitat, în temeiul dispoziţiilor art. 120 alin. (5) din Codul silvic, obligarea pârâtei Regia Naţională a Pădurilor - Romsilva - Direcţia Silvică Argeş la plata sporului de risc de 25% din salariul de bază, pentru perioada mai 2014-1 septembrie 2015, a fost admisă prin Sentinţa civilă nr. 3.261 din 11 octombrie 2017, pronunţată de această instanţă, care a respins excepţia puterii lucrului judecat şi excepţia prescripţiei dreptului material la acţiune, obligând-o pe pârâtă la plata către reclamant a unei despăgubiri egale cu suma reprezentând sporul de risc de 25% din salariul de bază, pentru perioada menţionată.

62. Excepţia puterii de lucru judecat a fost invocată de pârâtă cu referire la Decizia nr. 3.496 din 23 iunie 2009, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie în Dosarul nr. 2.989/2/2008.

63. Înalta Curte reţine că, prin cererea de chemare în judecată care a făcut obiectul Dosarului nr. 2.989/2/2008, înregistrat pe rolul Curţii de Apel Bucureşti - Secţia a VIII-a contencios administrativ şi fiscal, formulată de reclamanta Federaţia Sindicatelor Silva în contradictoriu cu pârâta Regia Naţională a Pădurilor - Romsilva, la data de 21 mai 2008, s-a solicitat obligarea pârâtei la plata sporului de risc în cuantum de 25% din salariul de bază pentru personalul silvic care îşi desfăşoară activitatea în cadrul regiei, în temeiul dispoziţiilor art. 127 alin. (5) din Legea nr. 46/2008.

64. Această cerere a fost respinsă, ca nefondată, prin Sentinţa civilă nr. 2.229 din 10 septembrie 2008, pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti, reţinându-se că "reclamanta, în măsura în care îndeplineşte condiţiile prevăzute de art. 127 alin. (5) din Legea nr. 46/2008, beneficiază de sporul de risc de 25% din salariul de bază în funcţie de îndeplinirea condiţiilor specifice de acordare a acestui spor, respectiv a categoriilor de personal silvic la care se poate acorda acest spor, condiţii care nu au fost încă reglementate prin legi speciale, regulamente, statut etc.

Astfel, Curtea constată că nu este vorba de un refuz nejustificat de a soluţiona cererea reclamantei în lipsa unor reglementări legale specifice, pârâta nu ar putea aprecia asupra cererii privind beneficiul sporului de risc de 25% din salariu.

De altfel, reclamanta nu a detaliat categoriile de salariaţi care constituie sindicatele şi nici nu a arătat o altă reglementare legală în afară de cea generală prevăzută de art. 127 alin. (5) din Legea nr. 46/2008, care deşi este o dispoziţie imperativă, salariaţii vor avea beneficiul acesteia numai în măsura în care sunt îndeplinite condiţiile specifice de acordare a acesteia".

65. Recursul declarat împotriva acestei sentinţe de recurenta-reclamantă Federaţia Sindicatelor Silva a fost respins, ca nefondat, prin Decizia civilă nr. 3.496 din 23 iunie 2009, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia de contencios administrativ şi fiscal, considerentele fiind în sensul că, întrucât nu a fost elaborată, în condiţiile art. 122 din Codul silvic, metodologia prin care să se stabilească atât categoriile de personal care beneficiază de acordarea sporului de risc, cât şi condiţiile care trebuie îndeplinite de acesta, în mod corect a fost respinsă cererea de chemare în judecată.

66. S-a mai arătat că, "în condiţiile în care nu este reglementată modalitatea de calculare a sporului de risc, suntem în prezenţa unui drept virtual, ceea ce presupune că acordarea acestor

drepturi ar însemna, pe de o parte, obligarea angajatorului la plata unor sume de bani imposibil de calculat, iar, pe de altă parte, eventuala cuantificare de către instanţă în raport cu diverse criterii reprezintă o nesocotire a Deciziei Curţii Constituţionale nr. 820/2008".

67. Din verificările efectuate a rezultat că reclamantul din Dosarul nr. 3.665/109/2017, în care a fost formulată cererea de sesizare a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, se regăseşte în tabelul cu numele şi semnăturile salariaţilor în numele cărora reclamanta Federaţia Sindicatelor Silva a formulat cerere de chemare în judecată în Dosarul nr. 2.989/2/2008.

68. Aşa cum rezultă cu evidenţă din încheierea de sesizare, la nivelul instanţei de trimitere jurisprudenţa neunitară a fost generată de împrejurarea că unii judecători au dat eficienţă efectului negativ al puterii de lucru judecat a Sentinţei civile nr. 2.229 din 10 septembrie 2008, pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti în Dosarul nr. 2.989/2/2008, devenită irevocabilă prin Decizia nr. 3.496 din 23 iunie 2009, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, în vreme ce alţii au apreciat că, nefiind îndeplinite condiţiile autorităţii de lucru judecat, hotărârea sus-menţionată nu prezintă relevanţă, astfel că au admis cererile de acordare a sporului de risc.

69. Cu alte cuvinte, la nivelul Curţii de Apel Piteşti nu au fost identificate hotărâri judecătoreşti din care să rezulte interpretarea neunitară a dispoziţiilor art. 120 alin. (5) din Codul silvic, soluţiile de respingere fiind pronunţate exclusiv în considerarea statuărilor cuprinse în Decizia nr. 3.496 din 23 iunie 2009, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

70. Aşadar, instanţele care au pronunţat aceste soluţii de respingere a cererilor de chemare în judecată nu au făcut propria analiză a dispoziţiilor a căror interpretare se solicită prin prezenta sesizare, ci au arătat că o nouă judecată cu privire la posibilitatea acordării sporului de risc în temeiul dispoziţiilor art. 120 alin. (5) din Codul silvic, în condiţiile în care nu au fost elaborate actele normative menţionate de art. 115 alin. (1) din acelaşi act normativ, nu este permisă, deoarece i se opune puterea de lucru judecat a Sentinţei civile nr. 2.229 din 10 septembrie 2008, pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti, devenită irevocabilă prin Decizia nr. 3.496 din 23 iunie 2009, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

71. Trebuie menţionat că din analiza hotărârilor judecătoreşti a rezultat că aceste instanţe au efectuat verificări, reţinându-se că reclamanţii se regăsesc printre membrii de sindicat în numele cărora a fost formulată cererea de chemare în judecată cu caracter colectiv din Dosarul nr. 2.989/2/2008 şi care au ratificat în scris acest demers judiciar prin depunerea unui tabel de semnături în care au fost identificaţi inclusiv prin codul numeric personal.

72. Din jurisprudenţa ataşată sesizării constând în hotărâri judecătoreşti pronunţate de alte instanţe a fost identificată o singură decizie, pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti, care cuprinde, în motivarea soluţiei de respingere a apelului reclamantului, considerente referitoare la necesitatea elaborării actelor normative prevăzute de art. 120 din Codul silvic, în condiţiile în care a fost respins şi apelul incident declarat de pârâtă cu referire la soluţia de respingere a excepţiei puterii de lucru judecat a Sentinţei civile nr. 2.229 din 10 septembrie 2008, pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti în Dosarul nr. 2.989/2/2008, devenită irevocabilă prin Decizia nr. 3.496 din 23 iunie 2009, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

73. Deşi la nivel naţional practica judiciară este neunitară în ceea ce priveşte acordarea sporului de risc prevăzut de art. 120 alin. (5) din Codul silvic, sursa divergenţei de jurisprudenţă nu o reprezintă interpretarea acestui text legal în modalitatea expusă în sesizare, ci modul în care instanţele judecătoreşti se raportează la Decizia nr. 3.496 din 23 iunie 2009, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie într-o cauză cu caracter colectiv, prin care s-a statuat în sensul

imposibilităţii acordării sporului de risc în lipsa reglementărilor prevăzute de art. 122 alin. (1) din Codul silvic (în forma anterioară republicării).

74. La nivel naţional au fost identificate într-un număr nesemnificativ hotărâri judecătoreşti prin care au fost respinse cererile de chemare în judecată exclusiv în considerarea neelaborării actelor normative menţionate de art. 115 din Codul silvic.

75. În ceea ce priveşte opiniile exprimate de unele instanţe (care nu au identificat jurisprudenţă proprie), se reţine că acestea nu pot fundamenta declanşarea mecanismului de unificare prevăzut de art. 519 din Codul de procedură civilă.

76. De altfel, din cuprinsul hotărârilor judecătoreşti examinate rezultă că, începând cu data de 1 mai 2016, pârâta a procedat la "acordarea sporului de risc personalului silvic, potrivit art. 120 alin. (5) din Legea nr. 46/2008 şi contractului colectiv de muncă, în condiţiile aprobării bugetului de venituri şi cheltuieli pe 2016" (Decizia nr. 67 din 16 ianuarie 2018, pronunţată de Curtea de Apel Craiova - Secţia contencios administrativ şi fiscal).

77. Sub un alt aspect, examenul de jurisprudenţă a relevat că, în cauzele în care fie nu a fost invocată, fie a fost respinsă excepţia puterii de lucru judecat, cererile de chemare în judecată au fost respinse cu motivarea că sporul de risc prevăzut de art. 120 alin. (5) din Codul silvic nu poate fi acordat din perspectiva incidenţei dispoziţiilor Legii-cadru nr. 330/2009, întrucât, conform art. 1 alin. (2) din Hotărârea Guvernului nr. 229/2009 privind reorganizarea Regiei Naţionale a Pădurilor - Romsilva şi aprobarea regulamentului de organizare şi funcţionare, Romsilva este persoană juridică şi funcţionează pe bază de gestiune economică şi autonomie financiară, salarizarea personalului silvic făcându-se, aşadar, din venituri proprii; prin raportare la dispoziţiile art. 1 alin. (2) din Legea- cadru nr. 330/2009, s-a apreciat că, începând cu data de 1 ianuarie 2010, dispoziţiile art. 120 alin. (5) din Codul silvic nu mai sunt aplicabile.

78. Astfel, art. 58 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 59/2000 arată că personalului silvic i se aplică dispoziţiile Legii nr. 188/1999, în măsura în care ordonanţa nu dispune altfel.

79. Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea-cadru nr. 330/2009, "începând cu data intrării în vigoare, în tot sau în parte, a prezentei legi, drepturile salariale ale personalului prevăzut la alin. (1) sunt şi rămân în mod exclusiv cele prevăzute în prezenta lege".

80. Conform art. 2 alin. (3) din Legea-cadru nr. 330/2009, "Intră în categoria personalului din sectorul bugetar personalul încadrat pe baza contractului individual de muncă, personalul care ocupă funcţii de demnitate publică şi asimilat acestuia, precum şi personalul care beneficiază de statute speciale, inclusiv funcţionarii publici"; prin urmare, raportat la prevederile Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 59/2000, dispoziţiile legale prevăzute de art. 2 alin. (3) din Legea-cadru nr. 330/2009 sunt aplicabile şi personalului silvic.

81. Sporul de risc în cuantum de 25% din salariul de bază nu a mai fost prevăzut de Legea-cadru nr. 330/2009 şi, în mod similar, nici Legea-cadru nr. 284/2010 nu prevedea posibilitatea acordării acestui spor pe perioada ulterioară intrării în vigoare a legilor de salarizare, în raport cu prevederile art. 1 alin. (2) din acest act normativ, potrivit cărora, începând cu data intrării în vigoare a acestui act normativ, drepturile salariale ale personalului prevăzut la alin. (1) sunt şi rămân în mod exclusiv cele prevăzute de această lege.

82. Cum Legea-cadru nr. 284/2010 nu a menţionat şi sporul de risc în cuantumul menţionat de reclamant (care are calitatea de personal silvic), acesta din urmă nu poate beneficia de dreptul salarial în discuţie în lipsa unor prevederi legale care să prevadă posibilitatea acordării lui.

83. În sens contrar, alte instanţe au apreciat că, întrucât Romsilva este persoană juridică, şi anume regie autonomă de interes naţional, aflată sub autoritatea statului, ce funcţionează pe bază de gestiune economică şi autonomie financiară, potrivit art. 1 alin. (2) şi (3) din Hotărârea Guvernului nr. 229/2009 privind reorganizarea Regiei Naţionale a Pădurilor - Romsilva şi aprobarea regulamentului de organizare şi funcţionare, cu modificările şi completările ulterioare (nefiind deci instituţie sau autoritate publică în sensul prevederilor art. 2 din Legea-cadru nr. 330/2009), nu îi sunt aplicabile, în privinţa salarizării personalului, prevederile acestui din urmă act normativ, nici cele ale Legii-cadru nr. 284/2010, care vizează, de asemenea, personalul din autorităţile şi instituţiile publice.

84. Prin urmare, se constată că nu este îndeplinită condiţia de admisibilitate care impune ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei în curs de judecată. Astfel, interpretarea dispoziţiilor art. 120 alin. (5) din Codul silvic nu este aptă să ducă per se la soluţionarea pe fond a apelului declarat de apelanta-pârâtă, fiind necesar ca instanţa de apel să respingă în prealabil criticile care vizează puterea de lucru judecat a Sentinţei civile nr. 2.229 din 10 septembrie 2008, pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti, devenită irevocabilă prin Decizia civilă nr. 3.496 din 23 iunie 2009, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, invocate de apelanta-pârâtă, şi pe cele privind prescripţia dreptului la acţiune.

85. De asemenea, judecata pe fond a apelului implică, conform motivelor de apel formulate, interpretarea dispoziţiilor art. 120 alin. (5) din Codul silvic din perspectivaart. 1 alin. (2) din Legea-cadru nr. 330/2009 şi art. 2 din Legea-cadru nr. 284/2010, perspectivă care excedează limitelor sesizării pendinte; aşa cum s-a arătat cu prilejul examenului de jurisprudenţă, în practică, aplicarea legilor menţionate personalului silvic nu a primit o dezlegare unitară.

86. În plus, principalele argumente juridice relevate de practica judiciară, care fundamentează soluţiile de respingere a cererilor de acordare a sporului de risc, atunci când nu se reţine incidenţa puterii de lucru judecat a sus-menţionatei hotărâri, vizează tocmai aplicarea legilor unice de salarizare, intrate în vigoare începând cu data de 1 ianuarie 2010.

87. Cu referire la condiţia de admisibilitate a sesizării care impune ca Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie să nu fi statuat asupra chestiunii de drept a cărei lămurire se solicită, se apreciază că nu este îndeplinită.

88. În acest sens se constată că, aşa cum s-a arătat pe larg în cele ce precedă, în legătură cu chestiunea de drept care face obiectul cererii de pronunţare a unei hotărâri prealabile, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie s-a pronunţat printr-o decizie de speţă, cererea de chemare în judecată prezentând particularitatea că a fost formulată de un organism căruia legea îi permite să exercite acţiunea civilă în numele şi în beneficiul persoanelor pe care le reprezintă, în speţă, membri de sindicat.

89. O astfel de persoană este reclamantul din dosarul în care a fost formulată sesizarea, ceea ce a condus la invocarea de către pârâtă a excepţiei puterii de lucru judecat a Sentinţei civile nr. 2.229 din 10 septembrie 2008, pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti, devenită irevocabilă prin Decizia civilă nr. 3.496 din 23 iunie 2009, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie. Subsecvent respingerii de către prima instanţă a acestei excepţii, pârâta a formulat critici în apel sub acest aspect.

90. În cauză, îndeplinirea condiţiei de admisibilitate aflate în discuţie nu se pune din perspectiva existenţei unei hotărâri judecătoreşti cu caracter obligatoriu, opozabilă erga omnes, nici din perspectiva existenţei unei jurisprudenţe consolidate şi unitare a instanţei supreme în problema de drept analizată, ci din cea a existenţei unei decizii de speţă pronunţate de Înalta Curte

de Casaţie şi Justiţie într-un litigiu purtat de Federaţia Sindicatelor Silva pentru valorificarea drepturilor membrilor de sindicat, între care se regăseşte şi reclamantul din dosarul în care a fost formulată sesizarea, în contradictoriu cu Regia Naţională a Pădurilor - Romsilva.

91. Cum condiţia ca Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie să nu fi statuat asupra chestiunii de drept a cărei lămurire se cere este o condiţie de admisibilitate distinctă, este necesar a se face analiza efectelor Sentinţei civile nr. 2.229 din 10 septembrie 2008, pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti, devenită irevocabilă prin Decizia civilă nr. 3.496 din 23 iunie 2009, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

92. Procedând la această analiză, Înalta Curte reţine că excepţia puterii de lucru judecat, invocată de pârâtă la judecata în primă instanţă, a fost respinsă de tribunal, cu motivarea că nu este îndeplinită condiţia triplei identităţi, respectiv nu există identitate de părţi, în procesul anterior având calitatea de reclamantă Federaţia Sindicatelor Silva, iar nu salariaţii în favoarea cărora a fost formulată cererea de chemare în judecată.

93. În exprimarea punctului de vedere, instanţa de trimitere a arătat că, "în ceea ce priveşte aceste litigii, nu se poate reţine autoritatea de lucru judecat, identitatea fiind numai parţială în ceea ce priveşte dosarul menţionat, respectiv există o identitate de părţi şi cauză, însă nu şi de obiect", în considerarea perioadei diferite pentru care se solicită plata sporului de risc prevăzut de art. 120 alin. (5) din Codul silvic.

94. Prin urmare, instanţa de trimitere nu şi-a însuşit motivarea tribunalului cu referire la lipsa identităţii sub aspectul părţilor, ci a opinat că nu este incidentă puterea de lucru judecat deoarece obiectul cererii de chemare în judecată ar fi diferit.

95. Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că hotărârea judecătorească prin care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a statuat în sensul că dreptul subiectiv în temeiul căruia s-a solicitat plata unor sume de bani, reprezentând sporul de risc, nu poate fi valorificat strict în temeiul art. 120 alin. (5) din Codul silvic, mai înainte de elaborarea actelor normative menţionate de art. 115 alin. (1) din acelaşi act normativ, are putere de lucru judecat, deoarece în lipsa oricărei modificări legislative dezlegarea dată cu privire la inexistenţa dreptului afirmat este actuală.

96. Aşadar, pretenţia dedusă judecăţii este acordarea sporului de risc. Faptul că cererile de chemare în judecată se referă la perioade diferite de timp, dar în care nu au intervenit modificări legislative sau alte elemente de noutate, este lipsit de relevanţă câtă vreme prin hotărâre judecătorească irevocabilă s-a reţinut că există un impediment la acordarea dreptului, impediment care subzistă.

97. Prin urmare, condiţia de admisibilitate a sesizării care impune ca Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie să nu fi statuat asupra chestiunii de drept a cărei lămurire se solicită nu este îndeplinită.

98. Totodată, se constată că nu poate fi considerată îndeplinită nici condiţia de admisibilitate care impune caracterul de noutate al chestiunii de drept.

99. Analiza conţinutului art. 519 din Codul de procedură civilă relevă că noutatea chestiunii de drept care face obiectul sesizării reprezintă o condiţie distinctă de cea a lipsei statuării asupra chestiunii de drept cu care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a fost sesizată, iar în lipsa unei definiţii a "noutăţii" chestiunii de drept şi a unor criterii de determinare a acesteia în conţinutul art. 519 din Codul de procedură civilă, evaluarea condiţiei noutăţii revine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, astfel cum s-a reţinut constant în jurisprudenţa acesteia (Decizia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie nr. 4 din 14 aprilie 2014).

100. În acest sens s-a apreciat că cerinţa noutăţii este îndeplinită atunci când chestiunea de drept îşi are izvorul în reglementări nou-intrate în vigoare, instanţele nu i-au dat încă o anumită

interpretare şi aplicare la nivel jurisprudenţial ori dacă se impun anumite clarificări, într-un context legislativ nou sau modificat faţă de unul anterior, de natură să impună reevaluarea sau reinterpretarea normei de drept analizate. În egală măsură însă noutatea chestiunii de drept, în sensul dispoziţiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, poate constitui şi atributul unei reglementări mai vechi, dar asupra căreia instanţa de judecată este chemată să se pronunţe în prezent, atunci când aplicarea frecventă a normei juridice a devenit actuală ulterior.

101. Din perspectiva celor expuse, nu au intervenit modificări legislative sau alte elemente care să confere caracter de noutate dispoziţiei legale aflate în examinare, iar litigii de acest gen s-au aflat pe rolul instanţelor încă din anul 2008, practica dobândind în timp caracter neunitar.

102. În ceea ce priveşte elementul care ar conferi caracter de noutate problemei de drept, circumstanţiat de titularul sesizării prin raportare la împlinirea şi depăşirea termenului de 12 luni în care trebuiau elaborate de autoritatea publică centrală actele normative prevăzute de art. 115 alin. (1) din Codul silvic, precum şi la modalitatea de a sancţiona neîndeplinirea acestei obligaţii legale care transformă dreptul recunoscut de lege într-unul virtual, se reţine că procesul finalizat cu Decizia nr. 3.496 din 23 iunie 2009, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, a fost soluţionat prin cercetarea fondului, considerentele instanţei de recurs fiind în sensul că: "întrucât nu a fost elaborată, în condiţiile art. 122 din Codul silvic, metodologia prin care să se stabilească atât categoriile de personal care beneficiază de acordarea sporului de risc, cât şi condiţiile care trebuie îndeplinite de acesta, în mod corect a fost respinsă cererea de chemare în judecată", respectiv că "în condiţiile în care nu este reglementată modalitatea de calculare a sporului de risc, suntem în prezenţa unui drept virtual, ceea ce presupune că acordarea acestor drepturi ar însemna, pe de o parte, obligarea angajatorului la plata unor sume de bani imposibil de calculat, iar, pe de altă parte, eventuala cuantificare de către instanţă în raport cu diverse criterii reprezintă o nesocotire a Deciziei Curţii Constituţionale nr. 820/2008".

103. Rezultă aşadar că nu este îndeplinită nici condiţia de admisibilitate a noutăţii chestiunii de drept.

31) Decizia nr. 55/2018, publicată în M. Of. nr. 874 din 16 octombrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Braşov - Secţia civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: Dacă, în interpretarea dispoziţiilor art. 114 alin. (1) lit. b) coroborat cu art. 118 şi cu art. 6 alin. (1) pct. IV din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare - forma în vigoare în anul 2014, pensia anticipată sau pensia anticipată parţială încasată de către un pensionar care se regăseşte în una dintre situaţiile prevăzute la art. 6 alin. (1) pct. IV din lege constituie un venit încasat necuvenit în sensul art. 179 din aceeaşi lege din luna următoare celei în care au devenit incidente în ceea ce îl priveşte pe beneficiarul pensiei prevederile art. 6 alin. (1) pct. IV din lege [pensionarul anticipat a realizat un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puţin de 4 ori câştigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat şi se află în una dintre situaţiile prevăzute la lit. a) -e) din norma legală menţionată] sau începând cu data de 1 ianuarie, adică pentru întregul an calendaristic în care pensionarul anticipat a intrat sub incidenţa art. 6 alin. (1) pct. IV din Legea nr. 263/2010.*

Considerente:

[...] 47. Din analiza jurisprudenţei instanţelor de judecată rezultă că problema de drept ce face obiectul prezentei sesizări a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile a mai fost anterior dedusă judecăţii pe rolul instanţelor naţionale de fond şi de apel.

48. Astfel, instanţele judecătoreşti au fost învestite cu soluţionarea unor cereri de chemare în judecată cu un obiect identic cauzei înregistrate pe rolul instanţei de trimitere, iar în contextul soluţionării acestor cereri s-a pus, în mod unanim, problema interpretării dispoziţiilor art. 114 alin. (1) lit. b) coroborat cu art. 118 şi cu art. 6 alin. (1) pct. IV din Legea nr. 263/2010, în sensul dacă pensia anticipată sau pensia anticipată parţială încasată de către un pensionar care se regăseşte în una dintre situaţiile prevăzute la art. 6 alin. (1) pct. IV din lege constituie un venit încasat necuvenit în sensul art. 179 din Legea nr. 263/2010 din luna următoare celei în care au devenit incidente în ceea ce îl priveşte pe beneficiarul pensiei prevederile art. 6 alin. (1) pct. IV din lege [pensionarul anticipat a realizat un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puţin de 4 ori câştigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat şi se află în una dintre situaţiile prevăzute la lit. a) -e) din norma legală menţionată] sau începând cu data de 1 ianuarie, adică pentru întregul an calendaristic în care pensionarul anticipat a intrat sub incidenţa art. 6 alin. (1) pct. IV din Legea nr. 263/2010.

49. Faptul că jurisprudenţa, în aplicarea acestor dispoziţii legale, s-a conturat şi nu mai este vorba de o chestiune de drept nouă rezultă din analiza hotărârilor judecătoreşti transmise la dosar de către curţile de apel. Majoritatea instanţelor de judecată au exprimat opinia în sensul că pensia anticipată sau pensia anticipată parţială încasată de către un pensionar care se regăseşte în una dintre situaţiile prevăzute la art. 6 alin. (1) pct. IV din Legea nr. 263/2010 constituie un venit încasat necuvenit în sensul art. 179 din aceeaşi lege din luna următoare celei în care au devenit incidente în ceea ce îl priveşte pe beneficiarul pensiei prevederile art. 6 alin. (1) pct. IV din lege [pensionarul anticipat a realizat un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puţin de 4 ori câştigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat şi se află în una dintre situaţiile prevăzute la lit. a) -e) din norma legală menţionată].

50. În aceste condiţii, orientarea jurisprudenţei naţionale spre o anumită interpretare a normelor analizate şi existenţa unei practici judiciare a instanţelor naţionale determină pierderea caracterului de noutate a chestiunii de drept supuse analizei.

51. Instanţele de judecată au procedat deja la interpretarea şi aplicarea normelor juridice considerate ca prezentând dificultăţi, astfel că obiectul sesizării nu îndeplineşte condiţia noutăţii.

52. Sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept reprezintă un mecanism menit să preîntâmpine apariţia unei practici neunitare în aplicarea şi interpretarea legii de către instanţele judecătoreşti, iar, după cum s-a arătat, problema de drept ce se solicită a fi dezlegată în speţă a mai fost, anterior, dedusă judecăţii.

32) Decizia nr. 56/2018, publicată în M. Of. nr. 985 din 21 noiembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a IV-a pentru litigii de muncă şi asigurări sociale cu privire la pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept privind interpretarea dispoziţiilor art. 5 alin. (11) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, şi art. 31 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, cu modificările şi completările ulterioare, în forma indicată de Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016 pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 250/2016, cu modificările ulterioare, în ceea ce priveşte acordarea aceleiaşi valori de referinţă sectorială pentru toţi angajaţii din cadrul familiei ocupaţionale de funcţii bugetare "Justiţie", de la data punerii acesteia în plată pentru salariaţi făcând parte din aceeaşi familie ocupaţională.*

Considerente:

[...] 44. (...) pentru asigurarea eficienţei sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, prin raportare la rezolvarea litigiului în care a intervenit, se impune ca identificarea chestiunii de drept de către titularul sesizării să vizeze o problemă juridică ce ridică dificultăţi de interpretare a unor norme susceptibile de interpretări diferite, care, aplicate în cauze concrete, ar genera o practică neunitară, iar aceste potenţiale interpretări diferite, doar prefigurate sau deja afirmate, trebuie arătate în sesizare.

45. În această ordine de idei, nu reprezintă o astfel de chestiune de drept care să impună pronunţarea unei hotărâri prealabile realizarea unor operaţiuni de identificare a legii aplicabile unui anumit raport juridic şi de aplicare a unui text de lege în raport cu circumstanţele particulare ce caracterizează fiecare litigiu (operaţiuni care sunt atribute ale judecătorului cauzei).

46. În speţă nu poate fi ignorat faptul că titularul sesizării nu a indicat în mod concret motivele pentru care a considerat chestiunea de drept ca fiind una dificilă şi care ar fi de natură să genereze modalităţi diferite de interpretare, limitându-se să arate că "jurisprudenţa creată până în prezent la nivelul instanţelor nu este atât de consistentă încât să se poată conchide că ar exista o jurisprudenţă constantă şi continuă în materia de referinţă".

47. Contrar acestei afirmaţii, se reţine, în primul rând, că nici norma cuprinsă în art. 5 alin. (1^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014, introdus prin Legea nr. 71/2015, nici dispoziţiile art. 3^1 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, introdus prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016, nu comportă, în sine, o dificultate reală de interpretare şi aplicare, fiind suficient de clare.

48. În acest context, trebuie subliniat faptul că aceste norme nu au generat practică judiciară divergentă până în prezent şi nu pot fi considerate că ar constitui o chestiune de drept nouă, în condiţiile în care actele normative au fost adoptate pentru reglementarea salarizării în anii 2015 şi 2016, iar până în prezent au fost lămurite aspectele esenţiale pentru aplicarea lor, atât de către Curtea Constituţională, cât şi de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

49. Astfel, Curtea Constituţională, prin Decizia nr. 794 din 15 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.029 din 21 decembrie 2016, a constatat că dispoziţiile art. 3^1 alin. (1^2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 sunt neconstituţionale. A respins, ca neîntemeiată, excepţia de neconstituţionalitate şi a constatat că sunt constituţionale, în raport cu criticile formulate, dispoziţiile art. 3^1 alin. (1^1) şi (1^3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015.

50. A reţinut că "prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016 (care se aplică întregului personal bugetar, inclusiv magistraţilor) s-au eliminat şi diferenţele provenite din faptul că o parte dintre magistraţii şi personalul asimilat, încadraţi în aceeaşi funcţie, grad/treaptă, gradaţie, vechime în funcţie sau în specialitate, au obţinut hotărâri judecătoreşti definitive şi irevocabile (în temeiul Codului de procedură civilă din 1865) sau definitive (în temeiul Codului de procedură civilă), prin care le-au fost recunoscute majorări salariale, în timp ce alţii nu obţinuseră asemenea hotărâri judecătoreşti. Astfel, urmarea intrării în vigoare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016 este aceea că, pentru fiecare funcţie, grad/treaptă, gradaţie, vechime în funcţie sau în specialitate, indemnizaţia de încadrare a magistraţilor şi a personalului asimilat este aceeaşi, stabilită la nivel maxim. De altfel, chiar înainte de intrarea în vigoare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016, prin art. 1 alin. (5^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, introdus prin legea sa de aprobare, Legea nr. 71/2015, s-a prevăzut aceeaşi soluţie legislativă, a egalizării indemnizaţiilor la nivel maxim."

51. De asemenea, instanţa de contencios constituţional a constatat că excluderea majorărilor salariale stabilite sau recunoscute prin hotărâri judecătoreşti de la calculul nivelului maxim al salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare din cadrul autorităţii publice, afectează art. 124 şi 126 din Constituţie, precum şi principiul fundamental al separaţiei şi echilibrului puterilor - legislativă, executivă şi judecătorească - în cadrul democraţiei constituţionale, consacrat de art. 1 alin. (4) din Legea fundamentală, deoarece, printr-un act normativ emis de Guvern, ca legiuitor delegat potrivit art. 115 alin. (4) - (6) din Constituţie, se consacră, pe cale legislativă, nerecunoaşterea hotărârilor judecătoreşti definitive, respectiv definitive şi irevocabile, emise de puterea judecătorească.

52. În plus, s-a arătat că, din moment ce situaţia juridică a personalului bugetar de acelaşi grad, gradaţie, vechime în funcţie sau în specialitate şi aceleaşi studii este identică, atunci şi tratamentul juridic aplicabil - salariul de bază/indemnizaţia de încadrare - trebuie să fie acelaşi, nefiind permis, spre exemplu, ca magistraţi de acelaşi grad, gradaţie, vechime în funcţie sau în specialitate şi aceleaşi studii, să aibă indemnizaţii de încadrare diferite.

53. Totodată, dispoziţiile art. 3^1 alin. (1^2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, introdus prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 43/2016, contravin principiului egalităţii în faţa legii, consacrat prin art. 16 din Constituţie, deoarece stabilesc că persoanele aflate în situaţii profesionale identice, dar care nu au obţinut hotărâri judecătoreşti prin care să li se fi recunoscut majorări salariale, au indemnizaţii de încadrare diferite (mai mici) faţă de cei cărora li s-au recunoscut astfel de drepturi salariale, prin hotărâri judecătoreşti, generând diferenţe în stabilirea salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare. Or, tratamentul juridic diferit instituit de legiuitor nu are nicio justificare obiectivă şi rezonabilă. Dimpotrivă, prevederile legale criticate lipsesc de sens şi chiar anulează voinţa legiuitorului şi raţiunea esenţială a edictării actului normativ respectiv, astfel cum sunt precizate în preambulul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016, anume

acelea de a egaliza veniturile personalului bugetar cu aceeaşi funcţie, grad/treaptă, gradaţie, vechime în funcţie sau în specialitate, prin raportare la nivelul maxim, şi de a elimina inechităţile existente.

54. Ca efect al neconstituţionalităţii art. 3^1 alin. (1^2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 (introdus prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 43/2016), Curtea Constituţională a reţinut prin decizia menţionată că "nivelul maxim al salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare", la care se face egalizarea prevăzută de art. 3^1 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 (introdus prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016), trebuie să includă şi drepturile stabilite sau recunoscute prin hotărâri judecătoreşti. Aşadar, personalul care beneficiază de aceleaşi condiţii trebuie să fie salarizat la nivelul maxim al salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare din cadrul aceleiaşi categorii profesionale şi familii ocupaţionale, indiferent de instituţie sau autoritate publică.

55. În privinţa dispoziţiilor art. 3^1 alin. (1^1) şi (1^3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, s-a arătat că acestea stabilesc definiţia sintagmei "fiecare funcţie" ca fiind "funcţiile prevăzute în aceeaşi anexă, capitol, literă, număr şi număr curent în Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare" şi definiţia "instituţiei sau autorităţii publice" ca fiind "acea instituţie sau autoritate publică cu personalitate juridică care are patrimoniu propriu, buget propriu de venituri şi cheltuieli, conduce contabilitate proprie, iar conducătorul acesteia are calitatea de ordonator de credite". Totodată, în cazul instituţiilor sau autorităţilor publice aflate în subordinea aceluiaşi ordonator de credite, având acelaşi scop, îndeplinind aceleaşi funcţii şi atribuţii, aflate la acelaşi nivel de subordonare din punct de vedere financiar, nivelul maxim al salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare se va stabili la nivelul maxim aflat în plată din cadrul tuturor acestor instituţii sau autorităţi publice subordonate.

56. Prin urmare, Curtea Constituţională a constatat că, în vederea egalizării prevăzute de art. 3^1 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, "nivelul maxim al salariului de bază/indemnizaţiei de încadrare", care trebuie să includă şi drepturile stabilite sau recunoscute prin hotărâri judecătoreşti definitive, urmează să se stabilească prin raportare la aceeaşi funcţie, grad, gradaţie, vechime în muncă şi în specialitate, aceleaşi condiţii de studii, din cadrul întregii categorii profesionale, respectiv familii ocupaţionale, indiferent de instituţie sau autoritate publică.

57. Prin Decizia nr. 23 din 26 septembrie 2016 pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 899 din 9 noiembrie 2016, s-a stabilit că: "În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 1 alin. (5^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, sintagma «salarizat la acelaşi nivel» are în vedere personalul din cadrul aparatului de lucru al Parlamentului, personalul din cadrul Consiliului Concurenţei, al Curţii de Conturi, precum şi din cadrul celorlalte autorităţi şi instituţii publice enumerate de art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare; nivelul de salarizare ce va fi avut în vedere în interpretarea şi aplicarea aceleiaşi norme este cel determinat prin aplicarea prevederilor art. 1 alin. (1) şi (2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, în cadrul aceleiaşi autorităţi sau instituţii publice."

58. În cuprinsul acestei decizii s-a arătat că personalul din "celelalte autorităţi şi instituţii publice" la care se referă textul supus interpretării sunt: Administraţia Prezidenţială, autoritatea judecătorească, Guvernul, ministerele, celelalte organe de specialitate ale administraţiei publice centrale, autorităţi ale administraţiei publice locale, alte autorităţi publice, autorităţi administrative autonome (altele decât Consiliul Concurenţei şi Curtea de Conturi), precum şi instituţiile din subordinea acestora, finanţate integral din bugetul de stat, bugetele locale, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale.

59. Prin Decizia nr. 36 din 4 iunie 2018, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 606 din 16 iulie 2018 s-a statuat că: "În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 1 alin. (5^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, soluţia egalizării indemnizaţiilor la nivel maxim are în vedere şi majorările şi indexările recunoscute prin hotărâri judecătoreşti unor magistraţi sau membri ai personalului auxiliar, indiferent dacă ordonatorul de credite a emis sau nu ordine de salarizare corespunzătoare."

60. Făcând referire la Decizia Curţii Constituţionale nr. 794 din 15 decembrie 2016, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a observat că soluţia legislativă a egalizării indemnizaţiilor la nivel maxim a fost adoptată de legiuitor, începând cu data de 9 aprilie 2015, prin introducerea art. 1 alin. (5^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014, astfel că toate considerentele expuse de instanţa constituţională se verifică şi în respectiva cauză.

61. Totodată, s-a arătat că "a aprecia că nivelul maxim al salarizării nu poate include drepturile obţinute prin hotărâri judecătoreşti definitive, decât dacă au fost emise ordine de salarizare, ar însemna să fie lăsată la latitudinea ordonatorilor de credite consecinţa aplicării sau nu a prevederilor legale. Cu alte cuvinte, ar însemna ca neexecutarea unei hotărâri judecătoreşti definitive să producă consecinţe juridice în sensul privării unor titulari de drepturile lor specifice".

62. Prin aceeaşi decizie s-a observat că "hotărârile judecătoreşti prin care s-a recunoscut majorarea indemnizaţiei de încadrare, cum sunt cele prin care s-au stabilit majorările de 2%, 5% şi, respectiv, 11% acordate magistraţilor şi personalului asimilat, în temeiul Ordonanţei Guvernului nr. 10/2007, nu vizează situaţii de fapt particulare, ci aplicarea unor prevederi legale cuprinse în acte normative, care au aplicabilitate generală", astfel că aceste majorări salariale trebuie avute în vedere la stabilirea nivelului maxim de salarizare corespunzător fiecărei funcţii, grad/treaptă, gradaţie, vechime în muncă şi în specialitate, aceasta fiind logica egalizării drepturilor salariale avute în vedere de legiuitor la edictarea art. 1 alin. (5^1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014.

63. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a constatat că "dacă s-ar da o altă interpretare, aceasta ar fi contrară scopului şi substanţei normei, s-ar menţine inechităţile salariale în cadrul aceleiaşi categorii de personal şi, în consecinţă, ar persista discriminarea pe care legiuitorul a intenţionat să o elimine prin edictarea acestei reglementări".

64. Aşadar, având în vedere toate aceste aspecte prezentate, completul de judecată al instanţei de sesizare dispune de toate elementele necesare pentru o corectă aplicare a legii la litigiul pendinte, ţinând seama şi de celelalte principii de drept şi instituţii juridice incidente.

65. De altfel, practica judiciară înregistrată la nivelul instanţelor naţionale denotă o interpretare unitară a dispoziţiilor legale în discuţie, fiind valorificate totodată deciziile mai sus menţionate ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi a Curţii Constituţionale.

66. Verificarea premiselor sesizării, determinate de circumstanţele litigiului, precum şi modalitatea de formulare a întrebării relevă faptul că instanţa de trimitere nu pune în discuţie, de fapt, interpretarea normelor de drept invocate, ci se referă exclusiv la aplicabilitatea prevederilor legale în discuţie şi a celor statuate prin decizia Curţii Constituţionale şi pentru o perioadă anterioară intrării în vigoare a acestora.

67. Or, în concret, stabilirea legii aplicabile unui raport juridic, incidenţa şi analizarea prescripţiei dreptului la acţiune, inclusiv stabilirea începutului cursului prescripţiei (aspecte a căror examinare se impune pentru soluţionarea situaţiei litigioase invocate de instanţa de trimitere) sunt atributele completului de judecată, nefiind circumscrise domeniului de interes al dezlegării chestiunilor de drept de către instanţa supremă.

33) Decizia nr.57/2018, publicată în M. Of. nr. nr. 895 din 24 octombrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a IV-a pentru litigii de muncă şi asigurări sociale în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "cum se interpretează şi se aplică prevederile art. 165 alin. (2) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, menţiunii de la pct. VI din anexa nr. 15 la Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, cu completările ulterioare, art. 1-3 din Decretul nr. 389/1972 cu privire la contribuţia pentru asigurările sociale de stat, aprobat prin Legea nr. 65/1972, cu modificările şi completările ulterioare, art. II din Legea nr. 49/1992 pentru modificarea şi completarea unor reglementări din legislaţia de asigurări sociale, pct. 1 lit. c) din Precizarea Ministerului Economiei şi Finanţelor şi Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale nr. 181.679/1992 privind aplicarea prevederilor Legii nr. 49/1992 pentru modificarea şi completarea unor reglementări din legislaţia de asigurări sociale, art. 9 şi 51 din Legea nr. 57/1974 privind retribuirea după cantitatea şi calitatea muncii, republicată, cu modificările ulterioare, art. 160 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, art. 29, art. 90, art. 76-84 din Legea nr. 10/1972 privind Codul Muncii al Republicii Socialiste România, cu modificările şi completările ulterioare, în ce priveşte veniturile reprezentând ajutor contravaloare energie electrică, în sensul de a se stabili dacă acestea trebuie luate în considerare la stabilirea cuantumului pensiei".*

Considerente:

[...] 51. Din punctul de vedere exprimat de instanţa de trimitere, rezultă că dezlegarea problemei de drept enunţate mai sus ar decurge din clarificarea naturii juridice a acestui tip de venituri, respectiv de încadrarea acestuia în categoriile la care se referă dispoziţiile art. 165 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 263/2010 şi cele ale pct. VI din anexa nr. 15 la Normele de aplicare a Legii nr. 263/2010, fiind necesar a stabili dacă aceste venituri plătite cu titlu de "ajutor contravaloare energie electrică" se pot analiza ca fiind "alte sporuri cu caracter permanent prevăzute de legislaţia specifică fiecărui domeniu de activitate sau prevăzute în contractele colective şi individuale de

muncă", cu consecinţa valorificării lor la stabilirea cuantumului pensiei, sau pot fi analizate cu titlu de "participare la beneficii a oamenilor muncii din unităţile economice" sau ca "alte sporuri care nu au avut caracter permanent", fie drept "compensaţii acordate conform Decretelor nr. 46/1982 şi nr. 240/1982", cu consecinţa înlăturării lor de la stabilirea cuantumului pensiei.

52. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept observă însă că atât soluţia pronunţată la judecata cauzei în fond, cât şi punctul de vedere exprimat de instanţa de trimitere, în sensul că veniturile în cauză intră în categoria sporurilor cu caracter permanent ce trebuie valorificate la stabilirea drepturilor de pensie, se bazează pe aspecte de fapt ce particularizează litigiul dedus judecăţii, rezultând din atestările fostului angajator şi din clauzele contractului colectiv de muncă, şi anume că sumele achitate reclamantului cu titlu de ajutoare contravaloare energie electrică în perioada 1993-2001 ar fi avut caracter contributiv, fiind incluse în fondul de salarii în raport cu care s-au plătit, la nivelul angajatorului, contribuţiile de asigurări sociale de stat şi, de asemenea, un caracter de lunară ritmicitate, fiind specifice domeniului de activitate aferent căruia au fost acordate (domeniul producţiei de energie electrică).

53. De altfel, soluţiile jurisprudenţiale diferite a căror existenţă rezultă din hotărârile comunicate de curţile de apel se întemeiază fie pe neregularităţi procedurale ale adeverinţelor eliberate de foştii angajatori, fie pe împrejurarea că adeverinţele în cauză precizează expres că pentru veniturile reprezentând ajutoare nu s-a reţinut şi virat contribuţia de asigurări sociale sau nu menţionează dacă sumele acordate potrivit contractelor colective de muncă au intrat în câştigul brut pentru care s-a reţinut şi virat contribuţia de asigurări sociale, aceste aspecte de fapt, privitoare la includerea sau neincluderea veniturilor în baza de calcul al pensiei şi încasarea sau neîncasarea contribuţiei de asigurări sociale, fiind determinante în stabilirea de către instanţe a naturii juridice a sumelor încasate şi, pe cale de consecinţă, în valorificarea sau nevalorificarea acestora la stabilirea drepturilor de pensie.

54. Pe de altă parte, se reţine că pentru lămurirea chestiunii referitoare la posibilitatea de valorificare a veniturilor reprezentând ajutor contravaloare energie electrică la stabilirea drepturilor de pensie, se solicită interpretarea mai multor texte legale, însă fără a se arăta legătura acestora cu cauza, posibilele interpretări pe care aceste dispoziţii le ridică în litigiul pendinte sau în ce constă ambiguitatea ori neclaritatea acestora.

55. Sesizarea analizată priveşte o situaţie particulară, aceea a foştilor salariaţi din sectorul de activitate producţie energie electrică, ce solicită stabilirea sau recalcularea pensiei de asigurări sociale în funcţie de veniturile acordate de foştii angajatori cu titlu de ajutoare contravaloare energie electrică, drepturi care au avut ca izvor contractele colective de muncă încheiate la nivelul acestui angajator în perioada 1993-aprilie 2001, iar nu prevederile legale în materie de salarizare la care sesizarea face referire.

56. De altfel, dincolo de izvorul diferit al acestor drepturi, însăşi instanţa de trimitere reţine, analizând în concret probatoriul administrat în cauză, că veniturile primite de reclamant ca ajutoare contravaloare energie electrică nu se încadrează în specificul veniturilor realizate cu titlu de participare la beneficii a oamenilor muncii din unităţile economice, reglementate prin dispoziţiile art. 51 din Legea nr. 57/1974, unde se descrie modul de constituire a acestui fond de participare a oamenilor muncii la beneficii, şi anume anual, pe baza rezultatelor economice ale anului anterior, ci reprezintă venituri specifice ramurii producţiei de energie electrică, prevăzute de contractele colective de muncă succesiv încheiate în perioada de referinţă, care au stabilit în mod constant acelaşi beneficiu, nediferenţiat de la un an la altul.

57. De asemenea, în ceea ce priveşte solicitarea de interpretare a prevederilor art. 165 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, prin trimiterea şi la prevederile art. 160 din Codul muncii, se reţine că dispoziţiile tranzitorii ale art. 165 alin. (2) din Legea nr. 263/2010 privesc, prin ipoteză, stagiile de cotizare realizate anterior datei de 1 aprilie 2001 (data intrării în vigoare a Legii nr. 19/2000), astfel încât, cum Codul muncii a intrat în vigoare la 1 martie 2003, prevederile art. 160, referitoare la componenţa salariului, nu pot viza decât veniturile din salarii realizate sub imperiul acestui act normativ, după data intrării sale în vigoare, neputând fi aplicate unor venituri realizate anterior intrării în vigoare a acestuia.

58. Prin urmare, având în vedere conţinutul normativ al dispoziţiilor a căror interpretare se solicită, redat la pct. IV din raport, şi întrebarea prealabilă formulată, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că, în raport cu datele concrete ale cauzei, lămurirea problemei de drept supuse dezbaterii, şi anume dacă veniturile reprezentând ajutor contravaloare energie electrică trebuie luate în considerare la stabilirea cuantumului pensiei, nu depinde de interpretarea unor dispoziţii îndoielnice, lacunare sau neclare, ci de operaţiunea de aplicare a textelor de lege incidente corespunzător circumstanţelor ce caracterizează litigiul, atribut care intră şi trebuie să rămână în sfera de competenţă a instanţei de judecată.

59. În ceea ce priveşte cerinţa noutăţii chestiunii de drept ce face obiectul sesizării, condiţie distinctă de cea a lipsei statuării asupra chestiunii de drept cu care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a fost sesizată, se reţine că, în lipsa unei definiţii a "noutăţii" şi a unor criterii de determinare a acesteia în conţinutul art. 519 din Codul de procedură civilă, evaluarea îndeplinirii sale revine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, astfel cum s-a reţinut constant în jurisprudenţa Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept (Decizia nr. 4 din 14 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16 iunie 2014).

60. În acest sens, s-a stabilit în termeni clari şi neechivoci că cerinţa noutăţii este îndeplinită atunci când chestiunea de drept îşi are izvorul în reglementări nou-intrate în vigoare, când instanţele nu i-au dat încă o anumită interpretare şi aplicare la nivel jurisprudenţial ori dacă se impun anumite clarificări, într-un context legislativ nou sau modificat faţă de unul anterior, de natură să impună reevaluarea sau reinterpretarea normei de drept analizate. În egală măsură, noutatea chestiunii de drept, în sensul dispoziţiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, poate constitui şi atributul unei reglementări mai vechi, dar asupra căreia instanţa de judecată este chemată să se pronunţe în prezent, atunci când aplicarea frecventă a normei juridice a devenit actuală ulterior.

61. Sesizarea de faţă a fost formulată într-un litigiu generat de solicitarea reclamantului privind recalcularea pensiei sale cu luarea în considerare a veniturilor reprezentând "ajutor contravaloare energie electrică" realizate anterior datei de 1 aprilie 2001, posibilitatea de valorificare a acestui tip de venituri reprezentând chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită.

62. Însă problema de drept generată de valorificarea unor venituri suplimentare realizate anterior datei de 1 aprilie 2001 nu este nouă, existând o hotărâre a instanţei supreme, pronunţată în cadrul unui recurs în interesul legii, prin care această chestiune a primit o dezlegare de principiu.

63. Astfel, prin Decizia nr. 19/2012, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a admis recursurile în interesul legii declarate de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi Colegiul de conducere al Curţii de Apel Craiova şi a statuat următoarele:

"În interpretarea şi aplicarea prevederilor art. 2 lit. e) şi art. 164 alin. (2) şi (3) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale şi pct. V din anexa la

Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, sporurile şi alte venituri suplimentare realizate anterior datei de 1 aprilie 2001 vor fi luate în considerare la stabilirea şi recalcularea pensiilor din sistemul public dacă au fost incluse în baza de calcul conform legislaţiei anterioare, sunt înregistrate în carnetul de muncă sau în adeverinţele eliberate de unităţi, conform legislaţiei în vigoare, şi pentru acestea s-a plătit contribuţia de asigurări sociale."

64. În motivarea acestei decizii, instanţa supremă a reţinut că aplicarea principiului contributivităţii impune luarea în calcul a sporurilor şi veniturilor suplimentare utilizate la determinarea punctajelor medii anuale pentru perioade anterioare Legii nr. 19/2000, în măsura în care acestea au făcut parte din baza de calcul al pensiilor, au fost înregistrate în carnetul de muncă sau rezultă din adeverinţă, conform legislaţiei în vigoare, şi s-a plătit contribuţia de asigurări sociale.

65. S-a apreciat că neluarea în considerare a unor sume pentru care s-au plătit contribuţiile de asigurări sociale echivalează cu o încălcare a principiului contributivităţii, având drept finalitate nerealizarea scopului avut în vedere de legiuitor, astfel cum, de altfel, a statuat Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi prin Decizia nr. 19/2011 privind interpretarea dispoziţiilor art. 2 lit. e), art. 78 şi art. 164 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 19/2000 şi ale art. 1 şi 2 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005.

66. Totodată, s-a avut în vedere că, prin Decizia nr. 5/2010, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţiile Unite a admis recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi a decis că, în interpretarea dispoziţiilor art. 2 lit. e), art. 78 şi art. 164 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale şi ale art. 1 şi 2 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, sumele plătite pentru munca prestată de foştii salariaţi în regim de lucru prelungit, în condiţiile art. 1 şi 2 din Hotărârea Consiliului de Miniştri nr. 1.546/1952, se au în vedere la stabilirea şi recalcularea pensiilor din sistemul public.

67. În plus, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit în jurisprudenţa sa că drepturile de asigurări sociale cuvenite în baza contribuţiilor de asigurări sociale plătite constituie un bun patrimonial în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 al Convenţiei pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale (denumită, în continuare, Convenţia), ratificată de statul român prin Legea nr. 30/1994 privind ratificarea Convenţiei pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi a protocoalelor adiţionale la această convenţie, cu modificările ulterioare, fiind menţionate în acest sens Hotărârea Curţii Europene a Drepturilor Omului din 7 februarie 2012, pronunţată în Cauza Ana Maria Frimu ş.a. împotriva României, prin care Curtea, deşi a respins cererea ca inadmisibilă, a reafirmat faptul că art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenţie garantează plata prestaţiilor sociale pentru persoanele care au achitat contribuţii la bugetul asigurărilor sociale (relevantă în acest sens este şi Cauza Constantin Abăluţă ş.a. împotriva României).

68. De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis că drepturile de asigurări sociale sunt legate de plata contribuţiilor de asigurări sociale specifice, considerându-se că dreptul la alocaţia de urgenţă (pentru care reclamantul plătise contribuţia specifică) reprezintă un drept patrimonial în sensul art. 1 paragraful 1 din Protocolul nr. 1 la Convenţie (Hotărârea în Cauza Gaygusuz împotriva Austriei din 16 septembrie 1996).

69. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a concluzionat, prin aceeaşi decizie, că principalul element obiectiv apt să conducă la o justă şi legală stabilire şi reactualizare a pensiilor provenind

din fostul sistem de asigurări sociale de stat îl reprezintă contribuţiile de asigurări sociale plătite, astfel că la stabilirea şi reactualizarea drepturilor de pensie trebuie luate în calcul toate sporurile şi alte venituri de natură salarială pentru care angajatorul/angajatul a plătit contribuţia pentru asigurările sociale de stat.

70. Soluţia adoptată prin Decizia nr. 19/2012 se înscrie într-o orientare constantă a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, reflectată şi de celelalte decizii pronunţate în recursurile în interesul legii promovate în această materie, cu referire expresă la Decizia nr. 5/2010 şi Decizia nr. 19/2011.

71. Analiza hotărârilor judecătoreşti şi a punctelor de vedere comunicate de curţile de apel relevă faptul că această soluţie de principiu privind condiţiile de valorificare a sporurilor şi veniturilor suplimentare realizate până la 1 aprilie 2001, dată în interpretarea unor dispoziţii din Legea nr. 19/2000, a fost în mod constant avută în vedere la soluţionarea litigiilor de asigurări sociale privitoare la stabilirea sau recalcularea drepturilor de pensie deschise sub imperiul noii legi a pensiilor, respectiv Legea nr. 263/2010, ţinând cont de specificul fiecărei cauze, în condiţiile în care principiului contributivităţii, instituit prin dispoziţiile art. 2 lit. e) din Legea nr. 19/2000, a fost preluat prin dispoziţiile art. 2 lit. c) din Legea nr. 263/2010, iar dispoziţiile art. 165 alin. (2) din Legea nr. 263/2010 sunt similare celor cuprinse în art. 164 alin. (3) din Legea nr. 19/2000.

72. Prin urmare, raţionamentul evidenţiat în considerentele Deciziei nr. 19/2012 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie îşi păstrează actualitatea şi se transpune în interpretarea dispoziţiilor art. 165 alin. (2) din Legea nr. 263/2010 şi ale menţiunii de la pct. VI din anexa nr. 15 la Normele de aplicare a Legii nr. 263/2010, corespunzător circumstanţelor ce caracterizează fiecare litigiu.

73. Devine astfel evident că problema de drept care face obiectul sesizării, chiar dacă vizează posibilitatea de valorificare la stabilirea pensiei a unei categorii particulare de venituri, nu are caracter de noutate, cu consecinţa inadmisibilităţii sesizării.

74. În acelaşi timp, faţă de Decizia nr. 19/2012 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, se constată că nu este îndeplinită nici condiţia de admisibilitate care impune ca instanţa supremă să nu fi statuat asupra chestiunii de drept sesizate.

34) Decizia nr. 58/2018, publicată în M. Of. nr. 911 din 30 octombrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a IV-a civilă cu privire la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "Dispoziţiile art. 37 alin. (5) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcţii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, constituie un impediment la dobândirea dreptului de proprietate asupra construcţiei prin efectul accesiunii imobiliare artificiale?".*

Considerente:

[...] 45.(...) Din examinarea hotărârilor judecătoreşti depuse la dosarul cauzei rezultă că instanţele naţionale s-au confruntat cu problema de drept în discuţie, dându-i interpretări contradictorii.

În cazul în care dispoziţiile legale în discuţie au fost aplicate şi interpretate de instanţe în mod neunitar, prin hotărâri judecătoreşti definitive/irevocabile, se constată că există o practică judiciară conturată, fapt ce determină pierderea caracterului de noutate al problemei de drept supuse analizei.

Aşadar, existenţa unei practici neunitare denotă nu numai că se poate recurge la mecanismul recursului în interesul legii, ci şi că nu mai poate fi sesizată Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, deoarece scopul preîntâmpinării practicii neunitare nu mai poate fi atins, problema de drept care a suscitat-o nemaifiind, prin urmare, una nouă, ci una care a creat deja practică neunitară.

35) Decizia nr. 63/2018, publicată în M. Of. nr. 998 din 26 noiembrie 2018

Soluția: *Respinge ca inadmisibilă sesizarea formulată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia I civilă cu privire la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "interpretarea dispoziţiilor art. 296[4] alin. (1) lit. k) din Legea nr. 571 din 22 decembrie 2003 privind Codul fiscal, respectiv art. 139 alin. (1) lit. i) şi art. 155 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 227 din 8 septembrie 2015 privind Codul fiscal, în sensul dacă există sau nu obligaţia de plată a C.A.S. şi C.A.S.S. şi pentru veniturile reprezentate de dobânzile legale acordate pentru plata cu întârziere a drepturilor salariale stabilite prin hotărâri judecătoreşti ce constituie titluri executorii".*

Considerente:

[...] 78. Prin Decizia nr. 4/2018 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept au fost respinse, ca inadmisibile, sesizările conexate formulate de Curtea de Apel Alba Iulia - Secţia civilă în dosarele nr. 4.337/107/2016 şi nr. 4.768/107/2016.

79. Această decizie are legătură cu prezenta sesizare, întrucât obiectul sesizării de faţă îl constituie, aşa cum s-a reţinut mai sus, "interpretarea dispoziţiilor art. 296[4] alin. (1) lit. k) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările şi completările ulterioare, respectiv ale art. 139 alin. (1) lit. i) şi art. 155 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările şi completările ulterioare, în sensul dacă există sau nu obligaţia de plată a C.A.S. şi C.A.S.S. şi pentru veniturile reprezentate de dobânzile legale acordate pentru plata cu întârziere a drepturilor salariale stabilite prin hotărâri judecătoreşti ce constituie titluri executorii".

80. Art. 155 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările şi completările ulterioare, care reglementează categorii de venituri supuse contribuţiei de asigurări sociale de sănătate, face trimitere la veniturile din salarii şi asimilate salariilor, definite conform art. 76, relevant fiind pentru speţa de faţă alin. (2) lit. p) din acest ultim articol (regulile de impunere proprii veniturilor din salarii se aplică şi următoarelor tipuri de venituri, considerate asimilate salariilor: sume reprezentând salarii/solde, diferenţe de salarii/solde, dobânzi acordate în legătură cu acestea, precum şi actualizarea lor cu indicele de inflaţie, stabilite în baza unor hotărâri judecătoreşti rămase definitive şi irevocabile/hotărâri judecătoreşti definitive şi executorii), reţinut în mod expres în dispozitivul deciziei menţionate anterior ca făcând obiectul acesteia.

81. Aşadar, contrar celor reţinute de instanţa de sesizare, obiectul sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în Dosarul nr. 2.524/1/2017 nu a vizat doar problema impozitului, ci şi a celorlalte contribuţii, în care se includ şi C.A.S. şi C.A.S.S., ce fac obiectul prezentei sesizări.

82. Din această decizie de inadmisibilitate relevantă pentru problema admisibilităţii prezentei sesizări este analiza condiţiei privind noutatea chestiunii de drept în cauză.

83. Astfel, prin această decizie dată la începutul anului 2018 s-a considerat că nu este îndeplinită condiţia noutăţii chestiunii de drept ce face obiectul sesizării pentru următoarele motive:

"Sub acest aspect s-a subliniat în practica Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept că noutatea unei chestiuni de drept poate fi generată nu numai de o reglementare nou-intrată în vigoare, ci şi de una veche, cu condiţia însă ca instanţa să fie chemată să se pronunţe asupra respectivei probleme de drept pentru prima dată.

În acest sens, fără a absolutiza criteriul vechimii şi fără a-l raporta în mod exclusiv la momentul adoptării actului normativ vizat, se constată că ceea ce prezintă importanţă sub acest aspect este existenţa şi dezvoltarea unei practici judiciare constante în materie.

Prin urmare, caracterul de noutate se pierde, pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanţelor, în urma unei interpretări adecvate, concretizată într-o practică judiciară consacrată, iar opiniile jurisprudenţiale izolate sau cele pur subiective nu pot constitui temei declanşator al mecanismului pronunţării unei hotărâri prealabile.

Or, din examinarea hotărârilor judecătoreşti depuse la dosarul cauzei rezultă că există o practică consistentă şi unitară, fără excepţie, a instanţelor de apel, care consideră că dobânzile acordate pentru plata cu întârziere a unor drepturi salariale, stabilite prin hotărâri judecătoreşti definitive, precum şi sumele rezultând din actualizarea cu indicele de inflaţie a diferenţelor salariale sunt supuse impozitului şi celorlalte contribuţii obligatorii prevăzute de lege, fiind venituri asimilate salariului, în sensul dispoziţiilor art. 55 alin. (2) lit. j^1) din Legea nr. 571/2003, respectiv al dispoziţiilor art. 76 alin. (2) lit. p) din Legea nr. 227/2015, fiind aşadar supuse impozitului pe venit".

84. În esenţă, în Decizia nr. 4/2018 s-a reţinut că până la momentul analizării sesizării instanţele avuseseră prilejul să analizeze chestiunea de drept în cauză de suficient de multe ori astfel încât să se formeze o practică judiciară considerată constantă, ceea ce nu înseamnă bineînţeles că noutatea ar depinde de faptul dacă practica judiciară este unitară sau nu.

85. Or, atât timp cât la începutul anului 2018 s-a considerat că problema de drept în cauză nu este nouă, nu există niciun motiv plauzibil pentru a se ajunge la concluzia că, în mai 2018, momentul întocmirii încheierii de sesizare de faţă, aceeaşi chestiune de drept ar putea fi considerată nouă în sensul art. 519 din Codul de procedură civilă.

86. Faptul că există la nivelul unor tribunale şi curţi de apel soluţii/opinii diferite de cele reţinute în această decizie ca reprezentând practică judiciară constantă nu poate reprezenta un argument în sensul noutăţii chestiunii de drept, ci cel mult un indiciu în sensul verificării îndeplinirii condiţiilor pentru formularea unui recurs în interesul legii.

87. Este de reţinut că, în chiar punctul de vedere al completului de judecată, se arată că există texte normative exprese în favoarea interpretării care s-a constituit în practica judiciară majoritară, menţionată ca atare şi în cadrul Deciziei nr. 4/2018, instanţa de sesizare nemotivând în ce constă dificultatea chestiunii de drept, conform obligaţiei prevăzute de art. 520 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

88. Referitor la celelalte condiţii de admisibilitate este de menţionat că, în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, făcându-se referire şi la doctrină, s-a arătat constant că procedura reglementată de art. 519 din Codul de procedură civilă are în vedere o problemă de drept care să privească interpretarea diferită sau contradictorie a unui text de lege, a unei reguli cutumiare neclare, incomplete sau, după caz, incerte ori incidenţa unor principii generale ale dreptului al căror conţinut sau a căror sferă de acţiune sunt discutabile, cu finalitatea împiedicării apariţiei unei jurisprudenţe neunitare în materie (Decizia nr. 16/2016 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 779 din 5 octombrie 2016).

89. În ce priveşte chestiunea de drept relevată, chiar dacă aceasta are legătură cu dezlegarea cauzei, nu este îndeplinită cerinţa de a fi o veritabilă, reală problemă de drept, născută dintr-un text incomplet, neclar, susceptibil de interpretări contradictorii.

90. O cerinţă de admisibilitate a sesizării este aceea referitoare la caracterul real şi serios al problemei de drept cu care a fost sesizată Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, respectiv dacă aceasta prezintă un grad de dificultate suficient de mare, astfel încât să justifice declanşarea procedurii prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă.

91. Sub acest aspect, în doctrină, s-a arătat ca declanşarea mecanismului de preîntâmpinare a jurisprudenţei neunitare presupune existenţa unei chestiuni de drept reale, iar nu aparente, care să privească interpretarea diferită sau contradictorie a unui text de lege, a unei reguli cutumiare neclare, incomplete sau, după caz, incerte, nu orice problemă de drept putând face obiectul unei astfel de sesizări.

92. În jurisprudenţa dezvoltată în legătură cu această condiţie de admisibilitate, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a statuat în mod constant că, în declanşarea procedurii pronunţării unei hotărâri prealabile, trebuie să fie identificată o problemă de drept care necesită cu pregnanţă a fi lămurită, care să prezinte o dificultate suficient de mare în măsură să reclame intervenţia instanţei supreme în scopul rezolvării de principiu a chestiunii de drept şi al înlăturării oricărei incertitudini care ar putea plana asupra securităţii raporturilor juridice deduse judecăţii (Decizia nr. 24 din 29 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 820 din 4 noiembrie 2015, Decizia nr. 6 din 30 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 24 februarie 2017, Decizia nr. 10 din 4 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 393 din 23 mai 2016, Decizia nr. 62 din 18 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 797 din 9 octombrie 2017).

93. Procedura hotărârii prealabile are menirea de a elimina riscul apariţiei unei practici neunitare, printr-o rezolvare de principiu a unei chestiuni de drept esenţiale, apărute într-o cauză aflată în curs de soluţionare în ultimă instanţă.

94. Motivarea admisibilităţii de către autorul sesizării a fost impusă ca o condiţie necesară pentru a putea susţine şi demonstra caracterul real al problemei ce face obiectul sesizării, al aspectului de noutate pe care aceasta o are şi caracterizează în mod concret dificultatea problemei de drept supuse dezbaterii, generând premisele declanşării mecanismului de unificare al procedurii pronunţării unei hotărâri prealabile.

95. Încheierea de sesizare a instanţei trebuie să întrevadă explicit care este pragul de dificultate al întrebării şi în ce măsură acesta depăşeşte obligaţia ordinară a instanţei de a interpreta şi aplica legea în cadrul soluţionării unui litigiu. De asemenea, aceasta trebuie să cuprindă o justificare a modului în care chestiunea de drept este susceptibilă de interpretări diferite.

96. În cauză, sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie nu îndeplineşte condiţiile formale prevăzute de art. 520 alin. (1) din Codul de procedură civilă, lipsind analiza reală şi motivarea completă a îndeplinirii condiţiilor de admisibilitate stabilite în sarcina instanţei de trimitere cu privire la problema de drept ce se cere a fi lămurită.

97. În plus, circumstanţele particulare ale cauzei relevă faptul că problema de drept adusă în dezbatere nu ridică o asemenea dificultate, în contextul în care dispoziţia legală a cărei interpretare se solicită a se realiza nu este nici lacunară, nici incompletă sau neclară.

98. Totodată, prin Decizia nr. 10/2015, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii a statuat că, "fiind o problemă de aplicare, şi nu de interpretare a legii, rămâne la aprecierea instanţelor de judecată ca, în condiţiile abrogării normei

pe care o interpretează, dar ale subzistenţei în cuprinsul noii reglementări a soluţiei legislative anterioare, să aplice raţionamentul juridic şi argumentele care au stat la baza acestuia (...) pentru identitate de raţiune, păstrându-şi valabilitatea reperele de analiză fixate prin decizia anterioară (...)".

99. Aşadar, problema de drept formulată de instanţa de trimitere nu prezintă un grad de dificultate suficient pentru a reclama o rezolvare de principiu pe calea hotărârii prealabile. Dificultatea adoptării unei soluţii legale şi temeinice, generată de circumstanţele particulare ale cauzei, nu reprezintă un argument contrar ideii anterior menţionate.

36) Decizia nr. 64/2018, publicată în M. Of. nr. 959 din 13 noiembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia a II-a civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: În interpretarea coroborată a dispoziţiilor art. 509 alin. (1) pct. 11 şi art. 493 alin. (5) din Codul de procedură civilă, este admisibilă cererea de revizuire a unei decizii pronunţate în completul de filtru, faţă de sintagma "nu este supusă niciunei căi de atac", atunci când, în urma sesizării Curţii Constituţionale, s-a admis excepţia de neconstituţionalitate a textului de lege care a stat la baza soluţionării recursului, după pronunţarea hotărârii în completul de filtru, decizie care poate constitui temei de revizuire, conform textului şi jurisprudenţei Curţii Constituţionale?*

Considerente:

[...] 58. Prin încheierea de sesizare se solicită lămurirea chestiunii admisibilităţii cererii de revizuire întemeiate pe motivul de revizuire prevăzut de art. 509 alin. (1) pct. 11 din Codul de procedură civilă, formulate împotriva unei decizii de respingere a recursului ca inadmisibil, decizie pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie în procedura de filtrare a recursului, faţă de sintagma "nu este supusă niciunei căi de atac" din cuprinsul art. 493 alin. (5) din Codul de procedură civilă.

59. În punctul de vedere al completului de judecată care a dispus sesizarea se susţine opinia potrivit căreia cererea de revizuire este admisibilă, reţinând că, în procedura de filtrare, partea a invocat excepţia de neconstituţionalitate a art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013, iar prin Încheierea din 28 iunie 2016 completul de filtru al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie a dispus sesizarea Curţii Constituţionale cu această excepţie. Ulterior, prin Decizia nr. 369 din 30 mai 2017, Curtea Constituţională a soluţionat aceeaşi excepţie invocată în altă cauză şi a declarat neconstituţional textul cu privire la sintagma "precum şi în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv", iar prin Decizia nr. 629 din 17 octombrie 2017, Curtea Constituţională a respins excepţia de neconstituţionalitate invocată în prezentul dosar "ca devenită inadmisibilă", reţinându-se că sintagma menţionată a fost deja declarată neconstituţională prin Decizia Curţii Constituţionale nr. 369 din 30 mai 2017 şi că Decizia Curţii Constituţionale nr. 629 din 17 octombrie 2017 poate constitui temei pentru revizuire, conform art. 509 alin. (1) pct. 11 din Codul de procedură civilă. În argumentarea acestui punct de vedere, completul de judecată face referire la deciziile pe care Curtea Constituţională le-a pronunţat în analiza constituţionalităţii prevederilor art. 322 pct. 10 din Codul de procedură civilă din 1865 şi ale art. 509 alin. (1) pct. 11 din Codul de procedură civilă actual, concluzionând în sensul că nerecunoaşterea faptului că

împotriva hotărârii pronunţate în filtru se poate exercita calea de atac a revizuirii, în ipoteza în care autorul excepţiei de neconstituţionalitate a obţinut în urma demersului său declararea neconstituţionalităţii textului legal care a stat la baza soluţionării cauzei sau în ipoteza în care cererea i-a fost respinsă ca devenită inadmisibilă, ar avea ca efect încălcarea efectului obligatoriu al deciziilor Curţii Constituţionale, consacrat de dispoziţiile art. 147 alin. (2) din Constituţia României, dar şi a dispoziţiilor art. 6 şi art. 13 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, privitoare la dreptul la un proces echitabil şi la dreptul la un recurs efectiv.

60. Se constată astfel că ceea ce se solicită prin prezenta sesizare este a se lămuri dacă dispoziţiile art. 493 alin. (5) din Codul de procedură civilă se opun admisibilităţii unei cereri de revizuire întemeiate pe motivul prevăzut de art. 509 alin. (1) pct. 11 din Codul de procedură civilă, îndreptate împotriva deciziei pronunţate de completul de filtru, întrebare care nu poate primi decât răspuns afirmativ, faţă de caracterul clar şi neechivoc al textului, care prevede că decizia respectivă "nu este supusă niciunei căi de atac".

61. Dispoziţia procesuală de excepţie cuprinsă în art. 493 alin. (5) din Codul de procedură civilă exclude exercitarea vreunei căi de atac împotriva deciziei pronunţate în procedura de filtru, astfel încât nu se poate interpreta că ar fi admisibilă formularea unei cereri de revizuire întemeiate pe art. 509 alin. (1) pct. 11 din Codul de procedură civilă.

62. Împrejurarea că, în considerentele deciziilor sale, Curtea Constituţională a reţinut că revizuirea întemeiată pe dispoziţiile art. 322 pct. 10 din Codul de procedură civilă din 1865 sau ale art. 509 alin. (1) pct. 11 din actualul Cod de procedură civilă poate fi exercitată de cel căruia i s-a admis excepţia şi de cel căruia excepţia i-a fost respinsă ca devenită inadmisibilă, fără a face distincţie că hotărârea a cărei revizuire se cere vizează sau nu fondul (a se vedea în acest sens considerentele Deciziei Curţii Constituţionale nr. 766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011, sau ale Deciziei Curţii Constituţionale nr. 338 din 24 septembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 699 din 14 noiembrie 2013, reluate în Decizia Curţii Constituţionale nr. 404 din 15 iunie 2016), nu poate constitui argument care să justifice interpretarea în sensul admisibilităţii cererii de revizuire întemeiate pe art. 509 alin. (1) pct. 11 din Codul de procedură civilă împotriva deciziei pronunţate de completul de filtru în condiţiile art. 493 alin. (5) din Codul de procedură civilă.

63. Examinând excepţiile de neconstituţionalitate cu care a fost sesizată până în prezent, Curtea Constituţională a analizat contrarietatea faţă de Constituţia României a dispoziţiilor procesuale care reglementează acest caz de revizuire din perspectiva obiectului revizuirii şi a persoanelor care au deschisă această cale de atac [statuând că cererea de revizuire întemeiată pe art. 509 alin. (1) pct. 11 din Codul de procedură civilă poate fi formulată şi împotriva hotărârilor care nu vizează fondul de către cel căruia i s-a admis excepţia de neconstituţionalitate, dar şi de către cel căruia i-a fost respinsă ca devenită inadmisibilă], fără a se avea în vedere ipoteza particulară a hotărârilor pronunţate în procedura de filtrare a recursurilor, care sunt exceptate de la orice cale de atac.

64. În realitate, toate argumentele invocate de completul de judecată care a formulat prezenta sesizare susţin neconstituţionalitatea prevederilor art. 493 alin. (5) din Codul de procedură civilă cu referire la sintagma "nu este supusă niciunei căi de atac", invocându-se necesitatea recunoaşterii posibilităţii exercitării căii extraordinare de atac a revizuirii întemeiate pe motivul de revizuire prevăzut de art. 509 alin. (1) pct. 11 din Codul de procedură civilă şi în cazul deciziilor pronunţate de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie în procedura de filtru.

65. Deşi o analiză a textului poate conduce la concluzia existenţei unor motive de neconstituţionalitate similare celor reţinute de Curtea Constituţională în Decizia nr. 866 din 10 decembrie 2015, neconstituţionalitatea dispoziţiei legale care exclude posibilitatea exercitării revizuirii împotriva deciziilor pronunţate de instanţa de recurs în procedura filtrului nu poate fi examinată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie în cadrul unei hotărâri prealabile, deoarece, potrivit art. 146 din Constituţie, Curtea Constituţională este unica autoritate de jurisdicţie constituţională, care asigură controlul constituţionalităţii legilor, a tratatelor internaţionale, a regulamentelor Parlamentului şi a ordonanţelor Guvernului, stabilind dacă actele respective sunt sau nu constituţionale în raport cu principiile şi dispoziţiile Constituţiei.

66. Având în vedere că dispoziţiile art. 493 alin. (5) din Codul de procedură civilă sunt clare şi nu sunt susceptibile de interpretare, iar aspectele invocate în încheierea de sesizare ridică problema neconstituţionalităţii textului cu privire la sintagma "nu este supusă niciunei căi de atac", care nu intră în competenţa Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, urmează ca prezenta sesizare să fie respinsă, ca inadmisibilă.

37) Decizia nr. 65/2018, publicată în M. Of. nr. 963 din 14 noiembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Gorj - Secţia I civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile privind interpretarea sintagmei "continuarea studiilor" cuprinse în dispoziţiile art. 499 alin. (3) din Codul civil***.**

Considerente:

[...] 36. În cazul analizat, cerinţa noutăţii chestiunii de drept nu este îndeplinită, întrucât, pe parcursul timpului, instanţele de judecată au pronunţat, în problema de drept semnalată de către titularul sesizării, hotărâri definitive/irevocabile, practica judiciară fiind orientată majoritar către acelaşi gen de soluţie.

37. Pentru a verifica îndeplinirea criteriilor care ar putea susţine condiţia noutăţii reluăm conţinutul textului de lege care face obiectul chestiunii de drept analizate, respectiv art. 499 alin. (3) din Codul civil: "Părinţii sunt obligaţi să îl întreţină pe copilul devenit major, dacă se află în continuarea studiilor, până la terminarea acestora, dar fără a depăşi vârsta de 26 de ani."

38. Deşi prevederea nu se regăsea în vechiul Cod al familiei, în vigoare până la 30 septembrie 2011, abrogat prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, cu modificările şi completările ulterioare, trebuie subliniat că şi sub incidenţa acestui act normativ părintele putea fi obligat să plătească pensie de întreţinere copilului devenit major, aflat în continuarea studiilor, ca efect al Deciziei de îndrumare nr. 2/1971 a Plenului fostului Tribunal Suprem.

39. Prin această decizie, instanţa supremă, suplinind tăcerea legii, a statuat, în vederea asigurării unei practici judiciare unitare, că "părintele este obligat să dea întreţinere copilului devenit major, dacă se află în continuare de studii, până la terminarea acestora, fără a depăşi vârsta de 25 ani. Pentru a beneficia de întreţinere, copilul trebuie să dovedească stăruinţă în continuarea studiilor şi obţinerea unor rezultate corespunzătoare".

40. După pronunţarea acestei decizii de îndrumare a fost identificată o bogată jurisprudenţă, chestiunea de drept supusă analizei nefiind nouă, impunându-se concluzia că ea transcende în timp, chiar şi din perspectiva datei la care reglementarea a intrat în vigoare.

41. Astfel, ca un corolar al acestei practici, chiar Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia I civilă, prin Decizia nr. 3.799 din 20 mai 2004 (dată sub imperiul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 58/2003 privind modificarea şi completarea Codului de procedură civilă, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 195/2004), a stabilit că, în ce priveşte condiţiile vizând acordarea pensiei de întreţinere în cazul majorului, este îndreptăţit să primească pensie copilul major care îşi continuă studiile într-o formă de învăţământ organizată potrivit legii, iar dreptul acestuia durează până la terminarea studiilor, fără să depăşească vârsta de 25 de ani.

42. Pentru existenţa obligaţiei de plată a pensiei de întreţinere faţă de copilul major aflat în continuarea studiilor s-a decis că nu există condiţia ca beneficiarul pensiei să urmeze o formă de învăţământ obligatorie.

43. În raport cu cele mai sus expuse rezultă că problema de drept care face obiectul prezentei sesizări, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile, a mai fost anterior dedusă judecăţii pe rolul instanţelor naţionale, context în care existenţa unei practici cristalizate în timp a instanţelor, precum şi orientarea majoritară a jurisprudenţei spre o anumită interpretare a textelor analizate determină ca problema de drept examinată să îşi piardă caracterul de noutate.

44. Ca atare, nu sunt îndeplinite criteriile care sunt de natură să caracterizeze noutatea chestiunii supuse dezbaterii, ca o condiţie a sesizării instanţei supreme cu pronunţarea unei chestiuni prealabile.

45. Distinct de cele ce precedă, însă tot prin prisma condiţiilor de admisibilitate ale art. 519 din Codul de procedură civilă, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept observă că sesizarea nu priveşte o veritabilă chestiune de drept, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege, fie din cauză că acesta este incomplet, fie pentru că nu este corelat cu alte dispoziţiile legale sau s-ar pune problema că nu ar mai fi în vigoare.

46. În doctrină s-a arătat că, pentru a fi vorba de o problemă de drept reală, trebuie ca norma de drept disputată să fie îndoielnică, imperfectă (lacunară) sau neclară.

47. Ca atare, în sesizarea adresată Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile trebuie să fie identificată o problemă de drept care necesită cu pregnanţă a fi lămurită şi prezintă o dificultate suficient de mare, în măsură să reclame intervenţia instanţei supreme în scopul rezolvării de principiu a chestiunii de drept şi al înlăturării oricărei incertitudini care ar putea plana asupra securităţii raporturilor juridice deduse judecăţii.

48. Este important de subliniat că mecanismul procedural reglementat prin art. 519 din Codul de procedură civilă nu trebuie deturnat de la scopul firesc al prevenirii unei practici neunitare şi utilizat pentru tranşarea, în concret, a aspectelor litigioase aflate pe rolul instanţei de trimitere.

49. Tot astfel, interpretarea corectă a rolului dat de legiuitor acestui mecanism trebuie să conducă la evitarea transformării lui într-o procedură dilatorie ori într-una care s-ar substitui recursului în interesul legii.

50. Or, în cazul analizat, titularul sesizării solicită interpretarea unor dispoziţii legale care nu comportă o reală dificultate, ci impun realizarea unei analize de conţinut şi corelate a normelor incidente în speţă, respectiv art. 499 alin. (3) din Codul civil, redat mai sus, şi art. 23 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 1/2011.

51. Potrivit acestui din urmă text: "Sistemul de învăţământ preuniversitar cuprinde următoarele niveluri (...) d) învăţământ terţiar nonuniversitar, care cuprinde învăţământul postliceal."

52. De altfel, relaţionarea acestor norme a fost expusă şi în cuprinsul raţionamentului judiciar realizat de titularul sesizării, ceea ce sprijină concluzia că nu ne aflăm în prezenţa unor texte de

lege apreciate ca lacunare ori controversate, care să necesite interpretarea printr-o hotărâre prealabilă.

53. Ca atare, rămâne în atributul exclusiv al instanţei de trimitere de a soluţiona cauza cu judecata căreia a fost învestită, aplicând în acest scop principiile de interpretare a actelor normative.

54. Or, asemenea operaţiuni de interpretare şi aplicare a textului de lege la diferite circumstanţe ce caracterizează fiecare litigiu nu pot fi atribuite completului constituit pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, ci revine instanţei abilitate de lege "să spună dreptul" în cauza dedusă judecăţii.

55. Ca argument de drept comparat, în sensul celor mai sus expuse, este important a se face trimitere la legislaţia franceză (a se vedea art. 441-1 din Codul de organizare judiciară), care limitează, în mod expres, sesizarea instanţei supreme, impunând condiţia dificultăţii "serioase", "veritabile" de interpretare şi pe cea a interesului pentru un număr mare de cauze, spre deosebire de legislaţia noastră internă, care lasă titularilor sesizării o largă marjă de apreciere, aspect ce poate "deturna" scopul acestui mecanism gândit de legiuitor în vederea preîntâmpinării unei practici judiciare neunitare.

56. Printr-un număr mare de decizii, sesizată fiind conform prevederilor art. 519 din Codul de procedură civilă, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a reamintit, de fiecare dată, că, în cadrul acestei proceduri, instanţa supremă nu poate fi învestită cu înseşi interpretarea şi aplicarea legii, în scopul soluţionării cauzei respective, atribut ce intră şi trebuie să rămână în sfera de competenţă a instanţei de judecată.

57. În speţă, se poate observa [şi din perspectiva coroborării art. 499 alin. (3) din Codul civil cu art. 23 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 1/2011] că sesizarea Tribunalului Gorj reprezintă însăşi problema de fond asupra căreia apelantul-reclamant a solicitat instanţei de control judiciar să se pronunţe, iar nu o chestiune de drept care să privească interpretarea diferită sau contradictorie a unui text de lege, de a cărui lămurire depinde soluţionarea cauzei.

38) Decizia nr. 67/2018, publicată în M. Of. nr. 1068 din 18 decembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VIII-a contencios administrativ şi fiscal în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: Interpretarea dispoziţiilor art. II din Legea nr. 263/2006 privind aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 209/2005 pentru modificarea şi completarea unor acte normative din domeniul proprietăţii, cu completările ulterioare, în sensul de a se lămuri dacă, din interpretarea coroborată a dispoziţiilor art. II alin. (1) teza întâi şi art. II alin. (1) teza a doua, se deduce că sporul lunar de dificultate de până la 50% din salariul de bază se acordă membrilor comisiilor constituite în baza Legii fondului funciar nr. 18/1991, republicate, cu modificările şi completările ulterioare, doar pe o perioadă de un an ce curge de la intrarea în vigoare a legii, respectiv doar pentru perioada 3 iulie 2006-3 iulie 2007, sau acest spor se cuvine membrilor comisiilor pe întreaga perioadă de derulare a activităţii specifice în cadrul acestor comisii, doar stabilirea beneficiarilor acestui spor urmând a fi realizată anual de către conducătorul instituţiei.*

Considerente:

[...] 72. Examenul jurisprudenţial efectuat arată că problema de drept ce face obiectul prezentei sesizări a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile a mai fost anterior dedusă judecăţii pe rolul instanţelor naţionale, existând soluţii pronunţate începând din anul 2010. Astfel, s-a conturat deja de-a lungul timpului o practică judiciară divergentă în legătură cu chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită, fiind pronunţate soluţii care consfinţesc atât interpretarea potrivit căreia durata de acordare a sporului este limitată prin chiar conţinutul normei legale (art. II din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 136/2006), cât şi interpretarea în sensul că se cuvine acordarea acestui spor de dificultate pe întreaga perioadă de derulare a activităţilor de către membrii comisiilor constituite în baza Legii nr. 18/1991.

73. Mai mult, problema de drept a cărei interpretare se solicită în cauză a constituit obiect al preocupărilor instanţelor judecătoreşti, fiind dezbătută încă din anul 2010, una dintre întâlniri fiind concretizată în Minuta întâlnirii dintre membrii Comisiei "Unificarea practicii judiciare", preşedintele Secţiei de contencios administrativ şi fiscal şi al Secţiei comerciale de la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, preşedinţii secţiilor de contencios administrativ şi fiscal şi secţiilor comerciale de la curţile de apel, din data de 24 noiembrie 2010, prilej cu care s-a constatat că orientarea majoritară a practicii judiciare este în sensul că intenţia legiuitorului a fost aceea de a limita la perioada de un an acordarea sporului în discuţie.

74. Prin urmare, existenţa deja a unei practici neunitare relevă nu numai că se poate apela la mecanismul recursului în interesul legii, ci şi că nu mai poate fi sesizată instanţa supremă pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, întrucât scopul preîntâmpinării practicii neunitare nu mai poate fi atins, chestiunea de drept care a generat-o nemaifiind, prin urmare, una nouă, ci una care a creat deja divergenţă în jurisprudenţă.

75. Din acest punct de vedere nu este îndeplinită condiţia privind caracterul de noutate a chestiunii de drept deduse judecăţii, nemaiputând fi realizat scopul care justifică interesul în formularea unei cereri pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, acela de prevenire a apariţiei unei practici neunitare.

76. În al doilea rând, deşi nu este menţionată expressis verbis ca o condiţie de admisibilitate pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, este necesar ca sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie să aibă drept obiect o problemă de drept care necesită cu pregnanţă a fi lămurită şi care prezintă o dificultate suficient de mare, ce reclamă intervenţia instanţei supreme, în scopul înlăturării oricărei incertitudini care ar putea plana asupra securităţii raporturilor juridice deduse judecăţii.

77. Problema eficienţei sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, raportată la rezolvarea litigiului în care a intervenit, reclamă ca identificarea chestiunii de drept de către titularul sesizării să vizeze o problemă juridică reală, care ridică probleme de interpretare a unor dispoziţii legale imperfecte, lacunare ori contradictorii, ce necesită rezolvarea de principiu a chestiunii de drept în procedura hotărârii prealabile, şi nu realizarea unor operaţiuni elementare de interpretare a unor dispoziţii legale.

78. Spre deosebire de legislaţia franceză, care prevede expres condiţia dificultăţii serioase, veritabile şi pe cea a interesului pentru un număr mare de cazuri, pentru sesizarea instanţei supreme, legislaţia românească lasă o largă marjă de apreciere titularilor sesizării sub acest aspect, ceea ce poate determina transformarea mecanismului hotărârii prealabile într-o procedură dilatorie. Or, scopul mecanismului hotărârii prealabile îl constituie prevenirea practicii judiciare neunitare, prin dezlegarea unor probleme veritabile şi dificile de drept.

79. În speţă, titularul sesizării solicită interpretarea dispoziţiilor art. II din Legea nr. 263/2006, în sensul de a se lămuri dacă din interpretarea coroborată a dispoziţiilor art. II alin. (1) teza întâi şi art. II alin. (1) teza a doua se deduce că sporul lunar de dificultate de până la 50% din salariul de bază se acordă membrilor comisiilor constituite în baza Legii fondului funciar nr. 18/1991, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, doar pe o perioadă de un an ce curge de la intrarea în vigoare a legii, respectiv doar pentru perioada 3 iulie 2006- 3 iulie 2007, sau acest spor se cuvine membrilor comisiilor pe întreaga perioadă de derulare a activităţii specifice în cadrul acestor comisii, doar stabilirea beneficiarilor acestui spor urmând a fi realizată anual de către conducătorul instituţiei.

80. Această problemă de drept nu ridică o dificultate reală, dat fiind faptul că dispoziţiile art. II din Legea nr. 263/2006 sunt clare: " (1) Salariaţii instituţiilor publice implicaţi în mod direct în aplicarea legilor fondului funciar, membrii în comisiile constituite în baza art. 12 din Legea nr. 18/1991, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, beneficiază de un spor lunar de dificultate de până la 50% din salariul de încadrare, pe o perioadă de un an calculată de la data intrării în vigoare a prezentei legi."

81. De altfel, având a se pronunţa asupra constituţionalităţii acestei dispoziţii legale, Curtea Constituţională a reţinut, prin Decizia nr. 347 din 17 martie 2009 şi prin deciziile nr. 460 şi 461 din 2 aprilie 2009, că "(...) sporul reglementat prin dispoziţiile de lege criticate nu reprezintă un drept fundamental, ci constituie, potrivit intenţiei legiuitorului, un spor salarial cu caracter stimulatoriu pentru exercitarea anumitor activităţi pe o perioadă determinată. Modalităţile şi condiţiile acordării unor sporuri salariale sunt de competenţa exclusivă a legiuitorului".

82. Totodată, din examenul jurisprudenţial rezultă că majoritatea instanţelor de judecată au apreciat că acordarea sporului prevăzut de art. II alin. (1) din Legea nr. 263/2006 privind aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 209/2005 pentru modificarea şi completarea unor acte normative din domeniul proprietăţii, cu completările ulterioare, a avut un caracter limitat în timp, în acelaşi sens fiind şi Decizia nr. 4.292 din 22 septembrie 2011 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Secţia de contencios administrativ şi fiscal.

83. Prin urmare, chestiunea de drept nu suscită serioase dificultăţi care ar împiedica pronunţarea soluţiei. Chiar şi în situaţia în care legea ar fi incompletă, judecătorul este chemat să se pronunţe şi să recurgă la alte norme juridice sau principii de drept incidente sau, dacă legea este neclară, trebuie să folosească metode de interpretare în conformitate cu principiile de drept pe care i le furnizează doctrina şi jurisprudenţa, atât timp cât interpretarea legii civile reprezintă o etapă necesară în procesul aplicării legii civile, în scopul de a stabili conţinutul şi sensul normei şi a o putea aplica situaţiei de fapt conturate în cazul dedus judecăţii.

84. Orientarea jurisprudenţei spre o anumită interpretare a normelor analizate şi existenţa unei practici judiciare cristalizate în timp a instanţelor determină, pe de o parte, pierderea caracterului de noutate a chestiunii de drept supuse analizei şi, pe de altă parte, se poate considera că problema de drept nu prezintă o dificultate suficient de mare, care să necesite intervenţia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie pe calea prevăzută de art. 519 din Codul de procedură civilă.

39) Decizia nr. 68/2018, publicată în M. Of. nr. 72 din 30 ianuarie 2019

Soluția: *Respinge ca inadmisibile sesizările formulate de Tribunalul Constanţa - Secţia I civilă în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile cu privire la "modalitatea de interpretare a dispoziţiilor Legii nr. 142/1998, în sensul de a se stabili dacă: 1) alocaţia individuală de hrană sub forma tichetelor de masă acordate conform Legii nr. 142/1998 are natura juridică a unui drept salarial sau excedează acestuia; 2) despăgubirile datorate pentru neacordarea tichetelor de masă au natura juridică a unor drepturi salariale".*

Considerente:

[...] 62. Conform art. 520 alin. (1) din Codul de procedură civilă, titularul sesizării, respectiv instanţa care soluţionează litigiul în ultimă instanţă, trebuie să verifice, din oficiu, admisibilitatea sesizării, prezentând, între altele, argumentele pentru care apreciază că de dezlegarea chestiunii de drept depinde soluţionarea cauzei pe fond. În acest context, instanţa de trimitere trebuie să prezinte în încheiere toate detaliile cauzei, de fapt şi de drept, care să justifice aptitudinea problemei de drept evocate de a conduce la rezolvarea fondului acelui litigiu.

63. Pornind de la obiectul cererilor de chemare în judecată şi temeiurile de drept incidente, trebuie verificat dacă instanţa de apel, în fundamentarea soluţiilor ce urmează a fi pronunţate în soluţionarea cauzelor în ultimă instanţă, are de interpretat prevederile din Legea nr. 142/1998, în sensul de a se stabili dacă alocaţia individuală de hrană sub forma tichetelor de masă acordate conform acestui act normativ are natura juridică a unui drept salarial sau excedează acestuia, respectiv dacă despăgubirile datorate pentru neacordarea tichetelor de masă au natura juridică a unor drepturi salariale.

64. Din această perspectivă se reţine că instanţa de trimitere consemnează în încheierile de sesizare circumstanţele cauzelor, în sensul că, prin Decizia nr. 507/CM din 15 noiembrie 2016, pronunţată de Curtea de Apel Constanţa în Dosarul nr. 7.093/118/2015, s-a dispus obligarea contestatorului, către intimate, la plata contravalorii a 20 tichete de masă lunar pentru perioada 6 noiembrie 2012-1 iulie 2015, actualizată cu rata inflaţiei şi la plata dobânzii legale pentru această sumă.

65. Ulterior, s-a iniţiat procedura de executare a titlului executoriu de mai sus, care este contestată în litigiile în care s-au formulat cererile de sesizare conform art. 519 din Codul de procedură civilă. Aşadar, judecătoria a fost învestită cu contestaţii la executare, în considerarea faptului că executarea silită a fost pornită nelegal pentru o sumă ce nu este datorată printr-o plată unică de angajator către creditoare, tichetele de masă făcând parte din categoria drepturilor salariale pentru care legiuitorul a stabilit ca modalitate de plată, în situaţia existenţei unor hotărâri judecătoreşti executorii, tranşe anuale, pentru o perioadă de 5 ani, conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015.

66. Soluţiile adoptate de instanţele de fond în ambele litigii au fost de respingere a contestaţiilor la executare formulate.

67. În încheierile de sesizare nu sunt redate motivele în temeiul cărora instanţele de fond au respins cererile în cauză, însă, conform datelor din dosare, cu referire la sentinţele civile nr. 12.420 din 6 noiembrie 2007 şi nr. 14.074 din 14 decembrie 2017 pronunţate de Judecătoria Constanţa, rezultă că disputa părţilor în litigiu a privit natura juridică de drepturi salariale a tichetelor de masă.

68. Prima instanţă de fond a reţinut că, din interpretarea dispoziţiilor art. 15 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, rezultă că legiuitorul a instituit termene şi procente de plată

anuale pentru sumele prevăzute prin hotărâri judecătoreşti având ca obiect acordarea unor drepturi de natură salarială stabilite în favoarea personalului din instituţiile şi autorităţile publice.

69. În opinia acestei instanţe, problema disputată nu comportă discuţii, avându-se în vedere considerentele titlului executoriu, prin care a fost tranşată chestiunea de drept a naturii juridice a tichetelor de masă.

70. Prin raportare la dispoziţiile art. 430 alin. (2) şi art. 431 alin. (2) din Codul de procedură civilă, instanţa de fond a reţinut efectul pozitiv al autorităţii de lucru judecat pe care îl are hotărârea pronunţată cu privire la natura drepturilor în litigiu, calificate ca fiind drepturi salariale.

71. Cea de-a doua instanţă de fond a apreciat că, din interpretarea art. 76 din Codul fiscal, reiese că tichetele de masă sunt incluse în veniturile salariale, prin urmare sunt incidente şi dispoziţiile art. 15 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015.

72. Instanţa de trimitere este învestită să soluţioneze atât apelul declarat de contestator, cât şi apelul incident formulat de intimate împotriva hotărârilor de respingere a contestaţiilor la executare.

73. Prin apelul principal s-a solicitat înlăturarea aplicării directe a dispoziţiilor convenţionale în ceea ce priveşte incidenţa Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, în timp ce prin apelul incident s-au formulat critici legate de natura juridică a tichetelor de masă, fără a se face referire la reţinerea efectului pozitiv al autorităţii de lucru judecat a titlului executoriu în temeiul căruia a fost pornită executarea silită.

74. Se constată că, prin întrebarea adresată, se urmăreşte determinarea relaţiei dintre dispoziţiile Legii nr. 142/1998, referitoare la natura juridică a tichetelor de masă acordate conform acestui act normativ, şi prevederile Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015.

75. Dacă este un drept de natură salarială, atunci executarea silită este suspendată, intrând în procedura de eşalonare a plăţilor prevăzută de art. 15 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, care vizează plata sumelor provenite din hotărâri judecătoreşti având ca obiect acordarea unor drepturi de natură salarială, prin contestaţia la executare angajatorul solicitând tocmai recunoaşterea faptului că sumele de bani nu sunt supuse executării silite.

76. Dacă sunt cheltuieli sociale pe care angajatorul este obligat să le efectueze, atunci executarea obligaţiei de plată a acestor despăgubiri se supune regulilor dreptului comun, putând face obiectul executării silite, cu singura observaţie că, fiind o creanţă stabilită în sarcina unei instituţii publice, indiferent de forma de finanţare, executarea ar putea fi supusă unei alte proceduri speciale, dar acest aspect nu constituie obiect al sesizării.

77. Această definire a naturii juridice ar fi importantă pentru instanţă, pentru că de aceasta depinde modul în care rezolvă problema caracterului exigibil al obligaţiei de plată conţinute în titlul executoriu.

78. În cadrul contestaţiei la executare, însă, potrivit art. 713 alin. (1) din Codul de procedură civilă, debitorul nu va putea invoca motive de fapt sau de drept pe care le-ar fi putut opune în cursul judecăţii în primă instanţă sau într-o cale de atac ce i-a fost deschisă. Prin urmare, pe această cale nu pot fi invocate apărări de fond, de natură a repune în discuţie fondul pricinii, instanţa de executare neavând competenţa de a face aplicarea prevederilor din Legea nr. 142/1998 în vederea cenzurării dispoziţiilor titlului executoriu, prin care, în situaţia pendinte, s-a stabilit natura obligaţiei ce cade în sarcina contestatorului.

79. Prin Sentinţa civilă nr. 1.436 din 6 iunie 2016, pronunţată în Dosarul nr. 7.093/118/2015, Tribunalul Constanţa, analizând excepţia prescripţiei dreptului material la acţiune privind pretenţiile formulate pentru perioada 2010-5.11.2012, a reţinut că cererea reclamanţilor are ca

obiect acordarea tichetelor de masă, care se încadrează cu evidenţă în sfera drepturilor salariale la care se referă art. 268 alin. (1) lit. c) din Codul muncii.

80. Potrivit acestei dispoziţii legale, cererile în vederea soluţionării unui conflict de muncă pot fi formulate în termen de 3 ani de la data naşterii dreptului la acţiune, în situaţia în care obiectul conflictului individual de muncă constă în plata unor drepturi salariale neacordate sau a unor despăgubiri către salariat, precum şi în cazul răspunderii patrimoniale a salariaţilor faţă de angajator.

81. În considerentele Deciziei nr. 507/CM din 15 noiembrie 2016 a Curţii de Apel Constanţa, prin care s-a admis apelul declarat împotriva Sentinţei civile nr. 1.436 din 6 iunie 2016, pronunţate de Tribunalul Constanţa, şi s-a schimbat în parte hotărârea de fond, fiind admisă în parte acţiunea reclamanţilor, instanţa de apel a reţinut natura de drepturi salariale a sumelor de bani solicitate prin cererea de chemare în judecată.

82. Astfel, Curtea de Apel Constanţa a constatat că împrejurarea conform căreia sumele necesare acordării tichetelor de masă nu au fost cuprinse în bugetul instituţiei publice în cauză nu poate constitui un motiv pentru exonerarea pârâtului de obligaţia stabilită în sarcina acestuia prin prevederi cuprinse în acte normative şi în contractul colectiv de muncă. Dimpotrivă, realizarea drepturilor salariale ale reclamanţilor nu poate fi negată pentru acest motiv, ele fiind cuvenite pentru munca depusă şi în temeiul legii. Bugetul de venituri şi cheltuieli constituie doar un instrument prin care se realizează, între altele, plata obligaţiilor asumate sau stabilite prin lege, actul prin care se adoptă bugetul neputând constitui în sine un instrument juridic prin care să se recunoască sau să se nege anumite drepturi legale preexistente sau ulterioare.

83. Pe de altă parte, se reţine că, pornindu-se de la obiectul apelului - sentinţa instanţei de fond şi având-se în vedere dispoziţiile art. 472 din Codul de procedură civilă, trebuie verificat dacă instanţa de apel, în fundamentarea soluţiei ce urmează a fi pronunţată în examinarea litigiului în ultimă instanţă, are de interpretat prevederile din Legea nr. 142/1998 în condiţiile în care nu s-au formulat critici referitoare la incidenţa în cauză a dispoziţiilor art. 430 alin. (2) şi art. 431 alin. (2) din Codul de procedură civilă asupra problemelor de drept dezlegate prin hotărârea care constituie titlu executoriu.

84. În raport cu cele expuse se apreciază că problema de drept ce face obiectul întrebării prealabile nu este aptă să conducă la soluţionarea cauzei pe fond.

40) Decizia nr. 70/2018, publicată în M. Of. nr. 1041 din 07 decembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea privind pronunţarea unei hotărâri prealabile formulată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia I civilă cu privire la următoarea problemă de drept: "Interpretarea dispoziţiilor art. 40 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 158/2005 privind concediile şi indemnizaţiile de asigurări sociale de sănătate, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 399/2006, cu modificările şi completările ulterioare, în forma anterioară modificărilor aduse de Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 68/2014 privind modificarea şi completarea unor acte normative, aprobată cu modificări prin Legea nr. 265/2015, în sensul de a se stabili dacă în categoria beneficiarilor sunt sau nu cuprinşi şi plătitorii prevăzuţi de dispoziţiile art. 36 alin. (3) lit. a) şi b) din acelaşi act normativ sau numai persoana asigurată."*

Considerente:

[...] 59. (...) fără a absolutiza criteriul vechimii normei a cărei interpretare se solicită, se impune a observa că textul de lege disputat a fost în vigoare doar până la modificarea sa prin art. V pct. 7 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 68/2014. Chiar dacă legea veche este încă aplicabilă raporturilor juridice născute sub imperiul acesteia, modificarea intervenită nu poate fi ignorată.

60. Ceea ce este însă important de reţinut este faptul că sesizarea instanţei supreme ar fi justificată sub aspectul îndeplinirii elementului de noutate atunci când problema de drept nu a mai fost anterior dedusă judecăţii.

61. Conform unei jurisprudenţe constante a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, caracterul de noutate se pierde pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanţelor, în urma unei interpretări adecvate, în timp ce opiniile jurisprudenţiale izolate sau cele pur subiective nu pot constitui temei declanşator al mecanismului pronunţării unei hotărâri prealabile.

62. În cauza de faţă, din consultarea practicii judiciare transmise de curţile de apel, rezultă că instanţele au pronunţat numeroase hotărâri cu privire la problema de drept supusă analizei. Chiar dacă s-a conturat o practică judiciară neunitară, nu trebuie ignorat scopul legiferării acestei instituţii procesuale a hotărârii prealabile ca mecanism de unificare a practicii, anume acela de a preîntâmpina apariţia unei practici neunitare (control a priori), spre deosebire de mecanismul recursului în interesul legii, care are menirea de a înlătura o practică neunitară deja intervenită (control a posteriori). De altfel, înainte de a fi accesat oricare dintre cele două mecanisme de unificare a jurisprudenţei, legiuitorul însuşi a intervenit pentru a aduce textului de lege disputat mai multă claritate.

63. Prin urmare, câtă vreme problema de drept a fost dedusă judecăţii instanţelor naţionale şi s-a conturat o jurisprudenţă în această materie, elementul de noutate s-a pierdut, nefiind întrunită această condiţie de admisibilitate.

41) Decizia nr. 71/2018, publicată în M. Of. nr. 936 din 06 noiembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Brăila - Secţia I civilă în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:*

"Modul de interpretare a dispoziţiilor art. 12 din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările şi completările ulterioare, prin raportare la dispoziţiile art. 13 şi următoarele din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 401/2013, cu completările ulterioare, în sensul de a şti dacă acestea permit restituirea pe un alt amplasament a terenurilor agricole şi foştilor proprietari, persoane juridice, sau succesorilor acestora, după validarea dreptului lor de proprietate de către comisiile judeţene, respectiv Comisia de fond funciar a municipiului Bucureşti."

Considerente:

[...] 41. (...) Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept observă că divergenţele de interpretare care ar putea avea legătură cu soluţionarea pe fond

a cauzei deduse judecăţii, în raport cu limitele învestirii instanţelor fondului, fixate prin cererea de chemare în judecată, respectiv prin cererea de apel, nu se raportează la distincţia persoane fizice - persoane juridice pe care ar introduce-o Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, ci la posibilitatea legală de anulare a unei hotărâri pronunţate de o comisie judeţeană prin care s-a recunoscut şi s-a validat dreptul de proprietate reclamantei Biblioteca Centrală Universitară "Carol I", precum şi la calitatea de persoană îndreptăţită a acesteia, în considerarea dispoziţiilor legilor fondului funciar, în mod particular, a dispoziţiilor art. 9 alin. (3) din Legea nr. 1/2000, în care reclamanta nu s-ar încadra, nefiind cuprinsă, în opinia pârâtei, în sfera subiectelor de drept enunţate în mod limitativ în cuprinsul acestei norme, respectiv neputând fi considerată universitate, instituţie de învăţământ superior sau unitate de cercetare, astfel cum prevede articolul menţionat.

42. Or acestea sunt probleme concrete ale cauzei, asupra cărora părţile au puncte de vedere divergente şi care rămân în atributul exclusiv de soluţionare al instanţelor de judecată.

43. În acest sens, răspunsul la interogaţia de ordin general - dacă şi persoanele juridice pot beneficia de dispoziţiile legilor fondului funciar - se regăseşte în chiar conţinutul acestor legi şi se rezolvă printr-o interpretare gramaticală şi sistematică a acestora, în lumina principiilor constituţionale şi convenţionale ale garantării în mod egal a dreptului de proprietate privată şi a nediscriminării, dar cu respectarea particularităţilor fiecărui caz în parte, pe care instanţa învestită cu pronunţarea unei hotărâri prealabile nu le poate acoperi.

44. Interogaţia specifică - dacă şi Biblioteca Centrală Universitară "Carol I" face parte din categoria persoanelor îndreptăţite la restituire - este însuşi obiectul litigiului pe care instanţele de fond sunt chemate să îl rezolve şi care nu poate primi o dezlegare de principiu din partea instanţei supreme.

45. Stabilirea concretă a dreptului de proprietate al reclamantei, a posibilităţii invalidării procesului-verbal de punere în posesie sau anulării unei hotărâri a unei comisii judeţene de fond funciar reprezintă o chestiune ce priveşte soluţionarea cauzei şi se realizează în funcţie de situaţia de fapt şi circumstanţele concrete ale speţei, cu interpretarea şi aplicarea actelor normative incidente în materie, în succesiunea acestora, a principiilor care stau la baza dreptului de proprietate, astfel cum sunt reglementate de legiuitor, şi ţinând seama de deciziile obligatorii pronunţate deja în această materie de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi de Curtea Constituţională.

46. În consecinţă, pentru argumentele expuse, judecătorul- raportor apreciază că nu este îndeplinită condiţia legală privind ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei în curs de judecată, întrucât generalitatea întrebării nu poate antrena un răspuns specific şi util soluţionării cauzei.

47. În ceea ce priveşte condiţia de admisibilitate a sesizării constând în dificultatea chestiunii de drept supuse interpretării, în jurisprudenţa anterioară a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, s-a reţinut că, deşi textul de lege (art. 519 din Codul de procedură civilă) nu conţine o definiţie a acestei noţiuni, totuşi, pentru a fi vorba de o veritabilă problemă de drept, trebuie ca norma disputată să fie îndoielnică, imperfectă, lacunară sau neclară. În consecinţă, chestiunea de drept supusă dezbaterii trebuie să fie una serioasă, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege, fie din cauză că acest text este incomplet, fie pentru că nu este corelat cu alte dispoziţii legale, fie pentru că se pune problema că nu ar mai fi în vigoare (Decizia nr. 16 din 23 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 779 din 5 octombrie 2016).

48. Tot astfel, chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită trebuie să fie una specifică şi să pună în dezbatere o normă de drept punctuală, iar nu un întreg act normativ sau o serie de texte de lege din mai multe acte normative, chiar dacă acestea reglementează într-o singură materie. De asemenea, problema de drept, pentru a fi considerată reală, trebuie să privească posibilitatea interpretării diferite sau contradictorii a unui text de lege, a unei reguli cutumiare neclare, incomplete ori, după caz, incerte sau incidenţa unor principii generale al căror conţinut sau sferă de aplicare sunt discutabile.

49. În acest sens, instanţa care iniţiază sesizarea este obligată să releve norma a cărei interpretare se solicită, caracterul complex sau, după caz, precar al reglementării, de natură a conduce, în final, la o jurisprudenţă neunitară.

50. Or, în cuprinsul încheierii de sesizare, în raport cu modul concret de formulare a întrebării de către instanţa de trimitere, nu este evidenţiată o chestiune de drept care să poată antrena o interpretare dual㠹i contradictorie a unui anume text legal incident cauzei şi nici nu sunt relevate aspecte de drept determinante pentru soluţionarea pe fond a cauzei, a căror dificultate să atragă necesitatea pronunţării unei hotărâri prealabile, astfel cum impun cerinţele instituite de dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă; dimpotrivă, însăşi instanţa de trimitere apreciază că problema de drept pusă în discuţie nu este una dificilă ("dificultatea sa nu este una serioasă") şi că nu a fost identificată practică judiciară a propriei instanţe sau la nivel naţional relevantă pentru dezlegarea problemei de drept supuse analizei.

51. Mai mult, orientarea teoretică cvasiunanimă a instanţelor spre o anumită interpretare a normei juridice pe care instanţa de trimitere o reclamă este în sensul că, de dispoziţiile art. 12 din Legea nr. 165/2013, ce permit atribuirea de teren pe un alt amplasament, în cazul în care nu este posibilă restituirea terenurilor agricole pe vechile amplasamente, pot beneficia atât persoanele fizice, cât şi cele juridice, desigur, în măsura în care acestea pot fi calificate ca fiind "fostul proprietar", în sensul identităţii dintre actuala persoană juridică ce a formulat cererea de restituire şi fosta persoană juridică de la care a fost preluat terenul, ceea ce determină concluzia că problema de drept, astfel cum este conţinută în prezenta sesizare, nu este susceptibilă de interpretări diferite, în măsură să reclame intervenţia instanţei supreme prin pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru a preîntâmpina o jurisprudenţă neunitară, scopul imediat al acestei proceduri.

52. Această interpretare este, de altfel, în acord cu dispoziţiile art. 1 din Legea nr. 1/2000, potrivit cărora: "persoanelor fizice şi persoanelor juridice care au formulat cereri pentru reconstituirea dreptului de proprietate pentru terenurile agricole şi pentru terenurile forestiere, în termen legal, li se reconstituie dreptul de proprietate în condiţiile prevăzute de prezenta lege. (...)".

53. În acelaşi sens, referitor la interpretarea dispoziţiilor legale care fac obiectul actului de sesizare, se impune a sublinia faptul că obiectul de reglementare al Legii nr. 165/2013 este exprimat sintetic în titlul actului normativ, care vizează măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate abuziv în perioada regimului comunist în România, dispoziţii care asigură un cadru normativ unitar în materia restituirii proprietăţii, iar domeniul de aplicare a Legii nr. 165/2013 rezultă din cuprinsul art. 4, potrivit căruia "dispoziţiile prezentei legi se aplică cererilor formulate şi depuse, în termen legal, la entităţile învestite de lege, nesoluţionate până la data intrării în vigoare a prezentei legi, cauzelor în materia restituirii imobilelor preluate abuziv, aflate pe rolul instanţelor, precum şi cauzelor aflate pe rolul Curţii Europene a Drepturilor Omului suspendate în temeiul Hotărârii-pilot din 12 octombrie 2010, pronunţată în cauza Maria Atanasiu şi alţii împotriva României, la data intrării în vigoare a prezentei legi".

42) Decizia nr. 73/2018, publicată în M. Of. nr. 978 din 19 noiembrie 2018

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia I civilă în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:*

"1. interpretarea dispoziţiilor art. 4 alin. (3) şi (4) şi art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, în sensul că cererea de restituire are valoare de acceptare a succesiunii pentru bunurile a căror restituire se solicită numai dacă este urmată întreaga procedură de la capitolul III al legii, prin formularea inclusiv a contestaţiei împotriva dispoziţiei de respingere a solicitării de restituire în natură a bunurilor imobile; în caz afirmativ, de cotele celorlalţi moştenitori profită doar moştenitorul sau moştenitorii care au formulat contestaţie;

2. în caz contrar, această contestaţie nu constituie decât un act de conservare în numele şi pe seama tuturor moştenitorilor care, prin formularea cererii de restituire, au făcut act de acceptare a moştenirii."

Considerente:

[...] 104. Titularul sesizării a opinat că dezlegarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie ar urma să conducă la lămurirea chestiunii care priveşte efectele atacării în justiţie numai de către unul din cei doi moştenitori care au formulat notificare în baza Legii nr. 10/2001 a dispoziţiei prin care s-a constatat, referitor la solicitarea de restituire în natură a terenului care a aparţinut autorului defunct, că reconstituirea dreptului de proprietate a operat în condiţiile Legii nr. 18/1991, eliberându-se titlu de proprietate moştenitorilor. Prin cererea de chemare în judecată a fost invocată preluarea cotei moştenitorului inactiv din imobilul teren de către moştenitorul care a atacat în instanţă dispoziţia prin care s-a respins solicitarea de restituire în natură a respectivului bun în procedura reglementată de Legea nr. 10/2001; dezlegarea dată de către tribunal acestei chestiuni este criticată de părţi în calea de atac.

105. Aşa cum s-a menţionat cu prilejul expunerii motivelor reţinute de titularul sesizării, cu referire la admisibilitatea procedurii, Curtea de Apel Piteşti - Secţia I civilă nu a argumentat de ce consideră că determinarea efectelor pe care le produce formularea de către un singur moştenitor a contestaţiei împotriva dispoziţiei de respingere a cererii de restituire în natură a unui bun imobil, formulată în condiţiile art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, este o problemă de drept cu un grad sporit de dificultate, care se circumscrie exigenţelor expuse în mod constant în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

106. Chestiunea dedusă judecăţii pune în discuţie efectele atacării în justiţie numai de către unul dintre cei doi moştenitori care au formulat notificare în baza Legii nr. 10/2001 a dispoziţiei prin care s-a constatat, referitor la solicitarea de restituire în natură a terenului care a aparţinut autorului defunct, că reconstituirea dreptului de proprietate a operat în condiţiile Legii nr. 18/1991, eliberându-se titlu de proprietate moştenitorilor, în condiţiile în care restituirea bunului imobil format din teren şi construcţii a fost solicitată de reclamant şi de pârâtă, în calitate de succesori ai autorului comun (defunctul X), iar calitatea pârâtei de persoană îndreptăţită la acordarea de măsuri reparatorii pentru imobilul notificat a fost recunoscută de unitatea deţinătoare conform Dispoziţiei nr. xxx din 22.12.2014. Această calitate nu este contestată nici de reclamant în ceea ce priveşte construcţiile cuprinse în Dispoziţia nr. xxx din 22.12.2004.

107. Însă, cu referire la situaţia construcţiilor, se impune observaţia că, astfel cum rezultă din Sentinţa civilă nr. 156 din 14 mai 2007, pronunţată de Tribunalul Argeş - Secţia civilă, acestea nu

se mai regăsesc pe teren, în favoarea reclamantului fiind constatat dreptul de a primi despăgubiri în cuantum de 19.725 lei.

108. Având în vedere că de esenţa mecanismului de unificare a practicii judiciare prevăzut de art. 519 şi următoarele din Codul de procedură civilă este dezlegarea unei chestiuni de drept, se impune analiza dispoziţiilor legale indicate de titularul sesizării ca fiind susceptibile de a conduce la o dezlegare de principiu în ceea ce priveşte efectele demersului judiciar care a fost iniţiat de reclamant, constând în formularea unei acţiuni în justiţie prin care a solicitat restituirea în natură a unei suprafeţe de teren care a aparţinut autorului său, în temeiul Legii nr. 10/2001, în condiţiile în care cererea de chemare în judecată a fost admisă, iar suprafaţa de teren în discuţie a fost solicitată şi de un alt succesibil care a formulat în termen cerere de restituire, dar nu a contestat dispoziţia prin care cererea de restituire a terenului a fost respinsă.

109. Se reţine că, la data soluţionării, prin Dispoziţia nr. xxx din 22.12.2004, a notificărilor depuse de reclamant şi de pârâtă, art. 4 din Legea nr. 10/2001 nu conţinea actualul alineat (4).

110. Alin. (3) prevedea, ca şi în prezent, că: "Succesibilii care, după data de 6 martie 1945, nu au acceptat moştenirea sunt repuşi de drept în termenul de acceptare a succesiunii pentru bunurile care fac obiectul prezentei legi. Cererea de restituire are valoare de acceptare a succesiunii pentru bunurile a căror restituire se solicită în temeiul prezentei legi".

111. Textul legal constituie temeiul de drept în baza căruia persoanele cu vocaţie succesorală care nu au acceptat moştenirea în intervalul menţionat în cuprinsul său pot fi repuse în termenul de acceptare a moştenirii, însă numai pentru bunurile care fac obiectul acestei legi. Aşa cum rezultă cu evidenţă din cuprinsul normei, cererea de restituire valorează act de acceptare a succesiunii pentru bunurile menţionate.

112. În literatura de specialitate, s-a arătat că dispoziţiile art. 4 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, ca şi cele ale art. 13 din Legea nr. 18/1991, şi ale art. 5 alin. (4) din Legea nr. 112/1995 pentru reglementarea situaţiei juridice a unor imobile cu destinaţia de locuinţe, trecute în proprietatea statului, cu modificările ulterioare, reprezintă dispoziţii speciale referitoare la repunerea în termenul de prescripţie a dreptului de opţiune succesorală.

113. Astfel, potrivit dispoziţiilor de mai sus, calitatea de moştenitor se recunoaşte nu numai persoanelor care au acceptat moştenirea lăsată de proprietar (repuşi de drept în termenul de acceptare cu privire la cota ce li se cuvine), dar şi moştenitorilor ce nu acceptaseră moştenirea lăsată de fostul proprietar la data decesului, ei fiind consideraţi acceptanţi prin cererea făcută comisiei constituite potrivit legii şi repuşi de drept în termenul de acceptare.

114. Chestiunea de drept enunţată în încheierea de sesizare pune în discuţie condiţiile în care cererea de restituire dobândeşte valoare de acceptare a succesiunii, respectiv posibilitatea interpretării art. 4 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 în sensul că cererea de restituire dobândeşte valenţele unui act de acceptare a succesiunii sub condiţia de a fi urmată întreaga procedură prevăzută la cap. III al legii, inclusiv formularea contestaţiei prevăzute de art. 26 alin. (3) din acelaşi act normativ. În continuarea acestui raţionament, titularul sesizării opinează că un răspuns afirmativ ar conduce practic la un drept de acrescământ în favoarea moştenitorului care a formulat contestaţie, care ar prelua astfel şi cotele-părţi ale celorlalţi moştenitori sau, în caz contrar, contestaţia formulată de un singur moştenitor este un act de conservare care profită tuturor moştenitorilor care, prin formularea cererii de restituire, au acceptat succesiunea.

115. Chestiunea de drept pusă în discuţie combină, aşadar, prevederile art. 4 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 cu cele ale alin. (4) din acelaşi text legal, prevederi care au fost introduse prin Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietăţii şi justiţiei, precum şi unele măsuri

adiacente, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 653 din 22 iulie 2005, cu modificările şi completările ulterioare, şi care prevăd că: "De cotele moştenitorilor legali sau testamentari care nu au urmat procedura prevăzută la cap. III profită ceilalţi moştenitori ai persoanei îndreptăţite care au depus în termen cererea de restituire".

116. Aşa cum rezultă din prezentarea jurisprudenţei de la pct. VI din prezenta decizie, cu referire la interpretarea dispoziţiilor art. 4 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia civilă şi de proprietate intelectuală a reţinut, în Decizia nr. 7.366 din 20 octombrie 2011, că existenţa dreptului persoanei care se consideră îndreptăţită la măsuri reparatorii, în condiţiile Legii nr. 10/2001, este condiţionată de formularea notificării; ceea ce dă valoare de acceptare succesiunii este doar cererea de restituire a bunului ce face obiectul de aplicare a legii, formulată în nume propriu de cel ce se consideră persoană îndreptăţită.

117. De asemenea, în Decizia nr. 2.638 din 6 martie 2009 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Secţia civilă şi de proprietate intelectuală, s-a apreciat că, "Potrivit prevederilor cuprinse în art. 4 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, depunerea cererii echivalează cu acceptarea succesiunii pentru întregul imobil, astfel că notificatorul, care a dovedit vocaţia sa la succesiunea proprietarului deposedat de stat conform regulilor de drept comun în materie succesorală, este îndreptăţit la restituirea întregului imobil, întrucât partea unui succesor neacceptant profită moştenitorului care a acceptat succesiunea prin formularea notificării".

118. Se constată că dispoziţiile art. 4 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 au fost interpretate în mod concordant în jurisprudenţă şi doctrină, având un conţinut clar, neechivoc, în sensul că reprezintă temeiul legal pentru repunerea în termenul de opţiune succesorală.

119. Aceste dispoziţii au caracter de normă specială, în sensul în care permit repunerea în termenul de opţiune succesorală, în condiţiile prevăzute de Legea nr. 10/2001, pentru persoanele şi bunurile expres menţionate. Ele se completează însă cu dreptul comun în ceea ce priveşte regimul juridic al actului de opţiune succesorală.

120. Or, în condiţiile dreptului comun, actul juridic de opţiune succesorală este indivizibil şi declarativ, nefiind susceptibil de a fi afectat de modalităţi.

121. În considerarea caracterului indivizibil al actului de opţiune succesorală, succesibilul nu are posibilitatea de a accepta doar o parte a moştenirii, ci trebuie să opteze între a accepta sau a renunţa la moştenire. Pe cale de interpretare logică, rezultă că, prin acceptarea succesiunii, inclusiv în condiţiile art. 4 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, calitatea de moştenitor se dobândeşte cu referire la ansamblul moştenirii, neexistând niciun argument de ordin legal care să permită condiţionarea dobândirii calităţii de moştenitor, ca efect al acceptării moştenirii, de efectuarea unor demersuri ulterioare, cum ar fi exercitarea contestaţiei reglementate de art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001.

122. De altfel, cap. III al Legii nr. 10/2001 (intitulat "Proceduri de restituire") cuprinde inclusiv condiţiile de formulare a notificărilor ce conţin cererile de restituire. În mod evident, faţă de prevederile art. 4 alin. (2), (3) şi (4) din acelaşi act normativ, în lipsa notificării, nici moştenitorii şi nici succesibilii cărora li se adresează alin. (3) nu pot beneficia de măsuri reparatorii.

123. Apoi, se cuvine a se sublinia şi împrejurarea că, în litigiul în care a fost formulată sesizarea, nu se pune problema recunoaşterii pe cale judiciară a calităţii de persoană îndreptăţită la acordarea de măsuri reparatorii pentru a se analiza prevederile art. 4 alin. (3) din Legea nr. 10/2001.

124. În speţă, atât reclamantul, cât şi pârâta au formulat notificări, care au fost soluţionate printr-o dispoziţie comună, unitatea deţinătoare recunoscându-le acestora, în egală măsură, calitatea de persoane îndreptăţite la măsuri reparatorii.

125. Aceştia se regăsesc în ipoteza prevăzută de dispoziţiile art. 4 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, în sensul că aveau la momentul formulării notificărilor calitatea de succesibili care nu au acceptat succesiunea după data de 6 martie 1945 şi au fost repuşi în termenul de acceptare a succesiunii prin formularea cererilor de restituire, care reprezintă materializarea actului de opţiune succesorală pentru bunurile solicitate în condiţiile legii speciale de reparaţie.

126. Potrivit dreptului comun, respectiv Codul civil de la 1864, actul juridic de opţiune succesorală este indivizibil, în sensul în care îşi întinde efectele asupra moştenirii în întregul ei, în speţă, asupra imobilului notificat, compus din teren şi construcţii.

127. Opinia instanţei de judecată asupra chestiunii de drept invocate porneşte de la interpretarea art. 4 alin. (4) din Legea nr. 10/2001 şi se finalizează cu coroborarea dispoziţiilor art. 4 alin. (3) teza finală şi alin. (4), raportat la art. 26 alin. (3) din acelaşi act normativ, fără a se argumenta într-o manieră riguroasă incidenţa în cauză a dispoziţiilor art. 4 alin. (4).

128. Această observaţie se impune în contextul evocării chiar de către titularul sesizării a interpretării date de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie acestor prevederi legale.

129. Astfel, în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, menţionată şi în încheierea de sesizare, dispoziţiile art. 4 alin. (4) din Legea nr. 10/2001 au fost interpretate în sensul că,,Dreptul de acrescământ prevăzut de art. 4 alin. (4) din Legea nr. 10/2001, potrivit căruia de cotele moştenitorilor legali sau testamentari care nu au urmat procedura prevăzută la capitolul III profită ceilalţi moştenitori ai persoanei îndreptăţite care au depus în termen cererea de restituire, funcţionează numai în raport cu actul prin care se declanşează procedura prevăzută la capitolul III al Legii nr. 10/2001, deci de notificare, iar nu în raport cu alte acte ulterioare declanşării procedurii, precum contestaţia formulată împotriva modului de soluţionare a notificării" (Decizia nr. 4.054 din 13 mai 2011, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia civilă şi de proprietate intelectuală).

130. Încheierea de sesizare nu conţine un raţionament logico-juridic care să susţină în mod real legătura cu soluţionarea pe fond a apelurilor cu care este învestită Curtea de Apel Piteşti, a dispoziţiilor art. 4 alin. (4) din Legea nr. 10/2001, coroborate cu cele ale art. (3) din acelaşi act normativ, fiind evidentă confuzia pe care instanţa de trimitere o face între efectele îndeplinirii condiţiei-premisă impuse pentru obţinerea măsurilor reparatorii, aceea de a formula notificare în termenul prevăzut de lege, şi efectele hotărârii judecătoreşti favorabile coproprietăţii/stării de indiviziune pronunţate în procesul în care a avut calitatea de parte doar unul dintre coindivizari, în contradictoriu cu un terţ.

131. Din acest punct de vedere, se reţine că, în speţă, dispoziţiile art. 4 alin. (4) din Legea nr. 10/2001 nu sunt aplicabile, nepunându-se problema dobândirii de către reclamant a cotei-părţi din dreptul de proprietate asupra bunurilor solicitate de pârâtă prin notificare, ca efect al beneficiului dreptului de acrescământ, deoarece pârâta a formulat notificare în termenul prevăzut de lege.

132. Aşa cum s-a arătat deja, dispoziţiile art. 4 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 nu sunt susceptibile de interpretare neunitară, având un conţinut lipsit de echivoc. De altfel, acestea au fost invocate de instanţa de trimitere numai prin coroborare cu dispoziţiile alin. (4) din acelaşi text legal.

133. Calitatea pârâtei de persoană îndreptăţită la acordarea măsurilor reparatorii în condiţiile Legii nr. 10/2001 este un aspect al judecăţii dezlegat încă din faza administrativă a soluţionării

notificărilor şi nu a făcut obiectul vreunei dispute judiciare mai înainte de emiterea Dispoziţiei nr. xx din 1.02.2017.

134. Sub un alt aspect, interpretarea dispoziţiilor art. 4 alin. (3) şi (4) din Legea nr. 10/2001 nu aduce în discuţie elemente cu caracter de noutate, fiind vorba de prevederi legale care sunt în vigoare din anul 2001, respectiv, din anul 2005, existând o bogată jurisprudenţă a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în materie.

135. Împrejurarea că instanţele naţionale au comunicat, cu precădere, opinii cu caracter teoretic, nu este o consecinţă a identificării unei probleme de drept care nu a fost dezlegată prin hotărâri judecătoreşti, ci a faptului că, la 17 ani de la adoptarea Legii nr. 10/2001, dispoziţiile legale privitoare la condiţiile de dobândire a calităţii de persoană îndreptăţită la acordarea măsurilor reparatorii, invocate în sesizare, nu mai generează jurisprudenţă recentă relevantă.

136. În ceea ce priveşte dispoziţiile art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, se observă că titularul sesizării tinde la obţinerea unei dezlegări de principiu cu privire la efectele hotărârii judecătoreşti prin care a fost admisă cererea de restituire a unui bun aflat în indiviziune, pronunţată în contradictoriu cu un terţ, atunci când nu au participat la judecată toţi coindivizarii.

137. Această problemă de drept, care are legătură cu soluţionarea pe fond a apelurilor, nu este specifică Legii nr. 10/2001, ci trebuie analizată din perspectiva dreptului comun, după cum nu este nici nouă, reprezentând o preocupare constantă a doctrinei şi jurisprudenţei dezvoltate sub imperiul Codului civil de la 1864.

138. De lege lata, Codul civil adoptat prin Legea nr. 287/2009 prevede la art. 643, privitor la "Acţiunile în justiţie": " (1) Fiecare coproprietar poate sta singur în justiţie, indiferent de calitatea procesuală, în orice acţiune privitoare la coproprietate, inclusiv în cazul acţiunii în revendicare. (2) Hotărârile judecătoreşti pronunţate în folosul coproprietăţii profită tuturor coproprietarilor. Hotărârile judecătoreşti potrivnice unui coproprietar nu sunt opozabile celorlalţi coproprietari. (3) Când acţiunea nu este introdusă de toţi coproprietarii, pârâtul poate cere instanţei de judecată introducerea în cauză a celorlalţi coproprietari în calitate de reclamanţi, în termenul şi condiţiile prevăzute în Codul de procedură civilă pentru chemarea în judecată a altor persoane."

139. Conform art. 63 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, cu modificările şi completările ulterioare: "Dispoziţiile art. 643 alin. (1) şi (2) din Codul civil se aplică şi în cazurile în care hotărârea judecătorească nu a rămas definitivă până la data intrării în vigoare a Codului civil, iar cele ale art. 643 alin. (3) se aplică şi în situaţiile în care pricina nu a fost soluţionată în primă instanţă până la data intrării în vigoare a Codului civil."

140. Se constată că, deşi nu au fost sistematizate într-o manieră riguroasă, motivele care, în opinia titularului sesizării, susţin admisibilitatea acesteia, au vizat instituţiile juridice care au fost utilizate pe cale doctrinară şi jurisprudenţială pentru a suplini, în reglementarea Codului civil de la 1864, lipsa cadrului normativ în materia proprietăţii comune, inclusiv sub aspectul posibilităţii exercitării acţiunilor în justiţie de către coproprietari.

141. În acest sens, a fost relevată jurisprudenţă a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în soluţionarea cererilor întemeiate pe dispoziţiile Legii nr. 10/2001 care pun în discuţie respectarea regulii unanimităţii în exercitarea acţiunii în justiţie, gestiunea de afaceri ori efectuarea actelor de conservare de către coproprietari/coindivizari.

142. Se constată că, din perspectiva legăturii cu cauza, respectarea regulii unanimităţii prin prisma exigenţelor care impuneau formularea cererii de chemare în judecată privitoare la un bun aflat în coproprietate de către toţi coproprietarii este un aspect care excedează sesizării. Acest aspect ar fi prezentat relevanţă numai în măsura în care nerespectarea regulii unanimităţii ar fi fost

opusă reclamantului în procesul în care a stat singur, deşi bunul solicitat prin cererea de chemare în judecată provenea dintr-o succesiune nedezbătută.

143. Ceea ce poate prezenta interes în cauză este efectul pe care îl produce hotărârea judecătorească favorabilă coproprietăţii, care a fost obţinută de un singur coproprietar.

144. În reglementarea noului Cod civil, această problemă de drept a fost expres reglementată, aşa cum s-a arătat.

145. În măsura în care, din perspectiva aplicării în timp a legii civile, noul Cod civil nu este aplicabil cauzei deduse judecăţii, determinarea în concret a "efectelor atacării în justiţie doar de către unul dintre cei doi moştenitori care au formulat notificare în baza Legii nr. 10/2001 a dispoziţiei prin care s-a constatat, referitor la solicitarea de restituire în natură a terenului ce a aparţinut autorului defunct, că reconstituirea dreptului de proprietate a operat în condiţiile Legii nr. 18/1991, eliberându-se titlu de proprietate moştenitorilor", urmează a fi determinate de instanţa de judecată, conform criteriilor cristalizate în jurisprudenţă şi doctrină, problema de drept în discuţie fiind în mod evident lipsită de noutate.

146. De altfel, având în vedere că actele de conservare tind la preîntâmpinarea pierderii dreptului sau a distrugerii bunului indiviz, implicând, totodată, cheltuieli nesemnificative faţă de rezultatul obţinut, încadrarea unui act sau fapt juridic în categoria actelor de conservare implică şi aprecieri de fapt care excedează sferei chestiunilor de drept susceptibile a primi dezlegări de principiu.

147. Existenţa gestiunii de afaceri, reţinută în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în situaţii în care s-a apreciat că notificarea a fost formulată de unul dintre moştenitori, atât în nume propriu, cât şi în numele celorlalţi moştenitori, apreciere care s-a fundamentat şi pe atitudinea părţilor din proces, nu poate constitui un motiv care să susţină admisibilitatea sesizării, întrucât în cauză nu există o asemenea situaţie premisă.

148. Aşa cum s-a arătat, reclamantul şi pârâta au formulat notificări distincte care au fost soluţionate print-o dispoziţie comună de către primarul comunei Suseni, iar intenţia reclamantului de a efectua demersurile judiciare în nume personal a fost clar exprimată. În plus, în cauză nu a fost invocată această instituţie juridică.

149. În ceea ce priveşte potenţialul de soluţionare neunitară a chestiunii de drept ori caracterul neunitar al jurisprudenţei, condiţii necesare pentru a se justifica declanşarea mecanismului de unificare a practicii judiciare, se reţine că, potrivit relaţiilor comunicate de instanţe, curţile de apel au identificat un număr nesemnificativ de hotărâri judecătoreşti relevante, din care nu rezultă practică neunitară. Au fost însă identificate hotărâri judecătoreşti care demonstrează că, în legătură cu chestiunea de drept care face obiectul cererii de pronunţare a unei hotărâri prealabile, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie s-a pronunţat printr-o practică constantă, evidenţiată şi în actul de sesizare.

150. Această jurisprudenţă nu este recentă, pentru că, după modificarea art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 prin Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluţionării proceselor, cererile întemeiate pe aceste dispoziţii, care sunt de competenţa în primă instanţă a tribunalelor, sunt soluţionate în mod definitiv la nivelul curţilor de apel.

151. Este real că, la nivel teoretic, au fost exprimate de unele instanţe (care nu au identificat jurisprudenţă recentă proprie) puncte de vedere divergente, însă acestea nu pot fundamenta declanşarea mecanismului de unificare prevăzut de art. 519 din Codul de procedură civilă.

43) Decizia nr. 77/2018, publicată în M. Of. nr. 117 din 14 februarie 2019

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea privind pronunţarea unei hotărâri prealabile formulată de Curtea de Apel Bacău - Secţia I civilă pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: "Denunţarea unilaterală a unui contract de către organele de conducere ale persoanei juridice, în ipoteza în care nici legea şi nici contractul nu reglementează dreptul de denunţare unilaterală a contractului, constituie act juridic sau fapt juridic ilicit în sensul art. 35 din Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice şi persoanele juridice, cu modificările şi completările ulterioare?"*

Considerente:

[...] 23. (...) a) Cauza nu este soluţionată în ultimă instanţă de completul de judecată al curţii de apel care a sesizat Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie cu pronunţarea unei hotărâri prealabile, nefiind astfel îndeplinită cea de-a doua condiţie enunţată anterior.

Litigiul în care a fost formulată sesizarea are ca obiect Cererea înregistrată la data de 12 iunie 2014 pe rolul Tribunalului Bacău, prin care reclamanta X - S.R.L. a solicitat obligarea în solidar a pârâţilor P.T. - S.R.L. (fostă E.T. - S.R.L.), Y şi Z - persoane fizice la plata sumei de 6.889.294,94 lei cu titlu de despăgubiri.

Tribunalul Bacău, prin Încheierea de şedinţă din data de 7 decembrie 2016, a dispus suspendarea cauzei faţă de pârâta P.T. - S.R.L., în baza art. 75 din Legea nr. 85/2014, şi a disjuns cererea formulată de reclamantă în contradictoriu cu pârâţii persoane fizice.

Prin Sentinţa civilă nr. xxx din 3 mai 2017, Tribunalul Bacău - Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal a respins ca nefondată cererea de chemare în judecată formulată în contradictoriu cu pârâţii persoane fizice.

În prezent, cauza se află în faza soluţionării apelului pe rolul Curţii de Apel Bacău.

Potrivit regulii generale cuprinse în art. 483 alin. (1) din Codul de procedură civilă[35], hotărârile date în apel sunt supuse recursului. Excepţiile sunt cuprinse în alin. (2) al aceluiaşi articol: "Nu sunt supuse recursului hotărârile pronunţate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a)-j), în cele privind navigaţia civilă şi activitatea în porturi, conflictele de muncă şi de asigurări sociale, în materie de expropriere, în cererile privind repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare, precum şi în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 500.000 lei inclusiv.[36] De asemenea, nu sunt supuse recursului hotărârile date de instanţele de apel în cazurile în care legea prevede că hotărârile de primă instanţă sunt supuse numai apelului."

Termenul de 31 decembrie 2015 a fost prorogat de către legiuitor iniţial până la data de 31 decembrie 2016, prorogare consacrată de alin. (2) al articolului unic din Ordonanţa de urgenţă a

---

[35] Potrivit art. 483 alin. (1) din Codul de procedură civilă: "Hotărârile date în apel, cele date, potrivit legii, fără drept de apel, precum şi alte hotărâri în cazurile expres prevăzute de lege sunt supuse recursului."

[36] Prin art. XVIII alin. (2) din capitolul II secţiunea 2-a din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările ulterioare, s-a stabilit că "În procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi şi până la data de 31 decembrie 2015 nu sunt supuse recursului hotărârile pronunţate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a) -i) din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, în cele privind navigaţia civilă şi activitatea în porturi, conflictele de muncă şi de asigurări sociale, în materie de expropriere, în cererile privind repararea prejudiciilor
cauzate prin erori judiciare, precum şi în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv. (...)".

Guvernului nr. 62/2015 pentru prorogarea unor termene prevăzute de Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, aprobată prin Legea nr. 117/2016, prin care dispoziţiile art. XII alin. (2), art. XIV-XVII, art. XVIII alin. (2) şi art. XIX alin. (2) din Legea nr. 2/2013 se aplică şi proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016 şi până la data de 31 decembrie 2016 inclusiv. Termenul de 31 decembrie 2016 a fost prelungit, din nou, până la data de 31 decembrie 2018, intervenţia legislativă realizându-se prin alin. (2) al art. I din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum şi pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziţii din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă.

Cum excepţiile sunt de strictă interpretare, iar obiectul litigiului în care s-a formulat prezenta sesizare este o cerere evaluabilă în bani într-un cuantum ce depăşeşte pragul valoric indicat în art. 483 alin. (2) din Codul de procedură civilă, rezultă că hotărârea pe care o va pronunţa curtea de apel în soluţionarea apelului va fi supusă recursului, prin aplicarea regulii generale cuprinse în alin. (1) al aceluiaşi articol.

În consecinţă, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că nu este îndeplinită condiţia de admisibilitate prevăzută de art. 519 din Codul de procedură civilă, potrivit căreia titularul sesizării trebuie să fie învestit cu soluţionarea cauzei în ultimă instanţă.

Prin încheierea de sesizare se susţine că dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă pot fi interpretate în sensul că o instanţă de apel poate sesiza Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie cu pronunţarea unei hotărâri prealabile chiar şi atunci când litigiul în care s-a formulat sesizarea are deschisă calea recursului, deoarece o atare concluzie ar rezulta din dispoziţiile care reglementează procedura hotărârii prealabile în materie penală şi care ar trebui aplicate pentru identitate de raţiune.

O astfel de susţinere nu poate fi primită. Dispoziţiile procedurale penale cuprind o reglementare diferită a normelor de competenţă şi a căilor de atac faţă de cea existentă în procedura civilă. De aceea, interpretarea art. 475 şi următoarele din Codul de procedură penală şi a noţiunii de "cauză în ultimă instanţă" pe care acest text de lege o cuprinde se va face în raport cu normele de competenţă şi de procedură aplicabile în materie penală.

Interpretarea dispoziţiilor legale în materie civilă nu se poate realiza prin aplicarea, prin analogie, a celor din materie penală, chiar dacă ar viza norme de competenţă ori de procedură.

Raţiunile juridice diferite şi domeniile de drept distincte care stau la baza celor două categorii de norme împiedică interpretarea lor prin aplicarea argumentului de analogie, bazat pe identitatea de raţiune ori de motive.

b) Nu sunt îndeplinite nici ultimele două condiţii de admisibilitate menţionate anterior şi care se raportează la cerinţele pe care trebuie să le îndeplinească chestiunea de drept ce constituie obiectul sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie cu pronunţarea unei hotărâri prealabile.

Deoarece prin hotărârea prealabilă care se va pronunţa în procedura reglementată de art. 519-521 din Codul de procedură civilă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie va da o rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată, este evident că obiectul sesizării nu poate viza decât interpretarea unei norme legale neclare, incomplete sau necorelate cu alte texte.

Or, din această perspectivă, se constată că titularul sesizării nu solicită interpretarea unor texte legale, ci încadrarea unei situaţii de fapt în categoria actelor sau a faptelor juridice, cu consecinţa atragerii uneia sau alteia dintre formele răspunderii civile delictuale. "Calificarea

denunţării unilaterale a unui contract de către organele de conducere ale unei persoane juridice, în ipoteza în care nici legea şi nici contractul nu reglementează dreptul de denunţare unilaterală, ca fiind act juridic sau fapt juridic ilicit" nu poate constitui obiect al sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie cu pronunţarea unei hotărâri prealabile, chiar dacă în cuprinsul actului de sesizare se menţionează că această calificare s-ar face "în sensul art. 35 din Decretul nr. 31/1954".

Stabilirea naturii juridice a denunţării unilaterale a unui contract, în ipoteza de fapt existentă în litigiul în care s-a formulat prezenta sesizare, este atributul exclusiv al instanţei învestite cu soluţionarea cauzei, pe baza raţionamentelor juridice, prin aplicarea mecanismelor de interpretare a actelor normative.

Pentru a face admisibilă sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie cu pronunţarea unei hotărâri prealabile, "chestiunea de drept" avută în vedere de legiuitor prin prevederile art. 519 din Codul de procedură civilă trebuie să fie una veritabilă, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege, fie din cauză că acest text de lege este incomplet, fie pentru că nu este corelat cu alte dispoziţii legale, fie pentru că se pune problema că nu ar mai fi în vigoare.

În niciun caz scopul acestei proceduri nu poate fi tranşarea aspectelor litigioase aflate pe rolul instanţei de trimitere, deoarece natura juridică a procedurii hotărârii prealabile nu este cea a unei căi de atac, ci a unui mecanism de preîntâmpinare a unei practici neunitare ce s-ar putea ivi prin interpretarea diferită de către instanţe a unei norme de drept.

44) Decizia nr. 81/2018, publicată în M. Of. nr. 155 din 27 februarie 2019

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

Interpretarea dispoziţiilor art. 169[1] alin. (3) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, introdus prin Legea nr. 192/2015 pentru completarea acestei legi, prin raportare la dispoziţiile art. 134 din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, cu completările aduse prin Hotărârea Guvernului nr. 291/2017, respectiv clarificarea sintagmei "stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, corespunzătoare fiecărei situaţii", ce se utilizează la determinarea punctajului anual suplimentar în cazul recalculării instituite de art. 169[1] din Legea nr. 263/2010.

Considerente:

[...] 46. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată însă că în prezentul dosar a fost învestită cu o chestiune de drept identică celei ce a făcut obiectul dezlegării de principiu pronunţate prin Decizia nr. 69 din 15 octombrie 2018 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, nepublicată până la data pronunţării prezentei decizii, prin care s-a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia I civilă în Dosarul nr. 4.970/109/2017, privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi s-a stabilit că, în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 169[1] alin. (3) din Legea nr. 263/2010, introdus prin Legea nr. 192/2015, sintagma "stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, corespunzătoare fiecărei situaţii" se referă la legea în vigoare la data recalculării pensiei prin acordarea majorării de punctaj, respectiv la Legea nr. 263/2010.

47. Chiar dacă, potrivit dispozitivului încheierii de sesizare a Curţii de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale, din Dosarul nr. 1.659/87/2017, instanţa a formulat întrebarea prin enunţarea a două posibile variante de interpretare, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că reala chestiune de drept supusă dezlegării în sesizarea de faţă vizează stabilirea înţelesului aceleiaşi sintagme, anume - stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, corespunzătoare fiecărei situaţii - din acelaşi text de lege, respectiv art. 169^1 alin. (3) din Legea nr. 263/2010, astfel cum a fost completată prin Legea nr. 192/2015.

48. Contrar celor redate de instanţa de trimitere, operaţiunea de recalculare reglementată de dispoziţiile art. 169^1 din Legea nr. 263/2010 porneşte de la o situaţie juridică preexistentă:

- drepturi de pensie stabilite potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 ianuarie 2011 - cu referire la persoanele care au desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în grupa I şi/sau grupa a II-a de muncă potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 aprilie 2001, respectiv activităţi în locuri de muncă încadrate în condiţii deosebite şi/sau condiţii speciale, potrivit legii, şi, în plus, care nu au beneficiat de majorarea punctajelor anuale, conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 100/2008 pentru completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, aprobată prin Legea nr. 154/2009 - astfel cum reiese, în esenţă, din dispoziţiile art. 169^1 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 263/2010;

- drepturile de pensie ale acestor persoane au fost recalculate în temeiul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 4/2005 şi al Hotărârii Guvernului nr. 1.550/2004 privind efectuarea operaţiunilor de evaluare în vederea recalculării pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislaţiei anterioare datei de 1 aprilie 2001, în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000, cu modificările şi completările ulterioare, acte normative în baza cărora pensiile stabilite în conformitate cu Legea nr. 3/1977 au fost aduse în domeniul de aplicare a Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările şi completările ulterioare (Legea nr. 19/2000).

49. Ca atare, fiecare dintre destinatarii dispoziţiilor art. 169^1 din Legea nr. 263/2010, fie la momentul stabilirii (pentru cei al căror drept de pensie s-a deschis în baza Legii nr. 19/2000), fie la momentul recalculării (pentru cei al căror drept de pensie s-a născut în baza Legii nr. 3/1977), are un drept de pensie stabilit în baza algoritmului legal şi cu utilizarea conceptelor prevăzute de lege - vechime în muncă, stagiu complet de cotizare, punctaj anual, punctaj mediu anual etc.

50. Art. 169^1 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 prevede astfel: "În cazul persoanelor prevăzute la alin. (2), la numărul total de puncte realizate de acestea până la data prezentei recalculări se adaugă numărul de puncte corespunzător majorării rezultate în urma aplicării prevederilor alin. (1), la determinarea punctajului mediu anual utilizându-se stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, corespunzătoare fiecărei situaţii."

51. În consecinţă, în cadrul operaţiunii de recalculare, la punctajul anual realizat de destinatarii normei (valorificat fie la momentul stabilirii dreptului de pensie, fie la cel al recalculării legale anterioare) se adaugă numărul de puncte suplimentar, acordat ca beneficiu legal prin aplicarea prevederilor art. 169^1 alin. (1), iar pentru stabilirea punctajului mediu anual vor fi utilizate stagiile complete de cotizare prevăzute de legea în vigoare la data recalculării, aşadar de Legea nr. 263/2010.

52. Având în vedere cele ce precedă rezultă că problema de drept cu a cărei rezolvare de principiu a fost sesizată Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie în acest dosar este aceeaşi cu chestiunea de drept deja dezlegată de instanţa supremă printr-o decizie obligatorie pentru instanţe conform

art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă, anume Decizia nr. 69 din 15 octombrie 2018 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, nepublicată până la data pronunţării prezentei decizii, prin care s-a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia I civilă în Dosarul nr. 4.970/109/2017, privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi prin care s-a stabilit că: "În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 169^1 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, introdus prin Legea nr. 192/2015 pentru completarea acestei legi, sintagma «stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, corespunzătoare fiecărei situaţii» se referă la legea în vigoare la data recalculării pensiei prin acordarea majorării de punctaj, respectiv la Legea nr. 263/2010."

45) Decizia nr. 83/2018, publicată în M. Of. nr. 118 din 14 februarie 2019

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:*

1. Pentru personalul bugetar căruia modalitatea de stabilire şi calcul al salariului de bază i-a fost prevăzută în art. 15^1 şi în anexa la Ordonanţa Guvernului nr. 21/2007 privind instituţiile şi companiile de spectacole sau concerte, precum şi desfăşurarea activităţii de impresariat artistic, introduse prin Legea de aprobare nr. 353/2007, această modalitate de stabilire şi de calcul al salariilor de bază ar fi trebuit avută în vedere, sub aspectul cuantumului salariului de bază datorat, şi ulterior datei de 1 ianuarie 2010, în raport cu dispoziţiile art. 30 alin. (5) din Legea-cadru nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările ulterioare?

2. Faţă de dispoziţiile art. 15^1 alin. (2) din Ordonanţa Guvernului nr. 21/2007, introduse prin Legea de aprobare nr. 353/2007 şi de împrejurarea anulării de către instanţa de contencios administrativ a Hotărârii Guvernului nr. 1672/2008 pentru aprobarea Normelor metodologice privind evaluarea personalului artistic, tehnic şi administrativ de specialitate din instituţiile de spectacole sau concerte în vederea stabilirii salariilor de bază, care este actul normativ aplicabil evaluării performanţelor profesionale ale salariaţilor, în scopul stabilirii salariilor de bază ale acestora?.

Considerente:

[...] 81. (...) chestiunea ce se solicită a fi dezlegată prin pronunţarea unei hotărâri prealabile şi-a clarificat înţelesul în practica judiciară şi în opinia majoritară a instanţelor judecătoreşti, acestea stabilind că se impune aplicarea dispoziţiilor art. 15^1 şi a anexei la Ordonanţa Guvernului nr. 21/2007, aşa cum a fost aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 353/2007 şi ulterior datei de 1 octombrie 2010, argumentându-se că prevederile Legii nr. 353/2007 şi ale Ordonanţei Guvernului nr. 21/2007 nu au fost abrogate prin actele normative adoptate pe parcursul anului 2009, astfel încât trebuiau aplicate în continuare şi după 1 ianuarie 2009, când au fost adoptate şi normele metodologice de aplicare a Ordonanţei Guvernului nr. 21/2007.

82. Este evident aşadar că în situaţia în care există un număr semnificativ de hotărâri judecătoreşti care să fi soluţionat o problemă de drept într-o anumită perioadă de timp (în speţă,

hotărârile înaintate de instanţele naţionale datează din perioada 2012-2017), nu se impune intervenţia mecanismului legal de unificare a practicii judiciare reprezentat de hotărârea prealabilă.

83. Pentru punctul 2 al întrebării, "Faţă de dispoziţiile art. 15^1 alin. (2) din Ordonanţa Guvernului nr. 21/2007, introduse prin Legea de aprobare nr. 353/2007 şi de împrejurarea anulării de către instanţa de contencios administrativ a Hotărârii Guvernului nr. 1.672/2008 pentru aprobarea Normelor metodologice privind evaluarea personalului artistic, tehnic şi administrativ de specialitate din instituţiile de spectacole sau concerte în vederea stabilirii salariilor de bază, care este actul normativ aplicabil evaluării performanţelor profesionale ale salariaţilor, în scopul stabilirii salariilor de bază ale acestora?", condiţia referitoare la noutatea chestiunii de drept care formează obiectul sesizării este îndeplinită, însă doar formal, întrucât atât actul normativ la care se face trimitere, cât şi actul normativ anulat de instanţa de contencios administrativ sunt din anul 2007, respectiv 2008, deci cu mult anterioare intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă, existând deja o bogată practică judiciară pe această chestiune.

84. În cazul supus prezentei analize se reţine că obiectul principal al sesizării de la punctul 2 este indicarea de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a actului normativ aplicabil evaluării performanţelor profesionale ale salariaţilor, în scopul stabilirii salariilor de bază ale acestora, ca urmare a anulării Hotărârii Guvernului nr. 1.672/2008 în instanţa de contencios administrativ.

85. Or, această modalitate de formulare a întrebării nu se încadrează în mecanismul de unificare a practicii judiciare reprezentat de pronunţarea unei hotărâri prealabile.

46) Decizia nr. 85/2018, publicată în M. Of. nr. 57 din 22 ianuarie 2019

Soluția: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a IV-a civilă privind pronunţarea unei hotărâri prealabile cu privire la dezlegarea următoarelor chestiuni de drept: 1. În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 33 alin. (1) şi art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările şi completările ulterioare, acţiunea formulată de persoana îndreptăţită, având ca obiect soluţionarea pe fond a notificării formulate conform Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, în cazul în care unitatea deţinătoare nu a soluţionat-o în termen, acţiune promovată după expirarea termenului de 6 luni, este prescrisă sau tardivă? 2. După expirarea termenului de 6 luni, prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, este afectat dreptul subiectiv al persoanei îndreptăţite de a obţine măsuri reparatorii sau persoana îndreptăţită păstrează acest drept?".*

Considerente:

[...] 76. Cu referire la chestiunea de drept a cărei dezlegare de principiu s-a solicitat în prezenta cauză, se constată că întrebarea instanţei de trimitere vizează, pe de o parte, natura juridică a termenului de 6 luni prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, respectiv, dacă acesta este un termen de decădere sau un termen de prescripţie, iar, pe de altă parte, dacă persoana îndreptăţită poate să îşi valorifice dreptul la măsuri reparatorii, pe calea unei acţiuni care nu intră în câmpul de reglementare al Legii nr. 165/2013, formulată după împlinirea termenului menţionat.

77. Titularul sesizării a opinat că natura juridică a termenului de 6 luni prevăzut de dispoziţiile art. 33 alin. (1) şi art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 este relevantă pentru soluţionarea cauzei, întrucât de modul de interpretare a acestor dispoziţii legale depinde soluţionarea apelului declarat în cauză, în ceea ce priveşte posibilitatea persoanei îndreptăţite de a formula o acţiune având ca obiect soluţionarea pe fond a notificării formulate conform Legii nr. 10/2001, în cazul în care unitatea deţinătoare nu a soluţionat-o în termen, acţiune promovată după expirarea termenului de 6 luni.

78. În funcţie de calificarea naturii juridice a termenului, ar urma ca instanţa supremă să statueze cu privire la împrejurarea dacă, după expirarea termenului de 6 luni (în ipoteza în care unitatea deţinătoare nu emite nicio dispoziţie prin care să soluţioneze notificarea), persoana îndreptăţită îşi păstrează dreptul subiectiv de a obţine măsuri reparatorii în temeiul notificării formulate sau îi este afectat acest drept subiectiv în substanţa sa, cu consecinţa pierderii în mod definitiv şi irevocabil a dreptului de a obţine măsuri reparatorii.

79. Instanţa de trimitere consideră că, în cazul în care s-ar aprecia că sancţiunea nerespectării termenului nu afectează în substanţa sa dreptul subiectiv al părţii de a obţine măsuri reparatorii, atunci s-ar pune în discuţie calea procedurală pe care ar putea să o exercite persoana îndreptăţită în vederea valorificării acestui drept, respectiv exercitarea unei acţiuni care nu intră în câmpul de reglementare al art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013. Mai arată instanţa de trimitere că, în raport cu dezlegarea chestiunii de drept invocate, instanţa de judecată ar putea tranşa soluţionarea fondului litigiului dedus judecăţii în cadrul acţiunii având ca obiect soluţionarea pe fond a notificării formulate, conform Legii nr. 10/2001, în cazul în care unitatea deţinătoare nu a soluţionat-o în termen.

80. În ceea ce priveşte prima problemă de drept care formează obiectul sesizării, se constată din lecturarea expunerii motivelor reţinute de titularul sesizării cu referire la admisibilitatea procedurii că instanţa de apel nu argumentează de ce consideră că determinarea naturii juridice a termenului de 6 luni prevăzut de dispoziţiile art. 33 alin. (1) şi art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 este o problemă de drept cu un grad sporit de dificultate, care se circumscrie exigenţelor expuse în mod constant în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

81. Deşi prima întrebare, referitoare la natura juridică a termenului de 6 luni prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, supune atenţiei posibilitatea unei interpretări potrivit căreia acesta ar fi un termen de prescripţie, instanţa de trimitere nu arată care ar fi argumentele care ar putea fundamenta o astfel de interpretare.

82. În punctul de vedere exprimat prin încheierea de sesizare instanţa arată că termenul de 6 luni este un termen procedural legal, iar sancţiunea nerespectării acestuia constă în decăderea persoanei îndreptăţite din dreptul de a formula acţiunea întemeiată pe dispoziţiile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, aceasta fiind şi opinia instanţei de fond, care a respins acţiunea ca fiind tardiv formulată.

83. În motivele de apel, reclamantul nu a criticat sentinţa primei instanţe din perspectiva greşitei calificări a naturii juridice a termenului de 6 luni instituit de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, ci a susţinut că dispoziţiile legale care instituie acest termen sunt neconstituţionale.

84. Încheierea de sesizare nu cuprinde niciun argument în legătură cu caracterul îndoielnic, lacunar sau neclar al prevederilor legale sub aspectul naturii juridice a termenului de 6 luni, instanţa de trimitere mărginindu-se la reiterarea aspectelor de neconstituţionalitate, fără a motiva efectiv în ce constă dificultatea de interpretare a normelor cuprinse în textele legale menţionate. În

consecinţă, în ceea ce priveşte întrebarea referitoare la natura termenului - termen de decădere sau termen de prescripţie - şi la sancţiunea aplicabilă - respingerea acţiunii ca tardivă sau ca prescrisă, nu este îndeplinită condiţia de admisibilitate a sesizării referitoare la ivirea unei veritabile chestiuni de drept.

85. Pe de altă parte, analiza conţinutului art. 519 din Codul de procedură civilă relevă necesitatea îndeplinirii condiţiei care impune ca asupra chestiunii de drept Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie să nu fi statuat; noutatea chestiunii de drept care face obiectul sesizării reprezintă o condiţie distinctă de cea a lipsei statuării asupra chestiunii de drept cu care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a fost sesizată, iar în lipsa unei definiţii a "noutăţii" chestiunii de drept şi a unor criterii de determinare a acesteia în conţinutul art. 519 din Codul de procedură civilă, evaluarea condiţiei noutăţii revine instanţei supreme, astfel cum s-a reţinut constant în jurisprudenţa acesteia (spre exemplu, Decizia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 4 din 14 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16 iunie 2014).

86. În acest sens s-a apreciat că cerinţa noutăţii este îndeplinită atunci când chestiunea de drept îşi are izvorul în reglementări nou-intrate în vigoare, cărora instanţele nu le-au dat încă o anumită interpretare şi aplicare la nivel jurisprudenţial ori dacă se impun anumite clarificări, într-un context legislativ nou sau modificat faţă de unul anterior, de natură să impună reevaluarea sau reinterpretarea normei de drept analizate. În egală măsură însă noutatea chestiunii de drept, în sensul dispoziţiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, poate constitui şi atributul unei reglementari mai vechi, dar asupra căreia instanţa de judecată este chemată să se pronunţe în prezent, atunci când aplicarea frecventă a normei juridice a devenit actuală ulterior.

87. În ceea ce priveşte cerinţa noutăţii, instanţa de trimitere a reţinut că problema de drept enunţată este nouă, deoarece s-a constatat că asupra acesteia Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu a statuat (cu titlu principal) printr-o altă hotărâre dată publicităţii, iar natura juridică a termenelor prevăzute de dispoziţiile art. 33 alin. (1) şi art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 şi sancţiunea nerespectării acestora asupra dreptului subiectiv al persoanei îndreptăţite de a obţine măsuri reparatorii nu au fost niciodată supuse analizei Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, prin nicio sesizare, nu s-a cristalizat o jurisprudenţă unitară şi constantă în legătură cu chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită şi există în continuare riscul unei practici neunitare în această materie.

88. Se constată însă că problema de drept referitoare la natura juridică a termenului de 6 luni prevăzut de dispoziţiile art. 33 alin. (1) şi art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 nu mai este nouă, deoarece a fost examinată într-o hotărâre recentă a instanţei supreme, în cadrul unei sesizări pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile.

89. Astfel, în considerentele Deciziei nr. 25 din 16 aprilie 2018 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 468 din 6 iunie 2018, la paragrafele 68 şi 69, s-a reţinut că: "68. Dispoziţiile art. 33 din Legea nr. 165/2013 instituie anumite termene procedurale de soluţionare a cererilor de către entităţile învestite de lege cu atribuţii în procesul de restituire a imobilelor preluate în mod abuziv şi înăuntrul cărora persoanele îndreptăţite nu pot formula cereri în instanţă (Decizia Curţii Constituţionale nr. 88 din 27 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 281 din 16 aprilie 2014, paragraful 34). 69. Termenele instituite de dispoziţiile art. 33-35 din Legea nr. 165/2013 sunt termene procedurale legale, imperative sau prohibitive şi absolute."

90. Această decizie are ca obiect interpretarea dispoziţiilor art. II din Legea nr. 368/2013 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 165/2013, cu referire la situaţia persoanelor îndreptăţite la despăgubiri în temeiul Legii nr. 10/2001, care au optat pentru returnarea dosarelor înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor către entităţile învestite cu soluţionarea notificării, în vederea restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri, a imobilelor ce formează obiectul notificării. În privinţa acestor cereri, Înalta Curte, prin decizia menţionată, a statuat că termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) şi art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 se aplică în mod corespunzător şi în această situaţie.

91. În considerentele Deciziei nr. 25 din 16 aprilie 2018, la paragrafele 70 şi 71, se face referire şi la regulile privind calculul termenelor respective: "70. Regulile de calcul al termenelor procedurale sunt prevăzute de art. 181 din Codul de procedură civilă, care constituie dreptul comun în materie, astfel încât, ori de câte ori legea nu prevede expres o altă regulă specială pentru calculul unui anumit termen, se vor aplica regulile generale instituite de acest text legal. 71. Durata termenelor procedurale presupune stabilirea punctului de plecare a termenului (art. 184 din Codul de procedură civilă), precum şi a punctului de împlinire (art. 182 din Codul de procedură civilă). Cât priveşte momentul de la care începe să curgă termenul procedural, art. 184 din Codul de procedură civilă dispune că termenele încep să curgă de la data comunicării actelor de procedură, dacă legea nu dispune altfel. Punctul de împlinire este acela în care termenul procedural îşi realizează efectul, în sensul că fie încetează posibilitatea de a mai exercita dreptul în vederea căruia termenul a fost acordat (termen imperativ), fie, dimpotrivă, se naşte dreptul de a efectua anumite acte de procedură (termen prohibitiv). "

92. În raport cu aceste considerente, rezultă că, în ceea ce priveşte sancţiunea nerespectării termenelor prevăzute de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, calificate de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie ca fiind termene procedurale legale, imperative şi absolute, vor fi incidente dispoziţiile art. 185 alin. (1) din Codul de procedură civilă, text potrivit căruia sancţiunea nerespectării termenului este decăderea.

93. De altfel, din analiza hotărârilor judecătoreşti şi a punctelor de vedere comunicate de curţile de apel reiese faptul că această soluţie de principiu este îmbrăţişată de majoritatea covârşitoare a instanţelor [exceptând Curtea de Apel Braşov, care a comunicat că, potrivit opiniei judecătorilor Secţiei civile, termenul prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 nu este unul de prescripţie sau de decădere, ci un termen administrativ de soluţionare a notificărilor].

94. Faţă de Decizia nr. 25 din 16 aprilie 2018 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, se constată că, în ceea ce priveşte prima întrebare a sesizării, nu este îndeplinită nici condiţia de admisibilitate care impune ca instanţa supremă să nu fi statuat asupra chestiunii de drept sesizate.

95. În ceea ce priveşte cea de-a doua problemă de drept sesizată, şi anume dacă, după expirarea termenului de 6 luni prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 (în ipoteza în care unitatea deţinătoare nu emite nicio dispoziţie prin care să soluţioneze notificarea), persoana îndreptăţită îşi păstrează dreptul subiectiv de a obţine măsuri reparatorii în temeiul notificării formulate sau îi este afectat acest drept subiectiv în substanţa sa, cu consecinţa pierderii în mod definitiv şi irevocabil a dreptului de a obţine măsuri reparatorii, se constată că instanţa de trimitere are în vedere ipoteza în care dreptul la măsuri reparatorii ar fi valorificat printr-o acţiune diferită de cea care face obiectul litigiului de faţă, adică o acţiune care nu intră în câmpul de aplicare al Legii nr. 165/2013, ci se întemeiază direct pe dispoziţiile Legii nr. 10/2001.

96. Or, în această situaţie, nu este îndeplinită condiţia referitoare la raportul de dependenţă care trebuie să existe între interpretarea pe care ar urma să o dea instanţa supremă asupra

problemei de drept sesizate şi soluţia pe care urmează să o pronunţe instanţa de trimitere, în apelul cu care este învestită.

97. În încheierea de sesizare curtea de apel a reţinut în mod expres că acţiunea reclamantului este întemeiată pe dispoziţiile art. 33 alin. (1) şi art. 35 alin (2) din Legea nr. 165/2013, iar în apel acesta nu a formulat critici sub aspectul încadrării în drept a demersului său judiciar, motiv pentru care instanţa de apel a concluzionat că judecata în calea de atac se va face prin prisma acestor dispoziţii legale.

98. Ca atare, posibilitatea valorificării dreptului subiectiv la măsuri reparatorii pe calea unei acţiuni separate, distincte de acţiunea reglementată de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, nu constituie o problemă de drept de care să depindă soluţionarea apelului în cauză.

II. Decizii pronunţate în materia contenciosului administrativ şi fiscal

a) Decizii de admitere

1) Decizia nr. 12/2018, publicată în M.Of. nr. 418 din 16 mai 2018

Soluția: *Admite sesizarea privind pronunţarea unei hotărâri prealabile, formulată de Curtea de Apel Iaşi - Secţia de contencios administrativ şi fiscal, şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea prevederilor art. 24 alin. (4) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare:

- termenul în care creditorul poate solicita fixarea sumei ce i se datorează de către debitor cu titlu de penalităţi este termenul de prescripţie a executării silite, de 3 ani, reglementat de art. 706 din Codul de procedură civilă, termen care curge de la data executării obligaţiei sau, în caz de neexecutare, de la data expirării termenului de trei luni, înăuntrul căruia debitorul avea posibilitatea să execute în natură obligaţia;

- penalităţile stabilite în procent pe zi de întârziere se calculează de la momentul indicat în încheierea pronunţată în cadrul procedurii reglementate de art. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare, până la executarea obligaţiei, dar nu mai târziu de momentul expirării termenului de trei luni, înăuntrul căruia debitorul avea posibilitatea să execute în natură obligaţia, în caz de neexecutare;

- în cadrul procedurii reglementate de art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare, instanţa de judecată poate stabili valoarea obiectului obligaţiei la care se aplică penalităţile de întârziere stabilite în procent pe zi de întârziere, în ipoteza în care instanţa prevăzută la art. 24 alin. (3) din aceeaşi lege nu a stabilit acest lucru.

Considerente:

[...] 65. Procedura de executare silită a hotărârilor de contencios administrativ prin care autoritatea publică este obligată să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operaţiuni administrative (obligaţii de a face care implică faptul personal al debitorului), aşa cum este reglementată prin art. 24 din Legea nr. 554/2004 în forma în vigoare după adoptarea Legii nr. 138/2014, presupune două etape:

a) Într-o primă etapă, conform art. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004, la solicitarea creditorului, instanţa de executare aplică conducătorului autorităţii publice sau, după caz, persoanei obligate o amendă de 20% din salariul minim brut pe economie pe zi de întârziere, care se face venit la bugetul de stat, iar reclamantului îi acordă penalităţi, în condiţiile art. 905 din Codul de procedură civilă (art. 906 după numerotarea realizată în urma republicării). Dispoziţiile art. 906 alin. (2) şi (3) din Codul de procedură civilă vorbesc de obligarea debitorului la plata în favoarea creditorului a unei penalităţi de la 100 la 1.000 lei pe zi de întârziere, stabilită până la executarea obligaţiei, dacă obligaţia nu este evaluabilă în bani, sau a unei penalităţi între 0,1% şi 1% din valoarea obiectului obligaţiei, pe zi de întârziere, dacă obligaţia este evaluabilă în bani.

b) Într-o a doua etapă, dispoziţiile alin. (4) al art. 24 din Legea nr. 554/2004, care se suprapun în parte prevederilor din art. 906 alin. (4) din Codul de procedură civilă, prevăd că "Dacă în

termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a amenzii şi de acordare a penalităţilor debitorul nu execută obligaţia prevăzută în titlul executoriu, instanţa de executare, la cererea creditorului, va fixa suma definitivă ce se va datora statului şi suma ce i se va datora lui cu titlu de penalităţi, prin hotărâre dată cu citarea părţilor. Totodată, prin aceeaşi hotărâre, instanţa va stabili, în condiţiile art. 891 din Codul de procedură civilă (devenit art. 892 în urma republicării - n.n.), despăgubirile pe care debitorul le datorează creditorului pentru neexecutarea în natură a obligaţiei."

66. Alin. (5) al aceluiaşi articol prevede că "În lipsa cererii creditorului compartimentul executări civile al instanţei de executare va solicita autorităţii publice relaţii referitoare la executarea obligaţiei cuprinse în titlul executoriu şi, în cazul în care obligaţia nu a fost integral executată, instanţa de executare va fixa suma definitivă ce se va datora statului prin hotărâre dată cu citarea părţilor".

67. Se constată că solicitarea de interpretare a dispoziţiilor art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004 comportă trei aspecte distincte.

68. Sub un prim aspect se solicită Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie să precizeze termenul înăuntrul căruia creditorul poate formula cererea de calculare a penalităţilor în condiţiile alineatului menţionat.

69. Într-o opinie, pe care nu o împărtăşim, se apreciază că termenul este enunţat chiar de legiuitor în cuprinsul art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, fiind de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a amenzii şi de acordare a despăgubirilor [eventual de la data rămânerii definitive a acestei încheieri, în condiţiile în care, în urma Deciziei nr. 898/2015 a Curţii Constituţionale, încheierea pronunţată în temeiul art. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004 nu mai este definitivă].

70. În primul rând se constată că analiza textului legii exclude o astfel de interpretare. Legiuitorul condiţionează formularea cererii creditorului de constatarea faptului că în termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a amenzii şi de acordare a penalităţilor debitorul nu execută obligaţia prevăzută în titlul executoriu. Aşadar, termenul de 3 luni se referă la perioada în care debitorul, sub presiunea sancţiunilor aplicate prin încheierea pronunţată în condiţiile art. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004, ar trebui să execute hotărârea, nu la perioada în care creditorul trebuie să acţioneze prin formularea unei cereri în condiţiile art. 24 alin. (4) din acelaşi act normativ. Termenul de trei luni este, aşadar, un termen prohibitiv pentru creditor, nu un termen de decădere.

71. De altfel, dacă s-ar accepta interpretarea enunţată mai sus, în sensul că termenul de 3 luni este un termen de decădere, ar rezulta că legea nu prevede niciun termen prohibitiv pentru creditor, acesta fiind îndreptăţit să solicite stabilirea amenzii definitive şi a penalităţilor imediat după pronunţarea (eventual rămânerea definitivă) a încheierii de aplicare a acestor sancţiuni. Prin aceste consecinţe s-ar nega însăşi raţiunea reglementării în două etape a procedurii de aplicare a măsurilor coercitive, care este aceea de a pune, într-o primă etapă, presiune pe debitor pentru ca acesta să execute hotărârea judecătorească şi doar dacă această presiune se dovedeşte ineficientă se trece, în a doua etapă, la stabilirea unor sume concrete şi a unor despăgubiri pentru neexecutare. Negându-se existenţa unui termen prohibitiv înăuntrul căruia să se aştepte ca măsurile coercitive să dea rezultate, întreaga procedură devine doar o procedură de stabilire a unor sancţiuni, fără nicio finalitate practică în planul executării silite.

72. În sprijinul acestei interpretări se mai invocă, este adevărat, şi paragraful 68 din Decizia nr. 16 din 6 martie 2017 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor

chestiuni de drept. În cadrul hotărârii menţionate, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a avut de răspuns la întrebarea dacă, în interpretarea dispoziţiilor art. 906 alin. (4) din Codul de procedură civilă, este admisibilă formularea mai multor cereri de fixare a sumei definitive în condiţiile în care obligaţia stabilită prin titlul executoriu nu este dusă la îndeplinire.

73. Instanţa supremă a răspuns în sensul că "În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 906 alin. (4) din Codul de procedură civilă nu este admisibilă formularea mai multor cereri de fixare a sumei definitive datorate de debitor cu titlu de penalităţi."

74. Între argumentele care fundamentează această interpretare, în paragraful 68 din decizie, se arată că "art. 906 alin. (4) din Codul de procedură civilă permite creditorului formularea unei cereri de fixare a sumei fixe datorate de debitor cu titlu de penalităţi, în termen de trei luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalităţii: «Dacă în termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalităţii debitorul nu execută obligaţia prevăzută în titlul executoriu, instanţa de executare, la cererea creditorului, va fixa suma definitivă ce i se datorează cu acest titlu (...).» Or, în ipoteza în care creditorul s-ar putea adresa instanţei de executare cu cereri succesive având ca obiect stabilirea sumei definitive datorate de debitor cu titlu de penalităţi, condiţia formulării fiecărei cereri în termen de trei luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalităţii nu ar mai putea fi, în mod evident, respectată."

75. Aşa cum s-a arătat mai sus, art. 906 alin. (4) are un conţinut similar art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, existând raţiuni pentru care, cel puţin sub aspectele care se suprapun, cele două articole să fie interpretate în mod similar, afară de situaţia în care există argumente contrare deduse din specificitatea raporturilor de contencios administrativ.

76. De asemenea este unanim acceptat faptul că nu doar dispozitivul unei hotărâri judecătoreşti dobândeşte autoritate de lucru judecat, ci şi considerentele pe care acesta se sprijină, inclusiv cele prin care s-a rezolvat o chestiune litigioasă [art. 430 alin. (2) din Codul de procedură civilă].

77. Trebuie, însă, observat că în Decizia nr. 16/2017 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, argumentul cuprins la paragraful 68 nu constituie argumentul principal în susţinerea soluţiei, ci un argument indirect, cu rol marginal în fundamentarea soluţiei. Existenţa unui termen de decădere de trei luni este doar enunţată, nu şi motivată, ceea ce face ca acest aspect să nu poată fi considerat un aspect dezbătut şi tranşat în mod efectiv prin hotărârea menţionată.

78. De altfel, în paragraful imediat anterior, aceeaşi instanţă precizează că, "Dacă legiuitorul ar fi dorit să lase deschisă creditorului posibilitatea de a formula, în temeiul art. 906 alin. (4) din Codul de procedură civilă, cereri succesive de stabilire a sumei finale datorate de debitor cu titlu de penalităţi, nu ar mai fi menţionat în mod expres caracterul definitiv al sumei stabilite de instanţă cu acest titlu, după scurgerea unui termen de trei luni de la data comunicării încheierii (s.n.) prin care a dispus aplicarea respectivelor penalităţi". Această contradicţie confirmă, odată în plus, faptul că problema naturii termenului de trei luni, reglementat de art. 906 alin. (4) din Codul de procedură civilă, nu a constituit un aspect decis de instanţă şi nu se poate bucura de autoritate de lucru judecat.

79. În plus, contrar acestei interpretări, se constată că, în Decizia nr. 5 din 17 ianuarie 2017, Curtea Constituţională, având de analizat constituţionalitatea art. 906 alin. (1) şi (4) din Codul de procedură civilă, precizează la paragraful 19 că "stabilirea unei sume definitive nu se poate face în lipsa unei cereri a creditorului sau înaintea termenului de trei luni, chiar dacă debitorul ar solicita aceasta".

80. Nici analiza dispoziţiilor alin. (5) al art. 24 nu poate conduce la o altă concluzie. Potrivit acestui text de lege, "În lipsa cererii creditorului, după împlinirea termenului prevăzut la alin. (4), compartimentul executări civile al instanţei de executare va solicita autorităţii publice relaţii referitoare la executarea obligaţiei cuprinse în titlul executoriu şi, în cazul în care obligaţia nu a fost integral executată, instanţa de executare va fixa suma definitivă ce se va datora statului prin hotărâre dată cu citarea părţilor." Din acest text de lege nu se poate desprinde ideea unei decăderi a creditorului din dreptul de a formula cererea reglementată de alin. (4), ci doar a reglementării unei calităţi procesuale active alternative în ceea ce priveşte amenda stabilită în beneficiul statului.

81. Legiuitorul a avut în vedere faptul că, în ceea ce priveşte această amendă, pe de o parte, iniţiativa aparţinut creditorului obligaţiei principale [care a formulat o cerere în condiţiilealin. (3) al art. 24] dar, pe de altă parte, amenda este stabilită în beneficiul statului. Era firesc, în aceste condiţii, ca creditorul obligaţiei principale să poată continua demersul său inclusiv cu privire la amendă, dar, pe de altă parte, trebuia să se recunoască şi statului posibilitatea de a urmări executarea propriei creanţe în cazul în care creditorul obligaţiei principale nu dă dovadă de diligenţă maximă şi nu formulează cererea de stabilire a sumelor finale, de îndată ce acest drept îi este recunoscut.

82. Evident, în măsura în care amenzile finale sunt stabilite ca urmare a demersurilor instanţei de executare, creditorul mai poate solicita, înăuntrul termenului de prescripţie, în condiţiile art. 24 alin. (4), doar stabilirea penalităţilor şi a despăgubirilor pentru neexecutare, problema amenzilor fiind deja tranşată.

83. Aşadar, termenul de trei luni, reglementat de art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, este un termen prohibitiv, nu un termen de decădere.

84. În consecinţă, se constată că nici articolul analizat şi nici alte prevederi cuprinse în Legea nr. 554/2004 nu prevăd termenul în care o astfel de solicitare poate fi formulată, termenul de trei luni nereferindu-se, aşa cum s-a arătat mai sus, la acest aspect.

85. Or, dacă legea specială tace, termenul în care poate fi formulată cererea nu poate fi decât termenul general de prescripţie, în completarea legii speciale aplicându-se norma generală. Întrucât procedura se situează în faza de executare a unei hotărâri judecătoreşti, sunt incidente prevederile art. 706 din Codul de procedură civilă referitoare la prescripţia dreptului de a cere executarea silită. Potrivit alin. (1) teza I din acest articol, "(1) Dreptul de a obţine executarea silită se prescrie în termen de 3 ani, dacă legea nu prevede altfel".

86. Art. 706 alin. (2) teza I din Codul de procedură civilă prevede că "Termenul de prescripţie începe să curgă de la data când se naşte dreptul de a obţine executarea silită". Aplicându-se acest principiu la particularităţile procedurii executării silite reglementate de Legea nr. 554/2004, rezultă că termenul de prescripţie nu poate să curgă decât de la data la care creditorul este îndreptăţit să formuleze cererea de calculare a penalităţilor.

87. În concret, termenul curge de la data executării obligaţiei sau, în caz de neexecutare, de la data împlinirii termenului de trei luni înăuntrul căruia debitorul putea executa în natură obligaţia, acesta fiind momentul de la care creditorul are posibilitatea de a formula cererea în condiţiile art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004.

88. În concluzie, în interpretarea prevederilor art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, termenul în care creditorul poate solicita fixarea sumei ce i se datorează de către debitor cu titlu de penalităţi este termenul de prescripţie a executării silite, de 3 ani, reglementat de art. 706 din Codul de procedură civilă, termen care curge de la data executării obligaţiei sau, în caz de

neexecutare, de la data expirării termenului de trei luni, înăuntrul căruia debitorul avea posibilitatea să execute în natură obligaţia.

89. Sub un al doilea aspect, prin sesizare se solicită Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie să precizeze perioada pentru care se calculează penalităţile în procedura reglementată de art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004.

90. Cu privire la această întrebare se constată că soluţionarea ei presupune stabilirea, pe de o parte, a datei de la care se calculează penalităţi şi, pe de altă parte, a datei până la care curg acestea.

91. Ca principiu trebuie menţionat că aplicarea penalităţilor se realizează în procedura reglementată de art. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004, instanţa învestită în temeiul acestui articol având obligaţia să stabilească perioada pentru care se calculează penalităţile.

92. În ceea ce priveşte data de la care se aplică penalităţi, hotărârea instanţei învestite în temeiul art. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004 are autoritate de lucru judecat, instanţa învestită cu o cerere a creditorului în temeiul art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004 neavând decât competenţa de a calcula penalităţile, conform criteriilor stabilite prin hotărârea anterioară.

93. În schimb, în ceea ce priveşte data până la care se stabilesc penalităţile, art. 906 alin. (3) din Codul de procedură civilă, la care face trimitere art. 24 din Legea nr. 554/2004, prevede că penalităţile se stabilesc "până la executarea obligaţiei prevăzute în titlul executoriu".

94. Această sintagmă trebuie interpretată în contextul întregului articol 24 din Legea nr. 554/2004, analiza coroborată conducând la concluzia că aceste penalităţi nu pot curge după împlinirea termenului de trei luni, în care debitorul ar fi trebuit să îşi execute obligaţia.

95. Din analiza alin. (4) al art. 24 rezultă că după expirarea termenului de trei luni se consideră că mijloacele coercitive utilizate nu au avut eficienţă şi executarea silită nu este posibilă. Acesta este motivul pentru care, după împlinirea termenului în discuţie, se procedează la stabilirea unor sume definitive atât în ceea ce priveşte amenzile aplicate în favoarea statului, cât şi în ceea ce priveşte penalităţile acordate creditorului. În plus, prin aceeaşi încheiere se acordă şi despăgubiri pentru neexecutarea obligaţiei, în condiţiile art. 892 din Codul de procedură civilă. Acordarea acestor despăgubiri pentru neexecutare confirmă, odată în plus, faptul că în concepţia legiuitorului o executare a sentinţei, după expirarea termenului de 3 luni de la momentul aplicării amenzilor şi penalităţilor, nu mai este previzibilă.

96. În raport cu această interpretare rezultă că sintagma "până la executarea obligaţiei prevăzute în titlul executoriu" trebuie înţeleasă în sensul că cel târziu până la împlinirea termenului de trei luni, reglementat de art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, întrucât, după împlinirea acestui termen, nu mai este posibilă o executare în natură a obligaţiei.

97. Ar fi, de altfel, disproporţionat să i se recunoască creditorului posibilitatea de a influenţa întinderea sancţiunilor prin alegerea momentului la care formulează cererea de stabilire a sumelor finale. Penalităţile reglementate de art. 24 din Legea nr. 554/2004 au exclusiv un scop coercitiv, ele nu au un caracter reparator, nu corespund unui prejudiciu produs în patrimoniul creditorului (pentru repararea prejudiciului suferit de creditor ca urmare a neexecutării obligaţiei înscrise în titlul executoriu se acordă despăgubiri în condiţiile art. 892 din Codul de procedură civilă). Raţiunile pentru care legiuitorul a permis o sporire a patrimoniului creditorului cu valoarea penalităţilor, raţiuni care sunt legate de efortul de a impune executarea în natură a obligaţiei principale, încetează din momentul în care o astfel de executare în natură nu mai este previzibilă, acceptându-se transformarea obligaţiei de a face, în mod definitiv, într-o obligaţie de a da o sumă de bani.

98. În consecinţă, instanţa învestită cu o cerere întemeiată pe dispoziţiile art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004 calculează penalităţi de la momentul indicat în încheierea pronunţată în cadrul procedurii reglementate deart. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004, până la momentul executării obligaţiei prevăzute în titlul executoriu, dar nu mai târziu de data la care se împlineşte termenul de trei luni înăuntrul căruia debitorul avea posibilitatea să execute în natură obligaţia.

99. În fine, ultima parte a întrebării se referă la posibilitatea ca, în cadrul procedurii reglementate de alin. (4) al art. 24 din Legea nr. 554/2004, instanţa să stabilească valoarea obiectului la care se aplică penalităţile de întârziere, în ipoteza în care instanţa prevăzută de art. 24 alin. (3) din aceeaşi lege nu a stabilit acest lucru.

100. Unele instanţe au opinat în sensul că o astfel de posibilitate nu există, întrucât s-ar ajunge ca instanţa prevăzută de art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004 să se substituie în atribuţii instanţei prevăzute de art. 24 alin. (3) din aceeaşi lege.

101. Trebuie făcută o distincţie cu privire la acest aspect: există, pe de o parte, situaţia, cel puţin teoretică, în care instanţa prevăzută de art. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004 nu indică nimic cu privire la obiectul la care se aplică penalităţile stabilite în cotă procentuală şi, pe de altă parte, situaţia în care această instanţă stabileşte că respectivele penalităţi se aplică la valoarea obiectului litigiului, fără a arăta care este, în concret, această valoare. Întrebarea instanţei de trimitere se referă, mai degrabă, la această din urmă ipoteză.

102. În prima situaţie s-ar putea susţine, strict teoretic, că instanţa prevăzută de art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004 nu se poate substitui instanţei prevăzute de art. 24 alin. (3) din aceeaşi lege, ci trebuie să se limiteze a interpreta voinţa acesteia, iar, în cazul în care această voinţă nu poate fi identificată, singura soluţie ar fi lămurirea dispozitivului. În cazul particular pe care îl analizăm însă, având în vedere prevederea legală cuprinsă în art. 906 alin. (3) din Codul de procedură civilă în care se precizează că penalităţile se calculează ca procentaj din valoarea obiectului obligaţiei, interpretarea voinţei instanţei care a stabilit penalităţile nu ridică, de principiu, nicio problemă serioasă, fiind de presupus, chiar în lipsa unei precizări explicite, că instanţa a avut în vedere valoarea indicată de legiuitor.

103. În schimb, în ceea ce priveşte calculul efectiv al valorii obiectului obligaţiei, atunci când instanţa învestită în temeiul art. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004 a stabilit că penalităţile se aplică la valoarea obiectului litigiului, fără a arăta care este, în concret, această valoare, nu există niciun motiv pentru care instanţa prevăzută de art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004 să nu poată efectua ea însăşi acest calcul. Actul de decizie este apanajul instanţei prevăzute de art. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004, dar chestiunile de calcul pot fi lăsate în sarcina instanţei prevăzute de art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004. Trebuie observat faptul că valoarea obiectului obligaţiei este exterioară atât procedurii reglementate de art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, cât şi procedurii reglementate de art. 24 alin. (3) din aceeaşi lege, regăsindu-se în cadrul litigiului de fond care s-a finalizat cu hotărârea supusă executării. Faţă de această situaţie nu există niciun argument pertinent pentru care instanţa prevăzută de art. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004 să fie singura în măsură să calculeze această valoare, mai ales în condiţiile în care este posibil ca respectiva valoare să fie deja stabilită în cadrul litigiului de fond.

104. În consecinţă, în cadrul procedurii reglementate de art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, instanţa de judecată poate stabili valoarea obiectului obligaţiei la care se aplică penalităţile de întârziere stabilite în procent pe zi de întârziere, în ipoteza în care instanţa prevăzută la art. 24 alin. (3) din aceeaşi lege nu a stabilit acest lucru.

2) Decizia nr. 28/2018, publicată în M.Of. nr. 506 din 20 iunie 2018

Soluția: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a III-a de contencios administrativ şi fiscal şi, în consecinţă, stabileşte că:*

Prevederile art. 147[3] din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal se interpretează în sensul că dacă s-a constatat, prin hotărâre definitivă, că o creanţă fiscală nu poate fi valorificată în procedura insolvenţei reglementată de Legea nr. 85/2006, ca urmare a depunerii tardive a acesteia, aceeaşi creanţă nu mai poate fi valorificată de organul fiscal în procedura soluţionării cererii de rambursare a T.V.A., formulată de debitoarea aflată în procedura insolvenţei.

Considerente:

[...] 58. Asupra fondului sesizării, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie constată că problema de drept asupra căreia se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile este următoarea: "Prevederile art. 147[3] din Codul fiscal se pot interpreta în sensul că, deşi s-a constatat, prin hotărâre definitivă, că o creanţă fiscală nu poate fi valorificată în procedura insolvenţei reglementată de Legea nr. 85/2006, ca urmare a depunerii tardive a acesteia, aceeaşi creanţă poate fi valorificată de organul fiscal în procedura soluţionării cererii de rambursare a T.V.A. formulată de debitoarea aflată în procedura insolvenţei?".

59. Aşa cum s-a arătat anterior, Codul fiscal aprobat prin Legea nr. 571/2003, cu modificările şi completările ulterioare, a fost abrogat prin Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 688 din 10 septembrie 2015, act normativ care a intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2016. Dispoziţiile art. 147[3] din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal îşi au corespondent în dispoziţiile art. 303 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, însă ele nu sunt identice, de remarcat fiind faptul că noul text conţine reglementări cu privire la restituiri de T.V.A. pentru situaţia în care plătitorul de T.V.A. se află în insolvenţă.

60. În ceea ce priveşte Legea nr. 85/2006, de asemenea, în prezent abrogată, dispoziţiile corespondente ale art. 64 alin. (1) şi art. 76 se regăsesc în prevederile art. 102 alin. (1), respectiv art. 114 din Legea nr. 85/2014, ele fiind similare.

61. În esenţă se impune a fi dezlegată problema priorităţii aplicării între două norme cu caracter special, pe de o parte, dispoziţiile art. 147[3] din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, iar, pe de altă parte, dispoziţiile art. 64 alin. (1) şi art. 76 din Legea nr. 85/2006, în procedura de recuperare a unei creanţe fiscale împotriva unui debitor aflat în procedura de insolvenţă.

62. Faţă de problema de drept care formează obiectul prezentei sesizări se constată că, dintre cele două legi speciale aflate în concurs, este aplicabilă cu prioritate Legea nr. 85/2006 care reglementează procedura insolvenţei.

63. Deschiderea procedurii insolvenţei marchează începutul unei perioade fiscale speciale, debitorul în procedură având obligaţia să achite datoriile născute anterior deschiderii procedurii, cu respectarea ordinii de prioritate şi a procedurilor prevăzute de lege. Recuperarea creanţelor împotriva unui debitor în insolvenţă este guvernată de dispoziţiile legii speciale, care reglementează o procedură colectivă, concursuală şi egalitară care are în vedere recuperarea tuturor creanţelor, inclusiv recuperarea creanţelor fiscale.

64. În acest scop, legiuitorul instituie în sarcina titularului unei creanţe născute anterior deschiderii procedurii obligaţia depunerii în termenul legal a declaraţiei de creanţă, neîndeplinirea acestei obligaţii producând efectul prevăzut de art. 76 din Legea nr. 85/2006 asupra realizării acestei creanţe, în sensul că respectivul creditor nu va mai avea dreptul de a-şi realiza creanţa împotriva debitorului în timpul procedurii sau după închiderea acesteia şi nici împotriva membrilor ori asociaţilor cu răspundere nelimitată ai persoanei juridice debitoare în timpul procedurii şi nici

ulterior închiderii procedurii, cu excepţia cazului în care debitorul a fost găsit vinovat de bancrută simplă sau bancrută frauduloasă sau s-a angajat răspunderea membrilor organelor de conducere pentru efectuarea de plăţi sau transferuri frauduloase. Orice procedură care ar avea ca scop realizarea unei creanţe în mod individual este suspendată conform dispoziţiilor art. 36 din Legea nr. 85/2006, în timp ce debitorul este obligat să îşi recupereze creanţele în vederea maximizării averii sale.

65. Atât legea insolvenţei, cât şi codul fiscal conţin dispoziţii cu caracter special, fiecare având însă propriul domeniu de reglementare, dar, în condiţiile în care la procedura colectivă, egalitară şi concursuală a insolvenţei participă toţi creditorii, inclusiv creditorii bugetari, aceştia trebuie să se supună prevederilor legii insolvenţei în procesul de realizare a creanţei.

66. În aceste condiţii se poate aprecia că în cursul acestei proceduri speciale de insolvenţă nu mai pot fi aplicate, în ceea ce priveşte realizarea creanţelor, dispoziţiile contrare dintr-o altă lege, chiar dacă aceasta reglementează o procedură de stabilire a creanţelor fiscale, aşa cum este Codul fiscal. Concursul dintre legea specială şi legea generală se rezolvă în favoarea primei, conform principiului specialia generalibus derogant. Codul fiscal reglementează procedura generală de stabilire a creanţelor fiscale şi de recuperare a creanţelor fiscale împotriva debitorilor care nu se află în situaţii speciale, cum este procedura de insolvenţă, iar Legea nr. 85/2006 reglementează procedura specială de realizare a tuturor creanţelor, inclusiv a creanţelor fiscale faţă de un debitor în insolvenţă.

67. Prin urmare, raportat la modalitatea de realizare a creanţelor faţă de un debitor aflat în procedura de insolvenţă, se aplică cu prioritate dispoziţiile legii insolvenţei, organul fiscal neputând să îşi mai valorifice propria creanţă, neînscrisă la masa pasivă în procedura colectivă, prin respingerea cererii de rambursare T.V.A. în procedura reglementată de art. 147^3 din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal.

68. În raport cu cele expuse mai sus, prevederile art. 147^3 din Codul fiscal (Legea nr. 571/2003) se interpretează în sensul că dacă s-a constatat că o creanţă fiscală nu mai poate fi valorificată în procedura insolvenţei reglementată de Legea nr. 85/2006, ca urmare a depunerii tardive a acesteia, aceeaşi creanţă nu poate fi valorificată de organul fiscal în procedura administrativă a soluţionării cererii de rambursare a T.V.A. formulată de debitoarea aflată în procedura insolvenţei.

69. În procedura de recuperare a creanţelor, dispoziţiile Legii nr. 85/2006 au caracter de normă specială în raport cu dispoziţiile Codului fiscal, aplicându-se cu prioritate dispoziţiile legii insolvenţei. O creanţă fiscală născută anterior deschiderii procedurii insolvenţei nu poate fi valorificată separat de organul fiscal, într-o procedură administrativă demarată de o societate aflată în procedura în insolvenţă.

3) Decizia nr. 66/2018, publicată în M.Of. nr. 970 din 16 noiembrie 2018

Soluția: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava - Secţia de contencios administrativ şi fiscal privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 65, art. 104 alin. (3), art. 133 şi art. 134 alin. (1) din Normele metodologice de aplicare a prevederilor referitoare la atribuirea contractului de achiziţie publică/acordului-cadru din Legea nr. 98/2016 privind achiziţiile publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 395/2016, cu modificările şi completările ulterioare, raportat la dispoziţiile art. 28 alin. (1) din Legea nr. 101/2016 privind remediile şi căile de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziţie publică, a contractelor sectoriale şi a contractelor de concesiune de lucrări şi concesiune de servicii, precum şi pentru organizarea şi funcţionarea Consiliului Naţional de Soluţionare a Contestaţiilor, cu modificările şi completările ulterioare, autoritatea contractantă învestită cu reevaluarea ofertei în urma controlului de legalitate exercitat de Consiliul Naţional de Soluţionare a Contestaţiilor şi/sau instanţa de judecată are posibilitatea de a verifica toate elementele tehnice şi aspectele financiare ale ofertei apte a demonstra admisibilitatea ei, dacă din mijloacele de probă administrate nu rezultă verificarea lor anterioară.

Considerente:

[...] 69. Problematica juridică cu care este învestită instanţa supremă prin acest mecanism de unificare a practicii constă în a stabili întinderea şi conţinutul obligaţiei comisiei de evaluare din cadrul autorităţii contractante de a evalua complet toate ofertele depuse pentru atribuirea contractului de achiziţie publică, atât sub aspectul elementelor tehnice propuse, cât şi din punctul de vedere al aspectelor financiare pe care le implică, atunci când rezultatul acestui proces este declararea uneia sau a mai multor oferte ca inadmisibile (neconforme ori inacceptabile), precum şi sancţiunea ce decurge din neîndeplinirea acestei obligaţii.

70. În acest caz, se impune a se stabili dacă invalidarea concluziei comisiei de evaluare în urma controlului de legalitate administrativ-jurisdicţional sau jurisdicţional, după caz, cu privire la inadmisibilitatea unei oferte, ar obliga autoritatea contractantă la aplicarea directă a criteriului de atribuire şi a factorilor de evaluare pentru desemnarea câştigătorului şi în ceea ce priveşte această ofertă, fără a mai putea verifica şi constata alte aspecte de inadmisibilitate a ofertei în discuţie, prezumându-se astfel că, sub aspectul admisibilităţii, oferta în discuţie a fost analizată complet.

71. În această analiză, trebuie plecat de la dimensiunea noţiunii de evaluare, al cărei conţinut este clarificat de dispoziţiile art. 137 din Normele metodologice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 395/2016, care detaliază atribuţiile comisiei de evaluare din cadrul autorităţii contractante.

72. Evaluarea ofertelor presupune, aşa cum rezultă din norma menţionată, precum şi din ansamblul reglementării, verificarea îndeplinirii criteriilor de calificare de către ofertanţi/candidaţi, realizarea selecţiei candidaţilor, dacă este cazul, verificarea conformităţii propunerilor tehnice ale ofertanţilor cu prevederile caietului de sarcini, evaluarea propunerilor tehnice ale ofertanţilor în conformitate cu criteriile de atribuire, dacă este cazul, verificarea propunerilor financiare prezentate de ofertanţi, inclusiv verificarea conformităţii cu propunerile tehnice, verificarea aritmetică, verificarea încadrării în fondurile care pot fi disponibilizate pentru îndeplinirea contractului de achiziţie publică respectiv, precum şi, dacă este cazul, verificarea încadrării acestora în situaţia prevăzută la art. 210 din Legea nr. 98/2016, elaborarea solicitărilor de clarificări şi/sau completări necesare în vederea evaluării solicitărilor de participare şi/sau ofertelor, stabilirea solicitărilor de participare neadecvate, a ofertelor inacceptabile şi/sau neconforme, precum şi a motivelor care stau la baza încadrării acestora în fiecare din aceste

categorii, stabilirea ofertelor admisibile, iar, în final, aplicarea criteriului de atribuire şi a factorilor de evaluare, astfel cum a fost prevăzut în anunţul de participare/simplificat/de concurs.

73. Prin urmare, acest proces presupune două mari etape, verificarea admisibilităţii ofertelor şi stabilirea clasamentului acestora, ca urmare a aplicării factorilor de evaluare, în ultima etapă fiind evaluate numai ofertele declarate admisibile, atât din punctul de vedere al elementelor tehnice propuse, cât şi din punctul de vedere al aspectelor financiare pe care le implică.

74. Evaluarea admisibilităţii ofertelor este, la rândul ei, o operaţiune în etape, fără ca legiuitorul să stabilească o ierarhizare sau o ordonare a acestora, modalitatea de lucru a comisiei de evaluare fiind stabilită ad hoc de membrii acesteia, în fiecare caz în parte, în raport cu calendarul estimativ de aplicare a procedurii de atribuire şi perioada solicitată pentru valabilitatea ofertelor, membrii comisiei de evaluare având dreptul de a analiza şi evalua documentele depuse de ofertanţi/candidaţi individual şi/sau în şedinţe comune (art. 131 din normele metodologice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 395/2016).

75. În funcţie de modalitatea de lucru adoptată, până la momentul constatării unei cauze de inadmisibilitate, comisia de evaluare poate să verifice îndeplinirea anumitor condiţii de către oferta analizată, asupra cărora să nu ridice obiecţiuni de neconformitate sau inacceptabilitate, conduită care să rezulte cu evidenţă din probatoriul administrat în cauză sau, dimpotrivă, poate să se oprească într-o primă analiză la un motiv de inadmisibilitate evident, fără a proceda mai departe la verificarea ofertei sub toate aspectele care implică admisibilitatea ei.

76. Infirmarea deciziei de inadmisibilitate a ofertei, ca urmare a controlului de legalitate exercitat de C.N.S.C. sau de instanţa de contencios administrativ, obligă comisia de evaluare din cadrul autorităţii contractante de a proceda la reevaluarea ofertei, prin verificarea celorlalte aspecte care caracterizează admisibilitatea acesteia şi care nu au fost cercetate la prima evaluare, fără a avea posibilitatea extinderii acestui proces de verificare cu privire la cele pe care le-a verificat în etapa de evaluare, conform art. 65 alin. (2) şi art. 133 din normele metodologice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 395/2016, şi care nu au făcut obiectul vreunei solicitări de remediere sau contestări, raportul de evaluare în măsura în care le confirmă, privit ca act administrativ, fiind definitiv şi executoriu sub acest aspect. Cu atât mai mult, în situaţia dată, nu se poate extinde procesul de reevaluare asupra celorlalte oferte declarate ca admisibile sau inadmisibile şi în privinţa cărora raportul de evaluare nu a fost contestat, fiind contrar principiului securităţii juridice declararea ca neconformă sau inacceptabilă a unei oferte declarate anterior admisibilă sau invers, conduită care echivalează cu o revocare a unui act administrativ care a intrat în circuitul civil şi a produs efecte juridice.

77. Nu este exclus, fiind chiar recomandabil, ca în exercitarea atribuţiilor sale specifice comisia de evaluare să procedeze la o evaluare completă a tuturor ofertelor, chiar şi a celor în privinţa cărora au fost identificate motive de neconformitate sau de inacceptabilitate. În acest caz, anularea deciziei autorităţii contractante de declarare ca inadmisibilă a ofertei, sub rezerva unor dispoziţii suplimentare formulate de C.N.S.C. sau de instanţa de judecată, nu conduce decât la concluzia admisibilităţii ei, cu consecinţa trecerii în etapa următoare, de stabilire a clasamentului.

78. Într-adevăr, potrivit art. 65 şi art. 133 din normele metodologice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 395/2016, comisia de evaluare are obligaţia de a analiza şi de a verifica fiecare ofertă atât din punctul de vedere al elementelor tehnice propuse, cât şi din punctul de vedere al aspectelor financiare pe care le implică.

79. O astfel de obligaţie trebuie însă analizată numai din perspectiva finalizării etapei de verificare a admisibilităţii ofertei, pentru a se putea trece la faza următoare de verificare, aşa cum

rezultă din art. 207 din Legea nr. 98/2016 şi art. 137 alin. (4) din normele metodologice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 395/2016, nefiind permisă intrarea în ultima etapă a evaluării a unor oferte neverificate complet sub aspectul conformităţii sau acceptabilităţii lor, care, în consecinţă, prezintă riscul unei eventuale inadmisibilităţi.

80. Obligaţia verificării complete a ofertelor nu subzistă însă în ipoteza în care comisia de evaluare descoperă cu prilejul efectuării operaţiunilor ce implică această activitate aspecte de neconformitate sau inacceptabilitate a unei oferte, constatarea lor obligând comisia la aplicarea sancţiunii legale corespunzătoare, respectiv respingerea ofertelor, fără a mai fi obligată a verifica oferta în ansamblul ei.

81. Exercitarea controlului de legalitate administrativ- jurisdicţional sau jurisdicţional şi invalidarea concluziei de inadmisibilitate a ofertei la care a ajuns comisia prin raportul de evaluare întocmit obligă autoritatea contractantă de a proceda la reluarea operaţiunii de evaluare a acestei oferte de la etapa contestată, conform celor dispuse prin decizia C.N.S.C. sau hotărârea instanţei, comisia nefiind îndreptăţită a relua verificarea criteriilor deja analizate, raportul de evaluare, în măsura în care le atestă, fiind irevocabil sub acest aspect.

82. Inexistenţa vreunei dovezi care să ateste parcurgerea altor etape din procedura de evaluare în afară de cea contestată obligă şi, în acelaşi timp, îndreptăţeşte comisia de evaluare de a verifica îndeplinirea tuturor condiţiilor de admisibilitate a ofertei analizate, inclusiv prin solicitarea de clarificări noi cu privire la elementele tehnice şi aspectele financiare propuse, fără a se putea afirma că prin anularea raportului de evaluare, care a respins o ofertă ca inadmisibilă, a fost epuizată etapa verificării admisibilităţii ofertei în discuţie, ca urmare a prezumării verificării ei sub toate aspectele, iar evaluarea acesteia implică numai faza finală a stabilirii clasamentului prin aplicarea factorilor de evaluare.

83. Este contrar logicii juridice ridicarea la rang de principiu de drept, specific acestei ramuri de drept, a obligativităţii evaluării complete a tuturor ofertelor aflate în competiţie, chiar şi a celor asupra cărora comisia de evaluare a ridicat obiecţii de neconformitate sau de inacceptabilitate, iar ca urmare a constatării încălcării acestei obligaţii să fie sacrificat tocmai acest principiu prin considerarea ca evaluată şi deci admisibilă a unei oferte neverificate în întregime.

84. De altfel, de lege lata, problema a fost rezolvată de legiuitor, care prin art. 26 alin. (10^1) şi art. 50 alin. (10) din Legea nr. 101/2016, norme introduse recent, prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 45/2018 pentru modificarea şi completarea unor acte normative cu impact asupra sistemului achiziţiilor publice, a stabilit în sarcina C.N.S.C. sau instanţei de judecată obligaţia ca, în situaţia în care contestaţia vizează rezultatul procedurii de atribuire şi se dispune reevaluarea ofertelor, să indice în mod clar şi precis limitele reevaluării, respectiv identitatea ofertelor care fac obiectul reevaluării, etapa/etapele procedurii de atribuire vizată/vizate de reevaluare şi măsurile concrete pe care le va adopta autoritatea contractantă în cadrul reevaluării.

85. Reglementarea în discuţie constituie şi un argument în favoarea celor susţinute în precedent, instituirea obligaţiei de determinare a limitelor evaluării în sarcina C.N.S.C. sau a instanţei de judecată plecând de la ideea că întinderea evaluării poate varia de la un caz la altul, revenind celor doi actori determinarea în concret a punctului de plecare al acestei operaţiuni, fără a se putea afirma existenţa unui moment determinat abstract de la care se poate porni la evaluarea ofertei în situaţia dată, respectiv de la momentul declarării ca admisibile a ofertelor.

4) Decizia nr. 86/2018, publicată în M. Of. nr. 104 din 11 februarie 2019

Soluția: *Admite sesizarea formulată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia de contencios administrativ şi fiscal privind pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:*

În interpretarea art. 120 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală, republicată, cu modificările şi completările ulterioare - în forma republicată la 31 iulie 2007 – majorările de întârziere au caracterul unor sancţiuni fiscale.

În privinţa majorărilor de întârziere reglementate în perioada 2007-1 iulie 2010 se poate aplica principiul proporţionalităţii, astfel cum Curtea de Justiţie a Uniunii Europene a reţinut în Hotărârea din 9 iulie 2015, pronunţată în Cauza C-183/14 Salomie şi Oltean.

În interpretarea art. 120 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 10 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 39/2010, aprobată prin Legea nr. 46/2011, dobânzile nu au caracterul unor sancţiuni fiscale.

În privinţa dobânzilor nu se poate aplica principiul proporţionalităţii, astfel cum Curtea de Justiţie a Uniunii Europene a reţinut în Hotărârea din 9 iulie 2015, pronunţată în Cauza C-183/14 Salomie şi Oltean.

Considerente:

[...] 98. Prin sesizarea formulată în temeiul art. 519 din Codul de procedură civilă, se solicită Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept să pronunţe o hotărâre prealabilă pentru lămurirea următoarei chestiuni de drept:

"În interpretarea dispoziţiilor art. 120 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, se poate considera că dobânzile şi/sau majorările de întârziere au caracterul unor sancţiuni fiscale cărora li se poate aplica principiul proporţionalităţii, astfel cum Curtea de Justiţie a Uniunii Europene a reţinut în Cauza C-183/14 Salomie şi Oltean."

99. În prealabil, trebuie precizat că nu formează obiectul sesizării stabilirea caracterului de sancţiune fiscală a penalităţilor de întârziere, cererea de sesizare formulată de petentul-recurent în această privinţă fiind respinsă ca inadmisibilă, având în vedere faptul că dispoziţiile art. 120^1 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003 definesc penalităţile de întârziere ca fiind sancţiuni, caracterul lor de sancţiune fiscală rezultând din definiţia legală dată respectivei noţiuni.

100. În hotărârea pronunţată în Cauza C-183/14 Salomie şi Oltean, în paragrafele 50-53, C.J.U.E. a reţinut următoarele:

"(50) În ceea ce priveşte, în al treilea şi ultimul rând, conformitatea cu dreptul Uniunii a majorărilor aplicate în speţă de administraţia fiscală, trebuie amintit că, în lipsa unei armonizări a legislaţiei Uniunii în domeniul sancţiunilor aplicabile în caz de nerespectare a condiţiilor prevăzute de un regim instituit prin această legislaţie, statele membre rămân competente să aleagă sancţiunile care le par adecvate. Acestea sunt însă obligate să îşi exercite competenţele cu respectarea dreptului Uniunii şi a principiilor sale generale şi, în consecinţă, cu respectarea principiului proporţionalităţii (a se vedea Hotărârea Fatorie, C-424/12, EU:C:2014:50, punctul 50 şi jurisprudenţa citată).

(51) Astfel, deşi, pentru asigurarea colectării în mod corect a taxei şi pentru prevenirea evaziunii, statele membre au, printre altele, posibilitatea legală să prevadă în propriile legislaţii naţionale sancţiuni corespunzătoare care să urmărească sancţionarea penală a nerespectării obligaţiei de înscriere în registrul persoanelor impozabile în scopuri de TVA, asemenea sancţiuni nu trebuie să depăşească ceea ce este necesar pentru atingerea acestor obiective. Revine instanţei

naţionale sarcina de a verifica dacă cuantumul sancţiunii nu depăşeşte ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivelor care constau în asigurarea colectării în mod corect a taxei şi prevenirea evaziunii, având în vedere împrejurările speţei şi în special suma impusă în mod concret şi eventuala existenţă a unei evaziuni sau a unei eludări a legislaţiei aplicabile imputabile persoanei impozabile a cărei neînregistrare este sancţionată (a se vedea în acest sens Hotărârea Redlihs, C-263/11, EU:C:2012:497, punctele 45, 46 şi 54).

(52) Aceleaşi principii sunt valabile în cazul majorărilor, care, dacă au caracter de sancţiuni fiscale, aspect a cărui verificare revine instanţei de trimitere, nu trebuie să fie excesive în raport cu gravitatea încălcării de către persoana impozabilă a obligaţiilor sale.

(53) În consecinţă, trebuie să se răspundă la primele două întrebări că principiile securităţii juridice şi protecţiei încrederii legitime nu se opun, în împrejurări precum cele din litigiul principal, ca o administraţie fiscală naţională să decidă, în urma unui control fiscal, să supună anumite operaţiuni TVA-ului şi să impună plata unor majorări, cu condiţia ca această decizie să se întemeieze pe reguli clare şi precise, iar practica acestei administraţii să nu fi fost de natură să creeze în percepţia unui operator economic prudent şi avizat o încredere rezonabilă în neaplicarea acestei taxe unor astfel de operaţiuni, aspect a cărui verificare este de competenţa instanţei de trimitere. Majorările aplicate în astfel de împrejurări trebuie să respecte principiul proporţionalităţii."

101. Pentru a da un răspuns concludent la întrebarea formulată, trebuie observat că litigiul principal, aflat în etapa procesuală a recursului, se referă la creanţe fiscale accesorii, ca o consecinţă a stabilirii unor obligaţii fiscale suplimentare ce derivă din obligaţia principală de a colecta TVA aferent vânzărilor de bunuri imobile efectuate în perioada 2007-2010, accesorii calculate pentru perioada 26.01.2008-23.10.2012, şi care includ majorări de întârziere, dobânzi şi penalităţi de întârziere în cuantumul aplicabil în această perioadă, ţinând seama de modificările legislative care au avut loc în ceea ce priveşte art. 120 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003.

102. În context, trebuie reamintit că atât denumirea generică de creanţe accesorii, cât şi cea de obligaţii fiscale accesorii rezultă din dispoziţiile art. 21 alin. (2) lit. b) şi art. 22 lit. d) din Codul de procedură fiscală şi se referă la dreptul/obligaţiile subiectelor raportului juridic de drept fiscal la perceperea, respectiv plata, în condiţiile legii, "a dobânzilor, penalităţilor de întârziere sau majorărilor de întârziere, după caz".

103. Ţinând cont că, în perioada efectuării tranzacţiilor, avută în vedere la stabilirea situaţiei de fapt fiscale relevante, norma juridică supusă interpretării a suferit mai multe modificări, interpretarea corectă a acesteia trebuie să ţină seama de respectivele modificări.

104. Art. 119 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, în forma republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 513 din 31 iulie 2007, utilizează exclusiv noţiunea de majorări de întârziere, care se calculează pentru fiecare zi de întârziere, începând cu ziua imediat următoare termenului de scadenţă şi până la data stingerii sumei datorate, inclusiv, fără a da vreun indiciu în ceea ce priveşte caracterul reparator sau sancţionator, iar alineatul (7) al articolului 120 stabileşte nivelul acestora la 0,1% pentru fiecare zi de întârziere.

105. Începând din 1 iulie 2010, conform art. I. pct. 9 şi 10 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 39/2010, dispoziţiile art. 119 şi 120 din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003 se modifică, în sensul că noţiunea de majorări de întârziere se înlocuieşte cu cea de dobânzi de întârziere, nivelul acestora fiind stabilit la 0,05% pentru fiecare zi de întârziere. De asemenea, prin art. I. pct. 11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 39/2010, în cuprinsul Ordonanţei Guvernului nr. 92/2003 se introduce art. 120^1 care instituie noţiunea de penalităţi de întârziere, ca

sancţiune pentru neachitarea obligaţiilor fiscale principale la scadenţă, cu un nivel variabil, şi care putea ajunge până la 15% din obligaţiile fiscale nestinse, pentru întârzieri care depăşeau 90 de zile de la scadenţă.

106. Prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/2010 pentru modificarea şi completarea Ordonanţei Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 126/2011 (Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 88/2010), art. 120 alin. (7) se modifică din nou, în sensul că nivelul dobânzii de întârziere este redus de la 0,05% la 0,04% pe zi de întârziere, acest nivel rămânând neschimbat în cursul anilor 2012-2013.

107. Prin art. I pct. 1 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 50/2013 se introduce definiţia dobânzilor. Astfel, potrivit formei modificate a art. 120 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, dobânzile reprezintă echivalentul prejudiciului creat titularului creanţei fiscale ca urmare a neachitării de către debitor a obligaţiilor de plată scadente.

108. Prin acelaşi act normativ, prin dispoziţiile art. I pct. 2 se modifică şi dispoziţiile art. 120^1 privind penalităţile de întârziere, în sensul că nivelul acestora scade la 0,02% pentru fiecare zi de întârziere.

109. În final, începând cu data de 28.02.2014, prin art. III din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 8/2014, ca urmare a transpunerii Directivei 2006/112/CE, se modifică şi art. 120 alin. (7) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, în sensul că nivelul dobânzii este diminuat la 0,3% pentru fiecare zi de întârziere.

110. În cursul anilor 2014-2015 se menţine nivelul dobânzii de 0,03% şi nivelul penalităţilor de întârziere de 0,02%, pentru fiecare zi de întârziere.

111. Astfel, pentru a stabili dacă majorările de întârziere/dobânzile pot fi calificate sancţiuni pecuniare de natură fiscală, trebuie reţinute următoarele aspecte:

- denumirea şi nivelul acestora s-au modificat, ca urmare a modificărilor succesive ale art. 120 alin. (7) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, diminuându-se treptat de la 0,1%, nivel stabilit pentru anii 2007-2009, iar cu începere din anul 2010 la 0,05%, ulterior la 0,04%, ajungând, în final, la 0,03%, în cursul anilor 2014-2015;

- în perioada anilor 2007-2009, majorările de întârziere au reprezentat unica formă de creanţe accesorii, nivelul acestora fiind de 0,1% pe fiecare zi de întârziere, cu începere de la data scadenţei obligaţiei fiscale, fără a fi reglementate noţiunile de dobânzi şi de penalităţi de întârziere în mod distinct şi nici caracterul reparator sau sancţionator al acestora;

- pronunţându-se cu privire la constituţionalitatea art. 120 din Codul de procedură fiscală, Curtea Constituţională a statuat că instituirea dobânzilor de întârziere reprezintă o măsură de politică fiscală pe care legiuitorul a instituit-o în vederea sancţionării conduitei culpabile pe care contribuabilii o au prin neachitarea la termenul de scadenţă a obligaţiilor de plată, subliniind că o atare sancţiune, evident, are o repercusiune directă cu privire la patrimoniul debitorului, însă diminuarea corespunzătoare a patrimoniului acestuia se datorează faptei culpabile pe care a săvârşit-o (Decizia nr. 886 din 6 iulie 2010);

- noţiunea de dobândă, deşi a fost introdusă începând din 1 iulie 2010, conform art. I pct. 9 şi 10 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 39/2010, a fost definită pentru prima dată în cursul perioadei de referinţă prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 50/2013 care, prin modificările aduse dispoziţiilor art. 120 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, stabileşte că dobânzile reprezintă echivalentul prejudiciului creat titularului creanţei fiscale ca urmare a neachitării de către debitor a obligaţiilor de plată scadente.

112. În legătură cu principiul proporţionalităţii trebuie amintit că acesta se regăseşte în prevederile art. 5 alin. (4) din TFUE, care dispune că acţiunile Uniunii nu trebuie să depăşească, în conţinut şi formă, ceea ce este necesar pentru realizarea obiectivelor tratatelor.

113. În această ordine de idei trebuie menţionat că principiul proporţionalităţii se aplică atât Uniunii, cât şi statelor membre, fiind consacrat în jurisprudenţa C.J.U.E. ca principiu general de drept al Uniunii, care trebuie respectat de statele membre în exercitarea funcţiilor acestora de punere în aplicare a dreptului Uniunii Europene.

114. Aplicarea principiului proporţionalităţii, în ceea ce priveşte statele membre, impune ca autorităţile naţionale să îşi adapteze mijloacele folosite la obiectivele concrete urmărite în conformitate cu prevederile dreptului Uniunii Europene, asigurând ca măsurile adoptate să fie adecvate, cel mai puţin oneroase şi necesare atingerii obiectivului şi, totodată, să nu aibă caracter excesiv în raport cu scopul propus.

115. În vederea dezlegării problemei de drept care formează obiectul sesizării şi stabilirii înţelesului corect al considerentelor reţinute de C.J.U.E. în Cauza C-183/14 Salomie şi Oltean, la paragrafele 50-53, se impune stabilirea atât a sensului sintagmei "sancţiuni fiscale", cât şi a noţiunii de "majorări". În esenţă, se statuează că autorităţile naţionale, care impun majorări, care au natura unor sancţiuni fiscale, trebuie să îşi exercite competenţele cu respectarea dreptului Uniunii şi a principiilor sale generale şi, în consecinţă, cu respectarea principiului proporţionalităţii, iar instanţele naţionale au sarcina de a verifica dacă cuantumul acestora nu trebuie să fie excesiv în raport cu gravitatea încălcării de către persoana impozabilă a obligaţiilor sale.

116. Pentru a valorifica aceste considerente este necesar să fie reamintite metodele de interpretare consacrate în jurisprudenţa C.J.U.E., dintre care prezintă utilitate, în special, principiul interpretării sistematice, interpretarea armonioasă cu principiile dreptului Uniunii Europene, interpretarea conformă cu Tratatul de funcţionare a Uniunii Europene (TFUE) - efectul util, precum şi regulile aplicabile în prezenţa versiunilor lingvistice diferite.

117. Prezintă o utilitate deosebită în cauză metoda de interpretare folosită în prezenţa unor versiuni lingvistice diferite, cu privire la care C.J.U.E. a afirmat că (această metodă) are ca premisă asigurarea aplicării principiului securităţii juridice, care nu agreează o interpretare a unor texte de o manieră care să difere de sensul propriu şi uzual al cuvintelor (Cauza C-80/76, North Kerry Milk Produkts, paragraful 11).

118. În lumina acestui raţionament se reţine că, potrivit definiţiei date de Dicţionarul explicativ al limbii române, noţiunea de majorare semnifică "acţiunea de majorare şi rezultatul ei, creştere, mărire, sporire. Sumă pe care statul o încasează în plus ca sancţiune aplicată celor care întârzie plata impozitelor, taxelor etc.".

119. Noţiunea juridică de sancţiune se referă, potrivit dicţionarului juridic, la diverse tipuri de măsuri de constrângere, care pot fi de natură represivă, coercitivă, preventivă, reparatorie (civilă), formală (de natură procedurală) etc.

120. De asemenea trebuie avute în vedere şi aspectele deduse din compararea termenilor folosiţi în variantele lingvistice ale Hotărârii Salomie şi Oltean, pornind de la cele statuate în hotărârea din Cauza C-296/95, The Man in Black.

121. Astfel, în această din urmă hotărâre s-a arătat că nevoia unei interpretări uniforme a regulilor comunitare duce la imposibilitatea ca o prevedere legală să fie avută în vedere în mod izolat, ci, dimpotrivă, necesită să fie interpretată şi aplicată în lumina versiunilor existente în

celelalte limbi oficiale. În cele din urmă, toate versiunile lingvistice trebuie, în principiu, să fie recunoscute ca fiind egale (cu aceeaşi valoare).

122. În lumina acestor considerente se poate constata o anumită inconsistenţă a termenilor folosiţi în celelalte versiuni lingvistice, care poate duce la sensuri diferite ale noţiunii de majorări:

- se face referire doar la majorările de întârziere conform Hotărârii Fatorie, variantele română şi franceză;

- orice fel de sume accesorii, conform variantelor engleză şi franceză ale Hotărârii Salomie, deci majorări de întârziere, penalităţi de întârziere şi dobânzi, faţă de termenii generici "surcharges" şi "majorations";

- majorări de întârziere şi penalităţi de întârziere, faţă de noţiunea din varianta engleză "default interest".

123. Este incontestabil că din coroborarea argumentelor indicate în hotărârile Fatorie şi Salomie se poate deduce că "firul roşu" al argumentelor constă în aplicarea principiului proporţionalităţii acelor creanţe fiscale accesorii calculate de organele fiscale, care nu au ca scop acoperirea unui prejudiciu, ci au natura unor sancţiuni fiscale.

124. În lipsa unor obligaţii necondiţionate şi suficient de precise în cuprinsul Directivei 2006/112/CE, care să vizeze reglementarea unui sistem de sancţiuni, C.J.U.E. a stabilit că este de competenţa autorităţilor statelor membre să stabilească sistemul de sancţiuni care să fie corespunzător pentru realizarea obiectivelor tratatului şi să respecte principiul proporţionalităţii şi de competenţa instanţelor naţionale să verifice aceste aspecte. Aceasta înseamnă că, pentru a se ajunge la o protecţie eficientă, legislaţia naţională poate stabili un sistem de sancţiuni care să includă o amendă, o sancţiune pecuniară sau aplicarea unor majorări pentru plata cu întârziere, cu condiţia să respecte obiectivele şi principiile dreptului Uniunii, în special principiul proporţionalităţii.

125. În lipsa unor definiţii legale, caracterul de sancţiune fiscală a unei creanţe fiscale accesorii urmează să fie stabilit analizând rolul punitiv, şi nu compensator al sumelor impuse cu titlu de accesorii fiscale, chiar dacă termenul de sancţiune civilă este folosit uneori şi cu referire la funcţia reparatorie a unei despăgubiri.

126. În perioada anilor 2007-1 iulie 2010, majorările de întârziere nu au fost definite de Codul de procedură fiscală, ele având un nivel de 0,1% din valoarea creanţei principale, pe zi de întârziere, care echivalează cu o medie anuală de 36,5%, iar aplicarea lor a condus la stabilirea unor creanţe fiscale accesorii care nu au fost destinate exclusiv acoperirii lipsei de folosinţă a sumelor ce trebuiau achitate la bugetul de stat. În consecinţă, majorările de întârziere reglementate în perioada 2007-1 iulie 2010 au caracter de sancţiune fiscală, în raport cu valoarea creanţei principale şi, astfel, în privinţa acestora aplicarea principiului proporţionalităţii la care se referă hotărârea C.J.U.E. în Cauza C-183/14 Salomie şi Oltean este indiscutabilă.

127. În ceea ce priveşte atât dobânzile, cât şi penalităţile de întârziere, deşi au rolul de a majora debitul principal, distincţia pe care legiuitorul o face în materie fiscală între aceste două categorii de accesorii, în raport cu funcţia reparatorie sau sancţionatorie pe care o îndeplinesc, prezintă un real interes practic.

128. Au existat opinii prin care s-a susţinut că se impune să se efectueze şi o comparaţie în privinţa acestora cu regimul de drept comun al daunelor moratorii, reglementat, în cazul obligaţiilor băneşti, de actuala legislaţie prin art. 1535 din Codul civil, care conferă creditorului dreptul la daune moratorii, în cuantumul prevăzut de lege sau de contractul părţilor, în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadenţă.

129. Această analiză nu poate fi considerată concludentă, având în vedere faptul că deosebirile care există între reglementarea nivelului creanţelor fiscale accesorii şi reglementarea dobânzii legale penalizatorii, practicat în raporturile juridice de drept civil, cuprinse în Ordonanţa Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie şi penalizatoare pentru obligaţii băneşti, precum şi pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, aprobată prin Legea nr. 43/2012, cu completările ulterioare (Ordonanţa Guvernului nr. 13/2011), reflectă două politici distincte ale statului român, politica fiscală şi politica monetară.

130. De asemenea trebuie observat că, la dispoziţiile art. 9 din Ordonanţa Guvernului nr. 13/2011, care stabilesc în mod expres că dobânzile percepute sau plătite de anumite entităţi, precum și modul de calcul al acestora, se stabilesc prin reglementări specifice, se află enumerate, alături de Ministerul Finanţelor Publice şi Banca Naţională a României, instituţiile de credit, precum şi instituţiile financiare nebancare.

131. O examinare comparativă care ar putea prezenta utilitate pentru a se stabili dacă creanţele fiscale accesorii instituite în materie fiscală în perioada de referinţă, indiferent de denumirea pe care o poartă, au caracterul unor sancţiuni fiscale, ar putea avea în vedere nivelul dobânzii stabilite de legiuitorul român începând cu data de 28.02.2014, prin art. III din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 8/2014, ca urmare a transpunerii Directivei 2006/112/CE, prin care se modifică şi art. 120 alin. (7) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, în sensul că nivelul dobânzii este diminuat la 0,3% pentru fiecare zi de întârziere.

132. Trebuie reamintit că, prin definiţie, dobânda reprezintă, pentru debitor, suma de bani sau orice altă prestaţie la care este obligat drept echivalent al folosinţei capitalului, iar pentru creditor constituie un venit adus de un capital datorat sau împrumutat, justificarea instituirii dobânzii legale fiind aceea că legea a dorit să protejeze debitorul unei prestaţii băneşti de la plata unor dobânzi remuneratorii sau penalizatoare excesive.

133. În consecinţă, definiţia dată dobânzilor fiscale prin art. I din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 50/2013, ca fiind echivalentul prejudiciului creat titularului creanţei fiscale, ca urmare a neachitării de către debitor a obligaţiilor de plată la scadenţă, nu prezintă utilitate prin prisma analizei efectuate, având în vedere faptul că noţiunea de dobândă a fost un termen juridic consacrat în doctrina şi jurisprudenţa naţională cu mult anterior acestui moment.

134. Prin prisma criteriului sus-menţionat se poate afirma, în ceea ce priveşte creanţele accesorii denumite generic dobânzi, în raport cu nivelul acestora, care s-a modificat, ca urmare a modificărilor succesive ale art. 120 alin. (7) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, diminuându-se cu începere din anul 2010, de la 0,1% la 0,05% pe zi de întârziere, ulterior la 0,04%, ajungând în final la 0,03%, în cursul anilor 2014-2015, că nu au natura unor sancţiuni fiscale.

135. Potrivit celor anterior arătate, în aprecierea proporţionalităţii creanţelor fiscale accesorii, care au natura unor sancţiuni, cuantumul obligaţiei fiscale principale poate fi considerat un reper valoric, însă, având în vedere perioada de timp îndelungată în care acestea sunt calculate, precum şi modificările legislative care au vizat aceste concepte, nu trebuie considerat unicul criteriu.

136. Natura juridică a dobânzilor, după definirea acelora ca fiind echivalentul prejudiciului creat titularului creanţei fiscale, ca urmare a neachitării de către debitor a obligaţiilor de plată scadente, definiţie introdusă în urma modificării art. 120 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, prin art. I pct. 1 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 50/2013, devine neechivocă.

137. Fiind în prezenţa unei evaluări legale a prejudiciului, a echivalentului în lei al lipsei de folosinţă a sumelor ce trebuiau achitate, instanţele nu o pot înlătura, întrucât aplicarea principiului

proporţionalităţii nu permite instanţelor să verifice modul în care autoritatea legislativă a efectuat această evaluare, dând expresie politicii sale fiscale într-o anumită perioadă.

138. Aşadar, în interpretarea art. 120 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, în forma republicată la 31 iulie 2007, majorările de întârziere au caracterul unor sancţiuni fiscale, întrucât, dat fiind nivelul acestora, au atât un rol compensator pentru prejudiciul cauzat prin neplata la scadenţă a obligaţiei principale, cât şi un rol punitiv faţă de atitudinea persoanei impozabile.

139. În privinţa majorărilor de întârziere reglementate în perioada anilor 2007-1 iulie 2010 se poate aplica principiul proporţionalităţii, astfel cum C.J.U.E. a reţinut în Cauza C-183/14 Salomie şi Oltean.

140. De asemenea, în interpretarea art. 120 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, în ceea ce priveşte creanţele accesorii denumite generic dobânzi, având în vedere rolul lor compensator pentru prejudiciul cauzat, precum şi nivelul acestora, care s-a modificat, ca urmare a modificărilor succesive ale art. 120 alin. (7) din Ordonanţa Guvernului nr. 92/2003, diminuându-se cu începere din anul 2010, de la 0,1% la 0,05% pe zi de întârziere, iar ulterior la 0,04%, ajungând la procentul de 0,03%, în urma modificărilor aduse prin Ordonanţa de urgenţă nr. 8/2014, nu se poate aplica principiul proporţionalităţii, astfel cum C.J.U.E. a reţinut în Cauza C-183/14 Salomie şi Oltean.

141. În final, se impune precizarea că limitele sesizării Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nu permit extinderea analizei asupra elementelor specifice ale răspunderii civile: cum ar fi prejudiciul suferit de creditorul fiscal sau vinovăţia persoanei impozabile în raport cu circumstanţele speţei.

142. În acest context trebuie precizat, de asemenea, că sensul paragrafului 52 din Hotărârea Salomie şi Oltean, unde se arată că respectarea principiului proporţionalităţii în cazul majorărilor, dacă ele au caracter de sancţiuni fiscale, impune ca acestea să nu fie excesive în raport cu gravitatea încălcării de către persoana impozabilă a obligaţiilor sale, obligă instanţele naţionale la două analize distincte: sub un prim aspect trebuie stabilit dacă majorările au natura unor sancţiuni fiscale, ceea ce constituie obiectul prezentei sesizări, iar sub al doilea aspect obligă instanţa naţională la cuantificarea sancţiunilor fiscale, în raport cu circumstanţele concrete ale fiecărei cauze, această analiză fiind total distinctă de analiza caracterului de sancţiune fiscală a accesoriilor fiscale, care, aşa cum rezultă din cele de mai sus, a avut în vedere exclusiv criterii obiective.

b) Decizii de respingere

1) Decizia nr. 13/2018, publicată în M.Of. nr. 432 din 22 mai 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a III-a contencios administrativ şi fiscal, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:*

"1. Natura juridică a certificatului de urbanism emis în scop preoperaţional este aceea de act administrativ individual sau, dimpotrivă, aceea de operaţiune administrativă neproducătoare de efecte juridice?

2. În ipoteza în care prima cerere ar fi considerată inadmisibilă sau în situaţia în care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie stabileşte că un astfel de certificat este operaţiune administrativă, în ce măsură certificatul de urbanism emis în scop preoperaţional poate fi cenzurat de instanţă, sub aspectul legalităţii, în lipsa unei solicitări exprese a părţii interesate, în temeiul art. 18 alin. (2) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare."

Considerente:

[...] 63. (...) prin Decizia nr. 25 din 6 noiembrie 2017 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, s-a admis recursul formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, stabilindu-se că "În interpretarea şi aplicarea art. 6 alin. (1) şi art. 7 alin. (1) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcţii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, raportat la art. 2 alin. (1) lit. c) şi art. 8 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare, este posibilă exercitarea controlului de legalitate, pe cale separată, asupra certificatului de urbanism prin care s-a dispus interdicţia de a construi sau care conţine alte limitări".

64. În considerentele acestei decizii, instanţa supremă a reţinut următoarele:

"47. Trebuie făcută observaţia că certificatul de urbanism este întotdeauna producător de anumite efecte juridice, în sensul că obţinerea lui conferă beneficiarului dreptul de a pretinde autorităţii competente o anumită conduită în legătură cu procedura de emitere a autorizaţiei de construire. În măsura în care certificatul de urbanism este urmat de emiterea unei autorizaţii de construire, aceste efecte juridice nu pot fi privite în mod independent, fiind limitate la procedura de emitere a actului administrativ şi fiind resorbite, în totalitate, în efectele pe care le produce actul final al autorităţii. Din această perspectivă, inadmisibilitatea acţiunii formulate exclusiv împotriva unui certificat de urbanism, atunci când acesta este susceptibil de a fi urmat de emiterea unei autorizaţii de construire, este pe deplin justificată.

48. Când însă prin conţinutul său concret, prin interdicţia de construire sau prin limitările pe care le conţine, certificatul de urbanism nu mai este susceptibil de a fi urmat de emiterea unei autorizaţii de construire, efectele juridice pe care le produce capătă o semnificaţie de sine stătătoare, conferind certificatului de urbanism caracteristicile unui veritabil act administrativ, în sensul definiţiei legale citate mai sus. Nu mai este vorba de o simplă etapă în procesul decizional, cum se întâmplă în cazul actelor preparatorii, ci de un act care pune capăt acestui proces, eventuala vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale petentului avându-şi izvorul tocmai în respectivul certificat de urbanism.

49. În consecinţă, dată fiind natura juridică de act administrativ pe care o dobândeşte certificatul de urbanism care, datorită interdicţiilor sau limitărilor pe care le conţine, nu mai este susceptibil să fie urmat de emiterea unei autorizaţii de construire, acţiunea în anulare formulată în mod exclusiv împotriva acestui act este admisibilă."

65. Se constată, aşadar, că atât prin dispozitivul său, cât şi prin argumentele şi distincţiile prezentate în considerentele redate, Decizia nr. 25 din 6 noiembrie 2017 a Completului competent să judece recursul în interesul legii lămureşte problema de drept ce face obiectul primei întrebări a sesizării.

66. Or, după cum s-a statuat de către Curtea Constituţională a României[37], prin Decizia Plenului nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunţate în cadrul controlului de constituţionalitate, "puterea de lucru judecat ce însoţeşte actele jurisdicţionale, deci şi deciziile Curţii Constituţionale, se ataşează nu numai dispozitivului, ci şi considerentelor pe care se sprijină acesta"; aşadar, atât considerentele, cât şi dispozitivul deciziilor pronunţate de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, în temeiul dispoziţiilor art. 517 şi, respectiv, art. 521 din Codul de procedură civilă, sunt obligatorii pentru toate instanţele de judecată, de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.

67. Nu în ultimul rând se constată că jurisprudenţa instanţelor naţionale, astfel cum a fost sintetizată la capitolul V pct. 43 şi urm., deşi neunitară, este anterioară datei publicării Deciziei nr. 25 din 6 noiembrie 2017 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii.

68. Aşa cum s-a arătat, o altă condiţie prevăzută de dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă pentru admisibilitatea sesizării, a cărei analiză trebuie făcută cu prioritate, este cea referitoare la raportul de dependenţă dintre lămurirea chestiunii de drept ce face obiectul sesizării şi soluţionarea pe fond a cauzei în curs de judecată.

69. Această condiţie nu este însă îndeplinită în privinţa celei de-a doua întrebări ce face obiectul sesizării.

70. Astfel, sintagma folosită de legiuitor - "de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei" - trebuie înţeleasă în sensul dat de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, care în jurisprudenţa sa a reţinut în mod constant că această condiţie este îndeplinită atunci când "prin consecinţele pe care le produc, interpretarea şi aplicarea normei de drept au aptitudinea să determine soluţionarea pe fond a cauzei, rezolvarea raportului de drept dedus judecăţii", chestiunea de drept trebuind să fie, deci, una esenţială.

71. Se impune, aşadar, cu necesitate, existenţa unei legături strânse între chestiunea de drept ce face obiectul sesizării şi obiectul acţiunii civile, deoarece numai analizând pretenţia concretă dedusă judecăţii instanţele realizează o judecată pe fond a cauzei.

72. În cauză, obiectul cererii de chemare în judecată îl constituie anularea unei autorizaţii de construire/desfiinţare, prin care s-a autorizat executarea lucrărilor de construire, pentru intrarea în legalitate a unei construcţii.

73. Deşi, în principiu, este admisibil ca şi problemele de drept procesual să facă obiectul sesizării în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile, atunci când rezolvarea de principiu dată de instanţa supremă este de natură a determina soluţionarea în fond a cauzei, chestiunea de drept semnalată în cadrul celei de-a doua întrebări nu se încadrează în categoria celor de lămurirea cărora depinde soluţionarea pe fond a cauzei.

74. Astfel, cea de-a doua problemă de drept supusă dezlegării nu pune în discuţie fondul dreptului dedus judecăţii, fiind o chestiune procesuală care, raportat la dispoziţiile art. 13 alin. (1) din Legea nr. 554/2004, se încadrează în contextul mai larg al aprecierii probelor, operaţiune care

[37] În acelaşi sens sunt Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009, Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 294 din 5 mai 2010, Decizia nr. 1.615 din 20 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 99 din 8 februarie 2012, şi Decizia nr. 463 din 17 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 704 din 25 septembrie 2014.

ţine strict de desfăşurarea procesului respectiv şi este atributul exclusiv al instanţei de judecată învestite cu soluţionarea cauzei.

75. Potrivit dispoziţiilor art. 13 alin. (1) din Legea nr. 554/2004, "La primirea cererii, instanţa dispune citarea părţilor şi poate cere autorităţii al cărei act este atacat să îi comunice de urgenţă acel act, împreună cu întreaga documentaţie care a stat la baza emiterii lui, precum şi orice alte lucrări necesare pentru soluţionarea cauzei".

76. Se constată, prin urmare - raportat la obiectul acţiunii în litigiul în care a fost formulată sesizarea, care este reprezentat de anularea unei autorizaţii de construire - că problema dacă şi în ce măsură legalitatea certificatului de urbanism emis în scop preoperaţional poate fi verificată de instanţă, în lipsa unei solicitări exprese a părţii interesate nu este una care să pună în discuţie fondul dreptului dedus judecăţii în cauza respectivă.

77. Aceasta, întrucât instanţa de judecată verifică legalitatea actului contestat, respectiv a autorizaţiei de construire, prin raportare la dispoziţiile legale şi normative aplicabile în materie, iar nu la prevederile certificatului de urbanism emis în cauză.

2) Decizia nr.24/2018, publicată în M.Of. nr. 416 din 16 mai 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Braşov - Secţia civilă în Dosarul nr. 737/62/2017 în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

"Dacă abrogarea unei norme legale ce prevede un drept în favoarea unei categorii de persoane determină încetarea efectelor actului administrativ cu caracter individual, emis anterior abrogării, prin care se constată îndreptăţirea unei anumite persoane la beneficiul dreptului respectiv şi, în caz afirmativ, dacă această încetare a efectelor se produce de drept sau este condiţionată de revocarea sau anularea actului administrativ cu caracter individual."

Considerente:

[...] 65. În primul rând se observă că întrebarea ce face obiectul sesizării analizate, în modalitatea în care a fost formulată, are un caracter mult prea general, iar un eventual răspuns strict la această întrebare nu este de natură să ajute instanţa de fond la soluţionarea cauzei cu care a fost învestită.

66. În concret, este îndeobşte cunoscut că o normă juridică acţionează în timp din momentul intrării ei în vigoare şi până la momentul ieşirii ei din vigoare şi se bucură de prezumţia de legalitate. De la acest principiu general există, însă, şi excepţii, cum ar fi retroactivitatea şi ultraactivitatea legii, care se aplică şi legii civile, potrivit principiului "tempus regit actum".

67. Conform acestui principiu, o lege posterioară nu poate atinge dreptul născut sub imperiul legii anterioare, aceasta urmând să guverneze dreptul respectiv, inclusiv soluţionarea litigiului legat de realizarea acestui drept, chiar şi ulterior ieşirii sale din vigoare.

68. Pe de altă parte, este cunoscut că una dintre modalităţile de ieşire din vigoare a unui act normativ este abrogarea, care are efecte doar pentru viitor, neputând afecta actele valabil emise în perioada activităţii sale.

69. În acest sens s-a pronunţat şi Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, în mai multe decizii de speţă, reţinând că "abrogarea reprezintă operaţiunea juridică în urma căreia actul administrativ cu

caracter normativ este lipsit de efectele sale juridice pentru perioada care urmează după data adoptării sau emiterii actului administrativ abrogator"[38].

70. În ce priveşte actele administrative individuale emise în baza legii sau a unui act administrativ cu caracter normativ, acestea pot fi de mai multe feluri.

71. Astfel, actele administrative conferă titularului mai multe categorii de drepturi: drepturi cu caracter permanent (cum ar fi drepturile rezultate dintr-o diplomă de licenţă sau de doctorat) şi drepturi cu caracter temporar (cum ar fi o autorizaţie de construcţie a cărei valabilitate încetează la termenul stabilit în cadrul acesteia sau odată ce construcţia a fost finalizată).

72. În cadrul actelor administrative cu efecte continue în timp mai trebuie amintită categoria actelor care necesită reînnoiri periodice, cum ar fi autorizaţia de mediu sau permisul de conducere.

73. Pe de altă parte, există o categorie de acte administrative care conferă un anumit drept (deciziile de reconstituire a dreptului de proprietate) sau acte administrative care recunosc un drept (recunoaşterea unui cult religios). Totodată, trebuie amintite actele administrative care recunosc o anumită calitate (expert sau avocat), iar drepturile şi obligaţiile corelative decurg dintr-unul sau mai multe acte normative ce reglementează acea calitate.

74. În funcţie de drepturile conferite şi de efectele în timp ale acestora, actele administrative pot înceta în modalităţi diferite, neputându-se stabili, în mod aprioric, că abrogarea actului normativ în baza căruia au fost emise are drept consecinţă încetarea efectelor acestora sau dimpotrivă.

75. Astfel, actele administrative care conferă drepturi permanente sunt perfect valabile şi după abrogarea actului normativ în baza căruia au fost emise, iar beneficiarul actului se poate prevala de drepturile conferite de actul administrativ valabil emis în baza legislaţiei în vigoare la momentul eliberării, până la data decesului său, când actul încetează datorită unui fapt material.

76. Totodată, actele administrative ce conferă drepturi cu caracter temporar şi a căror epuizare are loc dintr-o dată îşi păstrează, de asemenea, valabilitatea în cazul abrogării ulterioare a actului normativ în baza căruia au fost emise.

77. Aşadar, nici în privinţa acestor categorii de acte administrative individuale nu se poate afirma că abrogarea actului normativ care le-a generat conduce automat la încetarea efectelor acestora.

78. În ce priveşte actele administrative individuale cu efecte continue în timp, dar care necesită reînnoiri periodice, abrogarea actului normativ în baza căruia au fost emise poate avea drept consecinţă încetarea efectelor, doar dacă beneficiarul actului nu mai îndeplineşte condiţiile legale prevăzute în noul act normativ la momentul reînnoirii, ştiut fiind că, în lipsa unei prevederi legale exprese, o prelungire tacită a actului administrativ nu este de conceput.

79. Nu în ultimul rând, referindu-ne la categoria actelor administrative individuale care recunosc o anumită calitate beneficiarului, iar drepturile corelative sunt reglementate în alte norme de drept, trebuie adăugat că abrogarea actului normativ, care prevede dreptul în favoarea beneficiarului, deşi nu atrage încetarea efectelor actului individual care recunoaşte calitatea, totuşi atrage încetarea acordării dreptului corelativ.

80. Mai există însă o categorie de acte administrative care conferă titularilor drepturi cu executare succesivă în timp, emise în baza unui act normativ născut din anumite realităţi sociale şi

[38] Secţia de contencios administrativ şi fiscal, Decizia nr. 4.811 din 19 octombrie 2011, pronunţată în Dosarul nr. 849/2/2010, republicată.

care se adresează unor titulari anume protejaţi. În această categorie se pot include, cu titlu de exemplu, cele care acordă drepturi veteranilor de război sau persoanelor persecutate din motive politice.

81. Actele administrative din această categorie sunt, de regulă, emise în baza unui act normativ generat de realitatea socială pe care o reglementează, însă ulterior, odată cu progresul societăţii şi modificarea relaţiilor sociale, acesta este înlocuit de o nouă reglementare, adaptată noilor raporturi juridice.

82. Or, de vreme ce legea nouă reprezintă un act juridic cu forţă juridică superioară, ea abrogă toate normele contrare ei. Totodată, actele individuale emise în baza legii abrogate îşi încetează aplicabilitatea pentru viitor, devenind caduce, ca urmare a adoptării unei noi reglementări care le privează de cauza lor de drept (legea veche)[39].

83. Prin urmare, având în vedere multitudinea de situaţii generate de categoriile de drepturi conferite de actele administrative individuale, nu se poate afirma, cu titlu de principiu, că abrogarea actului normativ în baza căruia au fost emise are un anumit efect asupra acestora.

84. Aşadar, din toate considerentele de mai sus rezultă că încetarea efectelor unui act administrativ individual poate surveni independent de evoluţia actului normativ care l-a generat.

85. Pe de altă parte, abrogarea unui act normativ poate avea efecte diferite asupra actelor administrative emise în baza lui, în funcţie de categoria dreptului recunoscut sau conferit, de întinderea în timp a acestor efecte, de realităţile sociale circumscrise acelei legi, dar şi de alte situaţii care nu pot fi cuprinse în această expunere.

86. Ca atare, caracterul general al întrebării formulate de instanţa de trimitere face ca răspunsul, circumstanţiat în funcţie de considerentele de mai sus, să nu fie util instanţei în soluţionarea acţiunii aflate pe rol.

87. Chiar dacă, la un prim nivel de apreciere, se poate considera că întrebarea adresată ar putea avea o anumită legătură cu soluţionarea pe fond a cauzei, totuşi, este esenţial ca modalitatea de formulare a răspunsului de către instanţa supremă să poată avea drept consecinţă utilitatea în soluţionarea cauzei, astfel încât scopul mecanismului de unificare avut în vedere de dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă să poată fi, în mod efectiv, atins.

88. Un argument în plus pentru susţinerea inadmisibilităţii sesizării îl reprezintă faptul că instanţa de trimitere nu a solicitat interpretarea unui text de lege care să fie susceptibil de mai multe înţelesuri, ci doar a formulat o problemă de principiu, cu caracter pur teoretic, care nu este utilă în soluţionarea cauzei cu care a fost învestită.

89. În concret, instanţa de trimitere a fost sesizată cu o acţiune privind punerea în executare a unui act administrativ individual emis în temeiul Decretului-lege nr. 118/1990.

90. Acest act normativ prevedea, la art. 10, o categorie aparte de beneficiari, şi anume persoanele persecutate din motive politice ca urmare a participării la revolta anticomunistă de la Braşov din 15 noiembrie 1987.

91. Ulterior, odată cu apariţia Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 6/2008, a fost abrogat art. 10 din Decretul-lege nr. 118/1990, însă, prin acelaşi act normativ, în Legea nr. 341/2004 a fost introdus capitolul II, intitulat "Revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987".

---

[39] Ovidiu Podaru, Drept administrativ, Practică judiciară comentată, vol. I, Actul administrativ, Editura Hamangiu 2010, pag. 370.

92. Conform acestei din urmă reglementări au fost recunoscute drepturi persoanelor care au avut de suferit în urma acestui eveniment, cu condiţia constatării acestei calităţi de către direcţiile de muncă şi protecţie socială judeţene, printr-o hotărâre motivată.

93. În decursul timpului, Legea nr. 341/2004 a suferit mai multe modificări, cea mai importantă fiind adusă prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 95/2014, în al cărei preambul se menţionează: "Având în vedere necesitatea promovării unor măsuri care să rezolve situaţia actuală, prin concretizarea unei forme cu prevederi clare fără echivoc, pentru respectarea adevărului istoric, care să coincidă realităţii în raport cu faptele şi evenimentele din decembrie 1989, în vederea acordării recunoştinţei statului român numai faţă de persoanele care au avut un rol determinant la victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989, implicând reluarea plăţilor cu un efort bugetar redus faţă de cel existent, descurajarea abuzurilor, a încălcării prevederilor legale, ceea ce aduce în rândul revoluţionarilor autentici răsplata binemeritată a unui stat care nu-şi uită eroii şi transformarea «prejudiciului de imagine» prin recâştigarea demnităţii revoluţionarilor odată cu împlinirea unui sfert de secol de la Revoluţia din 1989".

94. Legiuitorul a mai stabilit că Legea nr. 341/2004, în forma actuală (la data emiterii Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 95/2014), nu mai corespunde realităţilor social-politice şi economice actuale şi că "pentru aplicarea corectă a legii este necesară acordarea recunoştinţei statului român numai faţă de persoanele care au avut un rol determinant la victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989".

95. În urma acestei modificări s-a prevăzut că, "după intrarea în vigoare a prezentei legi, beneficiază de drepturile conferite de aceasta doar persoanele care se încadrează în prevederile acesteia" [art. 4 alin. (1) din Legea nr. 341/2004].

96. Totodată, în temeiul acestui act normativ, s-a stabilit o procedură clară prin care beneficiarii să obţină constatarea calităţii de persoană care a avut de suferit în urma revoltei muncitoreşti anticomuniste de la Braşov din noiembrie 1987, prin reglementarea modalităţii de depunere a cererilor, a documentelor doveditoare şi prin înfiinţarea unei instituţii care să verifice îndeplinirea condiţiilor.

97. În legătură cu modalitatea de dobândire a calităţii şi a beneficiului drepturilor conferite de Legea nr. 341/2004, Curtea Constituţională a României a statuat că: "(...) legiuitorul are deplina competenţă de a stabili condiţiile de acordare a certificatelor de revoluţionar, în temeiul art. 61 alin. (1) din Legea fundamentală, precum şi de a prevedea anumite termene şi o procedură de preschimbare a certificatelor, respectiv de încetare a valabilităţii vechilor certificate. De altfel, Legea nr. 341/2004 a reglementat cu privire la posibilitatea menţinerii drepturilor anterior dobândite, condiţionată de respectarea procedurii de preschimbare a certificatelor, în acord cu textul constituţional anterior menţionat. Prin urmare, Curtea a apreciat că dispoziţiile de lege criticate nu constituie o restrângere a exerciţiului unor drepturi, ci reprezintă reglementarea dată prin lege pentru respectarea condiţiilor exprese pe care trebuie să le îndeplinească persoanele în vederea atribuirii certificatelor (...) în măsura în care exercitarea drepturilor consacrate prin legi ori prevederile Constituţiei este condiţionată de respectarea unor proceduri ori termene legale, sancţiunile nerespectării acestor cerinţe nu pot fi privite ca aducând o restrângere nejustificată exerciţiului drepturilor respective."[40]

[40] Decizia Curţii Constituţionale nr. 67 din 16 februarie 2016.

98. Aşadar, pentru soluţionarea cauzei cu care a fost învestită, instanţa de trimitere nu are nevoie de o interpretare cu caracter de principiu, în condiţiile în care actele normative ce reglementează situaţia reclamantului oferă soluţia legislativă pentru rezolvarea speţei.

99. Or, asemenea operaţiuni de interpretare şi aplicare a textului de lege la diferite circumstanţe ce caracterizează fiecare litigiu nu pot fi atribuite completului constituit pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, ci revin instanţei de judecată învestite cu soluţionarea cauzei.

100. Aşadar, în absenţa oricărei circumstanţieri particulare realizate de instanţa de trimitere cu privire la chestiunea de drept invocată, instanţa supremă nu ar putea identifica toate ipotezele care ar putea rezulta din modul de formulare a întrebării şi să decidă, în abstract, care ar putea fi efectele abrogării unui act normativ asupra actelor administrative individuale emise în baza lui.

101. De asemenea, în condiţiile unei sesizări lacunare, prin care se solicită o interpretare abstractă, nu a unui text legal, ci a unei problematici de principiu, cu un grad de generalitate ridicat, se constată că problema de drept invocată nu este una veritabilă, cu un ridicat grad de dificultate, în măsură să reclame intervenţia instanţei supreme, în scopul lămuririi acesteia şi înlăturării oricărei incertitudini care ar putea plana asupra securităţii raporturilor juridice deduse judecăţii.

3) Decizia nr. 43/2018, publicată în M.Of. nr. 555 din 03 iulie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Dolj - Secţia contencios administrativ fiscal, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

"Interpretarea dispoziţiilor art. 3 raportat la art. 1 lit. b) din Legea nr. 12/1990 privind protejarea populaţiei împotriva unor activităţi de producţie, comerţ sau prestări de servicii ilicite, republicată".

Considerente:

[...] 39. (...) examinând sesizarea formulată de Tribunalul Dolj, se constată că în cuprinsul acesteia nu se regăseşte punctul de vedere al completului de judecată autor al sesizării asupra îndeplinirii condiţiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, condiţie impusă, în mod expres, de dispoziţiile art. 520 alin. (1) teza a II-a din acelaşi cod.

40. Astfel, se constată că în încheierea de sesizare nu sunt prezentate aspectele referitoare la problematica de interpretare şi/sau aplicare a textului legal supus analizei, interpretările posibile sau criteriile/elementele care ar putea conduce, eventual, la o neaplicare a normei legale şi nici cele referitoare la dificultatea interpretării/aplicării acestei norme, raportat la datele concrete ale litigiului.

41. Completul de judecată a exprimat un punct de vedere conform căruia "bunurile care au servit sau au fost destinate să servească la săvârşirea vreuneia dintre faptele prevăzute la art. 1 (din Legea nr. 12/1990 - n.r.), dacă sunt ale contravenientului, se confiscă, dispoziţiile art. 3 din actul normativ menţionat fiind neechivoce în acest sens", dar această apreciere a instanţei de trimitere nu priveşte chestiunea de drept ce face obiectul sesizării, care, astfel cum s-a arătat mai sus, se referă la confiscarea sumelor de bani dobândite prin săvârşirea contravenţiei.

42. În jurisprudenţa Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept (Decizia nr. 20 din 22 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 588 din 5 august 2015,

Decizia nr. 31 din 19 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 918 din 11 decembrie 2015) s-a sancţionat, sub aspectul admisibilităţii, neregăsirea în încheierea de sesizare a punctului de vedere al completului de judecată învestit cu soluţionarea cauzei asupra condiţiilor prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, cerinţă impusă prin dispoziţiile art. 520 alin. (1) teza a II-a din Codul de procedură civilă.

43. În virtutea acestor argumente şi urmând aceeaşi linie jurisprudenţială se apreciază că încheierea care nu cuprinde punctul de vedere al completului care a formulat sesizarea asupra chestiunii de drept supuse dezlegării nu îndeplineşte condiţiile unui act de sesizare legal întocmit şi, deci, nu ar putea declanşa o examinare pe fond a problemei de drept supuse dezbaterii în cadrul mecanismului pronunţării unei hotărâri prealabile.

B. (...)

44. Procedând la analiza condiţiilor de admisibilitate, se constată că tocmai prima dintre acestea, cea referitoare la existenţa unei veritabile probleme de drept, nu este îndeplinită, pentru argumentele ce vor fi prezentate în continuare.

45. Astfel, în analiza aspectelor generale de admisibilitate pentru declanşarea procedurii de sesizare în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile trebuie avute în vedere, pe lângă scopul instituirii acestui mecanism de unificare a practicii judiciare, raţiunea şi fundamentul său.

46. Procedura hotărârii prealabile are menirea de a elimina riscul apariţiei unei practici neunitare, printr-o rezolvare de principiu a unei probleme de drept esenţiale şi controversate, cu caracter de noutate.

47. Pentru ca mecanismul procedural reglementat prin art. 519 din Codul de procedură civilă să nu fie deturnat de la scopul firesc al unificării practicii judiciare şi utilizat pentru tranşarea în concret a aspectelor litigioase aflate pe rolul instanţei de trimitere, instanţa supremă trebuie chemată să dea chestiunii de drept o rezolvare de principiu. Altfel spus, în sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie cu procedura pronunţării unei hotărâri prealabile trebuie să fie identificată o problemă de drept importantă care necesită cu pregnanţă a fi lămurită, care să prezinte o dificultate de interpretare suficient de mare, în măsură să reclame intervenţia instanţei supreme în scopul rezolvării de principiu a chestiunii de drept şi a înlăturării oricărei incertitudini care ar putea plana asupra securităţii raporturilor juridice deduse judecăţii.

48. Sesizarea vizează, însă, dispoziţii legale ale căror interpretare şi aplicare nu sunt deloc controversate, întrucât, aşa cum rezultă din examinarea datelor comunicate de instanţele naţionale, practica judiciară în materie şi punctele de vedere formulate de instanţele naţionale sunt unitare, o singură instanţă având o opinie diferită, care nu este însă argumentată.

49. Totodată, se constată că sesizarea nu vizează o problemă de drept reală, textul legal care face obiectul sesizării fiind clar şi neechivoc, iar instanţa de trimitere, deşi a apreciat că se impune accesarea mecanismului procedural al întrebării prealabile pentru lămurirea modului de interpretare a dispoziţiilor legale respective, nu a prezentat în cuprinsul încheierii care ar fi dificultăţile de interpretare sau sensurile diferite ce s-ar putea da în aplicarea normei legale în discuţie, aşa cum s-a arătat mai sus, la lit. A, în cadrul analizării aspectului privind neregularitatea actului de sesizare.

50. Or, scopul mecanismului hotărârii prealabile îl constituie prevenirea practicii judiciare neunitare, prin dezlegarea unor probleme veritabile şi dificile de drept; dispoziţiile legale ce fac obiectul sesizării sunt însă clare, interpretarea acestora nefiind susceptibilă de a ridica dificultăţi, aşa cum rezultă din jurisprudenţa şi punctele de vedere ale instanţelor naţionale, prezentate mai sus.

51. Cum condiţiile de admisibilitate trebuie întrunite cumulativ, neîndeplinirea primei cerinţe face inadmisibilă sesizarea şi de prisos analizarea celorlalte condiţii.

4) Decizia nr. 44/2018, publicată în M.Of. nr. 542 din 29 iunie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova - Secţia de contencios administrativ şi fiscal, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:*

"Interpretarea dispoziţiilor art. 68 din Legea nr. 101/2016 privind remediile şi căile de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziţie publică, a contractelor sectoriale şi a contractelor de concesiune de lucrări şi concesiune de servicii, precum şi pentru organizarea şi funcţionarea Consiliului Naţional de Soluţionare a Contestaţiilor, în forma în vigoare anterior modificării prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2017, în sensul de a se stabili dacă sunt incidente dispoziţiile art. 7 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare, în litigiile privind executarea contractelor de achiziţie publică."

Considerente:

[...] 34. (...) se constată că, în cauză, sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie nu îndeplineşte condiţiile unui act de sesizare legal întocmit, conform art. 520 alin. (1) teza a II-a din Codul de procedură civilă, ceea ce atrage inadmisibilitatea ei.

35. Astfel, din examinarea încheierii de sesizare se constată că în cuprinsul acesteia nu se regăsesc motivele care susţin admisibilitatea sesizării, respectiv punctul de vedere al completului de judecată învestit cu soluţionarea cauzei asupra îndeplinirii condiţiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, condiţie impusă în mod expres de dispoziţiile art. 520 alin. (1) teza a II-a din acelaşi cod.

36. Pentru a se evita abuzul procesual, exprimarea punctului de vedere al instanţei de trimitere asupra îndeplinirii condiţiilor prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă trebuie să se facă printr-o motivare temeinică, nu superficială.

37. Or, în speţă, încheierea de sesizare nu cuprinde o argumentare temeinică a admisibilităţii sesizării instanţei supreme, sub aspectul îndeplinirii condiţiei privind ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei în curs de judecată.

(...)

45. În cauză, obiectul sesizării instanţei supreme în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile vizează o problemă de drept ce se circumscrie sferei normelor de drept procesual, completul de judecată - titular al sesizării - fiind chemat să se pronunţe cu privire la interpretarea dispoziţiilor art. 68 din Legea nr. 101/2016, în forma în vigoare anterior modificării prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2017, în sensul de a se stabili dacă sunt incidente dispoziţiile art. 7 din Legea nr. 554/2004, referitoare la procedura prealabilă în litigiile privind executarea contractelor de achiziţie publică.

46. În conformitate cu prevederile art. 7 alin. (1) din Legea nr. 554/2004, "înainte de a se adresa instanţei de contencios administrativ competente, persoana care se consideră vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim printr-un act administrativ individual trebuie să solicite

autorităţii publice emitente sau autorităţii ierarhic superioare, dacă aceasta există, în termen de 30 de zile de la data comunicării actului, revocarea, în tot sau în parte, a acestuia".

47. Art. 245 din Codul de procedură civilă defineşte excepţia procesuală ca fiind "mijlocul prin care, în condiţiile legii, partea interesată, procurorul sau instanţa invocă, fără să pună în discuţie fondul dreptului, neregularităţi procedurale privitoare la compunerea completului sau constituirea instanţei, competenţa instanţei ori la procedura de judecată sau lipsuri referitoare la dreptul la acţiune urmărind, după caz, declinarea competenţei, amânarea judecăţii, refacerea unor acte ori anularea, respingerea sau perimarea cererii".

48. Excepţia lipsei procedurii prealabile este o excepţie de fond (întrucât priveşte o cerinţă pentru declanşarea procedurii judiciare) şi peremptorie (tinde la respingerea acţiunii).

49. Toate situaţiile enumerate de dispoziţiile legale citate mai sus sunt cazuri în care nu se pune în discuţie fondul dreptului, motiv pentru care excepţiile procesuale (inclusiv excepţia lipsei procedurii prealabile) nu pot face obiect al pronunţării unei hotărâri prealabile.

50. Cum, în cazul analizat, titularul sesizării solicită interpretarea unor dispoziţii legale în scopul determinării obligativităţii parcurgerii procedurii prealabile în cazul anumitor litigii, derivând din încheierea contractelor de achiziţii publice, se constată că aceasta nu reprezintă o chestiune de care să depindă soluţionarea pe fond a cauzei.

51. În consecinţă, mecanismul de unificare a practicii judiciare reglementat de dispoziţiile art. 519 şi următoarele din Codul de procedură civilă nu poate fi uzitat, atât timp cât legiuitorul a limitat, prin condiţia restrictivă de admisibilitate analizată, rolul unificator al instituţiei juridice a hotărârii prealabile numai la chestiunile de drept care conduc la dezlegarea în fond a cauzei sub aspectul statuării în privinţa raportului juridic dedus judecăţii.

52. În cauză nu este îndeplinită nici condiţia noutăţii chestiunii de drept. Art. 519 din Codul de procedură civilă nu defineşte noţiunea de "noutate" şi nici nu oferă criterii pentru conturarea acesteia, aşa încât rămâne atributul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, sesizată cu pronunţarea unei hotărâri prealabile, să decidă dacă chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită este nouă.

53. Pentru a conchide asupra noutăţii chestiunii de drept este necesar a se observa scopul legiferării acestei instituţii procesuale a hotărârii prealabile, ca mecanism de unificare a practicii judiciare, anume acela de a preîntâmpina apariţia unei practici neunitare (control a priori), spre deosebire de mecanismul recursului în interesul legii, care are menirea de a înlătura o practică neunitară deja intervenită în practica instanţelor judecătoreşti (control a posteriori).

54. Un act normativ recent adoptat sau recent intrat în vigoare are mai degrabă un potenţial de a conţine probleme noi de drept care ar fi susceptibile de a genera practică neunitară, decât un act normativ intrat în vigoare de mai mult timp. Cu toate acestea, nu se poate nega de plano, doar pe baza criteriului vechimii, că un act normativ mai vechi nu poate genera chestiuni noi de drept, întrucât este posibil ca o instanţă să fie chemată să se pronunţe pentru prima dată asupra respectivei probleme de drept, după cum sunt posibile modificări sau completări ulterioare mai recente ale actului normativ, care să ridice probleme de interpretare.

55. Ca atare, caracterul de noutate se pierde pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanţelor în urma unei interpretări adecvate, în timp ce opiniile jurisprudenţiale izolate sau cele pur subiective nu pot constitui temei declanşator al mecanismului pronunţării unei hotărâri prealabile.

56. În Decizia nr. 52 din 3 iulie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 764 din 26 septembrie 2017, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept menţiona că, în raportul întocmit pentru eliberarea unui aviz solicitat Curţii de

Casaţie Franceze, în cadrul procedurii instituite prin art. 1.031-1 din Codul de procedură civilă francez, procedură preluată şi în Codul de procedură civilă român, în art. 519-521 (raport publicat în Buletinul informativ al Curţii de Casaţie Franceze nr. 777 din 1 martie 2013), s-a arătat, cu privire la faptul că problema de drept trebuie să prezinte o dificultate serioasă, că "o problemă poate să fie nouă şi totuşi să nu reclame intervenţia curţii supreme, care nu trebuie să fie considerată un serviciu public de consultanţă juridică", precum şi că "dificultatea «serioasă» a problemei de drept (...) nu-l scuteşte pe judecătorul fondului de obligaţia sa de a judeca. Prin urmare, rămâne atributul exclusiv al instanţei solicitante să soluţioneze cauza cu judecata căreia a fost învestită, aplicând în acest scop mecanismele de interpretare a actelor normative".

57. Orientarea majoritară a instanţelor spre o anumită interpretare a normelor analizate face ca, pe de o parte, chestiunea de drept supusă dezbaterii să îşi piardă caracterul de noutate, iar, pe de altă parte, ca problema de drept să nu mai prezinte o dificultate suficient de mare, în măsură să reclame intervenţia instanţei supreme prin pronunţarea unei hotărâri prealabile.

5) Decizia nr. 54/2018, publicată în M.Of. nr. 807 din 20 septembrie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a III-a contencios administrativ şi fiscal, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:*

"1. Dacă Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare, reprezentând dreptul comun în materia contenciosului administrativ, este aplicabilă litigiilor de funcţie publică vizând stabilirea/acordarea drepturilor salariale, din perspectiva necesităţii parcurgerii procedurii prealabile, în raport cu prevederile art. 30 din Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fondurile publice, cu modificările şi completările ulterioare, art. 11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi cu cele statuate în Decizia nr. 9 din 29 mai 2017 pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul competent să judece recursul în interesul legii, respectiv, în măsura în care legea specială care reglementează salarizarea personalului plătit din fonduri publice nu prevede parcurgerea unei proceduri prealabile pentru anumite categorii de drepturi salariale, neprevăzând explicit nici vreo excepţie cu privire la acestea de la regula generală reglementată de art. 7 alin. (1) din Legea nr. 554/2004, este obligatoriu ca, anterior sesizării instanţei, funcţionarul public să parcurgă procedura prealabilă ?

2. Dacă omisiunea parcurgerii procedurii prealabile, în termenele şi în condiţiile prevăzute de art. 30 din Legea-cadru nr. 284/2010, art. 11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014, respectiv Legea nr. 554/2004, după caz, împotriva actelor administrative ai căror beneficiari sunt funcţionarii publici, prin care li s-au stabilit anterior drepturi salariale, definitivează aceste drepturi salariale stabilite prin deciziile de salarizare, consecinţa acestei definitivări fiind aceea că funcţionarii publici nu vor mai putea solicita ulterior obligarea angajatorului, pe o altă cale judiciară, la acordarea altor drepturi salariale în afara celor stabilite în aceste decizii de salarizare, indiferent dacă actul de stabilire a drepturilor salariale face sau nu referire la componenta salarială pretinsă ?"

Considerente:

[...] 48. (...) chestiunile de drept a căror dezlegare se solicită prin pronunţarea unei hotărâri prealabile şi-au clarificat înţelesul în practica şi în opinia majoritară a instanţelor de judecată, inclusiv la nivelul Secţiei de contencios administrativ şi fiscal a instanţei supreme, în sensul arătat acolo.

49. Neîndeplinită este şi cerinţa ca Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie să nu fi statuat asupra chestiunii de drept puse în discuţie de instanţa de trimitere.

50. Astfel, referindu-se la această condiţie, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a apreciat, în jurisprudenţa[41] sa, că modalitatea prin care Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a statuat asupra chestiunii de drept nu presupune numai pronunţarea unei decizii în recurs în interesul legii sau a unei hotărâri prealabile, textul art. 519 din Codul de procedură civilă având în vedere nu doar o hotărâre judecătorească obligatorie erga omnes, ci şi una pronunţată într-un recurs în casaţie, în măsura în care aceasta a fost dată publicităţii de aşa manieră încât să fie cunoscută de titularii unor asemenea sesizări.

51. Or, aşa cum s-a arătat anterior, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a pronunţat Decizia în interesul legii nr. 9 din 29 mai 2017, prin care a procedat la interpretarea dispoziţiilor art. 34 din Legea-cadru nr. 330/2009, art. 30 din Legea-cadru nr. 284/2010, art. 7 din Legea nr. 285/2010 şi art. 11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014, în sensul dacă aceste prevederi legale instituie sau nu o procedură prealabilă sesizării instanţelor din cadrul jurisdicţiei muncii cu acţiuni având ca obiect obligarea angajatorilor la plata, în temeiul legii, a unor drepturi salariale care nu sunt recunoscute prin acte ale ordonatorilor de credite ori prin contracte individuale de muncă sau acte adiţionale la acestea din urmă.

52. Este adevărat că în dispozitivul deciziei amintite se face trimitere la procedura prealabilă sesizării instanţelor din cadrul jurisdicţiei muncii, însă analiza atentă a considerentelor hotărârii pronunţate în recurs în interesul legii reflectă faptul că Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a avut în vedere şi litigiile privind contestaţiile salariale formulate de funcţionarii publici, ceea ce este suficient pentru a se concluziona în sensul că instanţa supremă a statuat asupra problemei de drept în discuţie şi în prezenta sesizare.

53. În acest sens a statuat şi Curtea Constituţională a României[42], prin Decizia Plenului nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunţate în cadrul controlului de constituţionalitate reţinând că "puterea de lucru judecat ce însoţeşte actele jurisdicţionale, deci şi deciziile Curţii Constituţionale, se ataşează nu numai dispozitivului, ci şi considerentelor pe care se sprijină acesta"; aşadar, atât considerentele, cât şi dispozitivul deciziilor pronunţate de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, în temeiul dispoziţiilor art. 517 şi, respectiv, art. 521 din Codul de procedură

---

[41] Decizia nr. 28 din 21 septembrie 2015, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 772 din 16 octombrie 2015.

[42] În acelaşi sens sunt Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009, Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 294 din 5 mai 2010, Decizia nr. 1.615 din 20 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 99 din 8 februarie 2012 şi Decizia nr. 463/2014, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 704 din 25 septembrie 2014.

civilă, sunt obligatorii pentru toate instanţele de judecată, de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.

54. Astfel, în cuprinsul paragrafului 32 din Decizia în interesul legii nr. 9 din 29 mai 2017, instanţa supremă reţine explicit faptul că reglementarea cuprinsă în legile-cadru, partea generală a acestora, şi în legile anuale de salarizare este aplicabilă tuturor salariaţilor remuneraţi din venituri publice, personal contractual, funcţionari publici şi personalul asimilat salariaţilor.

55. În cuprinsul paragrafelor următoare, respectiv de la paragrafele 33 până la50 inclusiv, instanţa supremă arată că interpretarea dispoziţiilor art. 34 din Legea-cadru nr. 330/2009, art. 30 din Legea-cadru nr. 284/2010, art. 7 din Legea nr. 285/2010 şi art. 11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014, din perspectiva admisibilităţii acţiunilor formulate de salariaţi, respectiv de personalul contractual din cadrul autorităţilor publice şi de funcţionarii publici, comportă răspunsuri diferite, în funcţie de obiectul concret al acţiunilor cu care au fost învestite instanţele de jurisdicţie a muncii sau cele de contencios administrativ.

56. În privinţa funcţionarilor publici se arată, în cuprinsul paragrafului 46 din decizia anterior amintită, faptul că angajaţii trebuie să urmeze procedura prealabilă atunci când sesizează instanţa de contencios administrativ cu acţiuni ce au ca obiect anularea/revocarea/modificarea actelor administrative, comunicate, prin care angajatorii cărora li se aplică dispoziţiile art. 34 din Legea nr. 330/2009, art. 30 din Legea nr. 284/2010, art. 7 din Legea nr. 285/2010 şi art. 11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 au făcut încadrarea/reîncadrarea personalului plătit din fonduri publice şi au stabilit drepturile salariale ce se acordă potrivit acestei încadrări/reîncadrări, respectiv au stabilit salariile de bază.

57. În continuare, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie reţine că nu fac obiectul procedurii de contestare administrativă alte categorii de drepturi (sporuri, compensaţii, ajutoare) reglementate de lege, ce pot intra în venitul brut al salariatului, nerecunoscute de angajator, şi nici eventualele solicitări de acordare retroactivă a oricăror drepturi salariale, pentru aceste situaţii fiind aplicabil dreptul comun, care permite formularea unei acţiuni directe la instanţa competentă a statua asupra litigiilor privind drepturile salariale pretinse de părţi, recunoscute sau nu de ordonatorii de credite (paragraful 48).

58. Prin urmare, atunci când pretenţiile angajaţilor nu rezultă dintr-o încadrare/reîncadrare pretins nelegală, ci vizează obligarea angajatorului la plata unor drepturi salariale neacordate, precum şi atunci când angajatorul nu a emis un act administrativ/act adiţional la contractul individual de muncă ori actul respectiv nu a fost comunicat angajaţilor, admisibilitatea cererii de chemare în judecată cu care salariatul a învestit instanţa specializată în litigii de muncă nu este condiţionată de parcurgerea procedurii prealabile (paragraful 49).

59. În concluzie, se constată că, în condiţiile în care obiectul litigiilor este reprezentat de acţiuni având ca obiect obligarea angajatorilor la plata, în temeiul legii, a unor drepturi salariale care nu sunt recunoscute prin acte ale ordonatorilor de credite ori prin contracte individuale de muncă sau acte adiţionale la acestea din urmă, textele de lege menţionate, respectiv art. 34 din Legea nr. 330/2009, art. 30 din Legea nr. 284/2010, art. 7 din Legea nr. 285/2010 şi art. 11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014, urmează a se interpreta în sensul că nu instituie o procedură prealabilă sesizării instanţelor din cadrul jurisdicţiei muncii cu aceste litigii (paragraful 50).

60. Aşadar, sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj apare ca fiind inadmisibilă şi raportat la această condiţie, întrucât modalitatea de dezlegare a celor două întrebări adresate Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept se regăseşte în

cuprinsul considerentelor Deciziei nr. 9 din 29 mai 2017, pronunţată de instanţa supremă în recurs în interesul legii.

6) Decizia nr. 59/2018, publicată în M. Of. nr. 896 din 24 octombrie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VIII-a contencios administrativ şi fiscal, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "Dispoziţiile art. 47 alin. (5) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările ulterioare, se interpretează în sensul că rezoluţia de respingere a sesizării, prevăzută de art. 47 alin. (1) lit. c), poate fi contestată la Curtea de Apel Bucureşti doar de către persoana care a formulat sesizarea sau şi de către o altă persoană care se consideră vătămată într-un drept recunoscut de lege sau într-un interes legitim privat, cum ar fi, spre exemplu, magistratul împotriva căruia a fost formulată sesizarea la Inspecţia Judiciară, sesizare ce a fost respinsă".*

Considerente:

[...] 38. În cazul sesizării supuse analizei de faţă (...) dispoziţiile legale supuse interpretării sunt complete, clare şi concise, astfel încât o interpretare corectă a lor în vederea soluţionării cauzei nu impune decât realizarea unei analize de conţinut, fiind atributul exclusiv al instanţei de trimitere să soluţioneze cauza cu judecata căreia a fost învestită, prin aplicarea, în acest scop, a metodelor de interpretare a actelor normative, consacrate doctrinar şi jurisprudenţial, şi corelarea lor cu alte dispoziţii legale, în ipoteza în care cele în discuţie nu sunt complete şi această corelare este permisă, precum şi cu cele statuate de Curtea Constituţională, prin Decizia nr. 149 din 7 martie 2013 şi prin celelalte decizii relevante.

39. Totodată, pentru a evita transformarea mecanismului procedural reglementat prin art. 519 din Codul de procedură civilă într-o cauză nejustificată de prelungire a procedurii judiciare şi pentru a nu se deturna această procedură de la scopul său firesc, acela al unificării practicii judiciare prin rezolvarea de către instanţa supremă a unei chestiuni de drept de care depinde soluţionarea pe fond a cauzei, instanţa de trimitere trebuie să arate în încheierea de sesizare care este problema de drept punctuală care necesită cu pregnanţă a fi lămurită şi în ce constă dificultatea de interpretare, în măsură să reclame intervenţia instanţei supreme în scopul rezolvării de principiu a chestiunii de drept.

40. Caracterul veritabil al chestiunii de drept trebuie să rezulte din încheierea de sesizare pronunţată de instanţa de trimitere, întrucât completul de judecată învestit cu soluţionarea pricinii este ţinut, în primul rând, să stabilească dacă este o problemă de interpretare, care să prezinte o oarecare dificultate şi care implică riscul unor dezlegări diferite ulterioare în practică.

41. Această încheiere trebuie să fie motivată, aptă să releve reflecţia judecătorului din complet asupra respectivei chestiuni de drept, asupra diferitelor variante de interpretare posibile, cu argumentele aferente, iar în final să conţină opţiunea provizorie, pentru o dezlegare pe care o consideră preferabilă, toate acestea pentru justificarea declanşării mecanismului de unificare a jurisprudenţei consacrat prin dispoziţiile art. 519-521 din Codul de procedură civilă.

42. Simpla dilemă cu privire la sensul unei norme de drept nu poate constitui temei pentru iniţierea acestui mecanism de unificare jurisprudenţială, considerându-se imperios necesar ca punctul de vedere al instanţei de trimitere să cuprindă o argumentare temeinică asupra

admisibilităţii sesizării, nu numai sub aspectul condiţiilor de procedură, cât mai ales asupra circumstanţierii condiţiei privind ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei (Decizia nr. 20 din 22 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 588 din 5 august 2015; Decizia nr. 31 din 19 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 918 din 11 decembrie 2015; Decizia nr. 21 din 13 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 774 din 4 octombrie 2016).

43. În cauză, încheierea de sesizare nu cuprinde o argumentare temeinică a admisibilităţii sesizării instanţei supreme, sub aspectul îndeplinirii condiţiei privind ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei în curs de judecată.

44. Mai mult decât atât, competenţa de soluţionare a cauzelor în materia supusă analizei aparţine, în exclusivitate, potrivit dispoziţiilor art. 47 alin. (5) din Legea nr. 317/2004, Secţiei de contencios administrativ şi fiscal a Curţii de Apel Bucureşti.

45. Această instanţă este şi cea care a formulat cererea de pronunţare a unei hotărâri prealabile supuse analizei, făcând referire la jurisprudenţa sa în materie, care se rezumă la sentinţele nr. 2.972 din 10.10.2016, pronunţată în Dosarul nr. 698/2/2016, şi nr. 2.714 din 23.09.2016, pronunţată în Dosarul nr. 1.855/2/2016.

46. Prin aceste singure hotărâri pronunţate în materie a fost admisă excepţia lipsei calităţii procesuale active a petenţilor - magistraţi, subiecţi ai unor sesizări privind săvârşirea unor abateri disciplinare - care formulaseră contestaţie împotriva rezoluţiei de clasare/respingere a sesizării, astfel încât nu există o controversă cu privire la interpretarea dispoziţiilor legale respective, cu atât mai mult cu cât competenţa de soluţionare a acestor cauze aparţine unei singure instanţe.

47. Argumentul instanţei de trimitere, potrivit căruia, pe lângă cele două hotărâri, menţionate mai sus, ar mai exista şi o altă soluţie, în sensul recunoaşterii calităţii procesuale active a magistratului în contestarea rezoluţiei, consacrată prin Sentinţa nr. 1.276 din 12.03.2013, pronunţată în Dosarul nr. 517/1/2012, nu poate fi reţinut, chiar raportat numai la împrejurarea că, prin hotărârea respectivă, au fost avute în vedere dispoziţiile Legii nr. 317/2004 într-o altă redactare, în vigoare în anul 2011, substanţial diferită de forma supusă interpretării prin sesizarea analizată.

7) Decizia nr. 60/2018, publicată în M. Of. nr. 912 din 30 octombrie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VIII-a contencios administrativ şi fiscal, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

"Dispoziţiile art. 47 alin. (5) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările ulterioare [aplicate prin analogie în ipoteza rezoluţiei de clasare, în temeiul art. 5 alin. (3) din Codul de procedură civilă, urmare Deciziei Curţii Constituţionale nr. 397 din 3 iulie 2014 şi vidului legislativ existent], se interpretează în sensul că rezoluţia de clasare, prevăzută de art. 47 alin. (1) lit. b), poate fi contestată la Curtea de Apel Bucureşti doar de către persoana care a formulat sesizarea sau şi de către o altă persoană care se consideră vătămată într-un drept recunoscut de lege sau într-un interes legitim privat, cum ar fi, spre exemplu, magistratul împotriva căruia a fost formulată sesizarea la Inspecţia Judiciară, sesizare ce a fost clasată."

Considerente:

[...] 42. În cazul sesizării analizate (...) dispoziţiile legale supuse interpretării sunt complete, clare şi concise, astfel încât o interpretare corectă a lor în vederea soluţionării cauzei nu impune decât realizarea unei analize de conţinut, fiind atributul exclusiv al instanţei de trimitere să soluţioneze cauza cu judecata căreia a fost învestită, prin aplicarea, în acest scop, a metodelor de interpretare a actelor normative, consacrate doctrinar şi jurisprudenţial, şi corelarea lor cu alte dispoziţii legale, în ipoteza în care cele în discuţie nu sunt complete şi această corelare este permisă, precum şi cu cele statuate de Curtea Constituţională, prin Decizia nr. 149 din 7 martie 2013 şi prin celelalte decizii relevante.

43. Totodată, pentru a evita transformarea mecanismului procedural reglementat prin art. 519 din Codul de procedură civilă într-o cauză nejustificată de prelungire a procedurii judiciare şi pentru a nu se deturna această procedură de la scopul său legal, acela al unificării practicii judiciare prin rezolvarea de către instanţa supremă a unei chestiuni de drept de care depinde soluţionarea pe fond a cauzei, instanţa de trimitere trebuie să arate în încheierea de sesizare, conform art. 520 alin. (1) din acelaşi cod, care este problema de drept punctuală care necesită cu pregnanţă a fi lămurită şi în ce constă dificultatea de interpretare, în măsură să reclame intervenţia instanţei supreme în scopul rezolvării de principiu a chestiunii de drept.

44. Caracterul veritabil al chestiunii de drept trebuie să rezulte din încheierea de sesizare pronunţată de instanţa de trimitere, întrucât completul de judecată învestit cu soluţionarea pricinii este ţinut, în primul rând, să stabilească dacă este o problemă de interpretare, care să prezinte o oarecare dificultate şi care implică riscul unor dezlegări diferite ulterioare în practică.

45. Această încheiere trebuie să fie motivată, aptă să releve reflecţia judecătorului din complet asupra respectivei chestiuni de drept, asupra diferitelor variante de interpretare posibile, cu argumentele aferente, iar în final să conţină opţiunea provizorie, pentru o dezlegare pe care o consideră preferabilă, toate acestea pentru justificarea declanşării mecanismului de unificare a jurisprudenţei consacrat prin dispoziţiile art. 519-521 din Codul de procedură civilă.

46. Simpla dilemă cu privire la sensul unei norme de drept nu poate constitui temei pentru iniţierea acestui mecanism de unificare jurisprudenţială, considerându-se imperios necesar ca punctul de vedere al instanţei de trimitere să cuprindă o argumentare temeinică asupra admisibilităţii sesizării, nu numai sub aspectul condiţiilor de procedură, cât mai ales asupra circumstanţierii condiţiei privind ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei (Decizia nr. 20 din 22 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 588 din 5 august 2015; Decizia nr. 31 din 19 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 918 din 11 decembrie 2015; Decizia nr. 21 din 13 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 774 din 4 octombrie 2016).

47. În cauză însă încheierea de sesizare nu cuprinde o argumentare temeinică a admisibilităţii sesizării instanţei supreme, sub aspectul îndeplinirii condiţiei privind ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei în curs de judecată.

48. Mai mult decât atât, competenţa de soluţionare a cauzelor în materia supusă analizei aparţine, în exclusivitate, potrivit dispoziţiilor art. 47 alin. (5) din Legea nr. 317/2004, Secţiei de contencios administrativ şi fiscal a Curţii de Apel Bucureşti, instanţă care a şi formulat sesizarea supusă analizei, făcând referire la jurisprudenţa sa în materie, care se rezumă la sentinţele nr. 2.972 din 10.10.2016, pronunţată în Dosarul nr. 698/2/2016, şi nr. 2.714 din 23.09.2016, pronunţată în Dosarul nr. 1.855/2/2016.

49. Prin aceste singure hotărâri pronunţate în materie, a fost admisă excepţia lipsei calităţii procesuale active a petenţilor - magistraţi, subiecţi ai unor sesizări privind săvârşirea unor abateri disciplinare - care formulaseră contestaţie împotriva rezoluţiei de clasare/respingere a sesizării, astfel încât nu există o controversă cu privire la interpretarea dispoziţiilor legale respective, cu atât mai mult cu cât, aşa cum s-a arătat, competenţa de soluţionare a acestor cauze aparţine unei singure instanţe.

50. Argumentul instanţei de trimitere, potrivit căruia, pe lângă cele două hotărâri, menţionate mai sus, ar mai exista şi o altă soluţie, în sensul recunoaşterii calităţii procesuale active a magistratului în contestarea rezoluţiei, consacrată prin Sentinţa nr. 1.276 din 12.03.2013, pronunţată în Dosarul nr. 517/1/2012, nu poate fi reţinut, fie şi numai raportat la împrejurarea că prin respectiva sentinţă au fost avute în vedere dispoziţiile Legii nr. 317/2004 într-o altă redactare, în vigoare în anul 2011, substanţial diferită de forma supusă interpretării prin sesizarea analizată.

8) Decizia nr. 61/2018, publicată în M.Of. nr. 905 din 26 octombrie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VIII-a contencios administrativ şi fiscal, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

"Interpretarea şi aplicarea prevederilor art. 19 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare, prin raportare la dispoziţiile art. 11 alin. (2) din acelaşi act normativ, în sensul de a se stabili care este momentul de la care începe să curgă termenul de prescripţie pentru introducerea acţiunii în despăgubire, respectiv de la momentul comunicării actului administrativ nelegal sau de la data rămânerii definitive a hotărârii de anulare a acestui act."

Considerente:

[...] 46. În speţă, litigiul în cadrul căruia a fost formulată sesizarea analizată a fost generat de solicitarea unui funcţionar public de acordare a despăgubirilor, în urma anulării definitive a actului administrativ de destituire din funcţie, acţiune formulată pe cale separată, distinctă de litigiul de fond, în conformitate cu prevederile art. 19 din Legea nr. 554/2004.

47. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie observă, din analiza practicii judiciare a instanţelor, anexată sesizării, că divergenţele din jurisprudenţă referitoare la momentul de la care începe să curgă termenul prevăzut de art. 19 alin. (2) din Legea nr. 554/2004 au apărut încă din anul 2009, primele soluţii pronunţate pe problema de drept invocată fiind din acest an (Tribunalul Bihor - Secţia a II-a contencios administrativ şi fiscal - Sentinţa nr. 289 din 16 aprilie 2009; Curtea de Apel Oradea - Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal - Decizia nr. 548 din 5 noiembrie 2009).

48. Totodată, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia contencios administrativ şi fiscal s-a pronunţat în problema enunţată încă din anul 2011, prin Decizia nr. 4.728 din 13 octombrie 2011 (citată mai sus - cap. VI pct. 27).

49. Mai mult, în anul 2012 a fost adoptată în cadrul aceleiaşi secţii o soluţie de principiu în problema de drept a cărei rezolvare se solicită, aşa cum s-a menţionat mai sus la cap. VI pct. 27.

50. Pe de altă parte, din analiza hotărârilor definitive anexate sesizării, pronunţate în perioada 2009-2018, se constată că s-au conturat deja anumite soluţii jurisprudenţiale, practica fiind neunitară.

51. Astfel, problema de drept a generat trei soluţii diferite din partea instanţelor care au apreciat, în parte, că momentul de la care începe să curgă termenul de prescripţie pentru introducerea acţiunii în despăgubire este cel al rămânerii definitive a hotărârii de anulare a actului administrativ vătămător.

52. Alte instanţe au considerat că data comunicării actului vătămător reprezintă momentul de la care persoana cunoaşte sau trebuia să cunoască întinderea pagubei, de la acest moment urmând a curge termenul de prescripţie pentru introducerea acţiunii în despăgubire.

53. Nu în ultimul rând, tot în practica judiciară s-a statuat că momentul cunoaşterii întinderii prejudiciului constituie o împrejurare de fapt care nu este, în mod direct, legată nici de comunicarea actului administrativ nelegal şi nici de momentul rămânerii definitive a hotărârii de anulare a acestuia (Decizia nr. 4.728, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Secţia de contencios administrativ şi fiscal la data de 13 octombrie 2011).

54. Tocmai raportat la această divergenţă de jurisprudenţă, care datează pe rolul instanţelor de mai bine de 9 ani, remarcată, de altfel, inclusiv la soluţiile pronunţate de instanţa supremă, este evident că sesizarea analizată nu îndeplineşte cerinţa de admisibilitate a noutăţii chestiunii de drept a cărei dezlegare se solicită.

9) Decizia nr. 62/2018, publicată în M. Of. nr. 912 din 30 octombrie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Cluj - Secţia mixtă de contencios administrativ şi fiscal, de conflicte de muncă şi asigurări sociale în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:*

"1. Dacă poate fi calificată ca sancţiune contravenţională situaţia în care călătorul care urcă într-un mijloc de transport în comun fără bilet de călătorie este obligat să îşi procure un bilet la suprataxă, urmând ca în cazul refuzului să i se încheie proces- verbal de contravenţie şi să i se aplice o sancţiune contravenţională?

2. Dacă art. 31 alin. (1) teza I coroborat cu art. 15 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravenţiilor, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările şi completările ulterioare, trebuie interpretat în sensul că se poate formula plângere contravenţională împotriva unui înscris prin intermediul căruia se aplică o sancţiune de natură contravenţională chiar dacă acesta nu a fost denumit «proces-verbal de constatare şi sancţionare a contravenţiei»?

3. În situaţia în care răspunsul la întrebările anterioare este afirmativ, ar putea instanţa sesizată cu o plângere contravenţională să dispună anularea sancţiunii constând în plata biletului cu suprataxă, în condiţiile în care persoana interesată nu a atacat şi nu a obţinut anularea actului administrativ care prevede posibilitatea achiziţionării biletului cu suprataxă?".

Considerente:

[...] 42. În cauză se constată că încheierea de sesizare cuprinde opţiunea provizorie a judecătorilor instanţei de sesizare, motivată, fără a argumenta însă caracterul îndoielnic, lacunar sau neclar al prevederilor art. 14 alin. (4) din Regulamentul C.F.R., art. 15 alin. (1) şi art. 31 alin.

(1) din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001, instanţa de trimitere mărginindu-se la reiterarea pur formală a cerinţelor prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, fără a motiva în ce constă dificultatea de interpretare a normelor menţionate.

43. Abordările diferite de interpretare a dispoziţiilor legale incidente, care există între petent şi intimat, nu sunt de natură a demonstra dificultatea acestei operaţiuni logico-juridice. O analiză a normelor legale aplicabile în cauză demonstrează că acestea sunt clare, accesibile şi previzibile, iar aplicabilitatea normelor în discuţie nu ridică vreo minimă problemă de interpretare, dispoziţiile art. 14 alin. (4) din Regulamentul C.F.R., aplicabile în speţă, vizând un caz de antrenare a răspunderii contractuale decurgând din neexecutarea corespunzătoare a prevederilor contractului de transport feroviar de persoane, în ipoteza în care călătorul nu prezintă în tren o legitimaţie de călătorie valabilă, prin perceperea unui tarif suplimentar pentru transport.

44. Pe de altă parte, s-a mai remarcat în jurisprudenţa Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie că operaţiunea de interpretare şi aplicare a unor texte de lege la anumite circumstanţe, ce caracterizează fiecare litigiu, rămâne atributul exclusiv al instanţei de trimitere şi nu poate fi transferată completului constituit pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, care este ţinut a da numai o rezolvare de principiu chestiunii de drept.

45. Tribunalul Cluj a solicitat, prin intermediul primei întrebări, să se răspundă dacă poate fi calificată ca sancţiune contravenţională situaţia în care călătorul care urcă într-un mijloc de transport în comun fără bilet de călătorie este obligat să procure un bilet la suprataxă, urmând ca în cazul refuzului să i se încheie proces-verbal de contravenţie şi să i se aplice o sancţiune contravenţională.

46. Dincolo de caracterul imperfect al întrebării adresate, pentru că se creează o confuzie între conduita prescrisă şi sancţiunea pentru nerespectarea acestei conduite, care, în fapt, reprezintă o preluare cvasiintegrală a prevederilor art. 14 alin. (4) din Regulamentul C.F.R., nu rezultă cu claritate dacă instanţa de trimitere a ajuns la vreo concluzie cu privire la fapta care ar constitui contravenţie, privită ca situaţie premisă, pentru ca mai departe să fie identificată sancţiunea contravenţională corespunzătoare. Aceasta, pentru că nu poate exista o sancţiune contravenţională în lipsa unei fapte calificate de legiuitor drept contravenţie, regimul contravenţiilor fiind guvernat, asemenea dreptului penal, de principiul legalităţii, atât în ce priveşte fapta, cât şi în ce priveşte sancţiunea corespunzătoare.

47. Potrivit art. 1 teza a II-a din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001: "Constituie contravenţie fapta săvârşită cu vinovăţie, stabilită şi sancţionată prin lege, ordonanţă, prin hotărâre a Guvernului sau, după caz, prin hotărâre a consiliului local al comunei, oraşului, municipiului sau al sectorului municipiului Bucureşti, a consiliului judeţean ori a Consiliului General al Municipiului Bucureşti."

48. Astfel, în temeiul normei legale citate, revine legiuitorului, indiferent de palierul de relaţii sociale pe care îl reglementează, competenţa să identifice fapta neconvenabilă societăţii sau grupului social căruia i se adresează norma edictată, pe care o evaluează în raport cu criterii proprii ca prezentând un anumit pericol social pentru ordinea socială şi pe care înţelege să o califice drept contravenţie şi, pentru împiedicarea repetării ei, să stabilească cu caracter de constrângere, în cadrul individualizării abstracte pe care o realizează, sancţiunea contravenţională corespunzătoare.

49. Or, sub acest aspect, prin Hotărârea Guvernului nr. 203/1994 s-au stabilit faptele care constituie contravenţii la normele privind transporturile pe căile ferate române, sancţiunile care se aplică şi organele împuternicite să constate şi să sancţioneze aceste fapte.

50. Prin urmare, revine instanţei de trimitere ca, în exercitarea controlului de legalitate cu care a fost învestită, să verifice dacă conduita reclamată şi dovedită se încadrează în una dintre

contravenţiile reglementate de actul normativ menţionat, aplicând, în acest scop, mecanismele de interpretare a actelor normative, iar după realizarea acestui deziderat să identifice sancţiunea prevăzută de legiuitor pentru această faptă.

51. Sesizarea este inadmisibilă şi din perspectiva faptului că instanţa de trimitere nu şi-a respectat obligaţia de a identifica problema de drept concretă şi în legătură cu cauza dedusă judecăţii, iar rezolvarea punctuală a întrebării nu ar duce la soluţionarea cererii de chemare în judecată cu care a fost învestită.

52. Aceasta, pentru că o altă condiţie prevăzută de dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă pentru admisibilitatea sesizării este cea referitoare la raportul de dependenţă dintre lămurirea chestiunii de drept ce face obiectul sesizării şi soluţionarea pe fond a cauzei în curs de judecată.

53. Prin sintagma folosită de legiuitor "de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei" se înţelege, aşa cum constant a reţinut Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, "aptitudinea normei supuse interpretării de a determina soluţionarea pe fond a cauzei, de a rezolva raportului juridic litigios".

54. Se impun, aşadar, cu necesitate, stabilirea şi evidenţierea prealabile sesizării instanţei supreme a existenţei unei legături strânse între chestiunea de drept ce face obiectul sesizării şi obiectul cererii de chemare în judecată, deoarece numai în această măsură se pot demonstra utilitatea şi interesul în promovarea acestui demers judiciar.

55. Însă, aşa cum s-a menţionat în cele ce precedă, prima întrebare adresată de instanţa de trimitere vizează două conduite ipotetice, prin preluarea conţinutului alternativ al normei prevăzute de art. 14 alin. (4) din Regulamentul C.F.R.

56. Prima ipoteză vizează obligaţia călătorului care nu prezintă în tren o legitimaţie de călătorie valabilă de a achita tariful de taxare în tren, care se suprapune pe starea de fapt cu care este sesizată instanţa de trimitere, petentul din dosarul instanţei achitând tariful de taxare în tren, după ce a fost depistat de controlorul de tren fără legitimaţie, solicitând prin cererea adresată instanţei, pe care o califică plângere contravenţională, restituirea sumei achitate cu titlu de tarif. A doua ipoteză a întrebării şi a textului legal pe care se întemeiază, care însă este exclusă de la aplicare de conformarea conduitei subiectului de drept la cele prescrise în prima ipoteză, vizează situaţia în care călătorul care nu prezintă în tren o legitimaţie de călătorie valabilă refuză plata tarifului de taxare în tren, caz în care este considerat de legiuitor contravenient. Această din urmă dispoziţie reprezintă o normă de trimitere implicită la actul normativ care stabileşte şi sancţionează contravenţiile la normele privind transporturile pe căile ferate române, respectiv Hotărârea Guvernului nr. 203/1994.

57. Cea de a doua situaţie nu are, în mod evident, legătură cu cauza, întrucât, aşa cum s-a arătat, petentul apelant din dosarul instanţei de trimitere a achitat benevol tariful de taxare în tren, nefiind constatat vreun refuz al său de achitare a acestui tarif, aşa încât alăturarea acestei ipoteze celei dintâi, în cadrul unei singure întrebări, viciază de irelevanţă întreaga întrebare.

58. Prin corelaţie, şi întrebările subsecvente celei analizate sunt inadmisibile, întrucât fiecare în parte, chiar în lipsa unui raport de accesorialitate faţă de prima întrebare, poate fi calificată ca vizând interpretarea unor norme clare, accesibile şi previzibile, instanţa de trimitere nerelevând vreun element de dificultate cu privire la această operaţiune logico-juridică.

10) Decizia nr. 74/2018, publicată în M. Of. nr. 25 din 10 ianuarie 2019

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a III-a contencios administrativ şi fiscal, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:*

"Dacă termenul de 30 de zile, în care terţul care se consideră vătămat prin emiterea unei autorizaţii de construire în beneficiul unei alte persoane poate formula plângere prealabilă, în condiţiile art. 7 alin. (1) şi (3) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare, începe să curgă, în toate cazurile, de la data afişării autorizaţiei de construire pe pagina proprie de internet a autorităţii administraţiei publice emitente sau la sediul acesteia, în condiţiile art. 7 alin. (21) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcţii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, dacă acest termen începe să curgă, în toate cazurile, de la data afişării panoului de identificare a investiţiei la locul realizării construcţiei, în temeiul art. 76 alin. (1) lit. b) din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcţii, aprobate prin Ordinul ministrului dezvoltării regionale şi locuinţei nr. 839/2009, sau dacă acest termen curge, în toate cazurile, de la momentul la care se dovedeşte că terţul a luat efectiv la cunoştinţă de autorizaţia de construire? În acest din urmă caz, termenul curge de la data când a fost cunoscută existenţa autorizaţiei de construire şi, eventual, conţinutul său sau de la data la care terţul putea, cu eforturi rezonabile, să cunoască conţinutul documentaţiei care a stat la baza emiterii ei?

Dacă, în situaţia în care au fost începute lucrările de construire, se poate considera că autorizaţia de construire a intrat în circuitul civil, în sensul prevederilor art. 1 alin. (6) din Legea nr. 554/2004, astfel încât a devenit irevocabilă? În situaţia în care răspunsul la această întrebare este afirmativ, dacă, în acest caz, ţinând cont de faptul că autorizaţia de construire este irevocabilă, mai trebuie formulată plângere prealabilă împotriva acesteia înainte de formularea acţiunii în anulare?".

Considerente:

[...] 51. Din analiza conţinutului sesizării rezultă că, de fapt, instanţa de trimitere nu solicită interpretarea art. 7 alin. (3) din Legea nr. 554/2004, ci solicită pronunţarea unei soluţii prin care să se stabilească, în cazul emiterii unei autorizaţii de construire, care este momentul la care începe să curgă termenul de formulare a plângerii prealabile, în cazul în care vătămat este un terţ.

52. În contextul mecanismului instituit de art. 519 din Codul de procedură civilă, chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită trebuie să decurgă din interpretarea unei dispoziţii legale, iar nu din aplicarea acesteia în circumstanţele particulare ale speţei, operaţiune ce constituie atributul exclusiv al instanţei învestite cu soluţionarea cauzei.

53. Dacă prin sesizarea formulată se are în vedere doar aplicarea normei, cu scopul de a se identifica soluţia ce trebuie dispusă în cauză, nu se poate vorbi de o chestiune de drept, în sensul art. 519 din Codul de procedură civilă, astfel că sesizarea este inadmisibilă.

54. În ceea ce priveşte cea de-a doua întrebare, se constată că ea urmăreşte, în primul rând, să stabilească dacă o autorizaţie de construire este revocabilă, momentul până la care aceasta este revocabilă, precum şi momentul la care se poate spune că o autorizaţie de construire intră în circuitul civil.

55. În cazul acestei întrebări, după cum lesne se poate observa, nu se solicită interpretarea unui text legal, ci să se stabilească, pe calea unei hotărâri cu caracter obligatoriu, dacă o autorizaţie

de construire are caracter revocabil şi momentul în care dobândeşte acest caracter, ceea ce nu este admisibil.

56. Chiar şi în situaţia în care ar fi identificabilă o chestiune de drept ce ar putea face obiectul unei dezlegări din partea acestui complet, nu se poate reţine îndeplinirea condiţiei de admisibilitate a sesizării privind noutatea, întrucât problemele în discuţie au primit dezlegări în practica judiciară, aşa cum rezultă din analiza hotărârilor pronunţate şi a punctelor de vedere formulate de instanţele naţionale, iar soluţiile adoptate au vizat analiza în concret a probelor administrate.

57. De altfel, chiar instanţa de trimitere - prin indicarea multitudinii de ipoteze ce pot apărea în practică şi care ar putea fi invocate în legătură cu momentul la care terţul vătămat într-un drept sau interes legitim, prin emiterea unei autorizaţii de construire în favoarea unei alte persoane, ia cunoştinţă despre existenţa acesteia - recunoaşte, implicit, că acest moment trebuie analizat de la caz la caz şi soluţiile pot fi diferite, în raport cu probele ce sunt administrate în fiecare speţă.

58. Or, asemenea operaţiuni de interpretare şi aplicare a textului de lege la diferite circumstanţe ce caracterizează fiecare litigiu în parte nu pot fi atribuite completului constituit pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, ci revine instanţei abilitate de lege "să spună dreptul" în cauza dedusă judecăţii, mecanismul de unificare a practicii judiciare reglementat de dispoziţiile art. 519 din Codul de procedură civilă neputând fi valorificat decât în scopul rezolvării de principiu a unei veritabile probleme de drept.

11) Decizia nr. 75/2018, publicată în M. Of. nr. nr. 1066 din 17 decembrie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VIII-a contencios administrativ şi fiscal, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

"Faţă de abrogarea expresă a dispoziţiilor art. 720[1] din vechiul Cod de procedură civilă, este obligatorie parcurgerea procedurii prealabile, reglementate de art. 7 alin. (6) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare, în cazul acţiunilor având ca obiect nulitatea, anularea, executarea, rezilierea sau rezoluţiunea unui contract administrativ, inclusiv în situaţia în care acţiunea este formulată de o autoritate publică, precum şi în situaţia în care acţiunea este formulată de o autoritate publică la recomandarea/propunerea unui organism de control intern sau internaţional?".

Considerente:

[...] 54. În cauză, noutatea chestiunii de drept a cărei dezlegare se solicită este justificată de instanţa de trimitere prin faptul că dispoziţiile art. 720[1] din vechiul Cod de procedură civilă au fost abrogate la data intrării în vigoare, 15.02.2013, a noului Cod de procedură civilă, aplicabil în cauză. De asemenea, se invocă faptul că instanţele de judecată au interpretat diferit obligativitatea parcurgerii procedurii prealabile, fiind menţionate hotărâri judecătoreşti indicate de recurenta-pârâtă, şi se arată că, faţă de argumentele care pot susţine fiecare dintre cele două modalităţi de interpretare, devine necesară o interpretare uniformă şi oficială a normei juridice a cărei lămurire se cere, pentru a se evita apariţia practicii judiciare neunitare, apreciindu-se că practica divergentă este încă în fază incipientă.

55. Pe de o parte, este de observat faptul că eventuala existenţă a unei practici judiciare neunitare consolidate cu privire la problema de drept în discuţie conduce la concluzia că Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu se mai poate pronunţa prin hotărâre prealabilă în procedura prevăzută de dispoziţiile art. 519-521 din Codul de procedură civilă, întrucât scopul acesteia, preîntâmpinarea apariţiei unei astfel de practici, nu mai poate fi atins, condiţia noutăţii chestiunii de drept constituind unul din elementele de diferenţiere între cele două mecanisme de unificare a practicii judiciare reglementate de noul Cod de procedură civilă, hotărârea prealabilă pentru dezlegarea unor chestiuni de drept şi recursul în interesul legii.

56. Pe de altă parte, deşi, aparent, au fost invocate argumente în favoarea noutăţii, determinate de necesitatea unor clarificări în contextul legislativ generat de abrogarea dispoziţiilor art. 720^1 din vechiul Cod de procedură civilă privind concilierea, la care trimit dispoziţiile art. 7 alin. (6) din Legea nr. 554/2004, din jurisprudenţa Secţiei de contencios administrativ şi fiscal a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi a celorlalte instanţe, prezentată anterior, rezultă că, ulterior intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă, instanţele de judecată au pronunţat hotărâri cu privire la problema de drept ce formează obiectul sesizării pentru care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile, care a format şi obiectul discuţiilor purtate cu ocazia întâlnirii dedicate discutării aspectelor de practică neunitară în materia dreptului administrativ şi fiscal, desfăşurată la Suceava în perioada 23-24 octombrie 2014, organizată în cadrul măsurilor privind unificarea practicii judiciare.

57. În contextul legislativ creat de abrogarea dispoziţiilor art. 720^1 din vechiul Cod de procedură civilă privind concilierea, la care trimit dispoziţiile art. 7 alin. (6) din Legea nr. 554/2004, care prevăd procedura prealabilă în cazul acţiunilor care au ca obiect contracte administrative, dar în lipsa abrogării sau modificării art. 7 alin. (6) prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită s-a clarificat în practica şi în opinia majoritară a instanţelor de judecată, în sensul interpretării că, deşi dispoziţiile art. 720^1 din Codul de procedură civilă anterior nu se mai regăsesc în noul Cod de procedură civilă, procedura administrativă prealabilă rămâne obligatorie în materia contractelor administrative, în temeiul dispoziţiilor art. 7 alin. (1) şi (6) din Legea nr. 554/2004, care reglementează în mod imperativ formularea plângerii prealabile, inclusiv în cazul acţiunilor care au ca obiect contracte administrative, normele legale în discuţie nefăcând nicio distincţie în raport cu partea din contractul administrativ care formulează cererea de chemare în judecată şi motivele acesteia.

58. Orientarea majoritară a instanţelor spre o anumită interpretare a normelor analizate şi existenţa unei practici a instanţelor de judecată naţionale determină pierderea caracterului de noutate a chestiunii de drept supuse dezlegării şi face ca problema de drept să nu mai prezinte o dificultate reală, în măsură să reclame intervenţia instanţei supreme prin pronunţarea unei hotărâri prealabile.

59. Punctele de vedere contradictorii exprimate de părţile litigiului în care a fost formulată sesizarea, cu privire la aplicabilitatea şi la modalitatea de interpretare a dispoziţiilor legale ce fac obiectul sesizării, nu sunt suficiente pentru a conduce la concluzia că este îndeplinită condiţia privind noutatea şi dificultatea chestiunii de drept, iar existenţa unei jurisprudenţe minoritare şi a unor opinii izolate nu justifică pronunţarea unei hotărâri prealabile, astfel că nu se poate reţine argumentul instanţei de trimitere că, pentru a se evita apariţia practicii judiciare neunitare, este necesară o interpretare uniformă şi oficială a normei juridice a cărei lămurire se cere.

60. În acest sens este de observat şi faptul că, aşa cum s-a reţinut anterior, prin Decizia nr. 44 din 11 iunie 2018 Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a respins, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova - Secţia de contencios administrativ şi fiscal în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile cu privire la interpretarea dispoziţiilor art. 68 din Legea nr. 101/2016, în forma în vigoare anterior modificării prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2017, în sensul de a se stabili dacă sunt incidente dispoziţiile art. 7 din Legea nr. 554/2004 în litigiile privind executarea contractelor de achiziţie publică. Respingerea ca inadmisibilă a acestei sesizări a fost determinată şi de faptul că jurisprudenţa analizată a condus la concluzia că, în practica şi în opinia majoritară a instanţelor, chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită şi-a clarificat înţelesul, stabilindu-se că era necesară, anterior modificării Legii nr. 101/2016 prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2017, efectuarea procedurii prealabile prevăzute de art. 7 din Legea nr. 554/2004.

61. Legea nr. 101/2016 reglementează în prezent soluţionarea litigiilor cu privire la contractele de achiziţie publică în instanţa de judecată, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 34/2006, incidentă în cauza în care s-a formulat sesizarea supusă analizei de faţă, fiind abrogată prin Legea nr. 98/2016 privind achiziţiile publice, cu modificările şi completările ulterioare. Deşi problema de drept cu privire la care s-a solicitat pronunţarea unei hotărâri prealabile se referă la un litigiu căruia îi sunt aplicabile dispoziţiile Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 34/2006, este de observat faptul că şi în litigiile în care sunt incidente dispoziţiile Legii nr. 101/2016, anterior modificării prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 107/2017, opinia majoritară a instanţelor este în acelaşi sens cu privire la efectuarea procedurii prealabile prevăzute de art. 7 din Legea nr. 554/2004.

III. Decizii pronunţate în materie penală

a) Decizii de admitere

1) Decizia nr. 3/2018, publicată în M. Of. nr. 327 din 13 aprilie 2018

Soluţia: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanţa - Secţia penală şi pentru cauze penale cu minori şi de familie în Dosarul nr. 17.774/212/2013/a2, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept: „Dacă în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, în condiţiile în care inculpatul a facilitat identificarea şi tragerea la răspundere penală a persoanei denunţate într-o altă cauză penală şi a beneficiat de reducerea la jumătate a limitelor de pedeapsă, efectele dispoziţiei penale menţionate se aplică tuturor cauzelor penale aflate pe rolul instanţelor de judecată, fără nicio limitare” şi stabileşte următoarele:*

Efectele cauzei legale de reducere a pedepsei prevăzute de art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor se produc exclusiv în cauza penală determinată, având ca obiect una sau mai multe infracţiuni comise de persoana care, înaintea sau pe parcursul urmăririi penale ori al judecăţii acelei cauze, a denunţat şi facilitat tragerea la răspundere penală a participanţilor la săvârşirea unor infracţiuni grave; autorul denunţului nu poate beneficia de reducerea la jumătate a limitelor speciale de pedeapsă în cauze penale distincte, chiar dacă au ca obiect infracţiuni concurente comise de acesta.

Considerente:

[...] Cu privire la chestiunea de drept a cărei dezlegare s-a solicitat:

Dispozitivul încheierii de trimitere individualizează, printr-o formulare relativ generică, obiectul sesizării instanţei supreme în procedura de faţă ca vizând problema aplicabilităţii dispoziţiilor art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată, într-o cauză penală distinctă şi ulterioară celei în care martorul, autor al denunţului, a beneficiat de efectele cauzei legale de reducere a pedepsei. Premisa de la care a pornit instanţa de trimitere este aceea a unei hotărâri definitive prin care, în cauza iniţială, s-a reţinut, în favoarea martorului denunţător, beneficiul reducerii la jumătate a limitelor speciale de pedeapsă.

Considerentele avute în vedere de instanţa de sesizare reflectă însă o abordare de principiu a problematicii în discuţie, solicitându-se evaluarea în ansamblu a efectelor cauzei de atenuare asupra oricărei infracţiuni concurente judecate separat, fără a se distinge în funcţie de caracterul definitiv al hotărârii pronunţate în dosarul în care autorul denunţului a beneficiat, anterior, de reducerea la jumătate a limitelor de pedeapsă.

Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie apreciază că, din perspectiva admisibilităţii aplicării normei supuse analizei în cauze penale diferite, având ca obiect infracţiuni concurente, caracterul definitiv al soluţiei prin care autorul denunţului a beneficiat deja de reducerea pedepsei nu are o influenţă decisivă. Esenţial este a se determina dacă efectele de diminuare obligatorie a limitelor pedepsei, ca urmare a denunţării şi facilitării identificării participanţilor la infracţiuni grave, pot fi

extinse şi la cauze distincte de cea în considerarea căreia martorul participant la o infracţiune a formulat denunţul, indiferent de stadiul procesual al acestor cauze.

În coordonatele de analiză astfel determinate, se constată că dispoziţiile art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată, reprezintă, conform expunerii de motive la acest act normativ, un instrument eficient pentru combaterea infracţiunilor grave, prin determinarea persoanelor care deţin informaţii decisive cu privire la săvârşirea unor astfel de infracţiuni să furnizeze aceste informaţii organelor judiciare.

Instituţia reglementată de norma supusă interpretării are natura juridică a unei cauze legale speciale de reducere a pedepsei, cu caracter personal, a cărei aplicabilitate este condiţionată de îndeplinirea cumulativă a unor cerinţe referitoare la: calitatea persoanei care o invocă, conduita procesuală pe care trebuie să o adopte aceasta şi stadiul cauzei în care se urmăreşte producerea efectelor atenuante de pedeapsă.

Astfel, din perspectiva exigenţelor relative la persoana beneficiarului, cauza de atenuare analizată poate fi invocată de către persoana care are, cumulativ, atât calitatea de martor, furnizor al unor informaţii şi date cu caracter determinant în soluţionarea cauzelor privind infracţiuni grave, în înţelesul dat acestei din urmă noţiuni de art. 2 lit. h) din lege, cât şi calitatea de persoană care, la rândul său, a săvârşit o infracţiune.

Categoria cerinţelor ce ţin de conduita beneficiarului efectelor cauzei legale de reducere a pedepsei subsumează, pe de o parte, formularea, de către martorul participant la o infracţiune, a unui denunţ împotriva altor persoane care au săvârşit infracţiuni grave şi, pe de altă parte, facilitarea, de către acelaşi martor denunţător, a identificării şi tragerii la răspundere penală a persoanelor denunţate. Ambele cerinţe au caracter cumulativ, simplul denunţ formulat de persoana prevăzută la art. 2 lit. a) pct. 1 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată, neurmat de o atitudine activă de facilitare a identificării persoanelor denunţate şi tragerii lor la răspundere penală, fiind insuficient pentru valorificarea beneficiului consacrat de art. 19 din Legea privind protecţia martorilor, republicată.

În fine, recunoaşterea efectelor cauzei de atenuare analizate reclamă intervenirea unei atitudini active a martorului, concretizată atât în denunţarea, cât şi în facilitarea tragerii la răspundere penală a altor persoane, cel mai târziu până la data judecării definitive a cauzei având ca obiect infracţiunea comisă de martorul însuşi. Legea stabileşte, astfel, un reper temporal maximal, denunţul şi colaborarea celui interesat putând interveni în orice alt moment anterior, fără a avea relevanţă dacă el este plasat „înaintea urmăririi penale”, „în timpul urmăririi penale” sau „în timpul judecăţii”.

Anterior publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Deciziei nr. 67 din 26 februarie 2015 a Curţii Constituţionale, sfera de aplicare a cauzei de reducere a pedepsei reglementată de art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor era limitată suplimentar, prin recunoaşterea efectelor sale specifice numai asupra pedepselor aplicate martorului denunţător pentru infracţiunile grave comise, în înţelesul dat acestei sintagme de art. 2 lit. h) din lege.

Drept urmare, martorul aflat în situaţia prevăzută de art. 2 lit. a) pct. 1 din lege putea beneficia de reducerea la jumătate a limitelor legale ale pedepsei exclusiv în ipoteza în care infracţiunile comise de el aveau, la rândul lor, caracter grav, în înţelesul legii speciale. Efectele cauzei legale analizate nu puteau fi extinse asupra faptelor nesubsumate categoriei de infracţiuni prevăzute de art. 2 lit. h) din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată,

indiferent dacă ele reprezentau fapte unice comise de martorul denunţător sau fapte concurente cu alte infracţiuni grave.

Subsecvent publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Deciziei nr. 67/2015 a Curţii Constituţionale, sfera de incidenţă a prevederilor art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor a fost mult extinsă, efectul atenuant al denunţului formulat de martorul participant la o faptă penală producându-se, în măsura întrunirii tuturor cerinţelor legale, asupra oricărei infracţiuni comise de acesta, indiferent de natura sau gravitatea sa.

În contextul normativ astfel configurat, se identifică două ipoteze principale de aplicare a cauzei legale de reducere a pedepsei pentru infracţiuni concurente.

I. O primă ipoteză este cea a existenţei unei cauze penale unice, având ca obiect una sau mai multe infracţiuni concurente comise de martorul autor al unui denunţ conform exigenţelor art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată.

În această ipoteză, nu se ridică probleme de interpretare şi aplicare a normei legale. Constatarea întrunirii tuturor cerinţelor legale cumulative, referitoare la persoana şi conduita martorului, precum şi la stadiul procesual al cauzei în care acesta este urmărit sau judecat, va determina atribuirea deplină a beneficiului reducerii la jumătate a limitelor speciale de pedeapsă, pentru toate infracţiunile comise de martor şi care fac obiectul urmăririi penale sau judecăţii în cauza respectivă.

II. O ipoteză distinctă este aceea a unor cauze penale separate, aflate în diferite stadii procesuale şi având ca obiect infracţiuni concurente comise de aceeaşi persoană. Aceasta este ipoteza care a generat şi problema de drept ridicată, în speţă, de către instanţa de trimitere şi a cărei dezlegare face obiectul propriu-zis al mecanismului de unificare a practicii judiciare astfel declanşat.

În această ipoteză, se pot identifica două subcategorii de cauze penale, în care efectele cauzei legale de reducere a pedepsei prevăzute de art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată, se produc diferenţiat, în funcţie de particularităţile procedurilor parcurse.

II.a) Astfel, o primă ipoteză este aceea a unei cauze penale având ca obiect mai multe infracţiuni concurente săvârşite de martorul denunţător şi în care acesta din urmă a adoptat atitudinea de denunţare şi facilitare prevăzută de legea protecţiei martorilor, dar în care organul judiciar a dispus disjungerea pentru una sau mai multe infracţiuni concurente, în condiţiile legii.

În această situaţie, cauza legală de reducere îşi va produce pe deplin efectele atenuante asupra tuturor infracţiunilor comise de martorul denunţător, indiferent de momentul soluţionării definitive a cauzelor formate prin disjungere.

Opţiunea organului judiciar de a cerceta sau, după caz, a judeca separat unele dintre faptele care au făcut obiectul unitar al cauzei iniţiale are la bază, în principal, raţiuni de ordin administrativ, ce ţin de asigurarea condiţiilor propice desfăşurării optime şi cu celeritate a procesului penal.

Între măsura procesuală a disjungerii, pe de o parte, şi conduita martorului participant la o infracţiune, de a denunţa şi facilita angajarea răspunderii penale a altor persoane, pe de altă parte, nu există o relaţie de condiţionalitate sau de dependenţă; măsura disjungerii are, ca fundament şi finalitate, raţiuni de optimizare administrativă a soluţionării unei cauze penale, spre deosebire de demersul martorului denunţător, care este bazat pe un proces individual, subiectiv, de conştientizare a necesităţii combaterii infracţiunilor grave prin devoalarea existenţei şi autorilor lor, având ca finalitate obţinerea, de către martor, şi a unui beneficiu penal determinat, respectiv reducerea limitelor de pedeapsă pentru propriile infracţiuni comise.

Date fiind aceste particularităţi, măsura procesuală a disjungerii nu poate influenţa, eo ipso, nici existenţa şi nici semnificaţia juridică atenuantă a denunţului şi facilitării realizate de martorul autor al infracţiunilor concurente, judecate ulterior separat ca urmare exclusivă a disjungerii. Căinţa activă a autorului denunţului trebuie valorificată în mod real şi efectiv, în legătură cu toate infracţiunile comise de acesta şi cercetate în cauza în care s-a formulat denunţul, indiferent de parcursul procesual ulterior al acesteia, numai astfel asigurându-se finalitatea instituţiei reglementate de art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată.

A exclude infracţiunile ce fac obiectul disjungerii din sfera faptelor susceptibile a atrage o răspundere penală atenuată, bazată pe denunţ, echivalează cu a admite că aplicarea beneficiului de drept penal substanţial derivat din norma supusă analizei ar putea fi condiţionată sau influenţată de factori străini de voinţa şi atitudinea procesuală a martorului, cum ar fi, de exemplu, diverse incidente procedurale, gradul de încărcare al activităţii organelor judiciare sau circumstanţe ce ţin de organizarea justiţiei. Or, o atare condiţionare contravine voinţei legiuitorului, exprimată în cuprinsul art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată, şi corectivelor ulterioare aduse de către Curtea Constituţională, prin Decizia nr. 67 din 26 februarie 2015.

II.b) O a doua ipoteză este aceea a cauzelor penale *„ab initio”* distincte, având ca obiect fapte săvârşite sau descoperite ulterior formulării denunţului prevăzut de art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată, dar aflate în concurs cu infracţiunile pentru care martorul denunţător a adoptat, anterior, conduita proprie cauzei de reducere a pedepsei analizate.

În această situaţie, efectele cauzei legale de reducere a limitelor de pedeapsă se vor produce numai asupra infracţiunilor ce fac (sau, după caz, vor face) obiectul unui dosar penal determinat, în considerarea căruia martorul a formulat denunţul. Aceste efecte nu se vor produce şi în alte cauze penale având ca obiect infracţiuni descoperite sau săvârşite ulterior denunţului, chiar dacă între toate acestea există un raport specific pluralităţii de infracţiuni sub forma concursului.

Raţiunea reducerii limitelor de pedeapsă ca efect al denunţării persoanelor care au săvârşit infracţiuni grave şi al facilitării tragerii lor la răspundere penală este esenţial legată de periculozitatea mai redusă ce caracterizează martorul care, subsecvent comiterii uneia sau mai multor infracţiuni, conştientizează importanţa devoalării faptelor grave comise de alte persoane şi acţionează în concordanţă cu această convingere, informând organele judiciare şi contribuind activ şi decisiv la identificarea şi tragerea la răspundere penală a participanţilor la acele infracţiuni.

Conduita autorului denunţului - participant, la rândul său, la săvârşirea unei fapte penale - are semnificaţia unei circumstanţe atenuante subsecvente comiterii uneia sau mai multor infracţiuni, respectiv a unei atitudini de căinţă parţial determinată de procesele psihice declanşate ca urmare a săvârşirii unor fapte penale şi de convingerea autorului că, prin formularea denunţului şi facilitarea identificării participanţilor la infracţiuni grave, va asigura nu doar tragerea acestora la răspundere penală, ci şi atenuarea propriei sale răspunderi, corespunzător unei înjumătăţiri a limitelor de pedeapsă.

Fiind esenţialmente orientată spre individualizarea uneia sau mai multor pedepse, aplicabile pentru fapte determinate comise de martor (fie descoperite deja de organele judiciare la data formulării denunţului, fie aduse la cunoştinţa acestora de către martorul însuşi), cauza legală de atenuare nu are, prin urmare, o existenţă juridică autonomă, ci este integrată unui proces penal determinat, având ca obiect fapte clar individualizate, comise de martorul denunţător la data formulării denunţului.

O atare concluzie este susţinută, sub un prim aspect, de interpretarea gramaticală a sintagmei „(...) şi care a comis o infracţiune, iar înaintea sau în timpul urmăririi penale ori al

judecăţii denunţă şi facilitează (...)" inserată în cuprinsul art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată. Prin folosirea conjuncţiei „iar" se relevă legătura de tip consecvenţional între infracţiunea comisă de martor (ce are, în contextul normativ analizat, semnificaţia unei cauze), pe de o parte, şi procesul penal declanşat pentru acea infracţiune (expresie a efectului produs), pe de altă parte.

Cauza penală aflată înaintea sau în timpul urmăririi penale sau al judecăţii poate fi numai acea cauză în care sunt sau vor fi cercetate ori judecate infracţiuni determinate, comise de către martor anterior, şi în considerarea cărora el a formulat un denunţ urmat, cumulativ, de facilitarea identificării participanţilor la infracţiuni grave, urmărind să beneficieze de reducerea la jumătate a limitelor de pedeapsă pentru propriile fapte. Stadiul procesual în care se află cauza penală respectivă nu prezintă relevanţă pentru rezolvarea problemei de drept supuse analizei, ea putându-se afla în faza premergătoare începerii urmăririi penale sau în orice altă fază ulterioară acestui moment, limita temporală maximă fiind aceea a pronunţării unei hotărâri definitive faţă de martor.

Concluzia este aceeaşi şi în ipoteza unei pluralităţi de cauze distincte având ca obiect infracţiuni concurente; martorul va beneficia de cauza de reducere pentru toate infracţiunile comise numai în măsura în care demersul său de denunţare şi facilitare a vizat, în mod efectiv, fiecare dintre cauzele în care sunt cercetate aceste infracţiuni, indiferent de stadiul lor procesual.

În al doilea rând, interpretarea logică a textului conduce la aceeaşi concluzie, a incidenţei cauzei de reducere a pedepsei exclusiv în dosarul (ori, după caz, dosarele) în care martorul a înţeles să se prevaleze de instituţia reglementată de art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată.

Numai grefat pe o atare relaţie consecvenţională între infracţiunea comisă de martor, pe de o parte, şi procesul penal aferent, declanşat ca urmare a săvârşirii ei, pe de altă parte, legiuitorul a conceput instituţia reducerii limitelor de pedeapsă ca efect al denunţului şi colaborării martorului cu organele judiciare. În absenţa unui atare proces penal, actual sau iminent, nu subzistă situaţia premisă pentru incidenţa art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată (respectiv matorul care are, în acelaşi timp, calitatea de participant la săvârşirea unei infracţiuni) şi nici finalitatea intrinsecă a demersului său, concretizată în obţinerea beneficiului reducerii la jumătate a limitelor de pedeapsă.

A recunoaşte efectele beneficiului consacrat normativ de art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată, şi în cazul infracţiunilor comise anterior datei formulării denunţului, dar nedescoperite la acea dată şi neavute în vedere la formularea denunţului, echivalează, în primul rând, cu ignorarea concluziilor desprinse din interpretarea logico-gramaticală a normei legale, astfel cum au fost anterior detaliate.

În al doilea rând, a admite incidenţa acestui beneficiu în cazul infracţiunilor concurente nedescoperite la data denunţului înseamnă a accepta, implicit, că legiuitorul a intenţionat să atribuie martorului care adoptă conduita prevăzută de art. 19 din lege beneficiul reducerii pedepsei într-un număr nedeterminat de cauze şi complet independent de conduita martorului denunţător în acele cauze.

O atare concluzie contravine voinţei legiuitorului care, urmărind să combată fenomenul infracţionalităţii grave, a înţeles să confere beneficiul diminuării obligatorii a limitelor de pedeapsă, pentru propriile fapte, infractorului care, în mod activ, dezvăluie organelor judiciare informaţii decisive pentru aflarea adevărului. Opţiunea legiuitorului reflectă, *inter alia*, recunoaşterea periculozităţii mai scăzute a persoanei denunţătorului şi a necesităţii de a valorifica semnificaţia juridică a acestui element circumstanţial în procesul de individualizare a pedepsei.

Tocmai de aceea, este dificil de admis subzistenţa efectivă a acestor raţiuni şi în ipoteza în care, de exemplu, denunţătorul devoalează organelor judiciare o unică infracţiune proprie, prevalându-se de incidenţa dispoziţiilor art. 19 din Legea nr. 682/2002, republicată, pentru această faptă, dar trece sub tăcere un număr semnificativ de infracţiuni mult mai grave deja comise. A recunoaşte efectele de diminuare a limitelor de pedeapsă şi în cazul acestor din urmă infracţiuni, cercetate ulterior, înseamnă a ignora însăşi raţiunea introducerii în legislaţie a cauzei de reducere a pedepsei analizată, legată esenţial de periculozitatea mai redusă a celui care conştientizează efectele pozitive ale combaterii fenomenului infracţional şi acţionează, cu bună-credinţă, concordant acestei convingeri.

A fortiori, a recunoaşte efectele beneficiului consacrat normativ de art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată, şi asupra pedepselor aplicate pentru infracţiuni concurente comise de către martor ulterior datei denunţului, echivalează cu a încuraja participantul la o infracţiune care a formulat, anterior, un denunţ pentru alte infracţiuni grave, să persiste în conduita de nesocotire a ordinii de drept şi să comită, la rândul său, alte fapte penale, cu un grad de pericol social chiar mult sporit. Or, o atare concluzie este inacceptabilă şi reclamă, o dată în plus, interpretarea dispoziţiilor art. 19 în sensul în care norma consacră o cauză legală de reducere a pedepsei cu aplicare limitată la cauza în legătură cu care a intervenit atitudinea de denunţare şi facilitare a martorului care a săvârşit o infracţiune, nu şi în cauze distincte, chiar dacă au ele ca obiect infracţiuni concurente.

Pentru considerentele expuse, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie urmează a admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanţa - Secţia penală şi pentru cauze penale cu minori şi de familie în Dosarul nr. 17.774/212/2013/a2, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept: „Dacă în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, în condiţiile în care inculpatul a facilitat identificarea şi tragerea la răspundere penală a persoanei denunţate într-o altă cauză penală şi a beneficiat de reducerea la jumătate a limitelor de pedeapsă, efectele dispoziţiei penale menţionate se aplică tuturor cauzelor penale aflate pe rolul instanţelor de judecată, fără nicio limitare”.

Va stabili că efectele cauzei legale de reducere a pedepsei prevăzute de art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecţia martorilor, republicată, se produc exclusiv în cauza penală determinată, având ca obiect una sau mai multe infracţiuni comise de persoana care, înaintea sau pe parcursul urmăririi penale ori al judecăţii acelei cauze, a denunţat şi facilitat tragerea la răspundere penală a participanţilor la săvârşirea unor infracţiuni grave; autorul denunţului nu poate beneficia de reducerea la jumătate a limitelor speciale de pedeapsă în cauze penale distincte, chiar dacă au ca obiect infracţiuni concurente comise de acesta. [...]

2) Decizia nr. 5/2018, publicată în M. Of. nr. 355 din 24 aprilie 2018

Soluţia: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău - Secţia penală şi pentru cauze cu minori şi de familie în Dosarul nr. 8.618/279/2016, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: „Ce se înţelege prin termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) teza a II-a din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice, în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal privind infracţiunea de părăsire a locului accidentului?”.*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal privind infracţiunea de părăsire a locului accidentului, stabileşte că termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) teza a II-a din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice, republicată, se interpretează în sensul de „leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii unei persoane, a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale (cel puţin o zi) ori printr-una din urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) lit. a), c), d) şi e) din Codul penal”.

Considerente:

[...] B. Referitor la chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită:

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal privind infracţiunea de părăsire a locului accidentului, termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) teza a II-a din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, se interpretează în sensul de „leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii unei persoane, a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale (cel puţin o zi) ori printr-una din urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) lit. a), c), d) şi e) din Codul penal.”

Infracţiunea de părăsire a locului accidentului este prevăzută de art. 338 alin. (1) din Codul penal şi se regăseşte în titlul VII - Infracţiuni contra siguranţei publice, capitolul II - Infracţiuni contra siguranţei circulaţiei pe drumurile publice.

Astfel, conform art. 338 alin. (1) din Codul penal:

„Părăsirea locului accidentului, fără încuviinţarea poliţiei sau a procurorului care efectuează cercetarea locului faptei, de către conducătorul vehiculului sau de către instructorul auto, aflat în procesul de instruire, ori de către examinatorul autorităţii competente, aflat în timpul desfăşurării probelor practice ale examenului pentru obţinerea permisului de conducere, implicat într-un accident de circulaţie, se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani.”

Sintagma „accident de circulaţie” este definită de dispoziţiile art. 75 lit. a)-c) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, ca fiind „evenimentul care întruneşte cumulativ următoarele condiţii:

a) s-a produs pe un drum deschis circulaţiei publice ori şi-a avut originea într-un asemenea loc;

b) a avut ca urmare decesul, rănirea uneia sau a mai multor persoane ori avarierea a cel puţin unui vehicul sau alte pagube materiale;

c) în eveniment a fost implicat cel puţin un vehicul în mişcare”.

Potrivit cauzei justificative speciale prevăzute de art. 338 alin. (3) lit. a) din Codul penal: „Nu constituie infracţiune părăsirea locului accidentului când: a) în urma accidentului s-au produs doar pagube materiale”.

Per a contrario, fapta constituie infracţiune numai în ipoteza în care accidentul produce consecinţe vătămătoare asupra unei persoane.

Dispoziţiile art. 338 alin. (3) lit. b) -d) din Codul penal prevăd şi alte împrejurări în care fapta nu constituie infracţiune (cauze de tipicitate negativă sau de excludere a infracţiunii):

- conducătorul vehiculului, în lipsa altor mijloace de transport, transportă el însuşi persoanele rănite la cea mai apropiată unitate sanitară în măsură să acorde asistenţă medicală necesară şi la care a declarat datele personale de identitate şi numărul de înmatriculare sau înregistrare a vehiculului condus, consemnate într-un registru special, dacă se înapoiază imediat la locul accidentului;

- conducătorul autovehiculului cu regim de circulaţie prioritară anunţă de îndată poliţia, iar după terminarea misiunii se prezintă la sediul unităţii de poliţie pe a cărei rază de competenţă s-a produs accidentul, în vederea întocmirii documentelor de constatare;

- victima părăseşte locul faptei, iar conducătorul de vehicul anunţă imediat evenimentul la cea mai apropiată unitate de poliţie.

Obiectul juridic principal al infracţiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal este reprezentat de relaţiile sociale privind siguranţa circulaţiei pe drumurile publice, care presupun prezenţa la faţa locului a celui implicat în accidentul rutier. În subsidiar sunt protejate şi relaţiile sociale privind înfăptuirea justiţiei, întrucât părăsirea locului accidentului poate impieta asupra stabilirii modului în care s-a produs accidentul, dar şi asupra tragerii la răspundere a persoanelor vinovate.

Infracţiunea are o situaţie premisă ce constă în producerea unui accident de circulaţie.

Elementul material al laturii obiective a infracţiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal constă în acţiunea de părăsire a locului accidentului, care se poate realiza în două modalităţi, respectiv printr-un act de comisiune, ce presupune plecarea efectivă de la locul accidentului şi prin acte de omisiune - neîntoarcere la locul accidentului a persoanei care l-a părăsit legal, în baza dispoziţiilor art. 338 alin. (3) lit. b) şi c) din Codul penal ori neoprirea la locul accidentului.

Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru relaţiile sociale privitoare la siguranţa circulaţiei pe drumurile publice, dar şi pentru relaţiile sociale privind înfăptuirea justiţiei.

Legătura de cauzalitate între acţiunea incriminată de lege şi urmarea imediată nu mai trebuie dovedită, întrucât rezultă din materialitatea faptei.

În ce priveşte latura subiectivă se constată că fapta poate fi comisă cu intenţie, directă sau indirectă. Desigur, pentru a fi întrunite elementele constitutive ale infracţiunii, autorul trebuie să aibă şi reprezentarea „rănirii" uneia sau a mai multor persoane (deşi această urmare a accidentului se produce din culpă), căci, independent de comiterea infracţiunii de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 196 din Codul penal, „rănirea" constituie o condiţie de tipicitate a infracţiunii de părăsirea locului accidentului prevăzută de art. 338 alin. (1) din Codul penal.

Este important să nu se facă o confuzie între: pe de o parte, elementul material al infracţiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal, care constă în părăsirea fără încuviinţare a locului accidentului şi care se comite cu intenţie directă sau indirectă, iar, pe de altă parte, producerea accidentului de circulaţie, care constituie situaţia premisă a infracţiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal şi care, întotdeauna, are loc din culpă. De asemenea, urmarea imediată a infracţiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal, care constă într-o stare de pericol, nu trebuie confundată cu urmările produse prin accidentul de circulaţie (deces, rănirea uneia sau a mai multor persoane).

Dispoziţiile art. 338 alin. (1) din Codul penal nu prevăd cu exactitate condiţiile în care producerea unui accident de circulaţie generează obligaţia de a nu părăsi locul accidentului, aşa

încât definirea acestei infracţiuni se face prin trimitere la legislaţia extrapenală, respectiv Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, care constituie reglementarea-cadru în materia circulaţiei pe drumurile publice.

Drept urmare, elementele de tipicitate ale infracţiunii de părăsirea locului accidentului sunt stabilite prin interpretarea sistematică a prevederilor relevante din cele două acte normative.

Astfel, dispoziţiile art. 338 alin. (1) din Codul penal se completează cu art. 75 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice, republicată, cu modificările şi completările ulterioare -, în ce priveşte definiţia „accidentului de circulaţie". Luând în considerare cauza justificativă specială prevăzută de art. 338 alin. (3) lit. a) din Codul penal, rezultă că situaţia premisă a infracţiunii are în vedere, în mod necesar, consecinţe vătămătoare constând în decesul sau rănirea uneia sau a mai multor persoane.

Aşa fiind, infracţiunea de părăsire a locului accidentului, în accepţiunea art. 338 alin. (1) din Codul penal cu referire la art. 75 lit. b) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, nu poate fi considerată săvârşită cu întrunirea tuturor elementelor de tipicitate decât atunci când este realizată şi cerinţa obiectivă a rănirii, ce caracterizează, alături de alte elemente, situaţia premisă a acestei infracţiuni.

Noţiunea de „rănire" nu are o definiţie juridică. Nu este explicată în Codul penal în titlul X - Înţelesul unor termeni sau expresii în legea penală şi nici în cuprinsul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului, nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice, republicată, cu modificările şi completările ulterioare. Pe de altă parte, această noţiune nu a dobândit un înţeles juridic, consacrat în doctrină sau prin jurisprudenţă (problema are caracter de noutate, fiind determinată de modificarea tiparului de incriminare a infracţiunii de părăsirea locului accidentului, prin reglementarea acesteia în art. 338 din Codul penal).

Prin această modificare a infracţiunii de părăsire a locului accidentului, odată cu intrarea în vigoare a Noului Cod penal, legiuitorul a ales să nu utilizeze noţiuni consacrate, prin referire la urmările specifice infracţiunilor contra integrităţii corporale sau sănătăţii [art. 193 alin. (1) din Codul penal - lovirea sau alte violenţe; art. 196 din Codul penal - vătămarea corporală din culpă, care face trimitere la urmările prevăzute de art. 193 alin. (2) din Codul penal - lovirea sau alte violenţe şi la art. 194 din Codul penal - vătămarea corporală].

Anterior, conform art. 89 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, condiţiile accidentului de circulaţie erau prevăzute chiar în conţinutul normei de incriminare: „accident de circulaţie în urma căruia a rezultat uciderea sau vătămarea integrităţii corporale ori a sănătăţii uneia sau mai multor persoane ori dacă accidentul s-a produs ca urmare a unei infracţiuni".

Se constată, aşadar, că, în vechea reglementare, legiuitorul a utilizat sintagma vătămarea integrităţii corporale ori a sănătăţii unei persoane care, prin Decizia în interesul legii nr. LXVI/2007 (66/2007) - publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 537 din 16 iulie 2008, a fost interpretată în sensul că se referă doar la vătămările ce necesită pentru vindecare îngrijiri medicale mai mari de 10 zile, precum şi la celelalte urmări prevăzute în art. 182 alin. 2 din Codul penal din 1968, care reglementa infracţiunea de vătămare corporală gravă.

Prin introducerea art. 338 alin. (1) din Codul penal, tiparul de incriminare a infracţiunii de părăsire a locului accidentului a fost modificat prin eliminarea necesităţii ca în urma accidentului să fi rezultat uciderea sau vătămarea integrităţii corporale ori a sănătăţii uneia sau a mai multor persoane ori ca acesta să se fi produs ca urmare a unei infracţiuni. Elementele de caracterizare a accidentului de circulaţie nu au mai fost prevăzute în Codul penal, urmând să se aplice dispoziţiile

art. 75 lit. b) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

Dată fiind această modificare legislativă, dar şi modificarea conţinutului constitutiv al infracţiunilor de vătămare corporală şi vătămare corporală din culpă, la care decizia pronunţată în interesul legii făcea trimitere, luând în considerare dispoziţiile art. 474^1 din Codul de procedură penală, se constată că Decizia pronunţată în recurs în interesul legii nr. LXVI/2007 (66/2007) nu mai produce efecte. Drept urmare, dezlegarea dată prin această decizie nu mai este aplicabilă în interpretarea normei de incriminare cuprinsă în art. 338 alin. (1) din Codul penal.

Faptul că, potrivit legii noi, legiuitorul a ales să nu mai condiţioneze existenţa infracţiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal de vătămare a integrităţii corporale ori a sănătăţii uneia sau mai multor persoane nu constituie un argument concludent în sensul că a dorit să extindă incidenţa infracţiunii la orice accident de circulaţie, indiferent de gravitatea şi urmările acestuia. Intenţia legiuitorului nu poate fi interpretată în sensul unei extinderi nelimitate, indiferent de caracterizarea accidentului de circulaţie, căci noile condiţii nu au mai fost prevăzute în Codul penal, dar se regăsesc în dispoziţiile art. 75 lit. b) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

În realitate, legiuitorul a ales să impună limitele prevăzute de această normă specială, care reglementează condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească accidentul de circulaţie, printre care se regăseşte şi cea privind decesul sau rănirea uneia sau a mai multor persoane.

În altă ordine de idei, s-ar putea considera că definirea noţiunii de „rănire” se poate realiza prin interpretarea teleologică, respectiv prin raportare la valorile sociale protejate şi scopul incriminării. În acest sens sunt considerate relevante opiniile exprimate în doctrină referitor la infracţiunea prevăzută de art. 338 alin. (1) din Codul penal, potrivit cărora:

- „valoarea socială protejată se deduce din raţiunea incriminării. În principal se urmăreşte reprimarea unui comportament susceptibil să afecteze înfăptuirea justiţiei, prin îngreunarea aflării adevărului. În subsidiar, textul are ca obiectiv diminuarea consecinţelor accidentului de circulaţie prin implicarea activă a participantului la respectivul accident de circulaţie” (S. Bogdan, D. A. Şerban, G. Zlati, *Noul Cod penal, Partea specială. Analize, explicaţii, comentarii. Perspectiva clujeană,* Ed. Universul juridic, Bucureşti, 2014, pag. 612);

- „cuprinderea unor asemenea fapte în sfera ilicitului penal a fost necesară, altfel siguranţa circulaţiei pe drumurile publice ar fi fost periclitată în mod indirect prin posibilitatea participanţilor la un accident rutier de a (...) pleca de la locul faptei, îngreunând astfel sau făcând imposibilă tragerea la răspundere (penală sau civilă) a persoanelor vinovate” (C. Rotaru în *Curs universitar, Drept penal. Partea specială II, Curs tematic,* Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2016, pag. 433).

Pornind de la obiectul juridic al infracţiunii de părăsire a locului accidentului şi de la raţiunea incriminării - inclusiv prezervarea mijloacelor de probă care să permită tragerea la răspundere a persoanelor vinovate de producerea accidentului, s-ar putea considera că prin introducerea art. 338 alin. (1) din Codul penal, legiuitorul a înţeles să aibă în vedere orice urmări, inclusiv cele de o gravitate redusă, neevaluate printr-un număr de zile de îngrijiri medicale (o opinie în acest sens a fost, de altfel, formulată în doctrină: C. Rotaru în *Curs universitar, Drept penal. Partea specială II, Curs tematic,* Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2016, pag. 436).

Totuşi, nu trebuie să se piardă din vedere că prioritară este regula interpretării gramaticale sau literale (ce implică analiza textului de lege), că dispoziţiile de drept penal sunt de strictă interpretare şi, nu în ultimul rând, că trebuie să se ţină cont de necesitatea interpretării acestor

dispoziţii în acord cu respectarea principiului previzibilităţii normei de incriminare, cu atât mai mult cu cât, prin cele trei decizii mai sus-menţionate, Curtea Constituţională a stabilit că norma de incriminare cuprinsă în dispoziţiile art. 338 alin. (1) din Codul penal este constituţională, respectând condiţiile de previzibilitate.

Aplicând principiul interpretării după scopul normei (interpretare teleologică), s-ar putea considera că norma de incriminare vizează orice situaţie care ar putea genera o vătămare fizică a unei persoane.

Acesta poate constitui un argument de lege ferenda, însă, o atare concluzie este îndepărtată de conţinutul textului de lege în vigoare şi, implicit, de voinţa legiuitorului, care nu caracterizează accidentul de circulaţie de o manieră generală, prin referire la simpla implicare a unor persoane în evenimentul rutier, ci indică o urmare concretă - rănirea, ce reprezintă producerea unui rezultat vătămător pentru integritatea corporală a uneia sau a mai multor persoane.

În acest context este considerat relevant şi punctul de vedere al specialiştilor Facultăţii de Drept din cadrul Universităţii „Nicolae Titulescu" din Bucureşti, potrivit căruia: „condiţiile principiului legalităţii incriminării vizează, inter alia, necesitatea ca interpretarea legii penale să fie concordantă cu voinţa legiuitorului, adică să nu fie interpretată nici extensiv, nici restrictiv (lex stricta). Din esenţa principiului legalităţii rezultă că legea penală se interpretează restrictiv".

Or, interpretarea teleologică conduce la o concluzie contrazisă chiar de către textul analizat, aşa încât nu poate fi primită. Mergând pe această linie de gândire s-ar ajunge la concluzia că, exceptând situaţiile prevăzute de art. 338 alin. (3) din Codul penal, obligaţia conducătorului vehiculului de a nu părăsi locul unde s-a produs evenimentul rutier ar fi nelimitată, căci, pentru a evita tragerea la răspundere penală, indiferent de urmările aparente ale accidentului, conducătorul vehiculului ar trebui să nu părăsească locul unde s-a produs evenimentul rutier, pentru ca, mai apoi, să se stabilească dacă a avut loc sau nu un accident de circulaţie în sensul art. 338 alin. (1) din Codul penal cu referire la art. 75 lit. b) teza a II-a din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

Prioritar, înainte de aplicarea oricărei alte metode de interpretare a dispoziţiei legale, se impune interpretarea literală, pornind de la sensul cuvintelor folosite.

În conformitate cu art. 37 alin. (2) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările şi completările ulterioare: „dacă o noţiune sau un termen nu este consacrat sau poate avea înţelesuri diferite, semnificaţia acestuia în context se stabileşte prin actul normativ ce le instituie, în cadrul dispoziţiilor generale sau într-o anexă destinată lexicului respectiv, şi devine obligatoriu pentru actele normative din aceeaşi materie."

Cum nu este vorba despre utilizarea unei terminologii juridice, înţelesul noţiunii de rănire nefiind explicat prin norme de drept substanţial penal şi nici consacrat în doctrină sau prin jurisprudenţă, definirea acestui termen utilizat într-o prevedere legală de incriminare nu poate fi alta decât cea din limbajul obişnuit, pornind de la înţelesul curent al noţiunii.

Această concluzie este susţinută şi de prevederile art. 36 alin. (3) şi (4) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, potrivit cărora termenii de specialitate pot fi utilizaţi numai dacă sunt consacraţi în domeniul de activitate la care se referă reglementarea; redactarea textelor se face prin folosirea cuvintelor în înţelesul lor curent din limba română modernă, cu evitarea regionalismelor; redactarea este subordonată dezideratului înţelegerii cu uşurinţă a textului de către destinatarii acestuia.

Drept urmare, împrejurarea că în cazul infracţiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal, pentru a indica urmările accidentului de circulaţie, legiuitorul nu a folosit niciunul din termenii care se regăsesc în conţinutul infracţiunilor contra integrităţii corporale sau sănătăţii (lovire, suferinţe fizice, leziuni traumatice, vătămare corporală, vătămarea integrităţii corporale), nu este un argument pentru a considera că sensul noţiunii de rănire este unul extrem de larg, care include orice suferinţă fizică ce a fost cauzată unei persoane, indiferent de tipul, intensitatea sau gravitatea acesteia.

Dimpotrivă, potrivit Dicţionarului explicativ al limbii române, rana este vătămare de o anumită intensitate, respectiv o „ruptură internă sau exterioară a ţesutului unei fiinţe vii, sub acţiunea unui agent distrugător; leziune, plagă". În plus, faptul că legiuitorul nu a folosit noţiuni cu înţeles mai larg, de tipul „lovire" - consacrat în art. 193 alin. (1) din Codul penal, ce constituie urmarea cea mai uşoară (minimală) a unei agresiuni corporale, conduce la concluzia că urmarea la care art. 338 alin. (1) din Codul penal face trimitere la art. 75 lit. b) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, presupune o anumită specificitate şi gravitate.

Diferenţele de înţeles între noţiuni, astfel cum sunt definite în Dicţionarul explicativ al limbii române, evidenţiază faptul că rănirea constituie o vătămare fizică de o anumită consistenţă, diferită de simpla lovire sau de rezultatul acţiunii de lovire, ceea ce conduce la concluzia că, pentru a caracteriza accidentul de circulaţie, legiuitorul nu a avut în vedere suferinţele fizice minore.

Aceste diferenţe sunt evidenţiate de definiţiile date în Dicţionarul explicativ al limbii române, după cum urmează:

LOVIRE, loviri, s. f. Acţiunea de a (se) lovi şi rezultatul ei. ♦ Infracţiune care constă în atingerea corpului unei persoane prin acte de violenţă fizică.

LOVI, lovesc, vb. IV. 1. Tranz., intranz. şi refl. A (se) atinge cu putere, a (se) izbi. ♦ Tranz. A bate. ♦ Tranz. Fig. A aduce prejudicii, pagube; a atinge, a leza. 2. Tranz. şi refl. A (se) atinge (fără violenţă). 3. Refl. A da peste o piedică, a se împiedica, a se izbi de ... ◊ Expr. A se lovi cu capul de pragul de sus = a dobândi experienţă în urma unor întâmplări nefericite. 4. Tranz. A izbi drept în ţintă cu un proiectil, cu o săgeată etc. 5. Refl. recipr. (Înv.; despre ţări, terenuri etc.) A se învecina. 6. Tranz. (Despre stări fiziologice, boli etc.) A veni brusc asupra cuiva, a cuprinde, a apuca, a copleşi. 7. Refl. recipr. (Înv.) A se asemăna, a se potrivi. ◊ Expr. A se lovi ca nuca-n perete = a nu se potrivi deloc. 8. Tranz. (Înv.) A ataca. ♦ Refl. recipr. A se lupta. - Din sl. loviti „a vâna, a prinde, a pescui".

A LOVI esc 1. tranz. 1) A atinge cu putere. 2) A atinge în mod violent (şi repetat), producând durere (cu mâna sau cu un obiect). 3) A atinge din întâmplare (fără violenţă). RĂNIRE, răniri, s. f. Acţiunea de a (se) răni şi rezultatul ei. - V. răni.

RĂNIRE s. (MED.) (livr.) lezare, (pop.) vătămare.

RANĂ, răni, s. f. 1. Ruptură internă sau exterioară a ţesutului unei fiinţe vii, sub acţiunea unui agent distrugător; leziune, plagă.

RUPTURĂ, rupturi, s. f. 1. Faptul de a se rupe; întrerupere a continuităţii materiei.

RUPE, rup, vb. III. 1. Tranz. A distruge continuitatea unui material solid sub acţiunea unor solicitări mecanice; a despărţi (intenţionat) un obiect în două sau în mai multe bucăţi

RĂNI, rănesc, vb. IV. Tranz. şi refl. A(-şi) face o rană, a (se) vătăma. ♦ Tranz. Fig. A produce cuiva o durere morală, a-l îndurera sufleteşte; a jigni, a ofensa. - Din sl. raniti.

A RĂNI esc tranz. 1) A vătăma printr-o rană; a leza; a traumatiza. 2) fig. A îndurera printr-o traumă psihică; a traumatiza. / < sl. Raniti

RĂNI vb. (MED.) (livr.) a (se) leza, (rar) a (se) vulnera, (pop.) a (se) vătăma, (reg.) a (se) săgni, (Transilv. şi Ban.) a (se) prizări, (înv.) a (se) plăgui. (S-a la mână.).

Drept urmare, noţiunea de rănire din art. 75 lit. b) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, nu poate avea ca înţeles orice suferinţă fizică ori atingerea minimă adusă integrităţii corporale sau sănătăţii unei persoane, indiferent de gravitate, sau orice tip de leziune.

Deşi gravitatea leziunilor traumatice produse sau afectarea sănătăţii victimei nu este condiţionată, în mod expres, de evaluarea prin zile de îngrijiri medicale necesare pentru vindecare, terminologia folosită de legiuitor conduce la concluzia că este vorba despre o consecinţă de o anumită gravitate, superioară ca intensitate urmării specifice acţiunii de lovire sau alte violenţe prevăzută de art. 193 alin. (1) din Codul penal, deci, pentru a fi îndeplinită cerinţa prevăzută de art. 75 lit. b) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, este necesar să se stabilească, cel puţin, producerea unei leziuni traumatice cuantificată printr-un număr de zile de îngrijiri medicale, ceea ce ar corespunde urmărilor specifice infracţiunii prevăzute de art. 193 alin. (2) din Codul penal.

O asemenea concluzie a fost exprimată şi în doctrină, în sensul că „noţiunea de rănire subliniază ideea de leziune corporală, motiv pentru care ar trebui să existe cel puţin o zi de îngrijiri medicale în ceea ce o priveşte pe victimă, astfel încât fapta să fie tipică. Credem că aceasta este singura interpretare raţională. Rănirea este mai aproape de leziunea traumatică prevăzută de art. 193 alin. (2) NCP - Noul cod penal, s.n., o simplă echimoză nu implică per se necesitatea unor îngrijiri medicale” (S. Bogdan, D. A. Şerban, G. Zlati, *Noul Cod penal, Partea specială. Analize, explicaţii, comentarii. Perspectiva clujeană,* Ed. Universul juridic, Bucureşti, 2014, pag. 614).

În concluzie, „rănirea”, în sensul dispoziţiilor art. 338 alin. (1) cu referire la art. 75 lit. b) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, nu constă în orice suferinţă fizică, ci, cel puţin, în leziuni traumatice sau în afectarea sănătăţii unei persoane, urmări a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale (cel puţin o zi), după caz, în una din urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) lit. a), c), d) şi e) din Codul penal.

Această interpretare corespunde sensului comun al termenului de „rănire”, astfel cum este enunţat de Dicţionarul explicativ al limbii române, ceea ce asigură respectarea condiţiei de previzibilitate a legii penale, având în vedere că noţiunea de „rănire” reprezintă un reper obiectiv de conformare a conduitei destinatarului normei de incriminare. Drept urmare, nu se poate considera că prin această explicitare a normei de incriminare, obligaţia de a nu părăsi locul accidentului ar fi lăsată la liberul arbitru al conducătorului auto.

Modalitatea de dovedire a producerii acestor urmări ce caracterizează accidentul de circulaţie ca situaţie premisă (latura obiectivă a infracţiunii), dar şi a posibilităţii inculpatului de a constata existenţa urmărilor (latura subiectivă a infracţiunii) constituie chestiuni ce ţin de stabilirea situaţiei de fapt în fiecare caz în parte, respectiv de analiza materialului probator, ce trebuie efectuate de instanţa de judecată învestită cu respectiva cauză, fără să aibă legătură cu definirea, la nivel abstract, a tiparului de incriminare a infracţiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal. Drept urmare, aceste chestiuni nu pot face obiectul dezlegării unor chestiuni de drept, conform art. 475 din Codul de procedură penală.

De lege ferenda se impune intervenţia legiuitorului, fie prin modificarea art. 338 alin. (1) din Codul penal, prin menţionarea în conţinutul normei de incriminare a tuturor elementelor de

tipicitate, inclusiv a consecinţelor accidentului de circulaţie, fie prin definirea noţiunii de „rănire” în titlul X - Înţelesul unor termeni sau expresii în legea penală.

Necesitatea acestui demers este susţinută şi de raţiuni de tehnică legislativă, cu atât mai mult cu cât, spre deosebire de art. 338 alin. (1) din Codul penal, în care nu se menţionează urmările accidentului de circulaţie, în conţinutul alin. (2) al aceluiaşi articol, care reglementează infracţiunea de modificare a stării locului sau de a şterge urmele accidentului de circulaţie (sancţionată cu aceeaşi pedeapsă), se face vorbire expresă de vătămarea integrităţii corporale ori a sănătăţii uneia sau mai multor persoane. [...]

3) Decizia nr. 7/2018, publicată în M. Of. nr. 548 din 2 iulie 2018

Soluţia: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a II-a penală, în Dosarul nr. 16.205/299/2017 (3.358/2017), prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „în interpretarea dispoziţiilor art. 55[1] din Legea nr. 254/2013, pentru determinarea restului de pedeapsă rămas neexecutat în vederea aplicării tratamentului sancţionator de la art. 104 alin. (2) coroborat cu art. 43 alin. (1) din Codul penal, trebuie recalculată, începând cu data de 24.07.2012, «perioada executată efectiv» din pedeapsa din executarea căreia inculpatul a fost liberat condiţionat anterior intrării în vigoare a Legii nr. 169/2017 (prin considerarea ca executate, suplimentar, a 6 zile din pedeapsa aplicată pentru fiecare perioadă de 30 de zile executate în condiţii necorespunzătoare), cu efectul micşorării restului rămas neexecutat din pedeapsa anterioară”.*

Stabileşte că, în interpretarea dispoziţiilor art. 55[1] din Legea nr. 254/2013, pentru determinarea restului de pedeapsă rămas neexecutat în vederea aplicării tratamentului sancţionator de la art. 104 alin. (2) coroborat cu art. 43 alin. (1) din Codul penal, trebuie recalculată, începând cu data de 24.07.2012 - perioada executată efectiv din pedeapsa din a cărei executare a fost dispusă liberarea condiţionată anterior intrării în vigoare a Legii nr. 169/2017 prin considerarea ca executate suplimentar a zilelor calculate ca executate în considerarea condiţiilor de detenţie necorespunzătoare.

Considerente:

[...] II. Cu privire la chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită:

Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie constată că, în conformitate cu dispoziţiile art. 55[1] alin. (1) din Legea nr. 254/2013, introduse prin Legea nr. 169/2017, dispoziţii care reglementează „compensarea în cazul cazării în condiţii necorespunzătoare”, la calcularea pedepsei executate efectiv se are în vedere, indiferent de regimul de executare a pedepsei, ca măsură compensatorie, şi executarea pedepsei în condiţii necorespunzătoare, caz în care, pentru fiecare perioadă de 30 de zile executate în condiţii necorespunzătoare, chiar dacă acestea nu sunt consecutive, se consideră executate, suplimentar, 6 zile din pedeapsa aplicată.

În temeiul dispoziţiilor art. 55[1] alin. (8) din Legea nr. 254/2013, perioada pentru care se acordă zile considerate ca executate în compensarea cazării în condiţii necorespunzătoare se calculează începând cu 24 iulie 2012.

În cuprinsul dispoziţiilor art. 55[1] alin. (1) şi (8) din Legea nr. 254/2013, legiuitorul nu distinge, în acordarea măsurii compensatorii, între persoanele private de libertate aflate în executarea pedepsei închisorii la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 169/2017 şi persoanele

liberate condiţionat şi nu limitează aplicarea dispoziţiilor art. 55^1 alin. (1) şi (8) din Legea nr. 254/2013 la persoanele private de libertate aflate în executarea pedepsei închisorii la momentul intrării în vigoare a legii menţionate.

În consecinţă, în absenţa unui temei legal, persoanele liberate condiţionat anterior momentului intrării în vigoare a Legii nr. 169/2017 nu pot fi excluse din sfera de aplicare a dispoziţiilor art. 55^1 alin. (1) şi (8) din Legea nr. 254/2013, în ipoteza în care sunt incidente dispoziţiile art. 104 alin. (2) din Codul penal privitoare la revocarea liberării condiţionate.

Totodată, evoluţia procesului legislativ care a condus la adoptarea Legii nr. 169/2017 relevă, cu claritate, voinţa legiuitorului de a nu limita aplicarea dispoziţiilor art. 55^1 alin. (1) şi (8) din Legea nr. 254/2013 la persoanele private de libertate aflate în executarea pedepsei închisorii la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 169/2017 şi de a nu limita acordarea măsurii compensatorii la instituţia liberării condiţionate, aplicabilă ulterior intrării în vigoare a legii menţionate.

În acest sens se remarcă faptul că, în forma iniţială a proiectului legii, aprobată în Guvern, dispoziţiile privitoare la măsura compensatorie erau incluse în capitolul consacrat liberării condiţionate din Legea nr. 254/2013, iar iniţiatorul restrângea în mod explicit aplicabilitatea acestor dispoziţii la instituţia liberării condiţionate.

Modificările operate ulterior de legiuitor asupra formei iniţiale a proiectului, prin eliminarea reglementării măsurii compensatorii din capitolul consacrat liberării condiţionate şi includerea acestei reglementări în capitolul dedicat condiţiilor de detenţie, dar mai ales prin eliminarea referirii la liberarea condiţionată, reflectă voinţa acestuia de a nu restrânge aplicabilitatea dispoziţiilor art. 55^1 alin. (1) şi (8) din Legea nr. 254/2013 la persoanele private de libertate aflate în executarea pedepsei închisorii, care au vocaţia de a beneficia de liberarea condiţionată ulterior intrării în vigoare a legii menţionate.

Aşadar, excluderea persoanelor liberate condiţionat anterior, din sfera de aplicare a dispoziţiilor art. 55^1 alin. (1) şi (8) din Legea nr. 254/2013, atunci când devin incidente dispoziţiile în materia revocării liberării condiţionate, ar contraveni voinţei legiuitorului, care rezultă din evoluţia procesului legislativ.

Ca atare, aplicând dispoziţiile art. 55^1 alin. (1) şi (8) din Legea nr. 254/2013, instanţa de judecată trebuie să recalculeze „partea efectiv executată" din durata pedepsei închisorii, considerând executate, suplimentar, 6 zile din pedeapsa aplicată pentru fiecare perioadă de 30 de zile executate în condiţii necorespunzătoare începând cu 24 iulie 2012.

Pe baza recalculării, instanţa de judecată determină partea considerată ca executată prin acordarea măsurii compensatorii şi reduce în mod corespunzător durata restului rămas neexecutat din pedeapsa închisorii.

În ceea ce priveşte însă efectele concrete ale acestei recalculări asupra stării de recidivă, revocării sau nu a liberării condiţionate şi altele asemenea, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie constată că acestea nu fac obiectul sesizării de faţă, motiv pentru care nu se va pronunţa asupra lor.

În consecinţă, faţă de toate aceste considerente, în conformitate cu dispoziţiile art. 475 şi următoarele din Codul de procedură penală, va admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a II-a penală, în Dosarul nr. 16.205/299/2017 (3.358/2017) şi va stabili că, în interpretarea dispoziţiilor art. 55^1 din Legea nr. 254/2013, pentru determinarea restului de pedeapsă rămas neexecutat în vederea aplicării tratamentului sancţionator de la art. 104 alin. (2) coroborat cu art. 43 alin. (1) din Codul penal, trebuie recalculată - începând cu data de 24.07.2012 - perioada executată efectiv din pedeapsa din a cărei executare a fost dispusă liberarea condiţionată

anterior intrării în vigoare a Legii nr. 169/2017 prin considerarea ca executate suplimentar a zilelor calculate ca executate în considerarea condiţiilor de detenţie necorespunzătoare. [...]

Notă: Prevederile art. 55^1 din Legea nr. 254/2013 au fost abrogate prin Legea nr. 240/2019, publicată în M. Of. nr. 1028 din 20 decembrie 2019.
Conform art. III din Legea nr. 240/2019, „prevederile art. 55^1 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare, se aplică persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate, a măsurilor preventive privative de libertate, minorilor care execută măsuri educative în centre de detenție, în centre educative sau în penitenciare, respectiv minorilor care au executat pedepse în penitenciare, potrivit Legii nr. 15/1968 privind Codul penal al României, cu modificările și completările ulterioare, și care execută, la data intrării în vigoare a prezentei legi, măsuri educative în centre de detenție, în aplicarea art. 21 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, pentru perioada cuprinsă între 24 iulie 2012 și data intrării în vigoare a prezentei legi.”

4) Decizia nr. 8/2018, publicată în M. Of. nr. 539 din 28 iunie 2018

Soluţia: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău - Secţia penală şi pentru cauze cu minori şi de familie în Dosarul nr. 4.920/270/2016, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „dacă pentru întrunirea tipicităţii infracţiunii prevăzute de art. 196 alin. (1) din Codul penal, privind vătămarea corporală din culpă, sintagma din teza I a acestui text incriminator, respectiv «(...) sub influenţa băuturilor alcoolice (...)», trebuie interpretată ca referindu-se la un anumit grad de îmbibaţie de alcool pur în sânge, eventual cel indicat de legiuitor la art. 336 alin. (1) din Codul penal, sau, indiferent de gradul de îmbibaţie alcoolică în sânge, este atrasă răspunderea penală a oricărei persoane care săvârşeşte o vătămare corporală din culpă sub această modalitate normativă, dacă a consumat alcool depistabil prin mijloace tehnice sau medico-legale prevăzute de legislaţie.”*

Stabileşte că, în interpretarea dispoziţiilor art. 196 alin. (1) teza I din Codul penal, care incriminează fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) din Codul penal săvârşită din culpă de către o persoană aflată sub influenţa băuturilor alcoolice, existenţa infracţiunii de vătămare corporală din culpă nu este condiţionată de o anumită limită a îmbibaţiei alcoolice.

Considerente:

[...] B. Referitor la chestiunea de drept a cărei dezlegare este solicitată

În interpretarea dispoziţiilor art. 196 alin. (1) teza I din Codul penal, care incriminează fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) din Codul penal săvârşită din culpă de către o persoană aflată sub influenţa băuturilor alcoolice, existenţa infracţiunii de vătămare corporală din culpă nu este condiţionată de o anumită limită a îmbibaţiei alcoolice.

Potrivit art. 196 alin. (1) din Codul penal, fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) săvârşită din culpă de către o persoană aflată sub influenţa băuturilor alcoolice ori a unei substanţe psihoactive

sau în desfăşurarea unei activităţi ce constituie prin ea însăşi infracţiune se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

Elementul material al laturii obiective se realizează prin fapta prevăzută în art. 193 alin. (2), text de lege care incriminează fapta prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a cărei gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile.

Existenţa infracţiunii presupune producerea urmării imediate prevăzute în textul de incriminare în condiţiile în care, în momentul săvârşirii faptei, făptuitorul se află sub influenţa băuturilor alcoolice, sub influenţa unei substanţe psihoactive sau în desfăşurarea unei activităţi ce constituie prin ea însăşi infracţiune.

În literatura de specialitate s-a arătat că infracţiunea există indiferent dacă starea sau împrejurarea în care s-a aflat autorul acesteia a influenţat sau nu săvârşirea faptei.

Din examinarea dispoziţiilor art. 196 alin. (1) teza I din Codul penal reiese că legiuitorul a înţeles să incrimineze fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) din Codul penal săvârşită din culpă de către o persoană aflată sub influenţa băuturilor alcoolice fără a face vreo referire la o limită a îmbibaţiei alcoolice.

Pe cale de consecinţă, existenţa infracţiunii de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 196 alin. (1) teza I din Codul penal nu este condiţionată de o anumită limită a îmbibaţiei alcoolice.

Legiuitorul nu a limitat sfera de aplicare a normei de incriminare prin indicarea explicită a unei anumite limite a îmbibaţiei alcoolice, astfel că, procedându-se în mod contrar, pe cale de interpretare, s-ar restrânge sfera de protecţie a integrităţii corporale şi a sănătăţii persoanelor, în absenţa unui temei legal.

Infracţiunile prevăzute în dispoziţiile art. 196 alin. (1) din Codul penal şi art. 336 alin. (1) din Codul penal au un obiect juridic diferit.

Astfel, în timp ce în cazul infracţiunii de vătămare corporală din culpă prevăzute de art. 196 alin. (1) din Codul penal obiectul juridic constă în relaţiile sociale referitoare la dreptul persoanei la integritate corporală şi sănătate, în ipoteza infracţiunii prevăzute de art. 336 alin. (1) din Codul penal obiectul juridic special este reprezentat de relaţiile sociale referitoare la protecţia siguranţei circulaţiei pe drumurile publice, a căror normală existenţă şi desfăşurare sunt condiţionate de interzicerea conducerii vehiculului sub influenţa băuturilor alcoolice peste o anumită limită sau sub influenţa unor substanţe psihoactive.

Dispoziţiile art. 336 alin. (1) din Codul penal sunt aplicabile numai în ipoteza conducerii vehiculelor pe drumurile publice, în timp ce norma de incriminare cuprinsă în art. 196 alin. (1) teza I din Codul penal nu este limitată la vătămările corporale produse prin accidentele de circulaţie ale conducătorilor de vehicule pe drumurile publice.

În consecinţă, limita îmbibaţiei alcoolice stabilite de legiuitor în dispoziţiile art. 336 alin. (1) din Codul penal, de 0,80 g/l alcool pur în sânge, nu poate fi preluată, prin analogie, în cazul infracţiunii de vătămare corporală din culpă.

Pe de altă parte, limita îmbibaţiei alcoolice stabilite de legiuitor în dispoziţiile art. 336 alin. (1) din Codul penal are rolul de a delimita răspunderea penală a conducătorilor de autovehicule de răspunderea contravenţională a acestora, conform art. 102 alin. (3) lit. a) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice, conducerea sub influenţa băuturilor alcoolice de către o persoană ce are în sânge o îmbibaţie alcoolică sub 0,80 g/l alcool pur în sânge constituind contravenţie.

Similar, în legislaţia română, limita îmbibaţiei alcoolice are rolul de a delimita forma-tip a infracţiunii de varianta agravată a acesteia, cum este cazul infracţiunii prevăzute în art. 101 din Ordonanţa Guvernului nr. 29/1997 privind Codul aerian civil.

Astfel, potrivit art. 101 alin. (1) din Ordonanţa Guvernului nr. 29/1997 privind Codul aerian civil, „efectuarea serviciului de către personalul aeronautic civil sub influenţa băuturilor alcoolice sau a altor substanţe interzise de autoritatea de reglementare constituie infracţiune şi se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă”, iar, potrivit alin. (2) din acelaşi act normativ, „efectuarea serviciului având o îmbibaţie alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge de către personalul aeronautic civil se pedepseşte cu închisoare de la un an la 5 ani şi interzicerea unor drepturi”.

De asemenea, art. 4 alin. (1) din Legea nr. 191/2003 privind infracţiunile la regimul transportului naval prevede că „exercitarea atribuţiilor de serviciu sub influenţa băuturilor alcoolice sau a altor substanţe interzise de autoritatea de reglementare constituie infracţiune şi se pedepseşte cu amendă”, iar potrivit art. 5 alin. (1) din acelaşi act normativ, „conducerea unei nave sau exercitarea atribuţiilor de serviciu de către o persoană care are în sânge o îmbibaţie alcoolică mai mare de 0,80 g/l alcool pur în sânge sau se află sub influenţa unor substanţe psihoactive constituie infracţiune şi se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă”. În art. 4 alin. (3) din Legea nr. 191/2003 legiuitorul stabileşte explicit că „este considerată sub influenţa băuturilor alcoolice persoana care are o îmbibaţie alcoolică în sânge de până la 0,80 g/l alcool pur în sânge”.

În ipoteza în care fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) din Codul penal este săvârşită din culpă, prin conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul de către o persoană care are o îmbibaţie alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge, suntem în prezenţa unui concurs de infracţiuni între infracţiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 196 alin. (1) teza I din Codul penal şi infracţiunea de conducere a unui vehicul sub influenţa alcoolului sau a altor substanţe prevăzută de art. 336 alin. (1) din Codul penal.

Fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) din Codul penal săvârşită din culpă prin conducerea pe drumurile publice a unui vehicul de către o persoană care are o îmbibaţie alcoolică de maximum 0,80 g/l alcool pur în sânge întruneşte numai elementele constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 196 alin. (1) teza I din Codul penal.

Astfel, săvârşirea faptei de vătămare corporală din culpă de către persoana care conduce pe drumurile publice un vehicul şi are o îmbibaţie alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge determină existenţa unui concurs de infracţiuni între vătămarea corporală din culpă şi infracţiunea prevăzută în art. 336 alin. (1) din Codul penal, iar nu condiţionarea existenţei infracţiunii de vătămare corporală din culpă prevăzute în art. 196 alin. (1) teza I din Codul penal de o anumită limită a îmbibaţiei alcoolice.

Sub aspect probator, cerinţa ca fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) din Codul penal să fie săvârşită din culpă „de către o persoană aflată sub influenţa băuturilor alcoolice” poate fi dovedită prin orice mijloace de probă, iar constatarea existenţei infracţiunii nu este condiţionată de stabilirea exactă a îmbibaţiei alcoolice, întrucât, cu excepţia vătămărilor corporale produse prin accidentele de circulaţie ale conducătorilor de vehicule pe drumurile publice, legislaţia nu reglementează un mecanism obligatoriu de determinare a îmbibaţiei de alcool în sânge sau a concentraţiei de alcool în aerul expirat în momentul imediat al comiterii faptei.

În cazul vătămărilor corporale produse prin accidentele de circulaţie ale conducătorilor de vehicule pe drumurile publice, îndeplinirea condiţiei ca fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) din

Codul penal să fie săvârşită din culpă „de către o persoană aflată sub influenţa băuturilor alcoolice" este stabilită în cadrul mecanismului de determinare a îmbibaţiei de alcool în sânge sau a concentraţiei de alcool în aerul expirat reglementat în art. 88 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 [şi în art. 190 alin. (8) din Codul de procedură penală], care permite determinarea exactă a îmbibaţiei de alcool în sânge sau a concentraţiei de alcool în aerul expirat. În această ipoteză, condiţia ca fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) din Codul penal să fie săvârşită din culpă „de către o persoană aflată sub influenţa băuturilor alcoolice" poate fi dovedită prin alte mijloace de probă, numai dacă nu s-a făcut aplicarea dispoziţiilor art. 88 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 şi ale art. 190 alin. (8) din Codul de procedură penală. [...]

5) Decizia nr. 10/2018, publicată în M. Of. nr. 894 din 24 octombrie 2018

Soluţia: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava - Secţia penală şi pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 4.877/86/2017, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „Dacă activitatea de procurare, ca modalitate alternativă a operaţiunii cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, astfel cum această noţiune este definită de art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 şi incriminată la art. 16 din aceeaşi lege, se referă la procurare ca activitate legală de import, export ori intermediere de produse sau priveşte procurarea unor astfel de produse în orice împrejurare şi cu orice titlu, inclusiv de către consumatorul final al produselor susceptibile a avea efecte psihoactive."*

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 stabileşte că:

Procurarea de produse susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie o operaţiune cu produse în sensul art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 şi intră sub incidenţa dispoziţiilor art. 16 alin. (1) din acelaşi act normativ în ipoteza în care este efectuată în cadrul unei activităţi de import, export ori intermediere de produse.

Procurarea de produse susceptibile de a avea efecte psihoactive de către consumatorul final în vederea consumului propriu, efectuată exclusiv în acest scop, nu constituie operaţiune cu produse în sensul art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 şi nu intră sub incidenţa dispoziţiilor art. 16 alin. (1) din acelaşi act normativ.

Considerente:

[...] B. Referitor la chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită

Prin sesizarea adresată Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, instanţa de trimitere solicită lămurirea chestiunii de drept constând în: dacă activitatea de procurare, ca modalitate alternativă a operaţiunii cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, astfel cum această noţiune este definită de art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, şi incriminată de art. 16 din aceeaşi lege, se referă la procurare ca activitate legală de import, export ori intermediere de produse sau priveşte procurarea unor astfel de produse în orice împrejurare şi cu orice titlu, inclusiv de către consumatorul final al produselor susceptibile de a avea efecte psihoactive.

Textele legale din cuprinsul Legii nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare la care se face referire au următorul conţinut:

Art. 2 lit. b): operator - persoana fizică sau juridică care, coordonând direct ori prin interpuşi, efectuează sau intenţionează să efectueze operaţiuni de fabricare, producere, tratare, sinteză, extracţii, condiţionare, distribuire, punere în vânzare, plasare pe piaţă, livrare, procurare, ambalare, transport, stocare-depozitare, manipulare sau orice altă activitate legală de import, export ori intermediere de produse, denumite în continuare operaţiuni cu produse;

Art. 16. - (1) Fapta persoanei care, fără a deţine autorizaţie eliberată în condiţiile prezentei legi, efectuează, fără drept, operaţiuni cu produse ştiind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracţiune şi se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, dacă fapta nu constituie o infracţiune mai gravă.

(2) Fapta persoanei care, fără a deţine autorizaţie eliberată în condiţiile prezentei legi, efectuează, fără drept, operaţiuni cu produse despre care trebuia sau putea să prevadă că sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracţiune şi se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

Plecând de la chiar titlul Legii nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, respectiv pentru combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de actele normative în vigoare, precum şi în considerarea expunerii de motive a acestui act normativ, reluate în paragraful 29 din considerentele Deciziei Curţii Constituţionale nr. 481/2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 727 din 7 septembrie 2017), se constată că adoptarea legii s-a impus ca urmare a amplificării exponenţiale a unui fenomen legat de dezvoltarea comercializării unor produse denumite generic plante etnobotanice şi care prezintă un potenţial extrem de periculos pentru sănătatea persoanelor, scopul acesteia constituindu-l stabilirea cadrului legal de efectuare a operaţiunilor cu aceste categorii de produse.

Obiectul de reglementare al Legii nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, îl constituie conform art. 1 stabilirea cadrului legal aplicabil preparatelor, substanţelor, plantelor, ciupercilor sau combinaţiilor acestora (...), iar prin regim juridic al produsului se înţelege ansamblul reglementărilor având ca obiect cel puţin una dintre operaţiunile prevăzute la lit. b).

Astfel, obiectul juridic special al infracţiunii prevăzute de art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, îl constituie relaţiile sociale care se nasc şi se desfăşoară în legătură cu protejarea sănătăţii populaţiei, prin combaterea efectelor negative pe care îl are consumul de substanţe cu efecte sau susceptibile de a avea efecte psihoactive.

Subiectul activ al infracţiunii prevăzute de art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, poate fi orice persoană fizică sau juridică, aspect asupra căruia Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a statuat prin Decizia nr. 25/2015 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 860 din 18 noiembrie 2015), pronunţată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală. Prin considerentele deciziei menţionate s-a arătat că sfera de cuprindere a subiectului activ nu poate fi limitată la categoria de operator la care face referire art. 2 lit. b) din lege, ci include orice persoană fizică sau juridică.

În cuprinsul art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 sunt reglementate însă două noţiuni, respectiv în prima parte este definită noţiunea de operator, iar ulterior sunt enumerate categoriile de acţiuni care sunt considerate operaţiuni cu produse, respectiv: fabricare, producere, tratare, sinteză, extracţii, condiţionare, distribuire, punere în vânzare, plasare pe piaţă, livrare, procurare, ambalare, transport, stocare- depozitare, manipulare sau orice altă activitate legală de import, export ori intermediere de produse.

Potrivit art. 3 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, operaţiunile cu produse care sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive se supun autorizării în condiţiile stabilite de prezenta lege. De asemenea, în conformitate cu dispoziţiile art. 4 din acelaşi act normativ, obligaţia de a solicita o autorizaţie Autorităţii Naţionale Sanitar Veterinare şi pentru Siguranţa Alimentelor revine oricărui operator ce desfăşoară sau intenţionează să desfăşoare operaţiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive prin consum, chiar dacă scopul pentru care a fost produs nu este consumul.

Norma de incriminare cuprinsă de art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, prevede sub aspectul elementului material al laturii obiective că acesta constă în efectuarea de operaţiuni cu produse, ştiind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive, destinatarul normei fiind persoana fizică sau juridică ce efectuează sau intenţionează să efectueze operaţiunile reglementate cu aceste categorii de produse. De asemenea, textul legal evocat condiţionează întrunirea elementelor de tipicitate ale infracţiunii de cerinţa ca efectuarea de operaţiuni cu produse să fie realizată fără a deţine autorizaţia eliberată în condiţiile acestei legi, respectiv fără drept.

Din interpretarea textelor legale la care s-a făcut referire se desprinde concluzia că operaţiuni cu produse şi pentru desfăşurarea cărora este obligatorie obţinerea autorizării, în sensul Legii nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, sunt acele activităţi care sunt subsumate scopului producerii, circulaţiei sau interpunerii în circulaţie a produselor susceptibile de a avea efecte psihoactive, indiferent dacă sunt destinate consumului sau nu. De asemenea, într-o interpretare sistematică a dispoziţiilor art. 2 lit. b) se constată că tehnica legislativă constând în adăugarea după enumerarea activităţilor de fabricare, producere, tratare, sinteză, extracţii, condiţionare, distribuire, punere în vânzare, plasare pe piaţă, livrare, procurare, ambalare, transport, stocare-depozitare şi manipulare a variantelor alternative de import, export ori intermediere de produse restrânge sfera operaţiunilor la cele de interpunere în circulaţia acestor categorii de substanţe. Mai mult, folosirea expresiei activitate legală pare să sublinieze voinţa legiuitorului de a include în sfera operaţiunilor supuse autorizării acele activităţi care au un caracter comercial sau care se desfăşoară în mod sistematic, într-un cadru organizat şi care se bucură de prezumţia de liceitate, iar nu pe cele derulate în mod ilicit. De altfel, restrângerea sferei operaţiunilor la cele de interpunere în circulaţie a acestor categorii de substanţe prin folosirea sintagmei sau orice alte activităţi legale (...) este explicabilă şi prin prisma dificultăţilor pe care le-ar întâmpina legiuitorul în încercarea de a oferi o enumerare exhaustivă a acţiunilor ce ar putea constitui acţiuni supuse autorizării de către instituţia de resort.

Se observă astfel că nu este inclusă în enumerarea din cuprinsul art. 2 lit. b) acţiunea de deţinere sau cea de consum a substanţelor susceptibile de a avea efecte psihoactive şi, *a fortiori*, acestea nu sunt supuse autorizării de către Autoritatea Naţională Sanitară Veterinară şi pentru

Siguranţa Alimentelor. În mod evident, consumul sau deţinerea în vederea consumului a unor substanţe susceptibile de a avea efect psihoactiv nu face parte din categoria activităţilor de intermediere în circulaţia unor asemenea produse şi nu ar putea fi incluse în categoria celor supuse autorizării în condiţiile prevăzute de Legea nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare.

Având în vedere conţinutul legal al art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, din perspectiva trimiterii la noţiunea de operaţiuni cu produse prevăzută de art. 2 lit. b), şi condiţia ca acestea să fie efectuate fără a deţine autorizaţia la care se referă art. 4 din lege, se constată că elementul material al infracţiunii poate consta exclusiv în efectuarea uneia sau mai multora dintre activităţile definite de actul normativ ca operaţiuni cu produse, întrucât numai acestea sunt supuse autorizării. Practic, prin instituirea cerinţei specifice, respectiv de a nu fi deţinută autorizaţia prevăzută de lege, legiuitorul a exclus din categoria acţiunilor ce ar putea constitui elementul material al infracţiunii actele care nu sunt supuse acestei proceduri de autorizare.

În susţinerea concluziei expuse se reţine că, de vreme ce legiuitorul a optat pentru incriminarea operaţiunilor cu produse fără a deţine autorizaţia prevăzută de lege (iar nu a oricăror acte sau operaţiuni), operaţiuni pe care le-a definit în cuprinsul art. 2 lit. b) din acelaşi act normativ, devin incidente principiile privind previzibilitatea legii, derivate din jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului şi a Curţii Constituţionale a României. Astfel, potrivit jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, art. 7 paragraful 1 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, care consacră principiul legalităţii incriminării şi pedepsei (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), pe lângă interzicerea, în mod special, a extinderii conţinutului infracţiunilor existente asupra unor fapte care, anterior, nu constituiau infracţiuni, prevede şi principiul potrivit căruia legea penală nu trebuie interpretată şi aplicată extensiv în defavoarea acuzatului, de exemplu, prin analogie. Rezultă astfel că legea trebuie să definească în mod clar infracţiunile şi pedepsele aplicabile, această cerinţă fiind îndeplinită atunci când un justiţiabil are posibilitatea de a cunoaşte, din însuşi textul normei juridice pertinente, la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanţe şi în urma obţinerii unei asistenţe judiciare adecvate, care sunt actele şi omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală şi care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora (Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunţată în Cauza Cantoni împotriva Franţei, paragraful 29; Hotărârea din 22 iunie 2000, pronunţată în Cauza Coeme şi alţii împotriva Belgiei, paragraful 145; Hotărârea din 7 februarie 2002, pronunţată în Cauza E.K. împotriva Turciei, paragraful 51; Hotărârea din 29 martie 2006, pronunţată în Cauza Achour împotriva Franţei, paragrafele 41 şi 42; Hotărârea din 24 mai 2007, pronunţată în Cauza Dragotoniu şi Militaru-Pidhorni împotriva României, paragrafele 33 şi 34; Decizia Curţii Constituţionale nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016).

Or, în condiţiile în care, aşa cum s-a arătat anterior, activităţile care se încadrează în noţiunea de operaţiuni cu produse sunt definite în cuprinsul art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, elementul material al infracţiunii incriminate de art. 16 din acelaşi act normativ poate viza exclusiv aceste activităţi, fiind interzisă extinderea sferei de

incriminare şi la alte operaţiuni, cum ar fi consumul sau deţinerea în vederea consumului unor asemenea produse.

Subsecvent, de vreme ce operaţiunile cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive trebuie să fie subsumate scopului producerii, circulaţiei sau interpunerii în circulaţie a unor asemenea substanţe, iar deţinerea în vederea consumului sau consumul propriu-zis al acestora nu intră în sfera de reglementare a actului normativ incident, activitatea de procurare ar putea constitui una dintre modalităţile alternative ale elementului material exclusiv în ipoteza în care este realizată în scopul menţionat. Cu alte cuvinte, activitatea de procurare, care, potrivit DEX, este definită prin a face rost de ceva, a obţine ceva, a achiziţiona, poate constitui elementul material al infracţiunii numai în măsura în care este subsumată scopului intermedierii sau interpunerii în circulaţia produselor susceptibile de a avea afecte psihoactive.

În consecinţă, procurarea unor produse susceptibile de a avea efecte psihoactive de către consumatorul final, în măsura în care scopul procurării este exclusiv consumarea de către acesta, nu intră în sfera de reglementare a art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, şi nu constituie o modalitate alternativă a elementului material al infracţiunii incriminate prin art. 16 din acelaşi act normativ. [...]

6) Decizia nr. 15/2018, publicată în M. Of. nr. 975 din 19 noiembrie 2018

Soluţia: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova - Secţia penală şi pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 676/267/2017 prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „în interpretarea dispoziţiilor art. 43 alin. (1) şi (5) Cod penal pentru pedeapsa anterioară ce constituie primul termen al recidivei, prin pedeapsă «executată sau considerată ca executată» se are în vedere pedeapsa astfel recalculată urmare a aplicării art. 55[1] din Legea nr. 254/2013 sau durata pedepsei aplicată anterior prin hotărârea definitivă de condamnare calculată conform dispoziţiilor art. 71 din Codul penal raportat la art. 186 din Codul penal".*

Stabileşte că, în interpretarea dispoziţiilor art. 43 alin. (1) şi (5) din Codul penal, prin pedeapsa „executată sau considerată ca executată", ce constituie primul termen al recidivei, se are în vedere pedeapsa recalculată ca urmare a aplicării art. 55[1] din Legea nr. 254/2013.

Considerente:

[...] B. Cu privire la chestiunea de drept a cărei dezlegare s-a solicitat

Potrivit art. 41 alin. (1) din Codul penal, există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an şi până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârşeşte din nou o infracţiune cu intenţie sau intenţie depăşită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare.

Recidiva postcondamnatorie există în ipoteza în care noua infracţiune este comisă înainte de executarea sau considerarea ca executată a pedepsei aplicate prin hotărârea anterioară.

Recidiva postexecutorie există în ipoteza în care noua infracţiune este săvârşită după executarea sau considerarea ca executată a pedepsei aplicate prin hotărârea anterioară.

Prin urmare, ceea ce diferenţiază cele două tipuri de recidivă este momentul în care a fost comisă infracţiunea care formează al doilea termen al recidivei, prin raportare la executarea sau considerarea ca executată a pedepsei ce constituie primul termen al recidivei.

Prin „pedeapsă executată" se înţelege acea parte din durata pedepsei aplicate prin hotărârea de condamnare rămasă definitivă care a fost executată efectiv, prin privare de libertate, după încarcerarea condamnatului în baza mandatului de executare a pedepsei închisorii, dar şi perioada în care aceeaşi persoană a fost supusă unei măsuri preventive privative de libertate (reţinere, arestare preventivă şi arest la domiciliu) în cursul procesului penal finalizat prin hotărârea de condamnare.

Prin „pedeapsă considerată ca executată" se înţelege acea parte din durata pedepsei aplicate prin hotărârea rămasă definitivă care, deşi nu a fost executată efectiv, este asimilată acesteia, în baza unor dispoziţii legale.

În această categorie se încadrează perioada în care condamnatul s-a aflat în stare de liberare condiţionată, în ipoteza în care conform art. 106 din Codul penal acesta nu a săvârşit o nouă infracţiune descoperită până la expirarea termenului de supraveghere, nu s-a dispus revocarea liberării condiţionate şi nu s-a descoperit o cauză de anulare.

Tot astfel, în aceeaşi categorie se încadrează şi perioada de timp executată în condiţii necorespunzătoare în regim de detenţie, pentru compensarea căreia a fost instituit mecanismul prevăzut de art. 55^1 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările şi completările ulterioare.

Astfel, potrivit textului de lege sus-menţionat, pentru fiecare perioadă de 30 de zile executate în condiţii necorespunzătoare, chiar dacă acestea nu sunt consecutive, se consideră executate, suplimentar, 6 zile din pedeapsa aplicată.

Fiind vorba despre zile considerate ca executate, acestea se vor adăuga perioadei executate efectiv de condamnat, cu consecinţa reducerii sau chiar înlăturării restului rămas neexecutat din pedeapsa aplicată.

Cum această măsură compensatorie se calculează, conform art. 55^1 alin. (8) din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările şi completările ulterioare, pentru perioada executată în condiţii necorespunzătoare începând cu 24 iulie 2012, rezultă că de aceasta beneficiază nu doar persoanele aflate în executarea efectivă a pedepsei la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 169/2017 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal care a prevăzut această compensare, ci şi persoanele liberate condiţionat anterior acestui moment.

Dacă în cazul persoanelor aflate în executarea pedepsei această măsură compensatorie are urmări în ce priveşte liberarea lor condiţionată (prin adăugarea zilelor considerate ca executate la cele executate efectiv, cu consecinţa împlinirii mai rapide a fracţiei cerute de lege pentru ca acestea să aibă vocaţia la liberare), în cazul persoanelor deja liberate condiţionat la momentul intrării în vigoare a legii măsura va avea ca efect reducerea corespunzătoare a duratei restului rămas neexecutat din pedeapsa închisorii cu partea considerată ca executată prin acordarea măsurii compensatorii.

În acest ultim caz, în acord cu Decizia nr. 7 din 26 aprilie 2018 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, publicată în

Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 548 din 2 iulie 2018, în situaţia săvârşirii unei noi infracţiuni în perioada liberării condiţionate, indiferent că aceasta a fost acordată în baza Codului penal din 1969 sau a Codului penal în vigoare, revocarea liberării condiţionate şi executarea restului de pedeapsă presupune recalcularea perioadei executate efectiv prin considerarea ca executate suplimentar a zilelor calculate ca executate ca măsură compensatorie pentru condiţiilor de detenţie necorespunzătoare.

Această operaţiune poate avea drept consecinţă nu doar reducerea restului rămas neexecutat, ci chiar înlăturarea acestuia, în situaţia în care, de pildă, perioada zilelor considerate ca executate este mai mare sau egală cu termenul de supraveghere al liberării condiţionate.

În cea din urmă ipoteză, săvârşirea unei noi infracţiuni pe durata liberării condiţionate ridică problema felului recidivei [presupunând a fi îndeplinite condiţiile prevăzute în art. 41 alin. (1) din Codul penal], căci, pe de o parte, fapta a fost comisă în interiorul termenului de supraveghere (ceea ce ar atrage starea de recidivă postcondamnatorie), iar, pe de altă parte, ca efect al recalculării pedepsei în urma aplicării art. 55^1 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările şi completările ulterioare, aceasta ar fi considerată ca executată (ceea ce ar atrage starea de recidivă postexecutorie).

Aşa cum s-a arătat anterior, ceea ce diferenţiază cele două tipuri de recidivă este momentul în care a fost comisă infracţiunea care formează al doilea termen al recidivei, adică dacă aceasta a fost săvârşită până la executarea sau considerarea ca executată a pedepsei ce constituie primul termen al recidivei sau ulterior.

Cu alte cuvinte, aprecierea asupra pedepsei ce constituie primul termen al recidivei, respectiv dacă aceasta este executată/considerată ca executată ori în curs de executare, se face prin raportare la data la care s-a comis infracţiunea care constituie cel de-al doilea termen al recidivei.

Dacă la acea dată pedeapsa anterioară nu era executată sau considerată ca executată, vor fi incidente dispoziţiile art. 43 alin. (1) din Codul penal privind tratamentul sancţionator al recidivei postcondamnatorii, care presupun cumulul aritmetic între pedeapsa stabilită pentru noua infracţiune şi pedeapsa anterioară neexecutată ori restul rămas neexecutat din aceasta.

Dacă, dimpotrivă, pedeapsa anterioară a fost executată sau considerată ca executată, vor fi incidente dispoziţiile art. 43 alin. (5) din Codul penal privind tratamentul sancţionator al recidivei postexecutorii, care presupun majorarea cu jumătate a limitelor speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracţiune.

Având în vedere Decizia nr. 7 din 26 aprilie 2018 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 548 din 2 iulie 2018, recalcularea perioadei executate efectiv din pedeapsa din a cărei executare a fost dispusă liberarea condiţionată, prin luarea în considerare şi a zilelor calculate ca executate, ca măsură compensatorie, în condiţiile art. 55^1 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările şi completările ulterioare, este obligatorie şi poate conduce inclusiv la concluzia că la data comiterii noii infracţiuni pedeapsa ce constituie primul termen al recidivei era considerată ca executată.

Împrejurarea că în hotărârea prin care s-a dispus anterior liberarea condiţionată a fost stabilită o altă dată la care pedeapsa urma a fi considerată ca executată nu are relevanţă, căci modificarea acestei date este rezultatul aplicării art. 55^1 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului

penal, cu modificările şi completările ulterioare, fiind voinţa legiuitorului ca măsura compensatorie prevăzută în acest text de lege să fie aplicată retroactiv, adică şi persoanelor care nu se mai aflau în detenţie la data intrării în vigoare a acestei modificări legislative, cu consecinţa recalculării perioadei executate efectiv din pedeapsa din a cărei executare fusese dispusă liberarea condiţionată.

În ipoteza în care, drept urmare a acestei recalculări, se constată că nu mai există niciun rest rămas neexecutat până la data săvârşirii noii infracţiuni, pedeapsa anterioară fiind considerată executată, nu mai pot fi incidente dispoziţiile legale privind tratamentul sancţionator al recidivei postcondamnatorii, căci de esenţa acestuia este existenţa unui rest din pedeapsa anterioară care se cumulează cu pedeapsa stabilită pentru noua infracţiune săvârşită.

În caz contrar, s-ar ajunge la o situaţie sui generis, în care, deşi se reţine că noua infracţiune a fost comisă în stare de recidivă postcondamnatorie, tratamentul sancţionator nu ar fi cel prevăzut de art. 43 alin. (1) din Codul penal, în condiţiile în care, ca efect al aplicării art. 55^1 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările şi completările ulterioare, nu mai există un rest neexecutat din pedeapsa ce constituie primul termen al recidivei.

Pentru considerentele expuse, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie urmează a admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova - Secţia penală şi pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 676/267/2017 prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „în interpretarea dispoziţiilor art. 43 alin. (1) şi (5) din Codul penal pentru pedeapsa anterioară ce constituie primul termen al recidivei, prin pedeapsă «executată sau considerată ca executată» se are în vedere pedeapsa astfel recalculată urmare a aplicării art. 55^1 din Legea nr. 254/2013 sau durata pedepsei aplicată anterior prin hotărârea definitivă de condamnare calculată conform dispoziţiilor art. 71 din Codul penal raportat la art. 186 din Codul penal”.

Va stabili că, în interpretarea dispoziţiilor art. 43 alin. (1) şi (5) din Codul penal, prin pedeapsa „executată sau considerată ca executată”, ce constituie primul termen al recidivei, se are în vedere pedeapsa recalculată ca urmare a aplicării art. 55^1 din Legea nr. 254/2013. [...]

Notă: Prevederile art. 55^1 din Legea nr. 254/2013 au fost abrogate prin Legea nr. 240/2019, publicată în M. Of. nr. 1028 din 20 decembrie 2019.
Conform art. III din Legea nr. 240/2019, „prevederile art. 55^1 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare, se aplică persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate, a măsurilor preventive privative de libertate, minorilor care execută măsuri educative în centre de detenție, în centre educative sau în penitenciare, respectiv minorilor care au executat pedepse în penitenciare, potrivit Legii nr. 15/1968 privind Codul penal al României, cu modificările și completările ulterioare, și care execută, la data intrării în vigoare a prezentei legi, măsuri educative în centre de detenție, în aplicarea art. 21 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, pentru perioada cuprinsă între 24 iulie 2012 și data intrării în vigoare a prezentei legi.”

7) Decizia nr. 17/2018, publicată în M. Of. nr. 1000 din 27 noiembrie 2018

Soluţia: *Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Alba Iulia - Secţia penală în Dosarul nr. 6.533/107/2017, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a chestiunii de drept:*

„Dacă în interpretarea dispoziţiilor art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal prin raportare la dispoziţiile art. 169 din Codul penal, intervenirea reabilitării sau împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana unui inculpat, condamnat anterior definitiv pentru o infracţiune de omor sau tentativă la infracţiunea de omor, împiedică reţinerea agravantei prevăzute de art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal, în cazul comiterii unei noi infracţiuni de omor sau tentative la infracţiunea de omor".

Stabileşte că în interpretarea art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal şi a art. 169 alin. (1) din Codul penal, în cazul săvârşirii unei noi infracţiuni de omor sau tentative la infracţiunea de omor, reabilitarea ori împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana condamnată definitiv care a comis anterior o infracţiune de omor sau o tentativă la infracţiunea de omor nu împiedică reţinerea elementului circumstanţial agravant prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal.

Considerente:

[...] B. Cu privire la chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită

În opinia judecătorului-raportor, dată fiind modalitatea concretă de formulare a întrebării prealabile prin încheierea de sesizare, rezolvarea problemei de drept privind încadrarea juridică a unei fapte de omor în cazul în care, faţă de inculpatul condamnat anterior definitiv pentru o infracţiune de omor sau tentativă la infracţiunea de omor, a intervenit reabilitarea sau s-a împlinit termenul de reabilitare implică examinarea a două chestiuni distincte.

Astfel, se impune o analiză prealabilă având ca obiect înţelesul sintagmei „infracţiune de omor sau tentativă la infracţiunea de omor" din cuprinsul agravantei reglementate prin art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal, iar subsecvent clarificarea efectelor reabilitării de drept sau judecătoreşti şi măsura în care acestea se răsfrâng asupra încadrării juridice a unei fapte penale.

O atare evaluare este necesară întrucât, conceptual, prin însăşi întrebarea preliminară adresată Înaltei Curţi, instanţa de trimitere pleacă de la premisa că reabilitarea, cauză care înlătură consecinţele condamnării, ar putea constitui un element definitoriu în aprecierea asupra realizării elementului constitutiv agravant al infracţiunii de omor calificat în varianta incriminată de art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal.

În ceea ce priveşte prima chestiune se observă că normele explicative cuprinse în titlul X din Codul penal, „Înţelesul unor termeni sau expresii în legea penală", consacrat definirii unor termeni sau expresii cu un conţinut specific dreptului penal, au fost completate prin art. 236-244 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012, iar potrivit prevederilor art. 242 din actul normativ menţionat: „În aplicarea dispoziţiilor art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal, prin infracţiune de omor comisă anterior se înţelege orice faptă de ucidere a unei persoane, săvârşită cu intenţia prevăzută la art. 16 alin. (3) din Codul penal, cu excepţia infracţiunilor prevăzute la art. 190 şi 200 din Codul penal."

Se observă că interpretarea autentică dată expresiei în cauză are în vedere definiţia legală a infracţiunii, astfel cum este prevăzută de art. 15 alin. (1) din Codul penal, prin enumerarea trăsăturilor esenţiale ale acesteia, în sensul de faptă prevăzută de legea penală, săvârşită cu vinovăţie, nejustificată şi imputabilă persoanei care a săvârşit-o.

Astfel, textul face referire la „orice faptă” - act de conduită, manifestare de voinţă exteriorizată care determină o schimbare în realitatea obiectivă, neconvenabilă ordinii sociale şi, ca atare, incriminată de norma penală prin dispoziţiile art. 188 din Codul penal, „uciderea unei persoane”, dar şi la vinovăţie atât ca manifestare de voinţă imputabilă, cât şi ca element al laturii subiective a infracţiunii, sub forma intenţiei.

Având în vedere că infracţiunea este singurul temei al răspunderii penale, asupra realizării trăsăturilor esenţiale ale infracţiunii, implicit asupra tipicităţii unei fapte concrete, statuează în mod obligatoriu hotărârea judecătorească prin care s-a stabilit răspunderea persoanei condamnate, hotărârea definitivă beneficiind de autoritate de lucru judecat atât în ceea ce priveşte caracterul penal al faptei, cât şi sub aspectul întrunirii elementelor constitutive prevăzute de norma de incriminare.

Reabilitarea, ca instituţie de drept penal material, este definită prin efectele pe care le produce, constituind o cauză care înlătură consecinţele condamnării prin aceea că face să înceteze decăderile şi interdicţiile, precum şi incapacităţile care rezultă din condamnare. Aşadar, obiect al reabilitării sunt, potrivit art. 169 alin. (1) din Codul penal, incapacităţile, decăderile, nedemnităţile şi interdicţiile care decurg din condamnare şi care sunt perpetue. Acestea, deşi decurg dintr-o condamnare, constituie consecinţe extrapenale, deoarece nu funcţionează ca pedepse, ci sunt menite să ocrotească anumite interese publice.

În acelaşi sens a statuat Curtea Constituţională prin Decizia nr. 304/2017, amintită în încheierea de trimitere:

„33. În ceea ce privește termenele pe durata cărora sunt incidente decăderile, interdicţiile sau incapacităţile, legiuitorul conferă instituţiei reabilitării - cauză legală şi personală de înlăturare a consecinţelor condamnării - efecte constând în încetarea decăderilor şi interdicţiilor, precum şi a incapacităţilor care rezultă din condamnare [art. 169 alin. (1) din Codul penal]. Cu alte cuvinte, consecinţele extrapenale ale condamnării se produc atâta vreme cât nu a intervenit reabilitarea de drept sau judecătorească a persoanei fizice. (...)

34. Efectele reabilitării se produc pentru viitor. Înlăturarea consecinţelor condamnării vizează nu numai materia dreptului penal (spre exemplu, în cazul săvârşirii din nou a unei infracţiuni, nu va fi atrasă starea de recidivă sau persoana va putea să beneficieze, în condiţiile legii, de instituţia renunţării la aplicarea pedepsei [art. 80 alin. (2) lit. a) din Codul penal] ori a amânării aplicării pedepsei [art. 83 alin. (1) lit. b) din Codul penal] sau a suspendării sub supraveghere a executării pedepsei [art. 91 alin. (1) lit. b)] din Codul penal), ci şi consecinţele extrapenale care au derivat din condamnare, decăderile, interdicţiile sau incapacităţile încetând odată cu rămânerea definitivă a hotărârii de reabilitare [art. 169 alin. (1) din Codul penal].”

Din interpretarea sistematică a dispoziţiilor ce consacră efectele pe care reabilitarea le produce faţă de o persoană rezultă că acestea se produc pentru viitor şi nu echivalează cu o *restitutio in integrum*. Astfel, reabilitarea face să înceteze caracterul de antecedent penal al condamnării anterioare, în sensul că o astfel de condamnare nu poate constitui primul termen al recidivei, exclusiv prin raportare la condiţiile expres reglementate de art. 41 alin. (1) din Codul penal, în condiţiile în care normele de drept penal sunt de strictă interpretare şi aplicare. Or, în lipsa oricărei dispoziţii exprese, condiţia legală instituită de lege cu privire la cel de-al doilea termen al recidivei, aceea ca infracţiunea să fi fost săvârşită până la reabilitare sau la împlinirea termenului de reabilitare, nu poate fi extinsă asupra elementului circumstanţial agravant al infracţiunii de omor calificat, dată fiind natura juridică diferită a celor două criterii de agravare a pedepsei şi care produc efecte distincte şi succesive asupra tratamentului sancţionator.

Natura juridică diferită a celor două cauze de agravare a fost subliniată şi în Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 4 din 28 mai 1970 în care se menţionează „Faptul că omorul săvârşit anterior constituie cauză de agravare a ultimului omor - determinantă pentru încadrarea în art. 176 lit. c) din Codul penal - nu este de natură a înlătura, pentru argumentul că aceeaşi cauză ar constitui o dublă agravare, aplicarea prevederilor legale referitoare la recidivă sau concurs de infracţiuni, deoarece nicio dispoziţie legală nu exceptează de la aplicarea acestor prevederi situaţiile în care primul termen al recidivei sau infracţiunea concurentă constituie o cauză de agravare a ultimei infracţiuni."

Astfel, în timp ce recidiva constituie o cauză de agravare a pedepsei al cărei caracter temporar este consacrat de art. 41 alin. (1) din Codul penal, elementul circumstanţial agravant reprezintă unul din elementele constitutive ale infracţiunii prin care legiuitorul descrie în norma de incriminare conţinutul infracţiunii a cărui incidenţă trebuie reţinută ori de câte ori fapta concretă corespunde modelului legal de referinţă.

De altfel, reţinerea agravantei prevăzute de art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal cu privire la persoana care a comis anterior o infracţiune de omor sau o tentativă la infracţiunea de omor nu constituie o consecinţă a condamnării anterioare, ci a faptului că persoana respectivă a comis o altă infracţiune de omor sau o tentativă la infracţiunea de omor, fapt ce reflectă o periculozitate sporită a infractorului şi justifică o sancţionare mai aspră a acestuia în considerarea acestui element de fapt ce circumstanţiază persoana.

Ca atare, efectele reabilitării nu pot fi extinse, pe calea unei interpretări prin analogie, asupra a ceea ce s-a stabilit cu autoritate de lucru judecat prin hotărârea judecătorească anterioară în privinţa caracterului penal al faptei şi a tipicităţii infracţiunii, chestiuni asupra cărora nu se mai poate statua decât într-o cale de atac extraordinară.

A considera că intervenirea reabilitării sau împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana unui inculpat, condamnat anterior definitiv pentru o infracţiune de omor sau tentativă la infracţiunea de omor, ar împiedica reţinerea agravantei prevăzute de art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal, în cazul comiterii unei noi infracţiuni de omor sau tentative la infracţiunea de omor ar anihila autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri judecătoreşti prin care s-a statuat definitiv în sensul că fapta există, constituie infracţiune şi a fost săvârşită de persoana condamnată.

Or, importanţa respectării acestui principiu constituţional a fost subliniată în numeroase rânduri în jurisprudenţa instanţei de contencios constituţional, argumentele prezentate în Decizia nr. 126/2016, prin care a fost admisă excepţia de neconstituţionalitate şi s-a constatat că soluţia legislativă cuprinsă în art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală, care nu limitează cazul de revizuire la cauza în care a fost invocată excepţia de neconstituţionalitate, este neconstituţională, fiind relevante.

Astfel, Curtea Constituţională menţionează:

„31. Referitor la principiul autorităţii de lucru judecat, Curtea reaminteşte cele statuate prin Decizia nr. 1.470 din 8 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 853 din 2 decembrie 2011, şi Decizia nr. 365 din 25 iunie 2014, paragraful 38, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 587 din 6 august 2014, astfel: «rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătoreşti produce un efect pozitiv care constituie temeiul juridic al executării dispozitivului hotărârii şi poartă denumirea de puterea lucrului judecat. De asemenea, tot ca urmare a pronunţării unei hotărâri definitive, se produce un efect negativ în sensul că se împiedică o nouă urmărire şi judecată pentru faptele şi pretenţiile astfel soluţionate, fapt care a consacrat regula non bis in idem, cunoscută sub denumirea de autoritatea lucrului judecat.» Aşadar,

instanţele superioare nu trebuie să îşi folosească dreptul de reformare decât pentru a corecta erorile de fapt sau de drept şi erorile judiciare, şi nu pentru a proceda la o nouă analiză a cauzei. (...)

34. Întrucât principiul autorităţii de lucru judecat este de o importanţă fundamentală atât în ordinea juridică naţională, cât şi în ordinea juridică comunitară, precum şi la nivelul Curţii Europene a Drepturilor Omului, Curtea reţine că atingerea adusă acestuia prin legislaţia naţională trebuie să fie limitată, fiind necesar ca acestui principiu să i se aducă derogare doar dacă o impun motive substanţiale şi imperioase (Hotărârea din 7 iulie 2009, pronunţată în Cauza Stanca Popescu împotriva României, paragraful 99, şi Hotărârea din 24 iulie 2003, pronunţată în Cauza Ryabykh împotriva Rusiei, paragraful 52). În speţă, Curtea constată că motivul substanţial şi imperios care justifică derogarea de la principiul autorităţii de lucru judecat îl constituie decizia de admitere a excepţiei de neconstituţionalitate, pronunţată de instanţa de contencios constituţional. Însă nereglementarea condiţiei ca excepţia de neconstituţionalitate să fi fost invocată în cauza în care s-a pronunţat hotărârea a cărei revizuire se cere atribuie efecte ex tunc actului jurisdicţional al Curţii, cu încălcarea dispoziţiilor art. 147 alin. (4) din Constituţie, determină o încălcare nepermisă a autorităţii de lucru judecat, o atingere adusă principiului securităţii raporturilor juridice - element fundamental al supremaţiei dreptului, care prevede, printre altele, ca soluţia dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanţe să nu mai poată fi supusă rejudecării (Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunţată în Cauza Brumărescu împotriva României, paragraful 61).”

De altfel, practica judiciară a statuat constant în sensul că intervenirea unei cauze care înlătură răspunderea penală sau consecinţele condamnării nu împiedică reţinerea elementului circumstanţial agravant, omorul fiind calificat indiferent dacă făptuitorul a fost sau nu reabilitat pentru omorul săvârşit anterior, dacă acest omor a fost amnistiat ori dacă a intervenit prescripţia, aceasta întrucât o astfel de cauză nu exclude existenţa faptei anterioare în materialitatea ei, iar legea nu prevede nicio excepţie de la incidenţa acestei agravante. În acest sens este practica judiciară a Tribunalului Suprem, respectiv Decizia nr. 109 din 11 ianuarie 1973, publicată în Revista Română de Drept nr. 6/1973, pag. 163-164, Decizia nr. 2.899/1976 a aceluiaşi Tribunal Suprem, publicată în „Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1976”, Decizia nr. 3.319 din 24 decembrie 1974 a Tribunalului Suprem, publicată în Revista Română de Drept nr. 7/1975, pag. 72, Decizia nr. 2.369 din 26 mai 2000, publicată în Buletinul Jurisprudenţei - Culegere de decizii pe anul 2000, pag. 270-272, precum şi jurisprudenţa mai recentă a Secţiei penale a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, reflectată prin Decizia nr. 1.363 din 12 aprilie 2010 în considerentele căreia se menţionează expres că „S-a reţinut corect infracţiunea de omor deosebit de grav comisă de o persoană care a mai săvârşit un omor, împrejurarea că a fost reabilitat şi că nu este recidivist neavând relevanţă în cauză. Existenţa agravantei este determinată de împrejurarea săvârşirii anterior a unei infracţiuni de omor, ca fapt material, neavând relevanţă că a fost amnistiată ori s-a dispus reabilitarea.” (www.scj.ro).

Este adevărat că există deosebiri între reglementarea anterioară şi cea în vigoare, însă modificarea sintagmei „de o persoană care a mai comis un omor”, cu expresia omorul săvârşit de către o persoană care a mai comis anterior o infracţiune de omor sau o tentativă la infracţiunea de omor, a urmărit înlăturarea controverselor dezvoltate în legătură cu posibilitatea reţinerii agravantei chiar şi atunci când antecedenţa făptuitorului constă în săvârşirea unei tentative de omor. Ca atare, argumentul de ordin teleologic exprimat în susţinerea opiniei potrivit căreia reabilitarea împiedică reţinerea elementului circumstanţial agravant prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal nu este fundamentat.

Dispoziţia interpretativă prevăzută de art. 242 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012, pune capăt controversei doctrinale legate de incidenţa normei explicative conţinute în art. 144 din Codul penal din 1969 cu privire la sintagma „săvârşirea unei infracţiuni" şi în cazul particular al variantei agravante prevăzute de art. 176 alin. (1) lit. c) din Codul penal din 1969 în care se face referire la o anumită infracţiune.

Astfel, comentariile consacrate Codului penal anterior au exprimat opinia că norma interpretativă este aplicabilă doar în cazurile în care dispoziţia legală se referă în mod nedeterminat la săvârşirea unei infracţiuni, nu şi în acele cazuri în care o anumită infracţiune este nominalizată în cuprinsul normei de incriminare.

O asemenea controversă s-a purtat în legătură cu infracţiunea de omor deosebit de grav, prevăzută în art. 176 alin. (1) lit. c) din Codul penal din 1969, omorul săvârşit de o persoană care a mai săvârşit un omor. Într-o opinie s-a considerat că omorul anterior trebuie să fie tot o infracţiune în forma faptului consumat, opinia contrară fiind aceea că elementul circumstanţial de agravare trebuie reţinut şi dacă antecedenţa făptuitorului constă într-o tentativă de omor, opinie însuşită de practica judiciară, făcându-se referire la prevederile art. 144 din Codul penal, privind expresia „săvârşirea unei infracţiuni".

Ca atare, modificările intervenite asupra normei de incriminare nu justifică reconsiderarea unei practici judiciare consacrate şi constante în contextul în care argumentele prezentate de jurisprudenţă îşi păstrează pe deplin valabilitatea şi conferă previzibilitate interpretării acestor dispoziţii.

Astfel, existenţa unei jurisprudenţe a instanţei supreme publicate asigură previzibilitatea interpretării dispoziţiilor legale care reglementează elementul circumstanţial agravant, jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului privind art. 7 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale statuând constant asupra rolului instanţelor judecătoreşti în interpretarea şi aplicarea normelor de incriminare, jurisprudenţă însuşită şi de Curtea Constituţională.

În acest sens amintim o decizie recentă a instanţei de contencios constituţional, Decizia nr. 449/2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 719 din 21 august 2018, în considerentele căreia se menţionează expres în cuprinsul paragrafului 21, următoarele: „21. De asemenea, potrivit jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, art. 7 paragraful 1 din Convenţie, care consacră principiul legalităţii incriminării şi pedepsei (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), se impune definirea, în mod clar, prin lege, a infracţiunilor şi pedepselor aplicabile, această cerinţă fiind îndeplinită atunci când un justiţiabil are posibilitatea de a cunoaşte, din însuşi textul normei juridice pertinente, la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanţe şi în urma obţinerii unei asistenţe judiciare adecvate, care sunt actele şi omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală şi care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora. Totodată, Curtea de la Strasbourg a statuat că noţiunea de «drept» folosită la art. 7 corespunde celei de «lege» care apare în alte articole din Convenţie şi înglobează atât prevederile legale, cât şi practica judiciară, presupunând cerinţe calitative, îndeosebi cele ale accesibilităţii şi previzibilităţii [Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunţată în Cauza Cantoni împotriva Franţei, paragraful 29, Hotărârea din 22 iunie 2000, pronunţată în Cauza Coeme şi alţii împotriva Belgiei, paragraful 145, Hotărârea din 7 februarie 2002, pronunţată în Cauza E.K. împotriva Turciei, paragraful 51, Hotărârea din 29 martie 2006, pronunţată în Cauza Achour împotriva Franţei, paragrafele 41 şi 42, Hotărârea din 24 mai 2007, pronunţată în Cauza Dragotoniu şi Militaru-Pidhorni împotriva României, paragrafele 33 şi

34, Hotărârea din 12 februarie 2008, pronunţată în Cauza Kafkaris împotriva Ciprului, paragraful 140, Hotărârea din 20 ianuarie 2009, pronunţată în Cauza Sud Fondi SRL şi alţii împotriva Italiei, paragrafele 107 şi 108, Hotărârea din 17 septembrie 2009, pronunţată în Cauza Scoppola împotriva Italiei (nr. 2), paragrafele 93, 94 şi 99, Hotărârea din 21 octombrie 2013, pronunţată în Cauza Del Rio Prada împotriva Spaniei, paragrafele 78, 79 şi 91]. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că semnificaţia noţiunii de previzibilitate depinde, într-o mare măsură, de conţinutul textului despre care este vorba şi de domeniul pe care îl acoperă, precum şi de numărul şi de calitatea destinatarilor săi. Principiul previzibilităţii legii nu se opune ideii ca persoana în cauză să fie determinată să recurgă la îndrumări clarificatoare pentru a putea evalua, într-o măsură rezonabilă în circumstanţele cauzei, consecinţele ce ar putea rezulta dintr-o anumită faptă. Este, în special, cazul profesioniştilor, care sunt obligaţi să dea dovadă de o mare prudenţă în exercitarea profesiei lor, motiv pentru care se aşteaptă din partea lor să acorde o atenţie specială evaluării riscurilor pe care aceasta le prezintă (a se vedea hotărârile pronunţate în cauzele Cantoni împotriva Franţei, paragraful 35, Dragotoniu şi Militaru-Pidhorni împotriva României, paragraful 35, Sud Fondi SRL şi alţii împotriva Italiei, paragraful 109). Având în vedere principiul aplicabilităţii generale a legilor, Curtea de la Strasbourg a reţinut că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forţa lucrurilor, formule mai mult sau mai puţin vagi, a căror interpretare şi aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Nevoia de elucidare a punctelor neclare şi de adaptare la circumstanţele schimbătoare va exista întotdeauna. Din nou, deşi certitudinea este extrem de dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă, or legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situaţie. Rolul decizional conferit instanţelor urmăreşte tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor, dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin intermediul jurisprudenţei ca izvor de drept fiind o componentă necesară şi bine înrădăcinată în tradiţia legală a statelor membre. Prin urmare, art. 7 paragraful 1 din Convenţie nu poate fi interpretat ca interzicând clarificarea graduală a regulilor răspunderii penale pe calea interpretării judiciare de la un caz la altul, cu condiţia ca rezultatul să fie coerent cu substanţa infracţiunii şi să fie în mod rezonabil previzibil (Hotărârea din 22 noiembrie 1995, pronunţată în Cauza S.W. împotriva Regatului Unit, paragraful 36, Hotărârea din 24 mai 2007, pronunţată în Cauza Dragotoniu şi Militaru-Pidhorni împotriva României, paragrafele 36 şi 37, Hotărârea din 12 februarie 2008, pronunţată în Cauza Kafkaris împotriva Ciprului, paragraful 141, Hotărârea din 21 octombrie 2013, pronunţată în Cauza Del Rio Prada împotriva Spaniei, paragrafele 92 şi 93).”

Aşadar, interpretarea autentică dată de legiuitor sintagmei „de către o persoană care a mai comis anterior o infracţiune de omor sau o tentativă la infracţiunea de omor” prin art. 242 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012, cât şi interpretarea judiciară dată de jurisprudenţă sunt obligatorii şi convergente în sensul că reabilitarea ori împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana condamnată definitiv care a comis anterior o infracţiune de omor sau o tentativă la infracţiunea de omor nu împiedică reţinerea elementului circumstanţial agravant prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal, în timp ce interpretarea doctrinară, neunitară şi neobligatorie, nu se impune prin valoarea argumentelor aduse în sprijinul opiniei contrare. Astfel, interpretarea extensivă a efectelor reabilitării, în lipsa unui text legal expres în acest sens, ar avea ca rezultat o încălcare nepermisă a autorităţii de lucru judecat a

hotărârii judecătoreşti anterioare prin care s-a statuat definitiv că persoana condamnată a comis o infracţiune de omor sau o tentativă la infracţiunea de omor.

Faţă de aceste considerente, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie va admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Alba Iulia - Secţia penală în Dosarul nr. 6.533/107/2017, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a chestiunii de drept:

„Dacă în interpretarea dispoziţiilor art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal prin raportare la dispoziţiile art. 169 din Codul penal, intervenirea reabilitării sau împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana unui inculpat, condamnat anterior definitiv pentru o infracţiune de omor sau tentativă la infracţiunea de omor, împiedică reţinerea agravantei prevăzute de art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal, în cazul comiterii unei noi infracţiuni de omor sau tentativă la infracţiunea de omor".

Stabileşte că în interpretarea art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal şi a art. 169 alin. (1) din Codul penal, în cazul săvârşirii unei noi infracţiuni de omor sau tentative la infracţiunea de omor, reabilitarea ori împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana condamnată definitiv care a comis anterior o infracţiune de omor sau o tentativă la infracţiunea de omor nu împiedică reţinerea elementului circumstanţial agravant prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal. [...]

b) Decizii de respingere

1) Decizia nr. 1/2018, publicată în M. Of. nr. 329 din 16 aprilie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova - Secţia penală şi pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 2.247/304/2014, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „modalitatea de interpretare a dispoziţiilor art. 297 din Codul penal, respectiv art. 246 din Codul penal din 1969, în sensul de a lămuri dacă este îndeplinită condiţia tipicităţii infracţiunii de abuz în serviciu sau a intervenit dezincriminarea, ca efect al deciziei Curţii Constituţionale nr. 405 din 15 iunie 2016".*

Considerente:

[...] Examinând sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova, raportul întocmit de judecătorul-raportor şi chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, reţine următoarele:

În conformitate cu dispoziţiile art. 475 din Codul de procedură penală: „Dacă, în cursul judecăţii, un complet de judecată al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, al curţii de apel sau al tribunalului, învestit cu soluţionarea cauzei în ultimă instanţă, constatând că există o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei respective şi asupra căreia Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii şi nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluţionare, va putea solicita Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie să pronunţe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată."

Ca urmare, admisibilitatea unei sesizări formulate în procedura pronunţării unei hotărâri prealabile este condiţionată de îndeplinirea cumulativă a următoarelor exigenţe:

- instanţa care a formulat întrebarea să fie învestită cu soluţionarea cauzei în ultimă instanţă;

- soluţionarea pe fond a cauzei să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce face obiectul sesizării;

- chestiunea de drept supusă analizei să nu fi primit o rezolvare anterioară printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii şi să nu facă obiectul unui asemenea recurs în curs de soluţionare.

În speţă, se constată că este îndeplinită prima condiţie referitoare la existenţa unei cauze pendinte aflate în curs de judecată în ultimă instanţă, Curtea de Apel Craiova fiind învestită în Dosarul nr. 2.247/304/2014 cu soluţionarea apelurilor declarate de Parchetul de pe lângă Judecătoria Segarcea şi inculpaţii B.S.V., D.G., C.M., A.C., P.T. şi S.C. T. S.R.L. împotriva Sentinţei penale nr. 155 din 07.10.2016 a Tribunalului Dolj.

De asemenea, este îndeplinită şi cea de-a treia condiţie enunţată, întrucât chestiunea de drept cu a cărei analiză a fost sesizată instanţa supremă nu a primit o rezolvare printr-o hotărâre prealabilă anterioară sau printr-un recurs în interesul legii şi nici nu face obiectul unui asemenea recurs.

În ceea ce priveşte cea de-a doua condiţie, respectiv ca soluţionarea pe fond a cauzei de către Curtea de Apel Craiova să depindă de lămurirea chestiunii de drept din cuprinsul sesizării, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie reţine că aceasta vizează doar aspecte teoretice, cu caracter general, referitoare la efectele deciziei prin care Curtea Constituţională a stabilit constituţionalitatea unui text de lege doar în interpretarea dată acestuia prin respectiva decizie.

De asemenea, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie reţine că sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova s-a grefat, în mod evident, doar pe dubiile instanţei cu privire la efectele Deciziei de neconstituţionalitate nr. 405 din 15 iunie 2016, în sensul dacă mai este îndeplinită condiţia tipicităţii infracţiunii de abuz în serviciu sau a intervenit dezincriminarea acesteia în mod tacit prin faptul că legiuitorul nu a intervenit în termenul de 45 de zile prevăzut de art. 31 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale pentru a pune în acord prevederile neconstituţionale cu dispoziţiile Legii fundamentale.

Or, efectele unei decizii prin care Curtea Constituţională declară neconstituţionalitatea unei dispoziţii legale sunt expres prevăzute de art. 147 alin. (4) din Constituţia României, respectiv ele sunt general obligatorii de la data publicării în Monitorul Oficial şi au putere numai pentru viitor. În plus, forţa obligatorie ce însoţeşte actele jurisdicţionale, deci şi deciziile Curţii Constituţionale, se ataşează nu numai dispozitivului, ci şi considerentelor pe care acesta se sprijină acesta (Decizia Plenului Curţii Constituţionale nr. 1 din 17 ianuarie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16 din 26 ianuarie 1995, Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010).

În aceste condiţii, cât timp, în prezentarea raţionamentului său juridic (paragraful 60 al Deciziei nr. 405 din 15 iunie 2016), Curtea Constituţională a statuat, într-o manieră lipsită de orice echivoc, „că neîndeplinirea ori îndeplinirea defectuoasă a unui act trebuie analizată numai prin raportare la atribuţii de serviciu reglementate expres prin legislaţia primară - legi şi ordonanţe ale Guvernului”, se constată că instanţa de contencios constituţional a furnizat atât autorităţilor cu competenţe în procesul de legiferare, cât şi instanţelor judecătoreşti toate elementele necesare pentru cunoaşterea efectelor ce trebuie atribuite deciziei sale. Din perspectiva întinderii acestor efecte, Curtea a precizat, de asemenea, că norma de incriminare este constituţională doar în

interpretarea dată prin decizie, fiind clară şi previzibilă, fără a formula o concluzie similară şi cu privire la celelalte componente ale normei penale criticate, examinate detaliat.

Mai mult decât atât, potrivit art. 126 alin. (3) din Constituţie, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie asigură interpretarea şi aplicarea unitară a legii de către celelalte instanţe judecătoreşti, potrivit competenţei sale, nicidecum clarificarea unei dispoziţii constatate, în parte, ca fiind neconstituţională pe motiv că legiuitorul - primar sau delegat - nu a intervenit, în termenul de 45 de zile de la publicarea deciziei de neconstituţionalitate în Monitorul Oficial al României, Partea I, pentru a pune în acord prevederile neconstituţionale cu dispoziţiile Legii fundamentale.

Efectele deciziilor Curţii Constituţionale nu pot fi interpretate, în procesul de aplicare a legii, de către alte instituţii ale statului, întrucât un atare demers ar genera o ştirbire a competenţei sale exclusive în materie. Prin urmare, instanţele judecătoreşti nu trebuie să interpreteze efectul deciziei, ci să aplice acea decizie într-un mod conform considerentelor sale la cazul dedus judecăţii, demers pe deplin posibil şi în speţa de faţă.

De altfel, Curtea Constituţională, în considerentele Deciziei nr. 206 din 29 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 350 din 13 iunie 2013 a statuat că, în raport cu dispoziţiile art. 126 alin. (3) din Constituţie, „sintagma «dezlegarea dată problemelor de drept judecate», cuprinsă în art. 4145 alin. (4) din Codul de procedură penală, pe de o parte, nu poate privi decât interpretarea şi aplicarea unitară a conţinutului dispoziţiilor legale, cu sensul de acte normative, iar nu şi a deciziilor Curţii Constituţionale şi a efectelor pe care acestea le produc, şi, pe de altă parte, nu poate privi decât interpretarea şi aplicarea unitară a legii de către instanţele judecătoreşti, iar nu şi de către Curtea Constituţională, care este o autoritate distinctă de sistemul judecătoresc. Altfel spus, numai în aceste condiţii «dezlegarea dată problemelor de drept judecate» poate fi obligatorie, pentru că numai în aceste condiţii poate exista o compatibilitate cu normele constituţionale. Orice altă interpretare este în contradicţie cu prevederile art. 147 alin. (1) şi (4) din Constituţie, deoarece lipseşte de efecte deciziile Curţii Constituţionale, determinând ca recursul în interesul legii să fie transformat, cu încălcarea Constituţiei, într-o formă de control al actelor Curţii Constituţionale”. Or, *mutatis mutandis,* aceste considerente se aplică şi în cazul hotărârilor prealabile. [...]

2) Decizia nr. 2/2018, publicată în M. Of. nr. 307 din 5 aprilie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Timişoara - Secţia penală în Dosarul nr. 5.190/108/2017/a1 prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarelor chestiuni de drept:*

„1) dacă judecătorul de cameră preliminară poate verifica legalitatea încheierii prin care judecătorul de drepturi şi libertăţi a dispus prelungirea măsurii de supraveghere tehnică;

2) dacă prelungirea supravegherii tehnice poate fi dispusă după expirarea mandatului de supraveghere tehnică emis iniţial.”

Considerente:

[...] Examinând sesizarea formulată de Curtea de Apel Timişoara - Secţia penală, din perspectiva cerinţelor de admisibilitate, cu privire la condiţia existenţei unei chestiuni de drept care să impună o rezolvare de principiu prin pronunţarea unei hotărâri prealabile, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie reaminteşte că în considerentele Deciziei nr. 19/2016 (publicată în Monitorul

Oficial al României, Partea I, nr. 874 din 1 noiembrie 2016), Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, reiterând jurisprudenţa sa, a subliniat că sesizarea, conform art. 475 din Codul de procedură penală, trebuie efectuată doar în situaţia în care, în cursul soluţionării unei cauze penale, se pune problema interpretării şi aplicării unor dispoziţii legale neclare, echivoce, care ar putea da naştere mai multor soluţii. Interpretarea urmăreşte cunoaşterea înţelesului exact al normei, clarificarea sensului şi scopului acesteia, aşa încât procedura prealabilă nu poate fi folosită în cazul în care aplicarea corectă a dreptului se impune într-un mod atât de evident, încât nu lasă loc de îndoială cu privire la modul de soluţionare a întrebării adresate. De asemenea, în considerentele aceleiaşi decizii, s-a reţinut că, în cauza respectivă, o simplă lectură a textelor legale a căror interpretare se solicită este suficientă pentru a înţelege voinţa legiuitorului, o intervenţie din partea instanţei supreme nefiind necesară.

Analizând îndeplinirea cerinţei de admisibilitate, chiar dacă dispoziţiile legale care reglementează chestiunea de drept cu care a fost sesizat Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală (art. 342 şi art. 144 din Codul de procedură penală) ar putea părea neclare, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie constată că jurisprudenţa şi doctrina în materie oferă suficiente repere privind modalitatea de aplicare a dispoziţiilor legale în discuţie, pe baza cărora instanţa de trimitere ar putea să aprecieze asupra situaţiei concrete cu judecarea căreia a fost învestită.

Astfel, Curtea Constituţională, prin Decizia nr. 244/2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 529 din 6 iulie 2017; paragraful 66) a reţinut că „în cadrul procesului penal, posibilitatea contestării legalităţii măsurii supravegherii tehnice este circumstanţiată de legiuitor numai în ceea ce priveşte persoana inculpatului, în cadrul procedurii de cameră preliminară, după trimiterea în judecată, precum şi în cadrul procedurii de cameră preliminară atunci când se soluţionează plângerea împotriva soluţiei de clasare, dacă în cauză a fost pusă în mişcare acţiunea penală.”

Aceste considerente, care susţin dispozitivul deciziei menţionate, de admitere a unei excepţii de neconstituţionalitate, delimitează cadrul procesual în care poate fi contestată *a posteriori* legalitatea măsurii supravegherii tehnice, respectiv în cadrul procedurii de cameră preliminară.

Cât priveşte posibilitatea judecătorului de cameră preliminară de a cenzura actele judecătorului de drepturi şi libertăţi şi de a exclude probe administrate în baza hotărârii acestuia, relevantă este încheierea judecătorului de cameră preliminară din cadrul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, Secţia penală nr. 3.147 din 12.12.2014, potrivit căreia fac obiect al controlului în camera preliminară şi actele judecătorului de drepturi şi libertăţi prin care s-au dispus măsuri legate de probele pe care se întemeiază acuzaţia.

Aceeaşi concluzie a existenţei unui control *a posteriori* asupra încheierii definitive prin care judecătorul de drepturi şi libertăţi se pronunţă cu privire la măsurile de supraveghere tehnică a fost evidenţiată şi în doctrină.

Spre exemplu, s-a considerat că sunt supuse verificării toate actele efectuate în cursul urmăririi penale pe care se întemeiază acuzaţia, indiferent de organul care le-a dispus, care le-a autorizat sau le-a efectuat, argumentele care au fundamentat această concluzie doctrinară fiind următoarele: „(i) potrivit art. 3 alin. (6) din Codul de procedură penală judecătorul de cameră preliminară se pronunţă asupra legalităţii «probelor pe care se bazează actul de sesizare», fără ca textul să distingă între diferitele categorii de acte de urmărire penală care se circumscriu administrării unei probe; (ii) exercitarea de către judecătorul de drepturi şi libertăţi a funcţiei de

dispoziţie asupra unor acte şi măsuri în cursul urmăririi penale este justificată prin protecţia specială acordată unor aspecte particulare ale drepturilor persoanei, ţinând fie de libertatea acesteia, fie de protecţia vieţii ei private, respectiv acelea «care restrâng drepturile şi libertăţile fundamentale» [art. 3 alin. (5) din Codul de procedură penală]; instituită numai în considerarea acestor limitate scopuri, exercitarea de către judecător, cu privire la un anume act, a funcţiei de dispoziţie asupra drepturilor şi libertăţilor fundamentale este menită exclusiv să asigure, la momentul luării unei măsuri de o anumită gravitate, protecţia valorilor privind libertatea şi viaţa privată a persoanelor (persoane care pot fi şi altele decât suspectul sau inculpatul) şi nu este menită să se substituie oricărui control ulterior de legalitate asupra actului procesual respectiv."[43]

Aşadar, contextul jurisprudenţial şi doctrinar evidenţiat anterior oferă suficiente argumente pe baza cărora se poate aprecia, în concret, cu privire la obiectul procedurii de cameră preliminară, din perspectiva limitelor în care poate fi efectuată verificarea legalităţii administrării probelor în această etapă procesuală.

În ceea ce priveşte cel de-al doilea aspect al chestiunii de drept ce face obiectul sesizării, cu referire la dispoziţiile art. 144 din Codul de procedură penală, folosirea de către legiuitor a sintagmei „prelungirea măsurii supravegherii tehnice" înlătură orice echivoc prin raportare la înţelesul comun al termenului „prelungire".

Astfel, în accepţiunea uzuală a termenului, prin „prelungire" se înţelege extindere a ceva existent.

În „Noul dicționar explicativ al limbii române", verbul a se prelungi are următoarele înțelesuri: „1) A se lungi în continuare (în spaţiu); a se întinde mai departe. 2) A-şi urma cursul fără a se întrerupe; a se desfăşura mai departe (în timp); a continua; a ţine; a dura".[44]

De asemenea, pe lângă această metodă de interpretare gramaticală, un argument suplimentar, în măsură să contribuie la stabilirea sensului termenului, rezultă din compararea dispoziţiilor art. 91^1 alin. (4) din Codul de procedură penală anterior şi art. 144 alin. (1) din Codul de procedură penală, care s-au succedat în timp, dar au reglementat condiţiile prelungirii măsurii supravegherii tehnice.

Astfel, potrivit art. 91^1 alin. (4) din Codul de procedură penală anterior, „autorizaţia poate fi reînnoită, înainte sau după expirarea celei anterioare, în aceleaşi condiţii, pentru motive temeinic justificate, fiecare prelungire neputând depăşi 30 de zile."

În conformitate cu art. 144 alin. (1) din Codul de procedură penală, măsura supravegherii tehnice poate fi prelungită, pentru motive temeinic justificate, de către judecătorul de drepturi şi libertăţi de la instanţa competentă, la cererea motivată a procurorului, în cazul în care sunt îndeplinite condiţiile prevăzute la art. 139, fiecare prelungire neputând depăşi 30 de zile.

Din examinarea celor două dispoziţii legale se observă că actualul Cod de procedură penală nu a mai preluat dispoziţia care permitea reînnoirea mandatului de supraveghere tehnică, instituţie specifică Codului de procedură penală anterior.

Or, tocmai această modificare intervenită, constând în înlăturarea sintagmei „înainte sau după expirarea celei anterioare", pune în evidenţă voinţa legiuitorului de a da semnificaţie deplină înţelesului comun al termenului „prelungire".

---

[43] I. Kuglay în M. Udroiu *(coordonator), Codul de procedură penală. Comentariu pe articole,* Editura C. H. Beck, 2015, p. 909.

[44] Noul dicţionar explicativ al limbii române, Editura Litera internaţional, 2002.

În consecinţă, în raport cu argumentele prezentate anterior, care demonstrează neîndeplinirea condiţiei de admisibilitate privind existenţa unor veritabile chestiuni de drept, sesizarea de faţă este inadmisibilă. [...]

3) Decizia nr. 4/2018, publicată în M. Of. nr. 342 din 19 aprilie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanţa - Secţia penală şi pentru cauze penale cu minori şi de familie în dosarele nr. 9.683/327/2016, nr. 5.285/254/2016 şi nr. 34.338/212/2016 prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a chestiunii de drept: „Dacă, după pronunţarea şi publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 427 din 9 iunie 2017 a Deciziei nr. 224 din 4 aprilie 2017 a Curţii Constituţionale, fapta persoanei care conduce pe drumurile publice un autovehicul sau un tramvai, exceptând tractoarele agricole şi forestiere, fără a poseda permis de conducere, mai poate atrage răspunderea penală a acesteia pentru săvârşirea infracţiunii prevăzute de art. 335 alin. (1) din Codul penal."*

Considerente:

[...] Examinând sesizarea formulată de către Curtea de Apel Constanţa - Secţia penală şi pentru cauze penale cu minori, raportul întocmit de judecătorul-raportor şi chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, reţine următoarele:

În conformitate cu dispoziţiile art. 475 din Codul de procedură penală, dacă în cursul judecăţii un complet de judecată al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, al curţii de apel sau al tribunalului învestit cu soluţionarea cauzei în ultimă instanţă constată că există o chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei respective şi asupra căreia Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii şi nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluţionare, va putea solicita Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie să pronunţe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată.

În jurisprudenţa Completului pentru dezlegarea unor probleme de drept în materie penală s-a statuat asupra înţelesului ce trebuie atribuit sintagmei „chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei".

Astfel, s-a apreciat că între problema de drept a cărei lămurire se solicită (indiferent că vizează o normă de drept material sau de drept procesual) şi soluţia ce urmează a fi dată de către instanţă trebuie să existe o legătură, în sensul că decizia instanţei supreme să producă un efect concret asupra conţinutului hotărârii (în acest sens, Decizia nr. 11 din 2 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din 7 iulie 2014, Decizia nr. 19 din 15 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 769 din 23 octombrie 2014).

De asemenea, în jurisprudenţa Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală s-a stabilit că sesizarea trebuie să ducă la interpretarea *in abstracto* a unor dispoziţii legale determinate, iar nu la rezolvarea unor chestiuni ce ţin de fondul speţei (în acest sens, Decizia nr. 14 din 12 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 454 din 24 iunie 2015).

În fine, s-a apreciat că numai o problemă de drept de o dificultate rezonabilă şi de natură a da naştere, în mod previzibil, unor interpretări judiciare diferite legitimează concursul dat tribunalelor şi curţilor de apel de către instanţa supremă într-o cauză pendinte.

În cazul unor sesizări prin care se tinde, dimpotrivă, la dezlegarea unor probleme teoretice ori la soluţionarea propriu- zisă a unor chestiuni ce ţin de fondul cauzei, există riscul transformării mecanismului hotărârii prealabile fie într-o procedură dilatorie pentru litigii caracterizate, prin natura lor, ca fiind urgente, fie într-o procedură care va substitui mecanismul recursului în interesul legii (în acest sens, Decizia nr. 16 din 22 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 490 din 3 iulie 2015).

În speţă, se constată că sesizarea instanţei supreme prin mecanismul de unificare a jurisprudenţei prevăzut de art. 475 din Codul de procedură penală pune în discuţie, în esenţă, interpretarea şi aplicarea Deciziei Curţii Constituţionale nr. 224 din 4 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 427 din 9 iunie 2017.

Prin decizia menţionată Curtea Constituţională a admis excepţia de neconstituţionalitate şi a constatat că soluţia legislativă cuprinsă în art. 335 alin. (1) din Codul penal, care nu incriminează fapta de conducere pe drumurile publice a unui tractor agricol sau forestier, fără permis de conducere, este neconstituţională.

Curtea Constituţională nu a constatat neconstituţionalitatea art. 335 alin. (1) din Codul penal în integralitatea sa. Ca atare, norma de incriminare continuă să îşi producă efectele, în cazul conducerii pe drumurile publice fără a poseda permis de conducere a oricăror altor vehicule, inclusiv autoturisme pentru care este necesară deţinerea unui astfel de permis, cu excepţia tractoarelor agricole sau forestiere.

Întrucât în cauzele aflate pe rolul instanţei de trimitere inculpaţii au fost trimişi în judecată şi condamnaţi pentru săvârşirea infracţiunii de conducere pe drumurile publice, fără a poseda permis de conducere, a unor autovehicule (autoturisme, moped), este evident că decizia Curţii Constituţionale nu este aplicabilă, având în vedere că decizia se referă la tractoare agricole sau forestiere.

Prin urmare, între obiectul sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi obiectul judecăţii instanţei de trimitere nu există nicio legătură şi, în această situaţie, intervenţia instanţei supreme prin mecanismul întrebării prealabile este inadmisibilă.

Pe de altă parte, potrivit jurisprudenţei Curţii Constituţionale, cu referire la sintagma „dezlegarea dată problemelor de drept” cuprinsă în art. 414^5 alin. 4 din Codul de procedură din 1968, care îşi păstrează valabilitatea şi în prezent şi se aplică mutatis mutandis şi în cazul mecanismului de unificare a jurisprudenţei prevăzut de art. 475 din Codul de procedură penală în vigoare, aceasta nu poate privi decât interpretarea şi aplicarea unitară a conţinutului dispoziţiilor legale, cu sensul de acte normative, iar nu şi a deciziilor Curţii Constituţionale şi a efectelor pe care acestea le produc. Sintagma „dezlegarea dată problemelor de drept” nu poate privi decât interpretarea şi aplicarea unitară a legii de către instanţele judecătoreşti, iar nu şi de către Curtea Constituţională, care este o autoritate distinctă de sistemul judecătoresc (în acest sens, Decizia Curţii Constituţionale nr. 206 din 29 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 350 din 13 iunie 2013).

Prin urmare, cum în speţă se solicită instanţei supreme să se pronunţe asupra interpretării şi aplicării unei decizii a Curţii Constituţionale, care oricum nu are nicio legătură cu cauzele instanţei de trimitere, iar nu a unei dispoziţii legale, sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanţa este inadmisibilă. [...]

4) Decizia nr. 9/2018, publicată în M. Of. nr. 696 din 9 august 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău - Secţia penală şi pentru cauze cu minori şi de familie în Dosarul nr. 3.109/270/2017, prin care se solicită dezlegarea de principiu a chestiunii de drept: „dacă în aplicarea dispoziţiilor art. 274 din Codul de procedură penală inculpatul minor faţă de care s-a luat o măsură educativă prevăzută de art. 115 din Codul penal poate fi obligat la plata cheltuielilor judiciare avansate de stat."*

Considerente:

[...] În jurisprudenţa Completului pentru dezlegarea unor probleme de drept în materie penală s-a statuat, în mod progresiv, asupra înţelesului ce trebuie atribuit sintagmei „chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei", regăsită în cuprinsul art. 475 din Codul de procedură penală.

S-a subliniat, sub un prim aspect, că între problema de drept a cărei lămurire se solicită (indiferent dacă ea vizează o normă de drept material sau o dispoziţie de drept procesual) şi soluţia ce urmează a fi dată de către instanţă trebuie să existe o relaţie de dependenţă, în sensul ca decizia instanţei supreme să fie de natură a produce un efect concret asupra conţinutului hotărârii (Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, Decizia nr. 11 din 2 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din 7 iulie 2014, şi Decizia nr. 19 din 15 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 769 din 23 octombrie 2014).

În al doilea rând, este necesar ca sesizarea să tindă la interpretarea *in abstracto* a unor dispoziţii legale determinate, iar nu la rezolvarea implicită a unor chestiuni ce ţin de particularităţile fondului speţei, cum ar fi analiza întrunirii elementelor constitutive ale unei infracţiuni ori stabilirea încadrării juridice în cauza dedusă judecăţii (Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, Decizia nr. 14 din 12 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 454 din 24 iunie 2015).

În fine, jurisprudenţa recentă a Completului pentru dezlegarea unor probleme de drept în materie penală a abordat tangenţial şi elemente ce nuanţează semnificativ înţelesul sintagmei „chestiune de drept" la care face referire art. 475 din Codul de procedură penală, impunând examinarea acesteia fie din perspectiva cerinţei „noutăţii" problemei de drept ridicate, fie a existenţei unei neclarităţi, ambiguităţi a dispoziţiei legale supuse interpretării.

Completul competent a efectuat însă recent o primă analiză a admisibilităţii şi din această perspectivă. Astfel, raportându-se la deciziile date în materie civilă, respectiv deciziile nr. 6 din 23 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 691 din 22 septembrie 2014, şi nr. 7 din 30 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 584 din 5 august 2014, s-a subliniat că acest caracter „de noutate se pierde, pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanţelor, în urma unei interpretări adecvate, concretizată într-o practică judiciară consacrată, iar opiniile jurisprudenţiale izolate sau cele pur subiective nu pot constitui temei declanşator al mecanismului pronunţării unei hotărâri prealabile" (Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, Decizia nr. 10 din 22 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 389 din 4 iunie 2015).

Totodată, se apreciază ca pertinentă o atare analiză şi în speţă, în scopul delimitării mai exacte a problemelor de drept ce pot face obiectul hotărârii prealabile (respectiv chestiuni de drept de o dificultate rezonabilă, susceptibile a da naştere unor interpretări judiciare diferite) de opiniile jurisprudenţiale cu totul izolate, ce pot fundamenta uneori o astfel de sesizare.

Pe de altă parte, condiţia caracterizării dispoziţiilor legale ce fac obiectul sesizării printr-o doză necesară de echivoc a fost subliniată în considerentele secţiunii IX a Deciziei nr. 16 din 22 mai 2015 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 490 din 3 iulie 2015.

Aşadar, numai o problemă de drept de o dificultate rezonabilă şi de natură a da naştere, în mod previzibil, unor interpretări judiciare diferite legitimează concursul dat tribunalelor şi curţilor de apel de către instanţa supremă într-o cauză pendinte. În cazul considerării ca admisibile a unor sesizări prin care se tinde, dimpotrivă, la dezlegarea unor probleme pur teoretice ori la soluţionarea propriu-zisă a unor chestiuni ce ţin de fondul cauzei, există riscul transformării mecanismului hotărârii prealabile fie într-o „procedură dilatorie pentru litigii caracterizate prin natura lor ca fiind urgente", fie într-o procedură care va substitui mecanismul recursului în interesul legii.

Din perspectiva acestor argumente se constată că, potrivit dispoziţiilor art. 274 din Codul de procedură penală, în caz de renunţare la urmărirea penală, condamnare, amânare a aplicării pedepsei sau renunţare la aplicarea pedepsei, suspectul sau, după caz, inculpatul este obligat la plata cheltuielilor judiciare avansate de stat, cu excepţia cheltuielilor privind avocaţii din oficiu şi interpreţii desemnaţi de organele judiciare, care rămân în sarcina statului. De asemenea se prevede în acelaşi articol [alin. (3)] că partea responsabilă civilmente, în măsura în care este obligată solidar cu inculpatul la repararea pagubei, este obligată în mod solidar cu acesta şi la plata cheltuielilor judiciare avansate de stat.

Este adevărat că soluţia luării faţă de inculpatul minor a unei măsuri educative, indiferent de natura acesteia, nu este inclusă alături de celelalte soluţii pe care le poate dispune instanţa în cazul în care stabileşte că inculpatul este vinovat de săvârşirea infracţiunii pentru care a fost trimis în judecată şi răspunde penal. Aceasta nu creează însă o dificultate în aplicarea dispoziţiilor privitoare la persoana care va suporta cheltuielile judiciare în cazul enunţat, dacă se au în vedere şi dispoziţiile art. 504 din Codul de procedură penală, care prevăd că „Urmărirea şi judecarea infracţiunilor săvârşite de minori, precum şi punerea în executare a hotărârilor privitoare la aceştia se fac potrivit procedurii obişnuite, cu completările şi derogările prevăzute în prezentul capitol şi în secţiunea a 8-a a cap. I din titlul V al părţii generale".

Totodată, dispoziţiile art. 239 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările ulterioare, prevăd că „Termenul condamnare utilizat în cuprinsul art. 80 alin. (2) lit. a) din Codul penal se referă şi la hotărârile prin care, faţă de inculpat, s-a luat, în timpul minorităţii, o măsură educativă, în afară de cazul în care au trecut cel puţin 2 ani de la data executării sau considerării ca executată a acestei măsuri".

Rezultă aşadar cu claritate, din dispoziţiile prezentate, care va fi soluţia privitoare la persoana obligată să suporte cheltuielile judiciare în cazul în care faţă de inculpatul minor se ia una dintre măsurile educative prevăzute de Codul penal.

De altfel, majoritatea covârşitoare a instanţelor care au comunicat opiniile cu privire la chestiunea de drept ce face obiectul prezentei sesizări au arătat care este interpretarea corectă a dispoziţiilor art. 274 din Codul de procedură penală, în situaţia reţinută în speţă.

În final, se remarcă faptul că însăşi instanţa de apel, în opinia exprimată, pare să nu aibă probleme în interpretarea dispoziţiilor art. 274 din Codul de procedură penală.

Or, intervenţia instanţei supreme în procedura reglementată de art. 475 din Codul de procedură penală este legitimă doar atunci când tinde la clarificarea înţelesului uneia sau mai multor norme juridice ambigue sau complexe, al căror conţinut ori succesiune în timp pot da

naştere la dificultăţi rezonabile de interpretare pe cale judecătorească, afectând, în final, unitatea aplicării lor de către instanţele naţionale.

În concluzie, se constată că problema înţelesului dispoziţiilor „dacă în aplicarea dispoziţiilor art. 274 din Codul de procedură penală inculpatul minor faţă de care s-a luat o măsură educativă prevăzută de art. 115 din Codul penal poate fi obligat la plata cheltuielilor judiciare avansate de stat", astfel cum a fost expusă în încheierea de sesizare, nu constituie o veritabilă chestiune de drept cu relevanţă practică, susceptibilă a genera interpretări juridice diferite şi a impune, în consecinţă, o dezlegare prealabilă în procedura reglementată de art. 475 din Codul de procedură penală. [...]

5) Decizia nr. 11/2018, publicată în M. Of. nr. 907 din 29 octombrie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Suceava, în Dosarul nr. 824/86/2018, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „Care este natura juridică a termenului de 10 zile prevăzut de art. 318 alin. (12) din Codul de procedură penală, dacă este un termen de decădere sau de recomandare."*

Considerente:

[...] Cerinţa referitoare la natura chestiunii ce poate face obiectul sesizării şi la aptitudinea dezlegării date de a avea consecinţe juridice directe asupra modului de rezolvare a fondului cauzei nu este îndeplinită în cauză.

În jurisprudenţa Completului pentru dezlegarea unor probleme de drept în materie penală s-a statuat, în mod progresiv, asupra înţelesului ce trebuie atribuit sintagmei „chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei", regăsită în cuprinsul art. 475 din Codul de procedură penală.

Astfel, s-a apreciat constant că, prin sintagma „soluţionarea pe fond a cauzei" folosită de legiuitor în cuprinsul art. 475 din Codul de procedură penală pentru a desemna legătura obiectivă dintre chestiunea de drept supusă interpretării şi procesul penal în curs, trebuie să se înţeleagă dezlegarea raportului juridic penal născut ca urmare a încălcării relaţiilor sociale proteguite prin norma de incriminare, şi nu rezolvarea unei chestiuni incidentale. Această condiţie de admisibilitate, prin referirea explicită la soluţionarea „pe fond" a cauzei, impune ca dezlegarea chestiunii de drept care formează obiectul sesizării să fie determinantă pentru rezolvarea acţiunii penale sau a acţiunii civile în procesul penal.

În susţinerea acestei teze, jurisprudenţa instanţei supreme s-a fundamentat pe interpretarea sistematică a reglementărilor având ca finalitate unificarea practicii judiciare, constatându-se că procedura instituită prin art. 475 şi următoarele din Codul de procedură penală este vădit mai restrictivă decât cea cuprinsă în art. 471 şi următoarele din Codul de procedură penală.

Astfel, chestiunea a cărei dezlegare este supusă examenului Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie trebuie să vizeze, ca regulă, o problemă de drept material, de care să depindă soluţionarea pe fond a cauzei, putând doar, ca excepţie, viza o problemă de drept procesual, adică în măsura în care soluţia dată acesteia se repercutează semnificativ asupra rezolvării fondului, în timp ce admisibilitatea recursului în interesul legii se verifică prin raportare la chestiunea de drept, substanţial sau procesual, soluţionată diferit de instanţele judecătoreşti.

Aşadar, s-a considerat că prin modul de reglementare s-a urmărit excluderea de la procedura pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept a problemelor de drept de care nu depinde soluţionarea pe fond a litigiilor penale, chestiuni ce rămân a fi supuse interpretării numai pe calea recursului în interesul legii, sub rezerva îndeplinirii şi a celorlalte condiţii de admisibilitate reglementate de Codul de procedură penală.

Ca atare, admisibilitatea sesizării în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile este condiţionată, atât în cazul în care vizează o normă de drept material, cât şi atunci când priveşte o dispoziţie de drept procesual, de împrejurarea că interpretarea dată de către instanţa supremă să aibă consecinţe juridice asupra modului de rezolvare a fondului cauzei. Cu alte cuvinte, între problema de drept a cărei lămurire se cere şi soluţia dată asupra acţiunii penale şi/sau civile de către instanţa pe rolul căreia se află cauza în ultimul grad de jurisdicţie trebuie să existe o relaţie de dependenţă, în sensul că decizia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, pronunţată în procedura prevăzută de art. 476 şi 477 din Codul de procedură penală, trebuie să fie de natură a produce un efect concret asupra conţinutului hotărârii din procesul principal, cerinţa pertinenţei fiind expresia utilităţii pe care rezolvarea de principiu a chestiunii de drept invocate o are în cadrul soluţionării pe fond a litigiului.

La această concluzie se ajunge şi pe calea interpretării teleologice a textelor de lege, în contextul în care aceasta a fost raţiunea avută în vedere de legiuitor care, prin art. 102 pct. 284 din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative care cuprind dispoziţii procesual penale, cu modificările ulterioare, a modificat conţinutul art. 475 din Codul de procedură penală ce reglementează condiţiile de admisibilitate a sesizării formulate în vederea pronunţării de către instanţa supremă a unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, introducând expresia „pe fond”, care lipsea din prima formă adoptată a Codului.

În prezenta cauză, obiectul sesizării îl reprezintă o problemă de drept ce se circumscrie sferei normelor procesual penale a cărei lămurire nu poate influenţa soluţia pe fondul cererii de confirmare cu care a fost învestit judecătorul de cameră preliminară, dat fiind faptul că natura juridică a termenului procedural nu are înrâurire asupra rezolvării raportului de drept penal născut ca urmare a încălcării relaţiilor sociale proteguite prin norma de incriminare.

Astfel, obiectul sesizării îl reprezintă o problemă de drept ce se circumscrie sferei normelor procesual penale referitoare la termenul de introducere a unei cereri de confirmare a soluţiei de renunţare la urmărire penală, respectiv admisibilitatea sesizării formulate în conformitate cu art. 318 alin. (10) din Codul de procedură penală în ipoteza depăşirii termenului prevăzut de art. 318 alin. (12) din Codul de procedură penală. Lămurirea naturii juridice a termenului de 10 zile în cadrul căruia procurorul este obligat să sesizeze judecătorul de cameră preliminară competent nu ar putea influenţa decizia ce va fi luată pe fondul cauzei, în condiţiile în care judecătorul de cameră preliminară din cadrul Tribunalului Suceava este chemat să se pronunţe asupra legalităţii şi temeiniciei soluţiei de renunţare la urmărire penală pe baza lucrărilor şi a materialului din dosarul de urmărire penală, potrivit art. 318 alin. (15) din Codul de procedură penală, ci constituie o chestiune incidentală de care nu depinde lămurirea cauzei pe fond.

În concret, în cauză, judecătorul de cameră preliminară din cadrul Tribunalului Suceava poate dispune una dintre soluţiile prevăzute de art. 318 alin. (15) din Codul de procedură penală, respectiv, să admită sau să respingă cererea de confirmare formulată de procuror, iar în cazul în care respinge cererea de confirmare, dispune în mod obligatoriu desfiinţarea soluţiei de renunţare la urmărire penală şi, după caz, trimiterea cauzei la procuror pentru a începe sau a completa

urmărirea penală ori pentru a pune în mişcare acţiunea penală şi a completa urmărirea penală sau de a dispune clasarea. Aşadar, soluţiile legale presupun în mod necesar verificarea legalităţii şi temeiniciei soluţiei de renunţare dispuse de procuror, situaţie în care stabilirea naturii juridice a termenului prevăzut de art. 318 alin. (12) din Codul de procedură penală este pur teoretică, fără a putea influenţa soluţionarea cauzei. De altfel, dispoziţiile art. 318 alin. (15) din Codul de procedură penală sunt explicite în privinţa soluţiilor ce pot fi pronunţate de judecătorul de cameră preliminară, respingerea sesizării ca tardivă sau inadmisibilă nefiind prevăzută de dispoziţiile legale, similar soluţiilor reglementate de art. 341 alin. (6) din Codul de procedură penală în cazul plângerii împotriva soluţiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată, interpretarea acestora fiind neechivocă.

Opinia exprimată de instanţa de trimitere asupra chestiunii de drept nu are aptitudinea de a produce consecinţe juridice asupra modului de rezolvare a fondului cauzei, dimpotrivă, ar putea atrage chiar lăsarea nesoluţionată a cauzei penale prin refuzul analizării obiectului său pe considerentul că a fost depăşit termenul prevăzut pentru aceasta, contrar considerentelor Deciziei nr. 23 din data de 20 ianuarie 2016 pronunţată de Curtea Constituţională, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 240 din 31 martie 2016, ce au stat la baza modificării legislative operate prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 18/2016 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară şi scopului pentru care a fost reglementată procedura confirmării, respectiv supunerea soluţiei de renunţare la urmărire penală controlului judiciar.

În concluzie, se constată că problema privind natura juridică a termenului de 10 zile prevăzut de art. 318 alin. (12) din Codul de procedură penală, astfel cum a fost expusă în încheierea de sesizare, nu constituie o veritabilă chestiune de drept cu relevanţă practică, ci una pur teoretică şi nu este susceptibilă a genera interpretări juridice diferite în privinţa soluţiilor ce pot fi pronunţate într-o cauză având ca obiect confirmarea soluţiei de renunţare la urmărire penală, astfel încât nu se impune lămurirea acesteia pe calea procedurii reglementate de art. 475 din Codul de procedură penală. [...]

6) Decizia nr. 12/2018, publicată în M. Of. nr. 903 din 26 octombrie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanţa, Secţia penală şi pentru cauze penale cu minori şi de familie, în Dosarul nr. 4.318/118/2015, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

„Dacă interdicţia absolută de suspendare a judecăţii cauzei, în materie penală, prevăzută de art. 367 alin. (9) din Codul de procedură penală, se raportează la interpretarea sintagmei «ridicarea unei excepţii de neconstituţionalitate» ca având înţelesul «invocarea unei excepţii de neconstituţionalitate» sau «sesizarea Curţii Constituţionale cu o excepţie de neconstituţionalitate» invocată în condiţiile cumulative prevăzute de art. 29 din Legea nr. 47/1992, după statuarea preliminară de către instanţa de trimitere privind îndeplinirea condiţiilor pentru sesizarea Curţii Constituţionale”.

Considerente:

[...] În prezenta cauză, întrebarea prealabilă adresată Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie vizează aspecte ce se circumscriu sferei normelor procesual penale, a căror lămurire nu poate influenţa, însă, decizia ce va fi luată pe fondul apelurilor cu care a fost învestită Curtea de Apel Constanţa, dat fiind faptul că instanţa este chemată să se pronunţe asupra unei cereri incidentale privind suspendarea judecării căilor de atac pe perioada soluţionării de către Curtea Constituţională a excepţiilor de neconstituţionalitate cu care a fost sesizată, împrejurare ce nu are înrâurire asupra rezolvării raportului de drept penal dedus judecăţii, ce constă în examinarea învinuirii aduse apelantului inculpat prin rechizitoriu.

Aşadar, problema suspendării judecăţii în cazul sesizării Curţii Constituţionale cu o excepţie de neconstituţionalitate constituie o chestiune incidentală a cărei dezlegare nu se poate repercuta asupra modului de soluţionare a fondului cauzei, ci priveşte exclusiv desfăşurarea activităţii jurisdicţionale în cadrul procesului penal, astfel încât, având natura juridică a unui incident procedural intervenit în administrarea actului de justiţie, nu produce niciun efect concret asupra rezolvării acţiunii penale deduse judecăţii.

Ca atare, sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie nu întruneşte condiţia de admisibilitate prevăzută de art. 475 din Codul de procedură penală referitoare la relaţia de dependenţă între lămurirea chestiunii supuse interpretării şi soluţionarea pe fond a cauzei cu care a fost învestită instanţa de trimitere, după cum nu îndeplineşte nici cerinţa existenţei unei veritabile probleme de drept, care să facă necesară o rezolvare de principiu prin pronunţarea unei hotărâri prealabile.

În această privinţă se constată că, prin Decizia nr. 5 din 10 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 183 din 11 martie 2016 (ale cărei considerente au fost reluate apoi în deciziile nr. 6 din 2 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 287 din 15 aprilie 2016; nr. 19 din 27 septembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 874 din 1 noiembrie 2016; nr. 20 din 14 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 542 din 10 iulie 2017), Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a stabilit că „scopul unei asemenea proceduri este de a da dezlegări asupra unor probleme veritabile şi dificile de drept. Sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie conform art. 475 din Codul de procedură penală trebuie efectuată doar în situaţia în care, în cursul soluţionării unei cauze penale, se pune problema interpretării şi aplicării unor dispoziţii legale neclare, echivoce, care ar putea da naştere mai multor soluţii. Interpretarea urmăreşte cunoaşterea înţelesului exact al normei, clarificarea sensului şi scopului acesteia, aşa încât procedura prealabilă nu poate fi folosită în cazul în care aplicarea corectă a dreptului se impune într-un mod atât de evident, încât nu lasă loc de îndoială cu privire la modul de soluţionare a întrebării adresate”.

În mod identic s-a statuat şi în jurisprudenţa Secţiilor Unite ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, arătându-se, în motivarea respingerii unor recursuri în interesul legii, că nu se poate considera chestiunea de drept supusă examinării ca susceptibilă de a fi soluţionată diferit de instanţele judecătoreşti cât timp dispoziţiile legale reglementează cu claritate neinterpretabilă o anumită conduită (Decizia nr. 16 din 6 aprilie 2009, pronunţată în Dosarul nr. 4/2009) sau prevederea legală este lipsită de echivoc (Decizia nr. 18 din 15 iunie 2009, pronunţată în Dosarul nr. 7/2009).

Cu referire la problema a cărei dezlegare se solicită se constată că aceasta nu constituie o reală chestiune de drept, generată de dificultăţi în interpretarea normei procesual penale sau de opinii divergente exprimate în acest sens şi argumentate din punct de vedere juridic.

Astfel, departe de a se caracteriza printr-o „folosire colocvială", aşa cum a apreciat titularul sesizării, sintagma „ridicarea unei excepţii de neconstituţionalitate" a fost utilizată de legiuitor şi în vechea codificare procedural penală, respectiv în art. 303 alin. (6), dar şi în cuprinsul Legii nr. 47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale (art. 29), atât în forma anterioară, cât şi în cea ulterioară modificării prin Legea nr. 177/2010, având acelaşi înţeles, şi anume invocarea unei excepţii de neconstituţionalitate, apreciată de instanţa de judecată (şi anume de instanţa de trimitere) ca îndeplinind toate condiţiile de admisibilitate prevăzute de legea specială pentru sesizarea Curţii Constituţionale cu soluţionarea acesteia.

Aceeaşi semnificaţie a fost atribuită respectivei noţiuni şi de doctrina juridică (Ion Neagu, *Tratat de procedură penală, Partea specială,* Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2009, pag. 191-192; Grigore Theodoru, *Tratat de drept procesual penal,* ediţia a 2-a, Editura Hamangiu, Bucureşti, 2008, pag. 679; Nicolae Volonciu şi alţii, *Noul Cod de procedură penală comentat,* ediţia a 2-a revizuită şi adăugită, Editura Hamangiu, Bucureşti, 2015, pag. 993; Mihail Udroiu şi alţii, *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole, art. 1-603,* ediţia a 2-a revizuită şi adăugită, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2017, pag. 1501), dar şi de instanţa de contencios constituţional, atât înainte, cât şi după intrarea în vigoare a Legii nr. 177/2010 şi, ulterior, a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, arătându-se, în considerentele Deciziei nr. 600 din 20 mai 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 11 iunie 2008, prin care s-a respins, printre altele, excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 303 alin. 6 din Codul de procedură penală din 1968 şi ale art. 29 alin. (5) din Legea nr. 47/1992, că aceste din urmă prevederi „din norme de procedură care instituie un caz de suspendare legală a judecăţii în intervalul de timp cuprins între pronunţarea încheierii de sesizare a Curţii Constituţionale de către instanţa de judecată sau de arbitraj comercial şi repunerea pe rol a cauzei, după soluţionarea excepţiei de către instanţa de contencios constituţional" (în acelaşi sens fiind şi considerentele deciziilor Curţii Constituţionale nr. 366 din 17 aprilie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 346 din 22 mai 2007; nr. 99 din 4 februarie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 171 din 17 martie 2010).

Deopotrivă, în cuprinsul Deciziei nr. 1.106 din 22 septembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 4 octombrie 2010, prin care s-a respins obiecţia de neconstituţionalitate a Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, a Codului de procedură civilă şi a Codului de procedură penală al României (Legea nr. 177/2010), instanţa de contencios constituţional a arătat (paragraful II) că „abrogarea măsurii suspendării de drept este însoţită de reglementarea unor noi cauze de revizuire în materie civilă, respectiv penală, de natură să asigure părţilor garanţiile specifice dreptului la un proces echitabil. Astfel, în cazul în care excepţia de neconstituţionalitate este admisă şi legea, ordonanţa ori dispoziţia dintr-o lege sau ordonanţă ori alte dispoziţii din actul atacat, care, în mod necesar şi evident, nu pot fi disociate de prevederile menţionate în sesizare, au fost declarate neconstituţionale, iar, până la publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I, a deciziei Curţii Constituţionale, hotărârea prin care s-a soluţionat cauza în care a fost invocată excepţia a devenit definitivă, persoanele prevăzute de lege pot cere revizuirea acestei hotărâri", argumente ce se regăsesc şi în considerentele deciziilor nr. 1.610 din 20 decembrie 2011, paragraful 2 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 151 din 7 martie 2012) şi nr. 297 din 28 aprilie 2015, paragraful 19 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 436 din 18 iunie 2015), prin care a fost respinsă, printre altele, excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. I pct. 3 şi art. III pct. 1 şi 2 din Legea nr. 177/2010 pentru modificarea şi

completarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, a Codului de procedură civilă şi a Codului de procedură penală al României, precum şi ale deciziilor nr. 449 din 22 iunie 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 872 din 6 noiembrie 2017) şi nr. 814 din 7 decembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 169 din 22 februarie 2018), prin care a fost respinsă excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 367 alin. (9) din Codul de procedură penală.

De altfel, aceleaşi consideraţii se identifică şi în expunerea de motive a noului Cod de procedură penală, menţionându-se, cu privire la cazul de revizuire prevăzut de art. 453 alin. (1) lit. f) din acest act normativ, că a fost reglementat ca un remediu procedural în raport cu prevederile prin care s-a eliminat posibilitatea suspendării cauzelor penale pe perioada desfăşurării procedurii de soluţionare a excepţiilor de neconstituţionalitate.

Se constată aşadar că problema cu care a fost sesizată Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu reprezintă o veritabilă chestiune de drept, deoarece nu există o neclaritate în ceea ce priveşte decelarea sensului sintagmei „ridicarea unei excepţii de neconstituţionalitate”, simpla lecturare a normelor procesual penale, astfel cum s-au succedat în timp, fiind suficientă pentru a înţelege voinţa legiuitorului, fără a fi necesară o dezlegare din partea instanţei supreme, în procedura pronunţării unei hotărâri prealabile.

De altfel, aşa cum a statuat Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, în cuprinsul Deciziei nr. 20 din 14 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 542 din 10 iulie 2017, „intervenţia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în procedura reglementată de art. 475 din Codul de procedură penală este legitimă doar atunci când se tinde la clarificarea înţelesului uneia sau mai multor norme juridice ambigue sau complexe, al căror conţinut ori succesiune în timp pot da naştere la dificultăţi rezonabile de interpretare pe cale judecătorească, afectând, în final, unicitatea aplicării lor de către instanţele naţionale”, situaţie ce nu se regăseşte însă în prezenta cauză, unde claritatea neinterpretabilă a textului art. 367 alin. (9) din Codul de procedură penală nu justifică apelarea la mecanismul întrebării prealabile. Pentru aceste considerente, constatând că nu sunt îndeplinite cumulativ condiţiile de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, se va dispune respingerea, ca inadmisibilă, a sesizării formulate de Curtea de Apel Constanţa, Secţia penală şi pentru cauze penale cu minori şi de familie, în temeiul art. 477 din Codul de procedură penală. [...]

7) Decizia nr. 13/2018, publicată în M. Of. nr. 939 din 7 noiembrie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava - Secţia penală şi pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 4.971/86/2016 prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:*

„Dacă medicul care funcţionează în cadrul unei societăţi comerciale care are contract de prestări servicii medicale cu CNAS, trimis în judecată sub acuzaţia săvârşirii infracţiunii de luare de mită prevăzută de art. 289 alin. (1) din Codul penal, se încadrează în categoria funcţionarilor publici prevăzută de disp. art. 175 alin. (2) teza a II-a din Codul penal.”

Considerente:

[...] În ceea ce priveşte condiţiile privind legătura cu soluţionarea cauzei a chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării şi dezlegarea acesteia prin mecanismele ce asigură unificarea

practicii judiciare, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie apreciază că nu sunt îndeplinite, urmând a fi analizate împreună, în raport cu specificitatea conţinutului solicitării instanţei de sesizare.

Sub un prim aspect se constată că împrejurarea legăturii cu fondul cauzei a întrebării adresate Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie nu rezultă, în mod concret, din încheierea de sesizare, fiind expusă de curtea de apel într-o manieră cu caracter general. Pentru a complini aceste lipsuri, instanţa a ataşat încheierii de sesizare şi alte înscrisuri - încheieri, rechizitoriu, sentinţă penală, motive de apel, cereri formulate de părţi, presupusa legătură cu cauza urmând a fi stabilită pe baza acestora din urmă. Astfel, în raport cu calitatea subiectului activ al infracţiunii de luare de mită, în actul de sesizare al instanţei s-a făcut trimitere la dispoziţiile art. 175 alin. (2) din Codul penal. Condamnarea inculpatei, pentru una dintre infracţiunile de luare de mită pentru care aceasta a fost trimisă în judecată, prin sentinţa penală apelată în cauză s-a dispus prin reţinerea prevederilor art. 175 alin. (1) lit. b) din Codul penal. Prin cererea apelantei inculpate s-a invocat neîntrunirea elementelor constitutive ale infracţiunii, prin prisma lipsei calităţii de funcţionar public a inculpatei, în raport cu dispoziţiile art. 175 alin. (1) lit. b) din Codul penal, nefiind incidentă Decizia nr. 26/2014 pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie. În acelaşi sens, au fost invocate considerentele deciziei anterior menţionate în argumentarea criticii apărării raportat la menţiunile din rechizitoriu privind incidenţa dispoziţiilor art. 175 alin. (2) din Codul penal.

Nu în ultimul rând, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie constată că punctul de vedere al completului de judecată cuprinde referiri ample la considerentele Deciziei nr. 26/2014 pronunţate de instanţa supremă.

Prin urmare, faţă de cele arătate, rezultă că sesizarea nu implică interpretarea *in abstracto* a dispoziţiilor legale, ci aplicabilitatea în speţa dedusă judecăţii a consideraţiilor stabilite de instanţa supremă prin Decizia nr. 26/2014, urmărindu-se, în realitate, pronunţarea unei decizii definitive şi obligatorii cu privire la o chestiune de fapt, aspect care excedează prevederilor art. 475 din Codul de procedură penală şi care conduce la constatarea inadmisibilităţii sesizării.

Sub al doilea aspect, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie constată că în jurisprudenţa Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept s-au conturat criteriile de distincţie în raport cu care o persoană se încadrează în categoria funcţionarului public prevăzut de art. 175 alin. (1) din Codul penal ori în cea reglementată de art. 175 alin. (2) din acelaşi cod, fiind pronunţată o hotărâre prealabilă pentru dezlegarea unei chestiuni de drept inclusiv în ceea ce priveşte categoria profesională a medicilor, respectiv Decizia nr. 26/2014 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 24 din 13 ianuarie 2015).

Astfel, deşi în dispozitivul deciziei precitate instanţa supremă s-a pronunţat cu privire la medicul angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate, în considerente s-au făcut ample referiri la profesia de medic, în raport cu dispoziţiile legale care reglementează calitatea de funcţionar public din Codul penal şi din legi extrapenale. Deopotrivă, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a analizat categoria profesională a medicilor în raport cu prevederile art. 175 alin. (1) lit. b) din Codul penal, precum şi ale art. 175 alin. (2) din Codul penal, ultimele dispoziţii fiind cele cu privire la care se solicită interpretarea prin prezenta sesizare.

Faţă de cele arătate, dat fiind că instanţa supremă, printr-un mecanism pentru asigurarea unei practici unitare, a stabilit criteriile determinante privind calitatea de funcţionar public, rămâne în competenţa instanţei de sesizare să aplice aceste criterii la situaţia concretă şi particularităţile faptice ale cauzei.

Pe de altă parte, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie constată că în dispozitivul şi în considerentele încheierii de sesizare sunt cuprinse elemente contradictorii privind regimul în care medicul îşi desfăşoară activitatea.

Astfel, în dispozitivul încheierii de sesizare se face referire la „medicul care funcţionează în cadrul unei societăţi", ceea ce presupune, în speţă, ca inculpata să cumuleze calitatea de medic fie cu calităţile de asociat unic şi administrator al societăţii în cadrul căreia funcţionează cabinetul medical, fie cu calitatea de medic salariat sau colaborator al unui cabinet medical din cadrul unei societăţi reglementate de Legea nr. 31/1990. Instanţa de trimitere nu a făcut o astfel de distincţie în încheierea de sesizare a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, pentru ca, în considerentele încheierii de sesizare, să se facă referire la „medicul din cadrul cabinetului individual", rezultând că sesizarea ar privi medicul care îşi desfăşoară activitatea în cadrul unui cabinet medical individual privat, care funcţionează în baza Ordonanţei Guvernului nr. 124/1998 privind organizarea şi funcţionarea cabinetelor medicale. Nici în această situaţie instanţa de trimitere nu a făcut distincţia necesară, dat fiind că, în ipoteza cabinetului medical individual privat, medicul îşi poate exercita profesia ca medic titular al cabinetului medical individual sau îşi poate exercita activitatea ca salariat ori colaborator al unui astfel de cabinet medical.

Pentru motivele arătate, având în vedere că problema de drept supusă dezlegării nu presupune interpretarea unor dispoziţii legale în abstract, ci aplicarea unei decizii pronunţate anterior de instanţa supremă la o situaţie particulară, revine instanţei învestite cu soluţionarea cauzei să o lămurească şi să o sancţioneze, dacă este cazul.

Or hotărârile prealabile rezultate din mecanismul de unificare a practicii prevăzut de art. 475 din Codul de procedură penală cuprind rezolvări de principiu ale unor chestiuni de drept, clarificând modul de interpretare *in abstracto*, pe viitor, a dispoziţiilor legale care au generat acea problemă. Soluţia de principiu a instanţei supreme îşi găseşte aplicabilitatea, aşadar, nu doar în cauza în care a intervenit mecanismul de unificare a practicii analizat, ci în toate cauzele în care se ridică o problemă de drept esenţialmente similară şi în care particularităţile procedurii derulate nu influenţează semnificativ coordonatele acelei probleme de drept. [...]

8) Decizia nr. 14/2018, publicată în M. Of. nr. 988 din 22 noiembrie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de către Curtea de Apel Suceava - Secţia penală şi pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 3.654/245/2017, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „Care este numărul de judecători ce intră în componenţa completului de judecată învestit cu soluţionarea unei contestaţii formulate împotriva unei hotărâri date de către instanţa de apel într-o cauză având ca obiect contestaţie la executare întemeiată pe dispoziţiile art. 598 alin. (1) lit. c) teza I din Codul de procedură penală şi care vizează o hotărâre ce a fost pronunţată potrivit dispoziţiilor Codului de procedură penală anterior".*

Considerente:

[...] În ceea ce priveşte condiţia existenţei unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei respective, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală apreciază că aceasta nu este îndeplinită.

Astfel, în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală s-a statuat că admisibilitatea sesizării în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile este condiţionată, atât în cazul în care vizează o normă de drept material, cât şi atunci când priveşte o dispoziţie de drept procesual, de împrejurarea ca interpretarea dată de către instanţa supremă să aibă consecinţe juridice asupra modului de rezolvare a fondului cauzei. Cu alte cuvinte, între problema de drept a cărei lămurire se cere şi soluţia dată asupra acţiunii penale şi/sau civile de către instanţa pe rolul căreia se află cauza în ultimul grad de jurisdicţie trebuie să existe o relaţie de dependenţă în sensul că decizia Înaltei Curţi pronunţată în procedura prevăzută de art. 476 şi art. 477 din Codul de procedură penală să fie de natură a produce un efect concret asupra conţinutului hotărârii din procesul principal, cerinţa pertinenţei fiind expresia utilităţii pe care rezolvarea de principiu a chestiunii de drept invocate o are în cadrul soluţionării pe fond a litigiului (Decizia nr. 11 din 2 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din 7 iulie 2014; Decizia nr. 17 din 1 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 691 din 22 septembrie 2014; Decizia nr. 24 din 6 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 823 din 11 noiembrie 2014; Decizia nr. 7 din 17 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 359 din 25 mai 2015; Decizia nr. 26 din 29 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 77 din 2 februarie 2016; Decizia nr. 28 din 29 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 912 din 9 decembrie 2015; Decizia nr. 1 din 25 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 152 din 28 februarie 2017).

De altfel, procedura reglementată în art. 475 din Codul de procedură penală priveşte exclusiv chestiunile de drept privind normele juridice pe care completul de judecată este chemat să le aplice în cauză, iar nu normele juridice care reglementează compunerea completului de judecată.

Raportând aceste principii jurisprudenţiale la circumstanţele prezentei cauze, se constată că stabilirea de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, pe calea pronunţării unei hotărâri prealabile, a numărului de judecători care intră în componenţa completului de judecată nu produce consecinţe juridice asupra modului de rezolvare a fondului cauzei şi nu produce niciun efect concret asupra conţinutului hotărârii judecătoreşti, întrucât numărul de judecători din completul de judecată care pronunţă o soluţie nu poate influenţa substanţa soluţiei.

În plus, aşa cum de altfel s-a reţinut şi în considerentele Deciziei Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală nr. 17/2016 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 885 din 4 noiembrie 2016), natura căii de atac (recurs, apel sau contestaţie), deşi influenţează compunerea completului de judecată şi, în consecinţă, legalitatea hotărârii pronunţate în calea de atac, nu determină însă îndeplinirea condiţiei de admisibilitate a sesizării în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile, întrucât nu conduce la stabilirea unei relaţii de dependenţă între problema de drept supusă discuţiei şi soluţia ce urmează a fi dată în calea de atac cu care instanţa respectivă este învestită.

Aşadar, compunerea completului de judecată, respectiv stabilirea numărului de judecători care intră în componenţa completului de judecată, reprezintă o chestiune de drept care influenţează legalitatea hotărârii pronunţate în calea de atac, dar nu constituie, în acelaşi timp, o chestiune de drept de a cărei rezolvare depinde soluţia ce urmează a fi pronunţată în calea de atac.

Prin urmare, deşi se constată îndeplinirea condiţiilor privind existenţa unei cauze pendinte, aflată în curs de judecată, sau chestiunea de drept cu care a fost sesizată instanţa supremă nu a

primit o rezolvare printr-o hotărâre prealabilă, soluţionarea pe fond a cauzei nu depinde de lămurirea chestiunii de drept ce face obiectul sesizării.

În concluzie, sesizarea formulată de către Curtea de Apel Suceava nu îndeplineşte cumulativ condiţiile de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală şi, ca urmare, chestiunea de drept invocată nu poate primi o rezolvare de principiu prin pronunţarea unei hotărâri prealabile de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie. [...]

9) Decizia nr. 16/2018, publicată în M. Of. nr. 993 din 23 noiembrie 2018

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova în Dosarul nr. 2.199/104/2014, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a chestiunii de drept: „Dacă motivarea sentinţei penale de către o persoană care a avut calitatea de judecător în momentul pronunţării, dar pe care nu o mai are în momentul redactării motivelor, ca urmare a eliberării din funcţie prin pensionare, reprezintă un motiv de nulitate absolută a hotărârii respective, în temeiul art. 281 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală raportat la art. 406 alin. (2) din Codul de procedură penală."*

Considerente:

[...] În ceea ce priveşte condiţia ca de lămurirea chestiunii de drept să depindă soluţionarea în fond a cauzei, se constată că aceasta nu este îndeplinită, pentru următoarele considerente:

Din conţinutul art. 475 din Codul de procedură penală se desprinde concluzia că pentru admisibilitatea sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile este necesară îndeplinirea unei duble condiţii, şi anume respectiva chestiune să fie una de drept, iar nu de fapt şi, totodată, de lămurirea ei să depindă soluţionarea pe fond a cauzei respective.

Sub un prim aspect se constată că, deşi aparent se face trimitere la regimul juridic al nulităţilor, chestiunea care formează obiectul prezentei sesizări este mai degrabă o împrejurare ce urmează a fi lămurită de instanţa de trimitere, şi anume cine şi în ce condiţii a redactat hotărârea judecătorească apelată în cauză. Totodată, chestiunea care formează obiectul sesizării nu constituie o veritabilă problemă de drept, ci tinde la rezolvarea unei situaţii particulare invocate în speţă, solicitându-se practic Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie să răspundă întrebării concrete care dintre nulităţile reglementate de Codul de procedură penală este aplicabilă situaţiei expuse.

Sub cel de-al doilea aspect, al condiţiei ca de lămurirea problemei de drept să depindă soluţionarea pe fond a cauzei, se reţine că în jurisprudenţa Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală s-a statuat, de principiu, asupra înţelesului ce trebuie atribuit sintagmei „problemă de drept de a cărei lămurire depinde soluţionarea pe fond a cauzei", prin Decizia nr. 11 din 2 iunie 2014 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din 7 iulie 2014), arătându-se că prin aceasta „trebuie să se înţeleagă dezlegarea raportului juridic penal născut ca urmare a încălcării relaţiilor sociale proteguite prin norma de incriminare, inclusiv sub aspectul consecinţelor de natură civilă, şi nu rezolvarea unei cereri incidentale invocate pe parcursul judecării cauzei în ultimă instanţă", iar prin Decizia nr. 23 din 6 octombrie 2014 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 843 din 19 noiembrie 2014) s-a subliniat că „această condiţie de admisibilitate, prin referirea explicită la soluţionarea «pe fond» a cauzei,

impune ca dezlegarea chestiunii de drept care formează obiectul sesizării să fie determinantă pentru rezolvarea acţiunii penale sau a acţiunii civile în procesul penal".

Or, în prezenta cauză, întrebarea ce formează obiectul sesizării nu tinde, aşa cum s-a arătat, la dezlegarea unei veritabile chestiuni de drept, nefiind supus atenţiei Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie modul de interpretare şi aplicare a unei norme de drept, ci aplicarea unei norme de drept procesual sau a alteia la o situaţie determinată. De asemenea, problema ce se solicită a fi lămurită nu are înrâurire asupra soluţionării cauzei pe fond, respectiv nu condiţionează în vreun fel modul de rezolvare a acţiunii penale sau a acţiunii civile.

Prin urmare, sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie nu întruneşte condiţia de admisibilitate prevăzută de art. 475 din Codul de procedură penală referitoare la relaţia de dependenţă dintre lămurirea chestiunii supuse interpretării şi soluţionarea pe fond a cauzei cu care a fost învestită instanţa de trimitere, după cum nu îndeplineşte nici cerinţa existenţei unei veritabile probleme de drept, care să facă necesară o rezolvare de principiu prin pronunţarea unei hotărâri prealabile, considerente pentru care Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală apreciază că se impune respingerea, ca inadmisibilă, a sesizării formulate de Curtea de Apel Craiova. [...]

10) Decizia nr. 18/2018, publicată în M. Of. nr. 73 din 30 ianuarie 2019

Soluţia: *Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Alba Iulia, Secţia penală, în Dosarul nr. 135/97/2018, prin care se solicită pronunţarea unei hotărâri prealabile în vederea dezlegării de principiu a următoarei chestiuni de drept: „dacă acţiunea unică de transport, respectiv deţinerea fără drept pentru consum a drogurilor de risc sau de mare risc pe teritoriul altui stat şi, ulterior, pe teritoriul României, poate constitui elementul material al infracţiunilor prevăzute de art. 3 şi art. 4 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea şi combaterea traficului şi consumului ilicit de droguri în concurs formal de infracţiuni sau constituie infracţiunea unică prevăzută de art. 4 din aceeaşi lege".*

Considerente:

[...] Aşa cum s-a arătat în mod constant în jurisprudenţa Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, condiţia referitoare la existenţa unei chestiuni de drept care să nu fi fost încă dezlegată de instanţa supremă prin mecanismele legale ce asigură interpretarea şi aplicarea unitară a legii de către instanţele judecătoreşti se analizează nu numai prin raportare la hotărâri prin care să se fi statuat în mod explicit asupra problemei de drept ridicate de instanţa de trimitere, ci şi pe baza considerentelor unei asemenea decizii, dacă aceasta oferă elemente suficiente care să conducă la dezlegarea problemei de drept invocate.

Or, în speţă, deşi chestiunea de drept ridicată prin intermediul sesizării în cauză nu a mai fost examinată, iar Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu a statuat în mod explicit asupra ei printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii şi nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluţionare, se apreciază că nu este necesară intervenţia instanţei supreme, fiind deja pronunţată o decizie anterioară în aceeaşi procedură, care indică/prezintă criteriile pe baza cărora instanţa de trimitere poate stabili încadrarea juridică ce se impune a fi dată faptelor cu judecarea cărora a fost învestită.

În concret, prin Decizia nr. 15 din 25 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 369 din 18 mai 2017, Înalta Curte - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a stabilit că „în interpretarea dispoziţiilor art. 2 şi art. 3 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea şi combaterea traficului şi consumului ilicit de droguri, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, acţiunea unică de transport al drogurilor pe teritoriul unui stat străin şi pe teritoriul României, fără drept, întruneşte atât elementele constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 2 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea şi combaterea traficului şi consumului ilicit de droguri, cât şi elementele constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 3 din acelaşi act normativ, în concurs formal."

În considerentele acestei decizii s-a arătat că acţiunea continuă de transport al drogurilor nu presupune introducerea drogurilor în ţară, ci se poate realiza în interiorul frontierelor României, după cum introducerea în ţară de droguri, fără drept, nu implică, în mod necesar, transportul de droguri, ci se poate efectua prin expedierea unui colet sau prin intermediul unei persoane.

De asemenea s-a arătat că infracţiunea prevăzută de art. 3 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea şi combaterea traficului şi consumului ilicit de droguri nu constituie o variantă agravantă a infracţiunii prevăzute de art. 2 din acelaşi act normativ, ci o infracţiune distinctă.

Având în vedere modalitatea prin care legiuitorul a incriminat traficul de droguri, reiese că art. 2 şi art. 3 din lege se referă la operaţiuni distincte privind circulaţia drogurilor, cele privind tranzitarea limitelor teritoriale ale ţării fiind considerate cu un grad de pericol social mai ridicat, reflectat în limitele speciale de pedeapsă.

Prin urmare, s-a considerat că acţiunea continuă de transport al drogurilor, din cauza împrejurărilor în care a avut loc - pe parcursul transportului, drogurile au fost introduse pe teritoriul României, fără drept -, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 2 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea şi combaterea traficului şi consumului ilicit de droguri, în modalitatea normativă a transportului de droguri, precum şi pe cele ale infracţiunii prevăzute de art. 3 din acelaşi act normativ, în modalitatea introducerii în ţară de droguri.

Dezlegarea dată astfel chestiunii referitoare la coexistenţa celor două infracţiuni în cazul acţiunii continue de transport al drogurilor de pe teritoriul altui stat şi ulterior pe teritoriul României îşi păstrează valabilitatea şi în cazul în care trecerea peste frontiera de stat a drogurilor este urmată de deţinerea drogurilor pentru consum propriu, fără drept, pe durata transportului pe teritoriul României.

Prin urmare, Decizia nr. 15 din 25 aprilie 2017, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 369 din 18 mai 2017, oferă nu doar criteriile pe baza cărora instanţa de trimitere poate stabili încadrarea juridică ce se impune a fi dată faptelor cu judecarea cărora a fost învestită, ci, implicit, soluţia problemei de drept ce face obiectul prezentei sesizări.

Se reţine că în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, s-au pronunţat soluţii de respingere ca inadmisibile a sesizărilor pentru neîndeplinirea celei de-a treia condiţii de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală.

Astfel, prin Decizia nr. 12 din 25 aprilie 2017, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 412 din 31 mai 2017, s-a reţinut că „asigurarea caracterului obligatoriu al dezlegării date chestiunilor de drept asupra cărora instanţa supremă a

statuat în cadrul mecanismului hotărârii prealabile, expres consacrat de art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală, presupune nu doar conformarea, pe viitor, la exigenţele dispozitivului deciziei, ci şi aplicarea corespunzătoare a întregului raţionament juridic ce a precedat, în mod necesar, pronunţarea acesteia.

În acest context a statua printr-o nouă hotărâre prealabilă asupra problematicii (...) de tipul celei incidente în cauză înseamnă, practic, a relua, în termeni substanţial similari, dezlegarea deja dată problemei de drept printr-o decizie anterioară a instanţei supreme, ceea ce contravine unei cerinţe de admisibilitate expres prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală.

Hotărârile prealabile rezultate din mecanismul de unificare a practicii prevăzut de art. 475 din Codul de procedură penală cuprind rezolvări de principiu ale unor chestiuni de drept, clarificând modul de interpretare *in abstracto,* pe viitor, a dispoziţiilor legale care au generat acea problemă. Soluţia de principiu a instanţei supreme îşi găseşte aplicabilitatea, aşadar, nu doar în cauza în care a intervenit mecanismul de unificare a practicii analizat, ci în toate cauzele în care se ridică o problemă de drept esenţialmente similară şi în care particularităţile procedurii derulate nu influenţează semnificativ coordonatele acelei probleme de drept."

Aceleaşi argumente sunt susţinute şi prin considerentele Deciziei nr. 22 din 14 septembrie 2017, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 823 din 18 octombrie 2017, referitor la neîndeplinirea celei de-a treia condiţii de admisibilitate a sesizării, prevăzută de art. 475 din Codul de procedură penală, apreciindu-se în sensul că, atunci când, „deşi nu există o decizie pronunţată într-un recurs în interesul legii sau o hotărâre prealabilă prin care să se fi statuat explicit asupra chestiunilor de drept ridicate de instanţa de trimitere, dezlegarea acestora rezultă, în mod implicit, din cuprinsul unei astfel de hotărâri, pronunţată anterior de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, ce are caracter obligatoriu, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală, atât sub aspectul dispozitivului, cât şi al considerentelor. (...) Or, a statua printr-o nouă hotărâre prealabilă asupra chestiunilor ridicate de instanţa de trimitere echivalează cu reanalizarea şi expunerea, în termeni substanţial similari, a argumentelor ce au condus la dezlegarea dată deja problemei de drept printr-o decizie anterioară a instanţei supreme, ceea ce contravine unei cerinţe de admisibilitate expres prevăzută de art. 475 din Codul de procedură penală." [...]

În acelaşi sens, **Decizia nr. 6/2018, publicată în M. Of. nr. 518 din 25 iunie 2018**, de respingere, ca inadmisibilă, a sesizării formulate de Curtea de Apel Piteşti - Secţia penală şi pentru cauze cu minori şi de familie în Dosarul nr. 3.320/109/2016, prin care s-a solicitat pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: „dacă infracţiunea prevăzută de art. 18^1 alin. (1) din Legea nr. 78/2000 este o infracţiune economică de natură a-i fi aplicabile dispoziţiile art. 74^1 din Codul penal din 1968".